3 1761 05508325 7

9078
8 DEK

2326/1965

MÁTYÁS KIRÁLY LEVELEI.

*

KÜLÜGYI OSZTÁLY.

C
4613:2

MÁSODIK KÖTET.

1480–1490.

A M. T. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGÁNAK MEGBIZÁSÁBÓL

KÖZZÉTESZI

FRAKNÓI VILMOS
R. TAG.

A KESZTHELYI M. KIR. GAZDASÁGI AKADÉMIA KÖNYVTÁRA

BUDAPEST.
KIADJA A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA.
1895.

Debreceni Református Kollégium Könyvtára

LIBRARY
DEC 4 1970
UNIVERSITY OF TORONTO

DB
931
A4
1893
no.2

Rev. 1963 IV.

ELŐSZÓ.

Mátyás király leveleinek külügyi osztálya ezzel a második kötettel be van fejezve.

A két kötet együttvéve a nagy királynak hatodfélszáz levelét foglalja magában, amelyekből 245 e helyen lát napvilágot legelőször.

És pedig:

A Magyar Nemzeti Múzeum kézirattára 115 darabot,

a drezdai állami főlevéltár 72 darabot,
a porosz királyi ház berlini levéltára 9 darabot,
a weimari nagyherczegi levéltár 9 darabot,
a königsbergi állami levéltár 8 darabot,
a bécsi állami levéltár 5 darabot,
a flórenczi állami levéltár 4 darabot,
a milánói állami levéltár 4 darabot,
a müncheni állami levéltár 3 darabot,
a veszprémi káptalani levéltár 3 darabot,
a mantuai állami levéltár 2 darabot,
a hédervári gróf-Khuen-könyvtár 2 darabot,
a prágai káptalan könyvtára 2 darabot,
a bambergi állami levéltár 2 darabot.

Danzig város levéltára 2 darabot,

Boroszló város levéltára 1 darabot,

a Schwarzenberg herczegek wittingaui levéltára 1 darabot,

a modenai állami levéltár 1 darabot,

a velenczei állami levéltár 1 darabot,

a darmstadti udvari könyvtár 1 darabot szolgáltattak.

A már korábban nyomtatásban megjelent levelek legnagyobb részének szövegét az eredetiekkel, illetve a fönnmaradt legrégibb példányokkal összevetve, gyakran lényegesen javitva és kiegészitve közöljük. És mivel a hatodfélszáz levélből eredeti példányokban csak 163 maradt fönn, a másolatban fönntartott levelekből pedig a XV. és XVI. századbeli leveleskönyvekbe 248 dátum nélkül vétetett föl: ez utóbbiaknak dátumát, a tartalom tanulmányozása alapján, lehetőleg pontosan meghatározni igyekeztünk.

Természetesen, az ilyen meghatározásoknál a tévedés veszedelme mindig fenyeget. Ezen két kötetnek, kinyomatása után ujabb áttanulmányozása alkalmával, öt esetben ilyen tévedésnek jöttünk nyomára, amit a jelen kötet végén kiigazitunk. Tizenöt levél tartalma az esztendő meghatározására támpontot egyáltalán nem nyújtott.

A levelek Mátyás király uralkodásának egyes évei között egyenlőtlenül oszolnak el.

Az 1458—1464 évkörből 44 levelet közölhetek.

1465-ből . . . . . 52 » »

1466-ból . . . . . 21 » »

1467-ből . . . . . 18 » »

1468-ból	35	levelet közölhetek.
1469—1475 évekből	57	» »
1476-ból	22	» »
1477-ből	10	» »
1478-ból	29	» »
1479-ből	41	» »
1480-ból	59	» »
1481-ből	52	» »
1482-ből	33	» »
1483-ból	27	» »
1484—1490 évekből	58	» »

Mátyás királynak az egyes uralkodókkal folytatott levelezéseiből aránylag legteljesebben a pápákhoz intézett leveleket birjuk: összesen 109 darabot. Ezekhez járulnak:

A bibornoki collegiumhoz intézett 7,

Rómában levő egyes bibornokokhoz, főpapokhoz, diplomatákhoz 53,

Rómában tartózkodó követekhez 35,

Németországban működő pápai követekhez 18 levél. Ugy, hogy *összesen* 215 levél vet világot arra a viszonyra, amiben Mátyás a római szentszékhez állott.

A többi olaszországi államokkal való összeköttetéseire vonatkoznak:

A nápolyi királyhoz irt 26,

A calabriai herczeghez irt 1,

Caraffa nápolyi főurhoz irt 2,

A milánói herczeghez irt 14,

A ferrarai herczeghez és nejéhez irt 12,

A mantuai őrgrófhoz irt 2,

A velenczei dógékhez irt 27,

A florenczi köztársasághoz irt 5,
Különböző olaszországi fejedelmekhez irt 8,
Olaszországba küldött királyi követekhez irt 5 levél.

A császárral folytatott levelezés nagyon hézagosan maradt ránk. Mátyásnak Fridrikhez irt csak 20 levelét közölhetjük. Ellenben ugyszólván hiány nélkül birjuk azokat a leveleket, amiket Mátyás a szász választó-fejedelmekhez és herczegekhez irt; ezekből a drezdai és weimari levéltárak 66 darabot őrzöttek meg. Ezen felül a németországi diplomatiai levelezésből birunk:

A brandenburgi választó-fejedelmekhez és őrgrófokhoz irt 13 levelet.
A többi választó fejedelmekhez irt 12,
A bajor herczegekhez irt 7,
Az osztrák herczegekhez irt 3,
Egyéb német fejedelmekhez irt 3,
Német birodalmi városokhoz irt 5,
A német lovagrendhez irt 2,
Német főpapokhoz irt 13,
Ausztria rendeihez és egyes uraihoz irt 7,
A szász herczeg magyarországi követéhez irt 1,
Saját németországi követeihez irt 7 levelet.

Továbbá közlünk:

Podjebrád cseh királyhoz irt 13,
Ulászló cseh királyhoz irt 3,
Viktorin cseh herczeghez irt 9,
Cseh és morva főurakhoz és főpapokhoz irt 15,
Cseh és morva városokhoz irt 3,
Sziléziai főpapokhoz irt 2,
Sziléziai városokhoz irt 4,

A felső-lausitzi rendekhez irt 2,
A lengyel királyhoz irt 10,
Lengyel urakhoz irt 2,
A franczia királyhoz irt 3,
A burgundi fejedelemhez irt 1,
A schweiczi köztársasághoz irt 8,
A moldvai fejedelemhez irt 2,
Török szultánokhoz irt 6,
Dsem török herczeghez irt 1,
Török basához irt 1 levelet.

Ebben a gyüjteményben a csehországi, morvaországi és sziléziai levelezésnek csak azt a részét közöljük, amely Mátyásnak cseh királylyá megválasztatása előtti időből maradt fönn, vagy külügyi vonatkozásokat tüntet föl. A többi leveleket más helyen fognak napvilágot látni.

Ezen kimutatás számaiból azt a következtetést vonhatjuk le, hogy ez a két kötet Mátyás diplomatiai leveleinek csekély töredékét tartalmazza

Azonban nem mondunk le arról a reménységről, hogy ezt a gyüjteményt a jövőben teendő könyv- és levéltári kutatások eredményei még tetemesen ki fogják egésziteni.

Azzal a kérdéssel, hogy ezen levelek fogalmazására Mátyás milyen mértékben gyakorolt befolyást, és hogy azok közől ő maga melyeket fogalmazott: a jelen kötet élén álló külön értekezésben foglalkozom.

E helyen még csak köszönetemet fejezem ki a fentebb felsorolt könyv- és levéltárak főnökeinek és tisztviselőinek, akik a kutatásokat és a másolatok beszerzését mindannyian készséges közremü-

ködésökkel megkönnyitették; továbbá *Csánki Dezső*, *Schönherr Gyula* és *Áldásy Antal* uraknak, kik a jelen gyüjtemény két kötetének sajtó alá rendezésében résztvenni, és az indexek elkészitésének terhes munkáját végezni szivesek voltak.

Fraknói Vilmos.

MÁTYÁS KIRÁLY

MINT LEVÉLIRÓ.

I.

Lángeszü uralkodók közös jellemvonása az, hogy országuk kormányának legfőbb vezetésével, politikájuk irányának kijelölésével, a legfontosabb ügyek intézésével nem elégednek meg; hanem figyelmöket a legapróbb részletekre is kiterjesztve, minél többet magok végezni, minél kevesebbet másokra bizni iparkodnak; és az újabb korban különösen, amikor az irodai munka a politikának, a kormányzásnak mind jelentékenyebb tényezőjévé fejlődik ki, az állam-iratok és levelek fogalmazásának munkáját szintén nagy részben magoknak tartják fönn.

Munkaképességök dimensiói csodálatunkat keltik föl. Például, II. Frigyes és I. Napoleon nyomtatásban közrebocsátott levelezéseinek hosszú kötet-sorozatai, Bethlen Gábor és a Rákócziak, Mária Terézia és II. József sajátkezű iratainak levéltárainkban felhalmozott tömegei előtt állva: gyakran vetjük föl azt a kérdést, hogy azok, a kik olyan sokat cselekedtek, annyit összeírni időt miképp találtak?

A régibb századokra tekintve vissza és azokat a világi uralkodókat keresve,[1] a kikről kimutathatjuk, hogy politikai és diplomatiai irataik szerkesztésének, fogalmazásának munkáját kanczellárjaikkal, titkáraikkal magok megosztották: alighanem a legelső Mátyás király, a ki mellett még kortársát Albrecht Achilles brandenburgi választó-fejedelmet, a mai porosz uralkodóház egyik ősét említhetjük meg.[2]

Kétségkívül azért, mert a XV. század második felében még ritka és kivételes dolog volt, emeli ki különösen Galeotti, az olasz humanista, ki hosszabb ideig a

[1]) A pápák e tekintetben kivételes állást foglalnak el; róluk e helyen nem szólunk.

[2]) Levelezése részben ki van adva.

magyar királyi udvarnál tartózkodott, »Mátyás király kitünő, bölcs, tréfás mondásai és tettei« felől írt munkájában: »Mátyás király bámulatos szorgalmát — úgymond — mind nagy, mind kicsiny dolgokban az mutatja főleg, hogy minden levelet, amit szétküld, vagy maga diktál, vagy a menynyiben másokkal iratott, legalább elolvas . . . Mikor saját kezével irja leveleit, rendkívül röviden fogalmaz.« [1])

Följegyzésének hitelességében kételkedni nincs okunk. De az főképen Mátyás király uralkodásának végső szakára vonatkozik, amikor Galeotti az ő munkáját szerkesztette (1485), és azt, amit idézett nyilatkozatában mond, közvetlenül észlelni alkalmat talált.

Mátyásban szintúgy, mint a történelem számos más nagy alakjában, a feladatok növekedésével és a ránehezedő terhek súlyosbodásával arányosan a munkaerő és munkakedv fokozódott, az a felfogás, hogy csak az helyes és czélszerű, hatásos és sikeres amit magok cselekesznek, mind mélyebb gyökeret vert.

Ezt Mátyás külügyi leveleinek gyűjteménye igazolja. Uralkodásának első évtizedében egyéniségére, politikájára mások nem jelentéktelen befolyást gyakoroltak s ezek a nevében irt levelekre a saját jellemük, műveltségük és szellemük bélyegét rányomták. Uralkodásának két utolsó évtizedében egyénisége a befolyások alól emancipálja magát, munkatársak helyett már csak eszközöket használ; ekkor azután a levelek is szembetünően magukon viselik az ő lelkének ismertető jeleit.

Az a föladat, hogy a fönnmaradt levelek közől azokat, amik Mátyástól magától erednek, kijelöljük, nem könnyű, de nem megoldhatatlan. Nem könnyű, mert külső jegyek útmutatását nélkülözzük. Mátyástól sajátkezűleg írt egyetlen levelet vagy fogalmazatot sem bírunk, a mi annál feltünőbb, mert közvetlen két utódjától a tehetetlen II. Ulászlótól és a gyermek II. Lajostól egészen sajátkezűleg írt több levél maradt ránk.

Mindazáltal a forrás-kritika szabályainak alkalmazása

[1]) A XXVIII. fejezetben.

eléggé megbízható eredményre vezethet. Itt mindjárt kiemeljük, hogy ezekre a nyomozásokra éppen a külügyi levelek a legalkalmasabbak. Ugyanis a rendeletek, amiket az ország belső kormányzásának ügyeit illetőleg, hatóságokhoz és egyesekhez intézett, természetüknél fogva rövidebbek, az indító okoknak kifejtését úgyszólván kizárják és mind a tárgyban, mind a hangban kevés változatosságot tüntethetnek föl; a bizalmas jellemű levelek pedig, amiket híveihez és tanácsosaihoz intézett, s a melyekben egyéniségét bizonyára leplezetlenül föltárta, úgyszólván mind elvesztek.

II.

Mátyás erősen kidomborodó egyéni jellemmel, mondhatnók kivételes eredetiséggel volt felruházva; a mely természetszerűen mindenre, amit szólott, írt és tett, visszahatott: úgy hogy azt is, amit ő maga írt mások tollának termékeitől meg lehet különböztetni. E tekintetben nem tisztán a lélektani következésekre vagyunk utalva. Biztosabb kalauzokat is követhetünk.

Azok a szónoklatok, azok a »bölcs és tréfás mondások« amiket udvari történetírók, Bonfin és Galeotti, az ő ajkaira adnak, természetesen tekintetbe nem vehetők; mert azokat vagy magok gondolták ki egészen, vagy legalább a saját rhetorikájuk virágaival fölczifrázták s így eredeti valóságukat fölismerhetetlenné tették. Azonban Mátyásnak számos olyan párbeszédét és terjedelmes nyilatkozatát ismerjük, amiket külföldi diplomaták lehetőleg híven följegyezni, jelentéseikbe iktatni törekedtek. Különösen az a pápai követ, a ki 1488 őszén jött a királyi udvarhoz, és Mátyás haláláig maradt ott, Pecchinolli Angelo ortei püspök, nagy súlyt helyezett arra, hogy a királylyal folytatott társalgásai felől Rómába pontos és kimerítő közléseket küldhessen; amiért is emlékezetének támogatása végett ahhoz a szokatlan eljáráshoz folyamodott, hogy az audientián, mialatt a király beszélt, szavait jegyezte,[1]) s ily módon hosszú nyilatkozatokat, egész beszédeket is képes volt az audientia után leírni.

[1]) Ezt maga említi egyik jelentésében.

A ki ezeket, név szerint azt a terjedelmes rögtönzött beszédet, a melyben Mátyás az 1489-iki év január egyik napján, a római curia politikája ellen panaszait, kifogásait, vádjait heves indulatossággal előadta,[1]) figyelemmel végig olvasta s azután Mátyás leveleit tanulmányozza, az ő gondolkodását és hangját, előadási modorát és kedvelt kifejezéseit számos darabban tétovázás nélkül fölismeri.

Mátyás »szónoki és irói egyénisége«, — ha vele szemben ezt a modern kifejezést használnunk szabad — a tartalomban és formában egyaránt érvényesül.

Természetes őserő, melyet a magas műveltség és állás fegyelmezett, de elnyomni képes nem lehetett, lüktet minden szavában és sorában. Az önérzetnek legmagasabb foka, a csüggedést nem ismerő önbizalom, a kitüzött czélok valósítására eszközökben nem válogató és a következetlenség látszatától vissza nem riadó határozottság, miként politikájának, úgy iratainak is jellemvonásai.

A mi pedig a formát illeti, miként Mátyás élő szóval tett nyilatkozatai, úgy a tőle származó politikai iromány ok[2]) és levelek a klasszikai nyelvtől eltérő, egyszerű, természetes, gyakran pongyola irályukkal tünnek föl.

Mátyás a klasszikai irodalom remekeit jól ismerte és nagyrabecsülte. Tudományos kiképzését a legkiválóbb magyarországi humanistának vezetése alatt kapta. De Róma és Hellas szelleme, mely az ő egész lényét áthatotta, inkább világnézletében és tetteiben, mint irataiban és beszédében érvényesült. Iskolai tanulmányai, mielőtt tizenötödik évét betöltötte, tehát abban az életkorban szakadtak meg, a mikor a stil rendszeriut még ki nem fejlődött. Utóbb pedig azokra a sok időt és türelmet követelő tanulmányokra, amik a klasszikai irály elsajátításának föltételei, az időt és nyugalmat nélkü-

---

[1]) Magyar fordításban közöltem Mátyás élete cz. művemben. 360—369.

[2]) Az 1473-ik év végén a budai országgyűlésre küldött biztosai, és 1486 táján a nápolyi trónörököshöz küldött követe részére adott utasításairól bizonyossággal állíthatni, hogy azok Mátyás tollából folytak. Az utóbbit kiadta *Kovachich*, Scriptores minores. I. 341. Az előbbi kiadatlan, egykorú másolata a varsói állami levéltárban őriztetik.

lözte. Különben is egyénisége, állása és hatalma jelentőségének tudatától áthatva, abban a hitben élhetett, hogy szavai és kifejezései megválasztására gondot fordítania felesleges; hogy az, a mit mond, elegendő súlyt és értéket nyer azáltal, hogy tőle származik.

Fönnmaradt leveleit — kivált azokat, amiket ezen külügyi osztály tartalmaz — egymástól szembetünően különböző két csoportba választhatjuk szét. Az egyikbe tartoznak azok, a melyek a klasszikai minták utánzására törekvő humanisták művei, valóságos irodalmi dolgozatok, nem egyszer a legapróbb részletekig gondosan kicsiszolt remekek. A másik csoportba azok kerülnek, a melyeknek fogalmazója a formára egyáltalán gondot nem fordított és sietséggel járt el munkájában, amit mind a bőbeszédűség és a gyakori ismétlések, mind pedig a szerkezetnek laza jelleme és a latin nyelv szelleme, sőt syntaxisa szabályai ellen elkövetett vétségek, mondhatnók merényletek árulnak el. Az utóbbiak olyan egyénnek, a kinek a latin iratok fogalmazása hivatását, rendes foglalkozását képezi, tollából nem folyhattak. És Mátyás, ki az irodalmi latin nyelv követeléseit jól ismerte, ezeknek ilyetén mellőzését senki másnak meg nem bocsátotta volna, — csak is saját magának.

És éppen ezekben a pongyolán fogalmazott levelekben ismerjük föl Mátyás egyéniségének jellemző tulajdonságait, egyúttal a pápai követ jelentéseibe foglalt szóbeli nyilatkozatokkal való hasonlatosságot.

Ilyen levelek Mátyás uralkodásának első szakából csekély számban maradtak ránk.

Mátyás uralkodásának első négy esztendejéből (1458—1461) összesen csak 11 külügyi vonatkozású levelet birunk. Azok, a melyekkel trónraléptét az európai uralkodóknak bejelentette, elvesztek; köztük az is, a melyről III. Calixtus pápa a válasziratban azt mondja, hogy »úgy szólván égi láng heve sugárzott ki belőle,« és hogy »annál kedvesebbet, és kellemesebbet, amióta a pápai széken ül, nem olvasott.« [1]) De fönnmaradt néhány hónappal utóbb a pápához intézett

[1]) *Theiner*, Monum. Vaticana Hung. II. 315.

levele, a melyet az ő saját fogalmazatának tekinthetünk. A kezdő levélirónak kisérletére ismerünk abban a nem egészen szerencsés hasonlatban, amelylyel jelezni kivánja, hogy atyjának példája szüntelenül szemei előtt lebeg.

»Miként a hadvezérek — úgymond — a csatára kivonúlt csapatokhoz, ámbár harczra készeknek látják, buzdító szózatot szoktak intézni; szintúgy minket is, ámbár lelkesedünk és buzdulunk, az apai erények a keresztények szabadságának oltalmazására, méltóságuk visszaszerzésére ösztönöznek, főképpen amikor olyan ellenséggel kell küzdenünk, amelylyel szemben a küzdelem sorsát csak vérontással lehet eldönteni.« [1])

Hasonlóképen maga fogalmazza az ipjához, Podjebrad Györgyhöz intézett leveleket, amelyek közől hat maradt fönn. Az elsőből, amelyben őt cseh királylyá megválasztatása alkalmából üdvözli, szintén bizonyos kezdetlegesség rí ki, amelyet itt is főképen egy hasonlat árul el. »A mikor — úgymond — testvériséged ügyeinek szerencsés alakulása és Csehország királyává történt megválasztatása felől értesültünk, nagyobb vígság töltött el minket, mint a rómaiakat azon a boldog napon, amikor Marcellus Nola falai alatt Hannibal hadait először megsemmisítette.« A mely hasonlat, a két esemény közötti rokonság teljes hiánya miatt, találónak egyáltalán nem nevezhető.

De ezen a levélen az erőteljes uralkodó oroszlánkarmainak nyomát is megtaláljuk. Ugyanis a szerencsekivánatok tolmácsolása után, fontos ügyekre tér át, és így ír: »Ujlaki Miklós erdélyi vajda felől testvériséged minket korábban értesitett, hogy testvériséged intelmeit meghallgatva, mindent meg fog tenni, amivel kedvünkben járhat. Mi tehát testvériséged intelmeiről értesülvén, azt vártuk, hogy Miklós vajda hűségére bizonyossággal számíthatunk. De másképen történt, mint hittük. Mert ő ünnepélyes követségünk által meghiva, és ámbár neki a lehető legszorosabb formában minden biztosítékot megadtunk, menedéklevelet állí-

[1]) I. 4. (Idézeteinkben a római szám a kötetet, az arab a levél számát jelezi, nem a lapot.)

tottunk ki és minden eszközt összehalmoztunk, gyógyíthatatlan elméjétől vezetve, a halogatásra folytonosan új ürügyet keres, hozzánk eljönni elmulasztotta és most is késik; ámbár mi mindazt teljesítettük, amit tőlünk testvériséged Miklós vajda részére kivánt, és mi őt a legnagyobb türelemmel és szeretettel vártuk. Most végre látjuk, hogy ő türelmünket megveti és arra, hogy hozzánk eljöjjön, nem is gondol, velünk mintegy játékot űz. Mivel pedig uralkodásunk kezdetén az ilyen pártütő emberek ellen szükségképen föl kell lépnünk, testvériséged ne okozon minket azért, ha Miklós vajdát valami baj éri; mivel minket trónunk védelmére a szükség kényszerít.« [1])

Nem kevésbbé erőteljes hangon szól, mikor Podjebrádnak tudomására hozza, hogy Giskra ellen, ki a vel kötött egyességet megszegte, fegyver hatalmával lép föl; és mikor tőle a császárral kötött fegyverszünet tárgyában fölvilágosítást kér.[2])

Ellenben a humanista iró fogalmazatai az 1458 april 4-ikén a császárhoz intézett levél, amelyben őt a törökök ellen hadjárat létesítésére buzdítja, és az 1460 april 23-ikán Olaszország fejedelmeihez küldött levele, melyben Capistranói János szentté-avatásának kieszközlésére közreműködésöket kéri ki.[3])

III.

Mátyás külügyi levelei tetemesebb számban csak az 1462-ik esztendőtől fogva maradtak ránk. Az 1462—1468 közötti hat esztendőből 163 darabot birunk; de csak 8 darabot az eredeti példányokban; a többit leveleskönyvekben.

Ezen leveleskönyvek között a legrégibb az a XV. századbeli két codex, a melyek közől az egyik gróf Khuen-Héderváry Károly hédervári könyvtárában, a másik az esztergomi primási könyvtárban őriztetik. Nem kizárólag Mátyás leveleit, hanem egyúttal Vitéz János váradi püspök, majd

[1]) I. 1.

[2]) I. 2, 3, 11.

[3]) I. 4, 8. A milánói fejedelemhez és Albrecht osztrák főherzeghez intézett rövid levelek (I. 6, 9.) teljesen jelentéktelenek.

esztergomi érsek és Janus Pannonius pécsi püspök leveleit és beszédeit is foglalják magokban. Mátyás leveleinek ennek a két főpapnak leveleivel vegyest összefoglalása arra utal, hogy a két levél-sorozat között összefüggést keressünk. Erre nézve még közelebbi útmutatást nyújt az a körülmény, hogy a hédervári codex borítékán a pécsi püspökségre vonatkozó egykorú feljegyzések találtatnak. Ez a codex tehát valószinűleg a pécsi püspöki palotában iratott, azokból a fogalmazatokból, melyeket a codex-író ott együtt talált. Ebből pedig azt a következtetést vonhatjuk le, hogy Mátyás leveleit, melyeket ezen codexek tartalmaznak, Janus Pannonius vagy az ő környezetéhez tartozó egyének fogalmazták. Ebben a föltevésben megerősít az a körülmény, hogy a levelek két sorozata stíl tekintetében a legbensőbb rokonságot tünteti föl és a királynak ezen két codexben található levelei között alig találunk egy-kettőt, a melyek Mátyás irói egyéniségének fentebb kiemelt általános jellemvonásait tüntetik föl.

A két codexben egybegyűjtött levelek csak gyakorlott, routinirozott humanista tollából eredhettek.

A mióta a XV. század elején a humanismus az iskolákban és az irodalomban a klasszikai minták utánzását divatba hozta, a fejedelmek kanczelláriáiban is szokássá vált a leveleket úgy tekinteni, mintha a fő feladat irodalmi problemák megoldása és nem a fenforgó ügyek elintézése volna. A fogalmazók szemei előtt nem az a személy állott, a kihez a levél intézve volt, hanem az olvasóközönség, a melyhez előbb-utóbb másolatokban elterjedve jutni fog.

A római curiánál és a flórenczi köztársaságnál meghonosúlt ezt a divatot az Alpeseken innen Piccolomini Enea Silvio — a későbbi II. Pius pápa — plántálta át, a ki a század negyvenes éveiben III. Frigyes német király udvaránál, mint titkár működött, és kinek leveleit ma is a klaszszikai szépség mintái gyanánt tekintik. Hogy a levelek a melyek a klasszikai mértéket meg nem ütötték, milyen szigorú birálatnak voltak kitéve, arról éppen Enea Silvio tesz tanúságot.

I. Ulászló király anyjának, Zsófia özvegy királynénak az a levele, a melyben a várnai csata után a magyarországi rendekkel el akarta hitetni, hogy uralkodójuk még

életben van, Enea Silvio kezeibe kerülvén, ezt, barbár latinságával annyira fölháborította, hogy a királyné kanczellárjával, bár nem ismerte, megvetését és nehezteléséét különös módon éreztette. Hosszú levelet intézett hozzá, mely értekezésnek is beválik, és a melybe a lengyel királyné nevében írt egész levelét pontokra darabolva beiktatta, hogy minden egyes mondatát, úgyszólván minden szavát birálja és ostorozza. A véleményt, amit a kanczellárról táplál, abba a mondásba foglalja össze, hogy őt kötelességei teljesítésére épp oly kevéssé tartja alkalmasnak, mint nyereg viselésére — a sertést. És csudálkozását fejezi ki a fölött, hogy a lengyel királyné, a ki bizonyára gondot fordít rá, hogy díszesen öltözve jelenjék meg környezete előtt, leveleit a világ elé dísztelenül bocsátja.[1])

Ilyen megrovástól a magyar kanczellária nem félhetett. Zrednai *Vitéz János*, ki már Zsigmond császár szolgálatában állott és I. Ulászlónak, Hunyadi Jánosnak, V. Lászlónak a külső hatalmasságokhoz intézett leveleit rendszerint fogalmazta, korának ünnepelt humanistáihoz tartozott. Mikor 1455 elején a németujhelyi congressuson beszédet tartott, Enea Silvia, ki utána szólalt föl, azzal mentegetődzött, hogy neki az a szónoki tehetség, a mit a váradi püspök kitüntetett, rendelkezésére nem áll.[2])

A levelek, a miket Vitéz a két király és a kormányzó, az országos tanács és az országgyűlések nevében fogalmazott, csak kis részben maradtak fönn két leveleskönyvben, a melyek az ő közreműködésével készültek. Ezekből meggyőződünk arról, hogy a váradi püspökségre történt fölemeltetése (1445) után, és mint V. Lászlónak főkanczellárja is (1453) szivesen vette a maga kezébe a tollat, hogy uralkodója és hazája nevében a keresztény világ fejedelmeihez és népeihez szóljon.[3])

---

[1]) Ezt az érdekes levelet kiadta *Voigt*, Archiv für Kunde österreichischer Geschichtsquellen. XVI. 374—382.

[2]) Vitéz János élete. 111.

[3]) Leveleinek egyik gyűjteményét *Schwandtner* adta ki a Scriptores rerum Hungaricarum ívrétű kiadásának II. kötetében. Egy másik gyűjteménynek töredéke a hédervári könyvtár codexéből ki van adva a Győri Történelmi és Régészeti Füzetek első és második kötetében.

Mátyás trónra lépte idején *Vitéz János* volt az, ki az udvarnál a legnagyobb befolyást gyakorolta, és azt kétségkívül a kanczelláriában is érvényesíteni el nem mulasztotta, a mely irányban igyekezeteit Mátyás bizonyára a legrokonszenvesebben karolta föl.

Mint fentebb említettük, Mátyás uralkodásának első négy esztendejéből csak 11 külügyi levelet közölhetünk; eszerint erre az időre nézve a levelek fogalmazásában követett eljárásról biztos itéletet nem alkothatunk. De valószínűnek kell tartanunk, hogy mikor Vitéz János az udvarnál tartózkodott, a legfontosabb leveleket ő maga fogalmazta, s ezekhez sorozhatjuk azt e két levelet, a melyekről fentebb érintettük, hogy humanistának tollából folytak. Egyébiránt, azonnal Mátyás trónralépte idejében, egy európai nevű humanistát hozott a királyi cancelláriába. Ez a Görögországból származó *Polycarpus György*,[1] ki mint görög nyelvtanár Veronában Vitéz János öccsét tanította. Utóbb a császári kanczelláriában keresett alkalmazást, de Enea Silvio, a kihez fordúlt, azt a tanácsot adta neki, hogy jobb lesz, ha lépteit Magyarország felé irányozza.[2] Úgy is cselekedett; 1458 első felében nevével egy királyi oklevél alatt találkozunk. Csakhamar annyira megnyerte Mátyás bizalmát és becsülését, hogy az igénytelen humanista, kinek sem állása sem javadalma nem volt, mint királyi követ fontos politikai megbízásokkal küldetett Német- és Olaszországba.[3]

De nemsokára mind Vitéz, mind Polycarpus szolgálatait eleslegesekké tette a királyi kanczelláriában az az ifjú főpap, a ki mindkettőnek tanítványa volt, de mestereit túlszárnyalta. Ez *Csezmiczei János* volt, kit nagybátyja a váradi püs-

[1]) *Abel Jenő* a Philologiai Közlönyben (IV. 35.) közölt értekezésében ezt a Polycarpus Györgyöt Hantó György kalocsai érsekkel azonosnak tekintette. A nagyérdemű tudósnak ezt a tévedését más helyen tüzetesen fogom felvilágosítani.

[2]) Enea Silvio 1455 april 15-ikén írja neki: »Tibi melius erit, meo indicio, apud regem Hungarie, aut aliquem ex curia sua collocari studeas; in qua re Varadiensis episcopi, doctissimi et optimi patris presidio uti poteris.« (A bolognai könyvtár codexében. Kiadatlan.)

[3]) Ezen küldetésekről Abel idézett értekezése becses adatokat tartalmaz.

pök tizenkét éves korában Guarino hires ferrarai iskolájába küldötte, hol rövid megszakításokkal tiz esztendőt töltött. Társai közül csakhamar kiemelkedett emlékezetének erejével, a latin és görög nyelvekben elsajátított jártasságával, a verselésben való meglepő könnyüségével. Cicero beszédeit Horatius odáit, Ovidius elegiáit, Martialis epigrammáit szerencsével utánozta. Költeményei és a tőle görögből latinra fordított remekirók munkái, melyeket *Janus Pannonius* irói név alatt bocsátott közre. Olaszországban a humanista körök kedvelt olvasmányát képezték. Mikor 1458-ban hazájába visszatérvén, költői borostyánnal övezve, a tudományos műveltség és egyúttal a derült világnézlet előnyeivel ékeskedve, a királyi udvarnál megjelent, Mátyást úgyszólván elbüvölte. A király a lángeszű költőt alig két esztendő mulva, mielőtt huszonnegyedik évét betöltötte volna, pécsi püspökké nevezte ki, de egyúttal udvaránál tartotta, hogy társalgásában és műveiben gyönyörködhessék, és tollát felhasználja. Mátyás 1464-ben irja róla, hogy »udvarának fényét fokozni és díszét gyarapitani mindig igyekezett, és most is alkalmas szolgálatokkal igyekezik«.[1])

Hogy szolgálatai már 1459-ben vették kezdetöket, éppen ez a nyilatkozat kétségtelenné teszi. Azonban politikai tevékenységének irott emlékei csak az 1462-ik év tavaszától fogva maradtak fönn. Ekkor tartotta beszédét, amelyben az országgyűlés megbizásából a pápai követ előterjesztésére válaszolt.[2]) És ekkor nyilik meg a leveles gyűjteményekben saját leveleinek és a király nevében fogalmazott leveleknek sorozata.

Beszédek és levelek a humanista iróknál, Vitéz Jánosnál és Csezmiczei Jánosnál is, szerkezet és stil tekintetében közel állanak egymáshoz. A cicerói rhetorika szabályait követik egyaránt. A figyelem fölkeltésére, a hatás fokozására ugyanazon eszközök alkalmaztatnak. A hasonlatok és ellentétek mesterséges, gyakran mesterkélt keresése, a válogatott kifejezésekből gondosan alakított mondatoknak hangzatos-

[1]) Mátyás élete. 121

[2]) U. ott.

sága, assonantiája a leveleket alkalmasakká tehetnék, hogy szónoki előadásra használtassanak föl.

Példa gyanánt szolgáljon az a levél, amit 1462 tavaszán Janus Pannonius tollával Mátyás a pápához intézett, a kinek a bosnyák király irányában követett eljárását a a magyar korona jogaira nézve sérelmesnek tekintette.

»Kezdettől fogva — úgymond — mindig nagy súlyt helyeztünk és fogunk helyezni szentséged intelmeire és tanácsaira, a melyek a bölcs előrelátás és a tekintély tulajdonságaival ékeskednek, a legjobb szándék gyökereiből erednek és a közjó czéljaira irányulnak. Királyi tisztünk is követeli, hogy a bocsánatot azoktól, kik érte folyamodnak, meg ne tagadjuk, az elpártoltakat, ha szivünkhöz visszatérnek, kegyelmességünkben részesítsük, a jó szolgálatokat emlékezetünkbe mélyen véssük, a szenvedett sérelmeket könnyen feledjük. Mindazáltal nagy fontosságú ügyekben az irgalmassággal visszaélnünk nem szabad; inkább a szelidséget szigorral mérsékelnünk kell, nehogy a bocsánat elnyerésének könnyűsége másokat vétkezésre serkentsen. Magyarország és az egész kereszténység ellen ember-emlékezet óta gonoszabb merényletet, mint a bosnyák király, senki sem követett el . . . És mivel hűtlenségeért bocsánatot kérni szégyenkezett vagy nyerni nem remélt, az apostoli székhez fordúlt, mert az természeténél fogva elnézésre hajlandó, a mások sebeinek fájdalmát kevésbbé érezi, és a nagy távolság miatt könnyebben megnyerhető. A jóságos és hiszékeny birót hizelgéseivel körűlhálózta, úgy hogy az ezen ügyben leginkább érdekelteknek tudta nélkül, talán akaratuk ellenére is, a büntetés helyett, amit megérdemelt, kegyelmet nyert . . . Jól tudjuk, hogy szentségedet a legjobb szándék vezérelte. De a bünt megbánni nem elég; a bocsánat föltételét az elidegenített dolog visszatérítése képezi. Ezért óhajtottuk volna, hogy szentséged azt, kit a feloldozásban részesített, az elégtétel megadására is kényszerítse . . . Mi ő iránta, mikor hozzánk folyamodott, keményen viseltük magunkat; a bocsánatadásban sietni nem akarván, a kegyelmesség gyeplőit visszarántottuk, hogy ezzel is az elégtétel megadására birjuk . . . De most szentséged intelmeit meghallgattuk; a

királyt, . . . azon föltétel alatt, hogy ezentúl kötelességét hivebben teljesítse, és az elkövetett bünt hódolatával tegye jóvá, kegyelmünkbe visszafogadtuk. Ha ezt előbb cselekszi, mind reánk, mind reá nézve üdvösebb lett volna. És ha ezentúl állhatatos marad, jóakaratunkhoz illő kegyelmünkre számithat.« [1])

IV.

Azokat a leveleket, a melyek az 1462—1468-ik évek folyamán Mátyás udvarából ilyen ékes formában küldettek szét, nem mind a pécsi püspöknek tulajdoníthatjuk.

Természetes, hogy ő és Vitéz János iskolát alakítottak, tanítványokat, követőket neveltek, kik az ő szellemükben, ámbár őket utól nem érve, működtek a királyi udvarnál. Ilyen volt a sziléziai *Beckensloer János* pécsi prépost[2]) és a magyar *Hantó György*, ki Beckensloernek 1465-ben váradi püspökké neveztetése után a pécsi prépostságot nyerte el, és a királyi titkár, majd az alkanczellár és királyi kincstárnok tisztét évek hosszú során át viselte, míg végre a kalocsai érsekségre emeltetett.[3])

A két egykorú leveleskönyv az azokban foglalt levelek szerzőinek megállapításában egészen biztos támpontot nem nyújt ugyan, de legalább érdekes combinatióra szolgáltat alkalmat.

Ugyanis a hédervári codex Mátyásnak az 1462—1465 évekből 51, az 1468. és 1470. évekből 2 külügyi levelét tartalmazza. Az esztergomi codex a hédervári ban foglaltakon felül 66 olyan levelet foglal magában, melyek a hédervári kéziratban nincsenek meg.

Világos hogy a két gyűjtemény összeállítójának ugyanaz a levél-készlet állott rendelkezésére, és annak egy részét a hédervári codex összeállítója szándékosan mellőzte. Azt

---

[1]) I. 26.

[2]) Reá vonatkozik Mátyás levele: I. 25.

[3]) Állására világot vetnek Mátyás levelei: I. 86, 91—93. 101; és barátjától a flórenczi Bisticci Vespasianotól írt jellemrajza. (*Mai*, Spicilegium Romanum. X.)

a szempontot, amely az összeállító előtt lebegett, a következő körülmény világítja meg.

Abból az időből, mikor Janus Pannonius mint Mátyás király követségének vezetője Rómában és Velenczében járt (1464 február második felétől augusztusig) a hédervári codex leveleket nem tartalmaz; ellenben az esztergomi codex úgyszólván a legszámosabb darabot foglalja magában. Ez arra a föltevésre vezet, hogy a hédervári codexbe Janus Pannonius fogalmazatait gyűjtötték össze; az esztergomi codex gyűjtője pedig különbség nélkül szedte össze a talált leveleket, tekintet nélkül arra, hogy kinek tollából folytak.

Emellett szól az a tény is, hogy abban az időben, amikor a hedervári codex levelei irattak, a történeti források tanúsága szerint a pécsi püspök a királyi udvarnál időzött; sőt fönnmaradt két oklevél, a melyek azt hirdetik, hogy Janus Pannonius abban az időben a királyi kanczelláriában a fogalmazói tisztet állandón és mintegy hivatásszerűen betöltötte.

A gróf Forgách-családnak a Magyar Nemzeti Múzeumban elhelyezett levéltárában Mátyás királytól 1464 márczius 31-ikén kelt két oklevelet találunk. Az egyik a »Jo.« a másikon a »Jo. Q.« signaturát viseli, a mi »Joannes Quinqueecclesiensis«-t jelez. És ennek a másik oklevélnek keltezésében a *pridie* egy kivakart szó helyére más kéztől utólag lévén beirva, ugyane kéz az oklevél aljára a következő megjegyzést irta: »Emendata in cancellaria in dictione pridie Jo. Q.« A mi azt mutatja, hogy a királyi kanczelláriában a pécsi püspök sajátkezüleg végezte az oklevél javítását.

A külső körülményekből vont következtetéseket a levelek szövegének és irályának tanúlmányozása megerősíti. A hédervári codex levelei a felfogás emelkedettsége, jobban mondva előkelősége, a mondatok szabatossága és tömörsége, a stil elegantiája tekintetében szembetünően felülmúlják azokat a leveleket, melyek csak is az esztergomi codexben foglaltatnak.

Elég összehasonlítani azt a két levelet, a melyeket Mátyás ugyanazon napon 1463 szeptember 28-ikán, ugyanazon ügyben, — a knini püspök küldetését jelentve — a

pápához és a velenczei dogéhoz intéz;[1]) azt a két levelet, amelyeket hasonló ügyben az esztergomi érsek és a váradi püspök megerősítése tárgyában Rómába küld;[2]) azokat a leveleket, melyeket 1464 február közepe táján, mikor éppen Janus Pannoniust Rómába küldi, ezzel irat, és azokat a leveleket, amiket, miután ő az udvarból távozott, néhány nap múlva a velenczei dogéhoz, a lengyelországi rendekhez és magához Janus Pannoniushoz intéz.[3])

Janus Pannoniussal 1462 és 1470 között a királyi levelek fogalmazásának teendőiben Beckensloer János és Hantó György osztoztak. És mivel tudjuk, hogy ezeknek befolyásuk folytonosan növekedett,[4]) könnyen megmagyarázhatjuk azt a jelenséget, hogy az 1467-ik év elejétől fogva a Janus Pannoniusnak tulajdonítható levelek száma igen csekély. Különben is, a pécsi püspök Szlavonia bánjává neveztetvén ki, az udvarnál állandón tartózkodni megszünt.

Mikor Mátyás 1468 tavaszán a csehországi hadjáratra indul, Janus Pannonius püspöki bandériuma élén kisérte őt és 1470 február havában Fridrik császárnál tett bécsi látogatása alkalmával szintén környezetében volt. Éppen ebből az időből ismét találkozunk levelekkel, melyek Janus Pannonius tollára vallanak. Ezek között a legutolsó az a stilremeknek nevezhető rövid levél, amelyben Mátyás Bécsből 1470 február 17-ikén a flórenczi köztársaságnak az ajándékban küldött oroszlánokért köszönetet mond; az oroszlánok és a királyok közötti hasonlatosságra és a flórenczi köztársaság régi czimerében előforduló oroszlánra finom czélzásokat tesz.[5])

Éppen a bécsi látogatás idején következett be a magyarországi visszonyokban az a fordulat, mely Janus Pannoniust és Vitéz Jánost a királytól elidegenítette, és így munkásságuknak, befolyásuknak a királyi kanczelláriában véget vetett.

---

[1]) I. 33, 34.
[2]) II. 58, 61.
[3]) I. 54—62.
[4]) L. Mátyás élete. 213.
[5]) I. 177.

V.

Sok tekintetben nevezetes az a levelezés, amit Mátyás az 1466-ik év őszén és a következő év első hónapjaiban Podjebrád György cseh királylyal, az ő fiával Viktorin herczeggel és cseh urakkal folytatott. Ez a háborúnak 1468-ban bekövetkezett kitörését úgy előzi meg, mint a gyakorlott vivók nyugodt, kimért kardcsapásai, melyek a heves halálostusát megnyitják. Ezen levelezesből Mátyásnak 14 levele maradt fönn, melyeket — egynek kivételével — a Csehországban összeállított, ma a prágai Lobkovitz-könyvtárban őrzött leveleskönyv mentett meg az enyészettől.

Ezen levelek csoportjának kiváló érdeket kölcsönöz az a körülmény, hogy nem egy tollból kerültek ki. Az első, a melyben 1466 őszén Sternberg Máté cseh főurat Mátyás a magyar foglyok szabadon bocsátására szólítja föl, nem humanista iró műve. Világos, határozott, de diszt és csiszolást nélkülöző stiljéből azt következtethetjük, hogy Mátyás személyesen diktálta.

»Értesülést nyertünk — irja — és már régóta biztos tudomásunk van a felől, hogy ti a Zvetlo nevezetü várat a (cseh) testvéreknek, a mi személyünk és országunk ellenségeinek zálog szine alatt adtátok át; pedig tudjuk, hogy azok nektek pénzt soha sem adtak és adni nem is képesek: sőt köztudomás szerint abban a várban, amelyben a mi foglyaink[1]) jogtalanul őriztetnek, a ti várnagyotok parancsol. Valóban csodálkozunk a fölött, hogy ilyeneket ti a jog, különösen a Csehországgal fönnálló szövetségek és szerződések sérelmére mívelni merészeltek. Ezért intünk és megkeresünk titeket, hogy a mi személyünk és országunk ellenségeit a mondott Zvetlo várból eltávolítván, nekünk és alattvalóinknak károkat ne okozzatok; hanem találjatok módot, hogy a mi foglyaink onnan mielőbb kiszabaduljanak. Ellenkező esetben az alkalmas gyógyszerről magunk gondoskodunk. Ezenfelül a budai és pesti polgárainktól a ti

[1]) A »captivi nostri« kevéssé szabatos kifejezés alatt Mátyás a csehek kezei között levő magyar foglyokat érti.

birtokaitokon letartóztatott javakat,[1]) békésen és kár nélkül szolgáltassátok ki; mert azokat, ha másként cselekedtek, rajtatok szakolczai kapitányunk a mi meghagyásunkból alkalmas módon megveszi.« [2])

Néhány nappal ezen levél elküldése után Mátyás a cseh királytól és fiától leveleket kapott, amelyekben értesítik, hogy a Sternbergtől és társaitól szenvedett sérelmek megszüntetése tárgyában Brünnben gyülés fog tartatni. Éppen akkor Esztergomban időzött, a hol bizonyára válogathatott humanista képzettségű fogalmazókban; mindazáltal a Viktorin herczeghez intézett választ ismét ő maga irta meg. Mielőbb értesülni kiván a brünni gyűlés határozatairól, és egyúttal kiemeli, hogy az ő panaszai nem egyedül Sternberg, hanem a cseh király számos más híve és alattvalói ellen irányulnak. »Ezek — úgymond — minden jogos és törvényes ok nélkül országunkba rontanak, és mindent amihez érhetnek, tűzzel, vassal, rablással és öldökléssel zavarnak meg;[3]) sőt, a mivel még gonoszabb példát adnak, a hitetlen pogány törököktől gyakorolt szokást követve, parasztembereket, fiukat és leányokat, miként nékünk biztosan jelentik, elfognak, lánczra vernek és szolgaságba hajtanak, nem irgalmazva Isten egyházainak, semmiféle rendnek, nemnek és kornak. Hogy ezek a keresztény becsülethez, a király úr és mindnyájatok becsületéhez . . . mennyire illők, ti magatok és minden józan eszű ember könnyen megitélheti.« Inti a bajok mielőbbi orvoslására. »Mert mi ezen részről annyi kegyetlen jogtalansággal felingerelve, Isten segitségével semmit sem mellőzünk el, amit ezen annyira kegyetlen ellenségek őrült dühének elnyomására tenni szükséges lesz.«[4])

Ettől a levéltől hangra, irályra szembetünően különbözik az, a melyben két héttel utóbb Samarjáról Viktorin

---

[1]) »Bona« kifejezést használ, ami ingó javak jelölésére a jó latin nyelvben nem használtatik.

[2]) I. 108.

[3]) »Omnia que attingere possunt, igne, ferro, preda, cedibus miscent.« (!)

[4]) 1466 október 27-ikén. I. 109.

herczeget a brünni megállapodásokkal való elégületlenségéről értesíti.

Ennek a levélnek bevezetésében az erőltetett elmésség kisérletével találkozunk. Viktorin a cseh rablókra vonatkozólág »Magyarország« részéről bizonyos intézkedések szükségességét hangsúlyozta. »Mivel — feleli Mátyás — hosszadalmasnak látszhatnék nektek Magyarországtól, ha az ország alatt annak összes tagjait érteni akartátok, várni a választ, azt hiszszük meg fogtok elégedni azzal, ha ezt a választ alkalmas módon tőlünk kapjátok.«

És a levél szövegében a következő rhetorikai stílgyakorlattal találkozunk. »Illőbb lett volna (Sternberg) vakmerőségét megtörni, mint szelidíteni; mert őt arra, hogy békességben éljen, csak kényszeríteni lehet, jó módjával rábirni nem . . . Ő ugyanis mindig előbb lépett föl mint ellenség, s csak azután mint vádló; mindig előbb a zsákmányt kereste, csak azután gondolt az igazságra és törvényre.« Végül Viktorin herczeget Sternberg megfékezésére ezzel a szép és tömör phrasissal szólítja föl: »előbb a békesség megtorlója, azután a béke helyreállítója legyen«.[1])

Ez a levél már humanista irónak, valószínüleg Hantó Györgynek — ekkor már királyi alkanczellárnak — a műve; szintúgy a következő is. Mivel Viktorin azt irta, hogy atyjának Mátyás »kemény és érdes« levelét bemutatni nem merte, Mátyás gúnyolódó elmésséggel köszönetet mond a jóakaratért, amely a herczeget arra készteti, hogy »attól is fél, ami egyáltalán félelemre okot nem szolgáltat«.

»De — folytatja — testvériségednek rólunk való gondoskodásában felesleges volt odáig mennie, hogy levelünket megfontolás nélkül vagy érdesen irottnak tekintse, és elrejteni tanácsosabbnak lássa, mint világosságra hozni. Olyat, ami a kölcsönös jóakarat és a béke fönntartását veszélyeztethetné, nem irtunk; ha csak veszedelmet abban nem lát, hogy mi az igazság kimondását a hizelgésnél többre becsüljük. De a mi meggyőződésünk szerint a békét inkább a

[1]) 1466 november 9-én.

tettek, mint a szavak zavarják meg. Mi és híveink nemcsak kemény és érdes, hanem kegyetlen és gonosz dolgokat szenvedünk; ti pedig enyhe és ékes szavakat akartok hallani! Valóban a kemény és érdes tetteket másképen, mint kemény és érdes szavakkal megjelölni nem tudjuk. Testvériséged tehát, ha azt óhajtja, hogy kemény szavakat ne használjunk, kötelességéhez képest akadályozza meg, hogy ellenünk kemény tetteket vigyenek végbe; és miután hivatva lett volna arra, hogy a megkötött béke őre legyen, most legalább a megsértett béke boszúlójává váljék ... Nyiltan és őszintén beszéltünk levelünkben ... Nem hittük, hogy a szinlelést az igazságnál többre becsülik. Elménk gondolatait színlelt és enyhébb szavakkal elfödhettük volna; de ezt az eljárást a baráti érzelmekkel meg nem férőnek tekintjük«. Elvárja, hogy »a békebontókkal szemben, mint a mi szövetségesünk s nem mint közbenjáró lépjen föl; mert tapasztaltuk, hogy a közbenjárók az ellenség harczi kedvét inkább éleszteni, mint csökkenteni szokták.« [1])

Erre maga Podjebrád György vette át a szót és éles szemrehányásokat tett Mátyásnak. Ez hosszú levelében minden egyes pontra, úgyszólván minden sorra, kimeritőn felel; habár — úgymond — szavakkal küzdeni, a hol tettekre volna szükség, »nem helyes, apához és fiuhoz nem illő, mert ezeknek egymással jóakaratban és szolgálatkészségben kellene mérközni,« mely mérközésben »a győztes is legyőzetik, a legyőzött is győzedelmeskedik«. Az ő leveleiben sértő nyilatkozatok nem foglaltatnak; csakhogy a »komoly ügyekben komolyan beszélünk, és meg szoktuk követelni, hogy a szerződésekben foglalt kötelezettségeket mindenki teljesítse«. Egyébiránt hogy ez megütközést kelt, azon nem csodálkozik, mert »az adósnak semmi sem kellemetlenebb, mint a hitelező pontossága«. »Azt az aggodalmát pedig, hogy fiatalságunk tüze fenséged komolyságát lángra lobbanthatja, — illendőbb lett volna elhallgatnia; mert a mennyiben a királyi méltóság komolyságáról van szó, ezt megvetnie a mi fiatal korunkban sem szabad.« Végül azt a meggyőződését nyilvá-

[1]) 1466 november 18. I. 111.

nitja, hogy tanácsos lesz a vitatkozást abba hagyva, a baráti jóindulat tényeiben kelni versenyre egymással.

Ez a levél és egy másik, melyet a király Viktorinhoz intéz, a prágai leveles könyvben Hantó György ellenjegyzését viseli;[1]) ami kétségtelennć teszi, hogy a levelezésnek ezekhez hasonló többi darabjai szintén az ő művei.

Ellenben Mátyás saját fogalmazatainak tekinthetők a Lippa Henrikhez, Csehország főmarsalljához intézett levelek, és a levelezésnek legutolsó darabja is, melyben 1467 márczius 30-ikán Viktorin herczeget a Morvaországban fogva tartott magyar alattvalók szabadon bocsátására újból fölhivja. Ezekben egyszerű, világos szavakkal, a rhetorika apparátusát félretéve, beszél; a mondatszerkezetből észrevehető, hogy sebes diktálás után iratott s azután ki nem javittatott.

»Azokra, amiket a ti közléstekből — irja Viktorinnak — megértettünk, röviden ilyen módon válaszolunk. Először is, amikor ami foglyainkat fenséges apátoktól visszakövetelték, Lusaczki azt állította, hogy ő és társai, a mi bizonyos tartozásaink miatt, akaratuk ellenére és kényszerítve ragadtak fegyvert. De mi nem ismerjük el, hogy akár Lusaczkinak, akár valamelyik emberének adósai voltunk vagy vagyunk. A gonosz emberek természete, hogy bűntényeiket látszólagos okokkal szinezik és az elkövetett sérelem igazolására vagy kimentésére távol fekvő alkalmakat vonnak elő, ezekre mint igazakra és sajátjukra támaszkodnak, pedig ezek egészen hamisak, vagy reájok nézve teljesen idegenek. Amennyiben mi neki valóban adósai lettünk volna, szivesen kielégítjük őt, ha a helyett, hogy országunkat rabló betöréssel ellenségesen megtámadja, a tartozást törvény utján, a kellő bizonyitékok előmutatása mellett, amint a szokás hozza magával, követeli; amit azért nem tett, mivel jól tudja, hogy ilyen kölcsönös szerződés nem köttetett. Egyébiránt, mivel Lusiczki azt mondta, hogy ügyét a ti fenséges szülőtök itéletére bizni kész, nekünk ez idő szerint a magunk részéről semmink sincs, amit itéletére bizhatnánk, hanem csak egyszerüen, mivel a mieink igazságtalanúl megsértettek

[1]) I. 120, 122.

és annyi kárt szenvedtek a mennyi a bün megboszulására elegendő okot szolgáltathatott, ami foglyainknak, kik javaik és személyök jogos védelmében jogtalanul elfogattak, visszaadását követeljük. Miután ezt elnyertük, talán nem vonakodnánk később más dolgokat, ha ilyenek netán vannak, a melyek birói elintézést igényelnek, bármilyen becsületes emberek, főképen a királyi felség itéletére bizni, ha valamikor országunk nehéz ügyeitől annyira szabadok lehetnénk, hogy mi magunk vele személyesen találkozhatnánk, vagy legalább amit legközelebb óhajt, a főtisztelendő esztergomi érseket ő fenségéhez küldhetnők. Ezalatt testvériségedet buzgón kérjük, hogy embereink szabadon bocsátását tényleg eszközölje ki; vagy legalább ne tudják be majd nekünk, ha mások gonoszságától késztetve, ellenük bármily módon jogunkat követeljük.« [1])

Azonban éppen ez a csehországi levelezés, mely a Mátyástól és a nevében másoktól fogalmazott levelek között a különbséget élesen feltünteti, egyszersmind kiválóan alkalmas annak földeritésére, hogy Mátyás a másoktól fogalmazott levelek tartalmára és hangjára mennyire mérvadó befolyást gyakorolt. Minden oda mutat, hogy a gondolatok tőle származnak és csak a külső forma másoktól.

VI.

Az 1471-ik év, a melyre Kázmér lengyel herczeg invasiója, a Vitéz János és Janus Pannonius vezérlete alatt szervezett összeesküvés esik, Mátyás királynak miként egész politikájában, úgy leveleiben is mély nyomokat hagyott.

Mig a megelőző időből a fönnmaradt külügyi leveleknek túlnyomó része humanista fogalmazóktól származik, a következő két évtizedből alig egy-két olyan darabot bírunk, amelyeknek stiljében a klasszikai minták utánzására való törekvés nyilvánúl.

[1]) I. 132. — Az 1467—1470 évkörből még az I. 134, 137, 156—165, 168—170, 173. és 176 számok alatt közlött leveleket tulajdoníthatjuk Mátyásnak.

A királyi udvarnál az a hely, amit Vitéz János és Janus Pannonius annyi diszszel töltöttek be, most *Veronai Gábor* ferenczrendi atyának, egykor Capistranoi János társának, jutott, a kit a király Erdély, majd Eger püspöki székére és a kanczellári tisztre helyezett, bizalmával annyira kitűntetett, hogy benne az udvari emberek a király »igazgatóját és jobbik szemét« ismerték föl.[1])

Tudvalevő, hogy a Szent-Ferencz-rend tagjai a humanismus irányával szemben ellenséges állást foglaltak el és irodalmi műveikben a középkori skolastikus hagyományokhoz állhatatosan ragaszkodtak. Veronai Gábor befolyása tehát a királyi kanczelláriában a Vitéz Jánostól meghonosított szellemre és irányra kedvező nem lehetett.

Hantó György, ámbár még egy ideig megtartotta alkanczellári állását és csak 1475-ben helyeztetett át a kincstárnoki tisztre, úgy látszik a levelek fogalmazásával ezentúl nem foglalkozott; mert az 1466—1467 években tőle ellenjegyzett levelekhez rokonságban állókat 1471-től fogva nem találunk. Veronai Gábornak az udvari kanczelláriánál legbizalmasabb és legtevékenyebb eszöze *Bakócz Tamás* — a későbbi hatalmas primás — volt, ki olaszországi főiskolákban tanúlt, a renaissance irodalmának és művészetének bőkezű maecenásává lett ugyan, de elég nagy számban fönnmaradt saját leveleinek tanúsága szerint, maga a humanista babéraira igényt nem tartott; amit pártfogója befolyására vezethetünk vissza.

Feltünőbb, hogy *Váradi Péter*, ki 1475-től a királyi titkár, 1479-től a kanczellár tisztét viseli, az ő kiváló humanista képzettségét, amelyről a saját levelei tanuskodnak, a király nevében fogalmazott és tőle ellenjegyzett levelekben nem érvényesítette.[2])

Igy tehát éppen akkor, amikor Mátyás udvarát a

[1]) Farkas Lukács királyi tanácsosnak 1476 május 19-ikén a milánói herczeghez küldött jelentése Budáról. Diplomacziai Emlékek. II. 310.

[2]) Saját leveleinek egy gyűjteményét *Wagner* adta ki. (Epistolae Petri de Warda 1776.) Tőle ellenjegyzett több levelet tartalmaz Mátyás külügyi leveleinek II. kötete.

külföldről meghívott humanista irók benépesítik, amikor ezeknek munkái és a renaissance művészetének alkotásai a király személyét és az országot a művelt világ előtt dicsfénynyel sugározzák körül: a diplomatiai levelezésben olyan fordulat áll be, amit a külföldön hanyatlásnak tekinthettek.

Ezt a tüneményt nem annyira Veronai Gábor és Bakócz Tamás hatásának, mint inkább annak az állásnak kell tulajdonítanunk, amit maga Mátyás uralkodása második felében elfoglal. Ezt legjellemzőbben illustrálja az a tény, hogy míg az 1458—1471 közötti időből fönnmaradt külügyi leveleknek alig negyed részét tulajdoníthatjuk néki; az 1472—1490 közötti időből ismert leveleknek három negyedrésze olyan, mely tartalomban és formában egyaránt az ő egyéniségének és a tőle való származásnak jeleit tünteti föl.[1])

Minél inkább halad előre Mátyás életkorban, hatalomban és tapasztalásban; minél inkább tűnnek el körüle azok, kik őt emelték trónra, és lépnek helyökbe azok, kiket ő emelt alacsony sorsból magasra; minél gyakrabban győződik meg arról, hogy legbensőbb hívei könnyen árulókká, pártütőkké válhatnak, és hogy elkeseredett ellenségeit akaratának vak eszközeivé alakíthatja: annál mélyebben gyökeredzik meg lelkében a gyanakodás, a bizalmatlanság mások iránt és sarjadzik belőle a túltengő önérzet, az önbálványozás. Alig birja valaki őt kielégíteni. Helyesnek, czélszerűnek, sikert biztosítónak csak azt tartja, amit maga szól, ír vagy cselekszik.

Előbb sem bízta egészen a humanista főpapokra és titkáraira a levelek szerkesztését; most pedig (1472-től fogva) úgyszólván ő maga a saját titkára, és nem csak arra talál időt, hogy a leveleket fogalmazza, hanem, — a mi hihetetlennek látszanék, ha a fönnmaradt okiratok nem

[1]) Ezek a következők. Az I. kötetben: 196, 211, 214, 219, 224, 225, 229, 230—239, 241, 242, 244—248, 251, 252, 254, 259, 260—264, 266—268, 270, 272—279, 280—284, 286—289, 290, 292, 293, 298, 301—320. — A II. kötetben: 1, 2, 8, 9, 11, 12, 12, 13, 15—23, 25—27, 40, 41, 43—52, 54—97, 99—116, 120, 122, 122—153, 155—156, 168, 170—173, 175—178, 182—186, 188—195, 198—206, 209, 211—213, 216, 217, 221—223, 227—231, 233—242, 244—248.

hirdetnék, — még arra is, hogy az aláírás végett bemutatott darabokat átnézze és azokban a tollhibákat kiigazítsa.[1])

A Mátyástól magától fogalmazott ezen levelek szerencsénkre elég nagy számban maradtak fönn arra, hogy azokból a nagy királyt mint levélírót jellemezhessük és a levélíró sajátosságaiból a nagy király jellemére világosságot vethessünk.

Már fentebb jeleztük, hogy Mátyás a levélírást nem irodalmi foglalkozásnak, hanem uralkodói functiónak tekintette. Mig a humanista levélírók úgy tűnnek föl, minthá szerepeket játszanának és a közönség tapsaira várakoznának: Mátyás csak azt az ügyet látja, amelyet tárgyal, csak arra a politikai czélra néz, amit elérni akar.

Ezeknek az ügyeknek sokfélesége, a czéloknak gyakori váltakozása okozza, hogy a levelek nemcsak tartalom, hanem forma és hang tekintetében is a legnagyobb változatosságot tűntetik föl.

De irójuk sohasem feledkezik meg királyi méltóságáról, melynek tudata őt mindig áthatja és gyakran nyiltan is kifejezésre jut.

Láttuk, hogy uralkodásának legelső napjaiban, Podjebradhoz irt levelében azon elhatározását, hogy királyi méltóságát és tekintélyét megsértetni nem engedi, erőteljesen nyilatkoztatja ki; és utóbb szintén Podjebráddal szemben hangoztatja, hogy ifjú kora daczára királyi méltósága számára tiszteletet követel.

Állását a császár irányában egy német fejedelemhez irt levelében így jelezi: »Magyarország mindig szabad ország volt és a birodalommal kapcsolatban soha sem állott. Rang tekintetében a császárt magasabb állásúnak ismerjük el; de az uralkodói hatalom szempontjából magunkat vele egyenlőknek tekintjük, annyira egyenlőknek, hogy tőle egyáltalán nem félünk és miként eddig nem féltünk félni ezentúl sem fogunk.« Egy más alkalommal pedig irja:

---

[1]) IV. Sixtus pápához intézett több levelében, melyek a velenczei állami levéltárban őriztetnek.

»Magyarországnak szabad királya vagyunk, a német birodalomhoz az alárendeltség viszonyában nem állunk.«[1])

A pápához írt egyik levelében a császár fenyegető magatartásáról megjegyzi, hogy »azzal ugyan keveset gondol.« És a császárnak az ő fenyegető nyilatkozatára azt válaszolja, hogy, ha a dolog háborúra kerül, ez »nem első győzedelmes háborúnk lesz!«[2])

Az 1481-ik év nyarán arról értesül, hogy a német birodalmi gyűlés, a pápai követ cselszövényei következtében, a törökök ellen kért segélyt tőle megtagadja, sőt ellene a császárnak segítséget nyújtani kész. »Mi bizonyára — írja ekkor — a teanoi püspök praktikáival nem törődünk; és nem fektetünk nagy sulyt rá, ha a birodalom fejedelmei a törökök ellen igért segítséget ellenünk a császárnak nyújtják; mert reméljük és Istenben bízunk, hogy, ha az bekövetkezik, a mi érdekeinket jól biztosítani és ügyünkről minden módon gondoskodni képesek leszünk.«[3])

Jellemző, hogy mikor 1487 őszén Albrecht szász herczeggel személyes találkozás terveztetett, felháborodását fejezte ki afölött. hogy »neki mint királynak királyhoz méltatlan, a tartózkodásra gyalázatos és kényelmetlen város jelöltetett ki, a hol sem lakást, sem élelmezést nem találhatott és a kellő számú kisérettel meg nem jelenhetett volna.«[4])

Leveleiben gyakran hangsúlyozza azt, hogy »becsületének megőrzése« mennyire szivén fekszik: különösen azt, hogy szövetségeseit el nem hagyhatja, mert különben »becsülete csorbát szenvedne«.[5]) És egy alkalommal így ír: »A fejedelemnek semmire sem kell inkább ügyelni, mint az adott szóra; ennek megtartása nélkül a fejedelemnek élete megtartását sem kell kívánni.«[6])

Hirdeti, hogy azt, amit egyszer jól megfontolva

---

[1]) II. 96, 194.
[2]) I. 219.
[3]) II. 95.
[4]) II. 198.
[5]) I. 261, 268, 276.
[6]) I. 245.

elhatározott, visszavonni »becsülete nem engedi.« [1]) Ezért ragaszkodván ahhoz az elhatározásához, hogy a szökevény Beckensloert az esztergomi érsekségbe vissza nem bocsátja, azt írja, hogy »inkább életét áldozza föl és egész országát veszélynek teszi ki,« mintsem határozatát megváltoztassa.[2]) Mikor egyszer az a kérése, hogy a pápa egyik főpap megerősítési dijait engedje el, nehézségekbe ütközött, azt írja Rómába, hogy kérése teljesítését »becsületének« megóvása érdekében is sürgetnie kell és a szentszéket az elengedendő dijak értéke kétszeresének megtérítésével kárpótolni kész, csak azt, a mit kért, teljesitsék.[3])

Ismételten találkozunk leveleiben azzal a nyilatkozatával, hogy »nevetség tárgyává« lenni nem akar. Mikor a salzburgi érsek megkeresésére Pettau várába őrségül egy magyar csapatot küld s ezt be nem bocsátják, azt írja, hogy a kárral, a mit szenvedett, kevésbbé törődik, mint »a csúfolódással, a mit a kudarcz rá vonhat.«[4])

És 1476-ban a törökök ellen viselt hadjáratban szövetségeseitől elhagyatván, így nyilatkozik: »Bizonyossággal tudja meg minden ember, hogy mi, ha csak lehetséges, nem fogjuk engedni, hogy országainkat elveszítsük s ezenfelül még az emberek minket kikaczagjanak!« [5])

Nézeteiben és cselekvésében az önállóságot és függetlenséget a legnagyobb mértékben bírván, sértés számba veszi azt, ha fölteszik róla, hogy másoktól befolyásoltatja magát. Az 1481-ik év nyarán a pápa a magyar követ előtt úgy nyilatkozott, hogy Mátyásnak az egyik pápai legatus (a teanoi püspök) irányában tanusított ellenszenve a másik legatus (az ascolei püspök) befolyására vezetendő vissza. Mátyás egyenesen a pápához intézett levélben tiltakozott ezen föltevés ellen. »Miután — írja — szentségedhez ismételve folyamodtunk, hogy a teanoi püspököt hívja vissza,

[1]) II. 59.
[2]) II. 50.
[3]) II. 84.
[4]) I. 302.
[5]) I. 225.

most arról értesülünk, hogy szentséged a mi irásainknak [1]) hitelt nem adott, és azt mondta, hogy ezek az írások nem tőlünk, hanem az ascolei püspök úr sugalmazásából erednek. E fölött lehetetlen nem sajnálkoznunk, mert látjuk, hogy szentséged minket olyan hajlékonyaknak és könnyen hajlíthatóknak tart, hogy inkább idegen sugalmazással táplált magán gyűlölet, mint az igazság és saját tapasztalásunk indítanak«. [2])

És néhány héttel utóbb a pápától vett levélben ugyanazzal a föltevéssel találkozván, ez ellen még egyszer tiltakozott. »Szentséged — úgy mond — elhiheti, hogy mikor ügyeim tárgyaltatnak, azokról hűségesebben és buzgóbban senki sem gondoskodik, mint magam, a kinek érdeke koczkán forog. Ezért esedezem, ne higye sem azt, hogy a mit írtam, ok nélkül írtam, sem azt, hogy roszakaratú emberek beszédeikkel reám hatást gyakorolhatnak és könnyen oda vihetnek, a hová ők akarják. Az ok, ami engem írásra és jelentéstételre ösztönzött, súlyosabb volt, mint szentséged hiszi; a tapasztalat és a dolgok ismerete, nem gyanú indítottak arra, hogy írjak és jelentést tegyek. Mivel azonban szentséged más véleményen van, én szentséged véleményével szembe nem szállok, én engedelmeskedem és beleegyezem abba, hogy minden úgy legyen, a hogy szentséged gondolja és vélekedik.« [3])

E szerint akkor is, mikor enged, véleményéhez és meggyőződéséhez való ragaszkodását hangoztatja. Még világosabban fejezi ki ezt a római követéhez intézett levélben: »Ő szentségével ellenkezni nem akarunk; hanem megnyugszunk benne, hogy mi miattunk ám minden fehér legyen;« [4]) a mihez hozzá kell gondolnunk a kiegészítő mondatot: »ámbár mi feketének látjuk«.[5])

---

[1]) »Scriptis nostris.«
[2]) II. 95.
[3]) II. 99.
[4]) »Contenti sumus, ut per nos quidem omnia sint alba.«
[5]) II. 100.

VII.

Mátyás az emberekre való hatás összes eszközeivel: a hódító kedvesség varázsával és az indulatosságnak hatalmasokat megreszkettető kitöréseivel egyaránt rendelkezett. Azok a kik őt 1470-ben Bécsben látták, följegyezték, hogy mint a szerelmes ifju hölgyének, úgy kedveskedett a császárnak. A pápai követ ellenben, a ki 1488—90 volt udvaránál, azt írja egyik jelentésében, hogy Mátyás, a mikor egy alkalommal »indulatosan, úgy szólván dühöngve beszélt,« azt a benyomást tette rá, »mintha szájából, orrából, szemeiből lángözön törne elő«.[1])

Ilyen végletek között hullámzanak levelei.

De úgy látszik mintha leginkább akkor érezné magát természetes elemében, mikor vádolni és szemrehányásokat tenni, fenyegetni, ijeszteni kellett. Az őseitől, első sorban atyjától örökölt harczias szellem volt jellemének fővonása, a mely diplomatiai levelezéseiben is előtérbe lépett és mesteri tökélyel érvényesül. A termékenység és leleményesség ép oly meglepő gondolkodásában, mint cselekvésében. Dialektikája ép oly éles, logikája ép oly sujtó, mint fegyvere. Némely levele azt a hatást teszi ránk, mintha sorai közül a harczi trombiták riadója, az ágyúk dörgése hangzanék felénk, mintha szavainak súlyos csapásaival előbb akarná megsemmisíteni azokat, a kikkel a csatéren mérközni készül. És minél válságosabb a helyzet, annál inkább megőrzi nyugalmát és higgadtságát. Az az önuralom, a mely lehetővé tette, hogy várak ostrománál az ágyúk tüzelése közepett zavartalanul pihenjen, — a mit csodálva jegyeztek föl az egykorú írók — nem hagyja el akkor sem, mikor a tollat azért veszi vagy adja másoknak kezébe, hogy ellenségeihez szóljon.

Kiválóan érdekesek e tekintetben különösen hadüzenő levelei, a melyek közől több maradt fönn. A legelső, a mit birunk, az, amelyben 1468 tavaszán Viktorin cseh herczegnek a háborút megüzeni, nem Mátyás saját fogalmazata; humanista írónak (vagy Janus Pannoniusnak, vagy

[1]) Mátyás élete. 367.

Hantónak) műve. Ékes, de a feladattal nem egészen összhangzó phraseologiája utal rája. »Azt észleljük — így hangzik a bevezetés — hogy a béke sugallatait meguntátok és szomszédaitokkal az egyetértést nem tűrhetitek; ugyanis különös buzgósággal azon fáradoztok, hogy ellenségeket előbb csináljatok, mint birjatok;[1] ... hogy a háború magvainak elvetésével újabb háborúkat termeljetek; hogy a békés szomszédok közé üszköt vetve, ezt vészteljes fáklyák lángjaival éleszteni siessetek!«[2]

Egészen másképen hangzik az 1477-ik év tavaszán Mátyástól szerkesztett, a császárhoz intézett hadüzenet:

»Felséged kétségkívül jól emlékezik arra, hogy amikor néhány esztendő előtt örökös tartományait a csehek hatalmas sereggel megszállották, mi felséged felhívása, kérelmei és igéretei következtében, életünket koczkáztatva és nagy áldozatokat hozva, személyesen megjelentünk, a cseheket kikergettük, ellenük háborút indítottunk s velük még ma is ellenséges viszonyban állunk.« Azután emlékezteti a császárt arra, hogy őt rokonainak támadásai és alattvalóinak lázadása ellen megoltalmazta, amely alkalommal a császár okiratban kötelezte magát, hogy néki a csehországi királyságra a császári megerősítést bizonyos kitűzött határnapig megadja; de a vett jótéteményekről háládatlanúl megfeledkezett és a határnap közeledtekor a német birodalomba elillanván, ellene segítséget keresett, az eretnekekkel szövetségre lépett, a cseheket és lengyeleket támadó fellépésre birta; mikor ezek békét kötni kényszerültek, abba ő magát is befoglaltatta, de a béke föltételei ellenére Magyarország szövetségeseit megtámadta. Ezeknek és más sérelmeknek nyugodt felsorolása után kijelenti, hogy a császár örökös tartományai ellen fegyvert fog; de a német birodalom ellen háborút indítani nem szándékozik.[3]

A következő évben a brandenburgi őrgrófokhoz így ír: »Jelen iratunkkal értesítünk és tudósítunk, hogy

[1] »Facere prius hostes quam habere satagitis«; értelem nélküli phrasis.

[2] I. 140.

[3] I. 251.

ámbár mi a békét, egyességet és jó barátságot veletek fön-tartani mindenkor óhajtottuk és most is óhajtjuk; mivel bizonyos tanácsosaink, követeink és küldötteink által titeket az iránt megkerestünk, hogy alattvalónkkal és hűbéresünkkel, János sagani herczeggel keletkezett viszályaitok alkalmából a fegyveres föllépéstől és háborútól, sérelmektől és kártételektől tartózkodván, jogaitokat, a miket vele szemben igényeltek, jogos és nem jogtalan eszközökkel keressétek; de ti számtalan felhívásunk daczára a sagani herczeg ellen indított háborútól és fegyveres föllépéstől elállani, országaink ellen sérelmek és károk okozásától tartózkodni, ezeket jóvá tenni nem akartátok,« ha ezzel a maguktartásával föl nem hagynak, Isten és a világ előtt a következményekért a felelősséget reájuk hárítja.[1])

Éppen így hangzik a kevéssel utóbb hasonló alkalomból Kázmér lengyel királyhoz intézett levél:

»Testvériségedet leveleinkben és legujabban követeink által gyakran intettük, hogy a német lovagrendet, melyet az apostoli szentszék akaratából és rendeletére pártfogásunk alá vettünk és becsületünk sérelme nélkül el nem hagyhatunk, a kölcsönös béke fönntartása érdekében ellenséges támadástól és háborútól kimélje meg. És ámbár ismételten, legujabban is követünk által küldött üzenetében igérte, hogy a rend ellen semmit sem követ el: most arról értesülünk, hogy velük (a német lovagrend tagjaival) egészen másképp bánik, mint a hogy testvériséged igéretei alapján várhattuk.« Felszólítja, hogy seregeit, a miket a lovagrend ellen küldött, hívja vissza, különben a következményekért őt teszi felelőssé.[2])

Végre a Frigyes császárhoz 1482-ben küldött hadüzenetre utalunk, mely így kezdődik:

»Ekkorig felségednek a háborút nem üzentük meg; nehogy a kölcsönös kötelezettségeket megszegni látszassunk, magunkat ellenségének nyilvánítani nem akartuk. Mivel azonban látjuk, hogy felséged azt, a mit igért, meg nem

[1]) I. 261.
[2]) I. 268.

tartja, . . . hanem ellenünk, állásunk és országunk ellen, jogos és törvényes ok nélkül, ellenséges tetteket visz végbez, sőt . . . más fejedelmeket is ellenünk ingerel, . . . magunkat felséged sérelmei és ellenséges támadásai ellen megoltalmazni, az ellenséges támadást Isten segítségével visszautasítani kivánjuk. Ezennel felségednek és örökös tartományainak, névszerint Ausztriának és Stiriának háborút üzenünk, Isten segítségül hívása mellett, magunkat ellenségeinek nyilvánítjuk.« [1])

Az önfegyelmezés és az önuralom még jellemzőbb nyilatkozataival találkozunk Mátyás leveleiben. Az 1478 végén, mikor a velenczei dogéhoz írt levelében a sérelmeket, amiket Magyarország és a szent-szék a köztársaságtól szenvedett, felsorolja és kijelenti, hogy a pápát fegyver hatalmával oltalmazni fogja, olyan kifejezéseket használ, amelyek az uralkodóktól egymás irányában tanusított tisztelettel és kimélettel meg nem egyeztethetők. Elmondja, hogy a signoria »birvágyó kezeit Horvátországig szemtelenül kiterjeszti«, hogy »az egész kereszténység vesztére a hitetlenekkel hűségesen conspirál, mivel saját érdekeit az egész kereszténység javánál többre becsüli és az uralkodás féktelen vágyától lángolva magán érdekeiért úgy buzgólkodik, hogy az egész keresztény hit felforgatásától sem retteg;« és most már »gonoszsága, szemtelen hatalomvágya és kárhozatos merészsége« annyira ment, hogy az egyház fejét »konok vakmerőséggel« megtámadni merészeli, »a régtől fogva magában rejtett mérget a kereszténység fejére okádja, hogy a fő elnyomása után a tagok ellen még nagyobbakat merészeljen«.[2])

Azonban minden jel oda mutat, hogy amint az indulat első rohama elvonúlt és a higgadt megfontolás pillanata bekövetkezett, maga is belátta, hogy az illő határokon túl ment; és ezt a levelet nem expediálta.[3])

Ez az eset nem áll elszigetelve. Az 1481-ik év szep-

[1]) II. 113.

[2]) I. 283.

[3]) L. a levélhez csatolt jegyzetet.

tember havában a pápához intézett levélben hevesen kifakad a német birodalmi gyülésre küldött legatus »cselszövényei« ellen, a melyek azt okozták volna, hogy a német fejedelmek a törökök ellen igért hadi segélyt nem szavazták meg, de ehelyett a császárnak ő ellene ajánlották föl segélyt. Ezekért a pápát teszi felelőssé. »Fáj nekünk és szentségednek nem súlyos fájdalom érzete nélkül panaszoljuk, hogy mig a mi irásainknak hitelt nem ád, tűri, hogy követe minket ilyen hálóba kerítsen; a mi nem történt volna meg, ha szentséged maga idején, azaz haladéktalanúl gondoskodott volna ennek az esetnek meggátlásáról.« És ehhez a következő fenyegető nyilatkozatot csatolja: »Ha szentséged ezen ügy elintézéséről nem gondoskodik, és tűri, hogy a teanoi (püspök) úr ellenünk ilyeneket míveljen,[1]) ne tudja be nekünk, ha ezekből a machinatiókból valamely szerencsétlenség származik, és mi is, amennyire hatalmunkban áll, minden módon és uton érdekeinket oltalmazzuk; . . . mert szükségképen mindent, a mi hatalmunkban áll, a végsőket is megkisérlenünk kellene.«[2])

Ez a levél sem expediáltatott; Mátyás valószínüleg belátta, hogy a teanoi püspök ellen emelt vádakban a kellő határokon túllépett. Egy másik rövid levelet dictált, a melyben a pápát értesíti, hogy római követe a teanoi püspöknek viselt dolgairól élő szóval fog jelentést tenni. És a levelet igy zárja be: »Kérem, hogy szentséged követemet mindazokban, amiknek előterjesztésével megbíztam, kegyelmesen hallgassa meg; azokban az ügyekben, amikért folyamodni fog, alkalmas rendelkezéseket tegyen, nekem pedig, a ki kegyelmességében bízom, jelentésemre és kéréseimre kegyes választ mielőbb adni méltóztassék.«[3])

Annak, hogy Mátyás, a ki a szerencsétlenség napjaiban nem csüggedett, a szerencse kedvezései közepett el nem bizakodott, tanúbizonysága gyanánt hozhatjuk föl azt a levelet, a mit 1475 elején a cseh és lengyel királyok ellen

---

[1]) »Fabricare patietur.«

[2]) »Extrema tentare.« II. 95.

[3]) II. 95.

viselt háború diadalmas befejezése után a császárhoz intézett, hogy neki szemrehányásokat tegyen azért a támogatásért, amelyben ellenségeit részesítette.

Isten — úgymond — az ő vallásos buzgóságát megjutalmazta, ügyének igazságát tekintetbe vette, a beléje helyezett bizodalmat igazolta; a hálót, a melyet ellene kivetettek, széttépte. A háború folyamán kínosan hatott rá, az hogy keresztények ellen kellett azt viselnie; továbbá, hogy a császár ő ellene »saját fia« ellen szövetkezett és a császári ügyész Csehország lakóihoz felszólítást intézett, hogy királyuknak Ulászlót ismerjék el, a mi által a császár az eretnekek védnökévé lett. Csak két eset lehetséges: vagy a pápák, a zsinatok és a császárok, kik a cseh eretnekséget kárhoztatták, helytelenül jártak el, vagy a császár mostani eljárása megrovásra méltó. De ő mindezek daczára arról a szeretetről, a mit »legkedvesebb apja iránt« táplál, nem feledkezett meg; fiui szolgálatkészége és szeretete felől a jövőben is biztosítja; kijelenti, hogy közöttük az apa és fiú viszonyának föntartása csakis a császártól függ.[1])

Oly esetekben is, mikor kiméletlenül állítja csatarendbe vádjait és szemrehányásait a sérelmekért, amiket szenvedett, az igéretekért, amiket meg nem tartottak; mikor a méltatlanul és alaptalanul ellene emelt vádakat visszautasítja; mikor jogait védelmezi; mikor boszújával fenyeget: a kellő határok között marad.

Igy például a nápolyi királyhoz írt bizalmas levelében a császár ellen legsúlyosabb vádját így formulázta: »A császárnak semmi sem édesebb és megszokottabb, mint másokban egymás ellen gyűlöletet szítani, azután pedig a küzdelmet nyugodtan rejtett helyről szemlélni.« És panaszolván, hogy a pápa a császárt támogatja, abban az esetben, ha ezzel az eljárással a pápa föl nem hagy, arra az általánosságban tartott fenyegető nyilatkozatra szorítkozik, hogy »köztünk és közte — úgymond — egy nagy tűz támad, melyet nehezebb eloltani, mint meggyújtani.« [2])

---

[1]) I. 219.

[2]) II. 57.

Mátyás 1486-ban az udvarában levő diplomaták előtt élőszóval fenyegetődzik, hogy a pápának az engedelmességet fölmondja, az egyetemes zsinathoz fölebbez; de leveleiben ennek nyoma nincs. A magyar korona jogait a pápához intézett levelekben erőteljesen oltalmazza. De nem megy tovább, mint addig a kijelentésig, hogy »kész inkább bármit eltűrni«, — »kész inkább összes országait és a maga fejét is koczkáztatni, mint azokról a jogokról lemondani.« [1])

És jellemző, hogy mikor ennél tovább akar menni, nem a maga nevében beszél, hanem a nemzet hangulatára utal. »Szentséged — írja IV. Sixtusnak — ismeri, vagy legalább mások előadásaiból megismerheti magyarjaim szellemét és természetét. Ezek készebbek a katolika hittől harmadizben elpártolni és a hitetlenek táborába állani, mint megengedni, hogy az ország javadalmait, a királyi választás és bemutatás mellőzésével, a szentszék adományozza.« A bibornoki collegiumot pedig figyelmezteti, hogy »magyarjai készebbek a halált elszenvedni« — »a czímert ékesítő kettős keresztet hármas kereszttó alakítani át« (vagyis az egyházat a szent-széktől függetlenné tenni, mint a királyi kegyúri jogot föláldozni.[2])

És még Ragusai Kristóf irányában is, a ki az ő akarata ellen a pápánál modrusi püspökké kineveztetését eszközölvén ki, haragját magára vonta, ilyen higgadt levelet intéz: »Ha a mi jogaink támadásával fel nem hagysz, ne tudd be nekünk, ha akkép intézkedünk, hogy a sérelmet és szégyent inkább te szenvedd, mint mi. És afelől bizonyos lehetsz, hogy azt az egyházat meg nem kapod.« [3])

Sokkal kevésbbé tartotta szükségesnek magán és tollán uralkodni, mikor alattvalóival éreztette neheztelését.[4]) És kül-

[1]) I. 159. II. 19.

[2]) II. 13. 26. 31.

[3]) II. 29.

[4]) Példák erre egy magyar főpaphoz intézett levele, melyben azzal fenyegeti, hogy a Dunába vetteti, ha törvénytelen rendeleteket kibocsátani meg nem szünik (Szalay Imre múzeumi igazgató gyűjteményében), és Bátori Miklós váczi püspök elleni kifakadásai Dóczi Orbánhoz írt levelében *(gr. Teleki J.*, A Hunyadiak kora. XII. 144.).

földre küldött leveleiben is a legkeményebb kifejezéseket akkor használja, mikor áruló és lázadó alattvalóiról szól. Igy például Károly corbaviai grófot »tolvajnak és rablónak« bélyegezi.[1] A szökevény Beckensloer esztergomi érsekről azt írja, hogy »iszonyú kihágásaival és botrányos tetteivel a papi méltóságot, az egyházi rend becsületét bemocskolni nem szünik meg«; és kijelenti, hogy őt az országba vissza nem bocsátja, mert — úgymond — »kigyót ölünkben, viperát oldalunk mellett tartani semmiképen sem akarunk.«[2]

VIII.

Mátyásnak arra, hogy az érzelmek nyájasabb hangzású húrjait szólaltassa meg, uralkodói pályájának viszontagságai ritkábban nyujtottak alkalmat és lelkének sugallatai is kevésbbé késztették. Legsűrűbben a pápákhoz intézett levelekben találkozunk a hódolat, ragaszkodás és szolgálatkészség nyilatkozataival.

Legnevezetesebb e tekintetben 1476 márczius 15-iki levele, a melyben IV. Sixtus pápának, ki ellen a császár és a franczia király egyetemes zsinat össehívását tervezték, »a kereszténységet romlással fenyegető botrány« elhárítása végett akár közbenjárását, akár fegyverét rendelkezésére bocsátja; és késznek nyilatkozik, hogy »a szentszék, vagyis a mindenható Isten ellenfeleinek« megsemmisítésére, ha kell egész hadserege élén síkra száll.«[3]

És 1488 tavaszán, mikor Ancona városának magyar fönhatóság alá fogadása miatt VIII. Incze pápa neheztelését fejezte ki, Mátyás válaszában így szól: »Szentséged levelét elolvasván és abból szentséged felháborodását megértvén, lehetetlen volt el nem szomorodnom és el nem csodálkoznom afölött, hogy szentséged engem azzal gyanusít, és ellenségeim szentségeddel elhitették azt, hogy hódolatom szentséged és a szentszék iránt megcsökkent, és hogy az egyház javait bitorolva, korábbi eljárásomtól, régi vallásosságomtól eltérni akarnék. Én, szentséges atya, fiatal koromtól, és főké-

[1] 266.
[2] I. 309.
[3] I. 233.

pen azóta, hogy az isteni végzés királyi trón magaslatára emelt, hadaimat, tekintélyemet és kincseimet a kereszténység, a katholika vallás és a szentszék javára mindig a legnagyobb készséggel használtam föl; nemcsak rokonaim és alattvalóim életének feláldozásával, hanem a saját vérem ontásával és életem koczkáztatásával is, a kereszténységet és az egyházat a törökök, eretnekek és szakadárok ellen minden erőmmel oltalmaztam, a szentszéknek mindig legengedelmesebb és legbuzgóbb fia voltam.... Miután tehát ifjuságomban a szentszék alázatos és engedelmes fia, az egyház javainak oltalmazója voltam; ha most előhaladott, úgyszólván vén koromban a szentszéktől elpártolnék, azt megtámadni és javait elfoglalni akarnám; valóban szép és emlékezetes dolog volna!«

Loyalitásának igazolására küldi az Anconával kötött szerződés másolatát. És ő, a ki a legnagyobb sértésnek tekintette, ha az ő szavaiban kételkedtek, annyira megalázta magát, hogy késznek nyilatkozott, ha a pápa a másolat hitelességében kételkednék, Ancona városát az eredeti példány bemutatására utasítani!

És következő levelében igéri, hogy követének előterjesztéséből a pápa »nemcsak megismerni, hanem mint mondani szokták, kézzelfoghatólag tapasztalni fogja — úgymond — hogy a szentszéknek és szentségednek legengedelmesebb fia és szolgája voltam, vagyok és leszek!«[1])

A császárral folytatott levelezésből azok a darabok, a melyek a vele időnkint fennálló benső viszony éveiben irattak, sajnos, mind elvesztek. Azoknak szíves, hízelgő hangjára következtetést vonhatunk az 1475 elején hozzá írt, fentebb ismertetett levélből; és egyszersmind abból, amit régi ellenségéhez, a lengyel királyhoz, 1480-ban intéz, mikor arra a panaszra, amit lengyel kereskedőknek a Szepességben történt bántalmazása miatt emelt, válaszol: »Mi, — írja egyebek között — amennyire rajtunk áll, testvériségednek inkább mindenképen kedvében járni, mint a legcsekélyebb dologban is kedvetlenséget okozni kivánunk.

[1]) I. 209, 211.

Attól az időtől fogva, hogy közöttünk a béke, egyetértés, testvériség és barátság visszaállíttatott, mi felségednek szívünk mélyéből, minden színlelés nélkül, őszintén és igazán jó egészséget, szerencsét, dicsőséget kívánunk! . . .«[1])

Mátyás egyáltalán nem volt engesztelhetetlen. Hozzá lévén szokva érzelmeit a maga és az ország érdekeinek alárendelni, a történtekre a feledés fátyolát borítani mindig kész volt. Erről a pápákkal és a császárral, a lengyel és cseh királyokkal, a velenczei köztársasággal váltott levelei bőségesen tanúságot tesznek. De talán legfeltünőbb az, hogy a szökevény Beckensloer esztergomi érsekkel is, ki őt a legcsúfosabb módon árulta el és kiről a pápához írt leveleiben éveken át a legindulatosabb kifejezésekkel nyilatkozik, kibékült, követeket küldött hozzá, leveleket, melyekben »szeretett barátjának« czímezi, írt néki.[2])

A tapasztalt jóindulat viszonzására és a vett szolgálatokért való háladatosság bebizonyítására való készségéről tanúságot tesznek levelei, azok, amiket jóakaróihoz és híveihez intéz, és amiket hívei érdekében ír. A pápához, más uralkodókhoz és bíbornokokhoz, világi előkelő urakhoz sűrűn mennek tőle ajánló levelek, melyekben a bíbort kéri, vagy a főpapi javadalmakra kinevezettek részére a megerősítésért és a díjak elengedéséért folyamodik, vagy egyéb kegyelmeket és kedvezéseket kér.

És szívesen foglalkozik maga az ilyen leveleknek fogalmazásával; sőt ugyanazon ügyben többekhez egyszerre fordulván, a levelet mindegyikhez másképpen fogalmazza. Egyáltalán benne is föltaláljuk a nagy egyéniségek azt a közös tulajdonságát, amelynél fogva jelentéktelennek, amivel foglalkozniok »rangjukon alul álló dolog« volna, semmit sem tartanak. Mátyás leveleit olvasva, önkénytelenül többször kell gondolni a nagy Napoleonra, ki birodalmak sorsa fölött döntő csaták előestéjén ráért utasításokat diktálni afelől, hogy a pápai levéltárt mily módon szállítsák Rómából Párisba!

---

[1]) II. 37.

[2]) II. 207, 210

Ezzel kapcsolatban utalunk Mátyásnak egy jellemző levelére. Az 1471-iki év szeptember havában, a budai országgyűlés alatt, a mely az ellene szőtt összeesküvés idején, trónjának fönmaradása fölött dönteni volt hivatva, ráér egy olasz humanistának, Pomponius Laetusnak köszönő levelet írni ajándékul küldött könyvéért.

»Régi, elkopott mondás — írja néki, — hogy a fegyverek zajában a muzsák szava elhallgat. Mi azonban, úgyszólván folytonosan háborúkba bonyolítva lévén, az időt a mi nekünk marad, nem gyönyör és enyhülés nélkül, az irodalomnak szenteljük.[1]) Ezért Silius Italicus könyvét, melyet imént Romában díszesen kinyomattál és nékünk ajándék gyanánt felajánlottál, kedvesen fogadtuk, és az elmúlt napokban gyakran forgattuk. Silius már ifjú korunkban tetszésünket megnyerte; most pedig, mikor mi is háborúkkal vagyunk elfoglalva, háborúkról szóló éneke még inkább tetszik. Mindazáltal nem hallgathatjuk el, hogy a királyok sorsát szánalmasnak tartjuk, mert háborúkat, melyek gyakran diadalokat nyújtanak, de mindig embervér özönét ontják, viselni kénytelenek . . . Ellenben irígylésre méltó a Te sorsod és irótársaidé, mert vágyaitok nem vérontásra és uralomra irányulnak, hanem egyedül az erény és az irodalom babéraiért versenyeztek. Ezzel pedig az uralkodóknak is kedves dolgot cselekedtek, mert velünk a fegyverek vad zaját feledtetitek.«[2])

Általán a legkisebb figyelemért hálás volt. Caraffa grófnak, ki Nápolyból két erszényt küldött neki ajándékba, — kissé túlzó frázist használva — azt írja, hogy jóindulatának nyilatkozatát annyira becsüli, hogy az ő még csekélyebb értékű ajándékát is mások legértékesebb ajándékánál többre becsülné.[3])

Több tekintetben jellemző az a levele, amelyet ipjához a tőle küldött lóidomító ügyében ír. A nápolyi király ugyanis arról értesült, hogy Mátyás ilyen lóidomítót

[1]) »Litteris vovemus«.

[2]) Ezt a levelet, mely Mátyás jelen gyüjteményének belügyi osztályába fog fölvétetni, kiadta már *gr. Teleki*, i. m. XI. 454.

[3]) II. 171.

kíván bírni udvaránál. »Ezt az embert, — írja válaszában Mátyás — bár nem hívtuk és magunknál látni soha sem kívántuk, felséged iránti tekintetből szívesen fogadtuk; hálásak is vagyunk azért, hogy felséged nekünk mindenben akaratunk és kívánságunk szerint kedveskedni óhajt. De miután felséged bölcseségét ismerjük és tudjuk, hogy mindenben nagy megfontolással jár el, csodálkozunk a fölött, hogy rólunk abban a véleményben van, mintha olyan emberre, aki lovak idomításával foglalkozik, szükségünk volna; pedig tudhatná, hogy ilyen idomított lovakra sem a táborban, sem lovagjátékokhoz szükségünk nincs. Ha állapotunkat s azt, hogy mi kik vagyunk és kikkel viseltünk eddig háborút, meggondolta volna, hiszszük, ilyen embert nem küld hozzánk. Mert tudhatja, ami úgyszólván az egész világ előtt ismeretes, hogy gyermekkorunktól fogva a fegyvert forgatjuk, sokféle népek és nemzetek ellen viseltünk háborúkat és mindig saját lovainkat, melyeket a mi népünk idomít, használtuk . . Olyan lovakat, amelyek spanyol módra tánczolnak, soha sem kívántunk bírni, azokkal sem komoly dolgokra, amik nálunk folynak, sem játékokra élni nem akarunk . . . . Mindazáltal a küldött lóidomítót, bár nekünk nem tetszik, felségedre való tekintettel jól megjutalmazzuk, s úgy küldjük vissza; és ajánlkozunk, hogy a felséged iránti szeretetünkből bárkit küld hozzánk, ajándékokkal elhalmozzuk, és mindent megcselekszünk, ami felségednek kedves lehet.«[1])

Ipjához intézett egyéb leveleiben is Mátyás állandóan a fiúi gyengédség hangján szól. Mikor 1481-ben a törökök Otrantot elfoglalták, és felszabadítására Mátyás magyar segélyhadat készült küldeni, részvétét tolmácsolván, — túlzásba menő phrasissal — biztosította a királyt, hogy »minden bajt, a mi őt éri, csak olybá veszi, mintha saját magát érné, és amikor őt veszélytől fenyegetve tudja, elhárítására még inkább kész egész erejét felhasználni, mintha saját maga forogna veszélyben!«[2])

A rokoni érzés bensősége, melyet Mátyás az ő fia,

[1]) II. 229.
[2]) II. 62.

neje és ennek rokonai irányában számtalanszor tényekkel kitüntetett, leveleiből is kisugárzik. Sajnos, azok, amelyeket Corvin János ügyében írt, nem maradtak fönn, s csak azokat bírjuk, amelyek nejének rokonaihoz s ezeknek érdekében irattak.

Különösen megemlítjük azt a levelet, amelyben nejének öccsét, Aragoniai János bibornokot a pápánál ellene emelt vádakkal szemben szokatlan hévvel védelmezi és őt nagy magasztalásokkal halmozza el; továbbá azt, a melyben sógornőjét, a ferrarai herczegnőt fölkéri, hogy férjét a spanyolországi Compostellába tervezett zarándoklástól tartsa vissza.[1])

Kiválóan meleg gyengédség érzése lengi át azokat a leveleket, amelyeket Hippolyt, a gyermek-prímás ügyében az ő szülőivel vált. »Közös fiúnknak« nevezi őt; és egy alkalommal róla így nyilatkozik: »Jeles tehetségeiért, melyeket legszebben kitüntet és az erénynek egyéb világos jeleiért kiválóan kedveljük őt, mint saját fiúnkat, minden jóakaratban és kegyben részesítjük; és ezt nemcsak ő iránta, hanem uraságod többi gyermekei, főképen pedig méltóságod személye iránt, az irántuk táplált szeretetemnél és ragaszkodásomnál fogva, mindig kitüntetni és bebizonyítani szándékozunk. Óhajtanók, hogy méltóságod és gyermekei érdekében még nagyobbakat azoknál, amiket eddig tettünk, ezentúl művelni képesek legyünk. Az a mi szándékunk és akaratunk, hogy minden, a mi hatalmunkban áll, méltóságoddal és fiaival közös legyen és mindenünkkel, mintegy különös jogczímen, tetszése szerint rendelkezzék.«[2])

IX.

Mátyás diplomatiai levelezésének egyik kiválóan jellemző alkatrészét képezik azok az iratok, a melyekben politikájának irányát és egyes tényeit megmagyarázza, iga-

[1]) II. 27, 188.
[2]) II. 206.

zolja, a vádak és félreértések ellen oltalmazza; vagy pedig mások politikájának iránya és egyes tényei ellen vádat emel, a másoktól szenvedett sérelmeket, méltatlanságokat panaszolja. Ezeket a leveleket olyanokhoz intézi, a kiknek ítéletére, felfogására súlyt fektet, a kiktől erkölcsi vagy anyagi támogatást várhat, a kiket attól, hogy ellenségeihez csatlakozzanak, visszatartani igyekszik. Modern kifejezéseket használva, azt mondhatnók, hogy a maga javára hangulatot kelteni, a közvéleményt kedvezően irányozni a törekvése. Erre késztetik őt politikájának magasan, messze távolságban kitűzött czéljai. Érintkezéseiben nem szorítkozhatott azokra, akikhez a közvetlen napi érdek szálai összeköttetésbe hozták; figyelmét a távolabb álló tényezőkre is szüntelenül ki kellett terjesztenie.

Különösen, mivel politikájának egyik állandó czélja volt a császárral benső szövetségben élni, valahányszor ez meghiúsult és vele surlódásai, bonyodalmai keletkeztek, azon volt, hogy a világ előtt a felelősséget magától elhárítsa. Az 1465-ik év őszén, mikor Frigyes császár hadai Sopron város ellen jogtalan támadást intéztek, Mátyás a pápához, a bíbornoki testület két előkelő tagjához és a velenczei dogéhoz irt levelekben az esetet részletesen beszéli el és a császárt a békeszegésért bevádolja.[1])

Az 1472-ik év elején a német fejedelmeket informálja a császárnak a csehországi hadi vállalat ügyében tanusított háládatlansága, hűtlensége és cselszövényei felől, a melyek a magyar urak összeesküvését, Kázmér behívását és a lengyel támadást vonták magok után.[2])

A császár ellen emelt vádakat tartalmaznak 1476 őszén és a következő év tavaszán a pápához, Erneszt szász választó-fejedelemhez és Nürnberg városához írt levelei. Miután pedig 1477 június 12-ikén a császárnak a háborút megizente, ezt már a következő napon a szász választófejedelemnek tudomására hozza. 1477 őszén és 1480 elején a szász herczegekhez írt leveleket birunk, amelyeknek szin-

[1]) I. 81—84.
[2]) I. 189.

tén az a hivatásuk, hogy a császártól szenvedett sérelmeket köztudomásra hozzák.[1])

A császár követte az ő példáját és a német birodalmat elárasztotta irataival, amelyekben Mátyást, mint szerződésszegőt, békebontót, a német birodalom ellenségét tüntette föl. Mátyás, amint erről értesült. nem késett az önvédelemmel Az 1480-ik év tavaszáról a szász és bajor fejedelmekhez, úgyszintén a svájczi köztársasághoz írt négy levelét birjuk, amelyekben az ellene emelt vádak alaptalanságát kimutatja.[2]) Ugyanazon év végéről és a következő évből pedig a pápához, a nápolyi királyhoz, a szász és brandenburgi fejedelmekhez intézett levelek egész sorozatát birjuk, amelyek a császár ellen emelt panaszokkal telvék.[3])

Az 1482-ik év márczius havában a császárnak újból a háborút megüzenvén, ezt az elhatározását a pápai követ előtt igazolja.[4])

Az 1483- és 1484-iki évekből is a pápához, a pápa egyik unkaöcséhez, a szász herczegekhez és a regensburgi püspökhöz irt levelek ismét a császár ellen emelt vádakat tartalmaznak.[5])

1486-ban, mikor Miksa főherczegnek római királylyá választásához Ulászló cseh király, ki ezen minőségben a választó-fejedelmek egyike volt, a császártól meg nem hivatott, köztudomásra hozza, hogy a szövetségesétől szenvedett sérelmet magáévá teszi.[6])

1487-ben a császár ellen viselt diadalmas hadjáratának jogosságát a német birodalom összes választó-fejedelmeihez, a szász herczegekhez és Nürnberg városához intézett levelekben igazolja.[7])

Hasonló eljárást követett más politikai actiókban is. 1478- és 1479-ben a brandenburgi őrgrófokkal fennforgó

[1]) I. 244, 245, 246, 249, 252, 254. II. 2.
[2]) II. 8, 9, 17, 247.
[3]) II. 45, 49, 57, 96.
[4]) II. 114.
[5]) II. 143, 144, 145, 168.
[6]) II. 184.
[7]) II. 189, 191, 194.

egyenetlenség keletkezése és állása felől a szász herczegeket tájékoztatja.[1])

1480-ban IV. Sixtus pápa politikája ellen panaszait a bibornoki testülethez és külön még Aragoniai János bibornokhoz írt levelekben adja elő.

A törökökkel kötött fegyverszünetért 1483-ban az német fejedelmekhez és 1485-ben a mainzi választó-fejedelemhez írt levelekben mentegeti magát.[2])

Természetesen jogunk van föltenni, hogy a jelezett esetekben más fejedelmekhez is, és más alkalmakkor szintén küldött szét vádoló, igazoló és mentegető iratokat, melyek nem maradtak ránk.

Mátyásnak ezenfelül szokása volt uralkodásának nagyobb jelentőségű eseményeiről, különösen hadjáratainak lefolyásáról, Európa különböző részeibe tudósításokat küldeni. Ezt atyjától tanulta, a ki Vitéz János tollával szerkesztett, a pápához és más uralkodókhoz czímzett jelentésekkel igyekezett a keresztény világ érdeklődését a küzdő Magyarország iránt ébren tartani.[3])

A legelső ilyen jelentés, amit Mátyástól birunk, az, amiben 1464 január 27-én II. Pius pápának a bosnyákországi hadjárat eseményeit irja le.[4]) Ezután több mint tiz esztendeig tartó hézagot tüntet föl a fönmaradt levél-készlet, a melyben a jelentések sorozata tulajdonképen csak 1475 végén kezdődik. Ekkor a péterváradi és szabácsi táborokból a pápának, a nápolyi királynak és a velenczei köztársaságnak küld tudósításokat.[5]) 1476 végén a pápát és a szász választófejedelmet értesíti a törökök ellen viselt háború lefolyásáról.[6]) A kenyérmezei diadalról (1479 őszén) hat jelentése maradt fönn, amiket a pápához, a bibornoki testület tagjaihoz, a nápolyi királyhoz és a szász választó-fejedelem-

[1]) I. 272, 288.
[2]) II. 162, 175.
[3]) Epistolae Johannis de Zredna, id. h.
[4]) I. 36.
[5]) I. 224, 225, 231, 232.
[6]) I. 245, 246.

hez küldött.[1]) Az 1481 őszén pedig a törökök ellen viselt háborúról Rómába négy jelentést küld.[2]) A következő év szeptember havában Kinizsi Pál győzedelmeiről a német választó-fejedelmeket tudósítja.[3]) Az 1483-ik év őszén pedig a Geréb Mátyástól kivívott diadal hírét egy időben a pápához, a nápolyi királyhoz, a velenczei dogéhoz, a ferrarai és milánói herczegekhez, a németországi fejedelmekhez, és sógorához, a nápolyi trónörököshöz intézett levelek viszik szét.[4])

Hasonló eljárást követett a császár ellen viselt háborúk alatt is. Tanuságot tesznek arról az a négy fönmaradt levél, a melyben 1482 tavaszán a pápát, a nápolyi királyt, az egri bibornok-püspököt és Rómába küldött követét, egy magában véve jelentéktelen hadi esemény, Markenstein várának felszabadítása felől értesíti.[5])

Megemlítjük, hogy oly esetekben, amikor egy hadi eseményről, vagy egy hadjáratról ugyanazon időben többekhez intéz leveleket, nem egy fogalmazatnak sokszorosítására szoritkozik. Ezek a levelek vagy egészen, vagy legalább részben eltérő módon vannak fogalmazva.

Jellemző, hogy ezek az eltérések nem tisztán irályi természetűek, hanem egyéniek; vagyis vonatkozásban állanak azzal a különleges viszonynyal, amelyben Mátyás azokhoz személyekhez, a kikhez ír, állott. Erre nézve érdekesnek találjuk egy példát szolgáltatni.

A kenyérmezei diadalról szóló jelentését egyik bíbornokhoz intézett levelében a következő bevezetéssel látja el: »A különös jóakarat és szeretet, amit főtisztelendőséged iránt táplálunk, kényszerít, hogy főtisztelendő atyaságodnak a szerencsés sikereket, amiket az isteni kegyelem nékünk legújabban a hit ellenségeivel szemben engedett, levelünkben megírjuk, hogy ekként arról, a mi nálunk történik, a kereszténység javán örvendhessen.«[6])

---

[1]) I. 303—308.
[2]) II. 91, 99, 102, 104.
[3]) II. 133.
[4]) II. 156—62.
[5]) I. 127—130.
[6]) I. 305.

Egy másik bíbornokhoz, Borgia Rodrigóhoz írt levélnek bevezetése így hangzik:

»Főtisztelendőségednek irántunk és méltóságunk iránt gyakran tanusított vonzalma és szeretete minket méltán viszont jóakaratra kötelez; annál inkább, mivel nem ismeretlen előttünk az, hogy kizárólag a hit érdekeiért buzgólkodik, minélfogva mindaz, ami a kereszténységre nézve szerencsésen és sikeresen történik, örömmel tölti el. És ez nem meglepő. Főtisztelendő atyaságodban visszatükrözik a szent emlékű III. Calixtus [1]) pápának, egykor közös urunknak és pártfogónknak, a kinek törzséből származik, erénye és jósága, amely főtisztelendőségedet is körülsugározza. Az a pápa ugyanis a kereszténység java iránt égő és lángoló buzgóságtól eltelve, atyánkat, a boldog emlékű János kormányzót és minket is csodálatos szeretettel karolt fel; semmit sem tartott kedvesebbnek, mint a kereszténység védelmeért és közös javáért egész hévvel fáradozni; a sikereket is, amiket a kereszténység ellenségei fölött nevezett atyánk és mi magunk is kiküzdöttünk, élénk örömmel üdvözölte. Mivel tehát főtisztelendő uraságod annak a szent férfiúnak legjobb erkölcseit és tulajdonságait utánozza, értésére akarjuk adni a szerencsés sikereket, amiket a kereszténység ellenségeivel szemben az isteni kegyelem nékünk legújabban engedett . . .«[2])

Az ily módon bevezetett jelentések természetszerűen nem egyedül az ujdonságok irányában — akkoron nem kevésbbé mint ma — uralkodó kiváncsiságot elégítették ki, hanem a kitüntető figyelem megható nyilatkozataival lekötelezték azokat, akikhez intézve voltak.

Mi pedig nem hallgathatjuk el csodálatunkat azon elmének hatalma fölött, amely egy nagy diadalról érkezett tudósítások mámorító hatása alatt nyugalmát annyira megőrizte, hogy mikor lázas sietséggel tudósításait Európa minden részébe szétküldi, képes azokat, a kiket ilyen tudó-

[1]) A múzeumi codexben hibásan van *Calixti* helyett *Eugenii* írva. Ez e hiba, sajnos, mikor a levelet másoltam és közzétettem, figyelmemet kikerülte.

[2]) I. 306.

sításokkal megtisztel, a nekik leginkább hízelgő bókokkal halmozni el.

És jeleznünk kell azt az ösztönszerű éleslátást, a melylyel az egyéniségek jelentőségét értékelni tudja. Az a bíbornok ugyanis, akit imént idézett levelében magasztalásaival elhalmoz, nem más, mint az a Borgia, ki tizenhárom esztendő múlva VI. Sándor név alatt a pápai trónra lép.

X.

Ismételten megjegyeztem, hogy Mátyás a klasszikus, humanista író babéraira igényt nem tarthat. Azt a képességet, amely az irály szépségével, a forma bevégzettségével az iratok tartalmi értékét pótolni, vagy jobban fokozni tudja, nem örökölte; kitartó erőfeszítéssel megszerezni nem ért rá; sőt birására súlyt sem fektetett.

Azokon a leveleken, amiket ő fogalmazott, meglátszik, hogy azok a csiszoláson, mely törlésekben és javításokban nyilatkozik, nem mentek át. Erre ő maga nem talált időt, mások vállalkozni bizonyára nem merészeltek.

Még a legkiválóbb stilisták is nagy fáradságot sok gondot és időt fordítanak leveleik írására. A XV. század latin levélíróinak fejedelme, Enea Silvio eredeti fogalmazókönyvei, melyeknek egyikét a bécsi udvari könyvtár őrzi, arról tanuskodnak, hogy ékes levelei fáradságos munkával készültek. Kivételesen született olyan tehetség, a melylyel Janus Pannonius dicsekedett, ki képes volt klasszikai zamatú verseket olyan sebességgel rögtönözni, hogy barátai — mint egyikök feljegyezte, — »előbb fáradtak ki a leírásban, mint ő a diktálásban.«

És általánosan ismert dolog, hogy a forma gondozását a diktálásban nehezebb eszközölni, mint a tollal való fogalmazásban. Mátyás pedig leveleit rendszerint diktálta, amit Galeotti említ, és pedig bizonyára nagy sebeséggel diktálta.

Ebből magyarázhatjuk meg azt, hogy a mikor olyan ügyek forogtak fönn, a melyek fontosságuknál fogva őt kiválóan érdekelték, túlterjengő, bőbeszédű lett, és ugyanazt

a gondolatot majdnem ugyanazon szavakkal többször ismételte;[1]) a mi a diplomatákkal folytatott párbeszédeiben is gyakran megtörtént.[2]) Mondatai a kerekdedséget, az átmenetek és fordulatok a könnyűséget nélkülözik. Kifejezésekben és szavakban Mátyás nem nagy bőséggel rendelkezett; ezért leveleiben sűrűn találkozunk azzal a fogyatkozással, amit a humanisták aggódó gondossággal igyekeztek kerülni, hogy ugyanabban a mondatban, vagy közvetlenül egymás után következő mondatokban egy szó és kifejezés ismételten fordul elő.[3]) Egyszersmind olyan szavakat használ, olyan frázisokat szerkeszt, a melyek a klasszikus irodalomban ismeretlenek voltak.[4])

Minden arra utal, hogy Mátyás, amikor latinul írt vagy diktált, magyarul gondolkodott, Nem egyszer gondolatát szószerint fordította le latinra. Ilyenek, például, a következő helyek: »Pulchrum profecto et memoratu dignum foret« (Bizony szép és emlékezetes dolog volna) — »Oporteret .... patrem nostrum pro hac causa personaliter ad pedes sanctissimi domini nostri laborare« — (Apánknak személyesen kellene a szent-atya lábaihoz fáradni) — »Nisi celerius avolasset, docuissemus eum« (Ha olyan gyorsan el nem repül, megtanítottuk volna) — »Ex huiuscemodi sopitarum flammarum suscitatione« (Az eloltott láng felszításából) — »Maturavimus eum .. nominare« (Őt kinevezni siettünk) —

---

[1]) Különösen hosszú levelek: I. 189, 219. II. 96.

[2]) A pápai követ 1489 január 30-ikán írja Mátyásról: »Verba ornatissime promit, ita ut fluvii et uberrime fontes videantur..... Velut intercalare carmen, ut dicunt, sepissime ac frequentissime referebat et repetebat.«

[3]) Például I. 196. »Articulos *transmisimus*, per quem maiestas vestra *responsionem* suam nobis in scriptis *transmisit*; que quidem *responsio* plurimum infamie et inculpationis in se continet, quod nos etsi *minus* libenter audivimus, nihilo *minus* eandem *responsionem* .... *transmisimus*.« — II. 31. Kilencz sorban háromszor fordul elő »gratulatio.«

[4]) Például: »interesse« (érdek) — »incepta impresa« (megkezdett vállalat) — »sum avisatus« — »ad standum nobiscum in treugis ipsis acceptavimus« (a fegyverszünetbe befoglaltuk) — »se de ipso subdito nostra ingessit.«

»Fratri suo seniori« (Bátyánknak). Kiemeljük még az »egy« szócskának a latinban való megtartását: »Unum grande incendium« (egy nagy tűz) — »Unum puerum nostrum« (Egy apródunkat).[1]) És ámbár csak kivételes esetek azok amikor a latin nyelv szellemével ilyen nyilt ellentétbe jut, de hasonlóképen ritkán sikerül neki a klasszikai nyelv magaslatára emelkedni. Nyelve annál a barbár latinságnál, a mely a XVI. századbeli Szerémi György emlékiratát elékteleníti,[2]) hasonlíthatatlanul magasabban áll; de Vitéz Jánostól és Janus Pannoniustól majdnem ugyanilyen távolság választja el.

A klasszikusokból vett idézeteket, átkölcsönzött helyeket leveleiben soha sem találunk. Képek és hasonlatok is ritkán élénkítik stiljének komoly egyszerűségét.

A gúny fegyverével kivételesen él.

Igy például 1475 elején a császárhoz intézett levelében az ő szövetségeseinek, a lengyel és cseh királyok gyászos kudarczczal végződött hadjáratáról szólván, a latin közmondást: »parturiunt montes, nascitur ridiculus mus« szabadon alkalmazza, elmondván, hogy olyan nagy készülődések történtek, mintha »a hegyeknek szülniök kellene«, de mivel Isten az ártatlant oltalmazza, »csúfos egér volt az ami a világra jött.«[3])

1476-ikán Nürnberg városának írja, hogy értesülése szerint a császár a törökök ellen segítséget kér. »Szükségesnek látjuk — úgymond — titeket felvilágosítani, hogy milyen módon kér a törökök ellen a császári felség segítséget.« Azután elmondja, hogy a császárnak eszeágában sincs a törökök ellen harczolni, hanem Magyarország szövetségesei ellen készül háborúra.[4])

1478 végén Albrecht brandenburgi őrgrófnak azért, hogy leveleire későn válaszol, ily módon tesz szemrehányást: »Ha a levélváltás ezentúl is ilyen lassúsággal történik,

---

[1]) II. 57, 80, 126, 209, 236, 247, 248.

[2]) Ismeretes, hogy »ágyút *elsütni*« nála »*exassare* tormenta.«

[3]) I. 219.

[4]) I. 244.

előbb következik be a világ vége, mint az, hogy mi valami eredménye jutunk.« [1])

1480 tavaszán a pápához intézett levélben így ír: »Szentséged ekkorig különféleképen azon fáradozott, hogy magától a keresztény hatalmasságokat elidegenítse. Ezt elérnie még nem sikerült. Most azonban czélja elérésére a képzelhető legalkalmatosabb eszközt megtalálta!«

1482 tavaszán a császártól szenvedett kudarcz felől jelentéseket küldve szét, kiemeli, hogy a császár azt »a német birodalom híres és jeles segély hadának« köszönheti.[2])

A tréfa, a humor iránt úgy látszik, Mátyásnak szintén nem volt érzéke. Nagy ritkán deríti föl az levelei komoly hangját. Ilyen eset az, mikor Podjebrad levelére válaszol, melyben Eizinger István osztrák urat oltalmazva, őt morvaországi alattvalónak nevezi. »Ez — úgymond — csak akképen lehetséges, ha Eizinger, ki tudomásunk szerint Ausztriában vagy Bajorországban jött világra, Morvaországban ujjászületett.« [3])

És 1481 végén Veronai Gábor bibornok elpanaszolván levelében, hogy déli Olaszországból Rómába utazván, podgyászát elvesztette; Mátyás a válaszban enyelegve elbeszéli, hogy Kinizsi Pál a török hadjáratról visszatértében szintúgy járt, pedig Temesvárra, nem Rómába ment, és a szokott nyomorúságot kellett a táborozásban kiállania, míg a bíbornok kényelmes sátrak alatt tanyázott és abban az uszályos fényes bíbornoki ruhában utazott, mely nemcsak a lovast, hanem a lovat is befödi![4])

Én 1485 elején Boskovitz Debosch kapitányhoz írt levelében arra utalván, hogy a császár az ő (Mátyás) korai halálára számít, így szól: »Mi Isten segítségével a császár boszantására nagyon soká akarunk élni; minden igyekezetünkkel rajta leszünk, hogy Nesztor és Matuzsalem korát érjük el!« [5])

---

[1]) I. 280.
[2]) II. 19, 117—129
[3]) I. 114.
[4]) I. 103.
[5]) II. 173.

XI.

Olyan uralkodónál, a ki leveleit maga fogalmazza, vagy legalább szerkesztésükre lényeges befolyást gyakorol és a ki minden apróságra sulyt fektet: figyelmet érdemelnek azok a kifejezések is, a miket a címzésben használ. Az a különbség, a mit azok között tett, a kikkel levelez, és a változás, a mit egy és ugyanazon személyhez intézett levelekben a viszonyok módosulása maga után von: jellemző mozzanatokat tüntet föl. És ha arra nézve, vajjon e tekintetben eljárása öntudatos és czélzatos volt, kétség merülhetne föl, ezt egy példa eloszlatná.

Albrecht brandenburgi választó-fejedelmet Mátyás mindig »szeretett testvérének« czímezte; de a mikor 1478-ban közöttök ellenséges viszony fejlődött ki, ezt a czímet használni megszünt. A választó-fejedelem e fölött megütközését nyilvánította. Mire Mátyás így válaszolt: »Jól tudjuk azt, hogy a fejedelemnek fejedelemhez írni miképen illik. De mi azoknak, kik maguk színlelésből és tettetésből élősködnek, nem akarunk arra okot szolgáltatni, hogy rólunk mondhassák: íme ugyanakkor fegyverrel támadja meg azt, a kit írásban testvérének czímezi. A mi szokásunk az, hogy a mit szívünkben érezünk, azt nyiltan ki is mondjuk.«[1])

Mátyás egyedül a pápa irányában tesz kivételt. Levelei a külső forma, a hódolat kifejezésére hivatott phraseologia tekintetében, trónraléptétől haláláig egyformák maradnak, ámbár nem egyszer súlyos vádakat emelnek, keserű szemrehányásokat tesznek, és fenyegetéseket tartalmaznak.

Ezek a levelek minden más fejedelemhez intézett levelektől eltérő módon vannak szerkesztve. Élükre Mátyás a maga czímét (Mathias Dei gratia . . .) soha sem helyezi, hanem a megszólítást teszi, mely állandóan így hangzik: »Legszentségesebb atya« (Beatissime pater), a mihez gyakran járul: »legkegyelmesebb urunk« (Domine clementissime), és mindig még egy mondat, a melyben magát »hódolatteljesen ajánlja« és »ő szentsége szent lábainak csókját« jelenti. A leveleket

[1]) 1478 deczember 18. I. 280.

pedig állandóan azzal a kívánsággal zárja be, hogy »a mindenható Isten ő szentségét szent egyháza kormányában jó egészségben tartsa meg.« Azután magát, mint »ő szentsége hódoló fiát«, írja alá.

Mátyásnak a külföldi uralkodókhoz intézett leveleiből eredeti példányokban 163 darab maradt fönn; ezek közől 37 van a pápához intézve. Míg ezen 37 levél mindegyikét Mátyás sajátkezűleg aláírta, a többiekből egyetlen egy sem viseli az ő aláírását.

A császárral folytatott levelezés igen hézagosan maradt ránk. Míg, például, a szászországi herczegekhez Mátyástól 66 levelet birunk, a császárhoz intézettekből csak 20 darab maradt ránk; és míg amazok mind az eredeti példányokban őriztettek meg, az utóbbiak közől csak egyetlen egyet eredeti után,[1]) a többit mind egykorú másolatok nyomán közöljük. Az egy eredeti példányon Mátyás sajátkezű aláirását nem találjuk. De azért eldöntetlen marad az a kérdés, vajjon Mátyás a császárt szintúgy, mint a pápát, nem tüntette-e ki azzal, hogy a hozzá intézett leveleket maga aláírta?

Az első ismert levélben, a mit Mátyás, mindjárt uralkodása elején intéz Frigyeshez, »jóakarójának« (fautori) czímezi őt. Az első ellenségeskedés (1459—1462) éveiből levél nem maradt fönn. Tudjuk, hogy mikor 1462 tavaszán az egyezség létrejött, a császár a magyar királyt »fiának« fogadta. Ez a tény a levelezésben is kifejezést nyer. 1464 és 1472 között Mátyás a császárt »szeretett atyjának« (pater carissime) czímezi.[2]) Mikor 1474-ben újból ellenségek gyanánt állanak egymással szemben, ez a czímezés kimarad,[3]) 1475 elején visszatér (allerliebster Vater),[4]) az 1477 június 12-iki hadüzenő levélben kimarad,[5]) 1479 és 1480-ban visszatér,[6]) az 1482-ik évi hadüzenő levélben kimarad.[7]) Sajnos, a levelek-

[1]) II. 4.
[2]) I. 48, 50, 52, 112, 119, 190.
[3]) I. 214.
[4]) I. 219.
[5]) I. 251.
[6]) I. 287, 301. 313. II. 4, 242.
[7]) II. 113.

ből, amiket Mátyás uralkodásának utolsó nyolcz esztendeje alatt intézett Frigyeshez, egyetlen-egyet sem ismerünk.

Míg Frigyeshez politikai fictio hozta Mátyást fiúi viszonyba, mely azonban időnként megszakadt, közte és Podjebrád György cseh király között a házassági frigy létesítette az apa és fiú viszonyát. Egy levelet bírunk tőle, melyben ipját »szeretett atyjának«,[1]) a többiben »szeretett testvérének és atyjának« czímezi.[2]) Podjebrád fiát, Viktorint, állandóan a »szeretett testvér« czímével ruházza föl.[3])

Az 1468—1471. évekből, a mikor a csehországi háború folyt, Podjebrádhoz írt levelet egyet sem, Viktorinhoz intézettet kettőt bírunk; ezek közől az elsőben, a mely a hadüzenetet tartalmazza, a »testvér« czíme mellőztetik, a másikban Mátyás ilyen különös módon szólítja meg sógorát: »Méltóságos fejedelem, *egykor* kedvelt sógorunk.« (Illustris princeps, affinis olim nobis dilecte.[4])

A »testvér« (frater) czím, a melylyel a cseh királyhoz írt levelek élén találkozunk, annak a szoros viszonynak kifejezése, amely a középkorban meggyökerezett és korunkra is átszállott felfogás szerint az összes keresztény uralkodók, mint az Istentől eredő hatalom és küldetés osztályosai között fönnáll, hogy egymást saját föladataik megoldásában és a kereszténység közös érdekeinek előmozdításában, mint egy nagy család tagjai, kölcsönösen támogassák.

Mátyás a »szeretett testvér« (frater noster carissime) czímével szólította meg leveleiben a *franczia* királyt,[5]) a *lengyel* királyt,[6]) a *nápolyi* királyt — mielőtt leányát nőül vette,[7]) azután pedig »apjának« vagy »ipjának«[8]) — és Ulászló

[1]) 1459-ben. II. 10.
[2]) 1458—1466. I. 1, 11, 114, 119, 120.
[3]) 1466—1467. I. 109, 110, 111, 122, 126, 132.
[4]) I. 140, 160.
[5]) I. 49, 55.
[6]) I. 203, 213. 264, 268, II. 37, 40, 236, 240.
[7]) I. 104. 105, 171.
[8]) II. 26, 27, 128, 228. stb.

cseh királyt is, miután őt a vele kötött egyezségben a királyi czím viselésére feljogosítottnak ismerte el.[1])

A nem koronás fejedelmek sorából állandóan testvérének nevezi a burgundi fejedelmet,[2]) az osztrák főherczegeket.[3])

A *német választó-fejedelmeket* néha »testvéreinek«, néha »barátainak«;[4]) a *milanói* fejedelmet 1459, 1473, 1482 években »szeretett barátjának«, 1465-ben »testvérének«, 1475-ben és 1486-ban »szeretett testvérének és sógorának«,[5]) a *mantuai* herczeget felváltva »tisztelendő testvérének« és »szeretett barátjának«[6]) czímezi.

A *velenczei* dogét 1464- és 1465-ben »szeretett testvérének és barátjának« czímezi. 1478-ban, mikor őt háborúval fenyegeti, ezt a czímezést mellőzi; 1479-től csak »szeretett barátjának« szólítja.[7])

A *Hohenzollern*-ház tagjaival folytatott levelezésben is különféle czímezések fordulnak elő. 1469-ben Frigyes brandenburgi választó-fejedelmet »különösen kedves nagybátyjának és barátjának« czímezi.[8]) Hogy mire alapította a nagybátya (ohim) elnevezést, nem határozhatjuk meg; ez többször nem fordul elő. Albrecht őrgrófot, később választó-fejedelmet 1471 és 1476 között felváltva »különös barátjának«, »kedves testvérének«, »szeretett testvérének« nevezi. 1478-ban, mikor Albrechtet és fiát János őrgrófot háborúval fenyegeti, ezt a czímezést mellőzi, s — mint fentebb láttuk — ezt az eljárást okadatolja. 1480-ban Albrechtet ismét »különösen kedves testvérének« czímezi. 1481-ben János választó-fejedelemhez intézett levélben ezt a czímezést mellőzi, 1486-ban pedig csak »a különösen kedves barátunk« czímezéssel él.[9])

---

[1]) 1478. I. 278. 1483. II. 154. A további évekből hozzá írt levelet nem birunk.

[2]) I. 239.

[3]) I. 9, 14, 169.

[4]) I. 212. II. 175, 190.

[5]) I. 6, 71, 200, 227. II. 181, 183, 214, 232.

[6]) I. 13, 216.

[7]) I. 38, 70, 266, 283, 319. II. 89, 90, 214.

[8]) I. 175.

[9]) I. 188, 191, 194, 228, 241, 261, 279. II. 3, 96, 184.

Különös az eljárás, amit a szászországi fejedelmi ház tagjai irányában követ. Velök Mátyás sem Podjebrád Katalin, sem Aragoniai Beatrix által rokonságban nem állott. És mégis a legtarkább változatosságban ruházza föl őket a rokoni viszonyra valló czímekkel.

Vilmos herczeget — ki V. László nővérének férje volt — 1472-ben »kedves nagybátyjának« (lieben ohemen);[1]

Albrecht herczeget 1471, 1478, 1479 években »kedves sógorának«, 1480-ban és 1487-ben »kedves nagybátyjának és sógorának« (ohemen und swager);[2]

Erneszt választó-fejedelmet 1474- és 1477-ben »kedves nagybátyjának«;[3]

Albrecht herczeget és Erneszt választó-fejedelmet együtt 1470 és 1474 között »kedves nagybátyjainak és sógorainak«[4] czímezi.

De mind a háromhoz intézett olyan leveleket is találunk, a melyekben őket »szeretett testvéreinek«,[5] vagy éppen csak »különösen kedves barátainak« czímezi;[6] sőt amikor 1487-ben Albrecht herczeg, mint a császár szövetségese, Mátyásnak háborút üzen, ez mindezeket a czímezéseket elmellőzi.[7]

A ferrarai herczeget és herczegnőt, kikkel neje által a sógorságba jutott, felváltva »barátunk és vérrokonunk«, »barátunk és sógorunk«, »testvérünk és vérrokonunk« czímmel szólítja meg.[8]

A fejedelmeknek egy egész sorozatát Mátyás nem tisztelé meg azzal, hogy őket a »testvér« czímében részesítse. Csak »kedves barátainak« czímezi a bajor fejedelmi ház tagjait: Albrechtet, Györgyöt, Lajost és Ottót;[9] továbbá

---

[1]) I. 195, 208.
[2]) I. 183, 256, 295, 298. II. 7, 38, 204.
[3]) I. 216, 217, 249.
[4]) I. 179, 180, 181. stb.
[5]) I. 245. stb.
[6]) I. 297, 307. II. 34 stb.
[7]) II. 192, 203.
[8]) II. 117, 176—180, 195. stb.
[9]) I. 124. 294. II. 6, 17, 24, 124, 208, 212, 246.

Lajos öttingeni grófot,[1]) a német lovagrend nagymesterét,[2]) a salzburgi érsekeket,[3]) a regensburgi és ermelandi püspököket.[4])

A flórenczi köztársaság kormányának tagjait szintén »szeretett barátainak«;[5]) ellenben Nürnberg birodalmi város tanácsának és a svájczi köztársaság kormányának tagjait a »barát« kifejezés mellőzésével »különösen kedveltjeinek» (besunder liben), az utóbbiakat, miután a köztársasággal szövetségre lépett, »kedves szövetségeseinek«[6]) czímezte.

»Jóakaró szövetségese«, »barátja és szövetségese« a passaui káptalan is. Ellenben a salzburgi káptalan tagjait »őszintén kedveltjeinek« nevezi; szintúgy Salzburg város tanácsát és a lengyelországi rendeket.[7])

A moldvaországi fejedelem Magyarország hűbérese lévén, ezt a viszonyt a czímezésben is kitünteti. »Tekintetes, nagyságos kedvelt hívünk« a czíme.[8])

»Kedves barátjai« czímével tiszteli meg a bíbornokok testületét és az egyes bíbornokokat.[9]) Kivételt csak kettőre nézve tesz. Carvajalt, ki mint atyjának barátja és az ő trónrajutásának tényezője, különös kegyeletének tárgya volt, és Capranicát »atyánk és barátunk«,[10]) Aragoniai Jánost, nejének fivérét, »sógorunk és szeretett barátunk« — »barátunk és szeretett rokonunk« czímmel tünteti ki.[11])

Ugyancsak barátainak czímezi a pápai követeket, a pápa unokaöccsét, továbbá Medici Lőrinczet, a nápolyi király római követét, és Podjebrad egyik bizalmas tanácsosát is.[12]) De nem minden diplomatát részesít ilyen kitün-

[1]) I. 273.
[2]) II. 243.
[3]) I. 193, 302. II. 35, 207, 210.
[4]) II. 239, 243.
[5]) I. 177, 188, 236.
[6]) I. 250, 254, 265, 299. II. 9, 10, 167.
[7]) I. 275, 310, 311. II. 126.
[8]) I. 220.
[9]) I. 32, 211. II. 30, 56.
[10]) I. 65, 66.
[11]) Mindkét kötetben hozzá intézett számos levél találtatik.
[12]) I. 138, 142, 210, 248, 278, 316.

tetésben. A velenczei köztársaság egyik követét csak »őszintén kedveltünk« czímmel, a szász herczegek egyik követét bizalmasan »Kedves Henrik« szólítja meg.[1])

A keresztény világ körén kívül álló ozmánok irányában a fejedelmi irodák különleges formákkal éltek. Mátyás ezekhez nem egészen alkalmazkodott. A szultánt 1478-ban »fenséges fejedelemnek« szólítja meg,[2]) de 1481-ben hozzá teszi: »tisztelendő bátyánk«,[3]) 1481-ben pedig »kedvelt barátunk.«[4]) Dsem herczegnek, II. Mohamed testvéröcsének »testvérünk és vérrokonunk« czímezéssel kedveskedik;[5]) a mi abban leli magyarázatát, hogy anyja Mátyás király nagynénje volt. A szendrei basához intézett levél élén »Dicséretes és nemes férfiú, kedveltünk« czímet találjuk.[6])

XII.

A levelek nagy többsége latin nyelven van írva. A hatodfélszáz darabból;

440 latin nyelven,
108 német nyelven,
1 cseh nyelven van írva.

Az 1466-ik év végeig Mátyás — amennyire a mi gyüjteményünkből következtethetjük — a diplomatiai levelezésben kizárólag a latin nyelvet használta. 1467 január 18. és 19. napjairól vannak keltezve a legelső ismert német levelek, amiket Lajos bajor fejedelemhez és Nürnberg városához intéz. A német nyelvet egy ideig ezután is igen ritkán használta. De míg az 1467—1470. négy esztendőből összesen hét német levél maradt ránk; már 1471-ből hetet. 1472-ből nyolczat, 1473-ból kilenczet, 1478-ból tizenhármat, 1479-ből tizennégyet, 1487-ből a legtöbbet, tizenhatot közölhetünk.

---

[1]) I. 225, 278.
[2]) I. 250, 263.
[3]) »Tamquam frater et senior honorande.« II. 247.
[4]) II. 174.
[5]) »Fratri et consanguineo nostro.« II. 140.
[6]) »Laudabilis et nobilis vir nobis dilecte.« II. 260.

Ezek a levelek a császárhoz, a német birodalom fejedelmeihez és városaihoz, a svájczi köztársasághoz, a császár egyik kapitányához és Iglau morvaországi városhoz vannak intézve.

Ámbár Mátyás a német nyelvet teljesen birta, okunk van azt a kérdést vetni föl: vajjon a németül írt levelek ezen a nyelven fogalmaztattak, vagy pedig a latin fogalmazatokból fordíttattak németre?

Az utóbbi föltevés mellett, legalább a fontosabb levelekre nézve, több körülmény szól. Ugyanis a XV. és XVI. századbeli leveleskönyvekben, melyek a fogalmazatok alapján készültek, egyetlen egy német nyelvű levél sem vétetett föl; ellenben föl vannak véve azokba olyan uralkodókhoz intézett latin levelek, a kikkel rendszerint német nyelven levelezett; sőt egy ilyen gyűjteményben föltalálunk a brandenburgi őrgrófokhoz intézett két olyan latin levelet, a melyeket levéltárak a német példányban föntartottak.[1]) Azt, hogy a német fogalmazatot akár a királyi kanczelláriа számára, akár a leveles-könyvekbe való fölvétel czéljából fordították volna latinra, föltenni nem lehet; így tehát a latin szövegben az eredeti fogalmazatot birjuk.

Figyelemre méltó az a körülmény is, hogy 1480 április havában Mátyás teljesen egyező tartalommal a bajor fejedelemhez latin, a svájczi köztársasághoz német nyelven írt levelet,[2]) ami szintén arra utal, hogy az első fogalmazás latin nyelven történt.

Cseh nyelven írt diplomatiai levelet — mint említettük — egyet közlünk. Azt Mátyás Ulászló cseh királyhoz egy csehországi főúr gyermekei érdekében írta.[3])

Miután a latin nyelv ebben a korban a nemzetközi érintkezésnek általánosan elfogadott közegét képezte, miután a német fejedelmekkel és a svájczi köztársasággal minden

---

[1]) I. 261. II. 96.

[2]) II. 9, 245.

[3]) Birunk Mátyástól cseh nyelven számos más levelet is, a melyeket saját morvaországi alattvalóihoz vagy városaihoz intézett. Ezek a jelen gyűjtemény egy másik osztályába fognak fölvétetni és e helyen tekintetbe nem jönnek.

külföldi uralkodó latin nyelven levelezett; fölmerül az a kérdés, hogy ettől a gyakorlattól Mátyás miért tért el?

Mindenekelőtt tekintetbe veendő, hogy Magyarországnak is voltak német ajkú lakói, a kiknek városaival a belügyi levelezés latin nyelven folyt ugyan, de a személyes érintkezésben az uralkodó is bizonyára gyakran a német nyelvet használta. Továbbá Mátyás udvarában és kanczelláriájában kezdettől fogva mindíg voltak németek, a kiket a német levelek szerkesztésében és irásában használhatott.

De még lényegesebb magyarázatot is találunk. A német nyelvnek Mátyás diplomatiai levelezésében való legelső feltünése szorosan összeesik annak a politikának felkarolásával, amely a német császári trónra való fölemelkedését tűzte ki czélul. Az 1466. év őszén az osztrák Grafeneck Ulrikot küldi biztosúl a német birodalom nürnbergi gyűlésére, általa ajánlatot terjeszt elő, amely szerint a német birodalmi segélyhad és a magyar sereg a birodalmi fővezér alatt közösen működnék a törökök ellen és a magyar végvárakba német őrségek helyeztetnének el. Mikor azután Grafeneck Nürnbergből visszatér, Mátyás ekkor írja legelső német leveleit, amelyekben Lajos bajor fejedelemnek és Nürnberg városnak köszönetet mond a birodalmi gyűlésen a török elleni hadjárat ügyében kifejtett buzgóságukért. A német nyelv is eszközül szolgál neki arra, hogy a német fejedelmek bizalmát megnyerje és őket megnyugtassa az iránt, hogy ő a német elemnek nem ellensége, mint trónraléptekor hitték és hirdették.

Ámbár a jelen gyűjtemény Mátyásnak csak külügyi vonatkozású leveleit tartalmazza, mivel ezeknek egy része magyar főpapokhoz és urakhoz van intézve; nem szabad kitérnünk az előtt a kérdés előtt, hogy Mátyás a magyar nyelvet a levelezésben használta-e? s ha nem használta, eljárása miképen magyarázandó?

Mátyás királytól magyar nyelven irt levél vagy okirat nem maradt fönn. De ebből természetesen nem következik az, hogy ilyen levél vagy okirat nem létezett.

Teljesen kétségtelen, hogy a XV. század közepe táján a magyar nyelv a közügyek tárgyalásában nemcsak szóval,

hanem irásban is használtatott. Erre érdekes bizonyítékot szolgáltatnak az 1446-ik évi pesti országgyűlésre küldött pozsonyi követek, a kik jelentésükben az országgyűlési végzések egy részét latin szövegben közlik és azután megjegyzik, hogy a többi végzéseket nem irhatják meg, mivel »magyar nyelven vannak szerkesztve.« [1])

A mi a magyar nyelvnek a levelezésben használatát illeti, erre nézve éppen Mátyás korából érdekes észrevételt találunk Galeotti munkájában.

»A lengyelek, csehek és németek — úgymond — leveleiket némelykor anyanyelvükön, de leggyakrabban latin nyelven irják. A keresztény népek közől egyedül a magyarok irnak kizárólag latinul. Ez talán onnan van, hogy nyelvöknek nincs eléggé megállapított helyesirása. Már pedig a magyar nyelvben a legkisebb helytelenség a kiejtésben, avagy az ékezetek elhagyása, vagy felcserélése a szavak értelmét megváltoztatja. Vannak ugyanis *u* betűvel végződő szavak úgy szintén a melyeknek különböző jelentésük van a szerint, amint azt a betűt röviden, hosszan vagy összevont ajkakkal hangoztatják, amit helyesirásuk mostani fejlettségénél, az irásban feltűntetni és megkülönböztetni nem lehet. A latin nyelvnek egyetlen *u* betűje van, többre nincs is szüksége; de a magyar nyelvnek négyféle ilyen betűre volna szüksége, hogy minden árnyalatot előtüntethessen. Így vannak más betűkkel is. Továbbá az országok megnevezésére önálló szavak nincsenek, úgyszólván egyet sem neveznek saját nevén, hanem körülirással élnek, az illető nemzet nevéhez az *ország* szót csatolván: Italiát Olaszországnak, Szlavóniát Tótországnak, Germániát Németországnak nevezik, és így tovább. Végre nyelvükben nagyszámú tót és latin eredetü szavak vannak; például: »mit keressz?« a latin: »quid queris«-sel egyezik, mivel a *k* és *q* betük rokonok. De erről elég ennyi«.[2])

Ámbár Galeotti a hitelességnek mindkét kellékét birja,

---

[1]) »Der ander ist ungrisch, das kann ich eur weisheit nicht zuschreiben.« *Gr. Teleki*, i. m. X. 183.

[2]) XXVIII. fej.

vagyis arról, a mit ir alapos tájékozást szerezhetett, és az igazságtól eltérni érdekében nem állott: mindamellett előadásának teljes hitelességéhez kétség fér. Ugyanis azt az állítását, hogy a magyarok a levelezésben kizárólag a latin nyelvet használják, a tekintélyes számban fönnmaradt német és szláv nyelvü levelek meghazudtolják.

Az a modor, a hogyan a magyar nyelvnek a levelezésre való alkalmatlan voltát magyarázza, nyilatkozatának tekintélyét nem emelheti. Azt, hogy az *ú* betű négy féle kiejtése, az országok neveinek körülirással való leforditása és az idegen származású szavaknak a magyar nyelvbe fölvétele: a magyar nyelvnek irásban használatát jelentékenyen megnehezíthette volna, megérteni nem lehet. A »keres« és »queris« szók közötti rokonságnak fölfedezése játéknak tekintendő.

Továbbá ha a Galeottitól jelezett nehézségek a magyar nyelvnek prózai és költői irodalmi művekben felhasználását nem akadályozták; azt sem tehetjük föl, hogy rövid levelek megirása elé akadályokat gördíthettek.

Galeotti nyilatkozatából tehát azt, hogy Mátyás korában a magyar nyelv a levelezésből csakugyan teljesen ki volt zárva, következtetni följogositva nem vagyunk; legfölebb azt, hogy azokban a körökben, a melyekben az olasz humanista megfordult, a királyi udvarnál és a humanista főpapok irodáiban, rendszerint a latin nyelv, a többi nyelvek pedig — köztök a magyar is — csak kivételesen használtattak. Ha tehát Mátyástól és kortársaitól magyar nyelven irt levelek nem maradtak ránk, ezt a tényt úgy magyarázhatjuk, hogy azoktól minket szerencsétlen vélétlen fosztott meg!

MÁTYÁS KIRÁLY

KÜLÜGYI LEVELEI.

1480—1490.

1.

1480. IV. Sixtus pápának. A magyarországi szent-Ferencz-rend körében támadott meghasonlás ügyében.

Beatissime domine, pater clementissime. Scio, iam sepius per litteras et commendationes meas exploratum esse beatitudini vestre, quod ego a teneris annis, illustris genitoris mei bone memorie vestigia secutus, ordinem beati Francisci singulari devotione prosecutus sum, specialiter illos, qui de observantia dicuntur, propter eorum sanctimoniam, et magnos fructus, quos in regnis meis circa animarum salutem faciunt. Quamvis retroactis temporibus alique differentie inter ipsos fratres et eos, qui conventuales nominantur, exorte fuissent, tamen postea ita pacata omnia ad invicem fuerant per provisiones apostolicas, quod perplures inter nos cum magna populorum edificatione in bona opinione perseveraverunt perseverantque de presenti. Quod recte ex nulla re processit, nisi quia in regimine eorum una pars alteri impedimento non fuit. Quia vero intellexi, licet non credo sanctitatem vestram admissuram, quod ipsi fratres conventuales forte in futuro capitulo eorum intendant dictos fratres de observantia molestare, supplico, ut sanctitas vestra ita providere dignetur, quod in ipsis regnis meis nulla fiat immutatio, cum tanta sit devotio populorum ad ipsos fratres, quod sine maximis scandalis et periculis animarum id fieri non posset. Nec credat sanctitas vestra, quod si ego negligerem, prelati tamen et barones ipsique regnicole paterentur, cum ad eos omnes, tamquam ad speculum devotionis et fidei singulare, habeant refugium. Ut autem beatitudo vestra cognoscat me ex affectu et desiderio precipuo sanctitatem vestram pro re ea supplicare, generalem eius ordinis in regno meo vicarium, patrem Gabrielem de Paly, patrem meum spiritualem ad pedes sanctitatis vestre

ex confidentia destinavi, per quem etiam nonnulla intimavi beatitudini vestre, supplicans, ut eum propter me exaudire, et que meo nomine dixerit, credere, celeremque et optatam resolutionem pro me et pro statu eius ordinis eidem facere, et eum clementer expedire dignetur; recogniturus munus hoc pro singulari gratia a sanctitate vestra, non tam eorum ordini, quam mihi collatum. Commendo me etc. Datum etc.

(A M. N. Múzeum 2317. fol. lat. kéziratában. 11. — Monumenta Vaticana. E. CCIX.)

2.

1480. január 2. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Tudomásukra hozza, hogy a császár az 1477-ik évi békekötésben elvállalt kötelezettségeknek nem felelt meg.

Mathias von Gots gnaden zu Hungern, Beheim kunig etc. embiten den hochgebornen fursten unsern besundern lieben oheimen und swegern hern Ernsten kurfurst und Albrechten gebrudern herczogen zu Sachsen lantgrauen in Doringen und marcgrauen zu Meissen, unsern grus, und was wier liebes und guts vormogen. Hochgeborne fursten, wir lassen ewer lieb wissen, nachdem der allerdurchluchtigste furst der Romisch kaiser in vorgangen jarn unser landt mit wehde angriffen hat, dadurch wir aws redlicher ursachen bewegt worden das land Oesterreich zu bekrigen, darinnen wir ettweuil slosser, stet und beuestigung zu unsern handen pracht und gewonnen heten, darumb wir mit sein kaiserlich wirden, widerumb voraint, auff maynung solcher stett, slosser und vestigung abtreten solten, darumb unns sein kaiserlich wird hunderttawsend gulden zcu geben vorschriben hat, inhalt der vorschreibung auff gnant zceit zu beczalen, der wir gewarten gewesen sein, von ainer zceit auff die andern, derselben beczahlung nach laut der vorschreibung hat uns nach nicht gedeihen mugen, darnah haben wir sein kaiserlich wird aber ersucht, uns nach laut der vorschreibung benugig zu machen, hat sein kaiserlich maiestät lenger frist begert, die wir sein kaiserlich wirden zu geuallen gethan,

dardurch wir von yemands mochten vorunglimpft werden, wiewol wir des nicht schuldig warn gewesen, sonder noch grossem unrat und schaden gutwilliglich nachgeben haben, in solcher mass, das uns solh beczalung an lenger aufftczug gethan werde, so derselb tag und frist nw auch vorczogen, und nicht beczalt sind worden, haben wir sein kaiserlich wird wider angelanget, seiner kaiserlich gelub und vorschreibung nachzukommen, aber sein kaiserlich wirde nit allein das, so er uns vorlubt und vorschriben hat, abegeslagen, sonder das vil swarer ist, bey keyserlicher acht, allen sein underthanen, die solh golt gern geben wolten, domit uns solh summa golts, die sein kaiserlich wird selbs uns vorhollfen solt haben, nach innhalt der vorschreybung vorboten uns nichts zcu geben, und nach unczt ans hutigen tag unbezallt ausstet. Nw zcweyfeln wir nit, sein kaiserlich wird werde ewer lieb in clageweis wider uns anbringen nach seiner gewonheit, und das sein kaiserlich wird wider sein gelub und vorschreibung versawmt hat, auff uns pinden und schieben wirdet, das wir sein kaiserlich wird, wol erinnern mugenn inhalt brieff und sigel, das sein kaiserlich wird merermal dan ainsten verprochen hat, darumb so ist pillich, das wir ewer lieb solchs vorkunden zcu erlerung unser gerechtickeit; von merer sicherhait schicken wir ewer lieb hiemit ain copein solher vorschreibung, die wir von im haben, auff das ewer lieb, ob dieselb kaiserlich wird die sachen anders danne wir schreiben anbringen wurd, wissen mug, das sich die ding also, als wir schreiben, und nicht anders begeben haben, und on uns nichts obgangen, daruff beczewgen wir solhs vor ewer lieb, ob wir etwas wider in thun wurden, das wir zcu solhen von wegen unnser gerechtickeit gedrungen werden, als danne uns not ist, das unser von sein keiserlichen eruordern, in solher weis, als sich sein kaiserlich wirde gegen uns verpflicht und vorschriben hat. Datum Ofin, an sontag nach dem newnjarstag nach Kristi geburdt vierczehenhundert und im achczigisten jare, unser reiche des Hungerischen im zcweyundzcwainczigsten unnd des Bemischen im aindlefften jarn.

Ad mandatum domini regis

Külczím: Den hochgebornen fursten, unsern besundern lieben oheimen und swagern, hern Ernsten kurfurst und Albrechten gebrudern herczogen zu Sachsen, lantgrauen in Doringen und maregrauen zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

3.

1480. január 13. Albert brandenburgi választófejedelemnek. Értesíti, hogy a glogaui herczegség ügyében az olmüczi végzéseket lelkiismeretesen meg kívánja tartani.

Mathias von Gottes genaden zu Hungern, zu Beheim kunig etc. embieten dem hochgebornen furstn unnserm besonndernlieben bruder, hern Albrechten, marggrauen zu Branndemburg, des heilligenn Romischen reich ertzkamrer, curfursten, zu Stettin, Pomern etc. hertzogen, burggrauen zu Newrmberg etc. unsern freuntlichen grüs und was wir liebs und guts vermugen zuvor. Nachdem wir zwischen der hochgebornen furstin unser lieben muomen, frawn Barbara, gebornenn von Branndemburg, ewr lieb tochter an einem und hertzog Johannsen vom Sagan andertails, nach solhem compremiss auf unns gesatzt, ein reichttag auf omnium sanctorum negstuerganngenn bestimbt, auch ir baider gerechtigkait und furbringen examinirt und verhort, also habin wir der sachen zugut und im besten ursachhalben ewr lieb redten, genugsamlich underricht ein sequestrum solles hertzogtumbs erkannt, und wellen doch, das solh sequestrum unser baider bericht und vorschreibung zu Olmutz ausganngen [1]) kain veranndrung oder verletzung bringen; sonnder wir wollen daz die in allen punckten und artigkeln, wie die lauttet, gehallten werden sol, biten ewr lieb solhs im besten zuversten, und kain vermercken darinn zu habin, alz wir unns dez zu derselben ewr lieb versehen, und womit wir ewr lieb fruntschafft und willen erzaigen mugen, thun wir

[1]) A Mátyás király és Albert választófejedelem között 1478 augusztus 11-ikén kötött egyesség oklevele a porosz királyi ház berlini levéltárában.

gewis. Gebin zu Ofen, an pfintztag vor Anthoni nach Kristi geburd vierzehenhundert und im achtzigisten, unser reiche dez Hungrischen im zwaiundzwantzigisten und des Behemischen im aindlefften jarn.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten, unnserm besonndern lieben bruder, hern Albrechten marggrauen zw Branndemburg, des heilligen Romischen reichs ertzkamrer, curfurstn, zu Stettin, Pomernn etc. hertzogen, burggrauen zu Nurmberg etc.

(Eredetije a porosz királyi ház berlini levéltárában.)

4.

1480. január 28. III. Frigyes császárnak. Felkéri, hogy a Regensburgban vásárolt hadi-hajókat, fegyvereket és egyéb hadiszereket vámmentesen bocsássa át tartományain.

Serenissimo principi domino Friderico divina favente clementia Romanorum imperatori semper augusto, patri nostro carissimo, Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. salutem et filialis dilectionis affectum. Serenissime princeps, pater noster carissime. Ad repellendos continuos Turcorum insultus et ad necessariam christiane fidei defensionem contra Turcos, nos pro varietate negotiorum et temporum diversis rebus et ingeniis necessarii sumus, que interdum opus est, propter carentiam, de terris et dominiis maiestatis vestre pretio comparare. Cum itaque inpresentiarium necessarium sit et in rem nostram pro defensione fidei contra Turcos maxime opportunum nonnullis rebus et ingeniis, jussimus ex Ratispona quatuor et viginti naves certamque telorum copiam, nonnullas pixides et quedam alia ingenia ad expeditionem necessaria pecuniis nostris adduci nobis. Rogamus igitur maiestatem vestram et requirimus, velit mandare omnibus suis subditis et officialibus, et presertim his, qui publicis tributis et vectigalibus per decursum Danubii prefecti sunt, ut huiusmodi naves, tela, pixides et alia necessaria, que nobis ex Ratispona defe-

runtur, libere et absque alicuius tributi et vectigalis exactione deferri permittantur. Deferuntur quidem non tam nobis, uti premisimus, quantum pro necessitate christianitatis, pro cuius defensione huiusmodi necessaria comparantur. In hoc autem certa sit maiestas vestra, quod nos talia nonnisi ad defensionem contra Turcos exponemus, pro quo et maiestas vestra laudem merebitur et nos sibi faciet ad maiora obligatos. Datum Bude, vigesima octava die mensis Ianuarii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo secundo, Bohemie vero undecimo.

Commissio propria domini regis.

(Eredetije a gróf Stahremberg család rideggi levéltárában. — Kiadta Teleki: XII. 112.)

5.

1480 elején. IV. Sixtus pápának. A passaui káptalantól püspökké megválasztott Mauerkirchen Frigyest ajánlja.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam etc. Rogavit me illustrissimus Georgius comes palatinus Reni et dux Bavarie, ut cancellarium suum [1]) nuper vacante Pathaviensi ecclesia per canonicos eiusdem ecclesie, ad quos electio presulis secundum canonum instituta et ex consuetudine antiquitus observata pertinere dicitur, in episcopum et pastorem eiusdem ecclesie electum sanctitati vestre commendarem et interponerem partes meas apud eam, ut. electione capituli admissa, prefatum Fridericum [2]) in ecclesia Pathaviensi confirmaret, ratus id ipse dux nostra intercessione et opera facilius obtinere. Super quo supplico sanctitati vestre humiliter, ut attenta ipsius domini Georgii ducis devotione erga sedem apostolicam et persone, pro qua nos cum illo intercedimus, meritis, que quidem nisi digna esse

---

[1]) Mauerkirchen Frigyes.

[2]) A codexben tollhiba: Georgium.

non potest, cum tot probatorum hominum judicio electa sit, dignetur sanctitas vestra electionem de illa factam admittere, et in ecclesia Pathaviensi apostolica auctoritate confirmare. In quo sanctitas vestra nonmodo illi ecclesie Pathaviensi competenter providebit, sed etiam mihi et ipsi duci Bavarie faciet rem gratissimam et suam erga nos specialem gratiam ostendet. Commendo etc.

A levél élén: Commendat rogatu Georgii comitis palatini Reni electum Pathaviensem, per pontificem in ecclesia Pathaviensi confirmandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 11. — Monumenta Vaticana. E. CXXIII.)

6.

1480 elején. György bajor fejedelemnek. Értesíti, hogy kívánatára a pápának levelet irt, melyben Mauerkirchen Frigyes megválasztott passaui püspök megerősítését kéri.

Illustrissimo principi domino Georgio comiti palatino Reni, inferioris superiorisque Bavarie duci, amico nostro carissimo salutem et mutui amoris incrementum. Illustrissime princeps. Quemadmodum nos rogatos fecistis per litteras, ut in promotionem venerabilis t(alis)[1] ad ecclesiam Pathaviensem, nuper mortuo presule,[2] electi apud sedem apostolicam interponeremus partes nostras, et litteras ad sanctissimum dominum nostrum summum pontificem scriberemus, juxta desiderium vestrum, sicuti nobis melius visum est, scripsimus,[3] prout ex copiis litterarum inclusis clarius intellegit amicitia vestra. Nos equidem et in hiis et in omnibus aliis parati sumus amicitie vestre complacere et omnia pro ea facere, que nobis possibilia sunt, offerentes

[1] Mauerkirchen Frigyes passaui kanonok, György bajor fejedelem kanczellárja.

[2] Ulrik passaui püspök 1479 szeptemberben húnyt el.

[3] Lásd az 5. szám alatt.

nos non vobis solum sed etiam omnibus vestris et ad vos pertinentes ad favorem.[1])

A levél élén: Ad Georgium comitem palatinum Reni etc.
(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 11.)

7.

1480. márczius 30. Albert szász herczegnek. Értésére adja, hogy Steinhauff Jánost küldi hozzá üzenettel.

Mathias von Gottes genaden zu Hungern, zu Beheim kunig etc. embieten dem hochgebornen furstn unserm besondern lieben oheim und swager hern Albrechten hertzoge zu Sachssen lanndgrauen in Doringen und marggrauen zu Meichssen unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen. Hochgeborner furst, lieber oheim und swager, wir habin unserm getruen Hannsen Stainhawff unserm diener ettwas unser maynung an ew zu bringen bevolhn aigentlich von unns bericht. Begern wir an ewr lieb bittunde, was der benant Stainhawff von unsern wegen an ew also werben wirdent im dits mals, als unns selbs zu gelauben. wellen wir umb dieselben ewr lieb in solhem und merem beschulden. Gebin zu Offin, an dem heilligen antlasabennt, anno domini etc. LXXX^mo^, unser reiche des Hungrischen im zwayundzwaintzigisten und des Behemischen im ainelfften jarn.

Ad mandatum domini regis.

[1]) A bajor fejedelem megkeresését és Mátyás király közbenjárását megmagyarázza az a körülmény, hogy Ulrik passaui püspök halála után, az ő életében kieszközölt pápai felhatalmazásra támaszkodva, a császár Haszler György bibornokot nevezte ki passaui püspökké. A káptalan azonban, régi választási jogára támaszkodván, e kinevezést érvénytelennek tekintette, és György bajor fejedelem pártfogásában bízva, ennek kanczellárját választotta meg. Mindazáltal a pápa sem György fejedelem sem Mátyás király közbenjárását figyelembe nem vette, és Haszler bibornokot erősítette meg, kit 1480 február 23-ikán személyesen püspökké szentelt. (Hansitz. Germania Sacra. I. 574.) Az ebből keletkezett passaui conflictus történetére nézve becses okiratokat közöl: Mayer Tivadar ily czímű értekezésében; »Dreizehn Urkunden über die Verpfändung von St. Pölten und Mautern an den König Mathias Corvinus.« (Archiv für österreichische Geschichtsquellen. I. 403. és köv. lapokon.)

Külczím: Dem hochgebornen fursten, unserm besondern lieben oheim und swager, hern Albrechten hertzogen zu Sachssen, lanndgrauen in Doringen und marggrauen zw Meichssenn.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

8.

1480. április 8. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Védekezik a császár vádja ellen, hogy Radkersburg (Regede) *elfoglalásával az 1477-iki békekötést megsértette.*

Mathias von Gots gnaden konig zcu Hungern, Behemen etc. den irluchtigisten fursten Ernsten des heiligen Romisschen richs erczmarschalk unde kurfursten, unde Albrechten gebrudern herczogen zcu Sachssen lantgraffen in Doringen unde marggraffen zcu Missen, unsern allerlibisten brudern heyll unde bereyten willen zcu wilffaren. Uns ist yndencke, das wir ewirn libden vormals geschriben, unde ewir libden die zceit, als die keysserlich maiestät sich understundt uns etwas zcuczumessen, genuglich underricht haben von dem eintracht zo zcwusschen uns unde der keysserlichen gemacht, mit ubirsendung des artickels, der uns die zceit zcu unsiren vornemen dinte; wir sint abir numals underricht, das die keysserlich maiestät sich understehe uns anderweit mit newen beswerungen bey ewir liebe unde andern des heiligen Romisch reichs fursten zcu uerclagen, glich ab wir widder die vorschribung gehandelt unde widder unser ere gethan, das wir die stat Rabulsspurg, ane ubirsendung unser fehede an seyn maiestät, gewonnen unde erobert. Wiewoll uns daran nichts zcwifelt, das ewir liebe auss ewir gute unde weissheit den mit nicht glawben gebe, das uns widder billichkeit zcugemessen wirt; doch das ir von dissem dinge, das die keysserlich maiestät uns zcur schult zcumessen will, recht unde warhafftig underricht unser unschult unde seyner maiestat ungeborliche clage widder uns vernemen moget, lassen wir ewir libden wissen, das wir nichts widder seine maiestat gethan, dorumbe seine maiestat sich von uns recht unde billich beclagen mocht,

addir unsir ere in eynichem abebruch thun, denne als er sich von uns beclaget, das sulchs durch uns keyn seyner maiestät angefangen unde keyn fehede vorhin gethan, doruff ist unser antwurt, das uns nicht zcemete seyn maiestat zcu befeheden, danne zo wir das gethan hetten, wir gerade zcuwidder die semptliche vorschribung gethan, in den ausgedruckt wirt, wenne die keysserlich maiestät seyner globde von der beczalung, die uns geburt, nicht nochqweme, zo zcemitte uns, das unsir, wie wir mochten, zcu ermanen mit allen scheden unde erstatungen, ane eynicherley vorletczung des eyngegangen frides unde berichtung unde solde dodurch die fruntschafft zcwusschen uns nicht uffgelosset seyn, so wir abir zcu mehir maln seyne maiestat gemanet haben uns beczalung zcu thun, unde seyn maiestat das mutwilliglich vorhalten, habenn wir noch vorschynener tagezceit der beczalung, ubir eyn iar unde vil lenger, seyner maiestat geharret. Do wir vormerckten, das uns von den obberurtten dingen nichts zcu gehalten unde wir umbesust mit worten uffgehalten wurden, haben wir nicht wollen feheden, das wir nicht zuirsten ursache geben die fruntschafft zcwusschen uns zcu verseren. Abir wir habin ufftmalls durch unser briue unde durrch boten seyner maiestat vorkundiget, das wir musten noch lute der vorschribung in welch weisse wir mochten das unsir ermanen, denne wir vorstunden, das seyne maiestat ding, die in den verschribungen aussgedruckt, in sulcher langer vorschynener zceit ubirgangen und noch nicht mit der tat nachkomen, unde kunden anders nicht gethun danne das das uns ane verserung unser fruntschafft zcemitte, unde das, unser ermanetten, durch weisse wie wir mochten, als wir dorubir eyn sunderlichen artickell in den vorschribung haben, desselbigen abeschrifft auss den briven von worte zcu worte geczogen wir ewir libe hirynne verslossen zcu weiter underrichtung zcu schickenn, unde zo ir den vernomen zcu vormercken hat, das nichts ist, das uns die kheyszerlich maiestat in dem teyll recht unde billich moge schult geben adir zcugemessenn unde uff das ir zo ir unser unschult unde rechtfertigung vermerckten, der wir gebrucht unde nichts widder die vorschreibung gethan, ander under-

richtung ader anbrengung nicht glawben gebet, sunder vilmehir geneigt unde unser gerechtigkeit, unde unser semptlichen fruntschafft willen, unser ere von unrechter beswerung der affterkosser zcu schuczenn. Auss dem mogen ewir libden clerlich erkennen ermessen, wie wir gancz unschuldig seyn, wenne wir, mit vorgehabter vorkundigung, noch ynhalt der verschribung in den dingen gehandelt das unser eynczubrengen. Wir haben die brive der vorschreibung nicht gemacht, unser sendeboten haben auch keyne wort uff den syn dorczu gesaczt, sunder die keyserlich maiestat hat die begriffen unde sich uns von sich selbist unde williglich zcu alle dem, das in den verschribung begriffen, selbist vorpflicht. Geben zcu Offenn, am achten tage des mondes aprils anno etc. ym LXXX., unser reich des Ungarisschen etc. ym XXIII., des Behemisschen ym eylfften jaren.

Eygen befell des herrn koniges.

Cedula.

Abeschrifft des artickels auss dem brive unde vorschribung der keyserlich maiestat von der beczalung der koniglichen maiestat zcu thun genomen, die gegeben sint anno etc. ym LXXVII., iar am irsten tage decembris.

»Item es ist beslossen, das uff dem tag alle vir stende beyd Under unde Obir Osterreich sich verschreiben unde vorpflichten sullen, noch ynhalt der keyserlich brive dorubir gefertiget zcu geben unde volkomelich zcu beczalen der koniglichen maiestat, uff sente Mertens tage nestkunfftig L$^{m.}$ golden unde die zcu antwurten in die stat Hamburg in die hende des koniges addir der sein die er dorczu orden wirt, unde desglich uff den andern sente Martens tag nehist dornoch folgende, die andern L$^{m.}$ golden in der gemelten stat antwurtten sullen in die konigliche hende, addir der seynen, ane geuerhde unde betriglichkeit wo obir die gemelt summe uff benumetten tageczeiten nicht beczalt wurde, so sey die koniglich maiestat frey dieselbige, wie er magk, zcu manen mit allem schaden unde erstatung ane eyniche vorserung des eyngegangen frides unde berichtung alsso das

alle die andern clauseln unde capittell gancz unde in irer macht bliben.

Külczím: Den irluchtigisten fursten unde herrn Ernsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalk unde Albrechten gebrudern herczogen zcu Sachssen, lantgraffen in Doringen unde marggraffen zcu Missen, unsern allerlibisten brudern.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

Ugyanezen a napon ugyanilyen levelet irt Mátyás király a bajor herczegeknek. (Eredetije a müncheni királyi levéltárban.)

9.

1480. április 13. A svájczi köztársaságnak. Védekezik a császár vádja ellen, hogy Regede elfoglalásával az 1477-ik évi békekötést megsértette.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Magnifici, nobiles, prudentes et circumspecti confederati nostri dilecti. Recordamur scripsisse prius et vos de conventione inter nos et imperialem maiestatem habita, cum transmissione articuli tunc ad rem nostram attinentis sufficienter informasse nuper, dum imperialis maiestas conabatur nobis aliqua imputare; nunc vero certificati sumus cesaream maiestatem novis rursum criminationibus apud vos et sacri Romani imperii principes nos impetere, quasi nos inscriptionibus mutuis contravenissemus et contra nostrum fecissemus honorem, quod nuper opidum Rachospurgam nulla prorsus diffidatione maiestati sue premissa fecimus expugnari. Super quo tametsi non dubitamus vos pro vestra bonitate et prudentia his, que preter equum nobis imputantur, minime assentire, tamen, ut de hoc negotio, quod nobis cesarea maiestas culpe attribuere vult, rectius veriusque informati nostram innocentiam et maiestatis sue indebitam adversus nos querelam intelligatis, scire vos volumus, nichil per nos tale contra suam maiestatem admissum, propter quod maiestas sua de nobis iuste et merito queri possit, vel nostro honori in aliquo derogare. Nam quod de nobis queritur, nulla diffidatione premissa, per nos talia contra suam maiestatem attemptata, respon-

demus nobis non licuisse maiestatem suam diffidare. Nam si id fecissemus, directe contravenissemus inscriptionibus mutuis, quibus cavetur, ut quandocumque cesarea maiestas promissa sua de solutione nobis debita non compleret, liceret nobis nostra quocumque modo requirere cum omni dampno et interesse, sine ulla inite pacis et concordie offensione; et propter hoc mutua inter nos amicitia dissolvi non deberet. Cum igitur nos frequenter et sepius maiestatem suam monuerimus de solutione nobis facienda, ipsa vero pertinaciter id facere neglexerit, nos post debitum solutionis terminum ultra annum et longe amplius maiestatem suam exspectantes, quando intelleximus nichil nobis promissorum adimpleri, frustraque nos verbis teneri, diffidare noluimus, ne primi daremus occasionem amicitie inter nos violande. Verum denuntiavimus sepius per litteras et per nuntium maiestati sue, quod nobis oporteret iuxta formam inscriptionis nostrum, quibuscumque possemus modis requirere, quando intelligeremus, maiestatem suam his, que in ipsis conscriptionibus continentur, tanta dilatione preterita, necdum respondere cum effectu, et facere aliud non potuimus, quod salva inter nos amicitia permanente facere nobis licuit, quam ut nostra requireremus quibuscumque possemus modis, prout specialem super hec in litteris inscriptionum habuimus articulum. Cuius copiam ex ipsis litteris de verbo ad verbum excerptam et presentibus inclusam pro evidentiori documento mittimus vobis, ut eo intellecto cognoscatis nichil esse, quod nobis in hac parte cesarea maiestas iuste et merito possit imputare, et simul ut comperta innocentia nostra et rectitudine, quo freti nichil nos inscriptioni contrarium fecimus, contrariis assertionibus fidem non habeatis, quin potius velitis contemplatione iustitie nostre honorem nostrum ab indebita oblocutorum criminatione defensare; ex hoc enim liquide iudicare poteritis, quantum nos fuimus alieni a culpa, qui denuntiatione premissa secundum formam inscriptionis processimus ad nostra repetenda. Litteras vero inscriptionis non nos edidimus, nec oratores nostri in eam sententiam verba addiderunt, sed sola imperialis maiestas concepit et ultro nobis ac spontanee ad omnia, que in ipsis

continentur, semetipsum obligavit. Datum Bude, tredecimo die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo tertio, Bohemie vero undecimo.

Ad mandatum domini regis.'

Külczím: Magnificis, nobilibus, prudentibus et circumspectis omnibus finibus, civitatibus, districtibus coniurationis antique et magni federis in partibus superioris Almanie, confederatis nobis dilectis.

(Eredetije a zürichi állami levéltárban. — *Segesser:* Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 83.)

Mátyás ugyanezen napon, ugyanezen szöveggel küldött a német birodalom rendeihez is leveleket. (Egykorú másolatok a darmstadti udvari könyvtár 3308. számú codexében. 7.; valamint a M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 26.)

10.

1480. május 3. A svájczi köztársaságnak. Köszöni a köztársaság kormányának ajánlatát, hogy közte és Zsigmond osztrák főherczeg között egyességet hoz létre.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Behem, Dallmatien, Croatien könig, unsern gunstlichen grus zuvor. Grosmechtigen, edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen, getrewen, lieben pundtgnossen. Wir danken üch mit sunderm hohem vleisz ewrs getrüen ratslags uns ytzo auf unser schreiben üch negst von uns beschehn getan, in der sach antreffend früntlich verstenmtnusz zwischen uns und dem hochgeborn fürsten unser besunder lieben fründt hern Sigmunden Erzherzogen zu Oesterrich etc. Spürn und brufn dabei wo ir uns in allem guten willfaren möchtend, das üch das zutun sunderlich wolgemeint were, uns gen üch erbietend, sölichs mit sundern gnaden zu erkennen. Wellen auch aufs förderlichist wir ymmer mugen, der obberürten und auch unser sach halb unsern diener und getrewen Jacoben Renetzhawser zu üch senden mit ew weiter davon zu handln, und worin ir und die ewrn unser gunstigen hilff und fürdrung nottürftig werend oder wurdent das verhaltend uns nicht, wann wir

üch die als unsern getrüen lieben pundgnossen getrülichen mitzuteilen sunderlich begierig sein. Des sullent ir üch sunder zweivels tröstlichen zu uns versehen. Datum Ofen, an des heiligen Crewtz tag, anno domini etc. LXXX, unser reich des Hungerischen im zwey und zwaintzigsten und des Behemischen im aindleften jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den grosmechtigen, edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen allen örttern, steeten und lendern der eidgenoszschafft des grossen allten pundes oberdewtscher landen unsern getrüen lieben pundtgnossen.

(Eredetije a zürichi állami levéltárban. — *Segesser:* Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 84.)

11.

1480. május 3. Stahremberg Kocsárd császári tanácsosnak. Felhivja, hasson oda, hogy Ausztriából Magyarországot ne háborgassák.

Mathias von Gottes genadn in Hungern, in Beheim Kunig etc. Edler besonder lieber. Wir haben dir vormals geschriben, alz unser brief dir von uns zugesand und verstannden hast, nw zweifflt uns ganntz nit du erkennest durch dein vernunft, das wir auf laut des Römischen kaisers auch der landtschaft brief sigl gut recht gehabt hieten in das land Österreich zu greiffen und uns unsers schadens davon ergetzen etc.; nachdem wir aber demselben land, dir und andern mitwonern darin dermassen ye und ye mit genaden genaigt gewesen und noch sein, daz uns vast ungemeint wäre schaden zuzefügen, wo wir das ymmer füglich vertragen bleiben mügen; darumb so begern wir an dich mit sonderm vleiss, nachdem du und ander kayserlicher maiestät räte und yetz sets im kayserlichen hof seit, du wellest deinenthalben daran sein und verfügen, damit vom lannd zu Österreich in unnser kunigreich, fürstentumb, herschaft und gebiet kainerlay schaden getan noch

darein gegriffen werde, so uerr du und ander wellent daz das lannd Österreich und di inwanner darin widerumb von uns mit der täte nit angevochten sullen werden. So verr ir daz zu beschehen bestellet, su wellen wir hinwiderumb dermassen gegen Österreich uns mit genaden halltn, dardurch von uns und den unsern darein kain schade beschen sol. Wo aber daruber von Österreich in unser lannd griffen würde, musten wir das mit der gegenwer vergleichen: des wir doch lieber vertragen, und mit demselben lannd in guten fried steen und beleiben wolltn, wo uns zu anderm nit ursachn geben wurden; doch in der beschaiden, das wir auf laut brief und sigl, unser sprüch an andern ennden, ausserhalb des launds Österreich zu dem Römischn kaiser suchen möchten, nach unnser notturft, dieweil auch von Gran,[1]) wider sein gelub, Er und Aid, aus unserm kunigreich haimlich und mit grossem schaden der wirdigen ertzbistumb und bistumb Gran und Erlach,[2]) die er grös lich berawbt hat zogen, und unnser haubt feindt ist, der auch alle irrung und zwieträcht zwischen dem Römischen kaiser und uns angericht hat, wo wir denselben als unsern veindt bey den gelössen die er innhat besuchen mugen, das wellen wir unns vorbehallten. Darumb gedennkh den sachen dermassen nach, damit die gutn nit der posen entgellten. und lasse uns des dein verschriben antwurt wissen bey dem potn. Datum Ofen, am mittichen des heiligen Crewtztag erfindung, anno domini etc. LXXX^mo, unser reich dez Hungrischen im drew und zwaintzigsten und des Behemischen zwellften jarn.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem Edeln unnserm besonnder liebn Gotharten von Starhemberg.

(Eredetije a gróf Stahremberg család rideggi levéltárában. — *Kurz:* Österreich unser Kaiser Friedrich dem Vierten. II. 264. — Teleki. XII. 123.)

---

[1]) Beckensloer János.

[2]) Eger.

12.

1480. május elején. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy a modrusi püspökség betöltése ügyében a magyar korona kegyúri jogait tartsa tiszteletben.

Intellectis hiis, que brevi apostolico per fratrem Marianum de Ragusio ordinis minorum, sacre theologie magistrum, mihi reddito de episcopatu Modrusiensi [1]) sub iurisditione corone mee existente sanctitas vestra ad me scripsit, placuit mihi ad scripta vestre sanctitatis viva voce per meos oratores, quos propediem pro his et aliis urgentibus causis ad pedes sanctitatis vestre missurus sum,[2]) respondere, suplicando sanctitati vestre humiliter et devote, ut nolit meam et regni mei iurisditionem in favorem cuiuspiam perturbare, sed mihi potius faveat, qui sancte apostolice sedi multis aliis plus servivi et imposterum plus servire potero, quam alteri ius meum turbari volenti cuicumque. Quod ego fiducialiter expecto a sanctitate vestra, sicut et ipsa non unis sed duabus litteris apostolicis mihi clementer pollicita est de episcopatu Modrusiensi me in meis juribus non turbare. De quo mei oratores plura relaturi sunt nomine meo sanctitate vestre, que illis dignetur fidem inconcussam adhibere. Optamus sanctitatem vestram incolumem et felicem diu vivere ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 61. Monumenta Vaticana. E. CXXIV.)

[1] A pápa Raguzai Kristóf atyát önhatalmúlag nevezte ki modrusi püspökké.

[2]) Mátyás 1480. május 15-ikén küldi Rómába Miklós knini püspököt és Vitéz János váradi prépostot.

13.

1480. május elején. Egyik római bíbornoknak. Válaszolva ajánló levelére kijelenti, hogy a pápa által kinevezett Raguzai Kristóf atyát modrusi püspöknek el nem fogadhatja.

Reverendissime pater, amice nobis charissime. Acceptis per hunc fratrem Marianum de Ragusio ordinis minorum etc. litteris paternitatis vestre reverendissime et nonnullorum reverendissimorum dominorum cardinalium in favorem et commendationem reverendi patris domini Cristofori de Ragusio scriptis, nosque pro danda possessione episcopatus Modrusiensis, ad iurisditionem corone nostre pertinentis, pro eodem domino Christophoro sollicitantibus, non potuimus non dolere, quod petitioni paternitatis vestre non potuimus non assentire. Cuperemus enim omnes res nobis possibiles et quicquid cum honore nostro facere possemus, libenter facere pro complacentia reverendissime paternitatis vestre. Sed cum ista res juspatronatus nostrum concernat, quod hucusque omnibus predecessorum nostrorum temporibus et etiam nostris semper inconcussum stetit, et quod etiamsi nos manutenere nollemus, nostri Hungari libentius mortem subire quam labefactari paterentur; in hoc, quod paternitas vestra pro ipso domino Christophoro postulavit, non potuimus illi aliquo pacto complacere; non enim liceret nobis id facere sine evidenti detrimento dignitatis et iurisditionis nostre. Propterea rogamus paternitatem vestram, tamquam amicum singularem, quam non dubitamus honori nostro sic affici, ut nolit pro favore cuiuspiam nostrum honorem ledere, sed velit nos in hac parte habere excusatum, velitque nobis potius favere quam domino Christoforo (cum nos ei utiliores amici esse possumus) iurisditionem nostram turbare volenti, cuique si cum ea res corone nostre honorem non tangeret, nos non solum in hac sed in alia quacunque petitione sua parati fuissemus, sicut semper erimus, in omnibus; in quibus cum honore poterimus, eidem paternitati vestre complacere; sed de episcopatu Modrusiensi binis litteris apostolicis assecurati fuimus nolle sanctitatem domini nostri iurisditionem nostram

in hac parte perturbare, sed velle illi domino Christoforo de alio episcopatu providere. Quibus promissis et assecurationibus nos confisi fuimus et confidimus, sperantes ob servitia nostra, que plurima sedi apostolice fecimus, sanctitatem domini nostri nos in nostra iurisditione non turbare. Plura de hiis per oratores nostros proprios, qui propediem ad pedes domini nostri sanctissimi accessuri sunt, paternitati vestre intimavimus, quibus velit fidem adhibere. Et bene valeat ad vota.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 61.)

14.

1480. május 15. IV. Sixtus pápának. Értésére adja, hogy Miklós knini püspököt küldi hozzá követségbe.

Beatissime pater et domine clementissime, post nostri commendationem, ad pedum oscula beatorum. Misimus ad pedes sanctitatis vestre reverendum in Christo patrem dominum Nicolaum episcopum Tininiensem oratorem nostrum fidelem dilectum, cui iniunximus, ut adhibito secum venerabili Iohanne Wythez preposito Waradiensi altero oratore nostro,[1]) super certis rebus nostris vestre sanctitati nonnulla referat coram latius explicanda. Oramus igitur, ut sanctitas vestra prefatos oratores nostros exaudire et his que nomine nostro narraturi sunt, fidem indubitatam adhibere dignetur, tanquam si nos ipsi coram sanctitate vestra loqueremur. Quam Deus ecclesie sue sancte felicem conservare dignetur. Datum Bude, quintodecima die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimotertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

[1]) Vitéz tehát ekkor már Rómában volt.

Kivül: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie sumpmo pontifici, domino nostro clementissimo.

(Eredetije, a rányomott pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 330. — Monumenta Vaticana. E. CIX.)

15.

1480. május 15. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek. Egy budai polgárnak Rómában folyó pere tárgyában. (Töredék.)

Agitata fuit quedam litis materia inter hunc fidelem nostrum circumspectum t*(alem)* civem Budensem ut in causam attractum ac quosdam alios mercatores similiter incolas huius civitatis nostre, quos ipse Nicolaus[1]) presentium (?) est de voluntate nostra in curiam Romanam accessurus declarabit, in qua lite cum pars adversa contra hunc certam sententiam eo nescio in presentia auditorum vote reportasset. et sub censuris mandatum huic . . .

A levél élén: Ad Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. A 69. lap, melyre a folytatás volt irva, a codexben hiányzik.)

16.

1480. május 16. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy Hopner Péter boroszlói prépostot, kit bűntényei miatt a pápai legátus javadalmaitól megfosztott, ne vegye pártfogása alá.

Beatissime pater et clementissime domine, post devotam mei commendationem et pedum oscula beatorum. Nuper sanctitati vestre scripsi de proditore illo Petro Hopner, olim Wratislaviensi preposito, a reverendo patre domino Baldassare de Piscia episcopo Syrimiensi. sanctitatis vestre

[1]) Miklós knini püspök.

in his partibus nuntio et oratore, suis meritis exigentibus omnibus eius beneficiis in dominiis meis existentibus privato, supplicavique eidem sanctitati vestre, ita providere dignaretur, ut dicto Petro Hopner proditori et hereticorum fautori omnis malignandi contra subditos et fideles meos via tolleretur, prout latius ex ipsis litteris meis intelliget sanctitas vestra. Nuperime intellexi, quod dictus Petrus Hopner ob eius scelera perpetuo carcere dignus, nunc in curia Romana est, et a sanctitate vestra restitutionem ad beneficia, dominumque Baldassarem prefatum in duobus milibus florenorum pro dampnis et expensis et infamia sibi condempnari petit. Sanctitas vestra mihi gratiosam bullam perpetui silentii contra ipsum Petrum concessit, atque iudicavit et declaravit, quod beneficia ab hiis, quibus collata sunt, iuste possiderentur. Nunc vero certior redditus sum de retractatione dicte bulle in curia Romana agi, quod quantum honori meo cedat, quantum fidei catholice in his partibus proficiat, quisque, nedum sanctitas vestra prospicere potest. Non supplicassem sanctitati vestre, nisi vera dixissem. Scio et certus sum, quod Petrus Hopner in me lese maiestatis crimen commisit, ob quam rem nunquam in territoriis meis manebit, nunquam beneficia, que sanctitas vestra secretario meo et aliis fidelibus meis contulit, rehabebit, qualitercunque ipse Petrus cum suis mendaciis procedat; ob ipsum enim Petrum Hopner et alios malos homines, qui semper hostibus meis faverunt, magna detrimenta catholice fidei illata sunt, meque impensas et labores infinitos tulisse notissimum est, prefatumque dominum Baldassarem plurimorum odia et discrimina propter eius officium incurrisse non est dubium; et nunc in retributionem suorum bonorum operum pro fide catholica tuenda labores, penas et dampnum innotens sentire debet, quem et sanctitas vestra, et ego ac quilibet bonus Christianus nedum contra quoscunque defendere tenetur, sed eidem premia digna conferre. Quare humiliter cum maximis precibus supplico sanctitati vestre, ut mihi tales litteras, confirmando priores, perpetui silentii in huiusmodi negotio concedere dignetur, quod imposterum honori meo non preiudicetur, fidei catholice detrimentum non fiat, fide-

lesque mei, quibus beneficia collata sunt, non molestentur, et officialis sanctitatis vestre imposterum ad tuendam catholicam fidem et eorum officia exercenda promptiores, non tepidiores in his partibus reddantur. Datum Bude, decimo sexto die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimotertio, Bohemie vero undecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Matthias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie sumpmo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije, a rá nyomott pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 331. — Monumenta Vaticana. E. CX.)

17.

1480. május 17. Ottó bajor herczegnek. A császár vádjai ellen védekezik.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Beheim, Dalmacien, Croacien kunig etc. embietten dem hochgebornen fursten unnserm besundern lieben frundt herrn Otten phalczgrauen bej Rein und herczogen in Bayern unnsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen zuvoran. Unns zweyfelt nit, ewer lieb hab in frischer gedechtnuss das schreiben, so wir euch vor kurczverschiner zeytt getan haben, antreffend ettlichen hanndel zwischen dem Romischen kaiser und unns verloffen etc.[1]) Nun sein wir bericht, wie der kaiser wider solh unnser schreiben ewer lieb und anndern fursten des reichs sunder schrifft aussgeen hab lassen, dorinn er unns unnser eren und glimpffs beschul-

[1]) Kétségkivül 1480. april 13-ikán kelt köriratára utal.

dige, wiewol unns von im, in solhem seinem schreiben ganncz unrecht beschicht und die zicht dorinne begriffen zu unns mit warhait nymermer bracht mag werden, sunder wir die meynung des mergedachten unnsers schreibens mit des kaisers auch seiner lanndtleut brief und sigel, auch in annder weg, an den tag bringen, so mugen wir des dannoch unbeswert nit sein, und wollten wol, ob er nit unnser person, und unnser unschulde ansehen wollte, das er doch mit solhem seinen vermaintten schreiben, darane weder grundts noch glawben hannget, die wirde so im von gott zugefugt ist angesehen hette, dieweil aber solhs von im nit betrachtet wirdet, sunder sich auss neydigem herczen, unns zu verglympffen bewegt, so haben wir nit lassen mugen, als das unnser ern notdurfft haischet im doruf mit antwort zu begegnen,[1]) die wir dann dem edeln unnserm rate und lieben getrewen Nicklasen Pawnifi[2]) unnserm span zu Prespurg zugeschriben haben, die furtter dem kaiser zu entdecken auf lawt der copien, so wir ewer lieb hirinn verslossen mitsennden, und bitten dieselben mit allem vleiss fruntlichen, unns in dem vermaintten des kaisers schreiben und ob er sider durch schrifft oder sunst ainicherlay unns zu widerwerttikait gein ewer lieb hett lawtten oder anziehen lassen entschuldigt zu haben, dann die sachen wie wir ewer lieb vormals geschriben, und dem kaiser yczo geantwort haben, also und nit annders an ir selbs ist, das wir dann zu aller zeytt, wie sich geburet, beybringen und erzeugen mugen, sein daruf in unzweyffenlichen getrawen, ewer lieb werde die ding dermassen messen, und in ewer lieb vernufft bedencken, dadurch wir des kaisers zicht halb gnug entschuldiget und unnsers schreibens und der antwort dem kaiser obgemellter mass getan warhafftig erfunden werden, unns dabej gen ewer lieb erpiettende, worjm wir derselben fruntlich dinst und gutten willen erczaigen mugen, das wir des von gutem herczen und gemutt trewlich und auss sunder begir genaigt sein. Datum Totes, an mittwoch vor dem

---

[1]) Mátyás királynak.

[2]) Bánffi Miklós.

heiligen pfingstag, anno domini etc. IXXX, unnser reich des Hungrischen im drewundzwainczigisten und des Behemischen im zwelfften jare.

Commissio propria domini regis.

An herczog Otten etc.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

18.

1480. május 20. Stahremberg Kocsárd császári tanácsosnak. Felhívja őt és a többi osztrák rendeket, hogy az ellene indítandó hadviselés czéljaira a császárnak hadakat ne küldjenek, pénzsegélyt ne nyújtsanak.

Mathias von Gottes genadn zu Hungern, zu Beheim kunig etc. Edler besonder lieber. Wir haben dir vormals mer dann ainst geschriben, bey dem Römischen kaiser mitsambt andern vleis fürzukern, damit uns sovil beschähe alz man uns auf laut seiner auch dein undetlicher verschreibung, brief und sigl phlichtig und schuldig seit, und dich daruber wider uns nit bewegen lassen, auf das du derselben deiner verschreibung nit schwechung tettest, auch krigs und unrats vertragn blibst. Vernemen wir, wie dich yetzo der Römische kaiser ersuche, auf die vereinigung und vertrag so gemaine lanndschaft auf dem lanndtag, umb sand Jorgentag negstvergannen zu Wienn gehallten, mit seiner kayserlichen würde getan sullen haben, umb ain suma lewt zu ross und fuss, die ain yeder nach seinen stätn und wie angeslagen ist, Jörgen von Bottendorff als lanndhauptmann zuschikhen sulle; oder ob yemand derselben lewt seinés anslags nit halltn möcht, das der oder dieselben gellt dafür geben, nemlichen auf ainen yeden geraisigen ain wochen zwelif schilling phening für sold und schaden, und sovil ainem yeden angeslagen wern, denselben im annfang zu geben ain halbe quattemer; und dasselb gellt zu Veiten von Eberstorff niderzulegen. Verwundert uns nit klain, ob die sachn also wärn, das du dich uns zuwiderwärtigkait mit

anslegen auflewt und gellt bewegen wollest lassen, dadurch du und ander noch in merrern schaden, dann darinn ir bisher gestanden seit, verfürt, und der ungelimpf der deshalben mit ewern verschreibungen under etlichn insigln auf euch wachssen grösslich gemeret würde etc. Demnach begern wir nochmals an dich mit vleiss, du wellest ansehen, was etlich anstat dein und der vierstand mit brief und sigln verpflichtet haben, und was unrats künftigelich daraus ersteen möcht, so wir ye gedrungen wurden uns wider das land Östrreich zu setzen. Darumb so brüf selbs dein bestes und gedennk, nachdem wir dem lannd Östrreich mit sondern genaden genaigt sein, das dasselb lannd, du und die inwoner darinn also nit zu verderben bracht, sundern ere, brief und sigl halb, in annderweg dann bisher beschehen ist, beschuldiget wurde. Wo du aber ye daruber mutwillen gen uns suchen und dich wider unns bewegen wolltest lassen, des wir doch nicht hoffen, so müssten wir uns dawider auch dermassen schiken, wie das unser notturft ervordert, des wir doch lieber vertragen sein, und mit dem lannd Östrreich in gutn getrewn frid beleiben wolltn, wo uns zu anderm nicht ursachen geben würde. Begeren darauf deiner verschriben antwurt. Datum Ofen, am Sambstag des heilligen Pfingstabend, anno domini etc. LXXX^{mo}, unser reiche des Hungrischen in dreiundzwaintzigisten und des Behemischen im zwellften Jarn.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem edeln unnserm besonndern liebn Gothartn von Starhemberg zu Birhenstein.

(Eredetije a gróf Starhemberg család rideggi levéltárában. — *Kurz:* Österreich unter Kaiser Friedrich dem Vierten. II. 266. — *Teleki:* XII. 125.)

19.

1480. május 30. IV. Sixtus pápának. Kijelenti, hogy Veglia sziget a magyar korona fenhatósága alá tartozik. Szemrehányásokat tesz a pápának, mert Velenczét pártfogása alá vette és a signoriával szövetségre lépett.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Acceptis antea sanctitatis vestre litteris, quas scribebat in favorem Venetorum de insula Wegle, svadendo et hortando, ut de insula illa, que de iure nostro non esset, me non intromitterem etc., tametsi quod verum fuerat, suspicarer beatitudinem vestram illorum suggestione illectam, favori Venetorum inclinatam, devotio tamen et observantia mea erga sanctitatem vestram, (et maxime) consideratio meorum meritorum, que utique sanctitatem vestram michi potius, quam alteri in causa potissimum iusta favorabilem et magis propitiam reddere debuerant, nullo modo sinebat credere in tali sententia et opinione (sanctitatem vestram usque in) finem permansuram. Et licet tali scripto beatitudinis vestre, quod michi summe displicebat, mediante oratore meo clarissime responderim, tamen, quia alio rursum brevi recens ad me dato gratulatur sanctitas vestra et in do(mi)no exultat, quod insula Wegle, que a meis invasa gentibus fuerat, Venetis derelicta sit, suspicionem pristinam confirmavit, et ita confirmavit, ut iam nullo modo dubitem sanctitatem vestram, (que talia) in fa(vo)rem Venetorum scribit, illorum falsa suggestione persuasam eis adhesisse, ac eos in sua iniquititate confovere; equidem miratus valde sum sanctitatem vestram adeo credulam, ut non audita partis alterius iustitia, ad unius partis suggestionem tam prompta sit omnia credere, et non potius utriusque partis ratione cognita, quod iustum est, elicere. Nam quid aliud michi hoc scripto demonstrat, quam hoc comprobat, quod an(te)a suspicabar, derelicta scilicet liga priori Italie, sese Venetis colligasse, quibus nisi colligata foret et interno favore devincta, nunquam ad me talia scriberet, nec ius insule,

quod multis documentis efficacibus in (sacram) regni huius coronam ab antiquo concernit, ita faciliter Venetis deberi credidisset, meam ex eo collaudans modestiam, quod ius meum illis concesserim, qui inique usurpare contendunt. Enim vero, si meam imprimis (au)diisset iustitiam et rationes meas cognoscere pro sua equitate voluisset, non hortaretur me, ut jus, quod michi et corone mee competit, Venetis cederem, qui post multas et infinitas michi et reg(no meo irrog)atas iniurias in eam demum prolapsi sunt audaciam, ut insulam hanc, de cuius proprietate ad jus meum spectante nulla erat cum illis vel cum aliis antea mecum contentio, tenere atque contra Deum [1]) et eius iustitiam sibi usurpare niterentur; quod ego antequam paterer, mallem potius omnia mea dominia ac etiam caput meum ponere ad fortunam. Expecto tamen, si ipsi ultro jus meum, quod (inique us)urpatum per eos est, michi iuxta suum debitum reformabunt, quemadmodum ipsi oratorem suum ad me pro hac causa miserunt, cum quo nunc tractamus; quod si non facient, beatitudo vestra (sentiet, quam) michi grave sit ius meum, quod ipsi falsa suggestione vendicare conantur, eis relinquere. Nam quod insula Wegle non ad Venetos, sed ad me ab antiquo de iure pertineat, potuisset ex hoc sanctitas vestra vel (ab or)atoribus meis in urbe existentibus informari, vel saltem de me, antea quam scriberet, perscrutari; fecissem quippe, ut efficacibus documentis cognosceret ius illud, quod Venetis competere existimat, nichil prorsus (ad) Venetos pertinere; et (profecto pro meis) multis obsequiis expectassem, ut antequam Venetis, falsa sanctitati vestre suggerentibus, favorem tali scripto demonstraret, de iure scrutaretur, qua in re non tam meis (iuribus), quam iustitie et equitati, quemadmodum decebat, sanctitas vestra favorem prestitisset. Verum ut vel tarde sanctitatem vestram redderem de justitia mea certiorem, mitto copiam et transsumptum litterarum communitatis Wegle [2]) in autentica forma ad meos oratores, ut sanctitati

[1]) A codexben: temeritate propria.
[2]) A codexben: conventionis Venetorum.

vestre ostendant, ex quibus beatitudo vestra intelliget, quid juris in ea insula et in aliis michi competat, et informari faciliter poterit, que mihi (irrogata sit iniu)ria, non audita ratione mea, sanctitatem vestram Venetorum suggestione fidem habuisse, atque in eorum favorem talia ad me brevia, que magno michi preiudicio sunt, destinasse. Sup(er quo mei oratores) latius mentem meam sanctitati vestre declarabunt. Sed non minus miratus sum, quod accepi sanctitatem vestram priore liga, quam cum plerisque potentatibus Italie habuit, non contentam, novam rursus in ligam cum Venetis agitasse, et fortasse etiam, ut verisimilis suspicio est, confecisse; que res tametsi antea michi nullomodo credibilis videretur, eo quod absurdum esset Romanum pontificem cum hiis ligam et societatem contrahere, qui Turcis tributarii, socii, confederati et subditi existunt; auxit tamen credulitatem meam, quod novissime intellexi sanctitatem vestram cum illis de liga tractatus habuisse, et forte etiam terminasse; in eum namque finem et breve ad me missum tendere videbatur, ut facile quivis intelligeret non sine causa sanctitatem vestram talia in favorem Venetorum scripta ad me destinasse. Doleo profecto, beatissime pater, vicem nostram in hos tandem devolutam esse terminos, ut sanctitas vestra, que antea supra alios Venetorum Turcis adherentium detestabatur perfidiam, iam cum illis ligam inire querat. Quis enim non detestetur et doleat Romanum pontificem illis adherentem socium et confederatum dici, qui christiani nominis hostibus socii, censuarii et subditi existunt? Quid spei de cetero christiani potentatus in sede apostolica reponere debeant, liga cum Venetis Turcorum sociis facta monstraret; egregiam vero laudem et summam gloriam in universo orbe sanctitas vestra consequeretur, cum predicaretur Romanum pontificem confederatis Turcorum et sociis confederatum et socium accessisse, et censualibus infidelium liga et societate devinctum. Quid amplius posset sanctitas vestra ad erigendos in totius christianitatis periculum Turcorum animos facere, non video, nisi, ut ipsa quoque Venetis adhereat et cum illis ligam ineat, non apostolice sedi modo, sed et universe christianitati scandalosam, ex quo brevi id

sequetur, quod sanctitas vestra videbit Turcos in media versari Italia, et eosdem propediem urbi viciniores hoc pacto constituet. Quesivit hactenus sanctitas vestra variis modis christianorum potentatuum animos sibi alienos efficere, et multis occasionibus prehabitis consequi non potuit; nunc profecto invenit modum et materiam omnibus aliis, que unquam excogitari potuissent, aptiorem, quo omnes generaliter christianos potentatus a se repellat. Certus equidem sum talibus factis sanctitatem vestram voti sui conpotem fieri, et nullo facilius modo omnes christianos principes reddi posse vestre sanctitati alienos. Quapropter, beatissime pater, si vestra sanctitas cupit christianitatis comodo et honori sedis apostolice, quam Venetorum pravitati plus favere, non velit aliquo pacto id facere, ex quo nunquam aliud, quam scandalum sequi potest. Attendat potius ad ea, que totius reipublice christiane salutem, quam Venetorum comoda et alicuius privati hominis, qui ad hoc sanctitatem vestram dirigit, passiones concernunt, et sic agat, ut sanctitatem vestram postea non peniteat, tali se implicuisse laqueo, cui sicut absque scandalo se implicare non poterit, ita explicare se de illo sine maximo scandalo non valebit. Altissimus sanctitatem vestram felicem conservare dignetur regimini ecclesie sue sancte. Datum Bude, penultima die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum meorum anno Hungarie etc. vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. Másolata a Magyar Nemzeti Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében, 10., honnan az elrongyolt eredeti példány hézagait ki lehet pótolni. Dipl. Emlékek IV. 333. Monum. Vatic. E. CXII.)

20.

1480 tavaszán. Kázmér lengyel királynak. Felkéri, hogy azon lengyel rablókat, kik egy Magyarországba utazó lengyel papot kiraboltak és megsebesítettek, üldöztesse.

Serenissime princeps. Hiis diebus quidam Albertus de Rauf (?) scolasticus ecclesie serenitatis vestre Cracoviensis etc. veniebat, uti nobis dicitur, ad nos et ad reverendissimum dominum Ioannem cardinalem de Aragonia apostolice sedis legatum,[1]) certarum suarum et reverendi domini episcopi Cracoviensis rerum expediendarum gratia; dum vero appropinquaret civitati nostre Cassoviensi, quidam malefici ex Polonia insecuti aggressique eum innocentem et nihil adversi timentem in publica via omnibus rebus suis despoliarunt et graviter vulneraverunt, peractoque facinore mox in Poloniam redierunt. Quare cum sciamus serenitatem vestram malefactorum temeritati non favere, iustitiamque suorum favoribus anteferre, rogamus, quatinus eadem tum pro sui equitate, tum quia et ipse t*(alis)* subditus eius est, dignetur illos noxios homines in suo regno perquiri facere et has enormitates reformare, cohibereque suis, ne de cetero talia faciant. Quoniam si impunitas illorum obticebitur (?) facile etiam et alii, ad talia perpetranda et maiora mala hoc exemplo incipient animari. Datum.

A levél élén: Ad Kazymirum regem Polonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 16.)

---

[1]) Aragoniai János bíbornok, ki 1480 első felében tartózkodott Magyarországon, mint pápai legátus Lengyelországra is kiterjedő joghatósággal volt felruházva.

21.

1480 tavaszán. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Hasson oda, hogy a pápa egyelőre ne avatkozzék a császárral megindított békealkudozásokba.

Intelleximus sollicitari sanctissimum dominum nostrum a nonnullis personis et presertim a reverendo domino episcopo Esculano [1]) oratore apostolico, ut sua sanctitas id negotium differentiarum, quod inter nos et cesaream maiestatem existit, sibi vel aliis tractandum specialibus bullis demandaret, quod quidem non aliud est, quam res istas, que inter nos satis intricate sunt, magis atque magis intricare et illud involvere, quod non facile est hiis saltem, qui negotium nunquam satagerant explicare. Quare rogamus paternitatem vestram, velit sanctissimum dominum admonere, ne aliquos hoc tempore tractatores deputet, donec experiamur, utrum nos ipsi aliquam possumus cum ipso cesare viam pacis et concordie reperiri. Si enim id facere non poterimus, nos ipsi petemus, et sanctissimum dominum nostrum admonebimus quid facto in huiusmodi rebus opus erit.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 69.)

22.

1480. július 23. IV. Sixtus pápának. Felhatalmazást kér, hogy a budai Fehéregyház mellett pálos-kolostort alapíthasson.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Ne miretur sanctitas vestra, neque importunitati ascribat. si pro rebus ecclesiarum regni mei profectum concernentibus cogor ei sepius supplicare. Id enim et devotio, quam ad

[1]) Caffarelli Prosper.

dei ecclesias et divini cultus augmentum precipuam habeo exigit, et fiducia, que michi in vestra sanctitate reposita est, facit. Inter alias namque curas et sollicitudines meas istud michi precipue cordi est, ut quantum fieri posset. unaqueque ecclesia regni mei temporibus meis devotione fidelium gauderet et profectu; ad quod consequendum sanctitas vestra, que michi semper clementem se et propitiam ostendit, bene novit, quantopere elaboraverim apud sanctitatem vestram. Cuius etiam indulto et favore effectum est. ut multe ecclesie, que diutina negligentia ad extremam desolationem pervenerant, restitute sint in melius, quam olim (a fundatoribus cep)erant incrementum. Sita est prope hanc meam civitatem Budensem una ecclesia sub honore et vocabulo dei genitricis in campo vix miliari uno a regia distans, (que vetustatis opi)nione celebris, prima enim ante omnes alias in ipso conversionis exortu fundata traditur, et ob frequentiam devotionemque fidelium in o(mnibus festis dei matris ad eam) concurrentium venerabilis et magne religionis habetur. Ea olim parochia erat, nunc longa desvetudine mutata locorum facie (in campo sub montibus) sola eminet; retinuit tamen plebanie nomen et destituta parochianorum copia fere deserta jacet, nisi quod concursus ad eam frequens ex devotio(ne habetur. Raro tamen) ibi celebrantur divina, quoniam plebanus, qui Budensis ecclesie prepositurarn et alia multa beneficia tenet, ecclesia illa tanquam modica et inutili (contempta, neque) residentiam in eius dote facit, neque capellanos nisi duos vel eo minus tenet, qui vicem eius suplere et confluentibus ad eam populis divina (celebrare possent; hi vero, qui) ibi resident, multa plerumque scandala comittunt, que confluentis populi devotionem et ecclesie illius auctoritatem plurimum diminu(unt. Ob eam vero causam) ipsa ecclesia ad hanc desvetudinem et negligentiam devenit, quod plures annos semper ad alia beneficia maiora possessa est. Propter quod (deliberavi), si sanctitatis vestre consensus accedat, ecclesie illius defectui succurrere et negligentiam cultus divini ob honorem eius sacre virginis, cui dedicata est, ad excitandum ampliorem populi devotionem erga sacram virginem, que alioquin

patrona huius regni existit, locatis ibi religiosis personis opportuna provisione supplere. Supplico itaque sanctitati vestre, tanquam filius devotus, dignetur consentire et admittere, ut in eam ecclesiam fratres heremitarum sancti Pauli, quorum regularis observantia et integritas vite ab omnibus unice diligitur, collocare valeam, et eum locum ordini prefato ascribam, quo facto preter hoc, quod michi singularem faciet gratiam sanctitas vestra, et illius ecclesie defectui succurret, et incremento providebit maioremque devotionem populi ad dei matrem, cuius titulo insignita est, et concursum excitabit. Ego autem ultra eos reditus, qui ad eam pertinent, sic eius ecclesie dotem ampliabo, ut plures religiose persone in ea degere et deum pro sanctitate vestra et ceteris fidelibus valeant iugiter exorare. Super quo citum et clemens responsum sanctitatis vestre expecto, cuius pedibus me humiliter commendo. Datum Bude, vigesima tertia die mensis Iulii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum autem meorum Hungarie etc. anno vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia rex Hungarie etc.
Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie sumpmo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije elrongyolt állapotban, a pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. Hézagait a M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű Codexének 13. lapján található közel-egykorú másolatból lehetett kiegészíteni. — Monumenta Vaticana. E. CXIII.)

23.

1480. július 23. Miklós knini püspöknek és Vitéz János prépostnak Rómába. Figyelmökbe ajánlja a Budán alapítandó pálos-kolostor ügyében a pápához intézett kérvényét.

Magnifice orator, amice noster charissime. Ex copiis litterarum presentibus inclusis, quas ad sanctissimum dominum nostrum sumpmum pontificem pro facto cuiusdam ecclesie scribimus [1]) intelliges, pro quo sanctissimo domino nostro supplicemus et quid cupiamus a sua sanctitate impetrare. Nos hoc negotium fidei tue, de qua nihil ambigimus, ex speciali confidentia volumus committere, existimantes tantam tibi esse auctoritatem apud pontificem, quod ad hoc pium sanctumque opus quod dei honorem fideliumque devotionem concernit, facile pontificis assensum impetrabis; talemque reputamus fidem tuam erga nos, quod diligentiam et studium etiam in re minus pia propter nos non recusares. Proinde te hortamur et rogamus, velis sic apud sanctissimum dominum nostrum instare et efficere, ut quod petimus opportune consequamur. Tractes tamen rem secrete, ne amici vel fautores illius plebani aliquid adversum machinentur; et postquam efficies, facito ut bullam sub plombo quantocius ad nos emittas. In hoc vero precipue ostendas quanto studio cupias desiderio nostro inservire. Datum.

A levél élén: Ad oratores pro eadem re.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 14.)

---

[1]) Lásd a 22. szám alatt.

24.

1480. július 30. György bajor fejedelemnek. Értesíti, hogy kapitányait utasítani fogja a freisingi püspök birtokainak kímélésére.

Mathias von Gottes genaden zu Hungern, zu Behaim kunig etc. entbieten dem hochgeborn fursten unserm besunder lieben freundt herrn Georigen pfallusgraven bei Rein, herzogen in nidern und obern Bairn unsern freundtlich grus und was wir liebs und guts vermugen zuvor. Hochgeborn fürst, lieber freundt, euer lieb schreiben antreffend den von Freysing und sein stat Enzensdorf, wie sich die unsern daselbs niderslahen wellen, haben wir vernomen und als uns eur lieb bittet mit den unsern zu bestellen dem von Freysing und den seinen khainerlai schaden zuzefuegen, mag uns eur lieb warlich gelauben, was wir indert mit fueg zu thun wessten, das derselben euer lieb zu guetem gevallen komb. daz wir daz aus sunder begir genaigt sein. Nachdem aber euer lieb selbs verstet, wo here und gross volk in ainem land ligt, daz solchs an schaden nit wesen mag; aber euer lieb zu sunderm gevallen und dem von Freysing zu gut, wellen wir mit unserm haubtmann den Sellene schaffen dez von Freysing und der seinen aufs allermugilichst daz sein mag zu schonen und worin wir euer lieb in merern gevelligs zu erzaigen wissten, ist uns stundlich wolgemaint. Datum Ofen, an sontag vor vincula Petri anno domini etc. 80, unser reich des hungrischen im dreiundzwanzigisten und des behaimischen im zwelften jarn.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochgeborn fursten, unserm besunder lieben frunde, herrn Georgen pfallunzgraven bei Rein, herzogen in nidern und obern Baiern etc.

(Egykorú másolata Sixtus freisingi püspöknek a müncheni érsekség levéltárában őrzött leveles könyvében. Archiv für österreichische Geschichtsquellen. LXVIII. 486.)

25.

1480 nyarán. Ferdinánd nápolyi királynak. Értesíti, hogy a törökök a nápolyi terület ellen támadást terveznek.

Serenissime princeps pater noster charissime. Solemus in porta imperatoris Thurcorum fidos semper tenere exploratores, qui nos de hiis omnibus, que apud Turcos aguntur, reddere certiores debent. Nunc reverso ad nos exploratore nostro, ex eorum fida significatione certificati sumus Thurcorum imperatorem classem suam in Apuliam destinasse, quam classem dicunt propediem in dominiis vestris affuturam. Quod ubi nobis innotuit, pro mutua inter nos coniunctione et benivolentia, pro qua nihil alienum nobis iudicavimus, quicquid boni vel adversi maiestati vestre contingat, volumus maiestatem vestram de hiis rebus reddere certiorem, ut scilicet avisata de imminenti periculo, sciat rebus suis melius providere. Datum.

A levél élén: Ad Ferdinandum regem Sicilie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 17. — Epistolae. P. IV. E. XVI.)

26.

1480 nyarán. Ferdinánd nápolyi királynak. Kérdést intéz hozzá, vajjon a török császárral kötendő fegyverszünetbe befoglaltatni óhajt-e.

Serenissimo principi etc. Ferdinando etc. Salutem et prosperos ad vota successus. Scripsimus nuper [1]) maiestati vestre, postquam certificati sumus Turcorum imperatorem classem suam misisse in Apuliam contra dominia maiestatis vestre et eam avisatam fecimus per alias litteras nostras, ut sciret rebus suis in tempore providere; habebamus enim, uti prioribus litteris nostris significavimus, certum hominem nostrum non longe a porta principis Turcorum,

[1]) Lásd a 25 szám alatt.

qui nos de omnibus occurrentibus fideliter avisabat. Huic homini nostro sepius de mente imperatoris Turcorum treugas nobis offerenti, revolventes animo displicentias illas, quibus summus pontifex non minus maiestatem vestram quam nos superioribus diebus provocavit, iniunxeramus ut tentaret de longe, utrum Turcus ipse adhuc in priore sententia de faciendis nobiscum treugis permaneret. Reversus itaque modo ad nos idem homo noster retulit, et cum testimonio litterarum Turcarum demonstravit, paratum esse Turcum ad treugas nobiscum firmandas, ita ut contentus sit etiam maiestatem vestram in ipsas treugas includi. Quo percepto statuimus celeriter maiestatem vestram de hiis reddere certiorem, ut scilicet cognosceremus, an et ipsa vellet huiusmodi treugis includi, et simul requireremus eam, ut si ad huiusmodi treugas beruida (!) est, quamprimum mitteret hominem suum ad nos, qui iret nomine suo cum oratore nostro ad Turcum, vel saltem litteras mandati citissime dirigeret pro nostro oratore, ut huiusmodi treuge possent firmari antequam alia sequerentur. Nam certificati sumus sexaginta galeas nunc missas esse ad dominia maiestatis vestre, reliquam classem ivisse ad Rodum, propter quod res ista maxima indiget celeritate. Nam si Turcos, quod absit, contra maiestatem vestram prosperabitur, efficietur ad huiusmodi treugas faciendas insolentus; si vero infortunabitur, incipiet cogitare de vindicta, et ob hoc erit difficilior. Quamobrem optimum erit, antequam Turcus aliud moliatur, ut nos de mente sua reddat maiestas vestra sine mora certiores; et sive hominem suum sive litteras mandati ad nos mittere placuerit, nos faciemus ut quamprimum treuge huiusmodi inter nos et Turcum cum inclusione maiestatis vestre concludentur. Quod quidem erit maxime in rem maiestátis vestre et etiam nostram, quia pontifex, qui derelicta liga, in vestram et totius Christianitatis displicentiam colligatus est, unacum suis sequacibus pedem facilius retrahet ab incepto, et de alio incipiet consilio cogitare. Datum.

A levél élén: Iterum ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében, 73.)

27.

1480 nyarán. Ferdinánd nápolyi királynak. Aragoniai János bíbornokot oltalmazza azon rágalmazó vád ellen, hogy magaviseletével Magyarországon felháborodást idézett elő.

Serenissime princeps pater noster charissime. Accepimus fuisse aliquem hic in curia nostra, qui ut falsa suggestione maiestatis vestre animum adversus reverendissimum dominum cardinalem Aragonie filium suum et consangvineum nostrum charissimum, commovere ad indignationem posset, aliqua scripsit maiestati vestre contra honorem prefati reverendissimi domini cardinalis, volens, sicut arbitramur, falsa delatione infensam illi reddere maiestatem vestram. In litteris illius declaratorum [1]) scriptum esse dicitur reverendissimum dominum cardinalem, postquam ad nos in hoc regnum pervenerit, minus superbe et insolenter nobiscum et cum aliis omnibus se tenuisse, atque assidua importunitate nos ad sui fastidium compulisse, nullam nobis requiem dedisse, neque etiam permisisse nos aliquantulum respirare; nos vero tanquam illius presentia fastiditos suspirasse, ut liceret nobis cum honore quamprimum ab illo separari; discedente vero eo magnam nobis voluptatem suscepisse, tanquam ab homine importuno et nimis insolente liberatos.[2]) Super quo voluimus avisatam reddere maiestatem vestram, ut sciret inter figmenta ipsius delatoris et nostrum de ipso reverendissimo domino cardinale testimonium, quod verum esset. Iudicare et imprimis scire volumus maiestatem vestram prefatum reverendissimum dominum tanta modestia, gravitate et prudentia se gessisse hic apud nos, ut profecto, quemadmodum etiam sanctissimo domino nostro de ipso scripsimus, mirati sumus tantam prudentiam, discretionem et modestiam in etate juvenili reperiri posse. Nam ita se nobiscum humaniter habuit, tanta modestia, gravitate, ut nihil visum in eo sit, quod non omnibus laudabile et

[1]) Igy, kétségkivül *delatoris* helyett.

[2]) Aragoniai János bíbornok 1480 nyár elején hagyta el Magyarországot. Útközben Róma felé, július 20-ikán Velenczében időzött.

iucundum videretur. Credat itaque maiestas vestra, neminem esse, qui de eius insolentia vel inhumanitate, sive alio quocumque errore iuste conqueri possit. Nam si quid reprehensione dignum in eo homine vidissemus, nos pro honore maiestatis vestre imprimis et etiam pro affectione precipua, qua illi iure affinitatis afficimur, illum increpuissemus, et si emendari noluisset, premi fecissemus errorem suum notum maiestati vestre. Sed cum nihil in eo reprehensione dignum cognoverimus, nolentes ut falsa delatione cuiuspiam vani hominis ipse dominus cardinalis apud maiestatem vestram insimuletur: maiestatem vestram rogamus et hortamur, velit nobis potius, qui honorem maiestatis vestre plus omnibus aliis diligimus, quam alicui delatori credere in hac parte. Quoniam profecto, quecunque contra honorem illius sunt scripta, inique et perperam scripta sunt. In hoc vero maiestas vestra nostro potius testimonio, quam illius delatoris, quicumque is est, falsis suggestionibus plus fidei se habere ostendet, si gravem animum, quem fortasse ex nugacis illius scriptis adversus prefatum dominum cardinalem concepisset, deponet, atque meliorem de eo opinionem induet, maioreque imposterum quam hactenus benivolentia et gratia prosequetur. Ut vero maiestas vestra planius eliciat et illius delatoris falsitatem et nostrum verum de eo testimonium et ex hoc estimet nostram affectionem erga illum, nihil nobis jucundius efficiet, nihil quod gratius a maiestate vestra capiamus prestabit, quam si efficere poterit, ut ipse dominus cardinalis iterato ad nos remittatur. Nos enim non solum non fastidiemus presentiam suam, sed si fieri posset, cuperemus illum nobiscum in eternum permanere.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum, excusando falso esse accusatum filium eius.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 29.)

28.

1480. augusztus. IV. Sixtus pápának. Felkéri, hogy Zárai Antalt a tőle kinevezett modrusi püspököt erősítse meg.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam etc. Vacante nuper episcopatu Modrusiensi, quemadmodum ex certorum fida relatione intellexi, cum mei oratores, qui in urbe sunt, sanctitati vestre pro iure electionis, que mihi legittime competit, laborante in contrarium reverendissimo domino cardinale sancti Petri ad vincula, ut ius meum mihi deferretur, apud sanctitatem vestram instarent, accepi multam difficultatem factam fuisse pro iure electionis mihi deferendo. Quo intellecto non parum turbatus sum, cogitans non modicam mihi fieri iniuriam, quod ius meum turbaretur a vestra sanctitate, vel ab altero quocumque ad vestram sanctitatem pertinente, quod potius debuisset, si quidem meorum erga sedem apostolicam meritorum aliqua ratio haberetur, ab aliis quoque ius nostrum turbare volentibus apostolica auctoritate defensari. Non expectaremus, beatissime pater, ut ius nostrum regium, de quo ab antiquo nulla prorsus cum aliquo difficultas et controversia fuit, quo scilicet omnes nostri predecessores et nos libere semper usi sumus et utimur, hoc demum tempore in maximam nostri displicentiam pateretur sanctitas vestra ab aliquo impediri. Novisse enim potuit sanctitas vestra, vel si ipsa non novit, ab aliis audire potuit, ingenia et mores nostrorum Hungarorum, qui antequam beneficia huius regni apud sedem apostolicam absque electione et presentatione regum suorum conferri paterentur, mallent potius tertio fidem catholicam postponere atque infidelium numero et societati adherere. Ne itaque ex tali contentione ulterioris mali occasio preberetur, et ex hac materia aliquod scandalum nasceretur, cognitis hiis, que contra ius meum et antiquam regni mei libertatem apud sanctitatem vestram attentata sunt, elegi ad prefatam ecclesiam Modrusiensem auctoritate iuris patronatus mei, quod in ipsa ecclesia, sicut in aliis regni mei habeo, venerabilem et religiosum virum fratrem Anthumoni

de Iadra,[1]) confessorem serenissime regine consortis mee charissime, quem etiam sanctitati vestre tanquam virum dignum, moribus et scientia probatum confirmandum presento, supplicans, ut non obstante quorumcumque contrarietate, sanctitas vestra ad presentationem meam, que de jure fit, ipsum Anthonium de Iadra in prefata ecclesia Modrusiensi apostolica auctoritate confirmare dignetur, nec velit in hoc ad quorumcumque instantiam aliquam difficultatem facere: quoniam certa sit, quod quicunque alius preterquam is, quem nos elegimus, pro dicta ecclesia laboret, nunquam tamen assequetur, etiamsi opporteret ecclesiam illam proprio absque presule remanere. Datum.

A levél élén: Carpit pontificem, ne ius electionis, quod regi Hungarie competit, velit turbare, nec ab aliis itidem patiatur fieri etc.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 9. — Monumenta Vaticana. E. CXXV.)

29.

1480. augusztus. Raguzai Kristóf szent-ferencz-rendi szerzetesnek, a pápa által kinevezett modrusi püspöknek. Kijelenti, hogy őt a modrusi püspöki széket elfoglalni nem engedi.

Reverendo patri Christoforo de Ragusio episcopo etc. Intelleximus te importune infestare reverendissimum dominum cardinalem sancti Petri ad vincula pro episcopatu Modrusiensi, quem nos alias fratri Anthonio auctoritate iuris patronatus nostri regalis contulimus; nec solum apud ipsum dominum cardinalem sed et apud sanctissimum dominum nostrum esse te vehementer pro hac re importunum, nec aliud agere nisi ut vel contra nostram voluntatem ecclesiam illam adipiscaris, vel ut summum pontificem et cardinalem prefatum nobis inimicos constituas. Quod quidem si

[1]) A kinevezés 1480. augusztus 15-ikén táján történt. (Diplomatiai Emlékek. II. 440.)

(ut cepisti) perges, efficere poteris; sed te certum esse volumus, quia nunquam hoc pacto ecclesiam illam consequeris. Si vis in regno nostro beneficia consequi non opus est ut in urbe tu quempiam pro eis ecclesiis que iuris nostri sunt sollicites, quia nihil efficies et omnis labor tuus incassum abibit. Cogites autem utrum te deceat qui cum Ragusinus sis ex nostra subiectione es, contra nostrum honorem et ius laborare. Laborare quidem poteris, sed nulla importunitate nos ad hoc quod tu flagitas induces. Quare multo tibi prestabit si ab hoc supervacaneo labore desistes, et potius ad alia tibi utiliora animum convertes. Si ecclesiam aliquam sub ipso regimine *(nostro)* consequi affectas, in hoc regnum et ad curiam nostram venias, et id non ab altero sed a nobis queras, qui pensatis hominum meritis, scimus esse nobis obsequentibus benefici et liberales. Si autem ab impugnatione iuris nostri non desistes, tu nobis non imputes si vicissim providebimus ut tu potius quam nos iniuriam et verecundiam patiaris. In hoc autem certus sis quod tu ecclesiam illam nunquam obtinebis. Ex Buda.

A levél élén: Ad Christophorum episcopum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 63.)

30.

1480. augusztus. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Értesíti a császárral folyamatban levő békealkudozások felől és arról, hogy a törökök ellen indúl.

Mathias etc. Reverendissimo in Christo patri et domino Gabrieli titulo sanctorum Sergii et Bachi sacre Romane ecclesie presbytero cardinali Agriensi amico nostro charissimo. Reverendissime pater amice noster charissime. Nolumus latere paternitatem vestram ea que hic apud nos aguntur, ut secundum hoc de rebus nostris plenius informati, sciat melius dirigere et ubi opus erit promovere negotia nostra. Sciat itaque diebus hiis preteritis fuisse hic apud nos oratores illustrissimi Georgii ducis Bavarie, qui

apud cesarem inpresentiarum constitutus,[1]) pacem et concordiam inter nos et cesarem tractat, eosque oratores venisse ex sua parte ad nos, tanquam ex parte tractatoris concordie, et attulisse aliqua eis per dictum ducem de voluntate cesaris iniuncta, que omnia fuere nobis per ordinem declarata propositumque fuit inter alia aliquod medium quod nobis minime visum est, nec poterimus ad illud cum honore nostro et utilitate consentire. Habitis igitur cum dictis oratoribus plurimis tractatibus et colloquiis, per medium consiliariorum nostrorum, tandem proposuimus nos certa media, ad pacem et concordiam cum maiestate pertinentia, presente reverendo domino Asculano nuntio et oratore apostolico, qui etiam hiis diebus ab imperiali maiestate ad nos descenderat, que media visa sunt omnibus, tam oratoribus prefati ducis, quam etiam ipsi oratori apostolico, in cuius presentia pro maiori rerum certitudine, rem illam agere voluimus, et etiam aliis qui interfuerunt, sancta, iusta et honesta, sicut paternitas vestra ex copiis illius responsionis, presentibus inclusis, clarius intelliget. Nam licet ipse dominus orator desiderium nostrum et voluntatem hac in parte plurimum collaudaverit, et etiam copias responsionis prefate a nobis postulaverit, ut ad sanctissimum dominum nostrum eas cum suis litteris transmittat, tamen nos voluimus in hac parte, sicut in aliis, magis confidere paternitati vestre, et ob eam copias ipsas ad paternitatem vestram misimus, ut si orator apostolicus aliter de hiis ad pontificem scriberet, sciter paternitas vestra honorem nostrum defendere et causam nostram iustificare ubi opus foret. Sciat preterea paternitas vestra, nos hodie ex hoc loco iter arripuisse versus superiores partes regni nostri contra Turcos, qui magna multitudine collecti iam pridem per Croaciam in terram imperatoris penetrarant, et primum quidem fama erat, sicuti nos a fidedignis exploratoribus nostris et litteris capitaneorum nostrorum continue ad nos missis certificati sumus, divertisse eos in Ciliam, de huc

[1]) Erről említést tesz Mátyás a 43. szám alatti levelében.

progressos usque ad Idemburg et Lobum, postea processisse usque ad montana ubi ferrum imperatori exciditur et deinde usque ad dielmas (?) imperatoris, inde excursiones fecisse ad terras imperatoris et etiam in dominia Venetorum, et omnia loca vicina igne ferroque vastasse, postremo declinasse versus Gracz cum omni exercitu ibique iuxta civitatem consedisse et excursores pontem qui est iuxta Graacz transmisisse usque ad Novam civitatem et loca illi propinqua pervenisse, ingentem ubique predam hominum rapuisse. Qua re cognita, sicuti premisimus, statim iter arripuimus, volentes Deo nobis aduivante, illorum furori resistere et illas miserabiles animas, que in eorum manus et servitutem inciderunt, cum adiutorio Dei liberare. Et licet Turci ipsi in transitu in illas partes nihil penitus dampni et nocumenti nobis et terris nostris intulerint, immo palam professi sunt nihil velle nobis et dominiis nostris nocere, in cuius signum etiam nonnullos rusticos messores forte in agris interceptos dum requisiti per banum nostrum fuissent, emiserunt; tamen quia nos videmus et intelligimus vastationem istam et excursiones quas faciunt in detrimentum totius christianitatis redundare, potissimum quia sicuti accepimus supra septvaginta millia animas solum de terris imperatoris receperunt, nolentes pati ut anime ille christiane in servitutem ipsorum rediganturr, et christianitas negligentia et desidia imperatoris tale detrimentum patiatur, ibimus contra illos, non pro nostris sicut paternitas vestra intelligit, sed pro alienis iniuriis et dampnis, intuitu christianitatis pugnati, et ibimus eo animo eoque proposito firmo et constanti, ut ubicumque Turcos illos pervenire poterimus, omnino cum illis confligamus. Scimus quippe et certi sumus divinam pietatem victoriam hanc miseratione christianitatis nobis favere, dummodo reperiamus illos ante nostrum illuc adventum non revertisse. Congregamus ad hoc omnem multitudinem gentium nostrarum, qui cito congregari potuerunt; et convocavimus Stephanum comitem Zepusiensem cum illis gentibus que fuerunt contra imperatorem in Sthyria et banum regni nostri Croacie, et omnes alios regnicolas insurgere fecimus, ut cum illis omnibus, Deo nobis adiuvante,

Turcos profligemus. Nos quidem hec multo antea domino imperatori in litteris nostris ita eventura scripseramus, quia ab exploratoribus nostris qui de porta Thurci redierant, hoc esse propositum illius senseramus; verum cum hortaremus per litteras dominum imperatorem, ut suspensis interim guerris que inter nos habentur mandaret suis gentibus convenire cum nostris quando adventus Thurcorum sentiretur, et polliceremur certam de illis victoriam; litteris nostris acceptis ne unum verbum quidem respondit. Si enim tunc nos de sua mente avisasset, nos iam dudum providere potuissemus, quia et ista que hactenus facta sunt minime contigissent, et Thurci fuissent vel cum ignominia reversi jam dudum in patriam, aut certe non venissent, vel si omnino venire voluissent, iam dudum essent profligati. Sed nos qui non eius imperatoris negligentiam sed christianorum iacturam animo perpendimus, miseratione tanti mali admoniti, in dei nomine contra Turcos proficiscimur, continuaturi iter celeri passu quo poterimus, ut illorum reditum preveniamus. Quod si facere poterimus, indubitanter manus cum illis conseremus, nec patiemur animas illas miserabiles, que captive de terris alienis per illos abducuntur asportari. Quid sequetur, aliis litteris nostris significabimus paternitati vestre. Sed hec ideo significare voluimus, ut intelligeret nos ad ea que christianitatis commoda et utilitatem concernunt, nunquam fuisse vel esse desides vel negligentes, nec placere nobis, derelicto fidei negotio, privatis et intestinis vacare discordiis, nisi hominum perversitate cogeremur, longeque libentius defensioni christianitatis incumbere, que omnibus aliis, si viderimus eos quorum interest, prout rei necessitas exigeret, debitum suum facere et nos in tam sancto et necessario negotio fidei opportune adiuvare. Datum.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében.)

31.

1480. szeptember elején. A bíbornoki collegiumnak. Köszöni a török fölött kivívott győzedelmei alkalmából kifejezett szerencsekívánatokat. Előadja panaszait a pápa magatartása ellen.

Mathias etc. Reverendissimis in Christo patribus et dominis episcopis, presbiteris, diaconis sancte Romane ecclesie cardinalibus, amicis nostris charissimis, salutem et paratam complacendi voluntatem. Reverendissimi in Christo patres amici nostri charissimi. Reddite nobis fuerunt littere sacri collegii vestri [1]) significantes quanta cum letitia et gratulatione recitate sunt littere nostre, iterata nostra super Thurcos victoria nuper ad sedem apostolicam misse,[2]) ex quibus animadvertimus bonam et sinceram reverendissimarum dominationum vestrarum charitatem; comprehendimus etiam ex gratulatione vestra quantum sint affecte reverendissime dominationes vestre non modo nobis sed et rebus christianis. Et utinam esset in sacro cetu vestro ea gratulatio, ut futuris felicioribus reipublice christiane successibus non tam gratulationes ostensione quam effectu rerum uberior materia preberetur, sentiret brevi sedes apostolica et universa christianitas nobis non deesse studium et ardorem ad defensionem christianam, dummodo aliorum quoque animi pari voto ad tam necessarium piumque et sanctum opus concurreret, sed profecto dolemus nos post multos et assiduos labores quas sine intermissione pro fide catholica et defensione christiana suscipimus sepius a sanctissimo domino nostro a quo aliam gratiam mereremur conturbari et antequam justitia non cognoscatur sanctitatem suam in aliorum transire sententiam, quemadmodum fecit de insula Wegle, que a nobis inique per Venetos occupata, omnem illis favorem sanctitas sua contra nos ostendit, et nobis inauditis

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

[2]) Kétségkivűl azon levelekről van szó, amiket Mátyás az Oláhországban kivívott győzelmekről 1480. július 9-ikén küldött szét. Sajnos ezen leveleket nem bírjuk. Ellenben fennmaradtak Beatrix királyné levelei. (Diplomatiai Emlékek. II. 436. 438.)

illorum suggestioni inclinata est. Quod quidem, sicuti credimus, non fecisset sanctitas sua, *(si)* nostram imprimis iustitiam audivisset: et speramus quandocumque nostram iustitiam cognoscet, aliam de nobis opinionem induet, spretaque[1]) svasione contraria, institie et equitati favebit. Fuit et hoc nobis[2]) grave, quod sanctitas sua ius nostrum, quod in electionibus prelatorum regni nostri a predecessoribus nostris regibus ad nos devolutum est, turbare voluit, cupiens aliis cum nostro preiudicio et iuris nostri detrimento de episcopatu Modrusiensi, qui ad nostram electionem semper pertinuit et pertinet, complacere; nec considerat quantum nobis preiudicii ea res inferat, et quod impossibile sit nos in ea re sanctitati sue morem gerere et id tolerare. Credimus talia sanctitas sua non faceret, si sciret quanti momenti ea res apud nos Hungaros reputatur, quod quidem hiis diebus patuit, cum cunctos regnicolas harum partium fecimus convenire, a quibus tanti clamores sunt contra nos habiti, quod nos iura nostra negligimus; et profecto veriti sumus ne populus omnis in seditionem verteretur. Et ut sanctitas sua aperte cognoscat, certa esse debeat, dupplicatam illam crucem quod regni nostri insigne est, gentem Hungaram libentius triplicare, quam id consentire, ut beneficia et prelature ad ius corone spectantes apud sedem apostolicam conferantur. Non igitur mirandum est si nos pro iure nostro instamus, dum sanctissimus dominus noster iuri nostro derogat, et id graviter reputamus. Nos quidem sancte sedi apostolice semper obedientes fuimus, et a teneris annis usque ad hoc tempus semper obsecuti omni studio sumus. Verum expectaremus ut nostra iura non solum non turbarentur apud sedem apostolicam, sed etiam ab aliis turbare volentibus sedes apostolica nobis assisteret, et nos contra alios nobis adversari volentibus, in nostris iuribus antiquis conservaret. Quod autem vestre reverendissime paternitati constaret innuit (?) turbatum esse sacrum collegium vestrum audita ultima clausula litterarum nostrarum, in qua nos de dilectione

---

[1]) A codexben tollhibából: speraque.

[2]) A codexben tollhibából: vobis.

sanctissimi domini nostri immutata erga nos et minori fenore sanctitatis sue contra Turcos cum favore Venetorum querebamur etc.. et subiungitis sanctitatem suam non vinxisse se Venetis ut amicis Turcorum, sed filios ad se revertentes collegisse more pii patris, id autem fecisse ut in necessitati status sancte sedis apostolice non plures sed omnes Italie potentatus favorabiles et assistentes haberet etc. Si pro bono sedis apostolice et profectu reipublice christiane sanctitas sua id fecit, prout littere sancti cetus vestri confirmarunt, nos profecto confederationem illam non [1]) improbamus immo vehementer commendamus, et nunc campus est ut sanctitas sua id effectu [2]) ostendat, cum perfidi hostis immanitas inter ipsa Italie viscera grassatur; nec scimus si unquam opus magis fuerit Venetorum assistentia quam nunc, siquidem illi malunt ob reverentiam et favorem sue sanctitatis rebus Italie et precipue ardenti parieti vicino succurrere quam Turco hosti perfidissimo adherere. Quod si non facient, et induci ad hoc non poterunt ne communi totius Christianitatis hosti adhereant, honestari nulla ratione poterit, quin omnes intelligant sanctitatem suam favorem illorum qui Turcis adherent rerum Christianorum commodis pretulisse, atque per istam confederationem tam ardua Christianitatis negotia negligere, que possent sanctitati sue immortalem gloriam et reipublice christiane salutem atque incolumitatem comparare. Bene et feliciter valere optamus reverendissimas dominationes vestras, per quas magno studio affectamus sanctissimum dominum nostrum ad omnia utilia deprecari. Datum.

A levél élén: Responsio ad predicta. (A megelőző levél czíme: Epistole cardinalium sancte Romane ecclesie ad regem Mathiam.)

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 19. — Epistolae. P. IV. E. XXXVII.)

---

[1]) A codexben tollhibából: nunc.

[2]) A codexben tollhibából: affectu.

32.

1480. szeptember elején. Aragoniai János bíbornoknak Rómába. Fájdalmát fejezi ki afölött, hogy Velenczét a törököktől elvonni nem lehet, és hogy a pápa Velencze érdekében a nápolyi királylyal szemben ellenséges állást foglal el.

Acceptis litteris reverendissime dominationis vestre, quas ad nos de gestis suis ex urbe scripsit,[1]) cognovimus ea omnia, que per illam acta sunt apud pontificem, et de labore ac diligentia sua, quam in rebus nostris impendit. Grates dicimus ei, optamusque ut omnia ei ex voto succedant. Quantum vero ad presentem rerum statum et conditionem attinet, meminisse debet paternitas vestra, non sólum ei omnia predixisse quecumque secuta sunt; vaticinatio quoque inter alia sumus Venetos nulla ratione retrahi posse a consortio et societate Turcorum, quibus ita inviolabili federe connexi sunt, ut nulla possint ratione divelli; predicavimus et hoc, quod postea manifeste patuit ex verbis speculatoris intercepti et in funem tracti ad torturam, Venetos omni studio fabricare cum Turcis, quecumque cognoverit fore christianis rebus et maxime statui serenissimi domini patris nostri communis[2]) detrimento, quemadmodum et novissime fecerunt, quando ipsi Thurcos non solum induxerunt ad invadendam terram serenissimi domini genitoris vestri, sed quo commodius id fieret etiam presidii Turcis affuerunt. Sed nos miramur sanctissimo domino nostro summo pontifici, qui sic Venetorum favorem sustinet, ut alios principes et imprimis serenissimum dominum regem Ferdinandum patrem nostrum contempnat *(így.)* Quod quidem (ut nos putamus) non faceret, si ipse dominus rex pater noster aliquando severius rem suam ageret apud pontificem. Nimia enim humilitate et obedientia maiori quam equum est pontificem potius duriorem quam sibi clementem reddit. Nobis quoque, ut coniicimus, summus

[1]) Aragoniai János 1480. augusztus elején érkezhetett Rómába.

[2]) Ferdinánd nápolyi királyt érti.

pontifex itidem facere conatur, sperans nos severitate et inclementia posse fieri ad obsequia sacre sedi promptiores. Et id non considerat, quod nos illi remotiores sumus, nec tam estimamus illius malivolentiam erga nos, ut credamus aliquid afferre nobis detrimenti. Quod si temptandum erit uter nostrum alteri magis nocere poterit? Nos profecto citius sua territoria, quam ipse nostra, ledere poterimus. Et ideo optaremus, ut alia erga nos et ipsum patrem nostrum clementia et mansvetudine uteretur. Alioquin frustra erit exemplo alterius nos irritare, qui benivolentiam illius et favorem more christiani principis libenter affectamus, malevolenciam vero et severitatem non curamus.

A *levél élén:* Ad eundem, incusando pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 20. — Epistolae. P. IV. E. XXIX.)

33.

1480. szeptember elején. Aragoniai János bíbornoknak Rómába. Eszközöljön ki a pápától felhatalmazást, hogy Magyarország benépesítésére ellenséges területről erőhatalommal is lehessen lakosokat szállítani.

Novisse potuit paternitas vestra, cum apud nos legationis munere fungeretur, inter alias clades et iniurias, que per continuos Thurcorum incursus huic regno nostro et eius finibus inferuntur, id unum esse grave et intolerabile regnicolis nostris, quod sunt plerique in diversis partibus regni nostri terrigene et inhabitatores subditi nostri, quorum alii uxoribus per Thurcos abductis privati, viri uxorum, uxores vero maritorum casum miserabilem lamentantes, sicque orbati maritali consortio atque de vita vel morte sociorum incerti, non sinuntur in matrimonio in locum consortis deperditi copulari; propter quod regnum nostrum maximam prorsus vastitatem et iacturam patitur, quia multi talium spe et solatio propagande sobolis destituti, derelictis hereditatibus vel male dissipatis, in alienas terras et sepe

ad infideles diffugiunt, alii vero plura scandala committunt. Ne igitur talia scandala in regno nostro oriantur, rogamus paternitatem vestram reverendissimam, velit sanctissimo domino nostro magnam hanc regni nostri necessitatem declarare, precesque suas ac partes interponere in persona nostra, ut dignetur sua sanctitas cum talibus, qui consortibus orbati, diligentia adhibita, vel mariti uxores, vel uxores maritos reperiri apud infideles nequeunt, dum de vita aut de morte talium eis incertum est, dispensare, ut tales persone cum altero vel altera matrimonium contrahere possint, per quod sanctitas sua non modo scandalo viam precludet, sed etiam vastitati regni nostri ac detrimento opportuno de remedio providebit. Sunt preterea nonnulle regiones et provincie sub corona nostra, adeo per continuas Turcorum incursiones et rapinas desolute, ut pene in solitudinem verse sint, in quibus rarissima vel nulla tuguria et inhabitatores perpauci visuntur. Quas provincias habitatoribus, ut prefertur, destitutas cum nos plerisque iam vicibus reformare atque per abductionem hominum de terris hostilibus populosas efficere voluimus, nonnulli militum nostrorum conscientiam offendere veriti, predas hominum iussu nostro ab exteris terris et regionibus in hoc regnum nostrum abducere recusarunt. Ut igitur talium personarum scrupulosis cogitationibus occurratur, et eo facilius hoc regnum, quod tanquam christianitatis antemurale, omnes maiores Turcorum impetus, antequam ad alios penetrent, continuo excipit, in sua vastitate et desolatione reformetur: rogamus velit obsecrare dominatio vestra reverendissima sanctissimum dominum nostrum, ut sua sanctitas de benignitate et clementia apostolica nobis et nostris indulgeat eo modo, quo hostes nostri faciunt, quoscumque ex terra hostili abripere poterunt, absque alicuius conscientie scrupulo, asportare et in regnum nostrum regionesque vastatas collocare, vel alias prout libuerit in servitutem personas quascumque in terra hostili captas redigere. Qua in re faciet nobis et regno nostro sua sanctitas gratiam singularem, ac illorum, qui pro defensione regni nostri militant saluti et commodo paterna pietate consulet. Super quibus expectamus pro voto citum a sua

sanctitate obtineri et rescribi per vestram reverendissimam dominationem responsum.[1])

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie de abductione hominum de terris hostilibus.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 20. — Epistolae. P. IV. E. XXVIII.)

34.

1480. szeptember elején. Aragoniai János bíbornoknak. Eszközöljön ki a pápától felhatalmazást, hogy az érsekek és püspököktől bírt prépostságokat más egyházi férfiaknak adományozhassa.

Mathias etc. Reverendissimo in Christo patri domino Iohanni titulo sancti Adriani sancte Romane ecclesie presbitero cardinali de Aragonia, affini et amico nostro charissimo salutem. Reverendissime in Christo pater affinis et amice noster charissime. Complures sunt in regno nostro prelati, episcopales et archiepiscopales dignitates habentes, qui licet sufficientes et longe uberes redditus ecclesiarum suarum percipiant, adeo ut ultra expensas, quas faciunt, bonam pecunie quantitatem sibi residuare possint, ceca autem cupiditate ducti (quod nunquam antea in hoc regno nostro consvetum fuit) minores preposituras sive collegiatarum sive cathedralium ecclesiarum, quas scilicet, priusquam ad maiora promoverentur, obtinebant, contra vetustam regni nostri consvetudinem contraque ius et fas sibi retinere peramanter velint; et licet supplicatum sepius per tales nobis sit, ut pro eis ad sanctissimum dominum nostrum scriberemus, quatenus interventione nostra tales prepositure eis darentur in commendam: nos tamen considerantes iniustum esse, quod petebant, nunquam pro talibus scripsisse meminimus, quamvis intelligimus plerosque illorum impor-

[1]) Aragoniai János bíbornok válasziratára reflectál Mátyás 54. sz. alatti levelében.

tunis precibus tacita veritate suggestis, bullas apostolicas obtinuisse, quibus preposituras tales in commendam retinere contendunt. Et quia talis dispensatio et gratia apostolice sedis in manifestum regni nostri preiudicium vergit, nostreque consvetudini vehementer derogat, maxime cum illi talium prepositurarum descntores non pro necessitate, sed magis pro libidine animi et immoderata cupiditate id faciant: obsecramus paternitatem vestram cum omni instantia, velit interponere partes suas apud sanctissimum dominum nostrum, ut sua sanctitas velit nobis hanc gratiam concedere, ut nos ad tales preposituras, que a maioribus prelatis retinentur, non obstantibus illis gratiis apostolicis, falsa suggestione impetratis, quibus eas retineant, personas idoneas eligere valeamus; ita nos quoque mereamur in iustis ac honestis petitionibus a sua sanctitate exaudiri. Qua in re nonsolum nobis sanctitas sua gratiam faciet singularem, sed universi regni commodo et ecclesiasticarum personarum utilitati providebit. Datum.[1])

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie contra eos, qui assecuta dignitate episcopali beneficia minora contra ius et consvetudinem pertinaciter retinere contendunt.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 17.)

35.

1480. szeptember 19. Rohr Bernát salzburgi érseknek. A császár ellen közös erővel megindítandó hadi munkálatok tárgyában.

Wir Mathias von Gotts gnaden zu Hungern, zu Beheim könig etc. Embieten dem hochwirdigen fürsten unserm besunder lieben frund hern Bernharten erzbischoven zu Salltzburg des stuls zu Rome legaten unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermugen zuvoran. Ewrer

[1]) Aragoniai János bíbornok válasziratára reflectál Mátyás 54. sz. alatti levelében.

lieb ist kund, wie wir bisher auf laut des vertrags zwischen unser vorhanden alles das getan haben, das sich zu nutz und notdurft ew und dem loblichen stift zogen hat, auch das kunftigklich zu tun ganz begirig sein. Nw versteet ewr lieb, das weder uns noch uch in den sachen dorinne wir steen gegen den veinden nit zu feiren ist. So sein wir auch durch ettlich unser haubtlut und diener berichtt, das itzo sachen auf der pan die furzunemen uns und ewrer lieb vast und hoch nutzper wern, soverre ewr lieb mit ewrer macht auch derzu thun wollte etc. Darauf senden wir hiemit zu ewrer lieb ewrn diener Wolfganngen Fewrsinger dem wir bevolhen haben aus den sachen weiter mit ew zu reden. Dem geruche ewr lieb ditzmals dorinne genzlich zu glauben, und uch dermassen mit ewrer hilf aufs allermechtigist ir mugt erzaigen, domit die unseren trostlichs beistands von ew empfinden und dest stattlicher gen den veinden handeln mugen, dann uns dunkt ie pesser ain klaine zeit arbait und mue die austreglich sein ze haben, dann die harr und lengrung anzunemen; darnach wais sich nw ewr lieb zu schikken. Unsernhalb sol ganz kain mangel erscheinen, sunder alsoft des not tut, wellen wir die unseren und die ewren besterkhen und alles daz tun das uns, ew und dem stift zu gut komet, des mugt ir uch trostlichen zu uns versehen. Datum Agram, an erttag vor sand Matheus tag apostoli, anno domini etc. LXXX^{mo}. unserr reich des hungerischen im XXIII^{ten} und des Behemischen im XII^{ten} jarn.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Dem hochwirdigen fursten, unserm besunder lieben frewnd, hern Bernharten erzbischoven zu Salltzburg, des stuls zu Rome legaten.

A hátlapon egykorú feljegyzés: 80. Regis Hungarie presentata die XIX. octobris 80. per Wolfg. Fewrsinger, que et continet credentiam ipsius de et super ferendis auxiliis cum duobus milibus in auxilium ipsi regi.

(Eredetije a bécsi cs. és k. állami levéltárban.)

36.

1480. szeptember 30. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Figyelmökbe ajánlja Zittau város panaszait.

Wir Mathias von Gotts gnaden zu Hungern, zu Beheim konig etc., embieten den hochgeborn fursten, unnsern lieben oheimen, und swager, unnsern fruntlichen grus, und was wir liebs und guts vermugen zuvor. Ewer lieb schreiben, uns ytzo getan, und die werbung ewrs canntzelschreibers Mathien Formberger von Hugolld von Sleinitz wegen an uns beschehen, haben wir verstannden und demselben Mathia unnser muntlich antwortt widerumb darauf geben, der ir furtter von im wolbericht werdet. Wir haben auch denselben Mathia ain schreiben horn lassen, wie uns die von Sittaw ytzo geschriben, des wir im dann abschrifft, uch die zu zebringen, haben anntwortten lassen, die ewr lieb auch wol versteen werden und wo den sachen also ware wie uns von den von Sittaw geschriben ist, dewcht uns vasst frombd, konnden auch nit messen noch versteen, wie wir das gen uch verschulldet hetten, wann wir uns alltzeit getrewlich geflissen haben, ewer lieb und den ewrn frundschaft und annems wolgevallen zuertzaigen, ist uns auch furon zu tun fruntlich wolgemaint in hoffnung, ewr lieb werden sich des gleichs herwiderumb auch hallten. Datum Agram, an sambstag nach sannd Michels tag anno domini etc. LXXX^mo. unnser reich des Hungrischen imm drewundzwaintzigisten und des Behemischen imm zweliften jarnn.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

37.

1480. szeptember. Kázmér lengyel királynak. Készek nyilatkozik, hogy a magyar alattvalóktól a Szepességben elkövetett károk ügyében szigorú vizsgálatot rendel.

Mathias etc. Serenissimo principi etc. Serenissimo princeps, frater noster charissime. Reddite sunt nobis littere serenitatis vestre per hominem suum,[1]) quibus queritur de quibusdam iniuriis oppidis Scepusii ex parte nostrorum subditorum illatis, super quo maiestati vestre respondemus, nihil penitus iniuriarum neque damni, nostro scitu et voluntate, neque illis tredecim oppidis neque aliis maiestatis vestre subditis per quempiam nostrorum fuisse illatum, et si quid factum est, nobis pro mutua inter nos benivolentia et concordia iam pridem confecta vehementer displicere. Nam quantum in nobis est, mallemus fraternitati vestre complacere potius in omnibus, quam vel in modico displicere; ab eo enim tempore, quo inter nos mutua pax et concordia ac bona fraternitas et amicitia est redintegrata, profecto nos toto cordis affectu absque ulla ostentatione sinceriter et in veritate desideravimus aptam valetudinem et prosperitatem, commodum et honorem et omne bonum maiestati vestre, et prompto semper fuimus animo, prout sumus adhuc in omnibus, quibus possumus, maiestati vestre complacere nec unquam tale aliquid committere, quod videretur bone fraternitati, mutue amicitie et communi concordie ac etiam bone vicinitati refragari, hoc idem semper ab eadem fraternitate vestra optantes. Quamobrem lectis litteris maiestatis vestre et intellectis querelis in regestris nobis porrectis, statim deputavimus unum hominem nostrum, quem cum bona instructione misimus ad fidelem nostrum spectabilem magnificum Emericum de Zapolya comitem Scepusiensem ac etiam ad alios, qui talium querelarum occasionem pre-

[1]) Kétségkivül Bromaczsky Miklós prženisli őrkanonok, a kinek részére Kázmér király 1480. augusztus 31-ikén állította ki a megbízó levelet. (Epistolae. P. III. E. 51.)

buisse dicuntur, commisimusque homini nostro, ut de hiis omnibus presente capitaneo maiestatis vestre Ennytha (?) vel vicem illius gerente, fideliter se informet, auctoresque iniuriarum ex parte nostra requirat, ut a faciendis novitatibus desistant, et tandem, prout novitates illas compererit, ad nos fideliter perferat. Quibus intellectis, nos parati sumus libenter, omnia que preter ius et equum innovata sunt, reformare. Rogamus igitur maiestatem vestram, mittat unum ex suis hominem non minus gravem, neque de principalioribus, sed qui sine magna comitiva possit faciliter advenire, cui et nos alium similem deputabimus, et faciemus omnia, quecumque indebite contra maiestatem vestram et eius officiales in hac parte innovata sunt, bono modo explanari. Futura est autem, ut maiestas vestra bene scit, in proximo consiliariorum utriusque nostrum in loco communi ex ordinatione mutua conventio, ubi de omnibus differentiis post habitam inter nos concordiam [1]) ultro citroque subortis poterit communi arbitrio et intelligentia dominorum consiliariorum concordari. Nos enim, sicuti premisimus, nihil magis optamus, quam cum fraternitate vestra in omni benivolentia concorditer vivere, et bonam vicinitatem amicitiamque perpetuam cum illa suisque dominiis et regnis conservare. Optamus etc. itaque bene valere vestram maiestatem.

A levél élén: Ad Casimirum regem Polonie etc.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 28.)

38.

1480. október 7. Albert szász herczegnek. A cseh koronának a szász herczegség területén fekvő hübérei tárgyában.

Ezen ügyben Albert herczeg a következő levelet intézte Mátyás királyhoz:

Durchlauchter konig unnser freuntlich willig dinste etc. Lieber herre unnd swager alsso wir etzlich merglich lehen

[1]) Az 1479. april 2-iki békekötést érti.

haben, die von der cron zu Behmen zu lehen ruren und doch nicht in dem konigreich nach in der Slezie den sechs landen unnd steten unnd zu Lausatz sundern ausserhalb des konigreichs unnd denselbigen landen so in ewern handen stehen, in unnssern erplichen landen gelegen unnd beslossen sint unnd ewer koniglich gnade auch unnsser lieber herre unnd oheim herre Wladislaus der erstgeborn zue Polan beyde konige zu Behmen sint, unnd wir nicht wissen wie sich ewer beider koniglich wirde umb sulch lehin, welcher under euch beyden die zu vorleyhen vortragen haben, darumb ist unnsser gar gutliche und vleissige bete, ir wollet unns durch ewer schreiben bey dissem unnsserm boten vorstehen lassen, von welchem under euch beyden konigen wir sulch ausswendige lehin ewer beider vortrag nach von rechts wegen empfaen sullen, uff das wir unns gein ewerem iglichen darmit der gebore zu halten wissen, wollen wir umb ewer koniglich gnade mit vleiss gerne vordienen. Geben zu Meissen, am freitag nach exaltationis sancte crucis, anno domini etc. octuagesimo.

Albrecht vonn Gots gnaden
hertzog zue Sachssen etc.

(Eredeti fogalmazata a drezdai állami főlevéltárban.)

Mátyás király válasza:

Wir Mathias von Gots gnaden zu Hungern, zu Behmen konig etc. empieten dem hochgeborn fursten unnsserm lieben oheimen und swager hern Albrechten hertzogen zu Sachssen lantgrauen in Duringen, unnd marcgrauen zu Meissen unnssern freuntlichen gruss unnd was wir liebs unnd guts vermugen zuvoran. Ewere liebe schreiben unns iczt gethan, darynne ir uns zu erkennen gebt, wie ir etliche mergliche lehen hapt, die von der cron zu Behmen zu lehen ruren unnd in eweren erblichenn landen ligen unnd bittet uns euch durch unnsser schreiben versteen zu lassen, von wem ir sulch lehen empfaen sullet, mit mer jnhalt ewers briues haben wir vernommen, und nachdem ewer lieb, auff dem tag, den wir mit dem konige vonn Behmen ytz jar vor-

gangen zu Ollmuntz gehalten haben, personlich gewessen unnd daselbs der bericht und veraynunge, wie wir mit dem bestimpten konig von Behmen vertragen sein, klerlich bericht ist, so dunkt unns nit not sein weitter underrichtunge von unns zu empfaen, sunder uns zweiuelt nit ewer liebe wisse, wie sich geburet sulcher lehen halb wol zu halten, danne worynne wir derselben freuntlichen willen erzceigen mugen, ist uns zumal wol gemeynt. Datum Agram, an sambstag nach sand Franciscen tag anno domini etc. LXXX^{mo}, unnsser reich des Hungerischen im drewvndzweinitzigsten unnd des Behmischen im zwelfften jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

39.

1480. október 15. Erneszt és Albert szász herczegeknek. A váradi püspököt üzenettel küldi hozzájok.

Wir Mathias von Gotts gnaden zu Hungern, zu Beheim konig etc. embieten den hochgeborn fursten unnsern lieben oheimen und swager hern Ernsten des heiligen rômischen reichs ertzmarschalh und kurfursten und hern Albrechtten gebrudern hertzogen zu Sachsen, lanndgrauen in Dôring, und marggrauen zu Meissen, unnsern fruntlichen grus, und was wir liebs und guts vermugen zuuoran. Wir haben dem erwirdigen in gotte unnserm fursten und lieben getrewen Johannsen bischouen zu Bardein ettwas unserer sachen mit ewrer lieb zu reden benolhen von uns aigentlichen berichtt, als ir ab im wol uernemen werdet, ewr lieb mit fruntlichem vleiss bittunde, im ditzmals seiner werbung genutzlichen als wnns sèlbs zu gelawben, uns zu sunderm wolgenallen, das wellen wir umb ewr lieb fruntlich beschullden. Datum Chasma, an suntag nach samnd Dionisientag, anno domini etc. LXXX^{mo}. unnserer reich des hungrischen im XXIII^{ten}, und des Behemischen im zweliften jarm.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den hochgeborn fursten, unnsern lieben oheimen und swager, hern Ernsten des heiligen Römischen reichs ertzmarschalh und kurfursten, und hern Albrechten gebrudereii hertzogen zu Sachsen, lanndtgrauen in Doringen, und marggrauen zu Missen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

40.

1480. október. Kázmér lengyel királynak. Sziléziai és lengyelországi alattvalóktól kölcsönösen okozott kártételek tárgyában.

Mathias etc. Accepimus litteras fraternitatis vestre, quibus significat, quam grate id acceperit, quod nos mercatoribus suis Leopoliensibus subditis suis per illustres duces Oppolienses irrogata dampna mandaverimus reformari. Super quo id, quod prioribus litteris nostris scripsisse fraternitati vestre meminimus, et presentibus asserere possumus, preter voluntatem et scientiam nostram ea dampna fuisse commissa, unde eo magis, ut audivimus, iussimus omnia reformari, que credimus esse iam de facto reformata. Quia sicuti fraternitas vestra pacem et concordiam inter nos et dominia nostra iam pridem initam et firmatam [1]) inconcusse et inviolabiliter observari cupit, ita et nos observari cupimus; videbitque fraternitas vestra, quod nemo eris ex nostris pacis mutue temerator unquam, qui meritas a nobis penas evadat. Mirati tamen plurimum fuimus super hiis, que maiestas vestra de magnifico Iacobo t*(ali)* [2]) scripsit, putans, (sicut in litteris suis innuit) de hiis, que illi imputabamus, et de quibus fraternitati vestre contra eum querelas fecimus, falsa aliquorum suggestione nos esse impulsos, eosque, qui nobis contra eum querulati sunt, male fuisse de eodem castellano Cracoviensi informatos, nihilominus mandasse ei protinus, ut si in aliquo excederet, reformaret. Grates dicimus fraternitati

[1]) Az 1479. april 2-iki békekötést érti.

[2]) Dambnói Jakab krakói várnagy.

vestre, quod illi mandavit commissa reformare; verum si nos falsa aliquorum assertione moti, et non rei ipsius experientia edocti, querelas contra ipsum capitaneum scripsissemus, profecto id quod opinatur merito posset fraternitas vestra arbitrari. Sed cum nobis liquido constat, quod quidem nulla tergiversatione inficiari potest, ipsum Iacobum t*(alem)* civibus nostris Wratislaviensibus aperte insinuasse, hortando eos, in quo essent Christoforo t*(ali)* debitores, satisfacerent, alioquin scirent se esse illius amicum et fautorem, et non solum eum, sed penes se esse primarios regni Polonie homines illi amicos et fautores, comminatus insuper fuit, nisi ipsum Christoforum quamprimum contentarent, auxilia illi contra nostros cives prebiturum: quid est, quod debeat de hoc dubitare fraternitas vestra, quod nos antequam veraciter de hiis rebus experiremur, ad aliorum suggestionem properaremus contra ipsum castellanum serenitati vestre querulari? Sciat itaque maiestas vestra, quod res hoc modo se habuit et non aliter. Audito enim, quod ipse capitaneus Cracoviensis illi t*(ali)* contra nostros auxilium polliceri publice fateretur, nos non potuimus non iniquo animo ferre, tum quia sciremus illum esse subditum fraternitatis vestre, cuius optimum animum et bonam voluntatem ad [1]) conservandam inter nos et dominia nostra pacem et concordiam dudum cognovimus, tum vero quia opinioni et expectationi nostre, quam de illo homine habebamus, hoc factum illius non satis respondebat. Scripsimus itaque fraternitati vestre querelas contra ipsum, ut daremus fraternitati vestre intelligere, multo illi capitaneo honestius fore, si paci et benevolentie mutue faveret, si voluntati fraternitatis vestre, et nostre de eo expectationi responderet potius, quam talis grassatoris fautorem et amicum se futurum predicaret. Nos enim polliciti sumus ab initio, sicuti et nunc parati sumus, iustitiam ex parte subditorum nostrorum omnibus contra illos querulantibus facere, dummodo iure et non iniuria res agatur, et dummodo nos, qui subditorum nostrorum potentes sumus, debite requiramur. Sed nos veremur,

[1]) A codexben tollhibából: *et*.

ne et illa sint ab hiis composita[1]) et fraternitati vestre relata, qui asseruerunt ipsum Christoforum t*(alem)* superiore adhuc anno, ut fraternitas vestra scribit, statim acceptis querelis nostris contra eum depositis, per eam comprehendere commissum, per nostros subditos in terris Slesie publice foveri. Quod si ita est, rogamus fraternitatem vestram, inquirat ab illis, qui talia sibi dixerunt, et scribat nobis, in quo loco ipse t*(alis)* et a quibus subditis nostris in Slesia detinetur; et si ita compertum fuerit, nobis imputetur, si nos illum non exquiremus, vel etiam si amplius contra illum fraternitati vestre conqueremur. Sed hoc credat fraternitas vestra, quia nusquam in terris Slesie nedum publice foveri, sed neque occulte teneri potuisset, quod nobis non innotuisset, si (ut fraternitati vestre relatum est) ita se res haberet: nisi forte nunc ad illas partes commigrasset. Quod si in terris Slesie alicubi deprehendi poterit, videbit fraternitas vestra, quod nos pro eo inquirendo omnem diligentiam faciemus, rogantes ipsam, ut similem pro eo diligentiam inquirendo faciat, et curet pro mutua pace et benivolentia, quam inter nos perpetuam semper manere affectamus, et credimus, ut ille, quem multo celerius in terris fraternitatis vestre quam nostris reperiri posse credimus, dignam correptionem non evadet. Nos enim, sicuti iam semel fraternitati vestre scripsimus et significavimus, nihil magis optamus, quam perpetuam pacem et concordiam, optimamque amicitiam et fraternitatem inter nos et utriusque nostrum regna et dominia conservare, ad quod omnem nostram operam adhibebimus, curamque et studium pollicemur, quemadmodum ex litteris fraternitatis vestre intelleximus similia nobis polliceri. Valere itaque fraternitatem vestram feliciter et ad vota. Datum etc.

A levél élén: Ad Kazymyrum regem Polonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 53.)

[1]) A codexben tollhibából még egyszer jő: *sint.*

41.

1480. október. Dambnói Jakab krakói várnagynak. Biztosítja jóakarata felől, ha jövőben kártételektől tartózkodni fog.

Vidimus litteras tuas, quas rescripsisti nobis ad excusationem tuam et declarationem innocentie tue, in quibus litteris te plurimum iustificas, asserendo non esse te culpabilem in negotio Schafranyth quem alias tuum attinentem et consangvineum nominasti; petis itaque, ut indignationem nostram, quam adversum te pro hac re concepissemus, a te removeremus, et nostra benivolentia te, qui nobis libentius obsequi, quam displicere intenderes, prosequi dignaremur. Super quo respondemus tibi, quod cum nunquam recolamus nos tibi in aliquo displicuisse, nec dederimus tibi causam, cur tu nobis displicere deberes, mirati plurimum sumus, quando accepimus, id autem non ex levi aut currente fama sed ex fidedigno relatu illius grassatoris t*(alis)* te attinentem et adiutorem fuisse per scripta tua professum, quod sicuti a te minime expectaremus, ita vehementer non dolere non potuimus, et profecto gravem ob hoc erga te animum gessimus. Nihilominus licet offensus esset adversum te animus noster, sicuti etiam per scripta nostra et serenissimo regi tuo et tibi nuper significavimus, tamen eo non obstante id quod a nobis per litteras tuas postulabas, scribere videlicet quasdam litteras commendationis ad sedem apostolicam pro negotio cuiusdam amici et familiaris tui, libenter fecimus,[1]) et complacuimus petitioni tue, ut intelligeres nos nisi invitos datis a te occasionibus ad huiusmodi displicentiam tecum non venisse. Cum itaque te videremus, prout nobis scribis, gratiam nostram potius et favorem erga te quam gravem animum nostrum affectare, ut id manifestis operum indiciis approbaveris, scias, quod nostra benivolentia et antiqua dilectio, qua te semper prosecuti sumus, non deerit tibi, et ex nunc depositis offensionibus tuis et animi nostri gravedine, solita benivolentia te prosequi volumus, confidentes

[1]) Lásd a 42. szám alatt.

in humanitate tua, quod tu amorem et benivolentiam a nobis factis promereberis, et omni studio efficies et cooperaberis, quo illius mali hominis pravitates, qui contra nostros tuo, ut dicebatur, fretus auxilio vel favore multa enormia attentavit et commisit, progressum ulterius non habebunt, neque tot maleficia illius perpetrata impunita remanebunt. Datum.

A levél élén: Ad Jacobum de Dambno [1]) castellanum Cracoviensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 51.)

42.

1480. október. IV. Sixtus pápának. Ajánló-levél egy lengyel pap érdekében.

Est homo dignus is t*(alis)* de t*(ali)* quem nos iure meritoque sanctitati vestre commendamus, qui ut nostram erga se benivolentiam cum effectu profuisse sentiat, supplicandum pro eo duximus sanctitati vestre, dignetur ex speciali gratia proprio motu suo concedere, ut in metropolitana t*(ali)* ecclesia et aliis ecclesiis regni Polonie cathedralibus, videlicet t*(ali)* et t*(ali)* etc., ceterisque cathedralibus vel collegiatis ecclesiis in eodem regno Polonie duo beneficia ecclesiastica cum cura vel sine cura, etiamsi personatus vel dignitas eisdem sunt annexa et de rigore iuris incompatibilia existant, que per obitum cuiuscumque vel cessionem aut episcopatuum susceptionem de iure aut de facto primo vacabunt in curia et de reservatis extiterint, que duxerit acceptanda, valeat obtinere et simul cum prius habitis canonice possidere, datis eidem super hoc executionibus prepositis ipsarum ecclesiarum et decanis, qui ea cum vacaverint et per ipsum requisiti fuerint, sibi confirment et

[1]) A codexben hibásan: de Dombro. A krakói levéltárakban található adatok szerint, melyeket dr. Smolka Ferencz krakói egyetemi tanár volt szíves közölni, Jacobus de Dambno 1478—1490 között viselte a krakói várnagy tisztét.

assignent, cum prerogativa speciali, ut omnibus similem gratiam in dicta provincia habentibus iste debeat anteferri. Faciet nobis in hoc sanctitas vestra singularem gratiam, si ipse dominus t*(alis)*, qui nobis gratissimus est et a nobis benemeritus, nostram in hac parte commendationem noverit apud vestram sanctitatem profuisse. Quam Deus etc.

A levél élén: Ad pontificem pro obtinendis beneficiis.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű kéziratában. 68. — Monumenta Vaticana. E. CLXXIII.)

43.

1480. november 6. IV. Sixtus pápának. Értesíti, hogy hadait a törökök ellen vezeti. Kéri, hogy a magyar korona jogait tartsa tiszteletben. Késznek nyilatkozik, hogy a császárral fenforgó vitás ügy eldöntését rá bízza.

Beatissime pater et domine clementissime, post nostri commendationem ad pedum oscula beatorum. Accepimus litteras sanctitatis vestre et contenta earum bene intelleximus. Scribit nobis sanctitas vestra, quemadmodum nos antea scripserimus reverendissimo domino cardinali Agriensi, audita nuper Turcorum irruptione in terras imperialis maiestatis profectionem parasse contra illos, eo (consilio, ut vel) illos itineribus intercludere et predam abactam ab eis recipere, vel saltem, antequam fines christianorum excederent, illos persequi potuissemus. Sciat sanctitas vestra nos celeri itinere, quo potuimus, illos fuisse persecutos; verum (cum ipsi de nostro apparatu certiores) facti sunt, magnis itineribus diurnis nocturnisque sic avolaverunt, ut vel alitibus vix fuisset possibile illos pervenire. Iam castra nostra posita erant ad Zauum, cum de discessu illorum nobis renuntiatum fuit, ubi etiam (intellexeramus ali)quos eorum (ad) depredanda dominia nostra declinasse, quos una pars nostri exercitus persecuta sic profligarunt, ut ex tribus milibus Turcis vix ducentum evaserunt. Postea, dum exercitus nostros instruimus et copias maiores preparavimus ad hoc, ut

(traiecta Zawa flumine nidos Thurcorum in)vadamus, et de iniuria Christianis illata ultionem debitam capiamus, diversa ad nos nova pervenerunt, inter que precipuum hoc erat, quod affirmabant serenissimum dominum Romanorum imperatorem more solito co(na)ri nos in tam (sancto) Christ(ianitatis opere perturbare.) Quo audito, licet, uti scripseramus antea reverendissimis dominis cardinalibus Agriensi et Aragonie, omnis nostra intentio et voluntas eo ferebatur, ut in Thurcos recto itinere contenderemus, tamen postea consilio mutato Zawam transieramus, (ut omnem levis armature) exercitum, quem paulo ante premiseramus, recenseremus apud Jayczam et exinde mitteremus ad faciendas predas et incursiones ac incendia in omnibus Turcorum finibus, quo ulterius progredi potuissent; quod et fecimus, dimissisque illis iam (revertebamur, ut iremus contra) imperatorem cum reliquis gentibus. Et hoc mane, cum redissemus ad citeriorem Zawi portum, ecce in ipso portu affuerunt littere sanctitatis vestre, nostra studia et diligentiam ac sollicitudinem in rebus fidei mirifice commendantes, (simulque) exhortantes (nos per) passionem salvatoris nostri perque viscera misericordie eius, ne deseramus oblatam nobis divinitus rei bene gerende occasionem. Ex quibus litteris et alia multa comprehendimus, que nobis vehementer placuerunt Sed ut paucis respondeamus sanctitati vestre, beatissime pater, (quamquam) omnis voluntas et intentio nostra eo immutata fuerat, quemadmodum antea diximus, ut premissis illis levis armature precursoribus nos contra dominum Romanorum imperatorem converteremus omne robur exercitus nostri, tamen acceptis hiis litteris sanctitatis vestre, (que nos) adeo (suaviter, adeo cleme)nter ad suscipiendam hanc provinciam in negotio fidei exhortantur, subito mutavimus consilium, et dimisso nunc imperatore, qui nos assidue in rebus fidei perturbare querit, constituimus, uti voluntas et desiderium sanctitatis vestre est, (reverti trans Zawam et sequi illos pre)cursores nostros, nec reverti, quoad nova felicia de nostra victoria contra Turcos letificent vestram sanctitatem. Nos quidem etsi rebus privatis valde urgeremur, tamen pro publico fidei negotio, ad quod nos sanctitas vestra

per (passionem domini nostri et per viscera misericordie eius ob)testatur, statuimus omnia pretermittere et pro mandato sanctitatis vestre, cuius voluntati semper obsequentissimi fuimus et sumus, non hanc modo, que ad honorem Dei et christiane fidei utilitatem, sed quam(vis aliam forti et promptissimo animo subire provinciam.) Vadimus itaque, sicuti beatitudo vestra voluit, contra Thurcos et sine intermissione traiiciemus exercitus nostros, acturi, que nobis divina pietas concesserit, pro comodo et felicitate Christianitatis contra (perfidos Turcos agenda, de quo labore nostro speramus) sanctitatem vestram propediem felicia nova audituram. Verum obtestandam duximus et nos sanctitatem vestram, cui et humiliter ac devote supplicamus, ut postquam videt ac ipsa rerum experientia palpat nos non esse tepidos (et segnes ad obsequendum mandatis suis, et facienda omnia) quecumque pro comodo fidei, pro obsequio et honore sedis apostolice fieri per nos possunt, si inter alios principes christianos nos ipsi omnia dura et adversa, quemadmodum sanctitas vestra novit, toleramus et (non quiescimus prosequi officium nostrum, faciat et sanctitas vestra, quemadmo)dum nos de ipsa expectamus, ut non turbet nos in iuribus nostris, que divi condam reges predecessores nostri acquisiverunt et nobis illibata tradiderunt. Et si quid tale fecit, quod iuribus nostris derogat, supplicamus, ut dignetur sanctitas vestra de clementia paternali emendare, ut vel per hoc ostendat grata esse sibi et accepta obsequia nostra. Nam alioquin sciat sanctitas vestra, quod non ita leto et iocundo animo possemus amplecti negotia fidei, (et iuri nostro post tot clarissimorum regum) predecessorum (nostrorum, qui nobis hec iura) illibate conservarunt, ipsa nostro tandem tempore derogari nullomodo possemus equo animo pati. Super quo sicuti speramus, ita et expectamus clemens et benignum a sanctitate vestra responsum, (quod si fiet, non mediocrem afferet nobis in his duris et maximis labo)ribus, quos mandato sanctitatis vestre suscepimus, consolationem. De nobis vero certa sit, dummodo potentatuum christianorum, quemadmodum brevi apostolico nobis insinuat, non desint presidia, quod nos (cum sanc)tissimo illo (rege

et propheta David) dicemus: (Persequar inimi)cos meos et comprehendam illos, et non convertar, donec dificiant. Sed novit sanctitas vestra, quod impares sunt humeri nostri absque aliorum presidio tantum onus tolerare, quia et sanctitati vestre iam ex provisione (Idronti et Rhodi satis constare) potest, (quid faciant) septuaginta milia aureorum contra Thurcum. Quod autem inter alia scribit, nos aliquando scripsisse: verba nobis data esse hactenus a sanctitate vestra, supplicamus, ut id sanctitas vestra iniquo animo non recipiat; recordamur en(im scripsisse hoc ad reverendissimum dominum cardinalem Agriensem) non in eum sensum, quod profecto numquam cogitavimus, ut voluerimus intelligi verba data esse nobis a sanctitate vestra, sed in eum, quod questi sumus a potentatibns christianis, quos sanctitas vestra ad scitum nostrum sepius ad ferend(um negotio fidei) presidium (exhortata est, verba) data esse sanctitati vestre et per consequens nobis. Nos enim sanctitatem vestram tamquam filius obsequens et devotissimus veneramur, et scribimus omnia ex affectu non in contumeliam, sed in honorem potius vestre sanctitatis, cui semper obsequi et (serv)ire parati(ssimi sumus. Quantum) vero ad imperatorem Romanorum attinet, cum quo hortatur nos sanctitas vestra ad pacem et subiungit missuram se legatum apostolicum, si placeat, esse vero hic reverendissimum dominum patrem episcopum Asculanum [1]) oratorem apostolicum, cuius nos opera (tuto et fideliter uti) possumus etc.; respondemus sanctitati vestre profecto ipsum dominum Asculanum videri nobis hominem doctum et prudentem ac optime expertum ad res gerendas sanctitatis vestre; verum id possumus affirmare de illo, quod dicitur in evangelio salvatorem nostrum dixisse de se ipso: Discite, inquit a me, (quia mitis) sum et humilis corde. Si ipse aliquantulum severior esset et aggrederetur rem ipsam animo maiore, vel si alium talem legatum mitteret sanctitas vestra, iudicio nostro melius conduceret istis rebus, quia ut intelligat (sanctitas vestra mores) imperatoris, (ipse omni conatu) refugit, quandocumque

[1]) Caffarelli Prosper ascolei püspök, IV. Sixtus pápának III. Frigyes császárhoz küldött követe.

videt se trahi ad hoc, quod iustum est. Vellemus, talem legatum mitteret sanctitas vestra, qui videret, cognosceret, palparet et diffiniret negotium differentiarum inter nos, et utra pars justo et hon(esto nollet acquiescere, non curato favore cuiuslibet) partis, cogeret partem contravenientem ad parendum iusto per censuras. Et ut eo magis pateat sanctitati vestre iustitia et innocentia nostra, nos contenti sumus vel sanctitatem vestram sumere pro arbitrio et in eius arbitrium (consentire, ut sanctitas vestra videat,) cognoscat et deffiniat inter nos id, quod iustum est; cuius arbitrio et difinitioni in nullo volumus refragari. Verum dominus imperator, postquam videbit se ad iustum trahi, semper elabetur, quemadmodum fecit nuper, cum nos presente dicto oratore (apostolico) reverendissimo domino episcopo Asculano, oratoribus illustrissimi domini Georgii ducis, tanquam mediatoris inter nos, responsum dedimus, quo responso cognito, postquam vidit se requiri ad observandum inscriptiones et promissa et cooperandum presidium contra Thurcos, ex(templo omnem practicam discidit) et illum mediatorem sine ullo bono fine dimisit. Nos tamen eo non obstante, licet nobis ipse parvus stimulus sit, quia vel cum minore duce exercitus nostri scimus ipsum posse castigari ad arbitrium nostrum, tamen, ut differ(entiis inter nos bonus detur finis,) parati sumus, quicquid vel legatus sanctitatis vestre, vel eadem sanctitas vestra inter nos pro iustitia et equitate decreverit, contentari et confidimus, quod cum nostram iustitiam sanctitas vestra discutiet, tunc dominum imperatorem magis cognoscet et (simul intelliget ad observandum) promissa nichil unquam per nos erga illum de(feci)sse. Altissimus sanctitatem vestram incolumen conservare dignetur. Datum in castris exercitus nostri ad vadum fluminis Zaui, VI. die Novembris, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo tertio, Bohemie verò duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

(devotus filius)

Mathias rex Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino nostro clementissimo.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a velenczei állami levéltárban. Hézagait a M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében levő másolatból lehetett pótolni. — Epistolae P. IV. E. XXXI. — Monumenta Vaticana. E. CXVI.)

44.

1480. november 7. IV. Sixtus pápának. A november első napjára Rómába egybehivott értekezletre követeket nem küldhetett, mivel a meghívást későn kapta. Veronai Gábor és Aragoniai János bíbornokok minden irányban megadhatták a kellő felvilágosításokat.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. In ipso portu Zawi, quemadmodum sanctitas vestra ex aliis nostris latius intelliget, accepimus litteras sanctitatis vestre simul cum litteris reverendissimi domini cardinalis Agriensis, quibus hortabatur nos sanctitas vestra, ut oratores nostros ad diem Kalendas Novembris conventioni oratorum omnium potentatuum per vestram sanctitatem institutam in urbem mitteremus. In id ipsum nos et littere reverendissimi domini cardinalis Agriensis hortabantur, quod nos profecto perlibenter fecissemus, si fuissemus antea in tempore vel per vestram sanctitatem, vel per alios de hoc requisiti. Verum evoluto iam ipso conventionis die oratores nostros nunc demum mittere rem nimis tardam arbitrati sumus. De hoc enim nemo nos antea avizaverat preter hoc, quod ultimo die Octobris allate fuerunt nobis littere reverendissimi domini patris episcopi Asculani, oratoris apostolici ex Wienna, quibus ipse similiter hortabatur, ut mitteremus oratores nostros in urbem ad Kalendas Novembres, cui statim rescripsimus non posse nos uno die et una nocte

oratores nostros in urbem destinare. Et quia littere sanctitatis vestre ad huc eo posterius allate sunt, existimavimus jam non esse opus oratores nostros mittere, postquam nostra requisitio adeo retardata est; nam profecto sicuti in omnibus aliis, ita et in hoc libenter morem gessissemus voluntati et beneplacito sanctitatis vestre, si res ista fuisset nobis in tempore ad notitiam data; sed siquid de nobis opus est, habemus ibi presentes reverendissimos dominos cardinales Agriensem et Aragonie, qui non secus, ac si hinc novos oratores mitteremus, ad omnia, que opus erit, ipsi enim omnia, que ad negotium fidei attinent, sepius a nobis audierunt, sanctitati vestre et aliis respondebunt et informabunt sanctitatem vestram non secus, ac si nos ipsi presentes essemus. Tanta enim viderunt hic apud nos, tanta audierunt uterque, et presertim reverendissimus dominus Agriensis, ut nichil ignorent eorum, que ad rem bene conducendam pertineant. Misimus preterea diebus superioribus copias responsionis nostre ad illustrissimum dominum Georgium Bavarie ducem reverendissimo domino cardinali Agriensi ad hoc, ut sanctitati vestre ostendat, ex quibus copiis sanctitas vestra bene colligere poterit iudicium nostrum. Satis enim superque declaravimus in ipsa responsione, quibus modis Thurcus offendi, quibusve repelli possit; siquid amplius sanctitas vestra indiget, ipsi duo domini cardinales, rerum nostrarum et intentionis non ignari, sanctitatem vestram informabunt. Amplius non est, quod nos ad rem dicere oporteat, nisi quod negotia fidei, que alioquin sanctitatem vestram satis commendata habere non ambigimus, iterato sanctitati vestre commendamus, supplicando, ut pro salute publica proque communi christianitatis bono id, quod rebus fidei magis conducere videbitur, opportuno tempore decernat et faciat, ut sanctitatis vestre opem et providentiam res christiane vel in ipso tandem ultime necessitatis articulo sentiant cum effectu. Altissimus sanctitatem vestram pro utilitate ecclesie sue sancte incolumem conservare dignetur. Datum in castris exercitus nostri ad vadum Zawi fluminis, VII. die Novembris, anno domini millesimo quadringente-

simo octuagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias rex Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino nostro clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 336. — Monumenta Vaticana. E. CXVII.)

45.

1480. november 7. Erneszt szász választófejedelemnek. Felkéri, hogy ne engedje magát ellene a császár érdekében ellenséges fellépésre csábíttatni.

Illustrissime princeps, amice charissime. Constitutis nobis in transitu vadi fluminis, et iter nostrum ad Turcas christiane reipublice communes hostes continuantibus, supervenerunt nova, quibus significabatur dominationem vestram illustrissimam cum aliis imperii principibus venturam ad Viennam, ibique ex condicto in favorem imperialis maiestatis aliqua tractaturam contra statum et honorem nostrum: et licet nos pro ea benevolentia et charitate, qua nos fraternitati vestre astringimur, id facere nequaquam potuerimus, maxime cum constet vobis et imperii principibus omnibus nos omnia studia nostra ad avertenda a cervicibus Christianitatis perfidi hostis potentiam continue intendere, sicut non dubitamus. Deo nobis favente facilem de eis reportare victoriam, tamen moti talium novitatum indignitate statuimus de his avisandam fraternitatem vestram, ne talia meditaretur, que possent esse contra statum et honorem nostrum, sed potius intendere ad ea, que intelliget rebus nostris profutura, presertim cum intelligit nos pro salute publica contra communem christianitatis hostem occupari. Nam si quid

tale per fraternitatem vestram vel alios imperii principes contra honorem nostrum fabricaretur, considerare poteritis non tam nobis, quam rebus christianis iniuriam et detrimentum irrogari. Nos quidem deo nobis favente ab iniuriis adversariorum satis tuti sumus et omnes nostras fortunas pro nulla alia commoditate nostra magis, quam pro rebus christianitatis exponimus; si igitur in hoc salutari opere turbaremur, amicitia et fraternitas vestra consideret, que iniuria non nobis sed rebus christianitatis inferetur. Scimus quippe neminem de vobis iuste queri posse, quia nos neminem offendimus, preter hoc quod iura nostra tutati sumus. In hoc si quid imperialis maiestas gravius tulit, cogitare potest, quod profecto nos contra maiestatem suam nunquam attentassemus, nisi maiestas sua non servato promisso, nos ad iura nostra requirenda compulisset. Optamus tamen et optaremus illius benevolentiam et amorem, si vellet nobis servare promissa. Quamobrem fraternitatem vestram requirimus et hortamur, velit sic mutue inter nos amicitie et fraternitatis recordari, ut nonmodo ipsa his, que forte contra statum nostrum et honorem aliqua fortasse tractarentur, non adhereat, sed pro ea fiducia, quam nos in illa habemus, aliis quoque nobis obloqui et nocere volentibus obsistat. Quoniam si quid aliud faciet, et dei offensam et amicitie violate notam incurret, et ultra hec nos contrario nobis opere facile ab incepto fidei negotio retrahere cogamur; ad quod negotium non modo vestram, sed aliorum christianorum favorem precipuum potius quam impedimentum expectaremus. Nos tamen eo non obstante, quidquid poterimus, pro negotio fidei et communi christianitatis bono faciemus; si vero turbaremur, nobis imputari non poterit, si rebus nostris qualitercumque subvenire cogemur.

A levél élén: Ad duces Saxonie et certos electores.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 13.)

46.

1480 őszén. Fontana Ferenczneh, Nápolyba küldött követének. Sürgeti, hogy másik követe Leontius mielőbb térjen vissza.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Commiseramus Ioanni Leontio [1]) in discessu, ut expositis hiis, que sibi ad serenissimum dominum regem Ferdinandum, ad reverendissimum dominum cardinalem Agriensem et ad te dederamus in mandatis referenda, ipse quamprimum curaret se inde expedire et ad nos otius reverti. De hoc scripseramus et ad ipsum dominum cardinalem Agriensem et ad te,[2]) hortantes, ut omni studio et diligentia cito absolveretis Ioannem Leontium ex Neapoli et ad nos mitteretis festinanter. Quamobrem id neglectum est, mirari non sufficimus, et nescimus causam huius negligentie cogitare. Unde denuo fidelitatem tuam requirimus et hortamur, ut acceptis presentibus, si Leontius ipse nondum [3]) expeditus est, omni studio adhibito sollicites cum reverendissimo cardinale Agriensi, quem ex parte nostra ad hoc instanter requirimus, ut statim ipse Leontius expediatur, et cum quocumque responso ad nos remittatur; quia nos non misimus eum ut istic demoretur, sed ut expositis informationibus suis et obtento quamprimum responso ad nos revertatur; non enim fuit necesse, ut eum ad ibi manendum mitteremus, cum vos unacum reverendissimo cardinale Agriensi ibi presentes sitis et sciatis omnia bono modo absque illo expedire. Proinde volumus, ut eum ibi nullomodo retardari permittatis, sed tu precipue et reverendissimum dominum cardinalem et dominum regem sollicites, ut statim expeditus ille Leontius remittatur, tu vero unacum reverendissimo cardinale solita diligentia rebus nostris intendas, et sollicites ea,

[1]) Leontius 1480 október havában küldetett Nápolyba, hogy a törökök elleni hadjáratra pénzsegélyt eszközöljön ki. (Diplomatiai Emlékek. II. 441.)

[2]) Ezen leveleket nem birjuk.

[3]) A codexben tollhibából: condam.

que sollicitanda sunt, prout nos de tua fide et industria expectamus. Caveas autem ne aliquomodo a nostris servitiis inde abscedas. Quod ut facilius et commodius facere possis, misimus tibi nunc per cursorem ipsum florenorum 300 ut cum illis necessitatibus tuis interea prospicere possis. Quod plures non misimus, ideo factum est, quia pecunie post nos nondum allate sunt,[1]) afferentur tamen in proximo. Et de hoc certus sis, quod per primum cursorem, qui istuc iturus est, plures tibi pecunias transmittemus. Optaremus tamen, ut cursores crebrius ad nos mitteretis; iam enim duo menses evoluti sunt, postquam continuo novitates ex Neapoli expectamus et nescimus cogitare, utrum nobis aliquem non mittatis, vel si mittitis, ubi tanto tempore remoretur.

A levél élén: Ad Franciscum Fontana.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 34.)

47.

1480 őszén. Leontius Jánosnak, Olaszországba küldött követének. Válasz jelentésére. (Töredék.)

Venerabilis fidelis nobis dilecte. Ea que nobis in tuis litteris scripsisti, iam intelleximus, et non aliud intelligimus, nisi, quod in facto subsidii, de quo serenissimus dominus rex Ferdinandus et nos sepe specificati fuimus, nihil omnino sequatur in effectu; super quo nos latius per Xantum[2]) significavimus sue maiestati intentionem et mentem nostram. Optaremus quidem nos saltem per dominum regem de hiis omnibus finaliter avizari, et te ad nos remitti citissime cum responso. Nam quod scribis, post alias difficultates, que in ipso negotio quotidie fiunt, et hoc impedimento fore, quod nos oratorem nostrum ad summum pontificem[3]) . . . .

A levél élén: Ad Ioannem Leontium.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 38.)

---

[1]) A király ugyanis, mikor e levelet irta, Zágrábban időzött.
[2]) Ennek kiléte felől nincs tudomásunk.
[3]) A levél vége hiányzik, mivel egy lap a codexből elveszett.

48.

1480. deczember 14. IV. Sixtus pápának. Jelentést tesz a törökök fölött kivívott győzelmekről.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Scripsi prioribus litteris meis de omnibus, que hic apud me occurrerunt, sanctitati vestre, et significavi, qualiter superioribus diebus, audita Turcorum irruptione in terras et dominia imperatoris Romanorum, cum intelligerem vastata Germania maximam rerum et hominum predam per Turcos abduci, animarum christianarum, que in captivitatem ducebantur, calamitati compatiens, convocatis, ut raptim poteram, meis, non ex domo mea, nam ob metum pestis, que usque modo in toto regno meo grassatur, domo aberam, sed ex silvis, in quas me receperam, subitam profectionem paraveram ad liberandas christianorum captivorum animas, si Turcos consequi potuissem. Verum ubi ad flumina perveni Drawm et Zawm, antequam ponte facto traiicerem, nam inundata meo infortunio transvadari non poterant, multi dies elapsi sunt, sicque Turci meo adventu cognito, priusquam flumina prefata transirem, cum omni preda celeriter reversi sunt. Postea vero collectis omnibus copiis meis, quas ad me undique convocari feceram, cum diversa meditarer, requisitione et mandatis vestre sanctitatis, que me paterna clementia ad prosequendum fidei negotium hortabatur, obedire cupiens, rursum instaurato ponte Zawm traiecto, et ne iniuria christianis nuper illata impune pertransiret, cogitavi de Turcis sumere vindictam. Premissis itaque certis copiis meis levis armature in Werbozanyam, que provincia omnium Turcorum istas partes vastantium nidus et receptaculum fuerat, feci, ut tota igne ferroque vastaretur, nec prius nostrorum adventus significari incolis eius regionis potuit, quam ipsi adessent, et vulneratis ipsorum consociis, tunc primum conspicarentur nostrorum presentiam; unde et vastata depopulataque omni provincia, nostri ingentia spolia adepti sunt, parumque abfuit, quin bassa Dawth, dominus Romanie provincie, in

ipso suo cubili unacum filio caperetur, nec evadere ulla ratione potuisset, nisi omnis multitudo nostrorum ad spolia et rapinas, ut fieri in bello solet, intenta, potestatem fuge ex inadvertentia illi prebuisset. Cum vero nostri spoliis totius provincie onusti cum ingenti hominum et rerum preda, combusta totaliter regione, revertuntur, ecce bassa, qui casum suum indolens, omnium circumvicinarum provinciarum incolas et Turcos finitimos raptim in sui auxilium collegerat, in ipso reditu nostros, ut erant, preda onustos adoritur, commissumque prelium fuit die Mercurii, quo scilicet primum nostri a Turcis invasi fuerant, in quo nostri superiores evaserunt. Quod prelium interpolatim quinque diebus, incipiendo a die Mercurii usque in diem dominicum continuatum est, et semper nostri victores extiterunt; sed maius prelium et omnibus precedentibus attrocius die dominico comissum est, in quo plusquam decem milia Turcorum et indigenarum ceciderunt. Ad ultimum tamen divina pietas nostris victoriam concessit; sic namque Turci profligati sunt, ut vix tunc quoque bassa cum paucis evaderet, ceteri omnes in loco ipso conflictus ceciderunt, nostrisque ea pugna non cruenta, sed aliqualiter dampnosa fuit, coactis scilicet graviores spoliorum sarcinas in tanta rerum necessitate abiicere, res tamen pretiosas, et que levius ferri poterant, retinuerunt et secum extulerunt, quarum erit propediem particeps sanctitas vestra; captivos quoque omnes, quorum ingens multitudo erat, coacti sunt nostri, quo expeditiores ad pugnam fierent, statim supervenientibus Turcis secare per medium, et usque ad unum dividere per ilia. Sic cum victoria maxima triduo ad nos, qui iam non longe semoti cum castris fuimus, pervenerunt; volebamus namque cum totis castris nos ipsi in Werbozanyam penetrare et universam igne ferroque delere. Sed cum ab his, qui reversi ad nos fuerant, intelleximus nichil amplius superesse, quod vastari posset, totamque regionem igne ferroque vastatam, hominibusque vacuam, quia pauci indigene, qui remanserant, in locis abditis et asperis ultra fluvium Drene profugerant; superfluum arbitrati sumus nos frustra in eam regionem, que penitus deleta esset, laborare. Sed quia intelligebamus superesse adhuc sex

oppida, missis rursus novis copiis fecimus, ut et illa comburrerentur; que tandem ad nos reverse retulerunt, discursione facta in universa illa provincia, non amplius *(quam)* quadraginta pueros reperisse, quos ad nos attulerunt. De quibus omnibus quantam iniuriam Turcus ipse susceperit, ex hoc sanctitas vestra coniectari potest, quod inter omnes civitates et provincias dominii sui quatuor hec loca supra omnia alia reputat: Constantinapolim, Adrinopolim, Scopiam et Werbozanyam; quorum uno everso et deleto, dubitandum non est, quin graviter se lesum sentiat, et iniuriam hanc suam maiorem reputet, quam fortasse his temporibus pati potuisset. Dimisso itaque ulteriore nostro in Werbozanyam progressu, supervenerunt ad nos plures Wolachi e diversis partibus et provinciis regno Bozne finitimis et fluvio Narende contiguis, qui se omnes ad nostram subiectionem dediderunt; quorum certos iam sciat sanctitas vestra in nostra potestate esse, ad alios vero recipiendos his diebus certos capitaneos cum exercitu transmittemus. Miseramus et nuper quendam capitaneum ex nostris ad Volachos Policenses et de Radobyla, quibus in nostram subiectionem receptis, dum ipse capitaneus noster assumptis secum certis illarum provinciarum primoribus ad nos revertitur, Turci, qui prius illarum provinciarum rectores erant, indignati illos ad nostram subiectionem conversos, collectis finitimarum provinciarum, que adhuc Turcis adherent, incolis, iter capitanei nostri obsederant; cum quibus necessario manum conserere capitaneus noster coactus, sicuti ex improviso in eas insidias inciderat, ingentem habuit cum eis conflictum, in quo etiam illos profligavit. Venit huc solus ipse, et nobis affirmat plus quam octo milia Turcorum Wolachorumque in eo prelio cecidisse, paucos admodum non sine gravibus vulneribus evasisse, ipsum wayuodam Turcorum, qui cum aliis Turcis factionis huiusmodi auctor extiterat, cum vulnere captum, his diebus huc ad nos adduci, quem in dies expectamus. Dum hec geruntur apud nos, non inferiorem nobis victoriam divina pietas ab alio regni nostri latere concessit; nam Paulus Kynysy generalis capitaneus noster, ad custodiam partium inferiorum regni nostri deputatus, collectis ad se gentibus nostris, que sibi

in presidium olim per nos date sunt, iussu nostro, deductis per Danubium navibus in distantia triginta quinque milium passuum infra Smederew transfretavit, totamque Rassciam ultra Smederew usque ad Chrwsowacz depopulatus est, adducta multitudine hominum ingenti, quippe que constanti assertione nuntii ab eo ad nos missi fertur esse supra numerum sexaginta milium animarum, qui omnes incole cum omni familia, rebusque omnibus et frumentis, insuper que raptim educi in carribus poterant, sunt educti. Deinde ut maiore Turcos iniuria afficeret, navibus certis traiectus, sub ipsius civitatis muro in rippam Danubii descendit, ibique Malkoczowith dominum Rassciе, wayuodam eius loci, cum suis omnibus collectum et expedita manu nequicquam suos defendere cupientem invitavit ad pugnam, manusque cum illis conseruit, donec illi verterentur in fugam; deinde conscensis navibus, cum nostri abyrent, naves Turcorum, que septem et decem nostrorum naves celeritate illa navali invaserant, duas nostrorum naves abripuerant, quas sic abreptas nostri insecuti et illas recuperaverunt, et insuper Turcorum navibus submersis, quindecim reliquas cum universis Turcis, qui in eis fuerant, asportarunt, atque sub conspectum capitanei nostri trecenta Turcorum capita, ut erant recens amputata, posuerunt. Aderunt propediem captivi et spolia super eos Turcos obtenta, unacum eorum signis et armis, de quibus sanctitati vestre victorie illius monumenta transmittemus. Que omnia idcirco voluimus significare sanctitati vestre, ut sciret, qualem nobis undique victoriam pro felici christianitatis incremento divina clementia sub vestre sanctitatis auspicio concessit, et simul admoneremus illam, oratamque faceremus, ne vellet deesse rebus christianis in tanto positis discrimine, postquam videt magna dei gratia tam felices nobis super hostes fidei, nostro duntaxat robore agentibus, offerri victorias; sed posita ante oculos tante rei necessitate, que diu multumque neglecta est, tandem optimo suo sanctoque iudicio talem provisionem cum principibus christianis faceret, qua res christiane providentia sanctitatis vestre in melius restaurarentur; quia licet nos omnem possibilem operam perlibenti animo pro defensione fidei faciamus,

durare tamen nequaquam poterimus, exhausto iam opibus et hominibus assiduo prelio, et continua mortualitate regno nostro, quin brevi ad aliquas cum Turco pacis conditiones recurramus, nisi, ut spes nobis data est sepe, aliorum presidia tante rei respondentia cito et sine dilatione concurrant. Hoc enim anno transacto, incipiendo a festo sancti Martini usque ad festum anni presentis, undecies per nostros cum Turcis dimicatum est, et nullum fuit prelium, in quo ad minus tria milia Turci non sint profligati, et nostri victoriam non habuerint, preter unum conflictum, in quo plures nostrorum occisi sunt, plures in potestatem Turcorum devenerunt, ubi usque in hodiernum sub dura captivitate tenentur. Quodquidem idcirco aperte scribimus sanctitati vestre, ut sciat nobis studium, fervorem et diligentiam non deesse, si modo aliorumque studia ad negotia fidei non desint, et si quid deterius contingat, intelligeret beatitudo vestra, intelligeret et mundus, non nobis, sed aliis christianis principibus, qui sepius admoniti curare noluerunt, negligentiam debere imputari. Altissimus sanctitatem vestram conservet incolumem et felicem longa per tempora ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Zagabrie, die quarta decima mensis Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum Hungarie anno vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie. Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

Külczím : Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino nostro clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 338. — Monumenta Vaticana. E. CXVIII.)

49.

1480. deczember 18. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhívja őket, hogy a császár vádjainak hitelt ne adjanak, és a béke helyreállítására törekedjenek.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimis principibus dominis Ernesto sacri Romani imperii archimarscalco et electori ac Alberto ducibus Saxonie marchionibus Misnensibus et langrauiis Turingie fratribus nostris carissimis salutem et paratam complacendi voluntatem. Illustrissimi principes. Certificati sumus imperialem maiestatem frequentes ad fraternitates vestras et alios dominos electores et principes imperii litteras et oratores mittere, quibus adversum nos conqueratur, et novissime iterato constituisse certos ad imperium oratores destinare, vel iam defacto destinasse, per quos maiestas sua apud illustrissimos principes sacri imperii nobis obloqui faciat, coneturque nos infamare, imputando nobis omne crimen presentis differentie inter nos et suam maiestatem, tanquam nos causam et materiam talibus guerris dederimus, vestrumque et aliorum illustrissimorum principum auxilia contra nos implorare. Quod cum ab humanitate et officio maiestatis sue alienum sit, presertim cum omnibus constet, nos neque cum sua maiestate, neque cum aliis christianis principibus dissidium et differentias unquam quesivisse, sed potius cum omnibus et maxime cum sua maiestate, si ita nobiscum agere voluisset, bonam pacem et concordiam semper affectasse: placuit et nobis pro declaratione innocentie et iusticie nostre advisatas facere fraternitates vestras, ne fidem haberent his, si que ex parte imperialis maiestatis adversum nos dicerentur, scirentque perperam et inique, nos de causis differentiarum inter nos et suam maiestatem criminari, quia nos teste deo, semper libentius affectassemus et affectaremus adhuc pugnare contra hostes fidei, contra quos et his diebus pugnavimus et indies pugnare non cessamus, in tanta presertim rerum christianarum calamitate, si maiestas sua fidem suam, inscriptiones et promissa voluisset nobis observare, et insuper ipsa prius

causam talibus differentiis non dedisset, quemadmodum fraternitatibus vestris et aliis sacri Romani imperii electoribus facile apparebit, quandocunque videre voluerint litteras diffidationis capitaneorum nostrorum ad suam maiestatem missas, que dum proferentur, (sunt nanque apud maiestatem suam), omnes intelligent, non nos sed dominum imperatorem differentiis mutuis causam prebuisse, dissimulassemus, quod nostram de non observatis promissionibus et inscriptionibus suis iniuriam, nisi nos novis insuper iniuriis et dampnis per se et subditos suos provocasset. Nam antea ad multas criminationes maiestatis sue, quibus nos incusare conata est. pluribus litteris nostris ad fraternitates vestras et alios dominos electores scriptis sufficienter est responsum, ex quibus iam dudum intelligere potuerunt, omnes unacum fraternitatibus vestris, nos non esse in culpa, et nisi per maiestatem suam multiformibus provocaremur iniuriis, profecto maluissemus, sicuti mallemus, cum adiutorio sue maiestatis, si quidem ad negotia fidei pro salute publica animum convertere et nobis assistere vellet, potius contra hostes fidei vires nostras intendere, quam mutuis cum illa guerris et differentiis nos et regnum nostrum occupare. Quam ob rem hortamur fraternitates vestras et rogamus, ut cognita innocentia nostra et equitate, considerata etiam presenti rerum christianarum turbine, que jam extremo laborat oppressa periculo, nolint hiis, si que contra nos ex parte maiestatis sue dicerentur, fidem adhibere, nec petitioni maiestatis sue, que omnia in nostram agit iniuriam, in hac parte assentire; sed potius velint cum aliis fratribus suis laborare apud imperialem maiestatem consulereque et hortari. ac operam suam adhibere, ut maiestas sua submotis differentiarum talium fomitibus, qui ab ipsa procedunt, velit potius intendere rebus christianis et unacum omnibus sacri imperii electoribus et principibus, nunc maxime cum optima se offert occasio, taliter providere, ut succursu et assistentia sue maiestatis et aliorum sacri imperii principum perfidi hostis immanitas a cervicibus christianis repellatur. Qua in re quam nos sollicitudinem habuerimus. ex litteris nostris ad sanctissimum dominum nostrum de gestis rebus nostris

novissime scriptis, quarum exemplum presentibus inclusum fraternitatibus vestris misimus, cognoscetis, ex quibus elicere poterint fraternitates vestre, nobis studium fervorem et diligentiam ad res christianas, que mutuis dissensionibus magis necessarie sunt, non deesse; nec placere nobis cum maiestate imperiali vel cum aliis christianis principibus contendere, dummodo non lacesseremur ab aliis; sed libentius malle defensioni christianitatis incumbere, et omnia studia, omnes cogitatus nostros ad negotia fidei convertere, dummodo imperialis maiestas, ad quem imprimis christiane salutis cura pertineret, debito suo satisfaceret et cum aliis christianis principibus vellet tam sancto et necessario operi suum presidium non negare. Fraternitates vestras bene valere desideramus. Datum Zagrabie, decima octava die mensis Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Comissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimis principibus dominis Ernesto sacri Roma imperii archimarscalco et electori ac Alberto ducibus Saxonie marchionibus Misnensibus et lantgraviis Turingie, fratribus nostris carissimis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

Ugyanazon napról azonos tartalmú levelet, mely Dietrich mainzi érsek-választófejedelemhez van intézve, tartalmaz a darmstadti nagyherczegi udvari könyvtár 3308. számú XV. századbeli kézirata.

Ugyanazon napról azonos tartalmú levél német nyelven, a schweizi köztársasághoz intézve, egykorú másolatban, a luzerni állami levéltárban. (Kiadta *Segesser:* Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus. 85.)

A szász herczegek válaszirata így hangzik:

Serenissime rex. Quicquid poterimus, benivolentie et amoris animi obsequendi parata voluntate. Domine et consangvinee noster carissime. Datas ad nos vestre serenitatis litteras tametsi magna et precipua animi alacritate ac affectione pergrata legimus, pro multa ac felici victoria, quam vobis contra perfidos christiani nominis hostes hiis et superioribus diebus in gloriam

maximam nominis vestri et consolationem precipuam omnium Christi fidelium altissimus deus feliciter concessit, non parum tamen molestie ex hiis alio capite nacti sumus, dum eas differentias, que vestre serenitati cum Cesarea maiestate sunt, adhuc durare cognoscimus. Dolemus profecto super hiis, et merito dolemus, non sine re veriti, ne dissidentibus sic vobis alterum in necessariis ac bene gerendis rebus impediat; quod quam utile utrique vestrum, regnisque imperiis vestris, tote denique christianitati sit, nemo est, qui non videat. Id itaque si nos quovis pacto avertere simulque efficere possemus, quemadmodum in generali dieta, que nuper apud Nurembergam habita est, fidelem operam impendimus, ut simul in amiciam ac benivolentiam mutuam rediretis, non deforet utique nobis vel ullus labor vel studium. Vestram serenitatem ob id affectuose rogamus, ut quandoquidem credere nos equum est Cesaream maiestatem nil utique inique molituram, quod vestram serenitatem a negotio fidei et a rebus tam sanctis tamque bene ceptis iuste retrahere debeat, pergat serenitas vestra prosequi hoc tam sanctum negotium, nobisque credat in voto semper fuisse ac sedulo esse pro virili nostrum cum principibus Germanice nationis fideli studio, consilio et auxilio concurrere et ardenter curare, ut id fiat, quo perfidi hostis inmanitas a christianorum cervicibus arceatur. Vestra serenitas bene et feliciter valeat. Datum Dreszden, dominica post Scolastice, anno domini etc. LXXX primo.

Ernestus et Albertus.

Külczím: Serenissimo principi domino Mathie regi Hungarie, Bohemie etc., domino et consangvineo nostro charissimo.

(Eredeti fogalmazata a drezdai állami főlevéltárban.)

50.

1480. deczember 19. IV. Sixtus pápának. Felkéri, hogy Beckensloer Jánost, a mennyiben az önkényt kiegyezkedni vagy lemondani nem volna hajlandó, az esztergomi érsekségtől foszsza meg.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Cognovi non sine gravi turbatione animi, qualibus instantiis sanctitatem vestram et reverendissimos dominos cardinales infestant dominus imperator et fugitivus ille Strigoniensis pro recuperanda ecclesia Strigoniensi, quam derelictam neglectamque per illum, qui ex ea ad contubernium imperatoris, nulla ratione iusta coactus, profugerat, ego manibus reverendissimi domini cardinalis Aragonie iampridem assignavi; et licet omnino nichil dubitem, ymmo certam et immutabilem teneam in sanctitate vestra fiduciam, quod beatitudo vestra, habita ratione obsequiorum meorum et devotionis erga sedem apostolicam, promptissime ad importunas iniustasque vel alterius cuiuspiam preces, id quod michi et regno meo periculosum foret, nunquam faciet, nec alicui cum meo et regni mei detrimento conplacebit: tamen admonendam duxi sanctitatem vestram, ex fiducia et spe, quam habeo in illa firmissimam, et obnoxius deprecandam, ne vel imperatori, vel fugitivo illi Strigoniensi aliquod faciat ad vota illorum responsum, sed potius det utrisque intelligere, vestram sanctitatem non latere, qua levitate et perfidia ipse, Strigoniensis, ecclesia sua sine omni iusta et rationabili causa deserta, in maximam mei displicentiam profugit ad imperatorem, ubi residendo, quas differentias et hostilitates inter me et imperatorem seminavit, toti mundo constat; de quibus usque modo nulla ratione potui, nec scio si potero unquam explicari. Hiis tamen non obstantibus sepe quesivi cum illo concordare et honestas ei oblationes feci, prout sanctitas vestra audire potuit, quo ecclesiam illam cederet alteri; sed ipse in sua duritie permanens, quo magis sibi occasionem me irritandi retineret, etiam ad mandatum sanctitatis vestre

id facere contempsit. Propterea oro beatitudinem vestram, ut inhibeat illi profugo, ne sanctitatem vestram huiusmodi precibus importunis impediat, nec speret unquam ecclesiam Strigoniensem, que iam alteri per me tradita est, rehabere. quia prius vitam ammitterem et universum regnum periculo exponerem, quam ego illi ad rehabendam Strigoniensem ecclesiam consentirem. Mandet igitur illi sanctitas vestra, ut vel se mecum concordet et Strigoniensi ecclesie simpliciter renuntiet, vel sanctitas vestra contra illum tanquam protervum et infamem apostolica auctoritate procedat; super quo expecto clemens et votivum a vestra sanctitate responsum. Quam altissimus diu felicem et incolumen dignetur conservare. Datum Zagrabie, decimo nono die Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo octoagesimo, regnorum meorum Hungarie etc. anno vicesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 343. — Monumenta Vaticana. E. CXIX.)

51.

1480. deczember 22. IV. Sixtus pápának. Azon visszaélések megszüntetését kéri, a mik Magyarországon, a főpapok hatóságának sérelmére Rómában kieszközölt kiváltságok következtében, elhatalmasodtak.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Multa et magna ac in dies peiora scandala solent a nonnullis ecclesiasticis viris pullulare in regno nostro, quod non sine

magno animi dolore cogor significare sanctitati vestre. Sunt enim plurimi ex ipsis ecclesiasticis personis, qui se aut titulo prothonotariatus, aut aliis prerogativis et gratiis, quas sedes apostolica plurimas habet, ab omni obedientia et recognitione, salutarique correctione prelatorum suorum student eximere; unde fit, quod prelati regni nostri penitus negliguntur, et nulla eos merita reverentia prosequuntur. Faciunt autem hoc plerique non in eum finem debitum, in quem sanctitas vestra suas benedictiones et gratias in bonos effundere consuevit, quo scilicet gratie maioris habundantia meliores efficiantur et sint proniores Deo ad serviendum, sed ut apostolica benignitate ad licentiam omnium enormitatum perversam liberius abuti possint; quod scandalum, nisi sanctitas vestra de remedio opportuno providerit, pessimum est. Ceterum mos et consuetudo in exemplum malorum inde ad tantum adolevit, ut iam flagitiosi omnes auctoritatem sedis apostolice sibi non tam ad honorem, quam ad licentiam impune peccandi pro dispendio animarum querant. Quare, beatissime pater, supplico sanctitati vestre, quatenus huic errori temerario pessimorum hominum sanctitas vestra bene providere dignetur; non quod apostolicam benedictiosem et gratiam restinguere cupiam, aut bonis invideam; ned prelatorum auctoritatibus prorsus contemptis et debitis officiis licet necessitate postpositis, profecto plurimum vereor, postquam ipsi pastores plagis et cicatricibus manus imponere salutares, apostolica dispensatione prohibiti, non audent, et legati apostolici in regno nostro, qui morbum capitalem sanare aut exterminare scirent et possent, non semper sunt, ne ista labes paucorum ad plurimarum animarum pestilentiam serpat. Hinc est, quod sanctitati vestre supplicamus, ut gratiam suam bonis conservet, malis non dispergat. Si quibus autem sanctitas vestra suam gratiam pro aliqua dispensatione concessisset, quorum beneficia sub aliquo prelatorum essent, dignetur sanctitas vestra concedere, ut prelati eorum, hoc est, in quorum ecclesiis beneficiati sunt, valeant solitam in eos iurisdictionem exercere, et tales a delictis, ex quo non semper pro omni errato ad apostolicam sedem recursus haberi potest, emendare. Altissimus sanctitatem

vestram incolumen et felicem conservet longa per tempora ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Zagrabie, vicesimo secundo die Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo octoagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vicesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.
P*(etrus)* secretarius.

Külczím: Sanctissimo domino nostro pape.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. V. 345. — Monumenta Vaticana. E. CXX.)

52.

1480. deczember 22. Aragoniai János bíbornoknak Rómába. Azon visszaélések tárgyában, a mik Magyarországon, a főpapok hatóságának sérelmére, Rómában kieszközlött kiváltságok által elhatalmasodtak.

Reverendissime pater, amice et consangvinee noster charissime. Solent inter cleros *(sic)* plurima et gravia atque in dies peiora scandala in regno nostro pullulare ex tot et tantis dispensationum gratiis apostolice sedis, que nunc, nescimus, quo pacto, sine aliqua exacta meritorum contemplatione omnibus passim conceduntur. Adeo autem in regno nostro, presertim autem apud peiores homines adolevit ista cupiditas sese eximendi ab omni obedientia, recognitione et salutari emendatione prelatorum suorum per tot apostolicas dispensationes et gratias, ut iam prelatorum honor et auctoritas omnino pro quodam maximo ludibrio habeatur. Nemo vult deferre suo superiori, nemo eundem revereri; palam omnibus malis licet impune peccare, impune omnia scandala

seminare. Beneficia ecclesiastica funditus male exhauriuntur, fructusque in prophanos usus magno cum dedecore et infamia regni nostri exponuntur, divini cultus prorsus nulli habentur, ecclesie ministris idoneis viduate plorant et tacent. Ceterum prelati ecclesiarum, qui per huiusmodi dispensationes apostolicas manus implicitas habent, ubi vident se ita neglectum iri, et variis malorum iniuriis vehementer lacessitos, dolent merito et ad nos confugiunt, orantque maiestatem nostram supplices, ut sanctissimo domino nostro indignas eorum oppressiones et iniurias significantes, aliquod ipsis remedium obtineremus, quo tuti ab iniuriis perversorum subditorum esse possint, et recuperata auctoritate pristina, in obstinatos subditos iurisdictiones suas libere exercerent. Scripsimus itaque ad sanctissimum dominum nostrum de hac re litteras latissime.[1]) Quare vestram reverendissimam paternitatem, que honorem et commoda ecclesiarum huius regni pluribus de causis respicere debet, accuratissime efflagitamus, quatenus reverendissima paternitas vestra hanc singularem gratiam prelatis regni imposterum a sanctissimo domino nostro obtineat, ut scilicet prelati in tales exemptos, qui sibi pro licentia scelerum dispensationes apostolicas querunt, in preiudicium prelatorum suorum, non in salutem animarum, neque pro honore ecclesie, sed ad confusiones aliorum, in quorum ecclesiis beneficiati existunt, ut omnino contemptibiles prelati haberentur, quisque suas iurisdictiones pro necessitate et modo delictorum libere exercere posset, ne ex impunitate nimia malorum dampnosa licentia in dies magis atque magis crescat, et inde pestilentia scandalorum in alios serpat. Paternitatem vestram reverendissimam bene valere optamus. Datum.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie, petens obtineri a papa, ut prelati regni sui in tales exemptos, qui sibi pro licentia scelerum dispensationes apostolicas querunt, iurisdictiones suas valeant exercere.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 14.)

[1]) Lásd az 51 szám alatt.

53.

1480. deczember 23. IV. Sixtus pápának. Értesíti, hogy Aragoniai János bíbornokot bizonyos ügyek elöterjesztésével bízta meg.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Iniunximus in facto fidei aliqua referenda vestre sanctitati reverendissimo domino cardinali Aragoniensi nomine nostro. Quare supplicamus sanctitati vestre, quatenus prefato reverendissimo domino cardinali, tanquam persone nostre proprie, fidem in referendis in dicto facto fidei sanctitas vestra adhibere dignetur gratiose. Quam altissimus pro felici statu et regimini ecclesie sue sancte conservet. Datum Zagrabie, vigesima tertia die Decembris, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo tertio, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

P*(etrus)* secret*(arius)*.

Külczím: Sanctissimo domino nostro pape.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 346. — Monumenta Vaticana. E. CXXI.)

54.

1480. deczember 23. Aragoniai János bíbornoknak. Panaszt emel a pápa ellen, ki a törökök elleni küzdelemben nem segíti, és jogait nem tartja tiszteletben.

Reverendissime in Christo pater, consanguinee et amice noster charissime. Ex litteris, quas paternitas vestra ad nos scripsit, non aliud comprehendimus, nisi una spe presidii ad

negotium fidei. conferendi nos teneri, nihilque aliud nobis, quam bonam spem et verba speciosa dari. Qua in re non videmus nobis magnam spem collocandam, quia nihil tale in effectu sentimus quod in re christianitatis, iuxta expectationem nostram et spem sepe datam, facere videretur. Dolemus itaque plurimum, quod nos fatigati iam et exhausti viribus nostris assidue pugnando contra hostes fidei, dum aliorum succursum expectamus, in medio facti sub onere nobis impari derelinquimur. Nam profecto nec implicuissemus nos hiis oneribus, neque hanc provinciam nos assumpsissemus, quam hiis temporibus assumpsimus, nisi nos littere sanctissimi domini nostri, qui nos ad prosequendum fidei negotium paterna clementia multis bonis hortabatur verbis. et etiam littere reverendissimorum dominorum cardinalium ad hoc excitassent. Acceptis enim litteris, etsi parabamus cum exercitu nostro aliud agere, tamen protinus mutato proposito, ut sanctitati. domini nostri complaceremus, et ostenderemus studium nostrum et fervorem ad obsequia sancte sedis apostolice pro rebus christianis non deesse, dummodo non relinqueremur, transito Zawo, Boznam intravimus. deinde usque in Verbozanyam et Serviam ac usque in terras ducis Stephani excursiones fecimus; ubi quid egerimus, credimus iam paternitatem vestram et imprimis sanctissimum dominum nostrum audire potuisse.[1]) Id enim fecimus, quod nemo christianorum principum non modo hac tempestate, sed nec per dies vite sue pro rebus christianis et obsequio sedis apostolice unquam fecit. Cum autem destructum laceratumque assiduo laborum et inbrium magnitudine exercitum nostrum refecissemus, et iam expectaremus iuxta spem nobis datam promissum sepe ad hoc opus presidium, cognovimus frustra nobis spem in aliorum presidio collocatam. Quapropter et nos destitimus, et deliberavimus omnino aliter consulere rebus nostris. Tanto enim onere assidue pugne contra Turcos iam defatigati et oppressi, durare aliter non possemus, nisi ut quamprimum rebus nostris consulamus: presertim cum tantam gratiam a san-

[1]) Lásd a 43. és 48. számok alatt.

ctissimo domino nostro non meremur, ut vel in iuribus nostris nobis favorem paternum ostendat. Nos certe libenter obsequeremur sanctissimo domino nostro, et faceremus omnia, quecumque possemus facere pro honore apostolice sedis, sicut semper fecimus. si videremus nostra servitia aliqualiter recognosci, et non desereremur in hiis, que publicam salutem concernunt. Sed cum videamus nostra obsequia non leviter reputari, ut reverendissimo domino cardinali sancti Petri ad vincula plus quam nostris iustis iuribus et multis obsequiis deferatur, profecto aliud nobis svadere non possumus, nisi obsequia et merita nostra nihil omnino apud sedem apostolicam reputari. Si enim sanctissimus dominus noster in nostris iustis iuribus nobis favorabilis non est, et nos ea, que nos de iure concernunt, tantum difficultat: quid sperare debeamus a sua sanctitate, quando non de iure nostro, sed de suo aliquid peteremus? Credimus equidem maiora pro nobis longe difficilius sanctitatem suam facere, si in hoc nobis tam difficilem se prebet. Sed de hoc nos non multum sollicitabimus sanctitatem suam, quando videmus in hiis, que iure nobis debentur, suam clementiam nostris obsequiis non mereri. Agat cardinalis sancti Petri, prout vult, videbit sanctitas sua, quod nos remanebimus et remanere volumus penes iura nostra. Quod autem scribit paternitas vestra, monendo nos de mittendo oratere nostro in urbem: respondemus, quod profecto nos oratorem nostrum libenter misissemus, si tempus non defuisset nobis. Sed cum requisiti per litteras sanctissimi domini nostri sumus, iam tempus illius convocationis preterierat. Quapropter superfluum arbitrati sumus oratorem nostrum tarde mittere: existimavimus enim, nisi post finem negotiorum posse in urbem pervenire, et iccirco, sicuti etiam sanctissimo domino nostro scripsimus,[1]) oratorem nostrum non misimus. Et si misissemus, credimus non aliud, quam hoc, quod nunc actum est de negotiis fidei resultasse. Hoc quoque cogitavimus, quod paternitas vestra et dominus Agriensis possetis in rebus occurrentibus ad negotium fidei id, quod opus esset, pro nobis

[1]) Lásd a 44. szám alatt.

respondere; quam rem paternitati vestre ad hoc confidimus, quemadmodum et litteras credentiales in personam paternitatis vestre sanctissimo domino nostro misimus;[1]) licet nos in facto talis provisionis omnino nihil speremus. Nam quod paternitas vestra nobis svadet, ut oratorem nostrum mittamus, ne postea imputari nobis possit propter absentiam oratoris nostri negotia illa esse neglecta etc.; respondemus, quod negotia fidei non nostram tantum, sed et aliorum omnium principum in communi concernunt, propter quod, si quid boni facere vel sanctissimus dominus noster et sacer cetus cardinalium, vel alii christiani principes intendunt, id non pro nobis, sed pro se ipsis faciunt. Nos, quantum in nobis fuit, sepe illos monuimus, iam vero defatigati sumus clamando continue et monendo. Si igitur eis placet, non pro nobis, sed pro rebus fidei provideant. Hoc enim scimus, quod id, quod pro se ipsis non faciunt, pro nobis longe minus facient. Si quid autem facere volunt, id etiam absentibus oratoribus nostris facere poterunt. Nos enim quando id videremus, quod aliquid boni facient, quantum in nobis erit, libenter concurremus. Sed rebus sic stantibus oratores nostros pro hac causa non mittemus, quin potius providebimus rebus nostris, et taliter providebimus et consulemus, quod sub expectatione presidii aliorum nos ulterius, quam destructi sumus, non destruamur. Consulant alii rebus suis, nos quoque rebus nostris consulemus, et ita consulemus, quandoquidem imminens periculum nemo curat, quod nos primi non pereamus, videbuntque omnes et intelligent, quod aliis prius pereuntibus adhuc quantum poterimus nos dominia nostra adiuvante Deo defendemus, quod nobis imputari ab aliquo non poterit, quia nos, etiam si vellemus, amplius durare sub tanto onere non possumus. Intelleximus preterea, que nobis paternitas vestra de archiepiscopatu Colocensi scripsit, et cum littere paternitatis vestre ad nos pervenissent iamdudum de facto ipsius archiepiscopatus aliter disposueramus. Sciat itaque paternitas vestra, quod nos illud iam, quod semel disposuimus, retractare non possumus; verum habe-

[1]) Lásd u. ott.

mus alias vias et modos meliores ante nos, quibus omnino speramus effici posse in brevi, quod paternitas vestra etiam archiepiscopatus Strigoniensis .... assequetur; nec dubitet de hoc paternitas vestra, sed certo teneat et hoc pro inconcusso habeat, quod nos id, quod cepimus, de facto illius archiepiscopatus Strigoniensis cum paternitate vestra omnino ad effectum perducemus, nec quiescemus, donec paternitatem vestram voti sui compotem faciamus, prout de hiis mentem nostram illustrissima regina, soror vestra, latius vobis per suas litteras declarabit. Scribit ulterius nobis paternitas vestra de preposituris illis, quas nonnulli ex prelatis tenuerint, quid responderit sanctissimus dominus noster, non ad supplicationem nostram.[1]) Que omnia bene intelleximus, et bonis de causis non visum est nobis amplius in ea re laborare. Quamobrem placet nobis, ut paternitas vestra in ea re supersedeat, et non velit amplius sanctissimum dominum nostrum pro eo negotio infestare. Siquid autem effici posset pro hiis, quorum uxores vel viri per infideles abducti sunt, ut ad secundas nuptias transire possent, nos libenter videremus. Quantum vero ad supplicationem nostram attinet, quam feceramus, ut cum indultu et gratia sedis apostolice liceret nobis homines ex terris alienis captos ad incolatum ducere,[2]) postquam sanctissimus dominus noster negotium illud domino archiepiscopo Salernitano commisit, placet nobis, si aliquid poterit obtineri. Si autem viderit paternitas vestra sanctitatem suam in hac gratia facienda adeo difficilem, placet nobis, ut et in hoc supersedeat et non velit propter hoc sanctitatem suam molestare, postquam non placet illi, ut damna, que in regno nostro per incursus hostiles continuo fiunt, saltem reductione deportatorum ex suis sedibus christianorum resarciantur. Nos enim pro hac re sue sanctitati non multum supplicamus, nec etiam curamus, si non admittet; scimus quippe, quid absque indulto apostolico in talibus debeamus agere; sed nos hoc potius pro honore

---

[1]) Mátyás királynak ez ügyben Aragoniai János bibornokhoz írt levelét l. a 34. szám alatt.

[2]) Lásd a 33. szám alatt.

apostolice sedis eius gratia facere volebamus, licet et absque hoc iure militari nobis id facere recte licuisset, sicut et licebit facere, cum sint et belli sicut et pacis iura. Benei valere optamus reverendissimam paternitatem vestram etc.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 35. — Epistolae. P. IV. E. XXXIV. Hibásan 1480 júniusról keltezve. — *Teleki:* XII. 156. Hibásan 1481 január 14-ikéről keltezve. — A helyes dátum megállapításában támpontúl szolgál Mátyás királynak ezen levélben említett datált megbízó levele a pápához.)

55.

1480. deczember 23. Fontana Ferencznek. Nápolyba küldött követének. Neheztelését fejezi ki a fölött, hogy az olasz hatalmak az ígért segélypénzeket nem küldötték meg.

Magnifice fidelis nobis dilecte. Trecentos aureos, sicuti per litteras nostras priores[3]) tibi scripsimus, per hunc fratrem tuum presentem tabellarium tibi transmisimus, quos nunc accipias bono animo; nam in proxima tibi providebimus de summa ampliori, et te rogamus, ut sis ibi diligens in rebus et negotiis nostris, nec dubites quicquam de nobis, quia nos te nequaquam deseremus, sed providebimus tibi de condigno presidio, quo poteris in nostris obsequiis perdurare. Ceterum sicut ex litteris reverendissimi domini cardinalis Agriensis et etiam domini cardinalis Aragonie ac ex tuis et Ioannis Leontii comprehendimus, in facto illius presidii non est nobis spes habenda, quia nihil aliud fit (ut videmus) nisi hoc, quod continua dilatione nos teneamur in suspenso. Et profecto dolemus vana credulitate nos iam diu fuisse delusos; non tamen subiissemus tam grandem pro rebus christianis provinciam, si scivissemus nobiscum hoc modo agi. Sed nos scriptis tuis maxime confisi, quibus assecurabas nos de voluntate serenissimi regis Ferdinandi de ferendo nobis

[3]) L. 46. szám alatt.

propediem presidio, eum laborem nobis assumpsimus, quem profecto durum et difficile fuit nobis, et nec potuimus sine gravi iactura rerum nostrarum tolerare; nam protinus collecto ingenti exercitu huc venimus,[1]) deinde Boznam intravimus et excursiones usque ad Werbozanyam et Serviam ac terras ducis Stephani fecimus, nostramque gentem incassum fatigavimus. Quod non fecissemus, nisi nos verba illa et promissa nomine regio ad nos scripta ad hoc faciendum excitassent. Postquam igitur videmus nos vana credulitate teneri in suspenso, amplius nolumus spem in rebus vanis collocare, sed omnino volumus consulere rebus nostris, quod et hactenus fecissemus, nisi nos serenissimus dominus rex Ferdinandus pater noster retardasset. At postquam videmus nobis imminere periculum, et sub expectatione presidii iam defatigatos teneri adhuc in suspenso, qualitercumque poterimus, providebimus aliter rebus nostris, quia hoc modo durare amplius non possumus. Hoc iccirco significamus tibi, ut de hoc reddas maiestatem regiam certiorem, et simul excuses nos, si iam non possumus sub tanto onere, in quo penitus exhausti sumus, et ad ultimam pressuram pervenimus, perdurare. Credimus enim, quod maiestati sue non placet destructio nostra, que procul dubio sequeretur, si nos statim non provideremus rebus nostris. Gentes vero, quas serenissimus dominus rex pater noster ad sui defensionem habere voluit, dicere poteris iam esse in parato et una cum Blasio Magyar in itinere esse, qui propediem constituetur, una cum ipsis gentibus, que in toto ad septingentos se extendunt, in regno Sicilie et apud suam maiestatem, pro qua nos et hoc et alia, quecumque possumus, libenter omnia faciemus. Datum.

A levél élén: Ad Franciscum Fontana.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 38.)

---

[1]) E levelet a király Zágrábban írja.

56.

1480 végén. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Nápolyba.[1] *Utasitja, hogy mielőbb igyekezzék Rómába visszatérni.*

Reverendissime in Christo pater, amice noster charissime. Ex litteris, quas paternitas vestra scribit ad nos ex Neapoli, intelleximus, quo honore paternitas vestra sit a serenissimo domino rege Ferdinando Neapoli excepta, ac etiam, qua benivolentia et humanitate pertractetur, super quo plurimum gavisi sumus. Verum quantam laudem paternitas vestra illi serenissimo regi patri nostro attribuit, et quanta predicatione eius prudentiam, mansvetudinem et humanitatem extollit, etiamsi parcius scripsisset, nos bene intellexissemus. Facit tamen hoc paternitas vestra reverendissima ex bonitate sua, et unicuique suum honorem digne meritoque attribuit. Verum placuisset nobis (quemadmodum fortasse facere potuit) ut hanc laudem et predicationem, quam de virtutibus serenissimi patris nostri, in litteris ad nos missis fecit, antequam scripta sua ad nos mitteret, ipso domino regi patri nostro ostendisset; potuisset namque ex hoc non mediocrem benivolentiam a sua maiestate comparare; veruntamen quantum ad nos attinet, non fuit opus aliquo teste et commendatore virtutum laudis et glorie prefati serenissimi domini regis patris nostri, qui absque hoc iam dudum illius virtutes et gloriam satis experti sumus. Quod vero scribit nobis de sollicitudine sua et maxime ipsius serenissimi domini regis ad promovendum fidei negotium, et dat nobis spem optimam cito omnia ad optimum finem deduci. Respondemus, quantum ex litteris paternitatis vestre et etiam serenissimi domini regis Ferdinandi patris nostri coniectari licet, nobis omnia videntur contraria, presertim quia, sicut intelligimus, negotium fidei procedere

[1] Veronai Gábor 1480. augusztus 18-ikán küldetett IV. Sixtus pápától Nápolyba *(Pastor:* Geschichte der Päpste im Zeitalter der Renaissance. II. 497.)

non poterit, nisi homine illo, qui odio habetur [1]) castigato; propter quod res ipsa hic apud nos in dubio est, et magis videtur nobis, ut dimissis hiis, que difficulter ad effectum perducentur, cogitaret potius paternitas vestra de hiis rebus, quas per cursorem precedentem scripsimus in ciphris ad paternitatem vestram,[2]) et expeditis hiis, que expedienda restant apud patrem nostrum, revertatur in urbem; quia, ut nostram opinionem paternitas vestra intelligat, nos maxime veremur, ut post multos labores, sollicitudines et fatigas, et paternitas vestra et omnes alii, quotquot huic negotio dediti estis, perdatis diem et impensam, et verificetur vobis, quod trito proverbio dicitur: parturiunt montes, nascitur ridiculus mus.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 21. — Epistolae. P. IV. E. XXX.)

57.

1481 elején. Ferdinánd nápolyi királynak. Figyelmezteti a császár cselszövényeire.

Intelligere potuit maiestas vestra, qua caliditate et astutia iterato novas lites nobis excitare medio oratoris sui tentaverit nuper in urbe imperator, et quomodo laboratum sit pro titulo regis Bohemie Ladislao primogenito regis Polonie obtinendo, qualibus etiam assertionibus et cautelis conatus sit insinuare id ad pectus sanctissimi domini nostri, quod nemo est, qui nesciat fieri nequaquam posse sine manifesto et evidenti iuris detrimento et dignitatis nostre, qui titulum eius regni de gratia et beneficio sedis apostolice in despectum hereticorum, qui illum sibi elegerunt, consecuti sumus. Optaremus in hiis nihil precipitanter agi, nisi prius et nos audiremur. Querit enim videri imperator multa posse apud apostolicam sedem, et scire plura machinari contra

[1]) A császárt érti.

[2]) Ezen levelet nem birjuk.

nos quotiens volet. Sentit enim, ut credimus, inter maiestatem vestram atque serenissimam ligam [1]) et inter nos aliqua agitari, quibus nunc tractatibus occurrere parat, et sub hac dissimulatione querunt nobis a tergo tam patrem quam filium excitare. Nihil enim sibi svavius, nihil magis usitatius est, quam cum alios in mutuum odium excitare potest, et concertantes alios ipse quietus solito more possit ex abdito speculari. Sciat igitur maiestas vestra omnem cesaris intentum non alio tendere, nisi ut occasionem future confederationis nostre precipiat et cum hoc Venetis complaceat, et ut nos cum hiis duobus regibus, quos dolet nobiscum in pace vivere, ad inimicitias ponat. Sed maiestatis vestre prudentie erit hiis dolis imperatoris occurrere, et apud sanctissimum dominum nostrum pro honore nostro partes suas interponere, ne petita Cesaris admittantur. Dicent reverendissimus dominus cardinalis Agriensis et magnificus Franciscus Fontana orator noster, quibus latissimam super hiis instructionem misimus, aliqua in hiis rebus sue sanctitati, nomine nostro, et rationes nostras latius explicabunt. Quibus auditis, si decretum est sue sanctitati, ut imperatori complaceat, poterit cum conditionibus per nos expressis complacere. Si enim aliter fiet, succendetur inter nos et illum unum grande incendium, quod difficilius erit extinguere quam inflammare.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. folio lat. jelzetű codexében. 68. — A levél dátumának megállapításában támpontúl szolgál az, hogy, mikor iratott, az egri bíbornok-püspök és Fontana, Mátyás király követe, Nápolyban időzött.)

---

[1]) Érti a Ferdinánd nápolyi királylyal Velencze ellen szövetkezett olasz államokat.

58.

1481 elején. IV. Sixtus pápának. Válaszol levelére, melyben felhívta volt, hogy védenczét Mauerkirchen Frigyes választott passaui püspököt ejtse el.

Beatissime pater et domine clementissime, post etc. Accepi breve sanctitatis vestre datum die t*(ali)* Decembris. in quo scribit sanctitas vestra ecclesie Pathaviensi de persona t*(alis)* providisse,[1]) neque hortatur . . .

A levél élén: Ad pontificem . .

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében, a 68. lapon, melynek végére esnek ezen levél első sorai; a következő lap, melyen a levél vége állott, hiányzik. — Monumenta Vaticana. E. CCV.)

59.

1481 elején. Aragoniai János bíbornoknak. Értésére adja, hogy a kalocsai érsekséget nem adományozhatja neki, de biztosítja, hogy az esztergomi érsekségben való megerősítést ki fogja részére eszközölni.

Reverendissime in Christo pater consangvinee et amice noster charissime. Sicut ex aliis litteris nostris paternitas vestra clarius intelliget, iam de facto archiepiscopatus Colocensis dudum ante duos menses disposueramus, cum littere paternitatis vestre per Dominicum cursorem suum ad nos allate fuerunt, quibus optabat archiepiscopatum illum in concambium pro archiepiscopatu Strigoniensi dari. Qua in re, sicut etiam aliis litteris nostris .respondimus, nos id, quod semel disposuimus, retractare non potuimus; nec responderet

[1]) A pápai levél, melyre Mátyás válaszol, kétségkivül 1480 deczember 13-ikáról van keltezve. Mert ezen napon bocsátotta ki a pápa bulláját, melyben a passaui káptalannak három ízben tett felebbezését visszautasítván. Haszler György bíbornokot a passaui egyház törvényes főpapjának nyilvánítja. *(Hansitz:* Germania Sacra. I. 574.) Sajnos, ezen levelet nem birjuk.

honori nostro ea, que semel deliberata mente fecimus amplius retractare. Rogamus igitur paternitatem vestram, habeat nos in hac parte excusatos, et non dubitet, quod nos ecclesiam Strigoniensem, quemadmodum cepimus, ita et procurabimus in ius et proprietatem paternitatis vestre. Habemus enim (sicut ex litteris illustrissime regine sororis vestre intelligetis) ante nos vias meliores et modos optimos, cum ecclesia Jauriensis nunc vacet, in nostrisque sit manibus, et etiam cum domino Salczpurgensi in tractatu sumus; quare non dubitamus brevi de manibus illius hominis ecclesiam prefatam explicari posse bono modo, et titulum illius ad possessionem archiepiscopatus Strigoniensis, quam defacto iam paternitas vestra habet, obtinere. Qua in re sciat nobis non minorem, quam sibi sollicitudinem et curam esse. Nec dubitet de nobis, quod nos illud, quod cepimus cum paternitate vestra, consummabimus, et Deo nobis favente ad effectum, iuxta desiderium vestrum, perducemus. Interea rogamus paternitatem vestram, quemadmodum etiam prioribus litteris ex speciali fiducia rogavimus, ut curet instare omni studio propter nos, quod sanctissimus dominus nostro sine omni mora iubeat bullas confirmationis ipsius Colocensis expediri, quas nos, ut in prioribus litteris scripsimus, satis sollicite expectamus. Nos enim illius negotium sanctissimo domino nostro prolixioribus litteris [1]) commendavimus; existimantes, quemadmodum expectamus adhuc paternitatem vestram, nostro potissimum intuitu, supplere in hac parte vicem nostram, et non minus illi bene velle, quam ille servire et obsequi cupit, sollicitusque est ad mandata paternitatis vestre. Quam etc.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetü codexében. 37.)

[1]) L. 50. szám alatt.

60.

1481 elején. Caffarelli Prosper ascolei püspöknek, a pápa Németországba küldött követének. Azon tárgyalásokról, melyek Beckensloer Jánossal, az esztergomi érsekségről lemondása iránt, folyamatban voltak.

Grates dicimus paternitati vestre, quod nos brevis sanctissimi domini nostri participem fecerit, et communicaverit nobiscum ea, que in mandatis a sua sanctitate accepit. Et primum credimus iam ea, que de facto archiepiscopatus Salisburgensis paternitati vestre per oratorem nostrum intimavimus, ad notitiam eiusdem pervenisse, super quo id amplius significare possumus, quod nos compertum habeamus illos, qui nuper ad cesarem nomine *(archi)*episcopi Salisburgensis accesserent, non de illius voluntate sed ex subordinatione Strigoniensis, nomine vasallorum illius ecclesie ad cesarem accessisse. Non tamen dubitet paternitas vestra, quod illorum adventus et oblatio neque ipsi *(archi)*episcopo, Salisburgensi ecclesie aut nobis quidquam officiet, quia nos certas iam provisiones fecimus. Quod si concordari negotia cum cesare non potuerint, et castra archiepiscopatus erepta brevi recuperabuntur, et insuper vasalli cogentur ad obedientiam archiepiscopi supradicti, et id facere, quod nos dixerimus eis faciendum; proinde moveri quicquam de illorum practica non velit. Quantum vero ad factum episcopatus Jaurinensis attinet, scimus, ipse ecclesiam hanc acceptare cum permissione tituli ecclesie Strigoniensis volet. Ad hoc, prout sanctissimo domino nostro super hoc admonenti scripsimus, consentimus; verum ut et insuper illi aliquam possessionem asseramus, id nequaquam faciemus, quia nullo modo possemus ecclesiam Strigoniensem tributariam facere, neque etiam nos sibi censuales. Proinde tentet paternitas vestra, et extremo studio adhibito experiatur sine mora, si ipse pro Strigoniensi vellet ipsa ecclesia Jauriensi contentari; quod si vellet, nos in complacentiam magis sanctissimi domini nostri, quam alterius cuiuscumque, consentiemus; si vero recusabit referemus sanctissimo domino nostro per nos non

defuisse, quin honestam cum illo concordiam acceptassemus, si voluisset nobiscum bono et honesto hoc medio concordare. Quidquid igitur vult, faciat paternitas vestra et expediat citissime, faciatque nos certiores, quia nos pro decore regni nostri et etiam pro salute nostra ecclesiam Jauriensem diu tenere in suspenso nolumus, neque patiemur, ut pastore viduata super hac perplexitate permaneat. Curet igitur de hoc nobis quamprimum ultimam prefati Strigoniensis voluntatem perscribere. Preterea noverit, quod nos acceptis litteris paternitatis vestre et intellectis omnibus, que in eis scribebantur, protinus unum cursorem ad urbem expedivimus, per quem fascem illum nobis missum, quem ad sanctissimum dominum nostrum cum litteris et ad nonnullos cardinales scriptum intelleximus, una cum litteris nostris (quarum copiam ad paternitatem vestram mittimus) destinavimus, volentes in iis et in omnibus, quibus possemus pro honore sedis apostolice et opinione nostra, quam de paternitate vestra habemus optimam, eidem complacere. De rebus autem illis speciosis domini Strigoniensis, que in fine litterarum suarum vestra paternitas nobis scribit, respondemus: benevolentiam illam domini Strigoniensis erga nos non alio tendere, nisi quod ipse de novo aliquam assecurationem archiepiscopatus Salisburgensis sibi spe conceperit, et quia ecclesiam illam assequi se posse desperat favore nostro non obtento, querit nunc dare verba, quibus ipse voti sui compotem se facere posset; veruntamen id habeat pro inconcusso paternitas vestra, quod quantumvis speciosa de nobis loquatur, quantamcumque etiam benevolentiam erga me ostendat, nunquam nos ad hoc inducet, ut ipse in viciniam nostram et ad latus nostrum ponatur, quia nos nequaquam volumus habere serpentem in gremio, neque viperam ad latus nostrum detinere. Paternitatem vestram bene valere optamus. Bude etc.

A levél élén: Mathias rex ad eundem. (A megelőző levél címe: Ad episcopum Asculanum.)

(Epistolae. P. IV. E. LV.)

61.

1481. márczius 10. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Nápolyba. Mentegeti magát, hogy a keresztény hatalmasságoktól elhagyatva, a törökökkel békét kell kötnie. Értesíti a nápolyi királynak küldendő segélyhad felől. Hadseregének szervezetét ismerteti.

Reverso ad nos Neapoli Ioanne Leontio, cognovimus omnia, que in presentia paternitatis vestre cum serenissimo rege Ferdinando patre nostro acta sunt, et maiestatis sue responsa bene intelleximus, ex quibus omnibus nihil aliud colligimus, nisi quod semper putavimus et paternitati vestre semper vaticinati sumus effectu comprobari; hoc, est in facto subsidii quantumvis verbis teneamur, nihil in finem omnino vel parum resultare; et id quidem si fiat, non fit sine maxima tarditate. Non enim ignorat paternitas vestra, que et qualia promissa nobis de subsidio prestando facta sunt, et etiam nos quantos labores susceperimus ad exhortationem sanctissimi domini nostri et ipsius patris nostri, in quibus laboribus quam intolerabiles sumptus habuimus, non opus est referre, quia paternitas vestra ex sua prudentia optime intelligere potest. Et quamvis grave admodum et intolerabile sit ad aliorum exhortationes pro commodo defensionis publice sine alieno adiutorio nostra tantummodo exponere, multo tamen gravius, molestiusque, quod dum alii succurrere necessitati publice recusant, nos quoque rebus nostris in tempore providere non sinunt. Quo fit, ut ex omni parte negotia nostra confundantur, dum nos cum Turca ad certas pacis conditiones devenire poteramus, et ad hoc ipse Turcus nos sponte etiam hortabatur. Sed tamdiu nos id negotium in complacentiam aliorum differre et in suspenso tenere oportuit, donec ex utraque parte maneremus in sicco; hoc est, ex hac parte expectatione nostra frustraremur, ex altera vero nesciremus, negotia illa tantopere dilata in quibus terminis consisterent, presertim cum Turcus ipse diu multumque verbis tentus sit, et nihil usque modo certi de voluntate nostra ad pacem intellexerit, licet apud nos frequentes

fecerit instantias per diversos. Quare oportebit tractatus cum illo ab initio resumere, si volumus, sicut nobis necesse erit ad aliquas conditiones devenire; sed etiam opus erit, ut aliquid in effectum faciamus, quia nisi facta verbis respondeant, nihil omnino credunt. Quod idcirco significare voluimus paternitati vestre, ut, si nos ultima necessitate coactos ad aliquas conditiones cum Turco devenire contingat, sciat nos, ubi opus erit, excusare; quia ut premissum est, id nequaquam faceremus, nisi nos extrema necessitas coarcteret. Nihilominus, sicuti alias requisiti pro mittendis ad patrem nostrum gentibus sumus, cum videamus illum magna necessitate laborare, gentes illas, quas a nobis petivit, licet cum difficultate, disposuimus tamen; nemo enim libenter ad partes illas transmeare vellet. Nunc tamen 400 pedites et 150 equites, sub conductu capitanei nostri Blasii Magyar, premissuri sumus, reliqui hussarones hoc est 150 alii brevi subsequentur; ita ut in toto 300 equitum, ex quibus 100 erunt armigeri 200 vero hussarones, numerum compleant. Mitteremus quidem illos, sicut iam pridem constitueramus, simul omnes uno passu; sed navigia, quibus traiicerentur, defuerunt nobis; nusquam enim in dominiis nostris tot reperire navigia potuimus, licet magnam habuerimus diligentiam, ut potuissent uno traiectu traiici. Quapropter oportuit alios, propter defectum navigiorum remanere, sed et illos brevi expediemus. Solum optamus, ut paternitas vestra serenissimum dominum regem Ferdinandum patrem nostrum moneat, ut aliqua illis navigia ad traiiciendum usque in Segniam premittantur, quo commodius celeriusque pro opportunitate presenti traiici possint, alioquin oportet illos diu retardari. Ordinet etiam apud patrem nostrum, ut premittantur eis obviam aliquot vectores onerarii, qui arma bellica cum sclopetis, ballistis, sagittis et globis, que omnia nos hinc apparata mittimus, una cum ipsis gentibus nostris conducere debeant; sine talibus namque instrumentis gentes parum utilitatis efficient. Que omnia nos hinc ad ulteriorem portum transmittemus; solum provideatur, ut inde ulterius hoc est ad loca opportuna per vectores onerarios transmittantur; nos enim omnia, que poterimus, pro isto patre nostro

libenter faciemus, prout mutue necessitudinis et coniunctionis debitum requirit; quamvis ex responso illius quod ad nos Leontius attulit, nihil tale intellexerimus, quod vel promissionibus nobis datis et expectationi nostre vel certe saluti publice bono modo responderet. Responsum id inter alia continet: rebus sic stantibus, hoc est antequam Turci ex Hidrunto non pellerentur, non posse maiestatem suam aliquid facere ad factum subsidii, sed post recuperationem Hidrunti, repulsis ex ea provincia Turcis, separatum usque ad Camisiam omnia exponere. Quibus verbis quid nos fidamus vel etiam quid exinde eliciamus, non videmus. Si enim tunc, cum de proximo maiestatem suam urget instans calamitas, hoc, quod maxime in rem suam pertineret, amicis non prestat: multo minus tunc faceret, cum talibus impedimentis esset expeditior. Scribit sanctissimus dominus noster 200000 florenorum nunc esse per suam sanctitatem decreta dari nobis pro subsidio contra Turcas; eam vero summam debere per potentatus Italie iuxta suam taxationem contribui, ad quam sua sanctitas contribuere vellet 50000 florenos quotannis pro defensione fidei. Licet vero nos longe plura exponamus, tamen, si id subsidium nobis accederet, adhuc esset rebus nostris defessis aliquod adiuvamen; verum, sicuti ex brevi apostolico colligimus, neque in ista limitatione magna spes habenda est nobis, cum intelligamus huiusmodi summam per pontificem cum conditione decretam, hoc est, quod sua sanctitas tantum contribueret, si alii quoque potentatus iuxta limitationem factam ratam suam exhibebunt; et cum nemo adhuc responderit se id, quod impositum est, daturum, veremur, ne uno recusante omnes in communi se retrahant. Nobis tamen non erit grave diutius expectare, dummodo illi, quos vicinum incendium de proximo tangit, sufferre valeant. Videbunt omnes, quod nos rebus nostris bono modo consulemus et authore Deo providebimus, quod si pereundum est, primi non pereamus. Ut autem paternitas vestra gentium nostrarum conditiones serenissimo domino regi Ferdinando patri nostro declarare valeat, placuit, ut diversos ipsarum gentium ordines succincte describamus, quatenus cognitis omnibus sciat maiestas sua, quot ex quo-

cumque ordine velit ad se transmitti. Scire potest paternitas vestra, que sepius presentibus oculis vidit, gentes armorum apud nos tripartito distribui ordine, quorum primus ex armigeris constituitur; hi pro qualibet angaria 15 aureos ad quemlibet equum habere volunt, et minus recipere nolunt ut isthuc accedant. Alius ordo est equitum levis armature, quos hussarones appellamus; hi pro una angaria 10 florenos habere volunt ad unum equum, et aliter isthuc proficisci nolunt. In tertio ordine pedites sunt, et hi quidem diversis ordinibus distincti, horum enim alii gregarii sunt, alii armigeri, nonnulli clipeati. Gregarii milites seu pedites pro qualibet angaria ad unam personam habere volunt 8 aureos. Armati vero seu clipeati, cum sine pueris et servitoribus arma et clipeos ferre nequeant, et quia hos pueros opus est illis in hunc usum pro necessitate conservare, volunt eos unusquisque ad arma singula et ad clipeos habere simul cum duorum hominum stipendio. Sunt preterea magistri pixidum, qui sciunt trahere ex sclopetis et huiusmodi minoribus instrumentis, verum non ita strenui et utiles sunt, uti pedites ad trahendum ex pixidibus; sed post clipeatos in initio conflictuum, antequam scilicet manus conferant, item ad expugnationes castrorum et defensiones maxime utiles sunt; itaque volunt et isti habere tantum, quantum pedites gregarii. Apud nos vero ista consvetudo observatur, quod quantacumque peditum summa sit, quinta pars ex pixidariis constituatur. His itaque omnibus intellectis maiestas sua eligat, quotquot ex singulis ordinibus habere voluerit. Nos enim cognita mente sue maiestatis ex omnibus istis libenter transmittemus, hoc tamen conditione, ut sua maiestas vel huc pro stipendio pecuniam mittat, vel si placet, ut nos hic eis pecuniam dividamus nostram, mittat huc aliquem ex suis, vel committat reverendo patri Segniensi, ut illas gentes revideat et quantum nos ad illas illuc mittendas exponemus, faciatque nos per inscriptionem suam certiores, in quo loco et quando nos pecuniam ad illos exponendam recipere debeamus. Ut autem maiestas sua mores et consvetudinem istarum gentium cognoscat, armigeri apud nos muri loco habentur, qui nunquam se loco movent, etiamsi ad unum

in sua statione trucidentur. Gentes vero levis armature secundum opportunitatem excurrunt, et postquam fessi sunt vel graviora pericula sentiunt, post armatos se recipiunt, atque ibi restauratis viribus et resumpto spiritu consistunt, donec captata commoditate sursum ad pugnas excurrant; peditatumque denique omnem et pixidarios armati clipeatique milites circumsistunt, non aliter, quam si in munitione consistant; clipei namque maiores ad invicem positi per circuitum formant effigiem castelli, et parietes representant, quibus protecti gregarii pedites et omnes qui in medio sunt, velut ex propugnaculis et munitionibus pugnant, et data opportunitate erumpunt; prout hec omnia paternitas vestra, que pluribus expeditionibus nostris interfuit, oculis presentibus potuit sepe intueri. Hec id circo volumus describere paternitati vestre, ut sciat maiestati regie declarare, et exinde maiestas sua deliberare, quot velit ex omnibus ad se mitti. Nos autem tales capitaneos misimus, qui hec omnia instaurare norunt, prout maiestas sua, cum solet, videre poterit in experientia, et non esset malum si sua maiestas videret a Blasio Magyar capitaneo nostro ista omnia representari ad probam in conspectu suo, videret enim, ad instruendas acies quis modus et ordo apud nos observatur, et si sue maiestati placeret, ille ordo teneretur, si vero aliter fieret, omnia ad nutum et beneplacitum maiestatis sue fiant. Sed hoc bene attendere velit, quod is Blasius Magyar bene expertus sit Turcorum mores, qui sepius et nobiscum et sine nobis Turcorum pugnis et conflictibus interfuit, et ideo ipse optime callet, qualiter sit pugnandum cum Turcis. Preterea sciat paternitas vestra nos propediem missuros Ioannem Vitéz oratorem nostrum in urbem, quod facimus multis et frequentibus svasionibus et exhortationibus paternitatis vestre permoti. Is itaque orator a nobis in mandatis accipiet, ut agat omnia secundum consilium paternitatis vestre, quam rogamus, ut attendere velit illi, et dirigat illum, prout magis convenire arbitrabitur honori nostro, ne per illius presentiam aliquid indecens committatur. Ad prescripta vero paternitatis vestre de fratre suo Angelo Benigeno, id a nobis responsi habeat, quod nos illum ob amorem paternitatis

vestre diligamus; et profecto voluissemus illum penes reginam manere vel hactenus, nisi ipse causam prestitisset. Nam cum nos ex Strigonio in has partes iter cepimus, tunc ipse, ut est aliquando sui iuris, Agriam concesserat, postea vero ad reginam se contulit, et in eius societate venit huc. Nec putet paternitas vestra nos vel reginam illum ad capiendam uxorem coarctare, sed ipse, ut est etate iuvenili dissolutus ultro quesivit ex ancillis regine uxorem ducere, de quo nos redarguimus eum. Et profecto nos illi bene volumus, dummodo ipse se non retrahat. Nunc quoque fecimus illi dari pecuniam, et si servire vellet vel se in obsequio nostro exercere (est in potestate sua) nos libenter amodo retinebimus cum nobiscum, et ob respectum paternitatis vestre benefaciemus illi, quemadmodum de hoc locuti sumus paternitati vestre. Hoc quoque datur nobis intelligi, quod gentes armorum, que in presidium maiestatis regie patris nostri undique concurrunt, magnam patiantur victualium penuriam. Quamobrem vellemus, ut paternitas vestra nostram consvetudinem, quam in expeditionibus nostris observamus, maiestati sue declararet, hoc est, ut ubicunque gentes armorum consisterent, illuc undique fora ducerentur, et bonum esset, ut in hoc sua maiestas teneret aliquem bonum ordinem, hoc est, ut ad omnia vicina oppida et proximos vicos certos vectores oneratos secundum loci conditionem imponeret, qui res venales ad castra sive stationes gentium comportarent; quia hoc modo neque exercitus deficeret necessariis, neque lucrum hoc alio preterquam ad commodum et utilitatem maiestatis sue et subditorum suorum redundaret. Si autem maiestas sua Hidruntum expugnare intendit, iudicio nostro bene faceret si uteretur ad hujus*(modi)* expugnationem consilio Blasii Magyar capitanei nostri et iuberet eum preesse expugnationi, atque omnia necessaria, virgas scilicet pro sepibus et alterius generis ligna ad expugnationem opportuna nutui illius et consilio comportari; quod credimus omnia cum minori hominum iactura et cum maiori maiestatis sue commodo posse hoc modo celerius expediri. Accepimus etiam Hidruntum sic fortificatum esse per Turcos, ut et bombarde et machine bellice aggeribus et munitionibus

de novo factis parum nocere valeant. Quamobrem consilium nostrum esset, ut admoverentur funde maiores ad eandem expugnationem, ut ex illis oppugnarentur inclusi. Nos quidem habemus octo Segnie, quas si placeret libenter illuc mitteremus, quandocumque per maiestatem suam de hoc requireremur. Mittimus autem cum funibus et fundabula et alia id genus machinarum necessaria correquisita. Hec enim erunt nostro iudicio magis apta ad expugnationem illam, quam bombarde qualescumque, presertim si oppidum illud lapidosum est; quia cadentes desuper lapides plures obruerent, quam si traherentur ex bombardis et fierent cum minori expensa propter pulveres, quorum apparatus magno constat. Ad fundas autem non amplius quam lapidibus tantum opus foret, et una illa tres bombardas in fundendo lapides prevaleret. Fertur hic apud nos insuper maiestatam regiam bombardariis hoc est magistris optimis carere, qui sciant ex bombardis trahere, et etiam fabris lignariis sive carpentariis plurimum indigere. Quod si ita est, rogamus, ut maiestas sua huiusmodi indigentias, que sibi damno esse possunt, non velit celare a nobis, quia nos omnia que necessaria fuerint, in copia mittemus, et providebimus cito, quod de his omnibus defectum non patietur. Zagrabie, 10. Martii. 1481.

(Egykorú másolata a magyar országos levéltárban. — Epistolae. P. IV. E. XCV. Tévesen 1480-ra téve.)

62.

1481. márczius 10. Ferdinánd nápolyi királynak. Részvétét fejezi ki a törököktől szenvedett csapás fölött, és jelenti a segélyhad útnak indítását.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Hesterno die litteras vestre maiestatis simul cum reverendissimi domini cardinalis Agriensis legati apostolici nobis redditas accepimus, quibus significatur maiestatem vestram propter Turcorum presentiam in periculo esse constitutam, et requirebatur, ut 1200 equites levis armature, quos hussaros vocamus,

expediremus ad stipendium sue maiestatis. Doluimus plurimum et dolemus hoc infortunium maiestatis vestre, et quemadmodum sepe antea scripsimus, ita et nunc certiorem illam facimus omnes adversitates illius non minus, quam proprias nostras, a nobis reputari, quibus devitandis omnem opem et operam ferre parati, et quidquid per nos fieri possibile est libenter et cum omni affectu offerimus, nec minus de malis maiestatis vestre presentibus, quam proprie de nostris cogitamus, non enim alienas fortunas maiestatis vestre vel prosperas vel adversas ducimus, et idcirco adversis rebus suis et in periculo constitutis plus, quam nobis, omni presidio possibili adesse dispositi sumus, modo doceamur, qualem nobis maiestati vestre opem ferre necessarium sit. Nam sicut reverendissimo domino cardinali Agriensi prefato scripsimus, gentes nuper petitas sub conductu Blasii Magyar capitanei nostri dudum expedivimus; verum propter impedimenta itineris eos mittere celerius impossibile fuit, et ubi tempus aliquantisper remissum ad ambulandum iter pervium reddidit, nulla mora iussimus eos ambulando festinare, quos non dubitamus propediem ad maiestatem vestram perventuros; paratique fuissemus et gentes levis armature, hoc est hussarones disponere, dummodo fuissemus antea requisiti, sed cum iam illas gentes preparatas premiserimus, non licuisset nobis sine iactura gravi rerum nostrarum revocare, cum ultra 20,000 *(florenos)* ad illos exposuerimus. Si tamen voluntas maiestatis vestre fuerit, quamprimum avisati fuerimus huiusmodi gentes expedire, et in omnibus rebus, quibus possumus, morem gerere voluntati ac desiderio maiestatis vestre parati erimus; ita tamen, ut certi simus, cum gentes illas expediverimus, quod pecunias apud Segniam accipiant, et in eundem locum navigia illis ad traiiciendum opportuna premittantur; prout super his omnibus reverendissimus dominus cardinalis Agriensis cui latius super his scripsimus [1]), maiestati vestre mentem nostram apertius declarabit. Quam felicem esse et cunctis his tribulationibus explicari summo cum desiderio expectamus. Datum.

A levél élén: Mathias rex ad regem Ferdinandum.

(A kassai formulareban. 73. — Epistolae. P. IV. E. XLIV.)

[1]) Lásd az előbbi szám alatt.

63.

1481. március 10. Ferdinánd nápolyi királynak. Értésére adja, hogy üzeneteit Veronai Gábor bíbornok fogja vele közölni.

Prolixioribus litteris scripsimus ad reverendissimum dominum cardinalem Agriensem de iis responsum,[1]) que novissime retulit ad nos Ioannes Leontius a vestra maiestate, et commisimus omnia communicari cum maiestate vestra, quam rogamus ut patienter omnia audire velit, et intellectis omnibus, que idem cardinalis nomine nostro declarabit, curet nobis sine mora responderi, ut intelligamus aperte voluntatem maiestatis vestre, et secundum id sciamus nos illi conformare. Quam bene valere et felicem esse optamus. Datum etc.

A levél élén: Mathias rex ad regem Ferdinandum.

(Epistolae. P. IV. E. XLVII.)

64.

1481. március 11. IV. Sixtus pápának. Köszönetét fejezi ki a királyi kegyuri jogokon ejtett sérelem orvoslásáért, a törökök ellen ígért pénzsegélyért és felajánlott közbenjárásáért a császárral való béke helyreállítása érdekében.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Ex litteris sanctitatis vestre intellexi clementiam illius et bonam erga me voluntatem, quam in conservando iure meo sanctitas vestra gratiose ostendit, de quo maximas et ingentes sanctitati vestre gratias ago, meaque obsequia illi obsequia illi offero, magisque in dies obligatum me cognosco. Nam, ut sanctitas vestra intelligat, nichil michi molestius erat, quam illud ius meum, quod predecessores mei usque ad mea tempora semper inviolatum conservarunt, meis tem-

[1]) Lásd a 61. szám alatt.

poribus tandem aliqualiter perturbari, quod videbam cedere in meum maximum et regni mei preiudicium atque detrimentum. Cum vero in hoc se vestra sanctitas gratiosam ostenderit, et memor obsequiorum meorum, voto meo et petitioni pium prebuerit assensum, dici non potest, quanta cum iocunditate et gratitudine hanc gratiam michi ostensam a sanctitate vestra susceperim, pro qua tametsi hactenus in obsequio sedis apostolice nemini cesserim, tamen deinceps conabor omni studio michi possibili et obsequio meo ardentiori de sanctitate vestra istud promereri. Quod vero sanctitas vestra significat venturum ad me unum ex reverendissimis dominis cardinalibus, quem suscepte expeditionis gratia et pro regnorum meorum iure et quiete ad me destinare decrevit etc., placuisset michi et magno cum desiderio vidissem, si iam antea sanctitas vestra aliquem talem ad me destinasset, sperassem enim plurima illius consilio et auctoritate fieri potuisse, que rebus christianis plurimum conduxissent et sanctitatis vestre honori bene respondissent; tamen quicunque adhuc veniat, ego illum libenter videbo et ob reverentiam sedis apostolice cum omni honore tractabo. Verum si, prout ego intelligo, cardinalis ille, quem sanctitas vestra missura est, prius in Germaniam, deinde ad imperatorem, ac postea ad me et ad alios ire debet, vereor, ne antequam ipse suum iter perficiat, plurima in rebus christianis negligentia committatur, et tempus sine aliqua reipublice christiane utilitate elabatur. Quantum enim ad me attinet, equo illum animo, quicunque venerit, expecto, sed sicut beatitudo vestra intelligit, hec calamitas, que christianam rempublicam iamdudum urget, non solum me, sed et alios iam tangere cepit, et vereor, ne vicinum incendium alii minus quam ego, tempore labente, sufferre valeant. Quod autem de subsidio ducentorum milium michi per sanctitatem vestram ad prosequendum negotium fidei decreto ad me scribit, ingentes ago gratias vestre sanctitati de cura, sollicitudine ac ardore illius circa negotium fidei; sed scire illam volo, quod post multos et infinitos labores meos in rebus fidei, post intolerabiles sumptus, quos a multo tempore sine intermissione facio, nichil michi iocundius foret, quam si

viderem alios quoque, uti deceret, instanti christiane calamitati attendere, et pia sanctitatis vestre monita suscipere cum effectu. Nam, ut cum venia sanctitati vestre iudicium meum aperiam, in hoc subsidio, quod sanctitas vestra decretum esse scribit, ego modicam spem repono, presertim cum illud, sicut ex brevi ad me misso coniicio, cum conditione decretum intelligam, hoc est, ut sanctitas vestra certam summam contribuet, si alii quoque principes Italie, iuxta taxationem sanctitatis vestre, suas partes contribuent; et licet id ego firmiter credam, quod taxatio illa in mente sanctitatis vestre firmata inconcussaque sit, tamen cum nullus principum adhuc de solutione taxe huiusmodi sanctitati vestre responderit, dubito, ne illi subterfugia querant, et recusante uno partem suam contribuere, ceteri, quisque pro sua parte, excusent se. Verum si, prout beatitudo vestra ordinavit, id facient, sanctitas vestra per aliquem ex suis pecuniam illam mittere poterit, quandocunque volet, quam ego nec tangere volo, sed opto, ut idem homo sanctitatis vestre gentibus illis, quas in negotio fidei occupatas viderit, distribuat. Nam si in tempore opportuno, hoc est, dum nuper in Bosna potenti exercitu agebam, subsidium tale mittebatur *(sic),* profecto potuissem usque in hodiernum aliquod tale contra Turcos agere, ut illi aliorum obliti de sua potius defensione, quam Christianorum offensione nunc demum cogitarent. Verum cum sub expectatione promissi subsidii exercitu preparato ibi demoror, tandem spe frustratus et a nemine adiutus, consummato tamen opere, quod intenderam, me in hoc regnum meum Sclavonie recipere coactus sum, equis sicut pluribus et hominibus, assiduitate pluvie et luti magnitudine, destructis et amissis. Ad quod faciendum me, prout tunc quoque scripseram, nova quedam ex imperio ad me delata hortabantur; ferebatur enim imperatorem Romanorum misisse quendam ex suis contubernalibus, comitem Hugonem ad dietam principum imperii, ibique sub colore prestandi contra Turcos subsidii quindecim milia hominum imperatori contra me esse promissa. Que res cum michi prima fronte gravis et iniuriosa videretur, quod scilicet nesciveram de imperialium insidiis quicquam antea suspicari,

reversus ideo fui, ut si ea, que dicebantur, vera essent, me et regnum meum ab huiusmodi insidiis premunirem; sed quamprimum reversus sum, certificatus per nonnullos sum rem aliter haberi, atque michi dicebatur, subsidium videlicet quindecim milium non contra me, sed contra Turcos esse per imperiales decretum, atque id ita esse conclusum, ut homines illi ad ea loca iuxta meum consilium ponerentur, ubi magis necessarii et utiles defensioni christianitatis meo iudicio viderentur. Intellexi etiam protinus deputatos esse ad me oratores ab imperio, reverendum dominum episcopum Aystetensem cum duobus aliis militibus, qui me et imperatorem nomine illorum hortarentur ad pacem; hii proximis diebus Rakospurgam advenerunt, ut michi principum intimata exponant. Ad illos igitur concessurus iam et ipse in procinctu sum, ut illos audiam, et super hiis, que ipsi in mandatis acceperunt, cum illis tractem et conferam. Placuisset tamen aliquem sanctitatis vestre legatum vel nuntium tractatibus illis interesse, ut eo presente omnia agerentur, qui et de mea iustitia in ipsis tractatibus plenius edoceri, et vestram sanctitatem potuisset melius informare; cuius consilio pro honore et reverentia sedis apostolice uti voluissem; a quo sanctitas vestra cognovisset omnes differentias, que inter me et imperatorem aguntur, non a me, sed ab ipso imperatore sumpsisse principium, nec unquam placere michi cum aliquo christiano principe et multo magis cum imperatore dissidere, si ipse ad hoc multiformibus iniuriis me non provocaret, qui solus, ut sepe scripsi, cum omni sua potentia non tanti est, ut michi nocere, vel me alio occupatum retrahere ab incepto valeat, quia semper unicus ductor exercitus mei suis conatibus sufficiet et sue potentie resistet. Sed auxilia principum imperii, licet nec illa michi adeo formidolosa sint, tanquam que michi nocere nequeant, dummodo antea possint a me previderi, non ita contempnenda sunt, ut imparato credantur non posse aliquod nocumentum inferre. Verum quandocunque sanctitati vestre placuerit, me in negotiis fidei, collato aliorum subsidio, occupari, beatitudo vestra sentiet, quod sive pax cum imperatore sequatur, sive non, in quo me ipse, ut nuper per alias litteras meas scripsi,

sanctitatis vestre iudicio et discussioni submitto, a prosecutione defensionis catholice imperator me nunquam revocabit. Sed michi perquam grave et molestum est, cum alii iam fere omnes cum Turco pacis conditiones acceperint, ut imperator et Veneti, et illorum socii, si ego ipse solus, qui usque ad ultimam lassitudinem pondus diei et estus tuli, semper in hac expectatione pendeam. Quamobrem nec beatitudo vestra, nec alius quispiam michi iuste imputare poterit, si ipse quoque, qui tanto onere pressus ab omnibus derelictus sum, casu contingente, novitate coactus, aliquas cum eodem Turco conditiones accepero; quod, ut premisi, nunquam aliter facio, nisi necessitate coactus. Super quibus omnibus sanctitas vestra mentem meam ab oratore meo, quem propediem istuc ad pedes sanctitatis vestre mittere decrevi, clarius accipiet. Quam altissimus conservet incolumen et felicem longa per tempora ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Zagrabie, undecima die Martii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum meorum Hungarie etc. anno vigesimo quarto, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.

Commissio propria domini regis.

Kivül: Sanctissimo in Christo patri et domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universatis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 317. — Monumenta Vaticana. E. CXXVII.)

65.

1481. március 11. Caffarelli Prosper ascolei püspöknek, a pápa Németországba küldött követének. Felkéri, hogy jöjjön hozzá, és a német birodalom követeivel megindítandó tárgyalásokban vegyen részt.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemie rex, reverendo in Christo patri domino episcopo Asculano, oratori apostolico, amico nostro dilecto salutem. Reverende pater, amice nobis dilecte. Postquam intelleximus de adventu oratorum, qui venturi ad nos sunt ex parte illustrissimorum dominorum electorum et principum imperii,[1]) cupiebamus una etiam intelligere de adventu paternitatis vestre; nos enim adventum libenter audivimus, tum quia ipsos dominos electores, per quos missi sunt, tanquam fratres et amicos nostros singulari benevolentia complectimur, tum quia speramus oratores iusti et honesti fautores advenire. Sed multum optaremus, ut et paternitas vestra, que nostre iustitie et equitatis non ignara est (si quo modo id possibile esset) una adveniret, ut presente paternitate vestra, que per sanctissimum dominum nostrum, sicut ab eodem intelligimus, tractande ac maxime elaborande inter nos et imperatorem concordie gratia isthuc missa est, et que apostolice sedis in hac parte personam representat, negotia ipsa tractentur, forentque omnia ad scitum paternitatis vestre, que facile nobis assistere posset in his, que videret ad nostram pertinere iustitiam, iusteque et honeste petentibus favere et testimonio esse. Si quid vero contrarium afferretur nobis, his sua prudentia et authoritate occurrere commodius valeret, et audiret coram que cum ipsis oratoribus apud nos agerentur, ut posset sanctissimo domino nostro equitatis et innocentie nostre testimonium scriptis suis declarare. Quamobrem si quo modo possibile foret, nisi aliud paternitatem vestram apud cesarem retineret, placeret nobis plurimum, si ipsa quoque veniret et tractatibus illis, qui cum prefatis oratoribus futuri sunt, interesset; credimus

[1]) A nürnbergi birodalmi gyűlés követei: az eichstädti püspök és Absperg lovag.

enim, quod ea res sanctissimo domino nostro non esset ingrata et nos quoque confidentius nostram iustitiam declarare presente paternitate vestra possemus, que sicut antea omnem bonum animum nostrum iusti et equitatis rationem ex verbis nostris et tractatibus in presentia paternitatis vestre habitis intellexit, ita et in his facile intelligeret. Et non dubitamus, quin sub testimonio paternitatis vestre facile cognosceretur iustitia, et equitas suum locum obtineret. Ceterum mittimus paternitati vestre copiam litterarum, quos bonus ille servitor paternitatis vestre [1]) ad quemdam mercatorem in litteris suis scripsit, ex quibus paternitas vestra intelliget ipsum non posse a natura sua et moribus desistere. Quod idcirco volumus iterato significare paternitati vestre, ut sciret ab illo sibi precavere; quia nos, sicuti prioribus litteris significavimus, quemadmodum sedis apostolice obsequentissimi sumus, ita et oratoribus illius ad omnia commoda singulariter afficimur. Nec credat paternitas vestra, quod in calce litterarum suarum de illo scribit, ipsum hic apud nos vel apud regnum nostrum unquam locum habiturum, quia nos hominem illum ex huiusmodi moribus satis perspeximus, et si veniret, nequaquam nos talem hic manere pateremur. Nos enim honorem paternitatis vestre super omnia obsequia illius diligimus, et nolumus talem apud nos retinere, qui idem faceret nobis, quod fecit paternitati vestre.

A levél élén: Mathias rex ad episcopum Asculanum.

(Epistolae. P. IV. E. L. Tévesen Budáról keltezve; Mátyás azon időben, mikor a levél iratott, Zágrábban időzött.)

66.

1481. márczius 13. IV. Sixtus pápának. Titkos jegyekben írt előterjesztésére választ kér.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Intellectis hiis, que sanctitas vestra mihi in ciffra, brevi apostolico inclusa, ad quedam mea scripta respondit, rursum sub eadem

[1]) Beckensloer János érseket érti.

ciffra in regesto presentibus incluso rescripsi [1]) sanctitati vestre, cui supplico, ut dignetur mihi ad hec scripta mea paternali clementia iterato votivum dare sub eadem ciffra responsum. Conservet altissimus sanctitatem vestram longa per tempora incolumen et felicem ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Zagrabrie, XIII. die mensis Martii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum autem meorum anno Hungarie etc. vigesimo quarto, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.
P*(etrus)* secret*(arius)*.

Kivül: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije, a pecsét nyomaival, a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 351. — Monumenta Vaticana. E. CXXVIII.)

67.

1481. márczius végén. Aragoniai János bíbornoknak. Kéri, hogy a pápától a szerémi püspöknek adott megbízás, ennek halála következtében, a kalocsai érsekre ruháztassék át.

Reverendissime in Christo *(pater)*, amice et consangvinee noster charissime. Litteras paternitatis vestre tertia Martii datas accepimus, et ea que paternitas vestra in eis significavit, omnia intelleximus, habemusque illi gratiam, quod ea, que accepit, fideliter et uti res se habet scribat. Interea breve apostolicum [2]) una cum litteris paternitatis vestre accepimus, quod bene scribat ad reverendissimum patrem dominum episcopum Asculanum, uti ex litteris paternitatis vestre et copiis ad nos missis cognovimus in facto archi-

[1]) Ezen előterjesztést, sajnos, nem birjuk.

[2]) Ezen pápai iratokat nem bírjuk.

episcopatus Strigoniensis. Quibus acceptis, nulla mora litteris nostris, que ad eam rem necessaria videbantur, confici iussimus, et breve illud cum nostris et paternitatis vestre litteris extemplo ad ipsum dominum Asculanum destinavimus, credimusque illum daturum operam possibilem, ut res illa paternitati vestre nota pro desiderio sanctissimi domini nostri et paternitatis vestre conducat*(ur)*, quod et nos ex animo affectamus. Preterea allatum est aliud breve apostolicum in facto exemptorum,[1]) pro quo antea paternitati vestre scripseramus; in quo brevi sanctissimus dominus rescribit, commisisse mediante alio, quod etiam cum aliis allatum est, negotium illud reverendis dominis patribus episcopo Vesprimiensi et episcopo Sirmiensi, ut ipsi de hoc negotio perquirant et sue sanctitati perscribant. Quod nobis plurimum placuisset, nisi ipse dominus Sirmiensis medio tempore, hoc est antequam huiusmodi breve afferretur, fuisset ex humanis sublatus.[2]) Ipso autem mortuo non visum est breve illud apostolicum, quod ad ambos sonat in communi, alteri destinare, propterea quod putavimus defuncto altero, ex quo ea inquisitio duobus commissa fuerat, alterum fortasse non sufficere ad exequendum mandatum sue sanctitatis. Quamobrem iterum rogamus paternitatem vestram, velit instare et cooperari, ut illa commissio archiepiscopi Colocensi in forma priori, ut scilicet dominus Colocensis simul cum Vesprimiensi episcopo de negotio exemptorum perquirant, atque ambo pariter id, quod compererint, sue sanctitati fideliter rescribant; nos enim de illis duobus confidimus, et scimus, quod ea, que comperient fideliter sue sanctitati rescribent.[3])

A levél élén: Mathias rex ad cardinalem Aragonie.

(Epistolae. P. IV. E. LII.)

---

[1]) Ezen pápai iratokat nem birjuk.

[2]) Bartholomaeus de Pascia szerémi püspök 1481 elején halt meg.

[3]) A levél végén a keltezésnél áll: »Alberegalis«. Ez tévedés. Mátyás király az 1481-ik év első öt hónapját Zágrábban és Regedén töltötte.

68.

1481. március. Mocenigo János velenczei dógének. Felhívja, hogy a velenczeiektől lefoglalt magyar gályának visszabocsátását rendelje el.

Cum nuper quedam navis iussu nostro per homines capitanei nostri, Segniensis Segniam adduceretur, ut in ea gentes nostre, quas in subsidium soceri et patris nostri serenissimi regis Ferdinandi contra Turcos paraveramus, traiicerentur,[1]) relatum nobis est, per capitaneum vestrum illam fuisse interceptam et ad requisitionem capitanei nostri predicti minime restitutam. Que res cum preter nostram expectationem facta sit, et id nobis persvadeamus, non de scitu et voluntate dominationis vestre factum esse, maxime cum nos vetustam amicitiam et bonam vicinitatem, quam cum dominatione vestra habeamus, in nullo unquam temeraverimus, neque etiam temerare intendamus: rogandam duximus amicitiam vestram et presentibus admonendam, quatenus prefatam navim dicto capitaneo nostro libere restitui committat. Qua in se faciet nobis dominatio vestra complacentiam singularem et se fautricem singularem utilitati reipublice ac etiam christianis rebus contendet, nostre vero expectationi et mutue benivolentie respondebit, pro quo et nos offerimus amicitie vestre ad maiora. Datum.

A levél élén: Ad ducem Venetiarum.

(A M. N. Múzeum 1656. folio lat. jelzetű codexében. 44.)

---

[1]) Az Otranto visszafoglalására küldött magyar hadakról van szó.

69.

1481. április 4. Aragoniai János bíbornoknak. Felkéri, eszközölje ki a pápánál, hogy a Magyarország részére engedélyezett jubileumi bucsúk hatálya a salzburgi egyházmegye területére is kiterjesztessék.

Mathias rex Hungarie etc. Reverendissime in Christo pater, consangvinee et amice noster charissime. Magnas et infinitas habemus paternitati *(vestre)* gratias, quod in rebus nostris ad sanctissimum dominum nostrum tam est sollicita, tam vigilans, ut ea, que optamus, non solum pro nostro desiderio, sed etiam ultra votum perducat. Facit hoc ex bonitate sua et vero quem habet erga nos affectu, quemadmodum in obtinendis bullis indulgentiarum compertum est, quod ad tempus quadragesime presentis pro voto nostro obtineri possint; ita tamen, ut ipsi per sanctissimum dominum in hac parte non notemur dare operam. Velit et omne studium opponere, ut huiusmodi indulgentias iubilei ad diocesim et districtum archiepiscopatus Salisburgensis, ex quo ipsa ecclesia nunc sub nostra protectione existit, obtineat saltem per id tempus, quo gratiam priorem obtinuit duraturam. Si enim sanctissimus dominus noster id nobis concederet, magno gratie loco reputaremus a sanctitate sua; quia speramus plus commodi ac utilitatis ex diocesi ac iurisdictione prefati archiepiscopatus Salisburgensis, quam ex toto regno reportare; quoniam paternitas vestra reverenda bene scit regnum nostrum alioquin assidua pugna contra Turcos satis esse gravatum, et homines huius patrie sumptibus continuis non parum esse exhaustos, et mortalitate, que his annis viguit, magna in parte diminutos; contra Germanos, qui sub ipsa ecclesia Salisburgensi degunt, nullo prorsus incommodo, nullo onere impetitos. Quapropter non qualecumque subsidium ex huiusmodi indulgentiis, si illuc quoque extendentur, reportari; quo subsidio possemus aliquantula in parte nostros sumptus gravissimos, quos assidue in negotio fidei facimus, relevare; et nunc potissimum cum videmus nos indigne a christianis potentatibus in negotio

fidei destitutos, aliquod nobis presidium accederet, quod erga sanctissimum dominum nostrum obsequio nostro promereri vellemus, et paternitatis vestre diligentiam ac sollicitudinem ipsi rerum effectus facerent nobis magis gratiosam. Rogamus, ut non videamur in hoc sanctissimo domino presemptuosi neque petulantes. Bene valeat paternitas vestra. Datum in civitate nostra . . .[1]) 4. Aprilis 1481.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(Epistolae. P. IV. E. XLIII.)

70.

1481. április 14. IV. Sixtus pápának. Értesíti a törökök fenyegető készületeiről. Felkéri, hogy a keresztény hatalmakat segély nyujtására sürgetöen hívja föl.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Postquam ego requisitioni et mandato sanctitatis vestre, ut fui et cupio semper esse obediens, in negotio defensionis fidei ea agere, que michi possibilia et que etiam impossibilia videbantur, non destiti: iam tandem eo deventum est, quod semper antea predicabam, et iam revera experior, Turcum scilicet per me irritatum totis in me viribus et studiis esse conversum. Ita quippe sum avisatus per nonnullos fideles amicos de porta Turcorum principis, quod etiam plures capitanei mei et exploratores ex Turcia reversi confirmant, statuisse illum in vindictam accepte nuper a me iniurie omnes suos conatus, dimissis ceteris potentatibus christianis, quos bello premebat, in me et dominia mea convertere, ac usque festum sancti Iohannis Baptiste personaliter cum omni potentia sua dominia mea subintrare; quas novitates littere Stephani waywode Moldaui inter alias plurimas in eandem fere sententiam allate confirmant, prout ex eisdem

---

[1]) A város helye ki van hagyva. Mikor a levél iratott, a király Regedén volt.

litteris, in specie presentibus inclusis, et ad vestram sanctitatem unacum quadam scedula Stephani de Bathor waywode mei Transsiluani transmissis, beatitudo vestra cognoscet. Intelliget enim, quales nunc apparatus ipse Turcus faciat, ut simul et mea dominia, et ipsius Stephani waywode invadat, ut scilicet nos undique constrictos atque ad ferendam mutuo opem magis impeditos facilius opprimat. De hoc quidem certus sum, et id pro explorato habeo, omnes suos apparatus impresentiarum contra me et ad invadenda dominia mea fieri, atque ad festum sancti Iohannis Baptiste, si non antea, illum personaliter in dominiis meis affuturum. Ego quidem, prout iam sepius sanctitati vestre declaravi, requisitioni et mandato sanctitatis vestre obedire cupiens, atque in omnibus, quibus potuissem, voluntati et desiderio eius obtemperans, id, quod potui, libenter feci, prout facere imposterum quoque semper paratus sum. Optassemque maiora pro obsequio beatitudinis vestre facere, si michi vires suppeditassent ad maiora; sed cum res ista me tandem vehementer urgeat, placuit de hiis novis, que verissima certissimaque esse conpertum habeo, certiorem facere sanctitatem vestram, oratamque facere, ut attentis rebus meis, quanto in periculo versentur, si Turcus ipse, ut non dubium est, suos conatus perficiat, dignetur tandem providere, et nunc maxime ostendere cum effectu et certitudine, si quid spei in aliorum presidio habere debeam; alioquin verendum est, ne si ego derelinquar, aliquod rebus meis periculum immineat, qui sub specificatione sanctitatis vestre et etiam crebra assecuratione serenissimi domini regis Ferdinandi patris et soceri mei non persone, non denique omnibus facultatibus meis peperci, sed promptissimo animo, maxime, ut sanctitatis vestre mandato morem gererem, memetipsum ad omnia incomoda pro defensione christianitatis exposui, et insuper quantum ex me cito fieri potuit, prefato serenissimo domino regi Ferdinando certum gentium numerum presidio misi. Quod si vestra sanctitas nunc providere volet, quo tandem presidio adiutus me et dominia mea contra hostiles insultus confirmem, erit hoc nonminus pro bono totius christianitatis, in cuius ego antemurali iaceo, et sanctitatis vestre ad glo-

riam et honorem. Vel si nichil de aliorum succursu sperare debeam, supplico, dignetur saltem me sanctitas vestra sine ulteriori protractione, quod ego pro singulari gratia a sanctitate vestra efflagito, reddere certiorem, ut ego in finem adempta spe alieni presidii sciam aliter rebus meis opportune providere. Altissimus sanctitatem vestram incolumem conservare dignetur ad felix regimen ecclesie sue sancte. Datum in civitate mea Rakospurga, quartadecima die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum meorum anno Hungarie etc. vigesimo quarto, Bohemie vero duodecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.
P*(etrus)* secret*(arius.)*

Kivül: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 350. — Monumenta Vaticana. E. CXXIX.)

71.

1481. április 14. Aragoniai János bíbornoknak. Neheztelését fejezi ki afölött, hogy a törökök részéről fenyegető veszélylyel szemben magára ran hagyatva.

Quod semper vaticinati sumus et paternitati vestre prediximus, frustra nos in verbis et spe in facto subsidii teneri, id iam facto palpamus et ad ungvem experimur. Et profecto gaudemus impletam esse profetiam nostram in hoc, quod sepe paternitati vestre dissentienti ac contrariam

opinionem tenenti diximus, frustra nobis spem in aliorum presidio collocatam; quamvis nos non segnes, neque tepidi mandatis et requisitione sanctissimi domini nostri obedire parati simus, et pro obsequia sedis apostolice libenter omnia faciamus, que nobis ad negotium fidei possibilia et etiam impossibilia videbantur. Vere dolemus plurimum, quod spe inani frustra tenti simus, et tarde tandem (quod maxime verebamur) cum maximo damno nostro sentimus, quale nobis periculum immineat a Turco per nos irritato, qui omnes suos apparatus, ob acceptam a nobis nuper iniuriam contra nos tandem convertere studuit et statuit, quod ex litteris nostris ad sanctissimum dominum nostrum missis [1]) et etiam ex litteris, que nobis per vaivodam Stephanum Moldaviensem recenter allate et per nos in specie ad suam sanctitatem misse sunt, paternitas vestra intelliget; quare non putavimus ea paternitati vestre necesse explicare; tantum id eandem scire voluimus, quod et nos in posterum cautiores erimus ad credendum verbis aliorum, et, ut nobis paternitas vestra det veniam, sciemus quantum deinceps pollicitationibus sanctissimi domini nostri patris communis confidamus. Datum.

A levél élén: Mathias rex ad eundem. (A megelőző levél czime: Ad cardinalem Aragonie.)

(Epistolae. P. IV. E. LIII. Tévesen Székesfehérvárról keltezve; mert a levél, melyet ezzel egyidőben, 1481 april 14-ikén, a pápához intézett, Regedén iratott.)

72.

1481. április. IV. Sixtus pápának. Felkéri, hogy a császárral folyamatban levő tárgyalások vezetését hagyja meg az ascolei püspök kezei között, és ne bízza azt másik követére, a teanói püspökre.

Beatissime pater. post devotam etc. Oro sanctitatem vestram, si vult, prout non dubito, aliquid boni sequi inter me et imperialem maiestatem, ut non sinat preripi vel intercipi per aliquem alium labores et studia reverendissimi

[1]) Lásd a 70. szám alatt.

domini Esculani oratoris sui, qui profecto ea fide et diligentia se hactenus in procuranda pace inter me et prefatum imperatorem gessit, ut eius conditionis homo nemo gerere melius potuisset; audio enim nunc supervenisse alium oratorem sanctitatis vestre, reverendum dominum Theanensem, velleque et illum huiuscemodi curam pacis tractande assumere. Memoror autem antea scripsisse sanctitati vestre negotia hec, que inter nos aguntur, tanti esse momenti et difficultatis, ut etiamsi duo cardinales per sanctitatem vestram mitterentur primarie auctoritatis viri, non sine labore conducere ad bonum finem possent propter morositates et fastidia imperatoris, qui rem quantumvis exiguam plurimum difficultat et vix interdum ad ea, que sunt honestissima, consentit. Verum si sanctitas vestra negotium hoc tractari per suos oratores episcopos voluit, neque prudentiorem, neque rebus pacis ex corde magis affectum, neque etiam ita sollicitum et studiosum, ut est reverendus dominus Esculanus, mittere huc ad utrumque nostrum potuisset; qua enim fide, qua prudentia et diligentia mecum et cum imperatore hactenus egerit, quomodo in omnibus apostolice sedis honorem pretulerit, credo et ex meis, et etiam illius litteris sanctitatem vestram iam pridem intelligere potuisse. Nam cum is magna in parte iam negotia hec, que inter nos aguntur, intelligat, et neutri partium suspectus sit, verendum maxime est, ne si ipse dominus Theanensis vel alius quispiam manum apponat, turbet magis negotium, quam componat; quia sanctitas vestra id bene cogitare potest, parvo tempore nequaquam posse ad notitiam earum rerum, que inter nos aguntur, per quempiam magne prudentie hominem perveniri; aggredi vero hoc, quod quis non intelligit, quantum utilitatis faciat, et hoc sanctitas vestra metiatur. Ego quidem hactenus, pro devotione mea erga sanctitatem vestram et pro fide et opinione, quam de ipso domino Esculano habeo optimam et sinceram, omnia, que cum imperatore et cum illo communicavi, sensi et expertus sum fidum et studiosissimum cooperatorem pacis illum esse, qui ita se irreprehensibilem gessit in tractando inter nos, ut nihil prorsus sit, quod vel per me, vel dominum imperatorem dubitari

aut suspicari de illo possit. Volebam, sicuti per litteras meas admonebam eum, ut in adventu oratorum imperii nuper adesset, ut scilicet pro honore sedis apostolice et pro maiori rerum dexteritate eo presente tractatus illi inter me et oratores prefatos agerentur; quo tamen impedimento obstante interesse non potuit, credo sanctitatem vestram ex illius litteris cognovisse; nihilominus quicquid tractatum cum ipsis oratoribus fuit,[1]) et per litteras meas, et per oratorem proprium feci de omnibus ipsum dominum Asculanum certiorem, quem sanctitati vestre tanquam fidum et optimum cooperatorem pacis et mediatorem utrique nostrum valde gratum ex animo commendo, supplicans, ut si aliquos cardinales sanctitas vestra ad tractandum hoc negotium mittere non intendit, alium in locum illius mittere nolit; neque etiam permittat negotia illa, que jam per ipsum elaborata sunt, per quempiam alium tractari; quia id esset potius turbare negotium, quam promovere; potissimum, quod ipse iam de omnibus sufficienter informatus est, et melius, quam alius quispiam, res illas conducet. Optarem itaque, ut revocato ipso Theanensi potius dicto domino Esculano demandet et committat, ut negotia illa solita diligentia prosequatur; quia si ambo manum apponent, id sequetur, quod et ipsius domini Esculani auctoritas imminuetur, et etiam ea, que hactenus tractata sunt, confundentur, suspicioque omnibus orietur, et omnes dubitare incipient sanctitatem vestram non habere fidem domino Esculano, cui alium supermiserit oratorem; et idcirco contingere poterit, quod utrique illorum minus ab omnibus confidatur. Utilius igitur meo judicio erit, (ut) revocato alio, soli domino Esculano, qui hactenus rem illam procuravit, negotium hoc relinquatur, et sibi per vestram sanctitatem districtius committatur; ut quod optimo cepit principio, usque in finem eodem tenore continuet et perducat. Altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. latin jelzetű codexében. 42. — Epistolae. P. IV. E. LXIV. — Monumenta Vaticana. E. CXXX.)

[1]) Márczius második felében Regedén.

73.

1481. április. Aragoniai János bíbornoknak. Felkéri, hasson oda, hogy a császárral folyamatban levő tárgyalások vezetését a pápa hagyja meg az ascolei püspöknél.

Cum intellexissemus his diebus supervenisse ad cesarem novum oratorem apostolicum reverendum in Christo patrem dominum episcopum Theanensem, eumque ad hoc destinatum, ut negotia illa, que inter nos et cesarem reverendus in Christo pater dominus Asculanus summa fide et prudentia hactenus tractavit, ipse demum sollicitet: non potuimus id factum probare, sicuti paternitas vestra ex copiis litterarum nostrarum, quas ad sanctissimum dominum nostrum scripsimus [1]) latius intelliget. Itaque volumus paternitatem vestram, quoniam pacis et bone concordie zelatorem scimus, admonere, ut sanctissimum dominum nostrum captato tempore hortari velit et orare, quatenus sit contenta bonis respectibus et melioribus causis, prefatum dominum Asculanum id, quod optimo studio et labore irreprehensibiliter hactenus pro honore sedis apostolice tractavit, usque in finem continuare, et non sinat alienam falcem in messem illius apponi; quoniam noscimus esse neminem alium illius conditionis hominem, qui eo fidelius prudentiusque rem illam conducere posset; alioquin super addito tractatore novo, id esset potius, ea quoque, que tractata sunt, perturbare, quam aliquid perducere ad effectum.

A levél élén: Mathias rex ad cardinalem Aragonie.

(A kassai formulás könyvben. 74. — Epistolae. P. IV. E. LVI

[1]) Lásd a 72. szám alatt.

74.

1481. május 7. IV. Sixtus pápának. Ajánlja Albertus de Papia nevü udvari emberét, ki az egyházi állam területén fekvő birtokaitól jogtalanúl megfosztatott.

Beatissime pater et clementissime domine, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Albertus de Papia, familiaris noster dilectus et fidelis, rebus, dominio et comitatu suo de Roueschala, potentium violentia, ut ipse ait, expoliatus, confugit ad me, patrocinia atque intercessiones meas ad sanctitatem vestram pro se interponi efflagitans; sperat enim vir bonus intercessiones meas apud conspectum sanctitatis vestre aliquid valituras. Supplico igitur sanctitati vestre humiliter et ex corde, ut cum intuitu mei tum vero universalis equitatis contemplatione, dignetur eadem in causa prefati hominis mei et recuperatione dominii eiusem pietatis et solite clementie favorem exhibere, ut interidessione mea sentiat in priorem sui status dignitatem a sanctitate vestra se restitutum. Quod devotis obsequiorum meorum generibus apud sanctitatem vestram promerert estudebo. Quam altissimus felicem et incolumem conserve ad regimen et augmentum ecclesie sue sancte. Datum in Rakospurga, in festo beati Stanislai episcopi et martiris, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo primo, regnorum meorum Hungarie etc. anno vigesimoquarto, Bohemie vero tredecimo.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Matthias rex manu propria.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 354. — Monumenta Vaticana. E. CXXXI.)

75.

1481. május. Aragoniai János és Veronai Gábor bíbornokoknak. Hassanak oda, hogy a császárral folyamatban levő tárgyalások vezetését a pápa hagyja meg az ascolei püspöknél.

Cognito nuper adventu novi oratoris apostolici reverendi domini Theanensis ad cesarem, cum intellexissemus supervenisse illum, ut tractatus illos, quos ad perficiendum inter nos et cesarem pacem et concordiam reverendus in Christo pater et dominus Prosper episcopus Asculanus summa fide et diligentia fecit, ipse deinceps prosequatur, scripsimus ad sanctissimum dominum nostrum et ad paternitatem vestram,[1]) non sineret sanctitas sua negotium hoc, superveniente novo tractatore, perturbari; presertim cum et isto tractatore, tanquam bono et fideli homine et sedis apostolice honorem in omnibus preferente, uterque nostrum non potuisset non esse contentus; et etiam, quod etsi ipse dominus Theanensis vel alius quispiam novus tractator accederet, antequam ad omnium rerum perveniret notitiam, confunderet negotia magis quam promoveret. Super quo iniunximus et huic oratori nostro reverendo domino Ioanni Wythez electo Seremiensi nonnulla sanctissimo domino nostro in presentia paternitatis vestre referenda, rogantes illam, ut apud sanctissimum dominum nostrum omnem diligentiam apponat, quem et nostro nomine enixius deprecetur, ne mittat hoc tempore tractatorem, sed relinquat in officio suo prefatum dominum episcopum Asculanum, si vult sua sanctitas ex corde (quemadmodum non dubitamus) negotium inter nos ad optatum finem deduci; alioquin addito novo tractatore et ea que jam tractata sunt, facillime confundentur, et antequam nos ille intelligat vel a nobis intelligatur, frustra tempus elabetur et negotia magis turbabuntur. Idque sequetur, quod postea quantumvis prudens tractator interveniat, difficillime poterit

[1]) Lásd a 72. és 73. számok alatt.

negotia ista, que iam cum bona dexteritate in optimos adducta sunt terminos, vel in hunc statum reponere. Ne igitur rebus hiis aliqua perturbatio fiat, cooperetur paternitas vestra, ut sanctitas sua domino Asculano demandet et committat, ut quemadmodum cepit tractatus inter nos, solita diligentia prosequatur. Plura deinde idem orator noster et de Strigoniensi et de Forluviensi paternitati vestre declarabit, cuius verbis fidem adhibeat paternitas vestra et bene valeat. Datum.

A levél élén: Ad Aragonie et Agriensem cardinales.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 40. — Epistolae. P. IV. E. LXIII. — Abból, a mit a szerémi püspökről ír, következtethetjük, hogy ezen levelet ő vitte meg Rómába. Küldetésének időpontját biztosan nem határozhatjuk meg. De mivel a király augusztus 7-ikén kelt levelében panaszkodik, hogy akkor Rómából vett tudósítások szerint a pápa a szerémi püspök fogadtatását halogatta, következtethetjük, hogy Vitéz június havában már Rómában volt.)

76.

1481. június. A német birodalom választó fejedelmeinek. Felkéri őket, hogy a birodalmi gyülést mindaddig be ne zárják, míg az ő követei ott meg nem jelennek.

Significatum nobis est, et id certa relatione accepimus, fraternitates et amicitias vestras ad dietam, que alias ex condicto inter easdem celebranda fuerat iam defacto convenisse et in tractatibus esse. Nos autem constitueramus et id in animo proposueramus, sicuti adhuc factu intendimus, ut cum tempus celebrande inter vos diete nobis innotuisset, aliquot in medium fraternitatum vestrarum oratores nostros mitteremus, quia eas de presenti christianitatis opportunitate et qualibus clementie sue oculis misericors Deus afflictas res christianas aspexerit, latiore declaratione informarent et omnia ad notitiam illorum perferrent. Audita itaque con-

ventione vestra, que nunc inopinata nobis fuit, confessim cupivimus oratores nostros expedire, et nunc sumus in illorum expeditione, ut sine mora illos cum plenaria informatione ad vestras fraternitates transmittamus. Quamobrem rogamus illas diligenter et cum affectu, ut si quid rebus christianitatis consulere volunt, tractatus illos, qui nunc inter illos agitantur, non nimis precipitent, neque etiam festinent dietam illam enuntiare, vel se ab invicem usque ad adventum oratorum nostrorum, qui propediem istic affuturi sunt, disiungere; aperient enim et explicabunt fraternitatibus vestris et longiori sermone declarabunt atque ante oculos ponent, quali dono excellens Dei miseratio viam relevandis nunc christiane reipublice calamitatibus aperire dignata est; dicent etiam, quali facilitate poterunt nunc, si datam hanc a Deo opportunitatem non obaudierint, rebus christianis consulere, que si negligetur, verendum est, ne brevi omnes in communi principes christianos negligentie huius poeniteat. Misissemus quidem et antea ad ista et alia diffusius declaranda oratores nostros, nisi fuissemus per reverendos et magnificos oratores nostros in tractatibus primum et deinde expeditione eorum qui nuper a nobis ad cesarem recesserunt, hoc est, ut ab eis aliquid intelligeremus, retardati. Sed iam nos omni mora deposita oratores nostros ad fraternitates vestras absolvemus. Quos velint dominationes vestre pro bono christianitatis et nostri contemplatione patienter et equo animo in eadem conventione, uti nos rogamus, expectare. Valere optamus fraternitates vestras.

A levél élén: Ad omnes electores imperii.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 37.)

77.

1481. július 13. IV. Sixtus pápának. Panaszt emel a teanoi püspöknek a császár érdekében követett részrehajló eljárása miatt.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Scripsi aliquotiens sanctitati vestre de factis domini Theanensis, et significavi non esse illum idoneum rerum mearum tractatorem; quod cum antea sepe multis argumentis ostendit, nunc, cum a me discessit, manifesto iudicio comprobavit. Nam protinus, ut hinc abiit, ad cesarem recto itinere (se) contulit, deprecatusque est ipsum cesarem, ymmo precibus importunis exoravit, ut si quid haberet cesar dicere adversus illos articulos, cum quibus nuper oratores principum imperii super tractanda cum eo concordia recesserunt, exquisita diligentia colligeret et faceret redigi in regestum, ut ipse illa omnia in dieta principum imperii produceret et declararet; quod cesar statim perfici mandavit, duosque protinus ad eius hospicium deputavit, dominum Forliviensem et Thomam de Cilia, qui cum domino Theanensi convenientes, tribus diebus continuis meditati sunt, quitquid potuerunt contra me et contra articulos per me traditos comminisci. Quo absoluto opere, ferunt dominum Theanensem calumpnias illas et compositas criminationes secum in dietam attulisse, ut ibi contra nostrum honorem, auctoritate sanctitatis vestre, principibus proponat in medium, (et) eius regesti copiam ad vestram sanctitatem transmisisse, ut composita iustificatione cesaris nostram causam, concepto in me odio, apud sanctitatem vestram impugnet. Nec dubito daturum illum operam et omni studio possibili apud principes imperii ad elaboraturum, ut causam cesaris iustificet, et nostro honori toto posse detrahat, atque id subsidium, quod mihi olim contra Turcos promissum et iam indubitatum fuerat, perturbet, et cum hoc principes imperii in meum odium inflammet. Quod quam bene quadret presentibus rebus fidei et etiam meis, sanctitas vestra, que prudentissima est, suo divino iudicio consideret. Etenim ipse dominus Theanensis tales rebus meis turbatio-

nes facere nequiret, si mee preces, quas olim de eo revocando sanctitati vestre porrexeram, exaudiri meruissent. Et profecto expectassem a vestra sanctitate, ut si promissum mihi sepe in Turcos subsidium ab aliis effectu completum non est, hoc saltem, quod mihi indubitatum et quodammodo certum fuerat, post tot et tantos labores meos orator sanctitatis vestre non turbaret. Sed de his et aliis me ad vestre sanctitatis dispositionem remitto, supplicans illi humiliter et obnixe, ut in hoc meis rebus paternali clementia consulat et non sinat hoc subsidium, quod multo labore, magna industria quesitum est, per dominum Theanensem perturbari. Scio enim et indubitate teneo, quia mox, ut ad conventionem principum imperii perveniet, ea loquetur et faciet, que noverit cesari, cuius partialis est et in totum deditus, conducere et mihi econtra nocere. Cum igitur articulos per eum missos sanctitas vestra accipiet, rogo, interim moveri nolit, donec meam causam et iustificationem exaudiet, sed dignetur ea, que contra me sanctitati vestre per illum scripta sunt, vel mihi significare, vel meo oratori nota facere, ut me de omnibus edoceat; super quibus omnibus, mox ut certior redditus fuero, accipiet ab ipso oratore meo sanctitas vestra verum et fidele sine dilatione ex mea parte responsum. Quam altissimus conservet incolumem et felicem longa per tempora ecclesie sue sacrosancte regimini et augmento. Datum Bude, tredecima die mensis Iulii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno XXIV., Bohemie vero XIII.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.
P*(etrus)* secretarius.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino et patri nostro clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 358. — Monumenta Vaticana. E. CXXXIV.)

78.

1481. július 13. IV. Sixtus pápának. Panaszt emel Beckensloer János újabb ármányai miatt. Kéri, hogy őt az esztergomi érsekségtől fossza meg.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Recordor sepius scripsisse et questum me fuisse sanctitati vestre de multis enormitatibus et exorbitantiis illius profugi Strigoniensis archiepiscopi, qui scandalosis actibus dignitatem sa(cerdotalem) et totius cleri honorem multo iam tempore deturpare non desinit. Oravi sepius fieri processum contra illum, nunquam tamen adhuc exaudiri merui. Significavi etiam non semel eum esse (materiam?) omnis discordie et hostilitatis inter me et cesarem, et omnis mali causam ex eius hominis instigatione provenire, que omnia sanctitas vestra usquemodo obaudivit, quamvis . . . protestarer, sepius etiam predicarem, deteriora in dies per illum committi, nisi sanctitas vestra in tempore provideret, et indulgentia sanctitatis vestre illum insolescere magis atque efferare. Iam eo res precedit post multa scandala, que ante hac in dedecus et contumeliam totius sacerdotalis ordinis commisit, quod ipse demum capitaneus armorum et ductor cesariani exercitus effertus . . . ut . . . grassatorem armis accinctus, profani militis officium gerit, gentesque cesaris in mea dampna cogit, iamque de facto in campum cum gentibus illis egressus, unum castrum arcem (scilicet S)alczpurgensem expugnat, cedesque plurimas et incendia ac depredationes exercet, qui ut eo liberius conceptum olim furorem expleret, omnes tractatus, qui de pace inter me et cesarem (medio ora)torum imperialium agebantur, sua malitia et iniquitate turbavit. Nec voluit ad ullam oblationem meam et sanctitatis vestre monita de episcopatu Jauriensi, quem nuper vacantem medio oratoris apostolici non semel, sed pluries sibi obtuli, mecum concordare, quin ymmo omnes meas oblationes et sanctitatis vestre monita, quesitamque secum concordiam superbe et insolenter contempnens, fecit, ut non esset . . . spes residua

secum concordandi. Qua spe sublata, ne ecclesia Jauriensis maneret diutius pastoris solatio destituta, coactus sum personam idoneam in illam eligere, sicut ex aliis meis litteris sanctitas vestra accipiet. Verum ipse solito furore (de)mens querit quottidie causas, quibus nos invicem cum cesare magis atque magis ad maius odium accendat, dignus profecto omni pena et animadversione, quamcunque decerneret in illum sanctitas vestra; hec enim nunquam agredi presumpsisset, ymmo ab incepta olim pravitate dudum destitisset, si vestra beatitudo meas preces infinitas exaudire, et illum, prout decuisset, castigare non distulisset. Nunc, quoniam videt omnia sibi sustineri, omnia indulgeri, nullam habet Dei, neque hominis reverentiam, sed sui ipsius oblitus ad omne nefas sine ulla discretione prorumpit. Quamobrem supplico denuo sanctitati vestre, ut si ante hac exaudiri non merui, saltem nunc merear ab illa exaudiri. Ne sinat, queso, vestra beatitudo hoc malum seviens ulterius progredi, sed solita provisione extinguat; quod fieri aliter nequaquam poterit, nisi ut contra illum processum fieri decernat, et prout iura canunt, debitam illi privationis penam infligat; quod si sanctitas vestra faciet, et in hoc meas preces exaudire dignabitur, scio, quod ulterioribus malis occasionem amputabit, et ego cessante tali turbatore cum imperatore ad honestas facile conditiones spero devenire. Non enim hec scandala fuissent per illum hominem subsecuta, si spem recuperandi archiepiscopatum Strigoniensem illi sanctitas vestra amputasset, de quo sepe scripsi sanctitati vestre, quia prius vellem me unacum regno meo omni periculo exponere, quam illi ad recuperandum archiepiscopatum aliquo pacto consentire. Quandocunque igitur sanctitas vestra illum iure privatum declarabit, id boni faciet, quod ipse profugus archiepiscopus spem assequendi archiepiscopatum in totum deponet, et ab his scandalosis actibus, sublata spe illa, protinus desinet et ad alia potius curanda se convertet. Egoque, qui his impedimentis et turbationibus a defensione fidei hoc tempore maxime opportuno retrahor, expeditius postea rebus fidei vacare potero. Quod si hec sanctitas vestra obaudiet et providere non curabit, imputare mihi nolit, si et ego

coactus et provocatus, intermissis aliis expeditionibus meis, que universe christianitati salutem et bonum concernunt, ad ista (pericula) repe(lle)nda me totis viribus convertam, et ea egero, que cum periculo multorum necesse erit pro defensione mea attentare; quod tamen non faciam, si non prius accip(iam) clemens et optatum super hiis a sanctitate vestra responsum. Altissimus conservet sanctitatem vestram incolumem et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum Bude, tredecima die Iulii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum meorum Hungarie etc. anno vigesimo quarto, Bohemie vero tredecimo.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius

Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.

P*(étrus)* secretarius.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane et universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije, szakadozott állapotban, a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 355. — Monumenta Vaticana. E. CXXXV.)

Mátyás királynak 1481. július 13-ikán kelt két levelére IV. Sixtus pápa következőképen válaszolt:

Carissime in Christo fili noster, salutem etc. Binas maiestatis tue litteras accepimus, alteras de querelis adversus venerabilem fratrem Ioannem archiepiscopum Strigoniensem, petentes, ut adversus eum processum instrueremus; alteras de hiis, que venerabilis frater episcopus Theanensis adversus te facere videtur. Quod attinet ad causam Strigoniensis, scias nos cupidos esse satisfaciendi tibi in omnibus, que cum Deo possumus; sed quod processum de factu instituamus absque alia inquisitione, non esset honoris nostri et huius sancte sedis, et ab observata semper consvetudine abhorreret. Nam hec causa de difficilioribus, que in consistorio tractari solent, esse consvevit. Quapropter ut

intelligas maiestati nos tue in iustitia deesse nolle, commisimus venerabilibus fratribus Asculano et Theanensi episcopis, oratoribus nostris, ut tam super causa Strigoniensis, quam super causa Saltzburgensis episcoporum diligenter inquirant, et nobis, quid compererint, per litteras suas significent, ut canonice in hoc procedere possimus, iuxta iuris dispositionem. Intendimus enim utrique parti satisfacere, tanquam pater universalis, ne videamur unum magis, quam alium exaudire, cum cesar a nobis Saltzpurgensis depositione sepius postulaverit, et tamen hucusque facere noluimus. Si enim extirpata erunt discordiarum huiusmodi semina, non dubitamus, quin ad mutuam pacem et concordiam facillime deveniatis, ad quam toto mentis affectu per viscera misericordie Dei te hortamur. De Theanensi sic habeat maiestas tua, esse illum apud omnes integre existimationis et fame, neque persvadere nobis possumus cum maligno amino quicquam facere, sed bona fide tractare omnia, que ad pacem iudicaverit pertinere. Tamen ad satisfactionem tuam oportune eum monuimus. In reliquis autem, que orator tuus nobis exposuit, in brevi tibi respondebimus. Datum Rome, die ultima Augusti 1481., anno XI.

L. Grifus.

A levél élén: Regi Hungarie.

(Egykorú másolata a flórenczi nemzeti könyvtárban. — Monumenta Vaticana. E. CXXXVII.)

79.

1481. július 13. Aragoniai János bíbornoknak. Hasson oda, hogy a teanoi püspök ne menjen mint pápai követ a német birodalom gyülésére. Tegyen előterjesztést bizonyos pápai bullák módosítása és a boroszlói püspökség betöltése tárgyában.

Notum vobis est et sanctissimo domino nostro imprimis constat, quot promissa nobis de subsidio contra Turcos sepe facta sunt, qua in re licet sanctissimus dominus noster sepius omnia demonstraverit bone voluntatis sue iudicia, multasque dracticas et plures labores habuit, adversante autem quo-

rundam negligentia nunquam negotium id ad finem perductum est. Nihilominus quotiens nos sue sanctitatis litteris sumus requisiti, nunquam mandata eius obaudivimus, sed semper prompto studio prosecuti sumus negotium christiane fidei, non parcentes laboribus nostris gravissimis et impensis; nec unquam scripta sue sanctitatis ad eam rem nos exhortantes accepimus, quin vel propria in persona vel per capitaneos nostros et duces exercitus aliquid pro defensione fidei illico faceremus, sicuti et nunc facimus, congregatis ad nos universis prelatis et baronibus regni nostri, cum quibus captata iam rei bene gerende opportunitate consultavimus in presentiarum et certas pro virili nostra provisiones fecimus, quomodo Turcus ipse a christianis cervicibus et ab impugnatione regni nostri, Deo nobis auxiliante, repellatur Verum non mediocriter turbati sumus, cum accepimus reverendum patrem dominum Theanensem, legatum apostolicum, de mandato sanctissimi domini nostri iturum ad dietam, que de proximo debebit inter principes imperii celebrari, negotiumque sollicitande provisionis contra Turcas illi esse demandatum, quem cesari partialem omnibus clare constat. Quod si fiet, scimus id negotium, pro quo nos tanto tempore non sine gravi labore et magna industria elaboravimus, opera illius boni viri perturbatum iri. Nam sanctissimus dominus noster bene novisse potuit, et si ab aliis non audivit id vel ex nobis intelligat, satis optime iam nos esse concordatos cum principibus imperii de subsidio prestando contra Thurcos, certamque et indubitatam habere fidem cum eis intelligentiam, quod ipsi inclinatissimi sunt et unanimi voto prompti ac parati. Super quo etiam nobis iam responderunt facere unum notabile subsidium contra Turcos, quod scimus, nunquam fiet, si dominus Theanensis in medium illorum tractaturus accedet, quia ipse, cum imperatori partialis sit, non aliud laborabit, nisi quod cupit imperator, et toto studio in favorem illius intendet, per quod negotium hoc, quod iam ad bonos terminos reductum est, ita perturbabitur, ut non credamus ulterios in hoc posse terminos magno labore perduci. Si itaque sanctissimus dominus noster vult negotium hoc christiane defensionis in conferendo subsidio perturbari,

facere id aliter non poterit, nisi ut mittat illuc dominum Asculanum,[1]) et tractandum hoc illi relinquat. Quamobrem rogamus paternitatem vestram, velit supplicare sue sanctitati et instare modis omnibus, ne dominus Theanensis ad prefatam dietam mittatur. Consideret sua sanctitas et attendat, quod optima nunc, turbato illo subsidio, defensionis christiane negligetur occasio; et idcirco nolit hoc subsidium, quod iam nobis aliqua in parte certum est, postquam alia subsidia sepe promissa nunquam data sunt, perturbari; sed potius remandet et committat reverendo patri domino episcopo Esculano, priori legato sue sanctitatis, cui prius negotium tractandi inter nos et cesarem[2]) demandavit, ut ipse ad illam dietam accedat, et illos principes ad conferendum subsidium solita fide et diligentia ex parte sanctitatis sue exhortetur. Quod si sanctitas sua faciet, indubitanter tenemus, quod negotia illa optime procedant, et tale subsidium pro defensione christianitatis decernetur, cum quo, ut cetera desint, maximum et incomparabile bonum poterit rebus christianis acquiri.

Preterea acceptis nuper bullis, quas paternitas vestra nobis de prolongato iubileo miserat, cum voluissemus illas per reverendum patrem dominum Albertum episcopum Wesprimiensem,[3]) sicuti a sanctissimo domino nostro illi demandatum fuerat, publicari, comperimus indulgentias illas plurimum immutatas et aliquas exceptiones factas in certis casibus, qui casus si prioribus bullis excepti fuissent, nihil omnino vel parum utilitatis fuisset ex huiusmodi concessione et gratia sue sanctitatis acquisitum. Sunt vero in hoc bulle artate, quod absolutio semel duntaxat in vita et non in mortis articulo est concessa, que concessio parum rebus fidei utilitatis acquiret; quia cum homines intelligent bullas illas sic arctatas, cum una absolutione tantum, unusquisque recusabit suas pecunias ad hoc erogare; et hoc modo nec nobis aliqua utilitas ex hoc resultabit, nec sanctissimus dominus

[1]) Tollhiba: Theanensem. Az értelem kétségtelenné teszi a tévedést.

[2]) A kéziratban tollhibából még egyszer áll: tractando.

[3]) Vetési Albert püspök.

noster ex hoc fructum speratum acquiret. Quamobrem rogamus paternitatem vestram, velit ista declarare sanctitati sue. et ex parte nostra sanctitatem suam deprecari, quod postquam sua sanctitas concessionem hanc benigno favore ad utilitatem defensionis fidei decrevit, faciat de gratia singulari, ut bulle conficiantur in priori forma, vel saltem ut casibus illis, qui excepti sunt, impositis, absolutio semel in vita et semel in mortis articulo, ut priores bulle continebant, admittatur. Quod quidem sanctitas sua graviter et cum difficultate non faciet, si considerabit, quantas nos impensas in negotiis fidei, quantos assidue labores habemus, qui profecto vix sangvinem proprium non consumpsimus, sine intermissione contra Turcos laborando. Meminerat etiam paternitas vestra, ut petat suam sanctitatem concessionem ipsam saltem tanto tempore prolongari, quanto fuit in ipsis bullis prolongata, quia ab eo tempore, quo edita et publicata est, usque modo nihil omnino utilitatis ex illis percepimus. Fit etiam nobis et concessioni tali non levis iniuria a Rodianis [1]) quibus sanctitas sua longe ampliores, quam bulle iubilei continebant, indulgentias concessit. Hii enim dominia nostra plerisque in locis cum huiusmodi indulgentiis impetrarunt. et tam per Slesiam, quam per Lusatiam et alia regna nostra illas promulgant et pecunias de nostris dominiis cum talibus indulgentiis procedere non sineret, quia non aliud faciunt, quam dominia nostra frustra exhauriunt, et concessiones nobis factas laxioribus suis indulgentiis adducunt ubique in contemptum.

Misit etiam paternitas vestra nobis breve apostolicum de provisionibus donorum,[2]) quod bene sonat ad fucum, sed de preteritis et de presentibus non est in eis aliqua expressio facta. Super quo rogamus, velit denuo supplicare sanctissimo domino nostro, ut sua sanctitas eas domos, que iam de facto ad pensiones ecclesiarum obligate sunt, sinat redimi iusto et competenti pretio, hoc est pro uno quoque aureo

[1]) A rhodusi lovagrendet érti.

[2]) Az 1480. deczember 14-ikén a veszprémi püspökhöz intézett pápai breve ki van adva Theinernél II. 476.

viginti aurei ecclesiis exsolvantur. Qua compensione secundum Deum ecclesie poterunt manere contente. Nam alioquin domus ille, que pensionibus onerate sunt, brevi tempore desolabuntur, et ultra hoc, quod civitas nostra deformabitur, nullam etiam ipse ecclesie poterunt utilitatem ex illis, cum desolate fuerint, percipere. Super hoc igitur expectamus aliud breve in forma meliori, quod etiam preteritas obligationes includat.

Meminimus insuper scripsisse alias paternitati vestre [1]) in favorem cuiusdam adolescentis filii ducis Henrici comitis Menstherburgensis, quem ille comes intrudere cupit ad episcopatum Wrathislaviensem. Scripsimus quidem eas litteras et paternitati vestre et sanctissimo domino nostro, quia homini nos infestanti aperte favorem negare non potuimus. Sciat tamen paternitas vestra reverendum patrem dominum Wrathislaviensem, obtento super hoc speciali assensu nostro, aliud de sua ecclesia deliberasse, quod nobis valde gratum est, et ita gratum, ut nihil hoc tempore gratius quantum ad hoc, obtingere non potuisset. Is enim bonus pater, considerata senectute sua et ingravescente etate, qui debilitato iam et confecto propemodum corpore mortem quotidie expectat, attento etiam, quod plures insidiantur ei et querant per ruine nephas et per omnem fraudem ecclesiam illam subintrare, elegit in coadiutorem sibi reverendum patrem dominum Laurentium, alias in ecclesia Laventina, quam prius dictus episcopus Wrathislaviensis tenebat, successorem, et super hoc publicum instrumentum sub publica manu ad nos misit, cuius copiam iterato sub autentica forma ad paternitatem vestram simul cum litteris ipsius domini Wrathislaviensis, ad sanctissimum dominum nostrum pro hac causa scriptis, transmittimus; rogantes paternitatem vestram, ut obsecrare velit sanctitatem suam, quo iuxta desiderium prefati domini Wrathislaviensis, prefatum Laurentium episcopum nobis admodum charum, qui etiam in nostris servitiis ac nobiscum est, in coadiutorem et deinde in successorem prefato episcopo Wrathislaviensi preficiat,

[1]) E levelet nem birjuk.

ac ordinationem ipsam auctoritate apostolica confirmet. Qua in re faciet nobis et prefate ecclesie Wrathislaviensi sanctitas sua gratiam singularem, et se a multorum ad ipsam conspirantium infestationibus et importunitatibus liberabit. Datum.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie ex parte provisionis contra Turcos.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 63.)

80.

1481. július 13. Caffarelli Prosper ascolei püspöknek, a pápa követének. Felkéri, hogy mielőbb menjen a német birodalom nürnbergi gyülésére.

Ea, que paternitas vestra per medium domini Waradiensis oratoris nostri [1]) nuper intimaverat, ut eo referente cognovimus, rescripseramus protinus ad omnia paternitati vestre responsum;[2]) sed cum id responsum nostrum per unum puerum nostrum ad eam perferretur, litteras ipsas una cum puero ipso interceptas accepimus, et litteras quidem per cesarem visas, puerum vero usque adhuc in captivitate detineri. Responsum nostrum id erat, quod paternitatem vestram hortabamur, ut sine mora paternitas vestra curaret ad hanc conventionem principum imperii accedere, et ex parte sanctissimi domini nostri instare apud ipsos principes, que negotia fidei recte procederent, et aliquis bonus finis in facto illo sequeretur. Hoc autem iccirco optabamus, quia intellexeramus, sicut sanctissimo domino nostro id significavimus,[3]) dominum Theanensem aliud laborare, et turbare potius omnia, quam promovere, cuius et nunc consilii sumus, et paternitatem vestram hortamur

---

[1]) Proszthanai János váradi püspök, kit Mátyás a császárhoz küldött követül.

[2]) Ezen levelet nem birjuk.

[3]) Lásd a 77. szám alatt.

magnopere, ut quantum potest, festinet ad ipsam dietam accedere, et tractatibus illis, que de rebus fidei illic aguntur, pro honore sanctissimi domini nostri interesse, atque id negotium solita prudentia adiuvare; quod et ipsi domino imperatori referre potestis et aperte dicere ex significatis nostris vos intellexisse, litteras nostras, quarum continentias posterioribus litteris nostris ad vos rescripsimus, cum puero eas deferente fuisse interceptas, quibus intercipiendis opus non fuisset, eo quod absque hoc vos litteras nostras sue maiestati declarassetis, et cum scitu maiestatis sue curassetis pro nostro desiderio ad ipsam dietam accedere, neque esse causam honestam, propter quam debuisset puer ille baiulus litterarum detineri. Et hiis expositis, rogamus, ut protinus vos itineri accingatis, et quantum poteritis, ad ipsam dietam festinetis. Quod si cesar vos dimittere nollet, respondere poteritis vos vel esse hominem liberi iuris, vel non; quod si ita, vos remanere nullomodo vultis, nisi detineamini, quin ad ipsam dietam pro honore sanctissimi domini nostri, sicut nos paternitatem vestram requisitam fecimus, accedatis; si autem in libertate non eritis, vos et sanctissimo domino nostro et omnibus significabitis, in vobis non defuisse, quin ea que demandata vobis fuerunt, exequi toto studio curassetis, dummodo impedimentum a cesare non intervenisset. Et hoc pacto non dubitamus, quin vos inde explicare poteritis et ad ipsam dietam festinare. Valeat etc.

A levél élén: Ad Asculanum.

(A M. N. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 41. — Epistolae. P. IV. E. LXV.)

81.

1481. július 13. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek. A győri püspökség betöltése tárgyában.

Licet antea binis litteris, ex respectibus paternitati vestre non ignotis, de episcopatu Jauriensi alia nobis mens fuerat, prout paternitati vestre bene constat, cui pro diligentia et studio, quod in ea re nobis impendit, grates amplissimas

dicimus; tamen considerantes desolationem et ruinam illius ecclesie, et quod hoc tempore pacato valde incautum sit ecclesiam illam, que castra in confinibus Austrie habet, sine pastoris solatio remanere, attento etiam, quod ille profugus archiepiscopus Strigoniensis, quem cum illo episcopatu contentare volebamus, superbe et insolenter et monita sanctissimi domini nostri et nostras oblationes contempsit, ad fidelem nostrum venerabilem t*(alem)* [1]) oculus mentis nostre convertimus, atque illum delegimus, qui dicte ecclesie preficiatur in episcopum et pastorem. Quem paternitati vestre, qui illius notitiam non secus habet atque nos, non opus esse iudicamus commendare. Tamen hortamur illam et rogamus diligenter, ut causam illius faciat apud sanctissimum dominum nostrum commendatam, et elaborare velit omni studio, ut in dicta ecclesia sine dilatione confirmetur. Quod si obtinere et elaborare posset, ut considerata illius ecclesie desolatione et ruina, ad nostram intercessionem, annatam illius ecclesie pro hac vice relaxaret, faceret nobis in hoc paternitas vestra complacentiam singularem, et nos non dubitaremus maioribus officiis hanc sedis apostolice gratiam promereri. Quod ut faciat paternitas vestra, rogamus, sciatque totum nobis impendisse, quicquid in favorem illius thesaurarii nostri impendit.

A levél élén: Ad Agriensem pro confirmatione eiusdem domini Urbani.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 65.)

82.

1481. július 13. Aragoniai János bíbornoknak. A győri püspökség betöltése tárgyában.

Quale studium adhibuerimus cum Strigoniensi illo profugo pro rebus paternitatis vestre concordandis, et quam fecerimus et nostrorum oratorum et oratoris apostolici reve-

[1]) Nagylucsei Orbánról van szó.

rendi domini Esculani medio diligentiam apud illum, ut de episcopatu Jauriensi, qui nuper vacaverat, illum contentum redderemus, atque ecclesiam Strigoniensem ab illius impetitione liberaremus, cum omnia paternitati vestre nota sint, non opus est, ut nos ex ordine rescribamus paternitati vestre. Eum hominem cum videremus ita obstinatum et pertinacem, ut omnes nostras oblationes superbe et insolenter contempnat, noluimus illi dare animum, quo existimet nos magnifacere eius superbiam, sed et eo magis eius superbia et superbus animus flecteretur, voluimus ostendere, quod nos eius duritiam non curamus. Unde postquam sublata spes fuit nobis, quod ipse nullo pacto vellet assentiri, ut pro ecclesia Jauriensi titulo Strigoniensis ecclesie renuntiet, intellecto finali et ultimato illius in hanc sententiam responso, cupientesque illi ecclesie, que alioquin satis ruinosa atque desolata est, de pastore idoneo providere, ne diturna vacantia ad ultimum exterminium deveniret, et maxime, ne castra illius ecclesie, que in metis et confinibus sunt versus cesarem, aliquod periculum paterentur, ad thesaurarium nostrum fidelem dilectum, Urbanum prepositum oculos convertimus atque illum delegimus, qui preficiatur illi ecclesie in episcopum et pastorem. Cum autem paternitas vestra non ignoret, vir ille quibus virtutibus et meritis apud nos prefulgeat, et ipsa experientia viderit, dum hic nobiscum esset, quam necessarius et utilis nobis et regno nostro servitor ille sit, cuius obsequio et opera ne ad horam quidem sine magno rerum nostrarum detrimento carere possimus, non existimavimus necessarium esse, ut illius viri personam paternitati vestre commendemus, cum sciamus illam omnes servitores nobis charos pro sua erga nos dilectione et affectu et amore et sine nostra commendatione habere commendatos. Tantummodo hortamur paternitatem vestram et rogamus, ut causam illius habeat commendatam, detque operam apud sanctissimum dominum nostrum, ut ipse Urbanus prepositus in dicta Jauriensi ecclesia citissime confirmetur. Faciet autem nobis paternitas vestra singularem complacentiam, si pro relaxanda pro (hac vice) illius ecclesie annata, que alioquin satis ruinosa et desolata est, elaborabit apud sanctissimum

dominum nostrum et reverendissimos dominos cardinales. Qui si gratiam nobis in hoc ostendent, reddent nos ad maiora pro illis facienda promptiores. Hoc tamen unum subiicimus, quod quicquid favoris et benevolentie ipsi thesaurario nostro in hiis paternitas vestra ostendet, non minus reputabimus, quam si nostre proprie persone paternitas vestra ostendisset. Quam etc.

A levél élén: Ad Aragonie cardinalem de confirmatione episcopatus Jauriensis.

(A M. Nemz.. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 65.)

83.

1481. július 13. Simon patrasi érseknek. A győri püspökség betöltése tárgyában.

Negotium venerabilis Urbani prepositi Q(uinqueeclesiensis) thesaurarii nostri, quem nos hiis diebus in episcopum Jauriensem delegimus, paternitati vestre, quam charam habemus et de qua plurimum confidimus, duximus presentibus commendandum, ut sicut nos illam omni favore et benevolentia prosequimur, ita ipsa velit hominem nobis charum et fidelem servitorem habere commendatum, et elaborare apud sanctissimum dominum nostrum, ut in ipsa ecclesia Jauriensi sine dilatione confirmetur. Meminerit etiam intercedere captato tempore, ubi opus est, ut annata illi pro hac vice relaxetur, attento illo, quod illa ecclesia alioquin ruinosa est, et maximam impensam ut reficiatur exposcit. Nos tamen hiis omnibus honorem nostrum preferimus, cui si tandem deferetur et hec nobis gratia fiet, nos conabimur maioribus officiis huiusmodi gratiam sedis apostolice promereri, nec dubitamus dupplum exponere, quandocumque necessarium fuerit pro sacre sedis commodo et honore. Sciat vero paternitas vestra nobis impendisse quicquid favoris et benevolentie

in illius viri personam impendet vel aliis impendi procurabit. Valeat.

A levél élén: Ad dominum Pathraciensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 65.)

84.

1481. július 13. Vitéz János szerémi püspöknek. A győri püspökség betöltése tárgyában.

Reverende fidelis nobis dilecte. Sciat nos fidelem nostrum venerabilem Urbanum prepositum Q(uinqueeccle-siensem) thesaurarium nostrum, exigentibus suis meritis et virtutibus, delegisse, qui preficiatur ecclesie Jauriensi in episcopum et pastorem. Eius itaque causam sollicitandam nos tue fidei committimus, mandantes, quatenus omni adhibita diligentia elabores, quod ipse thesaurarius noster confirmationis bullas sine dilatione assequatur. Memineris vero personam illius et sanctissimo domino nostro et aliis, quibus opus est, ex parte nostra commendare, et ea diligentia in rebus illis procedere, quam nos expectamus a te in propriis rebus nostris. Instes etiam cum reverendissimo domino cardinale Aragonie, si Rome presens est, si vero non est, cum aliis fautoribus nostris et amicis, ut si aliquo pacto fieri potest, annata illius ecclesie relaxetur. Nos quidem tametsi ecclesie illius ruinose et propemodum desolate in hac parte consulimus, honorem nostrum si apostolica sedes in hac gratia facienda impenderetur, tanti faceremus, ut non dubitaremus dupplum exponere, quandocumque necesse intelligeremus, pro apostolice sedis commodo et honore. Adhibeas igitur eam diligentiam in hiis rebus, quam nos a te, cui confidimus, expectamus, et cures cito omnia expedire.

A levél élén: Ad Ioannem Vythez electum Sirmiensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 65.)

85.

1481. július. IV. Sixtus pápának. Értesíti II. Mohammed halála és a fiai között támadott trónvillongások felöl. Készneknyilatkozik a törökök ellen támadó hadjáratot indítani, ha biztosíttatik, hogy távolléte alatt a császár nem fog ellene fegyvert fogni.

Beatissime pater, domine clementissime etc. Acceptis quibusdam nuper rumoribus de obitu magni principis Turcorum, significassem e vestigio sanctitati vestre, que ad me nova de pluribus locis delata fuerunt; sed dubitavi, ut assolet, rumores isti tanquam mentis nati auctoribus veritate careant, ob hoc expectans, donec certior ex huiusmodi novitatibus redderer; iam enim dies quindecim preterierunt, cum primum nova huiusmodi ad me fuere delata. Esterno vero die certificati sumus, quod significo sanctitati vestre, ut indubitanter sciat, infestissimum illum christiani nominis hostem, Turcorum principem quinto vel sexto die Maii diem suum obiisse,[1]) et in locum illius filium suum natu maiorem substitutum, alterum vero filium minorem natu, qui ultra mare in Natulia tenebatur, usurpandi imperii libidine succensum, ingentes copias contraxisse, ei(que) fautores et adiutores Caramanorum principis filium et Wsankazonum[2]) atque etiam Zoldanum principem accessisse; quos omnes, fama est, maximum bellatorum numerum illi coniunxisse, hunc vero noviter electum cesarem coacta similiter ingenti Turcorum manu contra illum processisse, et iam usque in Natoliam transfretasse, atque, ut mihi referunt, vel iam illos invicem conflixisse, vel de proximo conflicturos. Hec, que certa relatione ad me delata sunt, volui nota facere sanctitati vestre, ut cognoscat, qua visitatione clementissimus Deus suos fideles consoletur, et simul intelligat, optimam nunc esse curandorum negotiorum fidei divina dispositione occasionem oblatam. Cum hec significarem, supervenerunt bulle sanctitatis vestre,

[1]) II. Mohammed 1481 május 3-ikán húnyt el.

[2]) Uszon Hasszán perzsa fejedelem.

misse ad me cum litteris reverendi patris domini Theanensis legati apostolici, quibus vestra sanctitas triennales treugas universaliter omnibus catholicis principibus pro liberiori expeditione defensionis fidei indixit. Eas bullas ego summa cum reverentia, sicuti decuit, accepi, et intellexi, paratusque sum in iis, et in aliis omnibus sanctitatis vestre iussis, prout etiam per prefatum dominum Theanensem sanctitatis vestre legatum requisitus sum, obedire, oblataque hac opportunitate meas vires colligere, et intermissis aliis curis ea facere et operari, quecunque maiora pro honore et gloria ac utilitate christianitatis facere potero, dummodo certus sim, de quo speciales securitatis litteras a vestra sanctitate habere opto, quod siquid imperialis maiestas contra me et dominia mea interea temporis, dum pro defensione fidei occupor, quocunque modo attentaret, sanctitas vestra auctoritate apostolica emendabit, et illum censuris ecclesiasticis omnia interea contra me attentata reformare compellet; et quod vestra sanctitas, quemadmodum in bullis generalibus fecit, me sub protectione apostolice sedis cum omnibus dominiis meis, durantibus huiusmodi treugis, suscipiat. Cum primum igitur ad hoc per sanctitatem vestram certificatus fuero, indubie, quod officii mei erit, exequi curabo, et neglectis etiam his, si que contra me interim imperialis maiestas more solito ageret, sic omni studio defensioni christiane reipublice incumbam, ut et sanctitas vestra, et omnes intelligant, nihil in me deficere, quin totis aggrediar viribus, quicquid mea opera et diligentia pro defensione fidei catholice contra immanissimos persecutores christianitatis poterit expediri; nec dubito, quin Deus ipse, cuius causa agitur, mea in hac parte vota secundabit. Super quo expecto citum et optatum a sanctitate vestra responsum. Quam.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 43. — Epistolae. P. IV. E. LXVIII. — Monumenta Vaticana. E. CXXXII.)

86.

1481. július. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek. Eszközöljön ki a pápától nyilatkozatot, melylyel biztosítsa, hogy azalatt, míg a törökök ellen harczol, a császár őt megtámadni nem fogja.

Reverendissime in Christo pater, amice noster charissime. Que nova de recenti obitu Thurcorum principis ad sanctissimum dominum nostrum significavimus, ex copiis presentibus inclusis paternitas vestra intelliget;[1]) quare non opus esse iudicavimus ea hiis litteris repetere; tantum illud admonemus, quemadmodum in calce litterarum sanctissimum dominum nostrum deprecati sumus, ut paternitas vestra instare velit et cooperari apud sanctitatem suam, si vult, ut treugas illas triennales omnibus catholicis principibus, pro liberiore expeditione defensionis fidei, apostolica auctoritate indictas cum cesarea maiestate observemus, ad quod observandum, sicuti ad omnia iussa sanctitatis sue implenda, quantum nobis sine rerum nostrarum et status nostri periculo facere licet, promptissimi sumus, sicut apostolice sedis obediens filius et devotus, ut sanctitas sua certificet nos per litteras suas speciales, quod si quid interim, donec nos pro defensione fidei occuparemur, cesarea maiestas solito more contra nos et dominia nostra quocumque modo attentaret, sanctissimus dominus noster emendabit, et ad rectificandum omnia interea temporis innovata censuris ecclesiasticis cesarem compellere, et quod sanctitas sua, quemadmodum in bullis illis generalibus fecit, nos speciáliter sub apostolice sedis protectionem cum omnibus dominiis nostris, durantibus huiusmodi treugis suscipiet. Alias incautum foret nos, qui naturam imperatoris bene callemus, dimissis in suspenso secum negotiis nostris vacare expeditioni contra Thurcos. Verum habita securitate tali, quam optamus a sanctissimo domino nostro, nos maiori quo poterimus presidio ad expeditionem contra Turcos contrahemus, et neglectis etiam sub

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.

confidentia talis certitudinis, omnibus, si que contra nos ipse imperator interim attentaret, agemus quo fortius poterimus, oblata presertim hac optima occasione contra Thurcos. Speramus, quod nostra diligentia et opera aliquod bonum christianitati brevi tempore, Deo nobis pro sue fidei tutela laborantibus assistente, ceterisque catholicis principibus ad hoc opus pium similiter concurrentibus, provenire, taleque facinus edere, quale fortassis a centum annis visum non est nec auditum. Rogamus itaque paternitatem vestram ad hoc citum et optatum a sanctissimo domino nostro responsum nobis obtineat et remittat.

A levél élén: Ad Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 43.)

87.

1481. július. A német birodalom fejedelmeinek. Megbízó levél a birodalmi gyülésre küldött követek részére.

Profecturis ad dietam Neverembergensem de nostro mandato reverendo patre domino Ioanne electo et confirmato Waradiensi et magnifico Wenceslao de t*(ali)*[1]) oratoribus nostris fidelibus dilectis, scientes dominationem vestram inter alios dominos et principes sacri Romani imperii in ipsa dieta affuturam, iniunximus nonnulla seorsum pro mutua inter nos et amicitiam vestram benivolentia et charitate referenda, rogantes, ut amicitia vestra velit ipsis oratoribus nostris, que nostro nomine relaturi sunt, plenam et indubitatam fidem adhibere. Quam etc.

A levél élén: Ad omnes electores et principes imperii seorsum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 39.)

---

[1]) Boskovicz Venczel. V. ö. a 94. sz. levéllel.

88.

1481. július (?). A német birodalom fejedelmeinek. (Töredék.)

Insuper commendavit nobis plurimum t*(alis)* vestrum erga nos affectum, quod nobis summe placuit, et eo magis vobis pro tanta in nos affectione grates habemus, offerimusque nos vicissim paratos, quicquid unquam in ostensionem benivolentie nostre, pro honore et commodo vestro, facere poterimus. Nec unquam de nobis dubitetis, quin eodem favore et studio, quo nostri predecessores pro vestro commodo affuerunt, nos quoque aderimus, et paratissimi sumus pro vobis facere omnia, quecumque senserimus ad vestrum commodum et honorem pertinere.

Élén: Clausula.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 39. — Epistolae. P. IV. E. LX.)

89.

1481. július. A német birodalom fejedelmeinek, Ajánlólevél a nürnbergi birodalmi gyűlésre küldött követei részére.

Postquam intellexerimus fraternitates et amicitias vestras ad tenendam dietam, sicuti olim per vos constitutum fuerat, Nevereburgam convenisse, extemplo fideles nostros reverendum in Christo patrem dominum Ioannem electum et confirmatum Waradiensem et magnificum t*(alem)* supremum iudicem tabularum iudicii Olomucensis, oratores nostros presentium ostensores, ad vos transmisimus, data illis plena facultate et instructione, tam de rebus fidei, quibus nunc misericors Deus de sua clementia opportunitatem maximam interitu illius christiano sangvine delibati hostis, Turcorum tyranni concedere dignata est, quam etiam de differentiis inter nos et imperialem maiestatem vertentibus, animum nostrum et intentionem latissime atque fideliter dominationibus vestris exponendi atque declarandi, rogantes amicitiam

vestram, quatenus in hiis, que nostro nomine iidem oratores nostri declaraturi sunt, indubitatam fidem adhibere, eosque consideratione fraternitatis et amicitie mutue humaniter et benevole exaudire velint, et rebus illis per eos proponendis talem prebere favorem, qualem nos ab amicitiis et fraternitatibus vestris, pro mutua inter nos benivolentia expectamus. Valere optamus etc.

A levél élén: Ad eosdem. (Ez a codexben közvetlenül a 88. sz. levél után áll.)

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 39. — Epistolae. P. IV. E. LXI.)

90.

1481. július. Mocenigo János velenczei dogénak. Felkéri, hagyja meg a tengerpart lakosainak, hogy a Herczegovinába küldött hadaknak hajókat és egyéb szükséges tárgyakat pénzen szállítsanak.

Illustrissime princeps, amice noster charissime. Ne opportunitatem hanc recenti Turcorum principis obitu nobis et christianitâti a Deo oblatam negligeremus, constituimus pro defensione christianitatis certas provisiones facere, et inter alia mittere gentes nostras et necessaria quedam ad castra illa, que illustrissimus princeps Sabe novissime pro contracambio nobis assignavit; quod pro debito amicitie nostre mutue significandum duximus vobis, ut intelligeretis apparatus nostros, quos ad illas partes fecimus, hac de causa et non in alium finem per nos ordinatos. Unde et rogamus amicitiam vestram confidenter, velit suis subditis et signanter civibus suis maritimis ipsa committere et mandare, ut si nostri, qui istuc ad castra ipsius Wlathkonis per nos transmittentur, sive galeis sive aliis rebus necessariis indigentiam habuerint, et vestros (cives) pro huiusmodi rebus conducendis requisitos fecerint, pro eorum pecuniis navigia opportuna et etiam alie res necessarie eis ministrentur; quod nos pro magno christianitatis officio reputabimus, et studebimus

non in similibus modo, sed etiam in maioribus amicitie vestre complacere. Quam bene valere optamus. Datum Bude.

A levél élén: Mathias rex ad ducem Venetiarum.

(Epistolae. P. IV. E. LVIII. — A levél vége a M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében, 39., honnan az Epistolae szövegének több lényeges hibáját ki lehetett javítani.)

91.

1481. augusztus 7. IV. Sixtus pápának. Jelenti Olászországban kivívott győzelmeit és hadainak Szerbországba küldését. Panaszt emel a teanoi püspök cselszövényei miatt.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Redditum est mihi breve sanctitatis vestre,[1]) quo hortatur me, ut sub hac opportunitate, qua vestra sanctitas classem non parvam adversus impiissimos Turcos instruxit, ipse quoque non pretermitterem terrestrem expeditionem adversus ipsos Turcos instituere. Ad quod sanctitati vestre respondeo: nunquam me fuisse tepidum, neque negligentem ad ea, que unquam facere ab ineunte etate potui pro obsequio sancte sedis apostolice et reipublice christiane comodo et incremento; nüper enim, accepto brevi sanctitatis vestre, quibus me similiter ad prosequendum fidei negotium hortabatur, licet fatigatus recenti expeditione in Bozna nondum quieti indulseram, hortamenta tamen vestre sanctitatis nolens surda aure pertransire, sed potius monitis eius, tanquam Christi vicarii, ut teneor, semper obedire, feci protinus, ut Stephanus wayvoda Moldanus, qui mihi et corone mee subiectus est, collecto ingenti apparatu, adiunctis etiam sibi finitimis capitaneis et gentibus meis, usque in viscera maioris Wolachie, hoc est, in partes Transalpinas penetraret, eundemque wayvodam, quem novissime Turci in id regnum intruserant, expelleret; quod et fecit, parta ingenti victoria, non sine magna et ingenti laude nominis christiani. Nam ubi in partes illas Transalpinas

[1]) Ezen brevét nem birjuk.

cum exercitu potenti pervenit, Bazarab, qui alio nomine Cypellews appellatur, collecta ingenti multitudine Walachorum et Turcorum, qui eum in ipsa provincia conservabant, prefato wayvode Moldano obviam factus, commissa attroci pugna profligatus est; et omnis illa multitudo hostium, que partes illas ab obedientia mea et societate christiani populi divellere ac Turcis coniungere nitebantur, Deo sic volente, in eodem loco certaminis profligata est, paucis, ut fertur, superstitibus ex tota illa multitudine remanentibus; wayvoda ille socius Turcorum cum tribus duntaxat personis vix evasisse dicitur. Missi sunt tamen post eum plusquam mille equites, qui illum fugientem insecuti, dum hec nova ad me mitterentur, nondum redierant. Allata sunt etiam circiter triginta signa eius pugne monumenta, de quibus sanctitatem vestram in proximo participem faciam, ut intelligat me rebus christianis non deesse, sed omni studio invigilare, quo hostes fidei, quantum a me possibile est, sine intermissione conterantur. Doleo tamen, sicuti et prioribus litteris meis sanctitati vestre questus fui et hiis conqueror, quod cum ego nullum a sanctitate vestra subsidium pro defensione christianitatis post tot labores meos flagitem, neque pro ea re sanctitati vestre importunus sim, unde magis auxilium sperarem, inde mihi impedimentum affertur; quemadmodum nunc factum est per episcopum Theanensem legatum vestre sanctitatis, qui id subsidium decem milium equitum, quod ego propria industria non sine multo labore ad optimam spem deduxeram, in favorem imperatoris sic turbavit, ut nulla sit mihi spes residua subsidii illius amplius assequendi. Ego autem expectarem a sanctitate vestra pro meritis et obsequiis meis, ut si vestra sanctitas mihi aliunde de subsidio non providet, quemadmodum nec ego illam pro hac causa infesto, saltem id subsidium, quod ego aliunde propria mea industria quero, considerata reipublice christiane necessitate per suum legatum turbari non sineret, sed potius promoveret. Si enim ego illos decem milia equites, quemadmodum mihi certa et indubitata spes erat, nisi dominus Theanensis perturbasset, habere ab electoribus et principibus imperii potuissem, ego hac opportunitate, que a Deo rebus

christianis collata est, collectis omnibus viribus meis et illis decem milibus adiunctis tale facinus edere poteram, quale temporibus meis pro defensione christiana editum a nemine est, et optimam gessissem in Deo fiduciam, quod collectis viribus meis et illis decem milibus potuissem usque in viscera Turcie et loca Bizancio finitima penetrare. Verum cum spes habendi prefati presidii turbatione et impedimento prefati domini Theanensis interveniente sublata sit, quod potui adhuc pro debito meo et ad ostensionem obedientie mee, statim accepto brevi sanctitatis vestre, tanquam obediens et obsequentissimus sedis apostolice filius facere cepi; nam protinus ordinavi primores capitaneos meos, Stephanum de Bathor wayvodam partium regni mei Transsilvanarum et Paulum Knysy generalem capitaneum partium inferiorum, atque etiam Wok despotum cum plerisque aliis ducibus et capitaneis exercituum meorum ac cum copiis gentium mearum circiter viginti octo milium per Serviam usque in Turciam proficisci, et maiora, que poterunt, ipsis christiani nominis persecutoribus per eos inferri detrimenta; de quorum successibus, cum Deo auxiliante ipsi mea mandata perfecerint, faciam sanctitatem vestram certiorem. Verum hiis maiora fecissem, si, ut sperabam, subsidium illud decem milium equitum fuisset mihi ab imperialibus destinatum, quod iam certo scio, ut predixi, per dominum Theanensem legatum vestre sanctitatis omnino perturbatum. Quamobrem summam faceret mihi gratiam sanctitas vestra, si adhuc provideret, ne in finem id subsidium, quod ego ab aliis mea industria quero, turbaretur, sed revocato domino Theanensi, negotium istud sollicitandum vel priori legato vestre sanctitatis, reverendo patri domino Asculano committeretur, vel aliquem alium destinaret vestra sanctitas ad ipsos principes, qui promoveret potius hoc negotium, quod comune bonum concernit, quam turbaret, et non esset alicui homini partialis. Spero enim, quod habito illo decem milium hominum subsidio, et collectis cum illo meis viribus tantum boni rebus christianis facerem, quantum nescio, si hoc tempore rebus christianis factum est, neque etiam contingere magno labore potuisset. Plura reverendissimus dominus cardinalis Aragonie et reverendus

pater dominus Ioannes electus Sirimiensis, orator meus de mente mea sanctitati vestre declarabunt. Quam altissimus conservare dignetur incolumem et felicem longa per tempora ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum Bude, VII. die mensis Augusti, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo primo, regnorum meorum Hungarie etc. anno XIV., Bohemie vero XIII.

Euisdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie sumpmo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 360. — Monumenta Vaticana. E. CXXXVI.)

92.

1481. augusztus 7. Vitéz János szerémi püspöknek, Rómába küldött követének. Sajnálatát fejezi ki a fölött, hogy a pápától még nem fogadtatott. Megbízza, adja elő a pápának a teanoi püspök cselszövényeit illető panaszait.

Ex litteris tuis accepimus nondum fuisse te auditum a sanctissimo domino nostro, propter supervenientes egritudines et occupationes sue sanctitatis, quod satis dolenter accepimus; optassemus siquidem bonis respectibus et multis de causis, ut intimata nostra ad notitiam sue sanctitatis per medium tui pervenissent, et optamus adhuc tibique mandamus, ut quanto poteris studio sollicites, quod captato tempore a sanctissimo domino audiaris. Id enim sue sanctitati per medium domini cardinalis Agriensis et etiam per alios, si opus fuerit, intimare aperte poteris, non te esse missum isthuc pro aliquo subsidio mendicaturum; quia nos partes nostras sine alterius subsidio bene defendemus, nec indigemus mendicato a sua sanctitate suffragio, cum alioquin potentes sumus et nostros, sicuti hactenus fecimus, ab incur-

sione hostili defensari, et sua sanctitas bene novit quando et quibus personis pro defensione christianitatis facere magis conveniat; nec volumus, ut subsidium aliquis propter nos faciat; unusquisque suam salutem revolvat animo, et pro sua virili quilibet rebus suis propter se et non propter nos consulat et succurrat, sicuti et nos continuo fecimus. Id tamen nobis perquam grave et molestum est, quod ab his negotia nostra turbentur, a quibus potius deberent promoveri; quemadmodum per legatum sue sanctitatis dominum Teanensem factum est, qui subsidium decem millium equitum, quod domini electores et principes imperii nobis se daturos polliciti fuerunt, in favorem cesaris sic turbavit, ut nulla sit amplius spes residua subsidii illius assequendi, nisi aliter sua sanctitas provideat, et vel illi, cui prius demandaverat, domino Asculano illud negotium committat, vel alium quempiam, qui nulli partium suspectus habeatur, ad illos imperii principes legatum destinet. Si enim dominus Teanensis negotium subsidii non turbasset, optimam tenuissemus in Deo fiduciam, quod adunatis viribus nostris usque in viscera Turcie penetrare, et loca Constantinopolitane civitati propinqua potuissemus potenti exercitu pervenire, atque adeo preclara facinora edere, ut etiam sanctissimus dominus noster et universa republica christiana gratissimo et benevolenti animo nobis imputasset. Quamobrem te hortamur et tibi iniungimus, ut des operam, et una cum reverendissimo cardinali Aragonie toto studio instes, quo intimata nostra a sanctissimo domino nostro audiantur et gratiosum detur nobis ad ea responsum. Que vero ad sanctitatem suam scripsimus [1]) ex copiis presentibus acclusis accipies, quibus cum domino cardinali communicatis, cures litteras nostras sanctissimo domino nostro reddere, et mentem nostram nes sanctitati a nobis edoctus fideliter declarare. Bude 1481.

A levél élén: Ad Ioannem Vitez electum Syrmiensem etc., ut non molestet amplius papam de conferendo subsidio.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 32.)

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.

93.

1481. augusztus 7. Aragoniai János bíbornoknak. Sajnálatát fejezi ki afölött, hogy követe, Vitéz János, a pápától még nem fogadtatott. Megbízza, adja elö a pápának a teanoi püspök cselszövényeit illetö panaszát.

Mathias Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. Reverendissimo domino in Christo patri Ioanni sancti Adriani Romane ecclesie presbytero cardinali de Aragonia, consangvineo et amico nostro charissimo, salutem. Acceptis litteris paternitatis vestre, quibus significat, qualem diligentiam solito modo suo in rebus christianis apud sanctissimum dominum nostrum fecerit, summam voluptatem concepimus, et de industria et diligentia, quam in rebus nostris pro honore impendere solita est, magnas et ingentes habemus eidem grates, nosque et nostros eidem offerimus, sua de nobis merita maiori semper gratitudine corresponsuros. Unde et rogamus paternitatem vestram, ut eadem diligentia et fide qua coepit, nostra negotia curare et promovere velit. Pro quo habebit nos semper paratos ad omnia, quecumque noverimus sibi commodo esse et honori. De oratore nostro electo Syrmiensi Ioanne Vitez, quod accepimus illum a sanctissimo domino nostro, propter egritudinem sue sanctitatis, nondum fuisse auditum, dolemus nostra intimata non potuisse hactenus ad aures sue sanctitatis propter huiusmod impedimenta pervenire, et optamus magnopere, captato tempore, cum sua sanctitas suis impedimentis liberabitur, paternitatem vestram una cum ipso nostro oratore operam det et efficiat, ut intimata nostra ab oratore nostro audiantur. Que, scimus, non erunt ingrata sue sanctitati, nec dubitet sanctitas sua vel alius quispiam oratorem nostrum pro subsidiis ad pedes sue sanctitatis mendicatum transmisisse; nos enim, quantum nos attinet, subsidio ipso nunquam egeramus, nec egemus ad defensionem nostram, quia potentes sumus dominia nostra sine aliorum succursu ab impugnatione infidelium tutari. Optaremus tamen, ut orator noster a sua sanctitate audiatur, quod et vehementer

optamus atque oramus, ut relevata ab egritudine sua sanctitate, gratiosum det nobis ad intimata nostra responsum. Verum grave nobis et molestum est, quod cum nos suam sanctitatem pro subsidio in tanto onere non infestassemus, inde nobis et rebus nostris impedimentum offertur, unde deberet auxilium provenisse; quemadmodum nuper per dominum legatum sue sanctitatis factum est, qui illud subsidium, quod nobis electores imperii contra infideles pollicebantur, in favorem cesaris ita confudit et turbavit, ut nulla sit amplius spes illud assequendi. Certificati itaque fuimus, ut nobis in proximo decem millia equitum ab ipsis electoribus contra Turcas fuissent transmissa, quibus nos si gentes nostras coniungere potuissemus, non solum res christianas ab incursione Turcarum defensare, sed etiam in viscera Turciae Constantinopolim usque potuissemus penetrare, et talia agere, que universa christianitas et imprimis sanctissimus dominus noster grato et benevolenti animo a nobis accepisset. Quamobrem optassemus, prout optamus, ut si sanctitas sua de subsidio nobis ferendo non providet, saltem provideat, ne id, quod nostra industria ab aliis pro salute publica comparatur, per homines sue sanctitatis perturbetur, sicut iam de facto turbatum est et turbabitur, nisi sua sanctitas, semoto illo talis boni perturbatore, negotium sollicitandi subsidii vel illi committet, cui antea demandaverat, domino Asculano, vel aliquem de novo transmittet, qui fideliter in ea re laboret et non sit alicui partialis. Super quibus omnibus rogamus, ut paternitas vestra declaret sanctissimo domino nostro cum oratore nostro mentem nostram. Et de iubileo, si sanctitas sua eam rem difficultabit, magnam instantiam non faciat, sed dimittat omnia ad placitum sue sanctitatis, cui nos faciat commendatos. Bude, 7. Augusti 1481.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 29.)

94.

1481. szeptember. Az ascolei és teanoi püspököknek, a Németországba küldött pápai követeknek. Nehezteléséť fejezi ki amiatt, hogy követei a német birodalmi gyülés elé nem bocsáttattak.

Allata sunt nobis duo brevia apostolica paternitatibus vestris scripta, que quid in se contineant, non intelleximus; tamen quia requisiti sumus, ut ad paternitates vestras ea mitteremus, fecimus officium nostrum, misimusque protinus, ut ad nos perlata sunt, rogantes paternitates vestras, ut quod in eis continetur, si quid in rem nostram attinet, velint certiores nos facere. Preterea relatum ad nos est, quod non sine displicentia accepimus, reverendum dominum patrem electum et confirmatum Varadinensem ac magnificum Venceslaum de Boszkovitz oratores nostros, quos ad dietam Norimbergensem novissime cum certa instructione non solum res nostras, sed et negotia christianitatis concernente miseramus, non fuisse Norimbergam admissos, negatis eis litteris securitatis, que pro salvo conductu illorum postulabantur. De quo protestamur paternitatibus vestris, sicuti alias protestati sumus, nihil in nobis deficere, sicuti nunquam antea defecit, quin nos fidei negotia libenter prosequeremur, si turbationes et impedimenta talium rerum ab imperiali maiestate non darentur, sicuti et nunc factum est, quod idcirco significamus paternitatibus vestris protestandum, ut cum necesse fuerit, vos testes sitis, qualia nobis in negotio fidei detrimenta per imperialem maiestatem irrogantur. Valeant paternitates vestre etc.

A levél élén: Mathias rex ad episcopum Asculanum et Theanensem nuntios apostolicos et oratores simul.

(Epistolae. P. IV. E. LVII.)

95.

1481. szeptember. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy a teanoi püspököt, németországi követét hívja vissza, és egy bíbornokot küldjön a császárral fenforgó viszályok kiegyenlítésére.

Scripsimus aliquoties sanctitati vestre de factis domini Theanensis, qui nescimus, quo odio in nos succensus, ab eo tempore, quo ad has partes missus est, semper omni studio nixus est nostra negotia, ubicunque potuit, perturbare; pro quo semper revocando, cum aliquoties supplicassemus sanctitati vestre, et studia illius, que in nostram iniuriam quottidie ferebantur, significassemus, accepimus sanctitatem vestram scriptis nostris fidem non dedisse, dicendo scripta illa processisse non ex nobis, sed ex suggessione reverendi domini patris Asculani, oratoris sui; quod profecto non condolere non potuimus, cum videremus sanctitatem vestram nos ita faciles et tam facile flexibiles reputare, qui privato quovis odio ad aliorum suggessionem suscepto potius, quam rei ipsius veritate et experientia moveremur; quod certe nunquam fecissemus, nisi nos rei ipsius veritas ad hoc impulisset. Nunc quem exitum tractatus et practice domini Theanensis habuerint, sanctitas vestra paucis attendat et intelligat, si nos alicuius suggessione moti, et non veritate rei cognita de reverendo domino Theanensi falsa scripserimus. Postquam ipse a nobis ad imperatorem et deinde ad imperium ascendit, extemplo in favorem imperatoris quoddam scriptum edidit, quod omnibus imperii principibus contulit, et nos, quibus excogitare modis potuit, infamavit, imperatoris causam privatim et publice ubicunque commendans, et nostram causam contrario deturpans. Nec eo contentus, fecit, ut negotium subsidii contra Turcos ita perturbarit, ut non modo spes nulla sit amplius illo nobis conferendi, sed etiam publice predicitur, illum iam contra nos imperatori esse promissum. Que res quantum rebus christianorum et nobis maxime, qui de sede apostolica et de universa christianitate bene meriti sumus, respondent, cogitare poterit sanctitas vestra. Nos profecto tali practica domini Thea-

nensis non movemur, neque etiam magnifacimus, si presidia contra Turcas per principes imperii promissa contra nos conferantur; speramus enim et optimam gerimus in Deo fiduciam, quod cum id contigerit, partes nostras bene tutabimur, et rebus nostris modis omnibus consulemus. Verum dolemus et sanctitati vestre non sine gravi dolore conquerimur, quod dum scriptis nostris fidem non adhibet, tali passa est laqueo nos per suum oratorem preter omnem expectationem irretiri, quod nunquam evenisset, si vestra sanctitas in tempore, hoc est quamprimum curasset his casibus obviare. Sed et hoc nobis gravissimum est, quod oratores nostri non fuerant ad ipsam dietam admissi,[1]) ut saltem iustitiam contra cesarem presentibus sanctitatis vestre oratoribus declarassent, et hec quidem nos ab oratore sanctitatis vestre immerito patimur. Supplicamus tamen adhuc beatitudini vestre, ut si antea preces nostras exaudire non dignata est, saltem nunc, visa nostra experientia, dignetur exaudire, revocatoque domino Theanensi, aliquem magis idoneum, et si fieri posset, quod nos summopere optaremus, unum ex reverendissimis sancte Romane ecclesie cardinalibus ad ipsos principes destinare, qui semoto favore et odio causam utriusque cognosceret et insuper pro subsidio contra Turcas promisso fideliter laboraret. Speramus quidem, si ad hanc rem solicitandam persona aliqua non suspecta mitteretur, quod omnia possent brevi in pristinum statum reponi et reformari, et ipsos principes ad ea deprecari, que rebus publicis plurimum conducerent. Si vero sanctitatis vestre voluntas esset causas discordie inter nos postea cognoscere, nos parati essemus iustitiam nostram discussioni eiusdem submittere. Quod si rebus his providere non curabit, et ipsum dominum Theanensem talia contra nos fabricare patietur, si quid adversi ex huiusmodi machinationibus eveniet, nobis imputare nolit, si et nos, quibus poterimus, modis partes nostras defensabimus, et per omnes vias providebimus, quo-

[1]) Az eichstädti püspök 1481. augusztus 20-ikán értesíti a váradi püspököt, hogy a birodalmi gyűlés részéről nem birt részére menedéklevelet kieszközölni. (A drezdai állami főlevéltárban.)

modo nobis adversantium iniurias repellere, et nobis ab eorum iniuriis precavere valeamus; quia necesse foret nobis omnia, que possumus, extrema tentare. Prout orator noster, reverendus dominus Syrmiensis mentem nostram super his omnibus sanctitati vestre latius declarabit. Conservet altissimus sanctitatem vestram incolumem etc.

A levél élén: Ad summum pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 28. — Monumenta Vaticana. E. CCVI.)

Ugyanezen levélnek egy más ily rövidebb fogalmazatát is birjuk:

Beatissime pater et domine clementissime. Postquam sanctitas vestra scriptis meis et intimatis, que ad illam de revocatione domini Theanensis non semel dedisse recordor, fidem adhibere non dignata est, quem tandem exitum opera et studia domini Theanensis habuerint, ex verbis oratoris mei, reverendi patris Iohannis Vithez electi Sirmiensis, cui super hoc diffuse scripsi, latissime cognoscet, ex quibus intelliget, utrum ego rei veritate et negotiorum experientia rationabiliter motus, vel reverendi patris domini Esculani suggestione impulsus, vera significaverim, et rem ita se habentem predicaverim vestre sanctitati. Oro igitur, ut dictum oratorem meum in hiis omnibus, que sanctitati vestre per eum referenda commisi, clementer exaudiat, et illis rebus, pro quibus supplicaturus est, opportunam provisionem adhibere, mihique ad intimata et petita mea gratiosum dignetur, sicuti in eius clementia confido, quamprimum dare responsum. Conservet etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nem. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 44. — Epistolae. P. IV. E. LXX. — Monumenta Vaticana. E. CXLV.)

96.

1481. október 26. János brandenburgi választófejedelemnek. Válaszol a nürnbergi birodalmi gyüléstől kapott levélre, igazolja a császár irányában követett eljárását, s kinyilatkoztatja, hogy kész méltányos feltételek alatt vele békét kötni.

Wir Mathias von gottes gnaden zu Hungern, zu Beheim konigk etc., embieten dem hochgebornn fursten, unnserm besunderen lieben freundt herrnn Johannsen marggrauen zu Branndemburg, zu Stetin, Pommern, der Cassuben und Wennden hertzogen, burggrauen zu Nurinberg, unnd furste zu Rugenn etc. unnsern freuntlichen grus, unnd was wir liebs unnd guts vermogen bevor. Unns ist ein schreiben aus der besamnung am nechsten zu Nurinberg gehalten von ettlichen den hochwirdigen hochgebornnen churfursten unnd fursten, unnsern lieben brudern unnd freunden an uns lauttend geanntwort worden, dorinn under anndern begriffen ist, das die hilf wider die unglauwigen dem Romischen kayser auf den tag Martini doselbst gelaisst, durch ir lieb unnd annder unnser bruder unnd freundt, die kurfursten unnd fursten zugesaget vf Phillipi unnd Jacobi zu Wienn solten gewesen sein, damit das cristennlich werck loblich unnd on irrung volbracht mocht werden, sey der erwirdig inn got vater der bischoue von Eystet mitsambt Gotzen von Abatzheim unnd Jorgen von Absperg geschickt, die ding zwuschen der kaiserlichen maiestat unnd unnser hinzulegen unnd das darnach ir lieb aus unnserm schreiben, dorinn wir unns gar gutlich erboten, trost empfanngen, unnd unzweivenlich dafur gehalten hetten, es zaiget ane ein gewisse bericht, desshalben ir lieb bewegt waren, unpartheysch sich in den dingen zu halten unnd darauff im besten unnd zu gut dem cristennlichen werck, sy verhalten hilf der kayserlichen maiestat zu schicken, nitt zue cleiner schmech der kayserlichen maiestat und beschedigung des heillgen reichss von ine im besten gedult, mit mer wortten desselben briefss etc. Nun sagen wir irer lieb unnd anndern unnsern lieben brudern unnd freundten des heillgen Romi-

schen reichss, churfursten und fursten grossen dannck, das sie die hilf der kaiserlichen maiestat zugesagt, die derselb Romisch kayser mer wider unss, dann wider die unglauwigen Turcken suchet unntzhere verhaltenn, unnd wass sie unns ye zu zeitten guts gethan haben, sein wir in auch ganntz danneknar, unnd erbieten uns das zu vergleichen in einem grossern, aber wir zweiveln nit, es sej ewer lieb unnd meniglich unverporgen, das wir dazwuschen zu rettung der cristennheit nit claine muhe und darlegung gethan, mit grossern der unnsern bluet vergiessen unnd an vill ennden die Thurcken bishere nydergelegt, verhindert und aufenthalten, das sie nit sollch einvell, eingrif und beschedigung, alls sunsst der cristennheit und in sunderheit der Tewtschen nation haben thun mogen. Sein auch on zweivel, ewer lieb unnd freuntschaft werdt solchss fur ein sundere gutheit von unns aufnemen und das darumb gethan unnd thun das noch teglich, alls wir yetz mercklich here, auf den unglauwigen haben dadurch wir dem heilgenn Romischen reich, des wir ein glid zu sein nit laugnen unnd in sunderheit der ganntzen Teutschen zungen annemen, freuntlichen willen erzaigen wolten. Wir sein auch willig gewesen, alls wir dann denselben von Eystet und sein mitgewanndten von stundan inn dem ersten anbringen, alls sie unns besuchet, geanntwort. Unnd das ewer lieb unnd anndern vor zugeschrieben haben unnser spruch unnd vordrung die kaiserlich maiestat berurnd zu ewer lieb unnd der anndern churfursten unnd fursten dess heilgen Romischen reichss erkenntnuss zu setzen und zu stellen, zu recht oder zu der guttigkeit. Wann in unnsern handeln noch billichkeit zu erkennen unns zu willen gewesen were unnd alls wir auch durch ewer aller senndtboten darumb ersucht sein worden, haben wir unns nit ungern darein verwilliget, wann wir recht unnd billichss nye abgeslagen haben, damit zwuschen der kaiserlich maiestat unnd unnser von frids wegen gehanndelt mocht werden, das wir dann in dheinen weg gethan, so wir die fursten des heilgen reichss, alls ir schreiben yetz lautt, fur partheysch gehalten hetten. Aber alls unnser freund der curfursten sanndtboten in den sachen von frids wegen zwu-

schen dem Romischen kayser unnd unnser zu hanndeln kommen etc. wie wir darumb gefurt sein, ist ewer lieb unnd anndern vnverborgen, wann alls wir des von Eystet brief unnd sigel vertrawten, unnd einen kurtzen fridsatz unnd anstanndt mit dem Romischen kayser aufnamen, ist unns derselb vonn Eystet, das wir vor nit glaubten argkwenig worden, dann wiewol er unns mit seinen briefen versichert, das der Romisch kayser unns den anstanndt unnd fridsatz halten wurde, so hat sich doch das annders fundenn, wann alls wir uns auf den fridsatz verliessen unnd vorauss den sanndtboten glawbten unnd vertrawten, haben wir mit mynner vleiss unnd ernnst unnser sachen ausgewart dozwuschen die unnsern nit mit cleiner unnserer schmech von den gelegern gezogen sein unnd von den kaiserlichen wider die abrede des fridsatz ettlich bevestigung erobert wordenn unnd ist den unnsern heimlich grosser abpruch beschehen, unnd schaden zugefuget. So nu der von Eystet so scheinparlich sich argwenigk erzaigt, haben wir unnser botschaft in seiner geselschafft zu dem tag gein Nurinberg nit schicken wollen, unnd fursorg gehabt, alls wir auf sein vertrawen und trost vormaln verfurt. Wir mochten auch in schickung unnserer sennd boten, mit im aber umbgefurt werden, nichst desstermynder haben wir von stundan unnser treffennlich sanndtboten geordent und geschicket mit solcher ganntzer underrichtigung unnd mit solchem volkommen gwalt, den wir bisshere kainerlej sanndtboten vorgegeben haben unnd stellen, das in dheinen zweivel, solten sie mit sicherhait zu dem tag gelassen sein, sie hetten den grundt unnser gerechtigkeit so tapfferlichen angezaigt unnd unnser unschuld unnd glimpfen in aller menschen awgen, also geleuttert, das meniglich gegriffen hett, das wir wider die kaiserlichen maiestat nicht annders furgenomen unnd gethan hettenn, dann was unns auss craft kaiserlicher glubdbrief unnd sigel geburt hett unnd zugeben ist, unnd das wir dhainerlej unrecht noch ungleiches gegen der kayserlichen maiestat gehanndelt unnd des Romischen reichs gelider nicht on erber aufrecht sach belaidiget habenn, dann villmer mit allem vleiss begierlich gewesen unnd noch sein, die nach

unnserm vermogen zu schutzen unnd zu schirmen, alls wir bisshere gethan haben unnd hinfur wol thun konnen und gern thun wolten, so das zu dannck von unns aufgenomen wurde, darumb wir unns gar dheins argwons zu des heilgen reichss curfursten unnd fursten versehen, alls wir von demselben von Eystet, wenn er dass, so er gehort hat trewlichen anprecht, eigenntlichen vernemen werdet. Wir sein auch wol ingedennck, das wir demselben von Eystet unnder annderm geanntworth haben, wir wolten ettlich aus der heilgen Romischen reichss fursten die sachen zwuschen dem Romischen kayser unnd unnser zubillichen, wiewoll sie der kaiserlichen maiestat verpflicht, zu wilkurten richttern erwelen unnd annemen desselben unnsers willens unnd grundes unnser freundt, die fursten des heilgen Romischen reichss, durch unnser treffennlich botschafft, die wir wol darzu geordnet hetten, zu berichten unnd so die zugelassen unnd der nit gleitt wider alle naturliche menschliche und gemeine recht versagt were, sie hetten allsdann scheinparlich unnd clerlich entdeckt, unnser getrewen gutten willen unnd gemuet, so wir alwegen zu dem heilgen Romischen (reich) unnd der loblichen Tewtschen nation unnd iren glidern getragen unnd was gross uffsehen wir noch darzu haben. Wir haben unnser sanndtboten herwider kommen sein. von was im von dem von Eystet auss dem gehalten tag geanntwort ist, mugt ir aus der copej seiner brief hirinn verslossen wol vernemen. Wir hetten auch vill gehofft die gutheit so wir unntzhere an der heilgen cristenheit gethan von unnsern jungen tagen bis uff disen heuttigen tag, mit gegenwurttigen herzugen noch mechtiglichen wider die unglauwigen uben, hett so vill danncks uff im tragen, dass wir durch die fursten so zu Nurinbergk besambt warn, nit unverhort verurttailt unnd in den hendeln zwuschen dem Romischen kaiser unnd unnser. *(igy.)* Nachdem in verchundet wart, das unnser botschaft, durch die wir unns vor inen horen wolten lassen, auf dem weg was und sie nit zuliessen des Romischen kaysers aussach mit dergleichen erkannt were wordenn unnd alls wir unns zu verhor fur die fursten des heilgen reichss erboten haben, sein wir on zweivel nyemandt

werdt unns unverhort verurteilen, oder wider unns dem Romischen kayser der unnser unnd ewer herr, alls die fursten in irem brief melden ist, thun, das der Romisch kayser unnser herr sej unnd im verwanndt sein, widersprechen wir nit, versehen unns aber, das meniglichen in dem Romischen reich wissentlichen sej, das wir allain von des konigkreichss und der kure wegen zu Beheim dem Romischen kayser gewanndt sein unnd sunsst nit, den wir auch fur unnsern obern unnd herren erkennen unnd dass also alwegen gehalten haben. Es mag auch nyemands annders sprechen, dann das wir von demselben khonigkreich Beheim sein wird nye belaidiget haben. Aber unnser konigkreich Hungern ist allweg frey gewesen unnd kein gemainschafft mit dem Romischen reich gehabt, wiewol wir den kayser der wirdigkeit halben fur den obern halten. Aber von der macht achten wir im nit ungemesss, nachdem unnd wir das heilig konigkreich zu Hungern nit von im haben, ine auch seiner macht halben nit furchten noch furchten werden und alles so wir yetz wider ine furgenomen ist, aus craft unnser verschreibung, so wir von im unnd seinen lannden haben unnd auss dem konigkreich Hungern beschehen unnd nit annders. Auch alls die fursten mellden in irem brief, das sie ye veraint sein zu trost und enthaltung der heilgen cristennlichen kirchen unnd glauben unnd des heiligen Romischen reichs schaden zufurkommen und den unglauwigen trostlichen widerstannd zu thun, der kaiserlichen maiestat ein statlich hilff zu schicken etc., das schelten wir nit, sunder loben das hoch unnd haben das vill jare here begert unnd besuchet, unnd erbieten unns auch darzu unnser zuschub nach allem unnserm vermogen zu thun, mit dem zusatz, so solchs wider die Thurcken unnd zu trosst unnd enthaltung der christennheit mit gutter ordnung beschicht, alls ir schreiben lawth, solt aber dem Romischen kayser solch hilff wider unns geschickt werden, das wir unns doch zu dem heilgen Romischen reich nit verschen, bezewgen wir unns hiemit, das unns unrecht beschech desshalben, dass wir ehedann wir gehort, sein wider alle billichkeit verurteilt wurden unnd wiewol wir unns dheins argens von dem heillgen

Romischen reich versehen habenn, ist in gestalt ainer gutlichen bericht auf einer seitten mit unns gehanndelt worden und on der anndern on alle absag veindtschaft unnd kriegssachen wider unns furgenomen unnd hilff erkannt unnd so solchss wider unns volrechkt unnd volzogen solt werdenn mocht unns von ewerer lieb unnd anndern fursten billich nicht vermerckt und zu ubel gemessen werdenn, das wir unns solchs fursehen unnd unns wie wir mochten unnd ob das auch annders nit gesein mocht, mit abbruch oder scheden der cristennheit gedechten unnsern stanndt zu hanndthaben, dann wir durch solch unrecht, so unverhort dem Romischen kayser wider unns hilff geraicht, darzu gedrungen wurdenn. Es soll auch nyemandt dafur halten, das wir, alls der fursten schreiben lautt unns understunden den hanndel dohin er nit gehort zu ziehen, so wir vermercken mochten, das unnser sachen rechtlichen oder nach einem billichen furgenomen wurde, so wir aber durch die fursten so zue Nurinberg besambt waren, ungehort, ungericht erkannt sein mag unns das nyemands vermercken, so wir den hanndel fur den ziehen, der des keisers, unnsers und des heilgen Romischen reichss gewaltigt ist und soverr wir gedrungen wurden, das zu thun, so erbieten wir unns fur die fursten gemeinglich dess heilgen reichss, oder etlich aus inen zu kommen unnd sie erkennen lassen, alls noch gelegennhait aller sachen das gebot, so der Romisch kaiser fur die fursten oder das wir fur den stul zu Rom thun das gleicher sej, unnd welcher aus unns das gleich gebot aussetz unnd wolten unns der irer erkanntnuss dorin betragen. Wir haben auch des heilgen Romischen reichss uiderthann nye alls die fursten aus dem tagschreiben von dem reich entliden wollen, sunder nach unnserm vermogen, die beschirmbt unnd den entlidern widerstannd gethan. Wol sein wir bekenntlich, das wir dem stift von Saltzburg von wegen des ertzbischove daselbs, unsers puntgenossen, in unnsern schutz und schirm genomen haben, umb das, das in der Romisch kayser uber sein vollige rechtbot von seinen wirden hat geweltiglichen verstossen wollen, alls dann von unnsern vorfordern konigen zu Hungern vormals auch beschehen ist, nach innhalt der

hirinn verslossen copien unnd haben das nit darumb gethan, das wir den stifft von Saltzburg von dem heilgen reich wellen entliden ader reissenn, sundern das wir unnserm haubtveindt den ertzbischove vonn Gran den der kaiser in den stift zu Saltzburg ye hat geweltiglichen dringen unnd uns zu widerwertigkeit an die seitten setzen wollen, den eingangh versperrer mochten, das wir dann noch nicht gestatten wollen unnd solten wir gar vill darumb leiden. Dessgleichen haben wir wider das hawsss zu Osterreich auch nichts anders furgenomen, dann was unns in craft der kayserlichen wird verschreibung, so er unns nit hat halten wollen, zu thun geburt hat, nit das wir unns frembde lannd underwunden, sunder das bekennen, das unns auss der gerechtigkeit der kaiserlichen verschreibung zugehort unnd alls wir vormaln dem von Eystet zu anntwort gaben, alls ist noch unnser meynung unnd sein noch gutwillig, so sicherheit gegeben wirdet, unnser treffenliche botschafft auf einen tag in das heilig Romisch reich zu schicken unnd alls dann daselbs unnsern glimpffen unnd gerechtigkeit heren lassen unnd unns erzaigen, das aller rechtlicher, zimlicher und billicher sach an unns dhein abganngk erfunden werden soll, das also, das die ding nach gleich furgenomen werdenn unnd begern an ewer lieb, dessgleichen wir auch anndern unnser lieb bruder unnd freund, yetz des heilgen Romischen reichss curfursten unnd fursten, freuntlich bittende, einen tag im reich setzen und furzunemen, darzu wir unnser treffennlich sanndboten schicken unnd den grundt unnser gerechtigkeit furbringen erleuttern und erzelen lassen wollen, die auch von der abgewonnen geslosser und stet wegen, die zu trewerer hanndt zu stellen, unnsern willen unnd gemuet ferrer ercleren unnd also zu erkennen geben werden, das an unns dheinerlej pillichkeit abganngk ader mangel erfunden soll werden, was unns von rechts ader billichkeit wegen zu thun geburt, wo es aber ye die meynung uff im haben wurde, das etwar unnser sachen unglimpfen uns unrecht zumessen unnd unnsers hohes unnd gleiches erbieten vernichten, unns unverhort verurtailen unnd hilff wider unns thun wollten, mussten wir unns bej dem heilgen stul zu

Rom in Tewtschen unnd Weltschen lannden unnd in Frannckreich also erclagen unnd unnser gerechtigkeit dermassen an das liecht bringen, das meniglich versteen wurde, das unns gar ungutlich beschech unnd dabei nichtsdestermynnder unnd zu der gegenwere dermassen schicken, das ettlichen, so lusst hetten unns zu gegenwere dringen, etwann laid werden mocht, das sie sich on sach zu unns genottigt haben. Geben zu Ofen, am fritag nach sannd Vrsuln tag, anno domini etc. lxxxj°, unnsere reiche der Hungerischen im vierunndzwaintzigisten, unnd des Behemischen im drewzehennden jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban.)

A király ezen levelet a német birodalom mindegyik fejedelmének megküldte.

Latin szövege, mely kétségkívül az eredeti fogalmazványt képezi, itt következik:

Reddite sunt nobis littere ex dieta Norimbergensi vestro ac nonnullorum fratrum et amicorum nostrorum nominibus ad nos exarate, quibus scribitur nobis, qualiter subsidium contra infideles in superiori dieta pro festo sancti Martini celebrata cesari per eos electores et principes sacri Romani imperii, amicos nostros, promissum ad festum sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum Wienne prestari debuit, et huius rei gratia pro commodiore huius laudabilis operis expeditione reverendum patrem dominum Eistetensem unacum domino Godefrido de Altstein et domino Georgio de Abspergh, ad componendas inter nos et cesaream maiestatem differentias, fuisse destinatum. Preterea vero fraternitates vestras ex scriptis nostris, quibus nos ad omnem equitatem obtulimus, consolationem accepisse, eamque oblationem nostram iudicium certe concordie indubitanter tenuisse, nec scivisse se ipsos partiales. Quamobrem optimo respectu et ad promotionem christiani operis necessariam esse missionem auxilii cesaree maiestatis, ad non parvam imperialis maiestatis contumeliam et damnificationem Romani imperii a nobis pro meliori toleratam. Ad quod imprimis respondemus

fraternitati vestre et aliis fratribus amicis nostris: Grates amplissimas dicimus pro retenta missione auxilii et pro omnibus, que nostri causa fecerunt, et offerimus nos vicissim pro illorum amicitia et fraternitate ad maiora; verum non esse obscurum vestre fraternitati et aliis, credimus, nos quoque pro defensione christianitatis interea temporis non modica fecisse, qui ab eo tempore non sine gravissimis laboribus et impensis nostris diversis in locis Turcarum profligationes continuaverimus, ab incursione etiam et devastatione christianitatis, et maxime Germanice nationis obtenuerimus, volentes pro humanitate nobis ostensa vobis et universo imperio dignam pendere gratitudinem; quam non dubitamus fraternitates et amicitias vestras magni beneficii loco a nobis acceptasse. Et id quidem nos libenter fecimus, ne scilicet sacro Romano imperio, de cuius membro nos esse non negamus, et vobis omnibus, qui talem nobis benevolentiam ostendistis, ac universe Germanice nationi nos quoque rem gratissimam fecisse probaremus, promptique fuimus, sicut ipsi domino Eistetensi et suis collegis statim in primo colloquio, cum nos adirent, respondimus, quod etiam scripto nostro omnibus vobis significavimus, iustitiam et equitatem nostram discussioni fraternitatis vestre et aliorum sacri Romani imperii principum submittere, quandocumque causam nostram ex equo cognoscere placuisset; et statim, ut requisiti nomine omnium vestrum per ipsos oratores fuimus, non inviti consensimus, quippe qui equitatem et iustitiam nunquam refutavimus, ut inter nos et cesaream maiestatem de presenti tractaretur; quod nunquam fecissemus, si nos fraternitatem vestram et amicitias vestras reputassemus, quemadmodum ipse littere innuere videntur, partiales. Nam postquam tractatus de pace inter nos et cesarem per ipsos oratores vestros agitari coeperunt, que oblatio nobis facta sit, credimus fraternitatem vestram et alios non latere; cum enim nos litteris et sigillis domini Eistetensis et suorum collegarum confisi, coactas treugas temporarias cum ipso cesare acceptassemus, visus est ipse dominus Eistetensis nobis, quod antea minus credebamus, in eis rebus esse suspectus, nam licet nos suis litteris assecuratoiis cesarem treugas

illas nobis observare, contrarium tamen nobis apparuit, quia dum nos treugis confisi, et maxime vestris oratoribus fidem habentes, rebus nostris minus curiose intendimus, nostri et ab obsidione locorum non sine magno scandalo fuerant depulsi, et insuper munitiones quedam contra treugarum pacta per cesareanos obtenta, et nostris plurima damna et detrimenta fuerunt irrogata. Cum igitur tam evidentibus signis dominus Eistetensis suspectus esse videretur, nos oratores nostros in eius societate mittere ad dietam noluimus, et sicuti et in aliis sub eius confidentia delusi fuimus, ita et in mittendis cum illo oratoribus nostris delusionem aliquam pateremur. Misimus autem subsequenter oratores nostros, et data illis instructione, qualem antea nunquam illis dedimus, adeo plenaria illos facultate miseramus, ut non dubitemus, quando data securitate admissi fuissent in medium vestri, quia postquam iustitiam fraternitatibus vestris apertissime demonstrassent, et in omnium oculis innocentiam nostram et equitatem subiecissent, ut omnes palparetis nos contra cesaream maiestatem nihil indebite assentasse, et aliquid tale fecisse, quod ex inscriptionis cesaris facere nobis non licuerit, imo secundum iustitiam et equitatem nos cum cesare processisse, et imperium ac membra imperii in nullo penitus offendisse, quia potius manutentioni et defensioni ipsius, sicuti hactenus fecimus, omni studio insistere affectasse et inposterum semper affectare, de nobis vero nullam omnino suspicionem partialitatis unquam habuisse, quod et ipse dominus Eistetensis, si audita fideliter referre velit, fraternitatibus et amicis poterit explicare. Meminimus tamen ipso domino Eistetensi inter alia respondisse, nos nolle aliquot ex sacri Romani imperii principibus ad cognoscendas inter nos differentias pro arbitris, qui inter nos ex equo cognoscerent, ipsos quoque imperii principes subiectos cesari nominasse, non quia vellemus ipsos per hoc esse suspectos, sed quod decrevissemus mentem nostram per oratores nostros latius, ob premissas rationes, amicitiis vestris intimare; qui si admissi extitissent, et contra ius gentium littere securitatis non fuissent eis denegate, ipsi coram declarassent, quali animo nos erga sacrum Roma-

num imperium et inclitam Germanicam nationem, eius scilicet imperii membra semper fuimus et sumus, et qualem de omnibus vestris estimationem habemus. At quomodo oratores nostri redierint, quod responsum a domino Eistetensi ex dieta habuerint, ex copiis binarum litterarum ad ipsos rescriptis, quas ad vos mittimus, cognoscetis Placuisset tamen nobis, quod maxime ab omnibus sacri Romani imperii principibus optassemus, ut antequam cesaris (ut verbis vestrarum litterarum utamur) vestri et nostri domini (cui vos ei obstrictos esse scribitis) causam iustiorem appellarent, nostram quoque, prout equum fuisset, exaudivissent, et cognitis utriusque probabilibus documentis, sententiam protulissent: utrum cesar contra nos, an nos contra illum iustiorem causam habeamus? Quod fraternitates et amicitias vestras pro honore et equitatis respectu adhuc facturas minime dubitamus et speramus, quod nos inauditos non condemnabunt, nec auxilia contra nos mittent, neque etiam sententiam suam contra nos precipitabunt, antequam causam nostram debito modo exaudiant et discernant. Sed ut ad hoc respondeamus, quod scribitis nobis, »cesarem esse dominum nostrum et nos ei alte esse obstrictos«: credemus neminem esse ex sacro Romano imperio, qui nesciat nos sibi de regno Bohemie et electoratu tantum, et non de alio esse obligatos; quem certe nos de regno Bohemie, tanquam superiorem et dominum recognoscimus, et ita semper observavimus, ut nemo inficiari possit, nos de isto regno in nullo unquam suam maiestatem offendisse; verum ex hoc regno Ungarie, quod semper liberum extitit et nihil unquam cum imperio commune habuit, quantumvis ratione dignitatis superiorem cesarem esse censeamus, ratione tamen dominii pares nos illi arbitramur, et ita pares, ut nihil ab eo timeamus, neque unquam ipsum timemus, sicuti nec timebimus. Id totum igitur, siquid inter nos et ipsum factum est, ex hoc regno nostro factum esse, et non aliud factum, nisi id, ad quod se ipse dominus imperator nobis sponte obligavit. Quod vero significatur fraternitates vestras unitas et concordatas esse ad consolationem et conservationem sancte catholice ecclesie et fidei et ad intercipienda damna sacri

Romani imperii, ad efficacem denique obsistentiam infidelium efficax sive reale auxilium imperiali maiestati mittere, id factum nos minime improbamus, imo magnopere collaudamus, nostramque assistentiam pro viribus et facultatibus nostris libenter pollicemur, dummodo id bono modo et ordine contra Turcas fiat, et, ut scribitur, pro consolatione et manulentione Christianitatis; verum si contra nos tale subsidium cesari mittetur, ex nunc protestamus nobis iniuriam fieri, qui antequam audiamur, contra omnem equitatem fuerimus apud vos condemnati, et dum nihil tale a sacro Romano imperio meruimus, dum ex alia parte nos sub charitatis specie pertractamur, ex alia parte diffidatione non premissa hostilia contra nos attentari. Quod si contingat, imputare nobis non poteritis, si et nos, quibus possumus, modis rebus nostris consuleremus et partes nostras defenderemus, quod utique fieri necesse fuit, si ante cognitam causam nostram presidia cesari promissa contra nos mitterentur. Nec putetis nos illas res aliorsum, hoc est, quo non pertinent, trahere, quando viderimus vos equitatis et iustitie nostre rationem non habuisse. Alioquin nemo posset nobis iuste imputare, si causam ad illum trahemus, qui et nostri et cesaris et etiam sacri Romani imperii potestatem habet, quod si facere cogemur, vos ipsos iudices constituemus, et in hoc nos iudicio vestro submittemus. Verum nos hoc faciendo vel cesarea maiestas coram vobis se ad iustitiam offerendo, causam habeamus quietiorem. Nos quidem imperii membra nunquam dilaniavimus, sed potius pro virili nostra semper defendimus et aliis dilationibus obstitimus. Verum archiepiscopatum Salisburgensem, tanquam nobis colligatum, a confederato nostro archiepiscopo Salisburgensi in nostram protectionem suscepimus, prout etiam alios predecessores nostri suscepisse dignoscuntur, prout ex inscriptione vetuste copie, quam ad vos mittimus, cognoscetis; et hoc fecimus, non ut vellemus ab imperio illum sequestrare, quod facere nunquam intendimus, sed ne capitalis hostis noster archiepiscopus Strigoniensis, qui derelicta ecclesia sua in despectum nostrum alio profugit, ad latus nostrum truderetur, quod antequam pateremur, adhuc extrema tentare vellemus. Ad extremum

tamen optamus, et ad hoc fraternitatem vestram et alios imperii principes deprecamur, ut unam dietam constituant, ad quam nos pro declaratione iustitie nostre oratores nostros transmittemus, qui mentem nostram latius declarabunt. Alioquin si inauditi condemnaremur, vel apud sanctissimum dominum nostrum summum pontificem, vel apud cardinales de hoc vobis imputaretur, vobisque opus est obiecta indebite nos imminantia iusta ratione refellere et nobis respondere, appareretque ex his fraternitates vestras nullam iustitie et equitatis rationem habuisse. Etc.

A levél élén: Responsum regium super litteris ex Norimberga ad omnes imperii principes singillatim missum.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 23.)

97.

1481. október 26. Werdenberg János augsburgi püspöknek. Köszönetét fejezi ki a nürnbergi gyűlésből írt leveléért.

Reddite sunt nobis littere quas paternitas vestra de actis in dieta Norinbergensi [1]) ad nos misit, ex quibus intelleximus ea, que ad nos scribebantur. Et licet pro veteri amicitia et notitia, quam cum paternitate vestra habuimus, meliora nova per eam nuntiari expectassemus, tamen hoc, quoque quod nobis significare voluit, grate suscepimus. Quid autem ad ea responderimus, ex litteris ad principes imperii scriptis,[2]) inter quos etiam paternitati vestre id responsum rescribi fecimus, intelliget paternitas vestra. Datum.

A levél élén: Ad Ioannem episcopum Augustensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 44.)

---

[1]) A codexben tollhibából: Neuberge.

[2]) Lásd a megelőző szám alatt.

98.

1481. október 27. Erneszt és Albert szász herczegeknek. Felhívja őket, hogy az Ihleburg urakat, kik Zossent megtámadták, kerítsék hatalmukba és szolgáltassák ki néki.

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern, zu Behem etc. kunig. Embieten den hochgebornnen fursten unsern lieben bruder, ohemen und swegern herrn Ernnstenn curfürsten und hern Albrechten gebrudern, herczogen zu Sachssen, landgraven in Duringen und marggraven zu Meissen, unsern fruntlichen grus und was wir liebs und guts vermogen, bevor. Uns zweifelt nit ewr lieben haben vernomen, wie die von Ylburg, die danne noch unser manne sein, vor etlichen zeiten, als wir die herschafft zu Czossen noch in unsern hannden hetten, bei nechtlichen und das stettlin daselbs uberfieln, do zu dem gsloss veintlicher wer sturmpten, da gepranndt und das stettlin uns abgedrungen und in erbliche huldigung zeton genott, als unentsagt und unbewart irer ern. Und wiewol wir nu dasselb aws der acht gelassen hetten, seyn sy des nitt benugig gewesen, sunder yetz aber in dasselb stetlin, lehens und ernpflicht gen uns veracht, und in unsern land gemort, gepranndt und geplahet haben, das uns denn ganz verdriesslich ist. Und begern darauf an ewer lieb zubestellen, das dieselben gebrüder von Ylburg in eweren lannden und da ir zugebieten habt, nit geleit, noch enthalten werden, sondern wa die unsern in ewern lannden die ankommen, sy zu unsern hannden innemet. So wellen wir an denselben ennden recht zu in suchen, als zu solchen leuten gehört, und hoffen, ir werd des uns nit verzeihen, des und alles guten sollen ewr lieb sich albeg zu uns auch versehen und wollen das darzu fruntlich umb ewr lieb beschulden und begern des ewer verschrieben fruntlich antwort bey disem boten. Geben zu Ofn, an sand Symons und Judas abend, anno domini etc. LXXX primo, unser reiche des Hungrischen im vir und zwenczigsten und des Behemischen im dreyzehennden jarenn.

Utóirat:

Uns hat auch unser lieber getrewer Jan Swolsky, als der brief nu geschrieben was, durch sein brief verkundt, das soll des von Ilburgk furnemen mit nam mordt und pranndt auss dem stifft zu Maidburg, des ewr lieb macht haben und wider darein geschehen sein, hoffenn ewr lieb werden sich gepurlich darinnen erzeigen.

Külczím: Den hochgebornnen fursten etc. hern Ernnsten curfursten und hern Albrechtn gebrudern herczogen zu Sachssen etc.

(Eredetije a drezdai állami főlevéltárban. — Riedels, Codex Diplomaticus Brandenburgensis. I. osztály. XI. 270.)

99.

1481. november 5. IV. Sixtus pápának. Értesíti, hogy Kinizsi török területre nyomúlt. Igazolja eljárását a teanoi püspök ügyében és magatartását a császárral szemben.

IV. Sixtus pápa 1481. szeptember 21-én a következő levelet intézte Mátyás királyhoz:

Carissime etc. Accepimus litteras maiestatis tue datas Bude VII. Augusti proxime preteriti,[1]) ex quibus cognovimus progressum rerum, quas significas, et quemadmodum terrestrem expeditionem contra Turcos communes hostes apparasti. Placent ea nobis mirifice et tuam celsitudinem commendamus probamusque, ut, sicut omnium semper spes fuit, animum suum bene constitutum erga negotium christiane religionis ostendat. Quod autem scribis de venerabili fratre episcopo Theanensi oratore nostro, miramur admodum tale quid tibi esse suggestum, cum episcopus ipse semper habitus sit et a nobis et ab universa curia nostra vir summe probitatis et integritatis; sed putamus hoc ex aliquorum malivolo sermone provenisse. Nam et non defuerunt ex parte imperatorie maiestatis, qui hoc idem ipsi episcopo inpingere conati sint; ex quo animadverti potest, quod cum ipse in neutram partem declinet, sed bonitate et rectitu-

[1]) Lásd a 91. szám alatt.

dine ducatur, tales in eum opiniones falso congeruntur. Itaque maiestas tua exuat omnem suspicionem, quam de eo induit, unumque hoc habeat et pro certo teneat: cogitationes et opiniones omnes prefati episcopi ad bonum tendere, ita ut non possit quis de eo iure conqueri. Verum enimvero nolumus hoc preteriisse: accusaris quidem fili carissime a quampluribus, quod in dieta proxime habita conditiones pacis et concordie inter te et imperatorem ipsum oblate ex parte tua non fuerunt acceptate, immo neglecte, quamvis ille et iuste et honeste et acceptabiles sint. Quod quantum animos omnium moverit, potest unusquisque facile considerare; adeo quod, ut accepimus, tractatum fuerit in eadem dieta de movendis adversum te armis, tanquam qui in causa es. Hoc idem profecto nobis quoque amaritudinem intulit, cum videamus ex his vestris dissensionibus magnum christiane reipublice damnum imminere; siquidem ex ipsis cuncta dependent. Eapropter maiestatem tuam summo studio adhortamur ut per memoriam Dei nostri velis animum ad hanc rem applicare, et sicut totiens scripsimus, cogitare de aliquo bono medio, aut de aliquibus ab utraque parte eligendis, (qui) ad concordiam ipsam et bonam cum prefato imperatore intelligentiam operentur, ne christianus sanguis inter sese, quod absit, effundatur, ac ex huiusmodi dissensionibus ipsi communes hostes animos assummant et licentius insultent, cum pernicio omnium, damno et tua pariter sempiterna nota. Hec scribenda duximus, pro nostra erga te paterna benivolentia, ut tu, tanquam rex catholicus et sapientissimus, oportune in rem consulas. Erit enim tanto paratior victoria, quod Hydruntus nunc recuperata est,[1]) sicuti ex exemplis litterarum his acclusis videre poteris. Datum Braciani, die XXI. Septembris 1481., anno undecimo.

L. Grifus.

A levél élén; Regi Hungarie.

(Egykorú másolata a flórenczi nemzeti könyvtárban. — Monumenta Vaticana. E. CXL.)

Mátyás király válasza:

Beatissime pater et domine clementissime. Ex scripto 21. Septembris ad me dato cognovi, quam grata fuerint

[1]) Otranto felszabadítása.

sanctitati vestre ea, que de progressu rerum mearum et apparatu expeditionis mee contra Turcos prioribus litteris meis [1]) significaveram. Postea id secutum est, quemadmodum novissime in aliis litteris meis [2]) significavi, quod capitaneum meum Paulum Kinisy cum omni illo apparatu intra fines Turcarum transmisi. Is igitur traiectis fluminibus Serviam et partes ultra eandem manu potenti ingressus, agit nunc ferventer contra Turcas, quem spero expeditis his, que ipsi demandavi, sub felici sanctitatis vestre auspicio cum optimis successibus reversurum. Hactenus tamen nihil certi de ipso accepi, sed quamprimum aliquid accepero, sanctitatem vestram faciam certiorem. Intellexi etiam, que sanctitas vestra de domino Theanensi mihi scripsit, mirari scilicet admodum tale quid de episcopo Theanensi mihi esse suggestum,[3]) cum ipse episcopus habitus sit a vestra sanctitate summe vir probitatis et integritatis, et putat sanctitas vestra hoc ex aliquorum malevolo sermone provenisse, nec defuisse qui hoc idem ex parte imperatorie maiestatis hoc illi impingerent; et vult sanctitas vestra ut ego omnem suspicionem de illo eximam. Sanctissime pater, credere potest sanctitas vestra neminem in mundo fidelius neque ferventius meis rebus intendere, quam me, cuius causa agitur, quotiescumque negotia mea trahuntur ad examen. Quare supplico, non putet sanctitas vestra me scripsisse sine ratione, que scripsi, vel malevolorum sermones ita apud me esse efficaces, ut facili impulsu, quorsum illi volunt, me permoveant, sed fuit aliqua ratio maior, quam sanctitas vestra putat, que me ad ea scribenda significandaque impellebat, que non ex suspicione, sed ex mera et ipsa rerum experientia scripsi significavique. Postquam tamen sanctitati vestre aliter videtur, ego opinioni sanctitatis vestre non renitar, sed parebo lubens et assentiar, ut ita sint omnia, prout sanctitas vestra putat et opinatur. In calce litterarum scribit sanctitas vestra me a quampluribus accusari, quod in dieta proxime habita con-

[1]) Lásd a 91. szám alatt.

[2]) Ezen levelet nem birjuk.

[3]) A kéziratban hibásan: »domino Theanensi de me scripsit, mirari scilicet admodum tale quid de episcopo Csanadiensi *stb.*«

ditiones pacis inter me et imperatorem habite ex parte mea non fuerint acceptate, imo neglecte, quamvis sint iuste et honeste, et quam hoc omnium animos movit, adeo quod tractatum fuerit, sicut sanctitas vestra accepit, de movendis adversum me armis; et in fine hortatur me sanctitas vestra ad pacem et concordiam cum imperatore acceptandam et amplectendam. Super quo sanctitati vestre paucis respondeo, quod sanctitati vestre puto non latere, me scilicet iustas et legittimas cum imperatore conditiones nunquam detrectasse, neque etiam imposterum detrectare, imo paratum esse ad omnia, sicuti hoc per litteras meas plurimas sanctitati vestre significavi, quandocumque velit itidem imperialis maiestas iusto et honesto contentari. Verum non parva mihi fit iniuria ab his, qui cum meos oratores admittere et iustitiam meam audire recusarent, ex altera parte me inauditum condemnarent, et de hoc accusant, quod priusquam sententiam de me ferrent, intelligere noluerunt. Si enim vel dominus Aistetensis et alii fideliter audita defferre, vel si qui in dieta aderant, prius veraciter de tractatibus inter nos experiri voluissent, aliam de mea equitate et iustitia opinionem concepissent, et non ita precipitanter inauditam ferrent sententiam, nec arma movere decrevissent. Quod tamen ego parum curo, spero enim, quandocumque me aggredi voluerit, Deo auxiliante me penes meam iustitiam defensurum. Verum si quando clarius sanctitas vestra de his omnibus experiri contigerit, paratus ero mittere ad eam oratores, sicuti semper obtuli, dummodo et imperator mittat, et omnia sanctitati vestre suo modo et ordine declarent; ex quibus intelliget, si ego, vel imperator a iusto et honesto se retraxerit. Quamobrem sanctitati vestre non est opus me ad pacem et concordiam amplectendam magnopere adhortari, quam ego libenter amplectar, quandocumque alii a iusto et honesto se non retrahent; quoniam quantum in me fuisset, nec ad has dissensiones venissem, nisi me ipse imperator datis multis occasionibus impulisset. Proinde spero aliam de rebus meis opinionem concipere sanctitatem vestram, quandocumque causam utriusque nostrum ex equo cognoscet. Interea si quid est, quod mihi imputaretur, orator meus dominus Syr-

miensis, qui istic est, omnibus coram sanctitate vestra respondebit. Conservet altissimus sanctitatem vestram felicem. Datum Bude, 5. Novembris, anno 1481.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában, hibásan szeptember 5-ről keltezve. 19. — Monumenta Vaticana. E. CCVIII.)

100.

1481. november 5. Vitéz János szerémi püspöknek, Rómában tartózkodó követének. Visszautasítja a német birodalmi gyűléstől emelt vádakat. Utasításokat ad néki a pápától Magyarországba küldendő bíbornok-legátus és a modrusi püspökség ügyében.

Mathias Dei gratia rex Ungarie, Bohemie etc. Reverende pater, fidelis nobis sincere dilecte. Ex tuis litteris intelleximus, quam grate fuerint sanctissimo domino nostro illa nova, que superioribus litteris significaveramus de successibus nostris Transalpinis. Postea hec secuta sunt, quod nos Paulum Kinisy capitaneum nostrum cum magno exercitu in Turciam misimus, qui nunc agit intra fines Turcarum, nihil tamen usque modo de eius successibus accepimus, quod in dies expectamus. Quidquid igitur tunc sue sanctitatis auspiciis inde relatum ad nos fuerit, tibi illico significabimus, ut tu de omnibus reddas suam sanctitatem certiorem, cui etiam declarabis nos non esse tepidos et negligentes ad defensionem christianitatis, quam defensionem infatigato semper animo prosequimur. licet interdum ab his, a quibus potius auxilia expectaremus, turbationes et impedimenta nobis prebentur. Non tamen propter hoc desistemus, sed pro devotione nostra in sedem apostolicam hoc sanctum opus prosequemur, quamdiu extrema necessitate coacti non erimus dimittere, quod nisi nunquam dimitteremus. Dicere itaque poteris sue sanctitati me accepisse copias litterarum, quas principes imperii ex dieta scripserunt contra me sue sanctitati [1]), quas presentibus inclusas mittimus ad te, ut

[1]) Az 1481 augusztus 22-ikén kelt levél eredetije a velenczei állami levéltárban.

captato tempore illas sue sanctitati ostendas, simulque illam admoneas, ne huiusmodi scriptis fidem adhibeat, sciatque omnia falsa a nonnullis esse contra nos conficta. Quod false incusamur, ex hoc sua sanctitas elicere poterit, quod cum nostri oratores, qui cum plena informatione ad dietam exmissi fuerant, admissi per illos non fuerint nec auditi, de quo ipsi nec verbum scribunt, ex altera parte inauditos conati sunt nos condemnare et accusare de his, de quibus non accusaremur, si ipsi vel nostros oratores audire, vel iustitiam nostram cognoscere voluissent. Sed hec omnia procuratione domini Einstetensis facta sunt, qui non aliud dixit in dieta, nisi quod imperator illi dicendum permisit, alia, que ad declarationem iustitie nostre pertinebant fuere de industria per illum suppressa. Iuvit et hoc illum in presentia domini Theanensis, quod nobis qui, rerum nostrarum curam habemus non minimam, aliter constet atque sanctissimo domino nostro relatum sit; tamen quod sanctitas sua illum excuset et nihil contra nos egisse credit, nos sue sanctitati dissentire nolumus, sed contenti sumus, ut per nos quidem omnia sint alba. *(így.)* De subsidio tamen contra nos imperatori promisso sue sanctitati dicere poteris, ne magnopere curet, quia nos huiusmodi subsidio nihil terremur. Nam ex omnibus hominum millibus soli Saxones, qui nobis sine causa emulantur, quadringentos homines miserunt, propositis illis quibusdam sed levibus conditionibus, quas habere cum imperatore volunt, antequam gentes transmittant; alias, nisi conditionibus obtentis illis recusant mittere subsidia; et hoc faciunt, quia sciunt imperatoris duritiam, qui etiam ad minima difficulter poterit induci; erunt itaque illi tali colore excusati. Et quod intelligimus sanctissimum dominum nostrum, cognitis his prius, que in dieta acta sunt, constituisse mittere huc ad nos et ad imperatorem duos ex reverendissimis dominis cardinalibus legatos, quandocumque hoc sua sanctitas facere volet, nobis ea res minime displicebit, et libenter videbimus, quicunque transmittentur, omnino tales transmittantur, qui rem fideliter tractent et ex animo pacem affectent. De hoc tandem imprimis sanctissimum dominum nostrum admoneatis, ut reve-

rendissimum dominum cardinalem Agriensem non mittat, quem audimus per multas procurationes querere a sua sanctitate, ut ad nos accedat; nec advertit, quam damnosa fuerit nobis proxima preterita absentia sua, quantamve turbationem rebus nostris faciat, si iterato a negotiis nostris, que suam presentiam hoc tempore vehementer exigunt, ad alia distrahat. Si enim ipse ad nos mitteretur, dicere poteris et sanctitati sue et ipsi cardinali Agriensi, quod nos ipsum ad regnum nostrum minime admittemus, sed cum ignominia reverti faciemus. Et insuper si vel ad nos, vel alias ex urbe relictis negotiis nostris abscedet, nos omnes proventus sue ecclesie indubie arestari faciemus. Optaremus igitur, si quando placeret aliquem huc mittere, sanctitas sua reverendissimum dominum cardinalem sancti Marci et dominum Senensem, quorum integritatem et prudentiam scimus, legatos destinaret, unum ad nos et alterum ad imperatorem, vel si unum tantum mittere placeret, ex his duobus alterum, quem mallet, destinaret. Ubi vero queris, utrum tibi ad Neapolim sit accedendum: respondemus non esse opus nunc, ut negotia nostra in urbe intermitteres et ad alia distraharis, sed volumus, ut in urbe et curia remaneas, et intendas ibi potius una cum reverendissimo domino cardinali Agriensi rebus nostris. De bulla autem iubilei, quam ad nos misisti, grates dicimus et laudamus sollicitudinem tuam. Litteras autem, quas a nobis postulasti in commendationem negotiorum tuorum ad cardinales, prout optabas, ad te transmisimus, ut tempore suo istam rem exequaris. Preterea de ecclesia Modrusiensi, quam sub territorio Ragusianorum nuper vacasse scribis, et sanctissimum dominum nostrum contemplatione nostra petentibus cuidam fratri Ragusianis non contulisset *(igy)*, habemus ingentes gratias de tanta clementia sanctitatis sue, ac tibi iniungimus, ut tu sue sanctitati referas et dices nos esse contentos, ut sua sanctitas illi conferat, quem ipsi Ragusiani presentarunt; ex quo enim illi nobis serviunt, nos nolumus hanc eorum electionem factam pro hac vice impedire. Misimus etiam illos centum aureos ad te, quos pro scriptoribus bullarum a nobis postulasti, et tot illis dividas et contenteris eos, ut nobis libenter

obsequantur. Preterea, quod ex litteris tuis intelleximus a multis dubitari de promissione inter nos et cesarem facta, nos ipsas litteras imperiales sub authentica forma descriptas ad te mittimus, ut cum opus fuerit, et sanctissimo domino nostro et omnibus aliis palam possis ostentare. Hec autem omnia volumus, ut cum reverendissimo domino cardinale Agriensi prius communices, et nihil omnino agas sine scitu et consilio suo. Verum tamen pergrave et molestum est nobis, quod non sine pietate scribimus pro annata domini Laurentii, quem in coadiutorem episcopi Vratislaviensis prefici postulavimus, quinque millia aureorum postulari. Que causa hanc difficultatem his rebus iniiciat, nos profecto non intelligimus; verum hoc scimus, quod antequam ecclesia illa per hereticos destructa fuit, duo millia tantummodo et non plus pro annata illius ecclesie solvebatur, que etiam solutio post tantam desolationem et vastitatem, quam per hereticos ecclesia illa passa est, deberet vel dimidio relaxari et non potius augeri. Quamobrem tibi committimus, ut una cum reverendissimo cardinale Agriensi nomine meo suppliceris, ut gratiam, quam nobis in preficiendo ipso Laurentio fecit, etiam in hoc ostendat, quod non permittat sua sanctitas ipsum Laurentium taxari ultra, quam alias ecclesia ipsa de consvetudine fuit taxata. Exoptamus potius, ut considerata ecclesie illius desolatione, sua sanctitas adhuc de annata alias consveta propter nos aliquid relaxaret. Datum Bude, 5. Novembris, 1481.

A levél élén: Ad Ioannem Vitez Syrmiensem.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 20.)

101.

1481. november 5. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek. A nürnbergi birodalmi gyülésen történtekről.

De actis et dieta Neurembergensi novissime celebrata scripsimus aliqua oratori nostro,[1]) prout ab ipso intelliget

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.

paternitas vestra, a quo etiam cognoscet, quibus machinationibus dominus Theanensis contra nos in ipsa dieta usus est, qui postquam ad istas partes advenit, non sic se gessit, sicut nunc cum effectu ostendit et mediatorem decuisset; sed declaravit se, ut revera cognitus a nobis dudum fuerat, cesari in omnibus partialem. Que igitur ex tali ipsius fabricatione non tam nostris, quam rebus christianis turbatio secuta est, et que sequatur, nisi cito sanctissimus dominus noster provideat, partim ex instructione ad oratorem nostrum missa, partim ex sua prudentia poterit paternitas vestra cogitare; super quo latius scripsimus oratori nostro et commisimus, ut omnia cum paternitate vestra communicet, rogantes eam diligenter, ut colloquio cum nostro oratore super hiis habito, velit cooperari et efficere, ut talia rebus fidei et nostris impedimenta sanctissimus dominus noster submoveat, et dignetur petitioni nostre, quam ex verbis oratoris nostri paternitas vestra clarius intelliget, pro voto nostro respondere. Qua in re ut summam et exactam diligentiam paternitas vestra adhibeat, eam summopere hortamur. Sciat autem paternitas vestra, quod promissio huiusmodi subsidii non ab aliis, sed solum a ducibus Saxonie facta est, qui nobis vehementer adversantur. Et licet non credamus, quemadmodum certificati sumus, ut subsidia imperatori contra nos conferantur, que etiam pro salute publica contra Turcos tot annis recusata sunt: tamen non erit malum talibus impedimentis in tempore obviare. Scimus autem et id pro comperto tenemus, ut quamprimum sanctissimus dominus noster aliquem idoneum ad ipsos principes, revocato prius domino Theanensi, transmiserit, facile animos principum immutabit, et negotia ipsa, dummodo sua sanctitas hiis rebus ex corde faveat, in pristinum statum reponentur. Valeat paternitas vestra.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 44.)

102.

1481. deczember 10. IV. Sixtus pápának. Jelenti Kinizsi Pál szerbországi hadjáratának szerencsés kimenetelét.

Admonuit me crebrius sanctitas vestra per plurima brevia, ut hanc occasionem interitus magni Turci, dissidentibus inter se de imperio filiis, a Deo rebus christianis oblatam non negligerem, sed aliquid agerem, quod esset reipublice christiane ad salutem; ego vero, tanquam obediens filius sanctitatis vestre, qui eius monita semper omni cum devotione suscipio, et mihi possibilia onera pro honore sancte sedis apostolice subire non recuso, volens parere monitis vestre sanctitatis, qualem nuper apparatum sub conductu capitanei mei generalis, magnifici Pauli Kynysi institueram, quove gentium robore in Seruiam illum transmiseram, prioribus litteris meis significaveram sanctitati vestre,[1]) et commiseram oratori meo, reverendo domino Sirimiensi illa sanctitati vestre latius declarare. Et quoniam incertum adhuc habebam, quem tandem exitum profectio illa habitura foret, pollicitus eram, simul ut certificatus essem, gentium mearum successus significare sanctitati vestre. Sciat itaque vestra sanctitas, quod ipse capitaneus meus Paulus Kynysi, postquam in Serviam penetravit, usque ad Cursolcz progressus, nullo prorsus resistente, totam illam terram ferro et igne libere vastavit, deinde capta ingenti preda cum maximo indigenarum comitatu et multis barbarorum spoliis onustus, prosperiter et sine omnium gentium mearum dampno salvus rediit, prout omnia reverendissimus dominus cardinalis Agriensis unacum oratore meo, reverendo domino Sirimiensi, quibus totam rei geste seriem diffuse perscripsi, et simul litteras quasdam ad me de hiis rerum successibus ab illis partibus allatas misi, sanctitati vestre latius declarabunt, et si placuerit, illas easdem litteras in specie ostendent.[2]) Oro igitur vestram sanctitatem, ut dignetur hec obsequia

[1]) Lásd a 99. szám alatt.

[2]) Lásd a megelőző számok alatt.

mea, que ad exhortationem sanctitatis vestre pro bono et incremento reipublice christiane feci, tanquam pius pater et clementissimus dominus paterna clementia suscipere et acceptare, cum videat me monita sua ac exhortationes prompta cum devotione tamquam obedientem filium decenter semper suscipere, sciatque paratum me fuisse semper et esse in antea vestre sanctitati et sancte sedi apostolice obsequi paratumque omnibus eius iussionibus, que per me perfici possunt, obedire. Conservet altissimus.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656 fol. lat. jelzetű codexében. 48. — Epistolae. P. IV. E. LXXIX. — Monumenta Vaticana. E. CXLVII.)

103.

1481. deczember 10. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Tréfásan válaszol levelére, melyben panaszolta, hogy podgyásza alsó Olaszországból Rómába utaztában elveszett. Előadja nézeteit a nápolyi király és a török császár között tervezett békekötés ügyében.

Litteras de manu paternitatis vestre ad nos scriptas accepimus, quibus scribit se tandem in urbem revertisse, omnibus rebus destructis, vestibusque ac sellis et frenis consumptis ac omni suppellectili annihilato; id tantum commodi de triumpho Turcorum reportasse.[1]) De reditu paternitatis vestre profecto gaudemus; verum de rebus amissis conqueri et nos possumus. Sciat paternitas vestra, quod cum nuper Paulus Kynysi capitaneus noster ex mandato nostro cum nostris gentibus in Turciam accederet, ingruente hiemis tempore, in maximo luso et continuis imbribus, omnia arma, selle, frena, vestes et armamenta militaria

[1]) Veronai Gábor 1481. nyarán Olaszország déli részeiben időzött, hogy az Otranto felszabadítására czélzó hadimunkálatokra felügyeljen. A város augusztus 10-ikén szabadíttatott fel a török uralom alól, s ebben köztudomás szerint a magyar csapatoknak jelentékeny részök volt.

fuerunt sibi et gentibus nostris satis destructa, consumpta et amissa; postquam vero Deo favente cum triumpho reversus est,[1]) non se bene veritum, quo paternitas vestra se ab illa belli molestia receperat, contulit, neque deinde Romam venit, urbem ad restaurandas vires et reficienda amissa valde commodam, sed rediit ad Themesvar locum Romana urbe et etiam Benevento[2]) multo differentem. Si igitur paternitas vestra molestiarum, quas passa est, memor, in illis Romanis deliciis adhuc de amissis conqueritur, consideret, quid isti pauperes nostri faciant, qui et in bellis non sub capello, neque sub illis delicatis tentoriis, neque in habitu illo insigni atque splendido, longe lateque non modo ad tegenda corpora humana, verum etiam ad cooperienda iumenta diffuso et protenso, sed in nuda humo et sub divo continuis imbribus madidi atque lutosi quieverunt; deinde vero non ad Romanas delicias, sed ad solitas miserias redierunt. Cum igitur ista paternitas vestra considerauerit, interea restaurationis sue solatia poterit nostrorum laboribus et damnis, sicut nos suis compatimur, vicissim compati, atque istorum exemplo se longe reputare felicem atque gloriosam. Cognovimus et hoc, quod sanctissimus dominus noster et sacer cetus cardinalium, qui ex summa prudentia omnia considerant et intelligunt, parte dumtaxat una discussa, aliam intactam reliquerunt. Nos profecto si interfuissemus consilio, longe aliud svasissemus, quod in rem communem et utilitatem patris nostri magis conduxisset, ut videlicet omnino pacem cum Turco, que nunc sponte offertur, etiam quesivisset, quod facere multis de causis debuerat, nisi propriam et totius regni sui ac universe Italie velit (ruinam?). Primo, quia pater noster multa per Turcos detrimenta novissime passa est; secundo, quia gravissimas habuit expensas in bello quod extruxerat ad illos repellendos, que cum pluribus annis refici nequeant, id non considerant, quod ipse impotens erit ad resistendum eis, si iam secundo invadant; tertio, quia nos inpresen-

[1]) Kinizsi Pál 1481. őszén viselt szerbországi hadjáratára céloz.
[2]) Benevento városában is tartózkodott egy ideig a bíbornok.

tiarum aliis prepediti, siquid illi contingeret ipsum iuvare, sicut prius, non possemus; et quarto, quod ab eo Valona non longe distat, ex quo loco nisi bene sibi et rebus suis prospiciat, poterit error novissimus peior priore contingere, et unum aliud Idruntum [1]) sibi accipi, de quo multo difficilius erit Thurcos expugnare, stantibus presertim hiis terminis, cum et sanctissimus dominus noster plurima in classem exposuit, et (ad) ferendum subsidium non satis dispositus foret. Quod si aliquid secundario in dominiis patris nostri contingat, quod futurum non dubitamus, si pax cum illis ad tempus non sequatur, videbit paternitas vestra, quale periculum toti Italie immineret, et quantum omnes dicere incipient: pacem cum Turco facere ad tempus multo prestitisse, quam imparatos sub dubio in gverris permansisse. Quod si nos cum patre nostro colloqui possemus, non profecto aliter ei svaderemus, et adhuc plures insuper causas donaremus, propter quas multo prestaret pacem facere cum Thurcis, quam in gueris permanere. Nescimus enim, qualiter est sanctissimus dominus noster de negocio Turcorum informatus, sicut ex brevi sue sanctitatis ad nos misso vidimus, quod scilicet morte tyranni Thurcorum subsecuta et dissensione filiorum de imperio invicem contendentium, multe civitates et provincie ad christianum nomen defecerunt, qui nihil aliud expectarent, quam presidium christianorum. Quocumque id relatu sanctitas sua acceperit, nobis certe contrarium quotidie affertur, quod scilicet novus ille tyrannus, licet cum fratre dissideat, in suo tamen regimine ita firmatus sit, ut de imperio suo nemini dubium sit. Ubi vero sunt ille civitates et provincie, que ad christianum nomen defecerunt, nobis multum investigantibus nemo dicere scivit. Hoc tamen fidedigno relatu refertur, quod usque modo ille plus profecit, quam defecit. Et ideo vellemus sic rebus christianis consuli, ut pater noster, qui duros labores, gravissimas expensas novissime fecit, in periculo non videretur. Quod vero inter alia paternitas vestra

[1]) A II. Bajazed és öccse Dsem herczeg között támadott polgárháborúra czéloz.

scribit, quod sanctissimus dominus noster ex corde nos diligit, gratias dicimus infinitas sue sanctitati, quod nos filium sibi devotum et obsequentem paternali amore et clementia prosequi dignatur; nec aliud optamus a sua sanctitate, nisi quod gratiam suam et dilectionem erga nos solito tenere conservet. Non optamus, ut respectum aliorum propter nos posthabeat, nisi ut gratiam suam inconcussam erga nos retineat. Videbit sanctitas sua quod nos contra emulos nostros partes nostras bene defendemus, et ita defendemus cum Dei adiutorio, quod alii prius contra nos, quam nos contra alios, sue sanctitati conquerentur. Quod cum evenerit, tunc optamus, ut gratia et clementia sue sanctitatis non deficiat nobis. Vidimus preterea indicium et sententiam paternitatis vestre, quam habuit in litteris principum imperii ad sanctissimum dominum nostrum contra nos missis, que licet ex optimo processerint ingenio, et acutam dictantis sententiam redoleant, non tamen egre ferat reverendissimus dominus Agriensis, si opinionibus suis recensitis, que veriores esse debuerant, non attigit; id enim factum est, quia a nostra scola longe sepositus, et etiam consilio imperii principum non omnino conscius, ea tamen annotavit, que prudenti ingenio complecti potuit, non autem ea, que a remotis percipere nequivit. Sed nos damus ei in hac parte veniam, et ingenia illius mirifice collaudamus, qui fecit, quid potuit; quia et sacri doctores in dictis suis plerumque errant et liber retractationum beati Augustini extat, quem solus ipse erratorum suorum conscius conscripsit. Scimus autem, quod si ea omnia, que apud ipsos principes aguntur, in notitiam reverendissimi domini cardinalis devenissent, etiam protulisset de hiis rebus sententiam, et longe diversam ad nos opinionem suam transmisisset. Nos tamen nihil optamus aliud, nisi ut paternitas vestra gratiam sanctissimi domini nostri nobis conservet, qua conservata nullius auxilium implorabimus, sed partes nostras Deo favente contra omnes viriliter defendemus, et ita defendemus, quod omnes imperii principes et ipse cesar videre incipient, in quem conpungerunt. Valeat paternitas vestra et patiatur aliquando erga eam satiros esse. Datum 10. Decembris, 1481.

A levél élén : Ad cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 46. — Epistolae. P. IV. E. LXXVII.)

104.

1481. deczember 10. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Értesíti Kinizsi Pál szerbiai hadjáratának részletei felől.

Audivisse potuit paternitas vestra, tametsi ab urbe Romana et rerum nostrarum curationibus longe abfuit, quales nuper apparatus exhortationibus sanctissimi domini nostri permoti feceramus contra Turcos, et quanto gentium robore fidelem nostrum Paulum Kinisi generalem capitaneum gentium nostrarum destinaveramus in Serviam. Verum quia credimus paternitatem vestram non omnium, que ibi gesta sunt, tenere notitiam, ex quo in tanta terrarum distantia certus rerum gestarum rumor ita subito diffundi non potest, placuit omnia ex ordine significare paternitati vestre, ut ipsa una cum oratore nostro reverendo domino Sirmiensi vocali sermone, si necesse erit, omnia sanctissimo domino nostro referre et declarare sciat. Secundo die festi omnium sanctorum, que erat dies veneris, Paulus Kinysi iam antea cum omnibus gentibus nostris, puta duobus et triginta millibus bono modo preparatus, ex castro nostro Themeswar discessit, et hominibus, qui domui sue parati iussionem illius expectabant, intimavit ad diem dominicum, qui proximus erat, in vado Haram ad se convenire, quod et factum est. Sed eodem die cum multi domo profecti diversis itineribus ad illud vadum conveniunt, accidit unus casus, qui tametsi hostibus non incruentus extitit, nobis quoque ob amissionem unius notabilis familiaris nostri fuit non parum infaustus. Nicolaus et Andreas t*(ales)* [1]) cum centum equitibus ipso die iter agressi, dum alio itinere

---

[1]) Zokoli Miklós és András.

ad vadum contendunt, ab uno, ut fertur, liberto ipsorum proditi, in preparatas eis insidias inciderunt. Quadringenti enim Thurci, qui in insidiis latuerant, subito ex nemore effusi in eos irruunt et nihil tale formidantes repente circumdant; tum illi tanta multitudine conspecta, cum se impares videbant, currus oneratos extemplo circumlocant, seque intra ipsorum curruum septa concludunt; Turci vero nemori, quod curribus contiguum erat, protinus iguem iniiciunt, ut flante contra nostros vento carrus comburerent. Ubi igitur currus nostrorum ardere ceperunt, nostri in pugnam cum illis congressi, ab hora nona usque ad solis occubitum viriliter pugnant. Cecidit in illo conflictu maxima pars Turcorum, et nemo, ut fertur, sine vulnere discessit. Nicolaus Zokoly duabus hastis in ipso pugne principio traiectus, non destitit, quin usque in finem diei cum eisdem acriter confligeret; demum conversis illis in fugam, ipse multis vulneribus confectus, una cum fratre suo Andrea, qui similiter plura vulnera excepit, domum suam reversi sunt. Et ipse quidem Nicolaus eodem die ex illis vulneribus, suscepta tantummodo communione, decessit; Andreas vero cum illis vulneribus graviter decumbit, de quo adhuc incertum habetur, utrum reviviscere possit. Quinquaginta ex nostris in loco certaminis fuerunt trucidati; nec aliquis, exceptis tribus, sine vulnere reversus est. Dum itaque alii in vadum contendunt, interea Ladislaus de t*(ali)* capitaneus noster in Belgrado et Wok despotus Servie, naves ad traiiciendas gentes nostras, sicuti nos antea eis mandaveramus, vadum versus deportabant, contra quos waiyvoda de Zendero, nomine Zkender, qui se dominum Servie scribit, ampla Turcorum manu stipatus accessit; sed illi et ut erant ad custodienda deducendaque navigia ipsa bene provisi, cum illis subito congressi plurimam partem illorum trucidarunt; waywoda ipse vix cum paucis saluti sue consulens insectantibus nostris, trepidus in Zendero se recepit. Postquam igitur nostri traiecti sunt, Paulus Kynysy Iohannem Jaxyth ad explorandum locorum situs cum certa parte gentium nostrarum premiserat, qui eum iter carpit, waywoda eo Castro Columbarum, quod in nostro vulgari Galambocz

dicitur, cum mille equitibus subito irrumpens, illos invasit cum quibus nostri in pugnam congressi, Deo sic volente, feliciter pugnaverunt; nam in ipso certaminis loco maiorem partem exercitus illius trucidarunt, reliquos captivarunt et ad Paulum in vinculis deduxerunt, qui eos omnes preter unum iussit dissecari. Ipsum waywodam, qui fuga salutem querere, et citato equo in prefatum castrum recurrere festinabat, Iaxyth ipse insecutus, in ipsa Castri Columbarum porta decollavit. In alio latere prefati Ladislaus de t*(ali)* et despotus Rascie cum navibus progressi ulterius, iterato felicem habuerunt cum Turcis conflictum, qui cum pluribus navibus super nostros irruerant; sed nostri, omnibus illis usque ad unum trucidatis et submersis, quatuor et viginti naves ipsorum receperunt, nulloque postmodum resistente, omnis exercitus noster ad Kwrsolcz penetravit, ibique castris locatis Paulus Kinisi duodecim dies demoratus est, tumque illa patria igne ferroque vastata, adductis secum plusquam quinquaginta millibus indigenarum et mille naturalibus Turcis, viris strenuis et equitibus, qui cum filiis et filiabus ac uxoribus ultro ad ipsum Paulum confugerunt, et secum congressi sunt, ad servitia nostra, atque cum multis hostium spoliis ac optima (favente Deo) prosperitate reversus est in vadum, ubi duas munitiones erexerunt ad custodiam vadorum, quarum aliud Haram, aliud Kewy nuncupatur. Si tempus patietur, erigetur et tertium in vado, quod dicitur Posafyw. Postea accepimus tres waywodas Thurcos, videlicet prefatum Zkenderbassa Alibeg et Mankothewyth in quadam insula, que est contra Zenderew, unam munitionem erexisse atque ibi sese fortificasse, ut prohiberetur inde nostris navibus ascensus et descensus; ad quos expugnandos Paulus Kinysi nunc iterato accessit. Quid sequatur, adhuc incognitum est. Quicquid tamen sequetur, simul et certificati fuerimus, faciemus paternitatem vestram certiorem. Quam rogamus, ut hec omnia presente oratore nostro sanctissimo domino nostro referat, et si placet, litteras, que nobis ex illis partibus de hiis rebus gestis allate sunt, quas paternitati vestre in specie misimus, sanctitati sue ostendat, et commendet

eidem obsequia nostra, rerumque nostrarum curam deinceps meliorem habeat, ut quod preteritis temporibus aliis implicita paternitas vestra neglexit, maiore sollicitudine refundat. Et bene valeat.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 48. — Epistolae. P. IV. E. LXXX.)

105.

1481. deczember 10. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Értesíti Beckensloer Jánosnak a salzburgi érsekkel kötött egyességéről.

Post scriptas et confectas litteras, quas ad vos destinandas fieri mandaveramus, supervenerunt nova: dominum Salzpurgensem cum imperatore concordasse, atque pro arbitrio illius archiepiscopatum suum Strigoniensi resignasse,[1]) ipsum vero Strigoniensem die hesterna ex Vienna ad recipiendam ipsius archiepiscopatus possessionem recessisse. Conditiones, quibus concordati sunt, iste sunt: quod dominus Strigoniensis castrum Thytmanith cum oppido illi ad habitandum relinquat, et quolibet anno, donec ille vixerit, Strigoniensis tria millia florenorum de proventibus ipsius archiepiscopatus ipsi Salzpurgensi pendat; preterea ut vita durante prefatus Salzpurgensis se archiepiscopum Salzpurgensem scribat et appellet, ipse vero Strigoniensis non se scribat neque nominet archiepiscopum Salzpurgensem, sed duntaxat coadiutorem. Hec sunt, que modo fidedigno relatu ex Vienna accepimus, que idcirco festinavimus significare vobis, ut hiis cognitis sciretis eo ferventius secundum instructionem in aliis litteris vobis missam,[2]) rebus

---

[1]) A salzburgi érsek resignatiója Beckensloer javára 1481. november 29-ikén történt. (Archiv für österreichische Geschichtsquellen, LV. 215.)

[2]) Ezen levelet nem bírjuk.

nostris intendere, et illas pro nostro desiderio apud sanctissimum dominum nostrum expedire.

A levél élén: Ad Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 50. — Epistolae. P. IV. E. LXXXII.)

106.

1481. deczember 10. Roverella Florius lovagnak, a nápolyi király római követének. Hasson oda, hogy Beckensloer János a salzburgi érsekséget ne nyerje el.

Magnifice orator nobis sincere dilecte. Ab alio oratore nostro, reverendo in Christo patre domino Iohanne Wythes episcopo Sirimiensi intelligere potuisti, quales tractatus habiti sunt inter archiepiscopum Salzpurgensem et illum profugum nostrum Strigoniensem, et quomodo ipse Strigoniensis cupiat per omne nefas ecclesiam Salzpurgensem sibi usurpare; quod ne fiat, negotium hoc una cum alio oratore nostro sollicitandum tue fidei commendamus, rogantes, ut adhibita omni diligentia instes et incumbas, ne talibus practicis, ex quibus non solum nobis preiudicium et iniuria, sed et ecclesie Salzpurgensi gravis iactura et destructio imminet, sanctissimus dominus noster consensum prebeat, ne cogamur nos ecclesie, inimico nostro capitali intruso, perpetuo hostes esse, atque etiam ad aliqua inconvenientia, quando id contingeret, devenire. Quicquid autem effeceris, cures nos simul cum alio oratore nostro reddere certiores, et insuper alia quoque negotia nostra habere commendata sicuti nos confidimus de fide et diligentia tua. Datum.

A levél élén: Ad Florium Roverella equitem Ierosolimitanum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 52.)

107.

1481 végén. A passaui káptalannak. Értesíti, hogy a császártól a pápa előtt emelt vádak ellen a káptalant megoltalmazni igyekezett.

Venerabilibus Valentino decano et Ioanni seniori et capitulo ecclesie Pathaviensis, benevolis et confederatis nostris nobis sincere dilectis. Venerabiles nobis sincere dilecti. Recepimus litteras vestras, quibus significatis, qualiter scriptum dominus imperator de manu sua exaravit contra vos ad sanctissimum dominum nostrum, allegans per missionem vestram in protectionem nostram impedimenta data esse, quominus ipse negotio fidei contra Turcas operam dare posset; de quo etiam illustrissimis principibus Georgio et Alberto ducibus per oratores sit conquestus. Talibus itaque delationibus contra vos factis, sanctissimum dominum nostrum et reverendissimos dominos cardinales vobis non mediocriter succensere et id tractari, ut per censuras cogi et adversario vestro victas manus prebere vos compellant; tametsi vos obtuleritis, sicut ad nostrum scitum vos obtulistis, stare iuri. Super quo vobis respondemus, quod si dominus imperator talia contra vos scripta ad sanctissimum dominum nostrum exaravit, quod scilicet propter impignorationem dicti Hyppoliti [et Mauten [1]) negotium fidei sit neglectum, minus considerate scripsit. Qualem namque curam ipse rebus fidei contra ... per omnem vitam impendit, neminem latet, et multo magis sanctissimus dominus noster non ignorat; neque credimus ita credulam suam sanctitatem (et) reverendissimos dominos cardinales, ut talibus scriptis, que sine fundamento scripta sunt, moveantur.

[1]) Mátyás király 1481. szeptember 14-ikén kelt okiratában kijelenti, hogy Frigyes passaui püspököt oltalma alá fogadja és egyúttal tőle Sanct-Pölten és Mauten városokat zálogba veszi. Frigyes püspök pedig 1481. október 9-ikén értesíti Sanct-Pölten városát, hogy a várost a várral és a püspökség birtokaival együtt a magyar királynak elzálogosította, ily módon a király oltalmát biztosítandó. (Archiv für österreichische Geschichtsquellen, I. 403. és köv. lapok.)

Acceptis tamen litteris vestris, scripsimus protinus ad amicos nostros cardinales et ad oratores nostros. Scripsimus et sanctissimo domino nostro [1]) de rebus his et declaravimus omnia, ut sanctissimus dominus noster et omnes domini cardinales super huiusmodi scriptis faciant et eam eliciant, sciantque, quanta illis fides debeat adhiberi. Itaque supplicamus sanctissimo domino nostro, ut vos in iuribus vestris conservare, et ecclesiam illam ab his malis, ob servitia nostra, debita provisione dignetur relevare, quod facturam suam sanctitatem non ambigimus, sperantes quinimo indubitatam tenentes in clementia ac benignitate sanctissimi domini nostri fiduciam. Quod si imperatoris talibus scriptis, que manifestam incurrunt calumniam, locus datus est, nobis pro virtute laborantibus, ob servitia nostra, que pro defensione christianitatis plurima fecimus, maior fides habebitur, et tandem veritas elucescet. Sciatis igitur nihil per nos intermitti, quam pro vobis et iustitia vestra supplicationem miseramus a sanctissimo domino nostro expediri. Interea autem presidium nostrum non deerit vobis, nec per nos deficiet, quin omnia, que pro vobis et pro iustitia vestra ac pro conservandis iuribus vestris (necessaria sint), libenter omni cura et studio faciemus. Brevi igitur responsum a sanctissimo domino nostro expectamus, quod postquam acceperimus, faciemus vos illico de omnibus certiores. Bude.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 38.)

108.

1482. január első felében. IV. Sixtus pápának. Kijelenti, hogy kész a császárral fenforgó viszály kiegyenlítését a pápa ítéletére bízni.

IV. Sixtus pápa 1481. deczember 18-ikán a következő brevét intézte Mátyás királyhoz.

Carissime fili etc. Ex litteris maiestatis tue proxime acceptis [2]) id, quod am pridem antea perspectum nobis fuerat,

[1]) Ezen leveleket nem bírjuk.

[2]) Lásd a 102. szám alatt.

intelleximus, quo scilicet zelo ac reverentia erga hanc sedem apostolicam et nos, qui licet immeriti eidem presidemus, excellentia tua dedita esset atque devota; quo item ardore fidei, qua fortitudine animi contra impiissimos fidei nostre hostes in hac presertim temporis opportunitate suscipere paratus esses. Facis in hoc fili carissime rem vere et proprie christiano rege, excellentissimis maioribus tuis, te ipso denique ac clarissimis rebus gestis tuis et instituto dignissimam. Conservet in te dominus Iesus, pro cuius fide contra Turchos et infideles ac hereticos excubas, hoc tuum sanctum religiosumque propositum, et ut ante hac felici successu spurcissimorum hostium clade maiestatem tuam apud omnes nationes claram fecit et gloriosam, ita in futurum omni felicitate auctam clariorem gloriosioremque efficiat. Quod ut facilius et commodius sine aliqua externa turbatione efficere valeas, dies noctesque nihil aliud magis versamur animo, quam excogitare modum, quo discordia, que hactenus inter imperialem et tuam maiestatem, non sine maximis reipublice et fidei christiane iacturis atque calamitatibus, viguit, sopiretur, et ad pacem concordiamque mutuam vestrum uterque conveniret, possetque unusquisque vestrum contra communem hostem iunctis et communibus viribus insurgere. Et quoniam hactenus, quod sine amaritudine cordis commemorare non valemus, crebris litteris et oratoribus ad utrumque vestrum missis nihil profecimus, habita super hoc diligenti ac matura unacum venerabilibus fratribus nostris sancte Romane ecclesie cardinalibus deliberatione, pacis nullum convenientiorem modum, cum presertim alia media tentata sint antea, adeo ut etiam si legatum aliquem nostrum de latere miserimus, parum profecturum existimemus, tam sancte ac necessarie pacis bene disponende excogitare, quam invenire potuimus, quam si tua et prefata imperialis maiestas omnes controversias ad nos et sanctam apostolicam sedem, que omnium communis mater est et magistra, concordia media dirimendas referent. Hortamur igitur celsitudinem tuam et per viscera misericordie domini nostri Iesu Christi obtestamur ac in domino requirimus, ut pro veteri pietate et consveta erga hanc apostolicam sedem observantia et devotione tua mittat oratorem cum sufficienti mandato, cum quo de componendis omnibus controversiis vestris tractare

possimus, intereaque desistat ab omni via facti. Speramus enim, quod dominus noster Iesus Christus, humani generis redemptor, pro communi christianorum salute nobis in tam sancto spere laborantibus opitulari dignabitur, optatamque pacem concedet. Idem scripsimus imperatori ipsi, quem putamus, ut catholicum principem decet, paternas admonitiones nostras auditurum. Quamobrem te iterum atque iterum rogamus in domino, carissime fili, pro peculiari caritate et benivolentia, qua te, tanquam invictum catholice ecclesie pugilem, predecessores nostri prosecuti sunt, et nos etiam in presentiarum in domino prosequimur, ut omni studio ac diligentia incumbas concordie ac paci, et ab omni via facti desistas, hoc presertim tempore, quo tanta bene gerende rei oportunitas contra impiissimos hostes, ob tiranni crudelissimi obitum, sese offert. Plura scriberemus in hoc negotio, nisi maiestatem tuam idem nobiscum pro tua prudentia sentire, ac paternis ad carissimum filium nostrum precibus exauditis pluris facturam reipublice utilitatem, quam quodcumque aliud particulare, certissime nobis ipsis persvaderemus. Super quibus expectamus celerem et optatum responsum. Datum Rome, die XVIII. Decembris, 1481, anno XI.

L. Grifus.

A levél élén: Domino regi Ungarie.

(Egykorú másolata a flórenczi nemzeti könyvtárban. — Monumenta Vaticana. E. CXLI.)

Mátyás király válasza:

Breve sanctitatis vestre ad me delatum omni cum reverentia recepi, ex quo intellexi sanctitatem vestram velle, ut causa differentiarum inter me et imperatorem ad iudicium sanctitatis vestre deferatur. Id breve dum coram reverendo domino in Christo patre, domino Urbano de Ursinis episcopo Theanensi, legato sanctitatis vestre publice legi fecissem, quale responsum ad id in eiusdem legati presentia sub testimonio tabellionis publici dederim, cum credam illum omnia fideliter sanctitati vestre rescripsisse, et confecti desuper instrumenti copiam, quam a me sibi dari postulavit, eidem sanctitati vestre transmisisse, non opus esse putavi, verbis eisdem replicatis aures sanctitatis vestre onerare, satis existimando id tantum significare sanctitati vestre

quali obedientia et devotione a tenebris annis in sanctam sedem apostolicam semper fuerim, et quali promptitudine mandata sanctitatis vestre semper susceperim. Super quo neminem magis idoneum testem possum invocare, quam vestram sanctitatem, quam non latet, me semper in omnibus, vel magnis, vel minimis rebus pro viribus et supra vires mandatis suis semper paruisse, et in omnibus illis fuisse me obsequentem; quod et imposterum, donec vita suppetat, alacri studio facere decrevi, paratum me offerens, prout ipsi legato apostolico declaravi, et in hiis, et in omnibus aliis voluntati et beneplacito vestre sanctitatis obedire, et causam hanc ad iudicium vestre sanctitatis, sicut vestre sanctitati placuit, transmittere, atque oratores meos ad pedes sanctitatis vestre pro hac causa destinare; modo intelligam, utrum imperialis maiestas hoc idem facera sit contenta, vel saltem, utrum ipso hoc facere renuente, adhuc ipse debeam oratores meos ad pedes sanctitatis vestre destinare. Quod si ita sanctitati vestre placitum fuerit, assignet modo terminum, ad quem meos oratores comparere velit, et ego protinus illos expediam, ut possint ad terminum, quemcumque vestra sanctitas eis deputaverit, apud vestram sanctitatem comparere, me humiliter et devote commendans vestre sanctitati. Quam etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 51. — Epistolae. P. IV. E. LXXXVI. — Monumenta Vaticana. E. CXXXIII.)

109.

1482 elején. IV. Sixtus pápának. A münsterbergi herczeg fiát a boroszlói püspökségre ajánlja.

Beatissime pater, domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Supplico sanctitati vestre, nolit imputare mihi, si sepius aures beatitudinis vestre precibus obtundo importunis; necesse enim est, ut ego quoque meis rogatoribus complacere, et sepe facta amicorum propter facta mea sanctitati vestre com-

mendare possim. Rogavit me illustrissimus dominus Henricus senior dux Munsterbergensis, comes in Glatz, amicus noster precipuus, ut in promotionem filii sui Alberti litteras commendatitias ad sanctitatem vestram scriberem, quatenus dignaretur sanctitas vestra Albertum filium suum in episcopum Vratislaviensem promovere. Cum itaque id a me instanter flagitaret, ut in scribendis huiusmodi litteris sibi complacerem, negare illi non potui id, quod a me amicitie iure postulabat. Rogo igitur sanctitatem vestram, in quantum meas preces exaudire dignabitur, dignetur filium prefati ducis, qui bone indolis iuvenis esse asseritur, habere in hac parte commendatum, atque petitioni ipsius ducis, in quantum ad honorem sedis apostolice fieri poterit, pium prebere responsum; quod et ego cupio meis apud sanctitatem vestram obsequiis promereri etc.

(A kassai formulás könyvben. 73. — Epistolae. P. IV. E. XLV. — Monumenta Vaticana. E. CXLIX. — Rüdesheim Rudolf boroszlói püspök, kinek megüresedett székére Mátyás utódot ajánl, 1482. január 9-ikén halt meg.)

110.

1482 elején. Aragoniai János és Veronai Gábor bíbornokoknak Rómába. A münsterbergi herczeg fiát a boroszlói püspökségre ajánlja.

Rogavit me serenissimus princeps dominus Henricus senior dux Munsterbergensis et amicus noster precipuus, ut negotia filii sui Alberti, quem in episcopum Vratislaviensem promoveri et pro eo sanctissimo domino nostro supplicare intendit, sanctissimo domino imprimis et deinde etiam paternitatibus vestris commendaremus. Cui instanter a nobis postulanti recusare non potuimus, quod iure amicitie a nobis postulabat. Quamobrem negotia prefati ducis, quemadmodum sanctissimo domino nostro per alias litteras nostras,[1]) ita et paternitatibus vestris commendamus, rogantes, ut filium ipsius qui optime indolis iuvenis esse dicitur, habeant et faciant

[1]) L. a megelőző szám alatt.

sanctissimo domino nostro commendatum, et sicut orator illius reverendissimis paternitatibus vestris latius declarabit, sint ei apud sanctissimum dominum consilio et auxilio, pariter intercessione et opera adiutores, ut id, quod postulat, facilius consequatur. Qua in re facient nobis paternitates vestre rem valde gratam, maiori complacentia promerendam.

A levél élén: Idem ad cardinalem Aragonie et cardinalem Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 33. — Epistolae. P. IV. E. XLVI.)

111.

1482 elején. Caffarelli Prosper ascolei püspöknek. Sajnálatát fejezi ki afölött, hogy németországi követségéből visszahivatott.

Accepimus litteras paternitatis vestre, in quibus de reditu suo in urbem [1]) et de litteris, quas nos cum brevi apostolico ad illum miseramus, interceptis et per fraudem retentis et suppressis, quo pacto litteras etiam nostras dissigillatas repararat, et que, postquam ad pedes sanctissimi domini nostri pervenit, pro veritate et iustitia locuta est, certiores redditi sumus. Dolemus profecto paternitatem vestram litteras sanctissimi domini nostri non habuisse et non minus etiam displicet, tam notabiliter opera et arte alicuius boni et fidelis amici eam esse delusam, ut ignorata voluntate summi pontificis, non accepto illius brevi, rebus que hic agebantur postpositis, in urbem redierit. Nec dubitamus hoc ex eodem officio, quo cetera, processisse; verum gratias habemus, quod paternitas vestra pro sua bonitate et fide sanctissimo domino nostro veritatem et iustitiam nostram fideliter declaravit et honorem nostrum pro iustitia et equitate nostra, que per varios relatores diversis modis apostolice sedi declarantur per vestram paternitatem, que istarum rerum notitiam habet, fideli relatu illucesceret; que

[1]) Caffarelli Prosper Németországból Rómába visszatértének időpontját pontosan meg nem határozhatjuk.

magis illucescet, cum placuerit sanctissimo domino nostro, reiectis pravorum suggestionibus, de veritate rerum nostrarum ac innocentia nostra experiri. Interea nos causam nostram et equitatem ac etiam honorem nostrum paternitati vestre ex speciali confidentia, quam de eius bonitate habemus, affectuose commendamus, rogantes, ut ubi opus erit, nostrum honorem defendat et iustitiam nostram atque equitatem et dignitatem contra oblocutores et rumigerulos solita fide et probitate tueatur. Scimus enim, quia nihil dicet neque faciet, quod non videatur habere equitatis et iustitie rationem. Hoc vero magnopere optamus, ut nos eodem modo diligat, quo et nos illam diligimus, unde et oblationes suas, quas nobis fecit, grate suscepimus, et vicissim offerimus nos ad omnia, quecumque noverimus, pro honore illius facienda. Valeat paternitas vestra etc.

A levél élén: Ad dominum Esculanum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 50. — Epistolae. P. IV. E. LXXXIII.)

112.

1482. február 20. Orsini Orbán teanoi püspök, pápai követnek. Sürgeti a császár válaszát a béke-föltételek tárgyában.

Recordari poterit paternitas vestra, qualiter nos eam rogaveramus in discessu suo,[1]) ut curaret cito et sine dilatione mentem imperatoris intelligere super hiis rebus, quas hic paternitas vestra nobis illo detulit, et quidquid intellexisset, faceret nos illico certiores; satis enim declaraveramus paternitati vestre quantum dampnosa nobis esset dilatio, et quod nequaquam vellemus imperatoris morositate nos diutius protrahi, sed disponeremus omnino, nisi quam-

[1]) A teanoi püspöknek Mátyás udvaránál tartózkodásáról emlékeink nem szólanak. Mátyás király 109. szám alatt közlött leveléből tudjuk, hogy azon időben tartózkodott nála, amikor IV. Sixtus pápának 1481 deczember 18-ikán kelt brevéje megérkezett, tehát 1482 január első felében.

primum per paternitatem vestram de intentione imperatoris certificaremur providere rebus nostris; et paternitas quoque vestra promiserat nos diutius non protrahere, sed quando responsum ab imperatore acciperet, reddere nos de illis rebus certiores. Quamobrem tamdiu prorogaverit, nos plurimum miramur, quamvis non lateat nos solita imperatoris morositas et in quibusvis rebus longa illius cunctatio. Sed hoc optime novimus, quod cum ipse aliquid cunctando et procrastinando differre et protrahere incipit, hoc ideo facit, quod eam rem minime vult, quam protrahit. Facit autem, ut difficultate morositatis suc conceptum mentis supprimat, et hominibus eum intelligere expectantibus eo sagacius illudat. Sed nos, qui eius mores novimus et artes suas callemus, talibus eurispis (?) nolumus diutius immorari. Et ideo requirimus et hortamur paternitatem vestram, ut nobis sine mora rescribat, si quid ad declarata paternitatis vestre responderit imperator, ut secundum hoc sciamus consulere rebus nostris. Alioquin sciat paternitas vestra, quod facere aliud non possumus, quin negotia nostra prosequamur, et si aliquid medio tempore inceperimus, imputari nobis minime poterit, qui tamdiu expectavimus et nullum habere potuimus a paternitate vestra responsum. Prosequi itaque negotia nostra huius rei difficultas et diffidentia compellit. Dixeramus etiam paternitati vestre, quam onerosum esset gentes nostras armorum gravissimis sumptibus sub hac expectatione vacantes sustinere, quod modo quoque replicamus, rogantes, ut paternitas vestra curet nos vel in unam vel in aliam partem de hiis·que intellexit reddere sine mora certiores. Alioquin sciat quod nos ipsas gentes ulterius in vanum iacere permittere nequaquam possimus, sed aggrediemur prosequi cum eis negotia nostra. Si vero aliquid continget, sciat paternitas vestra non aliam esse rerum emergentium causam, nisi quod desperavimus aliquid boni inde provenire. In carnisprivio.

A levél élén: Ad Theanensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 54.)

113.

1482. márczius. III. Frigyes császárnak. Hadüzenet.

Serenissimo principi domino Federico Romanorum imperatori etc. Mathias etc. Non diffidavimus hactenus vestre serenitati, quia nos hostem vobis facere noluimus, ne videremur inscriptionibus mutuis contraire. Sed cum videremus promissa maiestatis vestre nobis facta non servari, iura nostra, que nobis secundum inscriptiones et obligamina maiestatis vestre debebantur, ac damnum et interesse, sicuti heedem *(így)* inscriptiones vestre canunt, quibus potuimus modis requisivimus, et in hunc finem ea, que post non impleta nobis promissa inter nos et maiestatem vestram facta sunt, salva benevolentia nostra et amicitia mutua prosecuti sumus, prout in ipsis inscriptionibus maiestatis vestre continetur. Verum quia postmodum intelleximus et ipsa rerum experientia cognovimus maiestatem vestram, violatis inscriptionibus suis non contentam, plurima contra nos et statum regnumque nostrum hostilia, sine omni iusta et legitima causa et ratione attentasse et non solum se nobis hostem fecisse, sed etiam alios plerosque principes contra nos incitasse, quod usque modo facere et cooperari non desinit, ideo nos volentes, ut par est, partes nostras ab iniuriis et hostilitatibus maiestatis vestre defensare, ac cum auxilio Dei illatam nobis hostilitatem propulsare, ex nunc maiestati vestre ac terris et dominiis suis hereditariis et signanter Austrie et Stirie diffidamus, illisque omnino in antea, invocato prius Dei auxilio, hostem esse presentibus declaramus, denuntiantes per expressum, quod quidquid deinceps faciemus, tanquam contra inimicum et diffidatum hostem nostrum faciemus et curabimus, quibus poterimus modis, auxiliante nobis Deo et iustitia, illatas a maiestate vestra nobis et regno nostro iniurias ac hostilitates vindicare. Super quo noluimus a maiestate vestra, que huic diffidationi nostre causam et occasionem prebuit, vel a quocumque alio nobis imputari. Datum.

A levél élén: Diffidatoria.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 54.)

114.

1482. márczius. Orsini Orbán teanoi püspök, pápai követnek. Igazolja a császár ellen kibocsátott hadüzenetét.

Accepimus litteras paternitatis vestre, ex quibus cognovimus, quod dederit imperator ad proposita vestra responsum, et qualiter se sub occasione litterarum nostrarum diffidatoriarum, quas hiis diebus ad eum misimus,[1]) excusaverit, tanquam littere nostre diffidatorie et responsio nostra ad breve apostolicum facta[2]) sibi invicem contrariari videantur. Super quo nos paternitati vestre respondemus, non fuisse opus, ut imperator cum litteris nostris diffidatoriis responsum suum excusaret, quia cum hic adesset paternitas vestra, nos ipsi ore proprio sibi dixeramus, quod et novissimis litteris ad paternitatem vestram datis significavimus,[3]) nolle nos neque posse sub expectatione longiori cesaree tarditatis, gentes nostras, que maximis sumptibus aluntur, frustra desidere; iccirco nos ipsi rogamus paternitatem vestram et de hoc litteris nuper missis monuimus, ut non pateretur nos diutius pendere sub hac mora, sed curaret quamprimum accipere responsum a cesare, et nos de mente illius avisare, ut sciremus, in quam partem negotia verterentur. Quia vero diu multumque tardatum est, et nos cognovimus, sicut et antea presagiebamus, imperatorem solita cunctatione de industria continue in dies negotia protrahere, nos, qui noluimus res nostras sub hac expectatione negligere, litteras diffidatorias ad cesarem scripsimus, non quod nollemus responso nostro, quod sanctissimo domino nostro sub manu publica dedimus, satisfacere, sed quando id imperatorem recusare constitisse, non possemus sine alicuius criminatione prosequi contra illum negotia nostra; id autem fecimus, ut si quid interea contingeret, non posset de nobis imperator iuste conqueri, si tractatibus hiis pendentibus per

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.
[2]) Lásd a 109. szám alatt.
[3]) Lásd a 113. szám alatt.

nos delusum, sicuti nos questi sumus de illa delusione, quam nobis fecit, quando per oratores imperii inter nos et illum, statutis prius inter nos certis induciis, de pace tractabatur.[1]) Noluimus enim, ut huiusmodi sub occasione paternitatis vestre nobis faceret imperator fraudem. Si tamen adhuc maiestas sua animum suum declarabit, velle parere iudicio sanctissimi domini nostri, quemadmodum nos fecimus, quandocumque nos paternitas vestra certificabit cum tali certitudine, que nobis satisfaciat, quod imperator ab armis cessabit, et nos parati sumus non obstantibus litteris diffidationis ab armis desistere. Quod vero cesar subiiungit, mitiora per alios ex parte nostra sibi esse oblata, que sint illa mitiora, nescimus. Hoc tamen dicimus, nos neque per alias personas, neque per paternitatem vestram hiis mitiora sibi intimasse, nisi hoc, quod ipse imperator optabat castra expugnata sibi per nos restitui, et offerabat se pro bono christianitatis interpositurum operam apud principes imperii, quod nobis contra Turcos auxilia prestarent; nos id ei respondimus, quod etiam aliquando paternitati vestre intimasse meminimus, quod quandocunque ad hoc animum suum imperator converterit, ut pro bono christianitatis et pro suo ac nostro commodo id efficiet, ut nobis decentia auxilia ab imperii principibus[2]) offerantur, et de hoc nos certiores reddiderit, ita ut id tenere pro certo valeamus, nos contenti erimus castra maiestati sue remittere; quod et modo dicimus, et paternitati vestre protestamur, quod si id efficiet, nos et castra sibi relaxabimus, et insuper parati erimus sibi in omnibus complacere. Quia, ut paternitas vestra intelligat, nihil aliud nos ab imperatore voluimus, nisi quod salutem publicam, totius christianitatis bonum atque illius et nostrum honorem et commodum concernit.

A levél élén: Ad Theanensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 55.)

[1]) Ez 1481 tavaszán történt.

[2]) A codexben tollhibából: imperatoribus.

115.

1482. márczius. IV. Sixtus pápának. Készségét fejezi ki a császárral való kibékülésre.

Multa sanctitatis vestre brevia me ad pacem et concordiam cum imperatore Romanorum exhortantia accepi, et post alia unum novissime allatum est, in quo sanctitas vestra scribit non sine magno animi dolore intellexisse tractatus pacis, qui inter me et imperatorem tanto studio procurati sunt, effectum nullum hactenus habuisse, licet sanctitas vestra et oratoribus ad id missis, et omni adiumento, quod prestare potuerit, ad hanc rem saluberrimam effectu deducendam non defuerit. Fateor, beatissime pater, sanctitatem vestram complures exhortationes ad pacem fecisse per brevia, et etiam oratores suos ad eam rem procurandam destinasse; verum quod ea res effectui deducta non est, non mea culpa id accidit, qui ad omne iustum et honestum ipsis oratoribus sanctitatis vestre presentibus me semper obtuli, sed potius eius culpa id evenit, qui cum omne iustum honestumque subterfugiat, primus tamen querelas depromi procurat, et alium de eo incusari querit, in quo foret iure et merito ipse accusandus. Novit reverendus pater dominus Asculanus, nuper orator sanctitatis vestre ad eam rem ante alios missus, quas ipsi oblationes fecerim, et quam promptum animum meum ad amplectendam pacem illi seorsum, et cum oratores imperii presentes adessent, declaraverim, dummodo imperator vicissim contentus esset iusto et honesto manere; poterit idem fidele testimonium perhibere, de quo et plures littere mee ad sanctitatem vestram scripte testificari potuerunt, qualiter ego me iudicio sanctitatis vestre a principio submiserim, et qualiter me non solum semel, sed pluries obtulerim iudicio et deliberationi sanctitatis vestre velle manere contentum, dummodo imperator hoc idem faceret. Verum effici nulla industria potuit, ut ad hoc imperator consentiret, quinimmo dum meam equitatem et innocentiam prorsus subvertere nititur, fecit, ut certi principes imperii, quos a principio sibi favorabiles noveram, non

audita mea iustitia, causam illius iuri et innocentie mee longe anteponerent, et in favorem illius me perperam apud sanctitatem vestram accusarent, tanquam ipse noluerim imperatori ad omne iustum se offerenti iusto manere contentus. Quod quam verum sit, quandocumque partes audire et sanctitati vestre de hoc experiri libuerit, efficacissimis rationibus demonstrabo. Non enim profecto is sum, qui dissidia et altercationes privatas publice totius christianitatis defensioni preferrem, nisi multis irritamentis ad hoc invitus coartarer; mallem quippe, sicuti sepius scripsi, quantum in me esset, vires meas, hoc presertim tempore, prout vestra sanctitas scribit, cum Deus ex alto viam rebus christianis aperuit, ad publicam christianitatis salutem expendere, quam privatis hiis guerris, nisi assidue irritarer, occupari. Sciat igitur sanctitas vestra nunquam in me fuisse defectum, neque negligentiam, quominus monitis et hortationibus sanctitatis vestre, quas ego velut obediens filius semper cum omni devotione suscipio, paruissem, si alii quoque ittidem facere curassent; de quo tunc melius certificari poterit, cum voluerit causas partium ipsa recto suo iudicio examinare. Prout de hoc latius mentem nostram reverendissimus in Christo pater et dominus cardinalis Agriensis unacum oratore meo, reverendo domino Sirmiensi explicabunt,[1]) et cum audire sanctitati vestre libuerit, iustitiam meam fideliter declarabunt; a quibus sanctitas vestra cognoscet me a iusto et honesto nunquam retraxisse, immo et prius obtulisse me, presentibus sanctitatis vestre oratoribus, et nunc offerre pariturum iudicio sanctitatis vestre, quandocumque sanctitas vestra voluerit differentiarum causas cognoscere et iustitie mee summam exaudire. Spero equidem, et id mihi de clementia et bonitate sanctitatis vestre polliceor, quod vestra sanctitas, que communis omnium pater et dominus existit, cum rem hanc iudicialiter discusserit, non coget me ad iura mea quacumque ratione alteri reddenda, nec faciet, ut id, quod mihi iure debeatur, per me qualitercumque ammittatur. Ubi vero sanctitas vestra me admonet, ut considerem, si in huiusmodi

[1]) Lásd a hozzájuk irt levelet a következő szám alatt.

dissensione perseverarem, quantum christiani sanguinis effundendum sit, qui a nostris manibus coram Deo in supremo iudicio erit requirendus, hoc credo pater beatissime et indubitate teneo, quitquid christiani sanguinis in hac dissensione effusum fuerit, ab illius manibus requirendum, qui huic dissensioni causas et occasiones prestitit; quod si ita est, profecto nunquam illa christiani sangvinis effusio a meis manibus requiretur, qui coactus et provocatus ad hanc dissensionem deveni; sed ab illius manibus potius requiretur, qui datis pluribus occasionibus et illatis maximis iniuriis me invitum ad hanc dissensionem provocavit. Conservet altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 47. — Epistolae. P. IV. E. LXXVIII. — Monumenta Vaticana. E. CXLVIII.)

116.

1482. márczius. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek és Vitéz János szerémi püspöknek Rómába. Hassanak oda, hogy a pápa egy-egy bíbornokot küldjön követül Németországba és Magyarországba, a császárral fenforgó viszály kiegyenlítésére.

Vidimus omnia et diligenter attendimus, que scripsit nobis de rebus nostris tam paternitas vestra, quam etiam orator noster; et ad ea paternitati vestre respondemus, gratias habentes sanctissimo domino nostro, quod sua sanctitas, acceptis imperialium principum litteris, que contra nos scripta fuerunt, plurima consistoria instituit atque ibi, illic advocato etiam domino Esculano, negotia illa diligentius pertractavit. Gratum nobis profecto est, quod sua sanctitas earum rerum curam habet, et paternalem providenciam in cunctis ostendit; verum, quod in illis consistoriis nihil aliud decretum sit, nisi ut ad nos et imperatorem brevia ad pacem exhortantia scriberentur, credimus sanctissimum dominum nostrum et sacrum cardinalium collegium omnia optimo

iudicio deliberasse, nobis tamen ea res aliter videretur; quod scilicet si sanctitas sua ex corde pacem et concordiam inter nos et cesarem fieri exoptaret, non brevibus, imo nec plumbatis bullis, sed solidioribus practicis eam rem aggrederetur, sicut nos non semel istud declaravimus sue sanctitati, et omissis omnibus brevibus mitteret non tales personas quàs subsequenter miserat, ad tantam rem pertractandam minus expeditas, sed adminus duos cardinales, unum ad imperatorem et alium ad nos, ut hii unanimi consilio rem aggrederentur et cum omni diligentia ac fide pertractarent. Ita speraremus aliquid boni sequi posse, aliter nobis spes non est, quod in facto pacis et concordie aliquid sequatur; nam hii, qui nuper missi per suam sanctitatem fuerant, is, qui prius advenit, reverendus pater dominus Esculanus, homo certe bone fidei et conditionis optime, pro sua virili satis bene rem illam fuerat agressus, deinde cum alter supervenisset dominus Theanensis, illo priore non dignior persona, potius turbavit omnia, quam promovit. Quamvis sanctissimus dominus noster illum excuset, sed ipsa sanctitatis sue excusatione salva permanente, hoc est, quod nobis ab initio vehementer displicebat. Sciebamus enim nos iam antea, sed id subticere volebamus, nisi sua sanctitas illud prior protulisset, quale consilium ipse Theanensis principibus imperii dederat, ut videlicet non gentes armigeras, sed pecunias paratas cesari ipsi principes contra nos in auxilium conferrent; putans, sicuti de eo dicitur, prout et paternitas vestra credit, nobis in ea re magis complacere. Sed profecto, si dominus Agriensis solita prudentia omnia recte examinat, inveniet preter opinionem suam dominum Theanensem non in favorem nostrum, sed potius in iniuriam nostram illud dedisse principibus consilium, ut ipsi pecunias cesari darent et non gentes transmitterent; quo quid perniciosius et nobis adversius fieri potuisset? Sciebat Theanensis et intellexisse ab aliis poterat, gentes illas, quas imperii principes contra (nos) mitterent, duro labori insvetas, antequam ad cesarem pervenirent, in ipso itinere, per tanta terrarum spatia confici et in ipso belli labore penes cesarem nequaquam posse perdurare, si vero durarent nos per ipsos non

posse offendi. Fecit igitur non nostri sed cesaris gratia, ut pecunie cesari darentur, que iam partim misse sunt, partim quotidie per capitaneos principum offeruntur, ut per illos cum paratis pecuniis gentes ex Bohemia et partibus istis finitimis conducantur, quibus multo difficilius erit obsistere, quippe que armis asvete et in bellis exercitate sunt. Ex hoc igitur reverendissimus dominus Agriensis consideret, utrum Theanensis bona fide tale consilium prebuit, et utrum pro nostra potius offensione, quam commoditate laboravit. Quamvis nos talia contra nos data consilia et tales apparatus contra nos decretos non adeo magnifaciamus, certam enim gerimus in Deo fiduciam, quod partes nostras contra cesarem et contra omnes imperiales bene defendemus, nec auxilium sanctissimi domini nostri vel alterius cuiuspiam ad hoc implorabimus, sit modo contenta sanctitas sua et sit hoc cum bona gratia sue sanctitatis, si et nos, qualitercumque poterimus, contra cesarem et principes imperii partes nostras tutabimus. Videbit sua sanctitas, quod illi incipient brevi contra nos sue sanctitati conqueri et nos, coram omnibus incusare. Sed nos pro mittendis ipsis cardinalibus instare apud suam sanctitatem nullo modo volumus, quia non licet nobis homines ad tractandam pacem a sua sanctitate mendicare; si tamen mittet, nos minime improbamus; immo si pacem inter nos et cesarem sua sanctitas fieri affectat, hoc modo et non alio rem aggrediendam fore arbitramur; si vero non mittet, sit hoc in arbitrio sue sanctitatis. Nos nequaquam volumus, ut paternitas vestra vel orator noster suam sanctitatem pro ea re sollicitet, sed satis putamus, ut solum paternitas vestra gratiam sue sanctitatis nobis conservet, si et nos cum Turcis colligabunt et talia faciemus, que non modo cesar et principes imperii sed et universa christianitas persentiet, quia omnino oportebit nos contra ipsos in nos conspirantes omni possibili adhibito remedio defensare. Nec tamen aliud optamus, nisi ut liceat nobis id facere cum bona venia sanctissimi domini nostri, et quod sua sanctitas bonam gratiam suam, si quid querelarum contra nos pro causa defensionis nostre ad eam undecumque devenient, solito tenore conservet, sciatque, quidquid fecerimus, non sponte,

qui pacem potius et concordiam cum omnibus christianis principibus optaremus, sed coactos fecisse, et ad efficacia defensionis nostre remedia invitos convolasse.

A levél élén: Ad Agriensem et oratorem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 49. — Epistolae. P. IV. E. LXXXI.)

117.

1482. április 1. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Közbenjárását ajánlja a velenczei köztársasággal fennforgó viszályainak kiegyenlítésére.

Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissime princeps, amice et consanguinee noster carissime, salutem et paratam complacendi voluntatem. Audita differentia, que inter dominationem vestram et illustrissimam dominationem Venetorum exorta est, que res pro benevolentia, qua vobis ex affectu necessitudinis mutue afficimur, plurimum nobis displicet, constituimus itaque solennes oratores mittere ad dominationem Venetorum, et tentare modis opportunis, si poterimus differentiam istam inter vos et illam dominationem exortam concordare. Quod dominationi vestre idcirco significamus, ut sciat nos pro debito officii nostri curam habere de rebus suis et non negligere ea, que facere poterimus pro eius valore et honore. Cum itaque oratores nostros in urbe Venetorum constitutos acceperit, quod propedie futurum sciat, poterit ad illos mittere, et de hiis, quibus oportuerit eos reddere certiores. Hii iuxta consilium et informationem dominationis vestre laboraturi sunt, quo huiusmodi dissensiones inter vos et illustrissimam dominationem Venetorum sopiantur. Commisimus preterea et domine regine consorti nostre carissime aliqua super his rebus scribere in ciffris dominationis vestre, que ex eius litteris intelligetis. Si quid autem amplius opus est, quod nos facere pro re dominationi vestre possimus, nobis significet, et nos parati erimus, in quibus poterimus, pro mutua inter nos beni-

volentia et affinitate dominationi vestre complacere. Quam bene valere optamus et statum ducere felicem. Datum Bude, prima die Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno XXV., Bohemie vero XIII.

Commissio propria domini regis.

Külczím : Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie etc., amico et consanguineo nostro carissimo.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 8.)

118.

1482. április közepén. Ferdinánd nápolyi királynak. A Fontana által küldött üzenetekre közelebb útnak indítandó követe fogja meghozni a választ.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Cum applicuisset hiis diebus magnificus vir dominus Franciscus Fontana orator noster,[1]) retulit nobis plurima, que a maiestate vestra habebat ad nos in mandatis, et simul instructiones ad suos oratores datas declaravit. Vidimus preterea et illa, que ad serenissimam dominam Beatricem reginam, consortem nostram charissimam in cifris scripta erant, et cuncta intelleximus clarissime. Pro quibus omnibus missuri sumus propediem ad maiestatem vestram oratorem nostrum [2]) cum sufficienti instructione, et per eum latius super hiis omnibus intimabimus serenitati vestre mentem nostram. Interea hec idcirco scripsimus, et ideo hunc cursorem celeriter premisimus, ut sciret maiestas vestra nos eas res, quas ipse dominus Franciscus nobis attulit, cordi habere et illis rebus omni diligentia nostra et sollicitudine pro desiderio maiestatis vestre intendere, quod brevi serenitas vestra clarius cognoscet. Quam etc.

---

[1]) Fontana, miként 1482 április 9-ikén a nápolyi királynak jelenti, a megelőző napon érkezett Budára. (Dipl. Eml. III. 9.)

[2]) Antonius de Probis atrii püspököt bízta meg ezen küldetéssel.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 17. — Epistolae. P. IV. E. XXIV.)

119.

1482. április közepén. IV. Sixtus pápának. Értesíti, hogy az atrii püspököt követül küldi hozzá.

Sicut prioribus litteris meis scripseram vestre sanctitati [1]) missurum me propediem novum oratorem ad pedes sanctitatis vestre, (mitto) [2]) hunc reverendum patrem dominum Anthonium de Probis episcopum Adriensem, oratorem meum, cum certa instructione ad pedes sanctitatis vestre, per quem etiam nonnulla sanctitati vestre intimavi, una cum reverendissimo domino cardinali Aragonie, amico et consangvineo meo, eidem referenda; supplicans eidem humiliter, ut dignetur eos clementer exaudire, et omnibus, que declaraturi sunt, indubitatam fidem adhibere, atque clemens et benignum ad eorum relata mihi dilectissimo filio suo dare responsum. Conservet.

A levél élén: Ad pontificem credentialis.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 56. — Monumenta Vaticana. E. CLI.)

120.

1482. április második felében. Ferdinánd nápolyi királynak. Tudtul adja, hogy Nápolyba visszatérő követét, az atrii püspököt, a saját megbízásával Rómába küldi.

Cum nuper reverendus in Christo pater dominus Anthonius de Probis episcopus Adriensis,[3]) qui hiis tem-

[1]) Ezen levelet nem birjuk.

[2]) Ezen szó a codexben tollhibából kimaradt.

[3]) Antonius de Probis atrii (siciliai) püspök magyarországi követségéről az első emlék az ő 1481 november 15-kén Budáról küldött jelentése (a mantuai Gonzaga-levéltárban), az utolsó Fontana Ferencz-

poribus apud nos oratorem maiestatis vestre se summa fide et probitate gessit, licentiam tandem redeundi a nobis postularet, atque id diceret a maiestate vestra sibi per litteras fuisse demandatum, retinuimus aliquamdiu, quoniam grave nobis erat a consvetudine et familiaritate talis viri, quem ob summam probitatem valde diligimus, tam insperato separari. Cumque sollicitanti reditum quotidie protraheremus, supervenerunt nobis interea quedam ardua negotia, prout ex ipso maiestas vestra clarius intelliget, pro quibus oportuit illum pro nostro oratore ad apostolicam sedem destinare. Cum itaque id munus sibi imponeremus, visus est primum sibi ambiguus *(így)*, utrum deberet nostram legationem, non finita legatione maiestatis vestre, in urbem acceptare; ratus fortasse notari per hoc a maiestate vestra et fuisset fortasse nobis in hoc aliquantulum difficilis, nisi nos cum domina regina, maiestatis vestre filia, paternitatem suam confirmassemus, ut secure obiret munus legationis nostre, putantes maiestati vestre non displicere, immo potius complacere, si nos interdum pro necessitate nostra, maiestate vestra irrequisita, ministerio alicuius familiaris et subditi sui uteremur; et ideo data sibi certa instructione ad pedes sanctissimi domini nostri primum et deinde ad maiestatem vestram destinavimus oratorem nostrum, rogantes ut temeritati et ambitioni illius hoc servitium, quod nos paternitati sue imposuimus, maiestas vestra non asscribat, sed potius velit hec obsequia sua sic acceptare, tanquam non nobis, sed maiestati vestre exhiberet; quia et nos hoc idem de quocumque servitore nostro maiestati vestre obsequenter faceremus. Ea enim necessitudo, que nobis cum maiestate vestra intervenit, facit, ut confidenter servitoribus maiestatis vestre utamur. Et sicut nobis nihil alienum reputamus, quidquid

nek 1482 április 9-ikén Budáról a nápolyi királyhoz írt levele. (Diplomatiai Emlékek. III. 9.) Rómába küldetése és ezen levél keltének meghatározására biztos támpontul szolgál Mátyás király egy másik levele (a 131. szám alatt), melyben említi, hogy a Rómába induló követtől Székesfehérvárott vett bucsút, s hogy öt nappal utóbb vett hírt Markenstein várának a császári hadak által történt ostromáról; ezen ostrom pedig április második felében történt.

honori et commodo maiestatis vestre accedit, ita putamus nostra commoda a maiestate vestra non aliena reputari.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 56. — *Teleki:* XII. 207.)

121.

1482. április második felében. A római bíbornokoknak. Ajánlja követét, az atrii püspököt.

Reverendissime pater. Iniungimus nonnulla reverendo patri domino Anthonio de Probis episcopo Adriensi, oratori nostro, quem ad pedes sanctissimi domini nostri destinavimus, in rebus valde arduis honorem et utilitatem sedis apostolice et totius christianitatis concernentibus, nostro nomine paternitati vestre referenda, rogantes eam, ut in hiis, que dictus orator noster relaturus est, indubitatam fidem adhibere velit paternitas vestra et ad id perficiendum adesse nobis coram sanctissimo domino nostro consilio et favore, sicuti nos de ea confidimus, cui nos vicissim offerimus ad maiora, desiderantes bene valere paternitatem vestram.

A levél élén: Ad omnes cardinales singillatim credentiales.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 56.)

122.

1482. április második felében. Vitéz János szerémi püspöknek Rómába. A salzburgi érsekség és a passaui püspökség ügyében.

Reverende pater, fidelis nobis dilecte. Quemadmodum ex litteris tuis et reverendissimi domini cardinalis Agriensis intelligimus, negotia episcopatus Pathaviensis et archiepiscopatus Salczpurgensis non ex sententia nostra per vos tractantur, nec respondeant in hac parte studia vestra desiderio nostro. Quamobrem volumus et tibi iniungimus, ut in illis

negotiis nihil omnino innovetis, sed sinatis stare in suspenso, donec aliter hiis rebus providebimus. Quia omnino decrevimus aliter negotiis illis providere. Nec intelligimus, quid cause sit, quod nos de cardinale Hesler avisatis, ut de illo vobis scriberemus, et vos illum proponeretis sanctissimo domino nostro ad ecclesiam Salczpurgensem. Super quo respondemus, quod nullo modo volumus, ut illum proponatis. Nescimus enim, quid nobis prodesset unum nostrum hostem ab illa ecclesia repellere et alium longe atrociorem, remoto hoste magis tolerabili, in eam collocare, quod profecto nec unquam fuit nec est, nec erit intentionis [1]) nostre. Quia multo libentius vellemus Strigoniensem, quando aliter fieri non posset, quam Hesler cardinalem in ipsa ecclesia tollerare, per quod etiam archiepiscopatus Strigoniensis t*(ali)* [2]) illi, cui contulimus,[3]) liberatus remaneret. Proinde volumus, sicuti ex instructione ad te missa clarius intelliges, ut negotia ista sinatis stare in suspenso, et nequaquam vos amplius de eis ingeratis, sed solum teneas tu modum, ut usque adventum novi oratoris nostri,[4]) quem iam ad iter expedivimus, suspendatur. Cum vero orator noster adveniret, ipse illa, que sunt de mente nostra et intentione sanctissimi domini nostri. explicabit. Nam si quid amplius in hiis rebus attentares. certus esto quod gravissimam nostram indignationem non evades. Datum.

A levél élén: Ad Iohannem Wythez electum Sirimiensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 55.)

123.

1482. április második felében. Ferdinánd nápolyi királynak. Hesler bíbornok passaui püspöksége ügyében.

Modo accepimus litteras capituli ecclesie Pathaviensis, quibus significant, qualis iniuria et oppressio illis per cardi-

[1]) A codexben tollhibából: »contentionis«.

[2]) A codexben: »ar. S. t.«.

[3]) Aragoniai János bíbornokot érti.

[4]) Az atrii püspököt érti.

nalem Hesler cum quibusdam litteris apostolicis, ad importunas eiusdem preces et fautorum suorum, ut verisimile est, extortis irrogatur. Qui cum viderent se in iuribus suis et libertate gravari, socios vero, hoc est cives civitatis Pathaviensis, suggestione cesaris et minis quibusdam perterritos, a fide et societate nostra impudenter deficere, volentes, ut par erat, consulere rebus suis, ad unum omnes ab illa ecclesia Pathaviensi et civitate diffugerunt et in arcem episcopatus, que civitati imminet, sese receperunt, omnia prius extrema pericula subire volentes, quam iura sua et libertates importunitate ipsius cardinalis Hesler in maximum illius ecclesie scandalum infringantur. Pro qua re et antea scripsimus, et nunc intimamus aliqua sanctissimo domino nostro, prout ab hoc oratore nostro, reverendo patre domino Adriensi maiestas vestra clarius accipiet intentionem nostram. Deprehendimus enim negotia hec nostra non solum ab aliis, sed et a nostris plerisque, ob privata quedam commoda, perfidiose perturbata. Supplicavimus itaque sanctissimo domino nostro, ut sua sanctitas negotium istud suspendere velit, et ad cardinalem Hesler scribere, quo interea a prosecutione huius negotii desistat, donec alia negotia nostra cum imperiali maiestate erunt concordata. Nam aliter non parva nobis iniuria fieret, si rebus sic stantibus et in hoc discrimine constitutis, hii, qui nobis non in contemptum sedis apostolice, sed pro manutenenda libertate ecclesie sue confederati sunt, a nobis aliquo violento processu obstraherentur, vel aliter quocumque modo opprimerentur. Rogamus igitur maiestatem vestram, velit elaborare, instare et efficere, ut sanctissimus dominus noster in favorem ipsius domini cardinalis, in manifestam ruinam et destructionem nostram id fieri non patiatur. Cum autem negotia nostra cum imperiali maiestate concordata fuerint, nos, sicuti apostolice sedi semper obsequentes filii fuimus, ita, quidquid sine detrimento status nostri facere poterimus, ad mandata sanctissimi domini nostri suo tempore libentissime faciemus. Hanc itaque provinciam maiestati vestre, tanquam patri charissimo specialiter recomittimus, ut eadem velit, quos in urbe negotiorum suorum sollicitatores retinet, eadem diligentia com-

mendare et nostrum honorem hac in parte conservare. Que feliciter valeat. Datum.

A levél élén: Ad eundem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 56.)

124.

1482. áprílis második felében. Aragoniai János bíbornoknak. A salzburgi érsekség ügyében.

Sicuti ex litteris reverendissimi domini cardinalis Agriensis et domini Sirmiensis oratoris nostri comprehendimus, laborant ipsi sub nomine nostro, ut cardinalis Hesler ad ecclesiam Salczpurgensem, remoto eo, qui iam eam occupat, imponatur, et vel iam de facto illum proposuerunt sanctissimo domino nostro, vel in proximo proponere volunt. Que res cum nunquam fuerit de intentione nostra, neque sit in futurum, rogamus paternitatem vestram, ut teneat modum et viam, quo huiusmodi negotium usque adventum novi oratoris nostri reverendissimi Adriensis, quem iam ad iter expedivimus, suspendatur; nam si (quod absit) illis, qui istud laborant, in maximum preiudicium nostrum sanctissimus dominus noster assentiret, palam nobis est, quantum nobis ex hoc periculum sequeretur, cum cardinalis Hesler nihilo inferior Strigoniensi, imo longe nobis atrocior hostis habeatur; ita ut profecto adhuc mallemus, quando aliter fieri non posset, Strigoniensem in ecclesia Salczpurgensi cum bonis conditionibus, quas paternitati vestre presentibus ipse dominus Agriensis orator noster referet, tolerare, quam ipsum Hesler cardinalem, ut illuc collocaretur. Sinistre intelligimus etiam, quod ipse dominus cardinalis Agriensis et orator noster ultra hec de multis quoque aliis se ingerunt, que sunt preter mentem et intentionem nostram, ex quorum practicis nos verisimiliter formidamus, ne rebus nostris aliqua notabilis turbatio oriatur. Quamobrem rogamus paternitatem vestram, velitis ista sanctissimo domino nostro declarare, cui supplicetis nomine nostro, prout et nos sup-

plicavimus per alias litteras nostras,[1]) quarum copiam presentibus inclusam paternitati vestre misimus, ut pro Deo et in quantum destructionem nostram sua sanctitas pati non vult, in negotio Salczpurgensis ecclesie usque adventum novi oratoris nostri, aliquid non decernat, sed dignetur interim, quousque dictus orator noster ad pedes sanctitatis sue pervenit, rem illam tenere in suspenso. Qua in re sua sanctitas nobis faciet gratiam singularem. Postquam vero orator noster istuc adveniet, referet sanctitati sue in hoc negotio de mente nostra, que credimus fore sanctitati sue non ingrata, cuius pedibus paternitas vestra nos commendare velit, et ipsa bene valeat. Datum.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexben. 55. — *Teleki:* XII. 237.)

125.

1482. április második felében. Orsini Orbán teanoi püspök, pápai követnek. A passaui püspökség ügyében.

Priusquam littere apostolice in causa episcopatus Pathaviensis in favorem cardinalis Hesler exorte potius, quam emanate, paternitati vestre afferentur, nos earum copias vidimus, et intellectis, que eidem paternitati vestre super illo pacto mandabantur, scripsimus protinus ad sanctissimum dominum nostrum litteras[2]) et intimavimus aliqua per oratorem nostrum sanctitati sue in hoc negotio referenda, super quibus in dies responsum clemens et benignum a sua sanctitate expectamus. Sed quia intelligimus sollicitari plurimum paternitatem vestram ex parte cardinalis, ut in hoc negotio Pathaviensis ecclesie iuxta directas sibi bullas apostolicas processum faciat, et maxime, ut venerabile capitulum Pathaviensis ecclesie tali processu astringatur, ideo

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

[2]) Ezen levelet nem bírjuk.

rogandam paternitatem vestram duximus et admonendam ex fiducia, quam hactenus in illa precipuam (habuimus), ut ponderata huius negotii gravitate teneat rem istam in suspenso, donec nobis a sanctissimo domino nostro ad scripta et intimata nostra responsum reportetur. Quo habito significabimus ulterius et sanctissimo domino nostro et etiam paternitati vestre, quid in hiis rebu sfacere expediat. Faciet autem per hoc, si in hoc nobis complacebit, rem adeo gratam paternitas vestra, qua gratiorem nescimus, si toto tempore vite nostre facere potuisset. Quod nos perpetuis semper favoribus et gratiis recognoscemus erga paternitatem vestram. Quam etc.

A levél élén: Ad Theanensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 57.)

126.

1482. április második felében. A passaui káptalannak. Értesíti azon lépésekről, amiket a káptalan érdekében tett, hogy Hesler bíbornok ellen megoltalmazza a káptalantól megválasztott Mauerkirchen Frigyes püspököt.

Venerabiles amici et confederati nobis dilecti. Litteras vestras ad nos scriptas accepimus et ea, que de statu et conditione Pathaviensis ecclesie atque etiam de vestro sancto et immutabili proposito ac sincera erga nos fide, communitatis vero Pathaviensis mutabilitate et inconstantia scribebatis, intelleximus, et quantum nobis fides et constantia vestra gratissima fuit, tantum nos presentis status vestri conditio perturbat; licet optimam geramus in Deo fiduciam, quod nobis cooperantibus tam vobis, quam ecclesie vestre Pathaviensi omnia in melius succedent. Non enim parva nobis cura insidet de observatione status vestri et manutenenda libertate ecclesie vestre, pro qua toto posse nostro, sicuti de nobis confiditis, diligenter elaborabimus et enitemur, Deo nobis adiuvante non minorem adhibere operam,

quam adhiberemus pro conservatione proprii status nostri, quod vobis brevi liquido apparebit. Nec moveant vos littere ab apostolica sede delate, que preter hoc, quod importunas preces cardinalis Hesler et fautorum suorum exorte sunt, nimis diu extiterunt emanate, de quibus antequam afferrentur, diu scivimus, sed antequam afferuntur, iam dudum missis ad oratorem nostrum certis instructionibus, significavimus aliqua sanctissimo domino nostro pertinentia ad rem vestram, et speramus brevi aliquod melius responsum a sua sanctitate nos accepturos, quod postquam receperimus, curabimus vos facere omnes certiores. Expedivimus preterea mox receptis litteris vestris novum oratorem, reverendum in Christo patrem, dominum episcopum Adriensem cum certa instructione ad rem vestram presentem faciente, ad pedes sanctissimi domini nostri. Scripsimus et ad serenissimum dominum regem Ferdinandum patrem nostrum, et etiam ad reverendissimum dominum cardinalem de Aragonia,[1]) quem nuper absentem fecimus pro causa vestra ad urbem ingredi; cum videremus negotia vestra per nonnullos, quibus nos confisi fuimus, minus fideliter pertractari. Et commendavimus hiis omnibus per medium dicti oratoris nostri hoc negotium, ut instent apud sanctissimum dominum nostrum, quo ab huiusmodi violento processu desistant. Speramus equidem, quod cum summus pontifex nostras rationes audierit, processus illos violentos importunitate ipsius cardinalis et nostrorum fortassis iniuria vel potius perfidia exortas vel revocabit, vel suspendat, et aliud mitius responsum dabit nobis ad intimata nostra. Etiam oporteret prefatum serenissimum dominum regem, patrem nostrum personaliter pro hac causa ad pedes sanctissimi domini nostri laborare. Scripsimus et ad reverendissimum dominum legatum de Ursinis Theanensem episcopum,[2]) cui processus huius executio demandata extitit, et rogavimus suam paternitatem enixe, ut interea hoc negotium propter nos suspendat, donec habeamus a sanctissimo domino nostro, ad quem pro hac causa

[1]) Lásd a 124. szám alatt.

[2]) Lásd a 123. és 125. számok alatt.

dudum scripsimus, responsum; et speramus paternitatem suam nobis in hac parte fauturam. Si quid amplius opus est. Datum.

A levél élén: Ad capitulum Pathaviense.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 57.)

127.

1482. május második felében. IV. Sixtus pápának. Értesíti a császár támadása, Markenstein város ostroma és felszabadítása felől.

Diu est, quod sanctitati vestre de rebus meis, quomodo cum imperiali maiestate agantur, nihil significavi, quoniam nihil interea significatu dignum occurrerit; expectando enim, quorsum machinationes sue et apparatus sui ac principum imperii evaderent, aliquid arduum attentare contra dominum imperatorem non curavi, tantummodo rebus meis interea prospexi, ut si aliquid inusitatum preter solitum suum agere cepisset, partes meas ab illius conatibus defendissem. Cum itaque his diebus Buda solatii et venationis causa exivissem, atque ad visitandas habitationes nostras in propinquo ambularem, certum habui nunctium, quod imperialis maiestas cum illo famoso et insigni sacri Romani imperii presidio castrum meum Merkesthyan in Austria obsedisset, atque illud expugnare niteretur; quo audito, volendo locum illum, sub mea potestate habitum, ab impugnatione imperatoris defendere, collectis raptim quibusdam domesticis et camerariis meis ac aliis paucis, qui tunc forte curiam meam sequebantur, obsessis succurrere statui, atque ipsos in castro positos ad succurrendum castro obsesso destinavi; qui cum ad oppidum Roraw,[1]) ab ipso castro meo octo miliaribus distans, perve-

[1]) A codexben: Koraw.

nissent, gentes imperiales et famosa illa sacri Romani imperii presidia adventum meorum persentientes, percussi terrore, obsidione confestim soluta, confuso agmine, celerius quam accesserant, Wiennam sunt regressi, ubi in presentiarum de reportato a me triumpho gloriantur. Hec iccirco significavi vestre sanctitati, ut cognoscat, quales de me successus imperialis maiestas cum adiutorio sacrosancti Romani imperii referat. Si quid emerget in posterum, qualemve exitum hic apparatus imperialis maiestatis et sacri Romani imperii coactum illud presidium habebit, ac quicquid in dies agetur, curabo semper sanctitatem vestram de omnibus reddere certiorem. Quam.

A levél élén: Ad papam pro eadem re.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 58. — Monumenta Vaticana. E. CXLVI. — Ezen és a következő levelek dátumának megállapításában támpontúl szolgál Markenstein ostromának és felszabadításának időpontja. A szászországi segédcsapat vezére Sittich von Zabitz jelentéseit 1482 április 27 és május 10-ikén »im felde vor Markenstein« írja, ellenben május 24-ikén már Bécsből küldi jelentéseit fejedelméhez. Tehát Markenstein felszabadítása május 10—24 között történt.)

128.

1482. május második felében. Ferdinánd nápolyi királynak. Markenstein várának ostroma és felszabadítása felől.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Successus, quos imperialis maiestas cum illo famoso et insigni sacri imperii presidio nobiscum habuit, sanctissimo domino nostro significavimus, et voluimus etiam pro mutua necessitudine et benivolentia maiestatem vestram non latere. Cum hiis diebus proximis solatii et recreationis gratia Budam egressi ad visitandas habitationes nostras proficisceremur, vix ad castrum nostrum Thatha perveneramus, cum nobis nuntius affuit gentes imperiales, cum presidio sacri Romani imperii, castrum nostrum Markestheyn in Austria obsedisse; quo nuntio accepto visum est nobis obsessis succurrere et

castrum illud ab impugnatione imperatoris defensare. Ita, cum nihil tale timentes, gentibus nostris in alia loca destinatis, ad repellendas manus hostiles essemus satis imparati, quippe qui non belli gerendi gratia, sed solum recreationis causa domicilia nostra visitare pergeremus, cepimus tamen protinus ex rei opportunitate consilium, et confestim una cum illustrissima domina regina filia maiestatis vestre et consorte nostra Posonium concessimus, ibique domesticis nostris et camerariis, qui tunc forte nos in venatione sequebantur, collectis, ac aliis etiam, qui curiam nostram secuti fuerant, preparatis atque etiam in castrum ordinatis, ad succurrendum castro nostro obsesso eos transmisimus. Qui dum in Roraw pervenissent, oppidum octo milliaribus a castro obsesso distans, gentes ille imperiales et illa famosa sacri Romani imperii presidia, adventum illorum persentientes, soluta protinus obsidione, in fugam versi sunt, atque confuso agmine, cellerius quam accesserunt, Viennam sunt regressi, ubi impresentiarum de reportato a nobis triumpho gloriantur. Hec iccirco significavimus maiestati vestre, ut sciat, quales successus imperialis maiestas nobiscum habeat, postquam viribus suis non confisus, sacrosancti etiam Romani imperii illa presidia ingentia contra nos concitavit. Si quid deinceps occurret, curabimus et ea nota facere maiestati vestre. Quam etc.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum de fuga gentium imperatoris, que obsederant castrum regium.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 58.)

129.

1482. május második felében. Veronai Gábor egri bibornok-püspöknek. Markenstein vára ostroma és felszabadítása felől.

Scripsimus sanctissimo domino nostro de rebus nostris, quomodo cum imperiali maiestate procedunt, et qualem de nobis victoriam dominus imperator cum illo famoso et insigni sacrosancti Romani imperii presidio reportare incipiat,

prout ex copia interclusa videbit paternitas vestra. Cum enim hiis diebus (scribatur res ut supra).[1]) Hec ideo significamus paternitati vestre, ut sciat, quales successus imperialis maiestas nobiscum habet, postquam viribus suis non confisus, sacrosancti Romani imperii illa presidia in gentia contra nos concitavit. Si quid in posterum occurret, curabimus scribere paternitati vestre, ut et hec et alia sanctissimo domino nostro et sacro reverendissimorum dominorum cardinalium collegio et aliis amicis, quibus opus fuerit, sciat declarare. Bene etc.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem pro eadem re.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 59.)

130.

1482. május második felében. Rómába küldött követének, az atrii püspöknek. Értesíti a császár támadása, Markenstein ostroma és felszabadítása felől.

Quemadmodum ex interclusa copia paternitas vestra intelliget, scriprimus sanctissimo domino nostro, et etiam reverendissimo domino cardinali Agriensi in eadem sententia litteras nostras dedimus de rebus nostris, qualiter cum imperiali maiestate procedant, que nuper stipato famoso et insigni illo sacrosancti Romani imperii presidio protinnus convertit animum, ut nos gravi iniuria afficeret, et primum castrum nostrum t*(ale)*[2]) in Austria cepit obsidere; quod cum nos allato nobis certo nuntio accepissemus, quinto die, postquam paternitas vestra a nobis discessa est, iam cum in castro nostro Thata, quo Alba concesseramus, solatiis et venationibus vacabamus, tametsi gentibus nostris in alia loca destinatis, ad repellendam obsidionem satis imparati fuerimus, prout paternitas vestra vidit, contra (?)

[1]) A zárjel között álló szavak a leirónak utasításul szolgáltak, hogy a 129. szám alatt közlött levél nyomán egészítse ki a hézagot.

[2]) Markenstein.

exiguo domesticorum et camerariorum numero Buda egressi sumus, niholominus tamen visum est succurrere obsessis et castrum ab impugnatione imperialium defensare itaque collectis ipsis camerariis et paucis aliis, qui tum forte curiam nostram sequebantur, atque in castra locatis, eos ad succurrendum castro ipso transmisimus, quorum adventu cognito gentes ille imperiales et illa gloriosa Romani imperii presidia protinus obsidione soluta versi sunt in fugam, sicque pallentes, celerius, quam accesserunt, Viennam sunt regressi, de reportato super nos triumpho gloriantes. Hec habemus, que impresentiarum scribenda occurrunt paternitati vestre; que vero deinceps emergeri *(így)*, qualemcumque exitum res nostre cum imperiali maiestate habebunt, curabimus de omnibus paternitatem vestram reddere certiorem, ut sciat omnia suo ordine sanctissimo domino declarare. Datum.

A levél élén: Ad Andriensem *(így)* pro eadem re.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 59.)

131.

1482. június 1. Estei Hercules ferrarai herczegnek. A velenczei köztársaság ellen segélyhadat ajánl.

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex, illustrissimo principi, domino Herculi Ferrarie ac Mutine duci etc. salutem et prosperos ad vota successus. Ex litteris illustrissime domine ducisse, consortis vestre, sororis et cognate nostre carissime [1]), intelleximus statum rerum vestrarum et apparatum Venetorum contra vos, quod libenter non audivimus, quod serenissimus dominus rex noster et pater noster carissimus [2]) et alii domini et confederati vestri sint vobis auxiliaturi, et quod iam de facto ceperint; nos quoque pro singulari benivolentia erga vos non deerimus ea facere que vobis profutura cognoscemus. Nam lectis

[1]) Eleonora ferrarai herczegné, Beatrix magyar királyné nővére.
[2]) Ferdinánd nápolyi király.

litteris statim cum domina regina consorte nostra statuimus mittere in subsidium vestrum quingentos equites, inter quos essent centum usarones, idest homines levis armature, qui plus ceteris valoris *(így)*. Sed cum examinaremus cum domina regina et aliis nostris, per quam viam possemus, eos mittere, non invenimus aliquam tutam. Iudicio nostro essent iidem transituri per loca imperatoris, cum quo in presentia conflictamus; sed de hoc non multum curaremus, qualiter inveniremus modum transeundi tutum; sed cum habeant transitum per terras Venetorum, veremur, quod nullo modo transire possint. Scripsimus regi Ferdinando, ut rex ipse vel dux Ferrarie *(így)* possent aliquem excogitare modum, quo tuto modo possent, libenter mitteremus *(így)*. Non dubitamus, quod fideliter et bene servirent. In crastinum hinc recedet Mager Balas capitaneus noster cum pluribus servis, iturus in Croaciam versus confinia Venetorum, ubi plures etiam congregabit, et quotiescunque inventa erit tuta transeundi via, statim significet regi Hungarie et illic faciet convenire. Speramus nos eos nostris contra dispositiones ut meliori postea modo possemus *(így)*.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi Ferrarie ac Mutine duci, Regii Rodigiique comiti, marchioni Estensi etc., cognato nostro carissimo.

A levél végén egykoru kézzel irt regesta: Rex Hungarie scripsit regi Ferdinando, quomodo possent diverti Veneti et confundere eos et cum paucis pecuniis. Datum Posonii, prima Iunii 1482.

(Eredetije, mely részben titkos jelekkel van írva, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 14.)

132.

1482. június 10. Sforza János milánói fejedelemnek. Készségét fejezi ki, hogy a Velencze ellen alakult olasz szövetséghez csatlakozik.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. illustrissimo principi domino Ioanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc. amico nostro carissimo, salutem

et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps, amice noster carissime. Accepimus litteras illustrissime dominationis vestre, quibus significatis nobis illustrissimam rempublicam Venetam iniustissimum bellum intulisse illustrissimo domino duci Ferrarie, affini nostro carissimo, quod nunc et ante audivisse nobis, ut par est, molestissimum fuit. Dolemus profecto, quod ei hactenus opem ferre non potuimus, sicut desiderassemus. Attamen serenissimo principi domino regi Sicilie, socero et patri nostro carissimo, et prefato domino duci per litteras nostras declaravimus mentem nostram, et quomodo ei auxiliari possemus, sicut ab utroque plane intelligere debuit prelibata dominatio vestra, que nos hortatur et rogat, ut vobiscum ac cum sociis vestris in auxilium eius descendamus. Iam diu expectavimus oratores serenissime lige sive societatis vestre, ut intelligeremus in hoc negotio, quid agendum esset; sed nullum vidimus, nec si venturi sint, in hunc usque diem percepimus. Det operam cum serenissima societate vestra illustrissima dominatio vestra, ut celeriter ad nos, bene de opportunis instructi et cum plenis mandatis, proficiscantur; quo nos mutuo intelligamus et conveniamus, ne rem tantam absque recto consilio et ordine aggressi tandem videremur. Nullum responsum prioribus litteris domini ducis Ferrarie dedimus, quum uno et eodem tempore cum hiis posterioribus allate nobis sunt. Intelleximus insuper vestram illustrissimam dominationem habere bellum cum aliquibus suis subditis. Nobis videretur, ut aliquomodo reducerentur ad concordiam, et unitis viribus vestris simul cum sociis fortius hostes invaderentur. Illustrissimam dominationem vestram bene et feliciter semper valere optamus. Datum Posonii, decimo die Iunii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo secundo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo quinto, Bohemie vero XIV.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Ioanni Galeazio Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico nostro carissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 18.)

133.

1482. szeptember 25. A német birodalom választófejedelmeinek. Kinizsi Pálnak a törökök fölött kivívott győzedelméről. A császári és birodalmi hadaknak Hainburg fölmentésére czélzó meghiúsult kisérletéről.

Non dubitamus fraternitatem vestram libenter audire, quicquid prosperum circa res christianas ubicumque contingit, nec minus eidem gratum esse, quod per nos pro salute publica contra hostes fidei communes feliciter geritur. Scire igitur illa volumus, hiis diebus allata esse ad nos certa nova felicia de partibus illis inferioribus regni nostri a Paulo Kinysi, quem primarium copiarum nostrarum ducem in illis partibus contra Thurcos conservamus, die sexto huius mensis Turcorum circiter decem millia, sub conductu quinque waywodarum finitima loca tenentium, vadum Danubii versus castrum nostrum Themeswar transfretasse, qui dum incursiones faciunt metu securi, quod Paulum Kinysy ad pugnam imparatum, verum sese tunc primum preparantem, ad invadendas eorum terras et castra quedam iussu nostro restauranda persenserant, confidentius ad loca illa finitima processerunt, paulumque etiam illud castrum Themeswar pretergressi, direptis ut cursim poterant octo vel decem villis, iam preda onusti remeabant, cum ipse capitaneus noster collectis raptim copiis nostris, quas in diversa loca dimiserat, illos paratus redeuntes expectabat. Cum itaque in reditu iuxta castrum Beche [1]) pervenissent, die 9. mensis eiusdem nostri illos adorti cum eis conflixerunt atque illos acriter profligarunt, adeo ut fere omnes trucidati, partim capti sunt; pauci e tanto numero fuge presidio evaserunt, plerique in arundinetum quoddam loco conflictus proximum pugna dilapsi confugisse dicuntur, quos usque modo dicuntur nostri expiscari. Captus est in prelio quidam Turcus alias bassa Romanie, sed nunc waywoda in Cwrsolcz Boznamehmeth; alter waywoda interfectus; de aliis incertum est, utrum evaserint an in arundinete lateant. Ipse autem dux exercitus nostri, illis vix prostratis, terras illorum

[1]) Becse.

invasit et modo quoque in eis consistit, intentus castris ibidem reparandis. Quod iccirco significavimus fraternitati vestre, ut sciat nobis etiam hic agentibus atque alio intentis negotia christianitatis per nos non negligi. Que fortasse melius agerentur, si alii quoque principes christiani, seditionibus intestinis depositis et privatis bellis ommissis, ad tam sanctum magisque singulare salutare negotium concurrerent. Dum hec scribimus in castris exercitus nostri sub oppido Hainbwrg constituti, quod oppidum ad ius regni nostri et corone pertinens obsidione cinximus, volentes ius antiquum regni nostri ad proprietatem eiusdem restaurare, interea supervenerunt ad nos intra veros regni nostri terminos cum huiusmodi obsidione consistentes copie imperatoris, qua sparari omni cum honore expectavimus. Cum itaque castris motis ex oppido Prwk procederent, nos illis obviam nudiustertius cum castris iter egressi (sumus), eosdem humaniter excipere volentes, sed ipsi flexo itinere Hungariam versus declinabant. Deinde cum propinquius castra locassemus, atque omni cum humanitate eos tractaremus, presertim quod acceperamus gentes quoque fraternitatis vestre, tanquam amici nostri, qui nobis nunquam diffidavit, nonnullorumque fratrum et amicorum nostrorum interesse, rati eos animo hostili contra nos non venire, hospitalitatem nostram noluerunt in finem expectare, sed repetito itinere, unde digressi fuerunt, ad oppidum Prwk cursu veloci hesterno diluculo sese receperunt, quos et revertentes viatico prosecuti sumus; nec defuisset in nobis, quin eos adhuc uberiori benevolentia tractassemus, si expectare amplius nostram hospitalitatem voluissent. Quod ideo notificavimus fraternitati vestre, ut si fortasse malivoli illi aliter referrent, sciat rem hoc modo et non aliter actam fuisse. Parati enim sumus et copias cesaree maiestatis ob reverentiam antiquam paterne maiestatis, et gentes fraternitatis vestre, quam nobis amicam reputamus, atque aliorum amicorum nostrorum, quandocumque eas ad nos miserit, dummodo in tempore premoneamini [1]) semper excipere et remittere cum amore.

[1]) A codexben tollhibából: promoveamini.

Valeat fraternitas vestra. Ex castris exercitus nostri sub obsidione Hainbwrk, 25. mensis Septembris, anni 1482.

A levél élén: Ad omnes electores imperii singillatim, de nova profligatione Turcorum et de retrocessione copiarum imperii.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 61. és ugyanannak 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 13. A datum csak az utóbbiban van meg.)

134.

1482. őszén. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Értesíti, hogy Fontana Ferenczet követül küldi a pápához.

In certis et maxime urgentibus negotiis nostrum et regni nostri statum concernentibus misimus ad sanctissimum dominum nostrum dilectum magnificum Franciscum Fontana [1]) oratorem nostrum, cui commisimus, ut adiuncto secum alio oratore nostro, venerabili et magnifico domino Florio Roveralla equite Ierosolimitano, priore sancte Eufemie, paternitati vestre super eisdem negotiis nonnulla nomine nostro referat. Rogamus igitur, ut hiis, que dicti oratores ex parte nostra dixerint, paternitas vestra indubitatam fidem adhibeat, et quantum nobis complacere cupit, sicuti de illa specialiter confidimus, opera et consilio adesse velit, ut quod a sanctissimo domino nostro summo cum desiderio petimus; paternitatis vestre opere et favore efficaciter consequamur; pro quo nos ipsa paternitas vestra ad omnia dignitatis et honoris sui commoda perpetuo obligabit, paratosque nos ad complacendum sibi vicissim inveniet, in quibus habebit ad nos paternitas vestra fiduciam et recursum. Quam.

A levél élén: Ad cardinalem Agriensem credentie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 62.)

---

[1]) Fontana 1483. január 2-án érkezett Nápolyba, s onnan február elején Rómába ment.

135.

1482. őszén. Aragoniai János bíbornoknak. Értesíti a császár ellen indított háború kedvező folyamáról.

Nova, que ad paternitatem vestram scribamus, nulla habemus, nisi quod Deo favente res nostre contra imperatorem in dies prosperantur. Exercitus enim noster duplici cuneo in terris imperatoris procedunt; unus quidem cuneus in Styria, in Austria alius procedit, per quos multa quotidie castra expugnantur. Speramus etiam, quod paternitas vestra brevi tempore meliora nova de successibus nostris cum imperatore accipiet. Etc.

A levél élén: Ad cardinalem de Aragonia.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 23.)

136.

1482. őszén. Riario Julián bíbornoknak, IV. Sixtus pápa unokaöccsének. Simon patrasi érseket bíbornokságra ajánlja.

Singularis humanitas et affectio, quam paternitas vestra erga nos in cunctis rebus ostendit, et pro quo etiam nos sibi imperpetuum devicit, facit hoc, ut quod maxime cordi nostro est, promotionem videlicet reverendissimi in Christo patris domini Simonis archiepiscopi Patracensis, amici nobis valde chari,[1]) pro quo frequentatis iam ante multis precibus, novissime iterato ad sanctissimum dominum nostrum scripsimus,[2]) paternitati vestre fideliter commendaremus, spe-

---

[1]) Simon patrasi czímzetes érsek, a pápai udvar egyik előkelő tisztviselője (referendarius), több ízben fordult meg mint pápai követ Mátyás udvaránál. (L. Monumenta Vaticana. E. CXLII.)

[2]) Ezen leveleket nem bírjuk.

rantes operam illius, pro bonitate solita, minime nobis in hac parte defuturam. Optaremus illum et magno cordis desiderio cuperemus ad apicem cardinalatus pro nostris obsequiis promoveri; non profecto alia de causa, nisi quod illum singulariter diligimus et pietatem habemus de illo, quod talis vir virtutibus et doctrina spectatus, et omni prorsus exceptione maior, cuius virtus et probitas quacumque dignitate illustrari mereretur, in eo sit statu constitutus, ex quo, etiam si vellet, rebus publicis prodesse et suam industriam atque rerum gerendarum experientiam demonstrare, minime posset; cum omnis auctoritas, omnis ecclesiastice dignitatis existimatio penes reverendissimos imprimis sacre Romane ecclesie cardinales consistat; quos licet sciamus omni legalitate et doctrina precipuos, tamen si is, de quo ista scribimus, in sacrum illud collegium assumeretur, certi sumus, quod illum senatum clarissimum societate sua minime deformaret. Quamobrem rogamus paternitatem vestram, ut quantum licebit illi id facere cum honore captato tempore, hoc est cum littere nostre sanctissimo domino nostro pro ipsius domini Patracensis promotione scripte presentabuntur sue sanctitati, quas maxime optaremus per paternitatem vestram, presente illustrissimo comite Ieronimo[1]) amico nostro charissimo presentari, cooperetur propter nos ut sanctitas sua dignetur preces nostras in hac parte exaudire, et illum virum, qui nisi honori et utilitati sacre Romane ecclesie esse non poterit, in prima creatione cardinalium ad apicem cardinalatus promovere. Habeat in hoc sua sanctitas non tam illius persone meritorum, quam nostrorum obsequiorum rationem, pro quo nos ad obsequia sancte sedis apostolice strictius obligabit. Quicquid autem studii et diligentie in hoc paternitas vestra impenderit, sciat id totum nobis impendisse, et si compotes voti, ut speramus, opera paternitatis vestre, cui soli inter reverendissimos dominos cardinales de hac re, ex speciali, ut premisimus, gratia scripsimus, effici poterimus, nulli alteri, quam pater-

[1]) Riario Julian bíbornok testvérét Jeromost érti, kihez az alább következő levelet intézi.

nitati vestre, post sanctissimum dominum nostrum, hoc beneficium nobis factum ascribemus, et semper cogitabimus que vicissim humanitatis officia paternitati vestre gratificari debemus.

A levél élén: Ad cardinalem sancti Petri ad vincula pro archiepiscopo Patracensi.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 45.)

137.

1482. őszén. Riario Jeromos grófnak, IV. Sixtus pápa unokaöccsének. Simon patrasi érseket bíbornokságra ajánlja.

Mathias etc. Spectabili et magnifico Ieromino[2]) comiti Mathaloni ac regni Sicilie magno contestabullo, amico nostro dilecto salutem. Spectabilis et magnifice nobis dilecte. Quod ita confidenter te aggredimur, ut rem nobis optatissimam tua opera et industria magis, quam alterius cuiuspiam perfici velimus, id ex eo procedit, quod nos humanitatem tuam iam dudum singulari amore complectimur, et sicut nos parati sumus omnia pro tuo honore et commodo facere, ita etiam non dubitamus, quin tu ea, que possibilia sunt, pro nobis facere velis. Pro illa itaque fiducia, quam de te specialem habemus, duximum hominem nobis charissimum simul et acceptissimum tibi commendare, ut tua opera, tuo patrocinio adiutus, valeat id consequi, quod nos magno illi desiderio et summa benivolentia exoptamus. Est homo is reverendissimus dominus Simon archiepiscopus Pathracensis, cuius notitiam, virtutes et merita credimus non latere imprimis sanctissimum dominum nostrum et amicitiam tuam. Unde superfluum videtur nobis amicitie tue illum de suis virtutibus commendare, que unicuique cognoscere

---

[2]) A codexben tollhibából: Iohanni.

volenti satis affatim se ostendunt. Tantum id dicimus, quod fortasse amicitiam tuam latuit, hominem illum ob eius multiplices virtutes et summam probitatem ac modestiam adeo charum, adeo nobis acceptum esse, ut nihil sit, quod per nos fieri posset, quod pro illo libenter non faceremus. Nam nobis multa servivit et honestissima conversatione superioribus annis in regno nostro se gerens, talem se prebuit, ut non a nobis modo sed ab omnibus ferme regnicolis nostris amaretur, unde magnum sui desiderium discedens in regno nostro reliquit. Eius promotionem etsi nos iam dudum affecti fuerimus, multis tamen causis nos impedientibus non potuimus, sicut semper optavimus, nostrum erga illum amorem et benivolentiam debitam ostendere. Nunc quoniam cause impedimentorum sublate sunt, et te talem amicum nacti sumus, cui ex fiducia mentis nostre secreta confidere audeamus, prefatum dominum Patracensem amicitie tue ex intimo affectu nostro commendamus, rogantes ipsam maiore, qua possumus diligentia et amore, ut cum tempus opportunum dabitur, instet et elaboret apud sanctissimum dominum nostrum, quo ipse dominus Patracensis, sicuti virtutibus suis et probitate precipua omni honore dignus est, nostro potissimum intuitu ad apicem cardinalatus promoveatur. Quod si tua diligentia et sollicitudine (quemadmodum speramus) fiet, scimus, quia non poterit aliud, quam honor et utilitas ecclesie Dei exinde provenire, nobis vero sanctissimus dominus noster [1]) in hoc gratiam singularem, amicitia vero tua complacentiam singularem faciet et ostendet. Optamus tamen, ut amicitia tua, in quantum nobis complacere cupit, in hoc diligenter et secrete elaboret, quia nos nisi, ut premisimus, specialem de illa fiduciam haberemus, nunquam sic aperte hominem nobis gratum commendaremus amicitie tue, nec exprimeremutam nude desiderium nostrum. Quicquid igitur in hoc amicitia tua elaboraverit, sciat non pro illo, quam nos tam diligenter commendamus. sed pro nobis elaboraturum esse, nos vero longe ad maiora pro amicitia tua facienda, quo-

[1]) A codexben tollhibából: sanctissimum dominum nostrum.

tiescumque nostra opera eguerit, promptos semper fore et paratos. Datum.

A levél élén: Ad Ieronimum comitem Mathaloni commendatoria pulchra.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 35.)

138.

1482. őszén. IV. Sixtus pápának. Simon patrasi érseket bíbornokságra ajánlja.

Beatissime etc. Devotio mea singularis et fiducia, quam habeo in clementia paternitatis vestre, precipue inducunt me, ut non solum pro me, sed pro aliis, qui mihi chari sunt, confidenter apud sanctitatem vestram intercedam, sperans, imo certo tenens in his, que licita sunt, apud illam exaudiri. Cum itaque non dubitem sanctitati vestre ad notitiam devenire potuisse, que nuper scripta in commendationem reverendissimi domini Simeonis archiepiscopi Patracensis ad illustrissimum dominum comitem Hieronimum, sanctitatis vestre devotum filium et nepotem ac nostrum amicum charissimum dederim,[1]) superfluum arbitratus sum illa nunc sanctitati vestre explicare, credens illum pro sua fide et amicitia erga me habita vestre sanctitati vota mea declarasse. Quapropter visum est non oportere ipsum Patracensem dominum multis verbis sanctitati vestre commendare, neque etiam recensere, quam charus, quamque dilectus olim ille mihi ob singulares virtutes et notam omnibus probitatem exstiterit, quantumque sui desiderium olim in hoc regno nostro conservatus mihi et omnibus, qui eius notitiam tenuerunt, reliquerit; tantummodo id dixisse sufficiat, virtutes illius et merita, qui tanto tempore apud sedem apostolicam conversatus est, iudicio meo non latere sanctitatem vestram. Et idcirco putans eum non egere multa commendatione, quem sua virtus, probitas et doctrina sanctitati vestre satis

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.

superque commendant, scribendum tamen duxi pro illo beatitudini vestre, quam scio hominum virtuosorum et probitate doctrinaque ornatorum amatorem esse, ut illum supra virtutum suarum commendationem mei gratia dignetur habere magis commendatum, atque ad maiora, hoc est, apicem cardinalatus in prima creatione cardinalium, quam cito futuram audio, promovere. Quod beneficium non illius persone, sed mihi impensum reputabo, eroque sanctitati vestre eo magis in dies obligatus, quo maiori clementia preces meas exaudiet, et suam in hoc benevolentiam et paternum amorem demonstrabit. Quod ut faciat, iterum iterumque oro, et me penitus sanctitati vestre commendo, quam valere opto.

(A M. Nemz. Múzeum 1669. fol. lat. jelzetű kéziratában. 325. — Epistolae. P. IV. E. LI. — Monumenta Vaticana. E. CLXXII.)

139.

1482. végén. Simon patrasi érseknek Rómába. Közbenjárását kéri ki a kalocsai érsek ügyében.

Mathias etc. Reverendissimo in Christo patri, domino Simoni archiepiscopo Patracensi referendario apostolico, amico nostro salutem. Reverendissime in Christo pater. Accepimus litteras paternitatis vestre, quibus gratias agit nobis de bona voluntate nostra erga se et de recordatione servitiorum suorum etc., et offert se ad mandata nostra, petitque ut conceptum de ea bonum animum non intermitteremus etc. Super quo paternitati vestre respondemus, quod id, quod pridem de paternitate vestra concepimus, libenter prosequemur et tempore suo non intermittemus. Quid nunc pro negotio paternitatis vestre egerimus, qualiter operam navaverimus, que principia rebus illis dederimus, et quod fundamentum iacere constitueramus: et ex litteris nostris [1]) et ex declaratione fidelis nostri venerabilis Thome de t*(ali)*,[2]) qui pro

[1]) A IV. Sixtus pápa unokaöccseihez intézett, fentebb közlött leveleire utal, melyekben a patrasi érseket bíbornokságra ajánlja.

[2]) Ezen küldöttnek kiléte felől nincs tudomásunk.

negotio reverendissimi domini Colocensis[1]) ad paternitatem vestram accedet, intelligere poteritis. Postquam vero avisati fuerimus, quid secutum sit, nos ulterius rem illam prosequemur, et ita prosequemur, si modo servitia nostra apud sanctissimum dominum nostrum aliquid valent, ut si aliquomodo possibile nobis erit, paternitatem vestram voti sui compotem faciemus. Negotium vero illud reverendissimi domini Colocensis, pro quo ipse t*(alis)* in urbem accedet, sicuti prioribus litteris nostris,[2]) ita et presentibus paternitati vestre specialiter commendamus, et rogamus, ut non expectata aliorum in hac re adiutorio, fidelius meliusque, quo poterit, negotium illud propter nos expediat. Nam hoc nos specialiter paternitati vestre confidimus, in quo talem optamus diligentiam et sollicitudinem per vestram paternitatem fieri propter nos, qualem ipsa cupit per nos fieri in rebus et negotiis suis, pro quo nos faciet sibi paternitas vestra ad maiora semper obligatos. Quam etc.

A levél élén: Ad archiepiscopum Patracensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 38. A dátum megállapításában támpontul szolgál azon feltevés, hogy IV. Sixtus pápának a kalocsai érsek bíbornoksága tárgyában 1483. január 25-ikén irt levele, (Mon. Vat. E. CLV.), válasz volt azon levélre, a mit a király részéről a jelen levélben említett követ vitt Rómába.)

140.

1483. április elején. Dsem török herczegnek. Felajánlja néki a török császári trónra helyeztetése érdekében támogatását.

Mathias etc. Excellentissimo principi et domino Zyzym zulthano, filio et heredi condam imperatoris Turcorum, fratri et consangvineo nostro,[3]) salutem et paratam compla-

---

[1]) Váradi Péter kalocsai érsek részére a király a bíbort kérte. Lásd az alább 147—153. számok alatt közlendő királyi leveleket.

[2]) Ezen levelet nem bírjuk.

[3]) Mátyás király, miként tudjuk, rokonságot tartott II. Mohameddel és fiaival is.

cendi voluntatem. Excellentissime princeps, frater et consangvinee noster charissime. Scire velit sublimitas vestra plures nuntios antehac et modo precipue duos ab omnibus principalioribus bassis et wayvodis et omnibus fere proceribus Thurcis in unum conspiratis accepisse, qui nobis intimant confederationem strictissimam inter omnes maiores totius imperii vestri principes Turcos factam esse ad hoc, ut vestrum fratrem, qui vos prosequitur, imperio deiiciant, et celsitudinem vestram omnino ad paternam dignitatem vestram, que vobis iure debetur, reponant. Ad hoc, ut nobis significant, omnes maiores consentiunt, et pro hoc nos urgentissime sollicitant, deprecantes nos multis etiam pollicitationibus promissis, ut vos eis reducamus; qui pollicentur in sedem paternam sine omni dubio vos reponere. Quod nos illis iam non negassemus, si vos rebus vestris mature consulentes, quamprimum Rhodium appuleratis, ad nos advolassetis, et nec negabimus, si otius ad nos iter maturabitis; quamvis non dubitamus excellentiam vestram, obsistentibus Venetis, qui fratri vestro displicere nolunt, ne ad nos veniret, impeditam. Proinde hortamur excellentiam vestram et requirimus, velitis rebus vestris citissime consulere et hanc oblatam divinitus opportunitatem non negligere, sed omnibus aliis occupationibus dimissis, festinanter ad nos advolare. Obligamur enim vobis vinculo affinitatis, quo patri vestro clarissimo et per consequens vobis coniuncti sumus, et in hac vestra necessitate demonstrare cupimus, quanti vestram dignitatem et commoda faciamus. Ut autem de nobis celsitudo vestra certa sit, pollicemur vobis per hec scripta nostra, et fide nostra mediante nos obligamus, quod quamprimum adveneritis, statim vos in regnum paternum reducemus, et omnes vires nostras et omnem facultatem personamque nostram apponemus, quo imperio vestra celsitudo potiatur. Et in hac re summa celeritate opus est; nam hii fautores vestri, qui pro vestra reductione conspirant, diu stare in suspenso non poterunt, et verendum est, ne si frater celsitudinis vestre, qui imperium occupat, eorum consilia presentiscat, illis aliquod periculum inferatur, ac frater ille vester in suo dominio stabiliatur. Quod si fieri poterit, vos ipsi

cogitare potestis, quia omnis spes recuperandi imperii vestri frustraretur. Curetis igitur, quibuscumque potestis modis, sive cum comitiva, sive sine comitiva, vel clandestine ad nos advolare. Et has litteras nostras insuper pro salvo et securo conductu vestro et etiam pro firmissima promissione nostra, qua excellentie vestre obligati esse voluimus, teneatis, et presentium latori in hiis, que nomine nostro referet, indubitanter fidem adhibeatis. Datum.

A levél élén: Ad Zyzym Zulthanum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 69. — Ezen és a következő levelek dátumának megállapítására támpontul szolgál a pápai legátusnak Budáról, 1483. október 24-ikéről kelt jelentése. *Katona:* XIV. 518.)

141.

1483. április elején. XI. Lajos franczia királynak. Dsem török herczeg kiszolgáltatása ügyében. (Töredék.)

. . . provenient, qualia ne prosperari quidem a Deo optimo maximo potuissent et e contrario si . . . tur, tanta occasio rerum benegerendarum amittetur, quanta nostris temporibus unquam fortasse . . ius concedetur. Quibus omnibus consideratis rogamus, ut in hoc maiestas vestra ostendat, quantum . . . christianis afficitur, et non sinat illum diutius apud se remorari, sed potius curet, ut ad nos confestim . . . Si enim diu remorabitur, poterit et illis, qui in eius favorem conspirati sunt, aliquid deterius . . . et per hoc adempta hac felicissima opportunitate multa incommoda ex hac negligentia rebus . . . provenire.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 69. — A levél eleje hiányzik, s a lap, mely annak végét fentartotta, meg van rongálva.)

142.

1483. április elején. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. Dsem török herczeg ügyében.

Intelliget paternitas vestra ex copiis presentibus inclusis quid nos scripserimus de rebus Turcorum sanctissimo domino nostro.[1]) Sollicitamur enim ab omnibus Thurcorum principibus et proceribus, qui in unum conspirati decreverunt hunc defuncti imperatoris filium, qui rerum potitur imperio,[2]) deiicere et alium, qui fratris insidias fugiens Rhodum nuper delatus fuerat[3]) ad imperium reducere, pro cuius reductione quam nulla faciliori via, quam per nos, cum nostro presidio fieri existimant, multa se laturos nobis et reipublice christiane magna fide[4]) pollicentur. Oblatam itaque divinitus hanc opportunitatem negligere consideret paternitas vestra, et rogamus ut sanctissimo domino nostro declarare velit, quante iacture et quanti periculi sit. Aiunt illum Zyzym zultanum, cum Rodum advectus ad nos iter pararet, obsistentibus Venetis, qui cum Turcis confedereti, nihil hostile contra illos presummunt committere, prohibitum, deinde in Gallias divertisse, de cuius susceptione fama est christianissimum Gallorum regem sanctissimum dominum nostrum consuluisse, que consultatio, ut paternitas vestra altius intelligit, non caret ministerio. Novit enim sanctissimus dominus noster illius principis ingenium, fecit is, ut suam sanctitatem de huiusmodi susceptione inquireret. Quod si sua sanctitas illum suscipi et retineri mandaret, haberet ipse occasionem pro auxilio sibi ferendo, prout infestandi; si vero diceret non suscipiendum fore, causaretur multam et magnam reipublice christiane benegerende opportunitatem, prohibente pontifice, neglectam esse. Sed quidquid sit, de hoc nos parum pensi habemus. Tamen roga-

[1]) Ezen levelet nem birjuk.

[2]) II. Mohamednek 1481. május 3-ikán bekövetkezett halála után első szülött fia II. Bajazet lépett trónra.

[3]) Dsem, II. Mohammed ifjabb fia.

[4]) A lap szélén egy-egy szó olvashatatlan.

mus paternitatem vestram et obsecramus quanto maiore possumus studio, velit sanctissimo domino nostro hanc opportunitatem rebus christianis et nobis divinitus oblatam declarare, et suam sanctitatem sollicitare indesinenter, ne sinat hanc occasionem, qua maior a Deo nunquam expeti potuisset, incassum preterire, sed curet sanctitas sua et efficiat, ut ille Zyzym zulthan, qui solus uno omnium voto ad imperium expetitur, quamprimum ad nos transmittatur. Quanto autem celerius mittetur, tanto res erit certior, et indubitata utilitas rebus christianis ex hoc accrescet, ex quo sanctissimo domino nostro imprimis et toti reipublice christiane immortalis gloria proveniet; si vero negligetur, nunquam credimus hanc opportunitatem, si adimatur, adimetur *(igy)*; tamen nisi illius adventus citissime maturetur, recuperari posse. Nam et illi conspirati, sicut nobis significant, diu stare in suspenso nequeunt, et verendum est, ne si illis aliquid adversi contingat, imperator iste, qui principatum occupat, illorum clade magis stabiliatur, et recuperandi imperii spes omnis huic, de quo nos tantopere sollicitamur, amittatur. Quantum igitur fidem catholicam percharam habet, et quantum negotia christianitatis posperari cupit, rogamus, ut in hoc precipue ostendat, et non quiescat opportune et importune deprecari et sollicitare pontificem, quo sanctitas sua hanc rem cordi habeat et talem provisionem faciat, ut ne tanta rerum opportunitas aliquo pacto negligatur. Misimus et copias litterarum nostrarum, quas scripsimus ad christianissimum regem Gallorum [1]) et etiam ad ipsum Zyzym zultanum filium Turci,[2]) quas cum paternitas vestra perlegerit, erit in iudicio paternitatis vestre, si illas sanctissimo domino nostro ostendi oporteat, vel pro causis rationabilibus teneri in suppresso. Sed hoc vehementer rogamus, ut paternitas vestra citissime executioni demandare et nobis scribere velit.

A levél élén: Ad Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 69.)

[1]) Lásd a 141. szám alatt.

[2]) Lásd a 140. szám alatt.

143.

1483. április 11. Abensberg Henrik regensburgi püspöknek. Panaszt emel a császár ellen.

Mathias dei gratia rex Vngarie et Bohemie, reverendissimo in Christo patri, domino Henrico episcopo Ratisponensi, amico nobis dilecto, salutem. Questi sumus non semel, sed pluries amicitie vestre et aliis sancti Romani imperii principibus de iniuriis, quas nobis et regno nostro imperialis maiestas iam dudum irrogare non cessavit. Nec dubitamus, ipsum cesarem plurima contra nos excogitata apud amicitiam vestram et alios fratres et amicos nostros in imperio protulisse, et more solito de multis nos insimulasse, de quibus, si iusta ratione decerneretur, facile appareret, uter nostrum insimulandus foret. Id enim firmiter credimus, quod si negotia illa, que inter nos et illum aguntur, suo modo et ordine, et ubi rei veritas continet, amicitie vestre et aliis principibus transacto anno fuissent exposita, vel saltem nostri oratores, qui ad declarandum super omnibus veritatem missi ad dietam in Nurnberg fuerunt, liberum accessum atque audientiam debitam habuissent, presidia illa, que contra nos cesari collata fuerunt, minime collata extitissent. Sed ut omne malum, quod in nos et in regnum nostrum, vel potius in totam Christianitatem cesar ipse ab initio conceperat, tandem aliquando patefaceret, egit et per se, et cum Venetis, ut Turcorum cesarem, perpetuum christiani nominis hostem, contra nos excitaret, id palam affirmans, quod non nunc primum, sed longe antea cognovimus, nisi deletis et exterminatis Hungaris, non posse res christianas prosperari. Ex eius igitur et Venetorum suggestione et impulsu Turcos ipsos cum maximo et ingenti apparatu contra nos venire certificati sumus, atque illos in nostrum et christianitatis exilium suasu christiani cesaris conspirasse. Quibus occurrere volentes, atque cum adiutorio dei partes nostras vel potius christianas contra infidelium rabiem defendere cupientes, amicitiam vestram requirimus et hortamur, ut si cesari contra nos agenti vestra presidia non negastis,

nobis pro fide christiana decertantibus, ad cuius tutelam longe magis obligati estis, transmittere et nobis assistere velitis, ut communi omnium collato presidio partes nostre contra Turcos defendantur, ne si quid nobis et regno nostro, quod Deus avertat, contingeret, vos et tota christianitas proximum periculum sentiatis. Nos quidem fatemur non semel, sed multiplicatis vicibus ab ipsis Turcis fuisse petitos, multis etiam et maximis pollicitationibus oblatis oratos, ut eis liberum passum per terras nostras ad [1]) dominia cesaris et alios christianos concederemus. Sed nos maluimus perpetuum cum hoste communi bellum gerere, et etiam vitam nostram omni periculo exponere, antequam id concederemus. Itaque pro sua prudentia et pro affectu in rempublicam christianam, quam non ambigimus in vobis esse precipuam, secum reputet amicitia vestra, utrum magis iustum magisque necessarium sit nobis, contra Turcos non tam pro nostra, quam pro omnium salute agentibus, in tanta opportunitate presidium ferre, quam imperatori contra nos. Que si nostrum periculum non reputat, habeat saltem communis et toti christianitati impendentis periculi rationem. Nam si nos ab aliis christianis non iuvabimur, fortasse et nobis necessitate compulsis aliquid facere opus erit, quod non in nostram modo, sed in aliorum calamitatem redundabit. Valere optamus amicitiam vestram. Datum Bude, XI. Aprilis, anno domini MCCCCLXXXIII., regnorum nostrorum Hungarie anno XXVI., Bohemie vero XIV.

(Katona: XVI. 480.)

[1]) A szövegben hibásan áll: vel.

144.

1483. április. IV. Sixtus pápának. Feltárja a császár fondorlatait Velenczében.

Beatissime pater et domine clementissime etc. Certificatus sum ex Venetiis, et hoc indubitatum est, Forliviensem illum, qui apud cesarem Romanorum permissione sanctitatis vestre iamdudum residens nichil aliud agit, quam ut discordiam serat et inextricabilibus nodis res christianas involvat, nuper, hoc est secunda Martii, oratorem cesaris Venetias appulisse et die quarta eiusdem mensis in frequenti senatu auditum.[1]) Summa legationis hec fuit, quod duo a Venetis postulavit: presidium videlicet contra me, gloriatusque est Turcorum rabiem opera christiani illius ac boni cesaris contra me et ad exitium regni mei excitatam; succurrendum igitur nunc opportune cesari, dum indubitata clades gentis Hungarice in manibus illius consistit; meum omne studium in hoc esse, ut si cum illo me pacari contingat, omnes apparatus mei in illos convertantur; providendum igitur esse et hac una via conatus regis Hungarie retundi posse, si dum proximus ardet vicini paries, eorum opera et adiutoris, in quos omne incendium devolvendum foret, extinguatur; deinde certam pecunie summam cesari suo ab eisdem commodari postulavit, pollicitusque est certa castra et oppida mari finitima, que alioquin nos satis tuta ab insidiis regis Hungarie asserunt, illis impignorari. Quid secutum est, adhuc mihi incognitum est; de hoc tamen, quod accepi, volui sanctitatem vestram reddere certiorem, ut sciret, quanta mecum iniquitate proceditur, sciret etiam, quid Forliuiensis operatur. De quo cum sepe et pluries sanctitati vestre questus sum, nunquam tamen obtinere potui, ut illum vestra sanctitas revocaret, et timeo, quod nimia sanctitatis vestre indulgentia eousque malitia et iniquitas illius progreditur, ut non facile postea, etiamsi velit vestra

[1]) Az előterjesztésére 1483 márczius 14-ikén a doge által adott válasz a velenczei állami levéltárban.

sanctitas, compescere possit. Hoc autem noverit sanctitas vestra, quod hec practica Forliviensis cum Venetis non minus est contra sanctitatem vestram, quam contra nos. Iam enim certissimum est, quod Friderici cesaris et Venetorum impulsu Turcorum cesar omnem belli molem, quam a principio adepti imperii instruere non destitit, in nos et regnum nostrum convertit, et iam premissis, ut fertur, copiis ipse personaliter contra nos cum tota apparatu in proximo venturus est. Conservet Deus sanctitatem vestram etc.

A levél élén: Ad papam.

(A kassai formulás könyvben. 19. — Monumenta Vaticana. E. CCIV.)

145.

1483. április. Riario Jeromosnak, IV. Sixtus pápa unokaöccsének. A császár velenczei fondorlatairól.

Misimus ad paternitatem [1]) vestram inclusas presentibus copias litterarum nostrarum, quas ad pontificem dedimus [2]) de practicis et actionibus domini Forliviensis, qui hiis diebus orator nomine cesaris Venetias missus, quid egerit, ex ipsis copiis prudentia vestra intelliget, que sola intelliget, quod ista practica et confederatio Venetorum et cesaris non minus est contra pontificem, cui Veneti obsistere querunt, quam contra nos erit. Erit igitur prudentie vestre ista sanctissimo domino nostro et etiam sacro cardinalium collegio, si ita videbitur, declarare. Ulterius sciat prudentia vestra nos iam certificatos esse, redeuntibus ad nos multis exploratoribus atque una voce affirmantibus, Turcorum imperatorem impulsu cesaris Friderici et Venetorum contra nos venire, cum maiore apparatu, quam unquam aliquis Turcorum cesar venire auditus est, cuius rei

---

[1]) Kétségkívül tollhiba: amicitiam helyett. Ugyanis Riario Jeromos világi főúr volt.

[2]) Lásd a megelőző szám alatt.

jam evidentissima indicia apparent, cui etiam nos vicissim, ut possumus, occurrere disponimus, et in proximo Belgradum iter capiemus. Datum Bude.

A levél élén: Ad comitem Iheronimum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 68.)

146.

1483. tavaszán. Veronai Gábor egri bibornok-püspöknek Rómába. Felhatalmazást kér a pápától, hogy egy elpusztult ó-budai templom oszlopait a fehér-egyház ujraépítésénél felhasználhassa.

Est in Veteri Buda quoddam templum, iuxta ecclesiam prepositure Budensis, vetustate collapsum, nihil preter ruinas et desertos muros continens, quod templum, antequam nova illa prepositure ecclesie fundaretur, locus prepositure Budensis fuisse dicitur, in quo plures columne solo obrute iacent, adeoque omnia eius templi beneficia versa sunt in ruinam, ut facilius nova templa excitari, quam illud refici posset, sicut aliquando paternitas vestra potuit bene conspexisse. Cum igitur nos deliberaverimus Albam ecclesiam beate virginis in radicibus montium e regione eius ecclesie sitam, quam nos ex annuentia sanctissimi domini nostri fratribus heremitis contulimus, reficere et ampliare; existimavimus magis congruum fore, ut columnas illas prefate veteris et collapse ecclesie, que alioquin in ipsa ruina partim obrute sunt, partim frustra locum occupant, in ipsam novam ecclesiam beate virginis traducamus. Sed hoc sine licentia sanctissimi domini nostri facere noluimus, rogantes paternitatem vestram, velit a sua sanctitate licentiam obtinere, ut huiusmodi columnas et etiam alios lapides, qui frustra in ruina templi vetusti iacent, ex eo loco removere atque ad reformationem prefate ecclesie beate virginis transportari facere possimus, ubi pro honore Dei et templi collocabuntur, eruntque in aliquem usum, que hactenus frustra in ipsa ruina iacuerunt. Et

de hoc petat nobis paternitas vestra licentiam per apostolicum breve.[1])

A levél élén: Ad Agriensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetü codexében. 63.)

147.

1483. május elején. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek Rómába. A kalocsai érsek bíbornokká neveztetése érdekében.[2])

Nisi nos extrema quedam et maior, quam explicari queat, necessitas urgeret, tantopere non sollicitaremus promotionem reverendissimi domini Colocensis, a qua, ut paternitas vestra sciat, non minima negotiorum nostrorum opportunitas dependet. Et profecto expectaremus, ut si nos nihil durum et intolerabile pro republica christiana proque devocione nostra in sanctam sedem apostolicam refugimus, sanctissimus dominus noster, qui obsequia nostra semper parata habet, vicissim compateretur rebus nostris, et amputatis dilationibus nos in hiis precipue, que nobis et regno nostro non mediocrem possent fructum parere, quando quidem omnis rerum nostrarum opportunitas neglecta non solum nobis, sed et universe reipublice christiane vehementer officit, exaudiret. Quod ut faciat, rogamus paternitatem vestram, ut pro Deo non quiescat suggerere sue sanctitati, que meminisse potest, quot nostrorum cedes, quot vulnera,

---

[1]) A pápa ezen előterjesztést 1483. augusztus 20-ikán kelt, Mátyáshoz intézett iratában kedvezően intézte el. (A levél ki van adva: Monumenta Vaticana. E. CLXIV.)

[2]) Mátyás király már 1482. végén tett lépéseket, hogy Váradi Péter kalocsai érsek részére a bíbort megszerezze. Levelére (melyet nem bírunk) a pápa 1483. január 25-ikén válaszol: »Nos quidem pro nostra erga te singulari dilectione votis tue celsitudinis, quoad fieri potest, libenter complacemus; verum quia hec res gravis est, expectandum est tempus opportunum, ubi cum venerabilibus fratribus nostris rem communicabimus et quantum per nos fieri poterit, eiusdem archiepiscopi, cuius virtutibus admodum afficimur, rationem habere studebimus.« (Monumenta Vaticana. E. CLV.)

quantam rerum nostrarum iacturam per dies vite nostre pro religione christiana pertulimus, qui nunquam, neque rebus, neque persone nostre proprie pepercimus, ut in omnibus obsequeremur sancte sedi apostolice. Nos quidem non pro ambitu cardinalem a sua sanctitate expetivimus, sed pro utilitate, quia ita videmus conducere rebus nostris; nec solliciti sumus pro hac promotione, ut alios irritemus, sicut alii aliqui fecerunt, ut nobis illuderent, et tamen sunt exauditi; nec petimus personam talem, que non sit apud sanctitatem suam et apud omnes alios (siquidem virtus in pretio est) merito commendanda; quamvis non tam persone illius respectus, quantum nostra precipue ad hoc necessitas nos urgeat. Nec videmus causam, cur sanctissimus dominus noster tantopere hanc promotionem vel differre, vel difficultare debeat, presertim, quod ad totius voti et petitionis nostre effectum nihil amplius requiratur, quam sue sanctitatis clemens et paternus consensus, cuius optimam mentem, imo desideratam a nobis benivolentiam littere magnifici Francisci Fontana oratoris nostri testate sunt, pro qua benivolentia et optima voluntate volumus, ut in persona nostra gratias agatis sue sanctitati, illamque toto studio deprecari curetis, ut sua sanctitas dignetur rebus nostris vel in hoc consulere, et saltem hoc beneficio, quandoquidem aliud nullum nobis acceptius facere posset, pro tota republica christiana assidue et ... laborantes nos iuvare. Quanto autem celerius nos exaudire dignabitur, tanto maturius rebus nostris providebit, et nos tanto beneficio magis ad sua obsequia perpetuo obligabit. Nec det locum hiis, qui forte aliter suggerunt sue sanctitati, quia illis omnibus nos captato tempore et promptiores, et fideliores sue sanctitatis servitores sumus, curabimusque omnibus modis hoc beneficium, si nobis absque dilatione non negabit, magis quam unquam aliquod beneficium in nos collatum, a sua sanctitate promereri, et taliter promereri, ut sentiat ex hoc sua sanctitas non modo nobis et regno nostro, sed et sue sanctitati non parum commodi et honoris obtigisse. Itaque rogamus et obtestamur paternitatem vestram, ut in quantum nos diligit, momentis omnibus laborare non desinat, quo nos voti compotes cito effici

valeamus, et rescribat citissime de hoc, ut super hac petitione nostra non solum avisemur sed et consolemur.[1]) Valere optime etc.

A levél élén : Ad Agriensem commendatitia.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 66.)

148.

1483. május elején. Ferdinánd nápolyi királynak. A kalocsai érsek bíbornokká neveztetése érdekében.

Nisi sciremus atque indubitatum teneremus amorem precipuum maiestatis vestre erga nos, et pro mutua necessitudine commoda nostra omnino non aliena sed sua propria reputare, nunquam tantopere sollicitaremus eam prore nobis et regno nostro non solum utili sed et valde necessaria, pro procuratione videlicet reverendissimi domini Colocensis in cardinalem. Novisse iam potuit serenitas vestra et ex litteris nostris et intimatis sed etiam scriptis illustrissime domine regine, consortis nostre charissime, filie sue..

---

[1]) Az egri bíbornok-püspök nagy erélylyel karolta föl az ügyet. Tudjuk ezt a pápának 1483. június 21-ikén Mátyás királyhoz intézett leveléből. »Intelleximus — irja — et ex frequentibus ad nos serenatis tue litteris et ex relatione ac instantia, *ne dicamus importunitate*, tam dilecti filii nostri Gabrielis cardinalis Agriensis, qui quotiens ad sollicitudinem postulantium de sacris comitiis factum est verbum, cum gloria et honore tuo, plurima et virtutis et doctrine de illo testatus est . . . maximum serenitatis tue desiderium, ut venerabilis frater archiepiscopus Colocensis ad cardinalatum modo promoveretur.« Mindazáltal a pápa egyelőre nem teljesítheti ezen óhajtását. »In designandis namque cardinalibus hoc anno nulla habuimus comitia, postulante sic sacro venerabilium fratrum nostrorum collegio, tum propter ipsorum magnum numerum, tum quod multiplicibus ad preces aliorum etiam regum et principum ad honorem hunc nobis propositis, nec eo dissentiente nunc habituri sumus . . . Quod si aliquando ad eam designationem devenire continget, conabimur non immemores esse glorie, honoris, precum et tantorum meritorum tuorum.« (Monumenta Vaticana. E. CLXII.)

quanta nos urget ad hoc necessitas, ut illum virum maiestati vestre quam devotissimum cardinalem creari faciamus. Id cum sciremus nullo faciliori modo effici posse, nisi per viam maiestatis vestre, sciremus etiam auctoritatem illius apud apostolicam sedem tantam esse, ut nihil prorsus difficultatis verendum nobis foret, quando sanctissimus dominus noster et sacrum reverendissimorum dominorum cardinalium collegium utilissimum ad hoc desiderium maiestatis vestre cognovissent, pro ea fiducia, qua maiestati vestre non secus atque nobismet ipsis confidimus, curam huius promotionis fecimus maiore quo potuimus studio illi commendatam, illamque a maiestate vestra susceptam et operam illius iam navatam ex litteris magnifici Francisci Fontana oratoris nostri intelleximus, de quo et cumulatas gratias habemus maiestati vestre. Sed si maiestas vestra totum complacere et rebus nostris, ut credimus, complacere cupit, opus est celeritate ad istam rem consequendam. Hac enim promotione, si cito fiat, quod fiet, si maiestas vestra extremam diligentiam suam apponere dignabitur et suis, qui in urbe sunt, hoc idem demandabit, tantum boni consequemur, quantum nunquam consequeremur, etiamsi decem vel plures pro nobis postea crearentur cardinales. Alii pro ambitu et decore cardinales querunt, nos pro necessitate et quidem urgentissima, et tamen vix exaudimur. Quod si hoc tempore penes nos haberemus unum Hungarum cardinalem, Deus scit, quantis curis, quantis laboribus impresenciarum, cum nos cesar Thurcorum ingenti cum apparatu invadere conatur, eius opera possemus relevari. Igitur maiori studio, quo possumus, rogare et obsecrare non desinimus maiestatem vestram, velit compati et consulere in hoc rebus nostris, talemque adhibere operam, ut quod tanto tamque ardenti desiderio petimus, interventu maiestatis vestre quamprimum consequamur. Scimus quidem non deesse plurimos huius negotii turbatores et aliquos ex hoc regno nostro, quos aliquando bene exquirimus; sed hoc constanter tenemus, quod nulla nobis in huius rei consecutione celerrima nocebit malignitas, quando ultima diligentia maiestatis vestre ad hoc apponetur, et hoc certo tenemus, quod san-

ctissimus dominus noster duobus nobis equo studio hoc idem petentibus non negabit, quod vel soli maiestati vestre, quando ad hoc ultimam voluntatem illius cognosceret, etiam absque nostra petitione non negaret. Dignetur igitur maiestas vestra talem adhibere operam, ut de hac petitione nostra quam compleri anxie et plus, quam credi potest, sollicite expectamus, interventu maiestatis vestre cito consolemur. Que fauste et feliciter valeat, et hanc rem, si nos diligit, habeat ex corde commendatam.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 67. — Ezen és a következő levelek dátumának megállapításában támpontúl szolgál Fontana Ferencz nápolyi és római követségének időpontja. A ferrarai herczeg nápolyi követének jelentéseiből tudjuk, hogy Fontana 1483. január 2-ikán érkezett Nápolyba, onnan Rómába ment, február 13-án ismét Nápolyban volt. A jelentések a modenai állami levéltárban őriztetnek.

149.

1483. május elején. Ferdinánd nápolyi királynak. A kalocsai érsek bíbornokká neveztetése ügyében.

Scriptis iam et obsignatis aliis litteris nostris, quas iterato ad maiestatem vestram de promotione reverendissimi domini Colocensis scripsimus,[1]) supervenerunt littere reverendissimi domini cardinalis Aragonie, fratris nostri, et alie Francisci Fontana oratoris nostri, indicantes, quanto studio, quanta cura et diligentia maiestas vestra sollicitaverit negotium cardinalium pro ipso domino Colocensi, ubi mentem nostram et ardentissimum desiderium circa illius viri promotionem cum ex litteris nostris quam ex verbis oratoris nostri intellexit. Agimus maiestati vestre gratias maiores, quas possumus, quod negotia, quecumque nobis grata cognoscit, cordi habet, et non aliter nostra commoda, quam propria curat. Curabimus et nos, si Deus vitam nobis producet, non verbis modo, sed factis et ipsa rerum

[1]) Lásd a megelőző szám alatt.

experientia ostendere, quantum illius negotia cordi habeamus, et quantum maiestati vestre pro tanto erga nos amore suo obstringamur, nec possumus male sperare de hoc negotio, quando maiestas vestra manus apposuit, cuius auctoritati scimus, quod[1]) apud sanctissimum dominum nostrum nihil negatur; et nos facile credimus auctoritate maiestatis vestre adversarios quoque et turbatores huius negotii, quos non defuisse exploratum habemus, supprimi et superari. Urgemur supra quam dici potest, serenissime princeps, ut id, quod petimus, obtineamus, propter multas et infinitas necessitates nostras, que nos undique distrahunt, circumstrepentibus non christianorum modo, sed et Turcorum bellis, que magno studio contra nos parantur. Nam hoc beneficio nobis hoc tempore impenso non minimum nobis iuvaretur. Quare iterum iterumque hoc negotium maiestati vestre commendamus, rogantes ex corde, quod curam huius promotionis, postquam cepit, non desinat; sed adhibeat talem diligentiam, ut quod fortasse nostris precibus non ita subito concederetur, saltem auctoritati maiestatis vestre tribuatur. Nam si quis nostrorum servitiorum respectus apud sanctissimum dominum nostrum habetur, quando vidit et intelligit sua sanctitas tantam esse necessitatem nostram et tantum desiderium nostrum, utique duorum precibus indecens foret negare, quod vel unius nostrum et maxime serenitatis vestre precibus, etiam in necessitate minus urgente, deberet non negare; oblata autem tanta opportunitate, quam vix unquam recuperatum iri credimus, non tantum nobis beneficii prestabitur, etiamsi decem postea pro nobis crearentur cardinales, quantum in hoc beneficii conferetur, si cito nobis ipsum de Colocense *(így)* creabit cardinalem.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 67.)

[1]) A codexben: quia.

150.

1483. május elején. Aragoniai János bíbornoknak Rómába. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése ügyében.

Quanto amore nos diligat paternitas vestra et quante necessitudinis vinculo nobis et illustrissime sorori sue, domine regine, consorti nostre obstringatur, etsi ex omnibus aliis actionibus suis perspectum semper habuerimus, ex hac tamen diligentia, quam in re nobis valde affectata, hoc est in promotione reverendissimi domini Colocensis ostendit et impendit, non minus cognovimus. Cepimus enim ex scriptis paternitatis vestre, quibus negotium illud per se sollicitum significat, et non solum opportunitatem sed et importunitatem suam ad eam rem consequendam offert, incredibilem animo voluptatem; adeo, ut nequeamus illi exprimere, quanti hunc laborem et diligentiam dominationis vestre reverendissime extimemus. Agimus igitur et habemus vobis gratias maiores, quam possumus, quod in cunctis actionibus vestris nobis et domine sorori vestre vos affectissimos semper ostendistis, et quod reverendissima dominatio vestra in nullo unquam discrepat a voluntate et desideriis nostris. Sentiet nos vicissim paternitas vestra ad omnia illius commoda et ad omnem assentionem gratitudinis semper promptos esse et paratos. Volumus etiam et paternitatem vestram reverendissimam rogamus, ut ex parte nostra serenissimo domino regi patri nostro imprimis et etiam illustri ac magnifico domino comiti Mathaloni gratias, quas potestis, maiores pro diligentia et sollicitudine in hiis rebus impensa agere velit, et cum hoc adhibito eiusdem serenissimi principis adiutorio, cuius auctoritati scimus apud sanctissimum dominum nostrum nihil negari, opportune et importune, sicut ipsa paternitas vestra ultro se omni cum humanitate exhibet, sollicitare negotium apud sanctissimum dominum nostrum non desinat, donec nos voti compotes efficiat. Credat autem paternitas vestra non minimam rerum nostrarum benegerendarum occasionem ex hac promotione, hoc tempore maxime necessario, quando belli tumultus nobis undique circumstrepit,

dependere. Hoc enim beneficio tantum iuvabimur, quantum iuvari non possemus postea, si decem nobis crearentur cardinales. Plura non scribimus de hoc, quoniam scimus prudentiam et bonitatem paternitatis vestre, qui plura animo concipere poterit, quam nos possemus verbis explicare. Satis est, quod intelligit circa hoc maximam et urgentissimam necessitatem nostram, et ob hoc ardentissimum desiderium nostrum. Cetera diligentia paternitatis vestre reverendissime supplebit, et etiam adversariis nostris ac huius negotii turbatoribus, si qui forte essent, sua prudentia respondebit. Pro salvo conductu paternitatis vestre iam hodie mittemus hominem nostrum ad Venetos [1]) et cooperabimur, quocumque modo fieri poterit, ut nobis transmittatur; postquam afferetur, illico paternitatem vestram certiorem faciemus, cuius personam sicuti ex corde diligimus, ita eius adventum avidissime expectamus. Quam etc.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 66.)

151.

1483. május elején. Borgia Rodrigo és Caraffa Olivér bíbornokoknak. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése ügyében.

Inter omnes, vel potius supra omnes, quibus nos sollicandum in urbe cardinalium negotium ex singulari fiducia commendavimus, non possumus summopere non laudare simul et admirari fidem et diligentiam reverendissime dominationis vestre, que nobis efficaci testimonio satis superque nota est. Laudamus quippe studium reverendissime dominationis vestre pro nobis, non pro ipso domino Colocensi, in tanta necessitate nostra, cum omni humanitate impen-

---

[1]) A velenczei senatus 1483. május 24-iki végzésében adja meg a Mátyás követe által kért menedék-levelet Aragoniai János bíbornok és Fontana Ferencz részére. Diplom. Eml. III. 23.

sum, et admiramur, quod tanta est in reverendissima dominatione vestra humanitas et bonitas, quantam nedum in hiis, qui a nobis nihil unquam beneficii acceperunt, sed ne in hiis, quidem qui multa beneficia nostra senserunt, expectare scivissemus. Agimus igitur reverendissime dominationi vestre gratias maiores, quas possumus, quod in hoc negotio non ipsum dominum Colocensem, sed nos tanto est favore prosecuta, ut nihil intermisit eorum, que pertinere cognovit ad consecutionem desiderii nostri; unde in spem magis accendimur, quod tanti patris interventu atque patrocinio, non modo hoc, quod non minus pro honore sancte sedis apostolice, quam pro regni nostri commodo petimus, et facilius, et celerius consequemur. Quod ut fiat, iam ex singulari fiducia petimus reverendissimam dominationem vestram, obnixe illam deprecantes, nolit erga nos intermittere tantam benivolentiam suam, sed velit sic prosequi, ut cito sentiamus fructum laboris sui et amoris. Nos quidem in tam brevi temporis intervallo debitam animi nostri gratitudinem erga illam ostendere non possumus, sed brevi cum effectu demonstrabimus, humanitatem suam tantam in rege sibi grato et amico collocasse. Quod fidelis noster, venerabilis dominus Paulus prepositus Strigoniensis, protho-notarius apostolicus et procurator noster in urbe, frater germanus ipsius domini Colocensis,[1]) testis locuples humanitatis et benivolentie reverendissime dominationis vestre erga nos, sicuti hoc ex prioribus scriptis suis cognovimus, eidem dominationi vestre latius declarabit. Qua in re vobis ipse suspectus non sit, nemo enim hanc rem fidelius peragere posset; que licet nostra sit, ad germanum suum attinere tamen nulli incognitum est. Qui pro nostra parte reverendissime dominationi vestre sit deniceps commendatus. Quam etc.

A levél élén: Ad Neapolitanum et Portuensem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 67.)

[1]) Váradi Pál esztergomi prépostról szól e kötet kiadója »Váradi Péter kalocsai érsek élete« czímű dolgozatában. Századok. 1883. évf.

152.

1483. május elején. Caraffa Diomedes grófnak. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése ügyében.

Nihil alienum expectationi nostre factum est in eo, quod cognovimus tam ex litteris reverendissimi domini cardinalis Aragonie, amici et consanguinei nostri charissimi, quam ex litteris magnifici Francisci Fontana oratoris magnificentiam[1]) vestram, cognito nostro summo et ardentissimo desiderio, in promotionem reverendissimi domini Colocensis ad cardinalatum suam manum apposuisse et id negotium reverendissimo domino cardinali Neapolitano nepoti suo diligentissime commendasse. Dici non potest quantam ex hac diligentia magnificentie vestre cepimus animo voluptatem, pro qua diligentia grates, quas possumus, maiores habemus magnificentie vestre, et cupimus aliquando ostendere cum effectu, quanti hanc operam nobis impensam faciamus. Et quamvis non dubitamus magnificentiam vestram ceptum tanta cum benevolentia negotium, quod nobis cordi esse intelligit, pro sua erga nos charitate minime intermittere, tamen ut eo celerius res ipsa perficiatur, ex qua non minima rei nostre utilitas dependet, rogamus magnificentiam vestram, et currenti, ut aiunt, calcar adiiciamus, velit hanc rem apud serenissimum dominum regem patrem nostrum imprimis, deinde apud amicos suos cardinales, maxime vero apud suum nepotem reverendissimum dominum Neapolitanum consilio, cura, diligentia et solertia iuvare, talemque adhibere operam, ut quod summa et maior, quam explicari possit, utilitas tam ardentissimo desiderio affectare cogit, nobis non negetur. Hoc enim beneficio tantum nos iuvabimur, quantum postea iuvari longe maioribus beneficiis non possemus. Sciat autem magnificentia vestra nihil unquam hac cura et diligentia, que nobis ex ipsa in hoc negotio commendando necessaria est, neque gratius neque acceptius facere unquam potuisse. Habeat igitur magni-

[1]) A codexben tollhibából: maiestatem.

ficentia vestra rem hanc taliter commendatam, ut eius diligentia fructum sine dilationi longiori pro nostra solatione *(így)* capiamus. Quam bene valere et nostri semper amantem optamus esse.

A levél élén: Ad comitem Mathaloni.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 67.)

153.

1483. május elején. Egyik római bíbornoknak. A kalocsai érseknek bíbornokká neveztetése ügyében.

Non sine magna quadam et extrema necessitate nostra et totius regni nostri postulavimus iam sepe iteratis precibus et litteris, creari nobis a sanctissimo domino nostro unum Hungarum cardinalem, et eum quidem reverendissimum dominum Colocensem, summum cancellarium nostrum nobis dilectissimum, cuius virtutes et merita tametsi multa precipuaque sint, que sola nos iure meritoque ad eius promotionem procurandam excitare possent, longe tamen maius est, quod ex illius viri promotione, qui ab omnibus Hungaris diligitur, non parva rerum nostrarum benegerendarum opportunitas dependet. Multa enim eius viri opere et industria agi in rem nostram possunt, que aliter vix vel nunquam agerentur. Quo fit, ut si rebus nostris et regni nostri bene consultum esse volumus, illum nobis cardinalem creari toto studio flagitemus. Sed cum ad huius desiderii nostri consecutionem opera et consilium reverendissime dominationis vestre non parum iuvare possit, paternitatem vestram reverendissimam ex speciali confidentia rogamus et cum omni diligentia obsecramus, velit in hoc demonstrare, quanti faciat amicitiam nostram, et pro sua humanitate interponat partes apud sanctissimum dominum nostrum, sitque bono consilio in sacro reverendissimorum dominorum cardinalium cetu, ut hanc promotionem, quam incredibili desiderio expetimus, interventu reverendissime dominationis vestre facilius consequamur. Obliget nos hoc labore sibi

perpetuo paternitas vestra, que si nobis in hoc complacebit, non modo nos, sed et totum regnum nostrum sibi reddet obligatum, sentietque nos maiora pro se facere paratos. Nam dici non potest, quantum et nunc presentibus rebus nostris proficeret, si quod tanto cum desiderio postulavimus, vel paulo ante fuissemus consecuti. Rogamus igitur, ut reverendissima dominatio vestra huic petitioni nostre faveat, et nos hoc beneficio perpetuo sibi obstringat. Erit autem humanitatis et bonitatis sue hiis, si qui forte tante petitioni nostre adversarentur, pro fiducia nostra, quam in illa locavimus, obsistere, et nostram hanc petitionem fideliter et ex corde promovere. Valere optime.

A levél élén: Pro ipso archiepiscopo Colocensi commendatorie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 66.)

154.

1483. június 1. Ulászló cseh királynak. Ajánlja az elhúnyt Perstein Vilmos gyermekeit.

Mathiaš z božie milosti Uherský a Česky etc. král a markrabě Morawský etc. Najjasnějšimu knieżeti panu Wladislawowi králi Českému a markrabi Morawskému etc. přieteli a bratru našemu milému, pozdrawenie s žádostí wšeho dobrého wzkazujem. Nejjasnější bratře nás milý. Jakož wosi milosti tajno nejnie, že po smrti urozeného maršalstwie jmenowaného dědičně příslušie, kteryžto sirotek nynie jest w poručenstwie urozeného Wiléma z Pernštajna, najwyššího komorníka cúdy Brněnské, wěrného našeho milého; ale poněwadž jest w létech dětinských, a jím ten úřad zprawowán býti nemuož, wěříme wasi milosti i se wšie pilností prosíme, že úřadu toho od téhož sirotka skrze to odtrhowati neráčite, a nám to k žádosti naší učiníte, aby týž úřad jmenowaný Wilém z Pernštajna do let sirotčích zprawowal, jakožto mocný jeho poručnik, a přitom ač w tom času sirotka pán buoh smrti neuchowal, dokudž by k letóm nepřišel, aby již ten úřad při něm až do jeho žiwota

zuostal, za to prosíme a plné doufánie máme, že jemu w tom této naši prosby waše milost požiti dá. W tom nám wzláštní přátelskú libost okáže. Dajž pán buoh wasi milosti zdrawie, štěstie i wšecko dobré, jehož my waši milosti wěrně jako bratru našemu milému přejem. Dán w Budíně, dominica infra octavam corporis Christi, anno natalis eiusdem 1483.

Ad mandatum domini regis.

(Archiv Český, VI. 62.)

155.

1483. nyarán. IV. Sixtus pápának. Jelenti, hogy Veronai Gábor egri bíbornok-püspök élöszóval fogja közölni üzeneteit.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotorum etc. Scripsi nonnulla reverendissimo cardinali Agriensi in cifra sanctitati vestre coram, nomine meo, declaranda. Supplico igitur dignetur ipsum dominum cardinalem Agriensem scripta mea sanctitati vestre declarantem clementer exaudire, eique indubitatam in dicendo fidem adhibere, mihique de iis, que ipse explicabit, votivum et favorabile sine mora dare responsum. Altissimus etc.

A levél élén: Credentiales.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 17. — Epistolae P. IV. E. XX. — Monumenta Vaticana. E. CXXII. Tévesen 1480-ra helyezve.)

Erre a pápa 1483. augusztus 20-ikán a következő választ írta:

Carissime etc. Intelleximus ea, que dilectus filius noster cardinalis Agriensis ex tua commissione nobis retulit; audivimus eum libenter et leto animo, tua maxime contemplatione. Idem etiam cardinalis rescribet aliqua de his, que excogitata inter

nos sunt, maxime de negotio germani tui,[1]) cuius litteris plenam adhibere poteris fidem, et in omnibus, que facere poterimus, prompti et propitii erimus. Datum Rome etc. die XX. Augusti 1483. anno XII.

(A vatikáni levéltár regestáiban. — *Theiner:* II. 486. — Monumenta Vaticana. E. CLXV.)

156.

1483. november 6. IV. Sixtus pápának. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Dignum arbitratus sum, et mee in sanctam sedem apostolicam devotioni atque observantie congruum, ut quam mihi et universo christiano populo victoriam de Turcis divina pietas hiis diebus contulit, apostolico culmini notificare non ommittam. Nuntiabatur pridem Turcos valida potentia ex Missia et precipue ex Werbozannya congregatos in Croatiam, et deinde usque in terras ditioni serenissimi Romanorum imperatoris subiectas tetendisse, quo rumore accepto, provisiones omnes debitas feceram, sicuti de hoc legato sanctitatis vestre, reverendo domino Castellano[2]) tunc apud me agenti verbum feceram, quod non dubitabam salvos illos ad propria vix redituros, si tantum in depredando moram contraxissent, donec ad banum Croatie, quibus iussum fuerat, convenirent. Quod et accidit, Deo rebus christianis sic favente. Nam cum ipsi hostes traiecto fluvio Wui et deinde Zawi in Carniolìam et Stiriam aliaque finitima loca cesaree maiestatis penetrassent, banus noster Croatie Mathias Gereb contractis copiis statim ad locum accessit, per quem Turci iter fecerant, divisisque trifariam

---

[1]) Dsem török herczeget érti.

[2]) Maraschi castelloi püspök.

quibusdam cohortibus, iussit, *(ut)* hostium vestigiis insisterent ac prope adequitarent, nec solum, quo tenderent, observarent, sed et tentarent si quos ex illis intercipere aut ferire possent. Verum posteaquam immani atque barbarico furore plura loca cesaree maiestatis diripuissent ac vastassent, onusti spoliis, captivorum maximam multitudinem secum trahentes potius quam ducentes, revertebantur. Audito tamen bani nostri apparatu multiplici, huc atque illuc circumcursantes aliquot dies morati sunt, investigantes circumquaque, si quo modo vel latenti vestigio evadere possent, vel bano nostro a traiectu fluminis elongato transitum fluminis, per quem prius venerant, occupare. Quod et fecerant; cum enim banus noster diuturna illorum expectatione defatigatus, moram enim de industria trahebant, copias suas movisset, relictoque traiectu statuisset illis ubicunque inventis occurrere, illi audito bani nostri a flumine discessu festinantissime ad vadum contendunt, occupatoque transitu iam unum ex ducibus cum quinquaginta equitibus transmiserant, cum banus noster cum exercitu accurrit, eosque a traiectu depulit. Prelium initum nox diremit, inclinata enim die pugnari ceperat; erat autem dies mensis Octobris vicesima nona. Hostes non longe ad pedes cuiusdam montis, collocatis in vertice captivis, in equis pernoctarunt, et sequenti diluculo maximo impetu concursum est, pugnaque cruentissima atque asperrima commissa, in qua misericors Deus victoriam nobis et christiano populo contulit. Illa enim omnis multitudo profligata est, duces eorum duo capti et Turcorum duo milia, reliqui partim trucidati, partim submersi, flumen tranare volentes, et eos, qui aufugerunt, nostri sunt insecuti. Et licet secundum omnem iustitiam et equitatis rationem quidquid victoribus a victis vi armorum acquiritur, liceat possidenti impune retinere, tamen ne viderer hanc victoriam a Deo mihi collatam minus pro salute christiane plebis, quam pro tutela meorum affectasse, *(igy)*, neque ius belli, neque etiam hostilitatem, que mihi cum cesarea maiestate impresentiarum existit, reputans, iussimus omnes illos captivos salvos remitti ad patrias suas, quorum numerus supra decem milia animarum erat; horum pauciores

viri maior numerus fuit mulierum et puerorum. Hoc autem ego pro salute fidelis et christiani populi libenter feci, licet sciam cesaream maiestatem mea huiusmodi studia, que pro sua potius et suorum salute, quam pro meorum defensione facta sunt, aliter interpretatum iri, nec ullas mihi pro hoc beneficio gratias relaturam. Nam et anno superiore, cum eius maiestati victoriam de Turcis obtentam, que huic haud multo inferior fuerat, sibi, tanquam christiano imperatori et ob hoc salutis publice comoda gratanter audire debenti, significassem, litteras meas nulla cum voluptate suscepit, immo et varie scripta mea interpretata est, nec dignata est mihi ad illas respondere. Et nunc quoque non minor iniuria mihi facta a suis est. Nam cum illi, de quibus superius mentio habita est, tripplici ordine ad insequendum Turcos per banum meum Croatie missi, exercitum illum Turcorum in ipsaque Carniolia et Carinthia terris cesaris insectarentur, non ad offensionem terrarum cesaree maiestatis, sed post illos exercitus ubique locorum infestandos, ab hominibus sue maiestatis invasi, licet se profiterentur pro eorum salute et comuni utilitate iussu bani nostri illos insectari, acriter sunt profligati et nonnulli ex illis trucidati, alii vero immaniter pulsi, ita ut non tanta nostri dampna a Turcis, quanta ab hominibus cesaree maiestatis susceperunt. Nam et in ipso finali prelio de nostris ultra duos et triginta non sunt interfecti; non desunt tamen sed et hii admodum pauci, qui vulnera in ipso conflictu exceperunt, alii omnes salvi et incolumes multis onusti spoliis et captivis redierunt. Iussi ex captivis illis, qui comprehensi sunt, adduci, ut ex illis sanctitati vestre victorie huius indicia transmittam, a quibus intelligere aliqua miranda sanctitas vestra poterit scitu fortasse non indigna; sed hec idcirco curavi significare sanctitati vestre, ut a me potius, quam ab aliis intelligat rei geste seriem. Utque itidem faceret legatus sanctitatis vestre, eum per alias litteras rogatum feci, non dubitans sanctitatem vestram pro sua erga me clementia et singulari erga salutem christiani populi desiderio hec libentissime audituram. Deoque gratias acturam ac prosperis felicibusque christiani populi successibus gratulaturam. Quam Deus conservare

dignetur sanam et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum Bude, VI. die Novembris, anno domini MCCCCLXXXIII., regnorum meorum Hungarie etc. anno XXVI., Bohemie vero XV.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia rex
Hungarie, Bohemie etc.
Commissio propria domini regis.
P*(étrus)* secretarius.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Sixto divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino et patri meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 363. — Monumenta Vaticana. E. CLXVI.)

157.

1483. november 6. Ferdinánd nápolyi királynak. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét.

Cum sciamus maiestatem vestram successus nostros vel prosperos vel adversos, pro coniunctione mutua et precipuo erga nos affectu, suos reputare, placuit eidem significare qualem nobis victoriam divina pietas hiis diebus de Thurcis concessit.[1]) Quod significare voluimus maiestati vestre, ut intelligat nos, etiam aliis curis et cogitationibus implicitos, christiane salutis negotia non intermittere, sed quantum ad nos attinet, libenter curare non ea modo, que propria, sed et que communis boni commoda concernunt. Non dubitamur maiestatem vestram, pro suo erga nos amore et precipuo in commune bonum desiderio, hec libenter intellecturam, nostrisque vel potius christiani populi successibus cognitis gratulaturam, optantes illi bonam valetudinem et felices ex desiderio successus.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 70.)

---

[1]) Ide a másoló által beiktattatott a győzelem részletes leírása, a pápához intézett levélből.

158.

1483. november 6. Mocenigo János velenczei dogénak. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét.

Non dubium est rempublicam vestram plurimum debere reipublice christiane, de cuius membro ipsa communitas vestra existit, cuius etiam favore status vestri dignitas aucta esse creditur, cuius incremento eadem florere, detrimento enervari potest. Proinde dignum esse atque mutue vicinitate consentaneum esse putavimus vobis significare, qualem nobis et nostris pro salute fidelis et christiani populi, victoriam divina benignitas hiis diebus propitio favore contra Turcos concessit.[1]) Hec significare voluimus amicitie vestre, existimantes satisfacere officio nostro, si quod pro salute communi apud nos gestum est, ex nostris potius litteris, quam aliis narratibus audiatis, cum presertim credimus hanc tantam nobis a Deo concessam victoriam amicitiis vestris non parum voluptatis allaturam, et huiusmodi prosperis successibus nostris pro sua humanitate proque bono christiane religionis, oblata Deo gratiarum actione, congratulaturam. Que bene valeat.

A levél élén: Duci Venetiarum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 70.)

159.

1483. november 6. Aragoniai Alfonz calabriai herczegnek. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét.

Cum plurima non sine animi voluptate audiamus, que fraternitas vestra, tanquam validus et nobilis tiro contra suos hostes exercet, visum nobis est quod apud nos pro salute communis et christiani populi geritur, pro mutua

[1]) Ide a másoló által beiktattatott a győzelem részletes leirása, a pápához intézett levélből.

necessitudine et coniunctionis debito eidem notum faciamus, quatenus intelligat nos, tanquam veteres et lassos tirones, etsi interdum quieti indulgeamus, domestico otio fruamur, nihilominus id, quod nostri officii est, publice defensionis munus non negligere. Audiat igitur, quam nobis et christiano populo victoriam divina clementia hiis diebus concessit.[1]) Significavimus hec, putantes fraternitati vestre rem gratam facere, si quod munus nobis divina clementia pro salute fidelis et christiani populi contulit, pro nostro precipuo erga illam amore, cum ea communicaremus, ut intelligeret nos defensioni publice, necessitate imminente, nunquam deficere, nec unquam defuisse et simul Dei pietatem extollere, que pro sua fide pugnantibus auxilia tam propitia benignitate largire dignatur. Valeat optime.

A levél élén: Ad ducem Calabrie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 70.)

160.

1483. november 6. Estei Hercules ferrarai és Sforza János milanoi fejedelmeknek. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét. (Töredék.)

Mutua coniunctio et benivolentia exigit, ut quicquid circa nos prosperi Dei munere accidit, fraternitati vestre litterarum officio significemus. Cum enim nos magna cum voluptate audiamus, quotiens fortunatus illius successus sive fama publica, sive epistolari officio nuntiatur: idem putamus debitum nostrum facere, si illi communicata esse velimus, quecumque apud nos hiis diebus . . .[2])

A levél élén: Duci Ferrarie et duci Mediolani.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 70.)

---

[1]) Ide a másoló által beiktattatott a győzelem részletes leirása, a pápához intézett levélből.

[2]) A levél vége az elrongyollott lapon olvashatatlan.

161.

1483. november 6. Egy fejedelemnek. Jelenti a törökök fölött kivívott győzelmét. (Töredék.) [1])

. . . et communi fidelium saluti, pro suo in religione . . . specialiter affectuosus que prosperitatibus reipublice christiane et utilitati communi gratulari . . . ut duximus amicitie vestre, ut intelliget, ... ut salutis publice negotium non negligamus, nec unquam operam nostram defensione catholice *(így)* defuisse, quin potius omni imminenti necessitate semper nos pro tutela fidelium astitisse, nullisque unquam laboribus pepercisse. Non dubitamus amicitiam vestram hanc victoriam libenter audituram, et quod rei ipsius conditio exigit, huiusmodi prosperis successibus nostris gratulaturam. Que bene valeat.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 70.)

162.

1483. végén. A németországi fejedelmeknek. Igazolja elhatározását, hogy a török császárral fegyverszünetet köt.

Superioribus diebus significaveramus amicitiis vestris, quales nos successus divina clementia pro salute fidelis et christiani populi contulerat, et qualiter recuperatis illis animabus, que de terris cesaree maiestatis in miserabilem servitutem ducebantur, iidem Turci per nostros fuerunt profugati. Nunc restat, ut ea significemus, que postea apud nos cum oratoribus Turcorum cesaris acta sunt, qui hiis diebus ad nos missi venerant, offerentes nobis pacem et treugas a domino suo cesare, quod nos minime refutavimus; nam et misso prius ad nos eius nuntio cum litteris, responderamus per hominem nostrum, nos quidem treugas cum

[1]) A lap, melyen a levél eleje állott, a codexből hiányzik. A lap, melyen a vége áll, felső részén el van rongyolva.

illa maiestate non quercre, verum oblatas, si equis conditionibus et honestis admitterentur, non refutare. Sic itaque factum est, ut Turcus imperator nostre voluntati libenter acquiesceret et per oratores suos cum ipso primo homine nostro, quem ad declarandum tantummodo propositum nostrum miseramus, treugas confectas conclusasque cum strictissima promissione remitteret; nos vero tametsi animo revolveremus, quid et quantum utilitatis iugus labor noster pro salute christianitatis a puero impensus hactenus peperisset, cogitaremus etiam vere miserabilem conditionem reipublice christiane hac nostra tempestate, que omni prorsus tutore defensoreque orbata atque destituta, nostro labore, sudore et sanguine, quantum licuit, a multis calamitatibus fuit preservata; ex alio tamen revolvimus, non [1]) satis recte nobiscum agi ab hiis, quos negotium defensionis non minus, quam nos, vel fortasse magis, quam nos, tangeret; nec solum labores nostros non recognosci vel in aliqua parte relevari, verum etiam sudantes nos et iam rerum pondere nos defatigatos interdum ruminari, atque a longe labores nostros speculari, pressurasque nostras pro nichilo reputari. Hec igitur revolventibus nobis subit mentem, quanto iam discrimini nos soli obiecti simus. Venctis ipsis, qui terra marique non parum presidii rebus christianis subministrare poterant, oblatis ultro regnis et dominiis nostris atque in iniuriam et detrimentum christianorum Turcorum cesari traditis, tributariisque insuper effectis, ut se rebus christianis subtrahere vel potius obicere, et sub pretextu societatis Turcorum conceptam in sanctam sedem apostolicam et universam christianitatem malitiam possent liberius exercere, imperatore quoque Romano qui totius defensionis christiane auctor, principium et caput esse deberet, pacem ab eodem Turco, misso sepius et iterum oratore et destinatis maximis muneribus, cum nostro et totius christianitatis scandalo et detrimento, flagitante, et semet de nobis ulcisci per omnes vias etiam inhonestas et saluti contrarias querente, ob hoc bellum, quod nobis cum illo est, quod nos nunquam ince-

[1]) A codexben tollhibából: nos.

pissemus, quamvis multis et magnis iniuriis lacessiti, nisi primus ipse inchoasset nostros subditos et regnicolas omni honestatis malo lacessendo, placuit igitur nos quoque, qui primi pacem cum Turcis facere potuimus, et qui adhuc sepe anteá requisiti fuimus, in dissessione (?) cum eisdem solos non remanere, existimantes vires nobis non sufficere, qui cum tanta Turcorum multitudine christianitatis omnia latera circumquaque infestante, semper cum nostrorum cladibus et periculis sine aliorum concursu minime valeamus dimicare; quia etsi pereundum est, primi nos cum regno nostro perire nolumus; quamquidem pacem nos profecto nulla unquam ratione nos fecissemus, si vel aliorum, quos equaliter vel forte amplius negotium tangit, iuvamina sentire, vel vires nostras assiduo labore detritas sufficere tanto ponderi vidissemus. Hec autem pro debito amicitie mutue significanda curavimus, sicuti et alia omnia scitu digna vobis et aliis imperii principibus notificare consveti sumus, ut amicitia vestra intelligat magna necessitate constrictos, multis etiam victos rationibus ad treugas huiusmodi cum Turcorum cesare devenisse, affectioneque naturali, qua nos ipsos diligere tenemur, coactos, ut quando alios rebus suis intentos, nec ulla super nos misericordia moveri cerneremus, nos ipsi saltem nostri misereri cogeremur et rebus nostris providere, donec divina clementia cordis oculos aliorum principem aperiret. Hoc cum Deus ex alto concesserit, nos sicuti primi ab hoc onere, quod nostris impendebat humeris, non recessimus, ita nec ultimi accedere velimus, dummodo cetera paria cum affectu videamus.

A levél élén: Ad principes imperii.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 101.)

163.

1483. IV. Sixtus pápának. Kéri, hogy a kalocsai érseket hatalmazza fel a pétervárади apátság birására.

Beatissime pater etc. Abbatiam Waradinipetri, quam fere omnes archiepiscopi Colocenses ab initio tenuerunt, vacante nuper ecclesia Colocensi in manibus nostris aliquamdiu retentam et demum cuidam Alemano professo ordinis sancti Benedicti pro nostro beneplacito ad tempus commissam, eidem ecclesie Colocensi *(contulimus)* que *(cum)* pro deffensione regni nostri, in partibus illis inferioribus gentes tenere habet, nimis gravaretur, quando illa abbatia, que de membro archiepiscopatus quodammodo dependet, adiuta non foret *(így)*. Quapropter supplicamus sanctitati vestre, dignetur abbatiam prefatam dicto archiepiscopo Colocensi, durante vita huius moderni archiepiscopi, annectere, et gubernationem illius cum plena administratione auctoritate apostolica conferre. Nam et ipsa abbatia rite gubernari in illis partibus nisi ab archiepiscopis potest, et quandocumque ecclesia Colocensis ipsa abbatia destituta foret, preter hoc, quod multa exinde incomoda susciperet, abbatia quoque faciliter iret in ruinam. Qua in re utrique ecclesie sanctitas vestra de statu quietiori et comodiori providebit; nobis quoque faciet gratiam singularem, quam obsequiis nostris cupimus ab eadem sanctitate vestra promereri,[1]) optantes illam diutissime nobis conservari incolumem et felicem ecclesie sue sancte regimini et augmento. Datum.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 62. — Monumenta Vaticana. E. CLII.)

---

[1]) A pápa 1483 november 30-ikán adta hozzájárulását. *(Katona:* Historia Archiepiscopatus Colocensis. I. 461.)

164.

1483. IV. Sixtus pápának. Gergely atyát, ferencz-rendi szerzetest, a nyitrai püspökségre bemutatja.

Beatissime pater etc. Ecclesiam Nitriensem iam dudum pastoris solatio destitutam, non sine gravibus et urgentissimis de causis, hactenus sub nostris manibus retinuimus; est enim in confinibus regni nostri sita, Almanisque Australibus et Morauis finitima, et propter hoc ob arcem eminentem atque fortissimam, in qua ecclesia ipsa consistit, vigilantissima custodia indiget, circumstrepentibus hinc inde hostibus atque multiformes insidias contra illam, tanquam contra clavem regni nostri tendentibus, quam nos de manu hostili aliquotiens non sine magno labore liberavimus, nec modica pericula ex eius munitione, quoties hostilis manus ad illam immissa est, experti. Nam et Polonos, cum regnum invaserant, ex ea arce media yeme expugnari opportuit, et Bohemos non semel perfidia eorum prelatorum, qui illam gubernabant, admissos non sine gravi nostrorum strage de illa expulimus. Unde factum est, quod tanto tempore nunquam voluimus alicui ecclesiam illam committere, metuentes verissimilia et iam non semel experta pericula ex illa nobis et regno nostro provenire; nec fuit persona, cui illam confidere auderemus propter varietatem hominum et rarem hoc tempore vere fidei constantiam. Scit enim bene sanctitas vestra, que et quanta nos ab hys, quos ex infimo loco ad summum dignitatum gradum extulimus, pro nostris maximis beneficiis perpessi sumus, et qualem nobis gratitudinem hii, quibus plus fidebamus, ob nostra infinita beneficia rependerunt. Quamvis igitur iusta foret atque rationabilis secundum Deum causa, si nos illam usque imperpetuum retineremus sub potestate nostra, tamen considerantes ecclesias episcopales sine pastore non rite gubernari, membraque sine capite non rite suum peragere officium, cogitantes etiam Dei servitio et animarum beneficio detrahi, si quid negligentie in ipsis ecclesiis divino cultui dedicatis committatur, quamvis non credamus de pristino ipsius ecclesie cultu aliquid nostris

temporibus diminutum, tamen ut ecclesia illa pastoris solatio non frustretur, deliberavimus ad illam unum eligere ex fratribus ordinis minorum sancti Francisci de observantia: fratrem t*(alem)* [1]) confessorem nostrum, virum et vite sancte. et doctrine merito commendandum; non tamen illi quitquam de hac nostra voluntate aperuimus, quoniam certi sumus. nisi id sibi a sanctitate vestra strictissime iniungatur, illum reluctaturum, nec huiusmodi voluntati nostre aliquomodo pariturum. Quare sanctitati vestre supplicamus, dignetur illum habilitare ad illam ecclesiam, mandareque illi in virtute sancte obedientie, et si opus est, etiam sub censuris, ut ecclesie illius regimem assummat et non audeat quovismodo nostre voluntati reluctari. Nos autem providebimus, quo et ecclesia illa honorifice per illum gubernetur, et cum hoc diligens custodia arci illi adhibeatur. Faciet in hoc sanctitas vestra non tam nobis, quam ecclesie illi gratiam singularem. Quam altissimus etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 62. — Monumenta Vaticana. E. CLIII.)

165.

1483. Veronai Gábor egri bíbornok-püspöknek, a nyitrai püspökség betöltése tárgyában.

Intelliget paternitas vestra ex copiis presentibus inclusis, quales litteras scripserimus ad sanctissimum dominum nostrum pro facto ecclesie Nitriensis.[2]) Quam rem nos paternitati vestre diligentissime commendamus, rogantes, velit ipsa litteras nostras summo pontifici inscriptas eius sanctitati presentare et simul obtinere, quod in ea re postulamus. De hoc autem sit certa paternitas vestra, quod nos id secreto et fratre Gregorio nesciente tractamus; scimus enim.

[1]) Gergely atya, mint az alábbi levélből kitünik.
[2]) Lásd a megelőző szám alatt.

quod si sciret, nullo pacto faceret. Sed nos non tam illius personam in hoc respicimus, sed nostram et illius ecclesie utilitatem. Cum vero ei stricte mandabitur, ut remota omni excusatione ecclesiam illam suscipiat, tunc statim nos ipsi pro eius confirmatione ad apostolicam sedem destinabimus, et tunc confirmationis litteras a sede apostolica extrahi faciemus. Scit autem paternitas vestra et bene vidit eius esse tenuitatis ecclesiam illam, ut nihil habeat preter arcem. Nos tamen illam iuvabimus et ita decorabimus, ut episcopus ipse, qui alioquin sufraganeus archiepiscopi Strigoniensis est, possit in illa manere cum honore. Factum etiam ecclesie Scardonensis paternitati vestre commendamus, rogantes, ut si confirmatio Archangeli nondum expedita est, faciat quamprimum expediri, quomodocumque potest, et petat nomine nostro sanctissimum dominum nostrum, ut sua sanctitas nolit nos vel in hoc, vel in alio facto etiam Modrusiensi in nostris iuribus perturbare, credatque nos longe plura posse obsequi sedi apostolice, quam hii, qui nostra iura apud sanctitatem suam sibi preter nostram voluntatem vendicare nituntur. Quod antequam faceremus, mallemus etiam gravia pericula experiri et omnia extrema tentare. Sed nos confidimus in clementia et benignitate sanctissimi domini nostri, quod sua sanctitas nos in favorem cuiuscunque in nostris iuribus non turbabit.

A levél élén: Ad Agriensem pro eadem re.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 63.

166.

1482—1483. Riario Jeromos grófnak, IV. Sixtus pápa unokaöccsének. Köszöni jóindulatát.

Illustris amice nobis dilecte. De officiosa benivolentia humanitateque tua erga nos et dignitatem nostram, de omni eius humanitate erga nos impensa, quam et multis aliis referentibus et precipue isto Iohanne t*(ali)* [1] oratore nostro

[1]) Vitéz János szerémi püspök.

declarante cognovimus, grates dicimus amicitie vestre infinitas, et nos vicissim ei offerimus ad omnia, que factu nobis possibilia sunt pro eius complacentia et amore, unde et quedam iniungimus prefato oratori nostro amicitie tue ex nobis referenda, rogantes eam, ut eius dictis et relatibus in omnibus, que nostro nomine dixerit, indubitatam fidem adhibeat, et eius et honorem nostrum (ut solet) habeat commendatos. Datum.

A levél élén: Ad comitem Ieronimum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 45.)

167.

1484. július 9. A svájczi köztársaságnak. Késznek nyilatkozik a köztársaságtól ajánlott Gradner János osztrák urat pártfogása alá fogadni.

Mathias von Gots gnaden zu Hungern und Beheim künig etc. Edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen, besunder lieb puntgenossen. Uns sein ewr brieve, darinne ir uns bittet Hannsen Gradner mit sinen slossen und gütern, die er in landen Oesterreich, Styr und Kernden hat, in den gegenvürtigen vehden, die zwischen kaiserlicher maiestat und uns sein, zu befriden, für komen, und haben die in irem innhalt vernomen. Nu ist nit wonder euch als unnsern verwannten, wo wir wissen, tun wir gern gevallen, verseln uns auch von euch nit anders gegen uns zu bescheen. Nachdem aber ir, als uns nit zweifft aus unsern schrifften, die wir zu zu vil malen an euch getan haben der ursach auch des unrechtens so uns zu solher vehr gegen seiner keiserlichen wirde und seinen erblanden bewegt hat, wol bericht seit, und dergenant Gradner der ietsgemelten land einwoner und der keiserlichen maiestät verwant ist, wir auch bisher nit dann schadens von im haben gewerten müssen, des er sich wo er hat mugen geflissen hat, fügt uns nit in noch ander dermassen so uns nur unfug das ir uns als wir meinen nit gonnen solt, davon komen mag

zu befrideen. Aber euch zu gevallen, wo er sich an uns ergeben und für sein herrn bekennen, auch zu unsern notdurfften uns sein sloss offnen will, als wir inn dann auch also zuschreiben, wellen wir in gern zu gnaden aufnemen, für den unsern halten, und vor andern beschirmen. Solchs wellent im besten nach gelegenheit des handelns von uns versteen, dann euch gunst und guten willen zu beweisen sein wir fasst wolgenaigt. Geben zu Offen, an freitag nach sand Ulrichstag, anno domini etc. LXXXIIII, unser reiche des Hungerschen im siben und zweinsigisten und des Behemischen im sechzehenden jaren.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Den grosmechtigen, edeln, fürsichtigen, ersamen, weisen allen örttern, steeten und lendern der eidgenosschafft des grossen alten pundes oberdewtscher landen, unsern getrüen lieben pundgenossen.

(Eredetije a zürichi állami levéltárban. — *Segesser:* Die Beziehungen der Schweizer zu König Mathias Corvinus, 87.)

168.

1484. november 10. Erneszt és Albrecht szász herczegeknek. Felkéri öket, hogy a császárnak segítséget ne nyújtsanak.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig etc., embieten den hochgebornen fursten unnsern besunder lieben frunden, hern Ernsten des heiligen Romischen reichs erczmarschalh und curfursten und Albrechten gebruderen hertzogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen, unnser fruntschafft und was wir liebs und guts vermugen zuvor. Hochgeborenen fursten, besunder lieben frunde. Uns lanngt wie der Romisch kaiser bei ewern liebn und annderen des heiligen Romischen reichs fursten in ubung und arbeit sey, die wider uns in hilffe und beistannd zu bewegen und aufzubringen. Nu zweifft uns nit, ewer liebe haben aus vorigen unnsern schrifften, die wir menigermal an euch und annder fursten ins reich haben

ausgeen lassen, wol vorstanmden, durch we und warumb wir von seinen keiserlichen wirden geraiczt und geursacht seien wider in zu kriegen, wie daz wir uns auch zuvil mach gegen im fruntlicher einigkeit nit aus not, als dann das der vorslag, den wir im krieg albeg gehabt und noch haben ausszaigt, sunder umb gemains nucz willen der cristenheit, damit den feinden unnsers glaubens fruchtberer widerstannd beschee, erboten und im darinne mit mercklichem unnserm schaden doch der christenheit zu gut solhe erbere leidliche und mer dan genugsame mittel furgeslagen, durch die sich erfindet wir nit seiner lannde lewt noch guts, sunder allain, wider die ungelaubigen ainer solhen hilff begert haben, die er on das christenlichem glauben zu tun schuldig ist und billich tuen solte; solhs hat uns aber nach manigem versuchen von im nit gedeihen, noch widerfaren mugen, noch er das aufnemen, noch tun wellen, sunder hat es alles abgeslagen und voracht und damit er sein angefanngen furnemen destbas gegen uns volreckhen mocht, wenn er vermugen hat die Turcken und annder wider uns auf bewegt, als er auch ewer lieb und annder des reichs fursten, wo im verfolgt wurde, gerne zu widerwertigkeit und ungunst wider uns raiczte und liede. Aus dem allen ewer lieb vorsteen und abnemen mugen, was wir wider in hanndlen, daz wir von im groslich darzu geursacht und gedrungen worden zu tun, des wir vil lieber wo uns ichts gleichs und billichs von im begegent oder bescheen were wolten uberhaben sein. Und dieweil wir dann zu ewern lieben als unnsern besunder lieben bruder und frunden sunder vertrawen haben und uns zu euch aller fruntschafft und gutens vorsehen auch ungezweifft seien, ewer lieb haben an solhem auch annderm, daz uns zu argem gedeihen solt nit gevallen: so bitten wir dieselben ewer lieben mit sunder hohem und ganczem vleiss, ob von seinen keiserlichen wirden uns zu unglimpf ichts an euch gelanngen oder von der einich hilff wider uns an euch begert were oder noch wurde, ir wellet dem dhainen glauben geben, noch euch wider uns bewegen lassen auch dheinerlay hilff wider uns geben noch tun, sunder in den dingen still hallten und uns ob die sachen durch yemands annders

an euch gebracht wurden bis auf unnser ferrer verantwortung, die wir wo wir darzu gelassen und uns die nit als vormals geschein ist abgeslagen und unnser botschafft, die wir darzu schikhen, mit gnugsamem glaitt fursehen wirdet, vor ewr und anndern des heiligen reichs fursten tun wollen entschuldigt haben auch bey anndern verfugen, daz sy desgleichen auch tun. Angesehen, daz wir mit in und dem heiligen reich nichts wann lieb und gutz zu tun wissen, sy fur unnser besunder lieb frunde hallten und in albeg gerne tuen, was in lieb ist, daz wellen wir umb dieselben ewer lieb auch sy, wo das ymmer zu schulden kumbt, fruntlich widerumb beschullden und erkennen. Geben zu Prespurg, an mitwochen vor Martini, anno domini etc. LXXXIIII., unnser reiche des Hungrischen im sibenundzweinczigisten und des Behemischen im sechzehennden jarenn.

. . *Külczím:* Den hochgebornen fursten, unnsern besunnder lieben bruder und frunden, hern Ernsten des heiligen Romischen reichs ertzmarschalh und hern Albrechten gebrudern, hertzogen in Sachsen, lanntgraven in Duringen und marggraven zu Meissen.

(Eredetije a drezdai állami fölevéltárban.)

Erneszt herczeg 1484 deczember 6-ikán következőképen válaszolt, a maga és testvére nevében is:

Durchluchtiger konig, unsir fruntlich willig dinst, unde wes wir libes unde guts vermogen allezceit zcuvor. Lieber herre unde bruder. Als ewer konigliche wirde dem hochgebornen fursten hern Albrechten auch herczogen zu Sachssen unserm lieben bruder und uns geschriben, das ewer koniglich wirde angelangt, das der Romisch keiser bey seiner lieb uns und andern des heiligen Romischen reichs fursten in ubung und arbeit sey, die wider uch in hulffe und beistand zu bewegenn und ufczubrengen und veh zweifelt nicht sein lieb und wir hedten ausz vorigen ewern schrifftenn, die ewer koniglich wirde maniger mal an sein lieb uns und ander fursten ins reich hett aussgehen lassen, wol verstanden, durch we und wurumb ir von seiner keiserlichen wirde gereiczt und geursacht weret, wider ine zu krigen und ir euch zu vilmaln gegen ime fruntlicher einigkeit nicht auss not, als dann das der furslag den ewer koniglich wird inn

krigen alweg gehapt und nach hett auszczeigt, sunder umb gemeins nucz willen der cristenheit, damit den feinden unsers glaubens fruchtpar widerstand geschee erboten und ime dorinn mit merglichem ewerm schaden, doch der cristenheit zu gut soliche erbare leidliche und mer denn gnugsame mittel furgeslagen durch die sich erfunde, das ir nicht sein lande lute nach guts sunder allem wider die unglaubigen einer solichen hulffe begert hett, die er ane das cristlichem glaubem zu thune schuldig wer und billich thun solt solichs hett uch aber, nach manchem ersuchen von ym nit gedeyen nach widerfarn mogen, nach er das uffnemen nach thun wollen, sunder hett es alles abgeslagen und veracht und damit er sein angefangen furnemen destebasz gein uch volrecken mocht wen er vermugen hat, die Turcken unnd ander wider euch ufbewegt, als er auch uns und ander des reichs fursten, wu ime verfolgt wurde gern zu widerwertigkeit und ungunst wider uch raiczte und liede, mit dem allen wir verstehen und abnemen mogen, was ewer durchluchtigkeit wider yn handelt, das ir von ym grosslich dorczu geursacht und zu thun gedrunge wurde, des ir vil lieber, von uch ichts gleichs und billichs von ime begegent ader gescheenn wer, von ym wolt vberhaben sen und so ewer koniglich wirde zu unserm lieben bruder und uns sunder vertrawen habt und uch zu seiner lieb und uns aller fruntschaft und guts versehet, auch ungezweifelt wert, das sein lieb und wir an solchem auch anderm das uch zu argem gedeyen solt nicht gefallen hetten und bittet sein lieb und uns, ab von seiner keiserlichen wird, ewer koniglich wirde zu unglympf icht an sein lieb und uns gelangen, ader von der ainche hilffe an sein lieb und uns wider uch begert wer ader nach wurd, das sein lieb und wir, dem keinen glauben geben nach uns wider uch bewegen lassen, auch in keinerley hilffe wider uch geben nach thun, sunder in den dingen stille halten und ewer koniglich wirde, ab die sache durch ymands anders an uns gebracht wurden, biss uf ewer ferner verantwurtung, die ir wu ir dorczu gelassen und die nit als vormals gescheen abgeslagen und uwer botschaft, die ir dorczu schicken, mit gnugsam geleit versehen wurde fur uns und andern des heiligen reichs fursten thun wullet endschuldigt haben, auch by andern verfugen das sie desglichen auch thun angesehen, das

ewer koniglich wirde mit yn und dem heiligen reiche nichts wenn lieb und gut zu thun wisset, sie fur ewer besunder lieben frund haldet und in alwege gerne thun was yn lieb were, mit erbitunge umb sein lieb und uns, auch sie wu das ymmer zu schulden qweme, freuntlich widerumb zu beschulden und erkennen, als sall ewer koniglich wirde vor war wissen, das wir solch awir schriben gar ungernne gehort unde das uns der widerwille und die hendel, so sich zwischen der keiserlichen maiestat und uch halten, ein gancz getrewlichs leid ist, denn wir wissen und befinden, das es unserm cristlichen glawben der keiserlich maiestat seinen erblichen landen, dem heiligen reiche Dewczscher nation, auch ewer koniglich wirde und ewerm reiche schedlich und abbruchlich ist, das wir, so vil an uns ist, wu der almechtig got sein gnad darczu verleihen gern wulten vorkomen helffen und haben dermass ewer koniglich wird beruren, von der keiserlich maiestät langeczeit kein schrift entpfangen sunder in kurczen tagen ist uns von der keiserlichen maiestat commissarii grafen Hawge von Werdemberg ein schrift zukomen, dorinn er von keiserlich maiestät wegen begert, das wir zu andern kurfursten und fursten des reichs in den suchen so sich zwuschen der keiserlich maiestät und ewer koniglich wirde halten, uf ein tag gein Franckfurt komen, des wir der keiserlich maiestät als unserm rechtten unde gnedigsten hern zu thune schuldig sein und so solicher tag fur sich gehen und wir dorczu komen, wu wir denne auf solichem tag vernemen, das ewer koniglich wirde von der keiserlich maiestät commissaryen ader andern zu rede geseczt und verunglympf wurde, so wullen wir ewer koniglich wirde zu fruntschaft ewer vorige und ytzigs schreiben dagegen furhalten und getrewlich helffen und raten, das weise und wege furgenomen dadurch die keiserlich maiestät und ewer koniglich wirde auss dem vnwillen und verterblichem wesen gefurt, zu eynigkeit und guten willen muchtet verfugt werden, das wir vor alles anders zu erfarn begirig und midt allem unserm vermogen dorczu zu furdern geneigt sind. Gebe uff Koburg, an montage sante Nicklaus tage, anno domini etc. LXXXIIII.

Ernst von Gots gnaden herczog zcu Sachssen etc.

(Eredeti fogalmazvány a drezdai állami főlevéltárban.)

169.

1484. II. Bajazed török császárnak. A fegyverszünet föltételeit elfogadja.

II. Bajazed Mátyás királyhoz intézett levelében írja:

»Vestre notificamus serenitati, quod rex sultanus, qui tempore patris nostri defuncti nostro subditus erat imperio, nunc, quoquo ductus motivo, a nobis se avertit; quem iterato nostre potentie subdere oportet. Agnovimus etiam, ut vestra serenitas cum imperatore Romanorum satis agere habet. Volumus ergo, si vestre placet serenitati, usque ad quinque annos . . . treugas pacis firmare . . .«

(Epistolae. P. IV. E. I.)

Mátyás válasza így hangzik:

Potentissime princeps, domine amice nobis dilecte. Intimata eiusdem vestre potentissime maiestatis nostre transmissa serenitati pro parte induciarum sonantia plane percepimus, que sicut potentissime vestre maiestati, ita etiam nostre placent serenitati, cum nonnulli forent contumaces, qui nostris recusant parere mandatis, quos etiam nos corrigere opus est. Igitur ad eiusdem vestre potentissime maiestatis vota treugam usque ad annos prefixos indulsimus, fideque nostra qua fungimur christiana promittimus eam immediate firmiter observare; ita tamen, ut regnis fidem nostram observantibus nullibi noceatis, et signanter ex ista parte maris exercituantium more pro parte potentissime vestre maiestatis nullus exire audeat, demptis institoribus, qui cum suis mercantiis ad confinia regni nostri libere venire possint et redire, treuga premissa durante. Demum si Deo placuerit et nostre parili voluntati, treuga pacis perpetue inter nos poterit radicari. Datum Bude etc.

A levél élén: Responsoria Mathie regis.

(Epistolae. P. IV. E. II.)

170.

1476—1484. A pápának. A győri püspökség tizedei ügyében támadott és a szentszékhez feiebbezett pernek mielőbbi elintézését kéri.

Beatissime pater etc. In causa decimarum, in qua iam pridem inter fideles nostros reverendum t*(alem)* ab una et t*(alem)* certa litis et controversie materia suborta et ad Romanam curiam delata fuerat, intelleximus ex querelis eiusdem domini t*(alis)* novam rursum contentionem accessisse, asserentibus nonnullis plebanis de diocesi Jauriensi, qui scilicet nuper ad Romanam urbem accesserant et se exemptos alegabant, ius ipsarum decimarum ad neutram partem eorum, qui prius litem super ipsis decimis inchovaverant, sed ad se ab antiquo pertinere, et hoc pretenso ab ingressu synodi sui ordinarii se exemptos haberi usque decisionem litis, impetratis super hoc bullis sanctitatis vestre, procurassent. Que falsa plebanorum assertio tametsi, ut accepimus, rationibus efficacibus procuratoris ipsius episcopi Jauriensis et etiam nonnullorum aliorum istarum rerum notitiam melius tenentium testimoniis confutata sit, tamen ut de hac re per nostras litteras melius informata contrariis quorumcunque assertionibus fidem non habeat, sed potius cognita rei ipsius veritate litibus finem imponat et faciat, quod iustum est, inter partes litigantes facilius comodiusque decerni, scire volumus sanctitatem vestram, omnes episcopatus totius regni nostri super redditibus decimarum a primis fundatoribus, divis quondam regibus Hungarie nostris predecessoribus esse institutas, nec alicui preter episcopos et quasdam alias personas ecclesiasticas, quorum numerus satis parvus est, plenum ius percipiendarum decimarum competere; propter quod sanctitas vestra intelligere potest plebanos ipsos falso, quod de iure ipsarum decimarum asserebant, fuisse machinatos, nec ullam talibus calumpniis et falsitatibus debere fidem adhiberi. Et ideo sanctitas vestra locum dare non velit illis gratiis, quas de non visitanda synodo sui ordinarii falsa suggestione impetraverant. Nam si id fieret, posset magna ex

hoc sequi confusio, et presertim ex tali preiudicio illi ecclesie Jauriensi notabile detrimentum evenire; quod ne fiat, supplicamus sanctitati vestre, ut illis plebanis in hac parte silentium imponere et gratiam talem, que inique et preter iustum a sanctitate vestra impetrata est, revocare, litemque ipsam, que iam dudum inter ipsum Jauriensem et t*(alem)* in curia Romana ventilatur, absque ulteriori dilatione pro Dei honore inprimis et ecclesie illius, que a multis temporibus per manus potentium satis oppressa et iuribus suis destituta fuit, secundum Deum diffiniri et terminari facere dignetur sanctitas vestra. Quod nobis quoque erit summe gratum; faciet enim in hoc non tam illi ecclesie, quam nobis gratiam singularem. Altissimus etc.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 73. — Monumenta Vaticana. E. CLXXIV.)

171.

1479—1484. Caraffa Diomedes grófnak Nápolyba. Köszöni jóindulatát és ajándékát.

Magnifice amice carissime. Etsi tuum erga nos affectum amoremque et observantiam singularem iam dudum multis rerum argumentis perspeximus, placet tamen nobis et latas tibi dicimus grates, quod in omni tuo opere pre te fers dudum perspectum et indubitatum erga nos studium animi tui; et licet non esset necesse declarare devotionem in nos tuam, tamen tanto nos gratius reputamus officium tuum in hoc, quanto credimus ex nimio amoris et benivolentie erga nos studio proficisci. Quod tamen duas crumenas nobis dono misisti, et petis, quod animum tuum potius, quam rem illam interpretari velimus: nos et rem illam tanquam nobis charissimam ex affectu mittentis extimamus, et animum tanti facimus, ut etiam si minus quidpiam misisses, longo pretiosioribus aliorum donariis anteferendum putaremus. Tanta vicissim benivolentia et charitate nos amorem erga nos tuum conplectimur, unde et nos para-

tos offerimus, quidquid unquam facere poterimus in ostensione benivolentiae nostre, pro tue amicitie commodo et honore.

A levél élén: Ad Diomedem comitem Mathaloni.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 16.)

172.

1479—1485. Aragoniai János bíbornoknak. Egyik olasz udvari emberének fiát ajánlja.

Gratissimum fuit nobis et supra, quam dici potest, acceptissimum paternitatem vestram alias rogatu nostro Michaeli nepoti Gregorii nostri de Marmis de Cava de quodam prioratu episcopatus Cavensis [1]) providisse. Sed quia, ut accepimus, super tali provisione, Michael ipse nondum bullas obtinuit, rogamus denuo paternitatem vestram, velit, quod nostra petitione illi providit, bullis iam ad hoc necessariis confirmare. Qua in re putet paternitas vestra non illi, pro quo nos id beneficium a paternitate vestra impetravimus, sed nobis ipsis complacere, que nos paratos semper inveniet ad omnia commoda sue dignitatis et honoris.

A levél élén: Ad cardinalem Aragonie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 62.)

173.

1485. február 2. Boskovicz Debosch kapitánynak, a császár békeajánlata tárgyában.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern, zu Beheym etc. könig. Edler lieber getrewer. Unnser schreyber der Johannes in seiner zukunft von dir hat uns allen handel zwischen dir und den edlen Heinrichen Pruschenck gehalten ehrlichen underricht und gesagt, wie der gemelt Pruschenck

[1]) A cavai püspökség, nápolyi területen.

dir furgehalten hab wie die kaiserlich maiestat vast gross acht und fur ein ubertreffenlichs schez, das er sich sein und seines sons gerechtikeyt, die sie zu dem konigreych zu Hungern haben, entschlahen und entsetzen wollten. Nu haben wir vormols mit dir, als du billichen ingedenck sein sollt, doraus geret und dir gesagt, das wir solch ein kleines oder gar nichts achten, auch die kaiserlich maiestat solchs so hoch nit achten sollt. Nachdem wir solchs von seiner keyserlichen würde, so uns von im aus guten willen empotten, was fur ein kleins oder fur nichte aufnemen und schetzen und villeycht nie dancken wolten, wann sein keyserlich wirde von derselben gerechtigkeyt, so er an sich pracht hat, vil ursach halben der wir zwu ytzo melden, wollen gefallen, ist zum ersten, das er sein glubd und pflicht in der verschreybung begriffen nicht gehalten, sunder mannigfaltiglich ubertreten hat, so ist im rechten ein gemayner text: wer den glauben nit helt, dem wird er auch nit gehalten. Item dieselb verschreybung. dorauff sich sein keyserlich wurde vast verlest, helt erlichen inn, das dieselb zu dem konigreich Hungern gerechtikeyt nach unnserm abgang haben soll, so von uns kein son bekommen were, und ob dieselben ehrlich *(igy)* [1]) oder sunst geboren sein sollen, ist gar nichts bestimpt; dorumb ist seiner keyserlichen wird gar nichts nuz auf solch brieff und verschreybung zu hoffen aus den und andern vil ursachen. Auch derselb unnser schreyben zu erkennen geben, wie derselb Pruschenck soll von im selbs geredt haben, er woll die kaiserlich maiestat dorauff weysen, so ferr ers erlangen mocht, das uns sein kaiserlich maiestat eines seiner erblichen lande inn solcher maynung abtrette, das sein keyserlich wirde ganz trewen vleys thue, uns ein hilff wider die Thurcken zu bestellen; wo er aber solchs zu volenden nicht vermocht, das alsdann dasselb lande nach unnserm todt widerumb an in oder seinen sone ledig keme. Was im aus den uns und unnserm landt, auch der gemayn cristenheyt nuz und fromen komen mocht, mag menniglich wol versteen, und wir auch auff solchen unnuzen, taydings

[1]) Talán »ehelich«.

weyse nichts anders aufnemen mogen, dann das mann uns mit worten auffschieben wolt, und der keyser auf gemeynen cristenlichen nuz kein achtung hab, wie man derselben so an vil enden verderbt und ganz erloschen ist, wider uns geholffen mocht; demnoch müssen wir uns solcher handlung des fridshalben ganz yerwegen, zuvordere wann wir offenlich mercken und versteen, das der keyser und die sein uff nichts anders dann uff unnsern todt hoffen, und mit grosser begirdt desselben wartendt sein und allen grund ires befridens dorauff setzen. Sie werden aber warlich bei solchen synnen vast betrogen und sehen mit irem grossem ubel und schaden, das wir als lang von den gnaden Gottes als wir hoffen leben werden, das in unser leben nit allein lang sondern auch schwer verdrieszlich werde. Seytmalen sie dann unnsers tods mit solchen frewden und begirden warten, und dorauff all ir hoffnung ires frides sezen, wissen wir auf solchs nichts zu antworten, wenn was sie uns furgehalten ist, weder erlich, noch unnserm landt nuz, zumal nachdem wir keinen grundt der kunftigen freuntschaft zwischen uns dorauff mercken mogen. Wo uns aber ettliche mittel furgehalten wurden, dorauff wir ein gewisse hofnung uns und der gemain cristenheyt, auch unnserm lande, das nu lang jor on allen beystandt wider die Thurcken gearbayt hat, in nuz sezen mochten, weren wir wol genaygt und begirig uns mit der kaiserlich maiestat zuverrichten und freuntlichen zuvernemen. Dann wo solchs nicht beschicht, wie woll man auff unnsern todt vast hoft, yedoch dieweil wir leben, und wollen auch mit Gottes hilff in zu verdries des lenger leben, wollen wir guten vleys haben wider sie, damit in unnser lebn nit allein lang, wie oben stedt, sunderlich verdrieslich schwer und schedlich, wie des Nestor oder Metusalem sein soll. Geben im veldt vor Wyen, an unser frawen tag purificationis anno MLXXXV.

Külczím: Dem edlen unnserm lieben getrewen Debotschen von Woskowitz unnserm hauptmann.

(*Minutoli:* Das Kaiserliche Buch. Berlin, 1850. 70.)

A válasz ezen levélre nem maradt fönn. De birjuk Frigyes császárnak, kivel Mátyás levelét Boskovitz Debosch közölte, ehez február 7-ikén intézett válaszát. Lényeges tartalma a következő:

»... Zweyfeln nicht, du wissest, das wir an den konig kein teydung nye gesuchet, noch unnser verschreybung und gerechtikeyt halben des konigreychs Hungern mit dir nichts gehandelt, anders dann das du durch den gemelten Pruschenck [1]) umb taydung bei uns arbayten, und das wir unnser verschreybung und gerechtikeyt desselben konigreychs hinausgeben solten furhalten hast lassen. So meldt auch der konig in seinem schreyben, wie sich der obgemelt Pruschenck von im selbst erbotten hat bey uns zu verfugen im unser lande eins uberzugeben. Solchs ist in unnser gemut nye kommen, soll auch mit unnserm willen nymmermer beschehen, und wo sich Pruschenck des erbotten hat, er des onn unnser heyssen und wider unnsern willen getan. Darzu ist auch nymant ursach, das die Thurcken die heilig cristenheyt so swerlichen bekomern, dann des konigs krieg, den er mit willigkeyt gegen uns gebrauchet, und das er sich mit den Thurcken befridet hat, allein seinen mutwillen deststatlicher gegen uns zuvolfuren, und den Thurcken dardurch dest mer eyngang in die heilig cristenheyt und Teutsche nation zu machen ... In dem beschlusz seiner schrifft begreyffet er, wie wir vast hoffnung seines tods haben, in zuversicht fridt damit zuerlangen, das wir uns aber wenig trosten sollen, dann er wil zu verdries mir dest lenger leben, und nit allein lange, sunder auch das uns schwer und verdrieslich werde. Solche wort lassen wir, als sie sein, dann des konigs leben in dem gewalt Gottes, und seiner macht nit stett, so haben wir auch auff seinen todt nye vil gehoffet. Mochten im seins lebens wol gonnen, und vil freuntschafft zu im haben, wo wir verstunden, das er uns und gemainer cristenheyt zu nuz und gut keme. So wir aber sehen, das sein wesen allein dorauff gesetzt ist, uns als seinen herrn uud vatter uber vil guttat im erzaygt wider alle oberkeyt zu vertreyben, und damit die Thurcken in seine und gemayne cristenliche landt wachssen zu lassen, wer

[1]) Ezt a levél bevezető soraiban így czímezi: »Der edle Heinrich Pruschenck freyher etc. zu Stetenberg, unnser rathe und pfleger zum Zernyngstein.«

vielleycht sein todt gemayner cristenheyt nutzer dann sein leben; das setzen wir in dem willen Gottes, der weys sein gott liche werck in dem und andern wol zuvolfurn, und das arm cristenlich plut, so durch des konigs muttwilligen unkristenlichen krieg bisher vilgemerlich vergossen ist, und noch teglicher beschicht, von seinem gewalt zu entledigen.«

(Minutoli : 77.)

174.

1485. öszén. II. Bajazet török császárnak. Felszólal az ellen, hogy a fegyverszünet megsértésével a császár Oláhországot megtámadta.

Potentissime princeps et domine, amice noster dilecte. Constat vestre maiestati, quod nuperrime inter nos treuga fuit disposita et fide mutua litteris mediantibus fuit confirmata, quibus nos omnino adherentes, alia facta nostra his temporibus peregimus; vestra tamen potentissima maiestas, fidem pro nihilo reputando, terram Transalpinam et duo castra in finibus Moldavie existentia, ad regnum nostrum Hungarie iuridice pertinentia, interim expugnari fecit. Unde fide taliter observata, sperabimus, quod vestra potentissima maiestas regnum Dei non consequetur, nec amplius nostre serenitati eidem credere licet. Igitur vestram hortamur potentissimam maiestatem, quatenus si fidei vestre satisfacere intendatis, ex tunc contra prefata furtim quasi erepta remittere dignemini. Sin autem alias, vos dominum imperatorem in hostem proponimus et per partes publice denuntiamus. Sentimus enim iuxta fidei nostre opinionem, quod castra predicta a vestra potentissima maiestate per nostram serenitatem brevi fient recuperata, et iniurie nobis illate percipietis talionem, prout a baiulis 'oretenus vestre potentissime maiestati nuntiavimus. Datum Bude etc.

A levél élén: Rex Mathias ad Bajazetem.

(Epistolae. P. IV. E. III.)

A török császár válaszában írja:

»Sciatis, quod prius eligeremus mortem, quam fidem nostram frangeremus; et quamvis hesitative a nostris familiaribus regnorum Moldavie et Transalpine inclusionem ad treugam premissam agnovimus, in litteris tamen vestris regna prescripta specialiter sunt exclusa, quas pro maiori cautela vestre serenitati in specie remisimus ... Igitur, si vestre placet serenitati adhuc pro fidei stabilitate, tantam vobis exhibemus amicitiam, quod de regnorum predictorum expugnatione desistemus, sed illa duo castra per nos magno labore et multorum fidelium nostrorum peremptione iam obtenta pro parte remittere nolumus, nisi occasio efficatior evenerit. Committimus tamen capitaneis nostris in castris predictis constitutis, ut treuga premissa durante regno Moldavie nullam molestiam inferant ....«

(Epistolae. P. IV. E. IV.)

175.

1485. november 18. Hennenberg Bertold mainzi választófejedelemnek. Igazolja a törökökkel szemben követett eljárását.

Mathias dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. reverendissimo ac illustrissimo in Christo patri, domino Bertholdo archiepiscopo Moguntinensi, sacri Romani imperii per Germaniam archicancellario, fratri et amico nostro carissimo, salutem et amicitie omnisque boni incrementum. Reverendissime ac illustrissime in Christo pater, bellum, quod nos cum cesarea maiestate gerimus, similiter et eius belli causas et origines ad aures reverendissime ac illustrissime paternitatis vestre iamdudum pervenisse certo tenemus, et profecto coacti invitique illud gerimus, nisi enim per illam maiestatem fuissemus gravissimis intollerabilibusque lacessiti damnis et iniuriis, nequaquam, Deum testamur, illud suscepissemus, quin potius illi proinde ac patri omnibus in rebus semper complacere studuissemus; verum tot tantisque per eam provocati sumus iniuriis et rerum indignitatibus lacerati, ut facere nulla ratione potuimus, quin vim vi, que nobis assidue sine omni iusta ratione irrogabatur, lege humana permittente repelleremus et iusta ad propulsandam

iniuriam arma caperemus. Que licet sic provocati susceperimus, diu tamen multumque laboramus, quo maiestatem suam ad pacem flectere et arma contra eum deponere, atque illa potius adversus crucis Christi inimicos et totius fidei catholice hostes convertere possemus; sed maiestas sua nullis umquam rationibus nullisque mediis quamtumvis honestis mitigari et ad concordiam induci potuit. Misimus ad eum sepe numero oratores, misimus barones, misimus prelatos, misimus apostolicos oratores et nuntios, misimus item apostolicos legatos, misimus denique alios plures magnarum dignitatum et conditionum homines, et nichil umquam efficere potuerunt, quin potius maiestas sua duriorem se indies prebuit. Testes possunt esse omnes premissi mediatores, testis etiam et ipsa sedes apostolica, cuius iudicio, preter quam omnes alii mundi principes illi maiestati suspecti visi sunt, causam nostram semper fuimus parati submittere, quantum nos pacem cum maiestate sua semper optaverimus et qualiter honesta media nunquam refutaverimus; fecimus autem hoc, reverendissime pater, non formidine, quasi arma sue maiestatis expavissemus, sed ut liberius et commodius contra hostes fidei Turcos ipsos pro nostro instituto et desiderio agere potuissemus. Nam licet maiestas sua nos contra se belligerare cogerit, tamen etiam res fidei contra Thurcos interea non negleximus; maiora quippe bella cum illorum Cesare, quam cum ipsa imperiali maiestate continue gessimus. Gessimus autem ab ineunte usque etate nostra, et hactenus nunquam destitimus. Rerum vero gestarum signa sunt non obscura. Nemo siquidem principum christianorum, quod non arroganter dixisse volumus, totiens, quotiens *(nos)* cum Thurcis sanguinem christianum sine fine sitientibus manus conseruit, nemo eos totiens sudit et profligavit nemo tot trophea erexit, nemo rabiem illorum et virus repressit, nemo denique magis vires illorum fregit et debilitavit; et nisi per cesaream maiestatem, a qua potius adiuvari sperabimus, prout hoc etiam alioquin ad officium suum pertinebit, inpediti fuissemus, confidimus, quod magis etiam et quidem taliter cum dei auxilio f^e *(igy)* gessemus, ut respublica christiana admodum iam labefactata ab ipsa pelagi

parte per universam Europam ab illorum rabie secura esset et laborum nostrorum parta quiete gauderet fructumque sentiret uberrimum. Sed quoniam maiestas sua continue contra se nos agere coegit, et nullis, ut prefertur, rationibus et mediis pacem amplecti, ymmo neque in treugas aliquot annorum, quos medio prefatorum pacis tractatorum in hunc finem querebamus, ut interea totis cum viribus in illos hostes fidei ageremus, condescendere et consentire voluit, opus fuit, ut novo et inusitato uteremur consilio, et rebus nostris, utcunque possemus, provideremur. Cognovimus enim tam vires, quam facultates nostras longo continuoque bello cum utraque cesare pedetentim debilitari; vidimus preterea maiestatem cesaream tam apud principes imperii, quam apud alios plurimos suffragia sollicite tam contra nos et in perniciem nostram ordinare, varias indicere conventiones et ubique nos accusare, culpam suam et causas belli in nos retorquere, et omnes principes in nos concitare; et ob hoc principes imperii iustas rationes nostras nedum audirent, sed ne oratores quidem nostros pro nostra et cause nostre iustificatione ad eos missos contra ius gentium in eorum conspectu admitterent. Coacti igitur sumus, ut premisimus, novum capere consilium et cum altero cesare videlicet Turcorum pacem acceptare, ne sub duorum imperatorum onere nos deficere contingat. Sicque cum illo percusso federe et pacis sufferentiis confecte universa dominia nostra, universas item provincias terrasque et subditos ad coronam regni nostri pertinentes et inter alios subditos nostros wayuodam Moldauie simul cum ea tota provincia in treugas inclusimus, verum is sive suasu aliorum non recte consulentium, sive proprio usque consilio contra iusiurandum nostrum, quod illi cesari super treugarum observantia, ut fieri solet, prostitimus, in treugis stare recusavit, et cesarem ipsum variis in dies spoliis, rapinis, incendio, aliisque iniuriis temere affligere cepit; propter quod ille provocatus quedam castra wayuode ipsius obsidione cinxit. Nos vero per wayuodam avisati et ad ferendum subsidium requisiti, protinus copias, quas in Transsiluania Moldauie contermina alebamus, et simul eam totam provinciam Transsiluanam ad succur-

rendum ipsi wayuode delegimus; alias etiam gentes, quas subito comparere potuimus, sero namque de rerum statu nuntium allatum extitit, cum ingeniis et ceteris bellicis impedimentis premisimus, que iam in Transsiluaniam usque penetraverant; et dum personaliter etiam cum omnibus viribus una, quas undique colligere potuimus, in illius auxilium proficisci speramus, iamque in procinctu sumus, interea certiores reddimur Turcos castra ipsa expugnasse et relictis in eis presidiis ad propria remeasse. Tandem vero cum estate defluxa novas cum Turco pacis sufferentias firmamus, wayuodam prefatum et reliquias cuius pernicie *(igy)* rursus in treugas instar aliorum dominiorum nostrorum inclusimus. Sed cum hec aguntur, interea serenissimus dominus rex Polonie, qui semper dominia nostra ambit et ad illa omni arte et technis aspirat, se de ipso subdito nostro ingessit, et data illi spe subsidii, quod ipsum scilicet non modo tutaret et manuteneret, sed etiam castra commemorato ordine deperdita a manibus Turcorum recuperaret, eum a nobis et obedientia nostra subduxit et contra mutuas inscriptiones et inita federa, contra iusiurandum, quo nobis et regno nostro tam wayuoda prefatus, quam etiam predecessores sui semper astricti fuerunt, eidem accepto ab ipso perpetuo fidelitatis homagio, quod iure et licite facere neque potuit, neque debuit, investituram solempniter contulit; quo factum est, ut ille treugas predictas, sicuti prius, ita etiam posterius in spe promissi subsidii contempsit, et factus insolentior Turcum alio intentum et nichilominus illo molientem, rumore de Polonorum adventu comitato, quasi de illis terrerent, contra se et ipsam provinciam secundo provocavit. Accessit, quod prefatus dominus rex ad ostentationem ipsi wayuode faciendam, missis ad Turcum oratoribus, illum rogatum habuit, quo ab ipsius wayuode impetitione abstineret et castra recepta redderet, quippe suus esset subditus; et nisi faceret, tante esset potentie tantarumque virium, ut wayuode futuri arces etiam predictas facillime recuperare posset. Propter quod Turcus inflammatus copias in Moldaviam pugnaturas e vestigio misit. Nos vero, qui illum seductum et a nobis defecisse vidimus, Polonos etiam in oris Moldauie

post datam illi investituram agentes accepimus, ipsi wayuode opitulari noluimus. Sed ubi iam sunt Poloni? ubi tanto verborum flumine promissum subsidium? ubi data fides eorum? reverendissima dominatio vestra accipiat. Dum turpiter bellum cum Polonis in Moldauia ceperit, dum agros inpune vastat et predia cuncta populat, Poloni interea in oris semper Moldauie intenti, nec se quoque movent. Cum vero multum temporis ibi hostes spe pugne terruit, et illam frustra expectare conspicantur, universam eam provinciam ferro et igne consumunt et abeunti *(így)* quos tandem Poloni versos in fugam surgentes ostentationis dumtaxat causa aliquibus diebus cum curribus oneratis aliisque plurimis impedimentis pedetentim lentoque gradu insequi ceperunt; sed quis copias levis armature, ut sunt Turci, curribus et armis impeditus, etiam si vellet, et nichil omnino fingeret, insectari potest? quantomagis Poloni, qui neque voluerunt et neque ausi fuerunt, illos insequi non potuerunt. Quibus rebus effectum est, ut tam Poloni, quam Turci, tamen preda onusti ad propria remearunt, sicque nichil aliud rex prefatus cum insigni illo et per universum divulgato contra Turcum apparatu suo egit, quam quod dictum subditum nostrum pulchris speciosisque verbis et promissione, ut aiunt, aureorum manum *(így)* seduxit et a nobis coronaque regni nostri, cui, ut prefertur, iureiurando sepius prestito, instar maiorum et predecessorum suorum, astringebatur, contra mutuas inscriptiones et inita percussaque pacis amicitie et benivole vicinitatis federa alienat. Hec idcirco dumtaxat reverendissime ac illustrissime dominationi vestre commemoranda significandaque duximus, ut si qui forte causarentur nos laborantem subsidium nostrum, deseruisse et opem illi non tulisse, reverendissima dominatio vestra credulas facilesque aures non adhibeat, et rei geste ordinem non aliter, ut premisimus, sciat, credat et teneat. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum in arce nostra Wienne, decima-octava Nouembris, anno millesimo quadringentesimo octuagesimo quinto, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo octavo, Bohemie vero decimo septimo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Reverendissimo ac illustrissimo in Christo patri, domino Bertholdo archiepiscopo Maguntino, sacri Romani imperii per Germaniam archicancellario, fratri et amico nostro carissimo.

(Hibás másolata a darmstadti udvari könyvtár 3308. számú codexében. 12.)

176.

1486. február 15. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Dsem török herczeg ügyében.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, affini et consanguineo nostro carissimo salutem. Illustrissime princeps. Que nobis ex parte Zizimi fratris Turcorum cesaris dominatio vestra illustrissima significavit, libenter admodum et leto iucundoque animo audivimus. Audivimus vero libentius tanto et iucundius, quanto vestram versus nos benivolentiam, de qua nunquam dubitavimus, et simul quanti nos faciatis, quantumque commodi nostri accessiones cupitis, vel ex hoc plane cognovimus. Habemus itaque dominationi vestre illustrissime gratias amplissimas et maiores quas possumus, . . . non inferiores, si quando occasionem nacti fuerimus; et quicquid viceversa pro honore, commodo et utilitate vestra facere unquam poterimus, facturos libenter pollicemur. Illum vestrum hominem, de quo dominatio vestra illustrissima intimavit, rogamus eundem velit celerius, quo fieri poterit, cum bona securitate et fida societate ad nos usque mittere. ut cum eo loqui et tractare possimus; certificantes dominationem vestram illustrissimam, quod apud nos non retinebimus, sed habito cum homine colloquio, e vestigio . . . Postquam dominatio vestra illustrissima rem agressa est, negotia nostra simul etiam commodum cordi habet, eam iterum atque iterum rogamus, velit . . . ut illius copiam sine mora habere possimus; optamus quippe mirum in modum illum videre et alloqui. Quod si dominatio vestra illustrissima, prout non dubitamus, faciet, singulari nos beneficio non solum afficiet, verum et plurimum faciet, pro quo illustrissime dominationi vestre par pari referre omni studio

conabimus. Quam bene feliciterque valere semper optamus. Datum Bude XV. die Februarii, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie anno XXIX., Bohemie vero XVII.

Ad mandatum proprium domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et affini nostro carissimo.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban.)

177.

1486. márczius 13. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Értésére adja, hogy fiának Hyppolit herczegnek adományozta az esztergomi érsekséget.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo principi domino Herculi duci Ferrarie, affini et consanguineo nostro carissimo salutem. Illustrissime princeps, amice et consanguinee noster carissime. Litteras dominationis vestre simul et intimata eiusdem in facto archiepiscopatus Strigoniensis nunc vacantis, quem eadem nato suo per nos conferri postulat, accepimus libentissime. Ad quas eidem dicimus, nihil nobis optatius, iucundiusve accidere posse, quam ut omnibus in rebus voto et desiderio suo respondere possimus; sed littere sue tarde iam ad nos pervenerunt, nam priusquam illas accepissemus, pro ipso nato vestro et affine nostro carissimo in hoc negotio illustrissima domina regina Beatrix consors nostra carissima apud nos institerat, cui etiam receperamus id, quod postulabat, nos esse facturos; itaque petitio ipsius domine regine rem, quam nunc a nostra postulat maiestate, iam pridem effecit. Igitur non inviti ecclesiam hanc et eius presulatum nato vestro donamus, et postquam ad nos veniet, parati erimus illum in possessionem ipsius ecclesie cum solemnitate facere introduci. Amicitiam vestram bene valere semper optamus. Datum Bude, XIII. die Martii, anno domini millesimo quadringen-

tesimo octogesimo sexto, regnorum nostrorum Hungarie anno XXIX., Bohemie vero XVII.

Ad mandatum proprium domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et affini nostro carissimo.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 68.)

178.

1486. márczius 16. Aragoniai Eleonora ferrarai herczegnőnek. Értésére adja, hogy mielőtt az ő kérelmét előterjesztették volna, adományozta fiának az esztergomi érsekséget.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissime domine Elionore ducisse Ferrarie, affini et consangvinee nostre carissime, salutem. Illustrissima domina. Etsi antequam voluntatem et desiderium vestrum de facto archiepiscopatus Strigoniensis accepissemus, illustrissima domina Beatrix regina, consors nostra carissima, apud nos pro ipso nato vestro, quem inter affines et consangvineos suos sibi proximiorem esse dicit, institerat, votoque suo in re ipsa eidem morem gesseramus; quia tamen accessit et postulatio illustrissimi principis domini Herculis ducis, affinis et amici nostri carissimi, atque vestra, non inviti ecclesiam ipsam Strigoniensem et eiusdem presulatum nato vestro donavimus. Nihil enim nobis optatius nihilve iucundius accidere posse credatis, quam ut in omnibus rebus voto et desiderio vestris respondere possimus. Postquam igitur ad nos veniet, illico parati erimus ipsum in possessionem ecclesie ipsius cum omni solemnitate facere introduci. Valere vos optamus. Datum Bude, XVI. die Martii, anno domini MCCCCLXXXVI., regnorum nostrorum Hungarie anno XXIX., Bohemie vero XVII.

Külczím: Illustrissime domine Elionore ducisse Ferrarie, affini et consangvinee nostre carissime.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 70.)

179.

1486. április 2. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Követét üzenettel visszaküldi..

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo principi domino Herculi duci Ferrarie etc., affini et consangvineo nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps. Ad omnia, que dominatio vestra illustrissima per hunc nobilem Bartholomeum [1]) familiarem suum, presentium latorem, et scripsit et intimavit, per eundem ad vota, ut arbitramur, eidem respondimus. Proinde rogamus dominationem vestram illustrissimam, velit eadem ipsi homini suo, tam in his, quam etiam aliis in rebus, que nomine nostro relaturus est, fidem indubiam habere. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum Bude, secunda die Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo nono, Bohemie vero decimo septimo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie etc., affini et consangvineo nostro carissimo.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 70.)

180.

1486. április 2. Aragoniai Eleonora ferrarai herczegnönek. Követét üzenettel visszaküldi.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissime domine Elionore de Aragonia, Ferrarie etc. ducisse, sorori nostre carissime, salutem et omnis boni incrementum. Commisimus nonnulla nobili Bartolomeo, illius illustrissimi domini ducis et vestri nuntio, presentium latori, vobis

[1]) Fontius, hírneves humanista író.

nomine nostro referre. Quare rogamus, velitis his, que nomine nostro relaturus est, fidem indubiam adhibere, et ... dominationem vestram illustrissimam bene valere semper optamus. Datum Bude, secunda die Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo nono, Bohemie vero decimo septimo.

Külczím: Illustrissime domine Elionore de Aragonia Ferrarie etc. ducisse, sorori nostre carissime.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 75.)

181.

1486. június 10. Sforza János milanoi fejedelemnek. Követet küld hozzá.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo et excellentissimo principi, domino Ioanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc., fratri et affini nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Illustrissime princeps. Ad excusandum nos et simul moram oratorum nostrorum ad illustrissimam dominationem vestram pro contracte affinitatis extrema conclusione deputatorum, et item pro certis aliis rebus, misimus ad eandem hunc fidelem nostrum venerabilem magistrum Antonium decretorum doctorem, nuntium et capellanum nostrum, specialem scilicet latorem presentium, qui nonnulla circa promissa illustrissime dominationi vestre referre habebit, quam rogamus enixe, velit eidem plenam fidem adhibere et excusationes nostras sine aliqua animi sui molestia admittere. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum Bude, decima Iunii, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto.

Külczím: Illustrissimo et excellentissimo principi, domino Ioanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc., fratri et affini nostro carissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 109.)

182.

1486. július 1. Fontana Ferencznek, a milanoi fejedelemhez küldött követének. Dsem török herczeg és a nápolyi királynak küldendő segédcsapat ügyében.

Magnifice, fidelis nobis sincere dilecte. Ea, que nobis scribitis, plane intelleximus, et ad omnia illa responderemus, nisi reverendum dominum episcopum Varadiensem essemus iam dimissuri. Verum quia illum de dieta ipsa, quam cum serenissimo domino rege Bohemie instituimus, et ad quam iam de facto . . . respondere per ipsum . . . quem etiam hactenus iam dudum dimisissemus, nisi certe res, quas nuper et illis illustrissimis principibus et vobis detexímus, nos impedivissent. Cum itaque . . . in omnem eventum dimissuri sumus, vobis ille ad omnia scripta et petita atque etiam interrogata vestra respondebit. Verum tamen quantum ad factum Zizimi attinet, vos rogandos duximus, velitis laborare apud principes illos, ut operam dent, quod postquam ad manus nostras devenire non potest, ad manus pontificis non veniat. Ubi autem hortamini, ut subsidium gentium maiestati serenissimi domini regis Sicilie otius mittamus, hoc habete, quod petitas gentes iam misimus, et si plures adhuc necessarie erunt, plures etiam libenter mittemus, et nihil omnino omittemus quod pro illa maiestate necessarium iudicabimus. Per famulum nostrum misimus vobis aliquas expensas, videlicet quadringentos aureos, et missuri sumus propediem plures. Ex Buda, die 1. Iulii, anno domini etc. LXXX. sexto.

Külczím: Magnifico Francisco Fontane, apud illustrissimum dominum ducem Mediolani oratori nostro etc., fideli nobis sincere dilecto.

(Egykorú másolata, mely a ferrarai herczegnek küldetett meg, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 114.)

183.

1486. augusztus 9. Sforza János milanoi fejedelemnek. A pápa ellen indított háború ügyében.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo et excellentissimo Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., fratri et affini nostro charissimo, salutem et prosperorum successuum incrementa. Accepimus litteras illustrissime dominationis vestre et ex illis inter alia, quo in statu sint res serenissimi domini regis Sicilie etc. et qualiter bellum, quod illustrissima dominatio vestra cum populo Florentino adversus pontificis copias cis urbem Romam suscepit, gerit, iuvat et prosequitur, plane intelleximus, unde dominationi vestre illustrissime, que tanto studio et animi ferrore quieti et saluti regis ipsius consulit, eiusque exemplo alios quoque federatos ut opem illi (ut debent) ferendam excitat, animat et inducit, meritas et maiores, quas possumus, habemus gratias, et eiusdem erga regem ipsum benivolentiam et perseverantiam mirum in modum commendamus. Quantum autem ad nos attinet, ubi illa hortatur, quominus nostra illi auxilia iam tandem mittere negligamus, siquidem in armis duntaxat spes pacis locata existit, ad hoc dicimus, quod copiarum partem iam pridem premisimus, et credimus illas iam ad mare non solum applicuisse, verum etiam conscendisse. Missuri autem sumus et reliquam partem, nec quicquam omittemus, quod ad salutem et quietem illius maiestatis spectare rebusque suis conducere arbitrabimur, et eam ob rem tametsi illustrissimam dominationem vestram satis superque ipsius regis et omnium eius necessariorum amore facere perspiciamus; tamen ut illam magis magisque adhuc incitemus, et ultro etiam currenti calcar adiicere videamur, rogamus enixe, velit res illius maiestatis solito et incepto favore prosequi, potissimum cum omnium iudicio (prout certiores reddimur) bonum finem iam sunt propediem habiture. Quod si, prout non dubitamus, dominatio vestra illustrissima faciet, et in tam sancto constantique proposito perstiterit, immortalem sibi

laudem et honorem eternamque memoriam pariet, atque nos et cunctos insuper alios necessarios illius maiestatis, ultra alia conciliate amicitie et fraternitatis federa, plurimum devinciet, super qua re magnificus Franciscus Fontana orator noster, ad quem latius scribimus, plura cum dominatione vestra illustrissima nomine nostro aget, cui eadem plenam fidem adhibere velit. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum in villa Stompfa, nona die mensis Augusti, anno domini MCCCCLXXXVI., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXIX., Bohemie vero XVIII.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo et excellentissimo principi, domino Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., fratri et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milánói állami levéltárban. — Archiv für Österreichische Geschichtsquellen, I/1. 78. — Diplomatiai Emlékek. III. 158.)

184.

1486. szeptember 10. János brandenburgi választófejedelemnek értésére adja, hogy Ulászló cseh király ügyét, ki a római király megválasztásából kizáratván, súlyos sérelmet szenvedett, magáévá teszi.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheym könig etc., embieten dem hochgebornen fürsten, unnserm besundern lieben freundt, herrn Johannsen marggraven zu Brandenburg, des heyligen Romischen reichs erzcamerer und kurfurst, zu Stettin, Pomern, der Cassuden und Wenden herzogen, burggraven zu Nurmberg und fursten zu Rugen, unnser freuntschaft und was wir libs und guts vermogen zuvor. Hochgeborner, besunder lieber freund. Alls wir durch schickung des allmächtigen Gottes uns mit dem durchleuchtigen fursten, unnsern besondern lieben bruder und freund, hern Wladislawen königen von Beheym etc. ains tags her gein der Iglaw vertragen, und allhie umb alle sachen und irrung, was wir derbisher nit

ains gewesen, mit ainander gar und ganz freuntlich und bruderlich veraint sein, uns auch ferner und merer freuntschaft und aynigkayt willen, unnserselbs auch unnser bayder konigreych, lannt und lewt einer freuntlichen verstentnus, aynung und verwilligung veraint haben, hat uns derselb unnser lieber bruder zu handlungen, die wir dosmols mitainander gehabt, under andere in clagswais zu erkennen geben, wiewol er als könig von Beheym oberster des heyligen Romischen reychs kurfurst und ertzschenck, nach ordnung und satzung des reychs, auch nach besag keyserlicher gulden bullen, Romischer konig brieff und ewr vorfarn kurfursten hoher verschreybung, die chur eines Romischen konigs mitsambt andern kurfursten zuthon het, und die bei vermeydung grosser und swerer pene, in denselben kayserlichen gulden bullen begriffen on und ausserhalb eines konigs von Beheym nit beschehen sollt; so were doch sein freuntschafft in nechtsgehaltener wale eines Romischen konigs von Frankfort, von weylandt marggrave Albrechten ewrm vater und den andern kurfursten ausgeschlossen, und darzu als sich geburret het, nit ervordert und beschayden, und hetten aus ir aygen furnemen und on sein wissen die gethan, zu nicht kleinen schimpff und verletzung seiner koniglichen ern und kurfurstenlichem ambts, auch merclichen abbruch und verkleynerung sein und der löblichen cron zu Beheym freyheyten und rechten, dadurch sich der genannt ewr vater gegen im schwerlich verworgt hat, und im nach lawt obgemelter keyserlichen gulden bullen abtrag und widerkerung zu thun schuldig were, welche brieff und sein gerechtigkeyt er uns auch unter augen brengen und sehen liesz, und uns freuntlich bate, das wir in umb des unrechts willen im zugezogen zu abtrag und widerkarung unser hilff und rate mitteilen wollten; und so wir dann die gemelten brieff also gesehen, verlesen, und daraus, war er uns erkennen geben, gar lauter verstanden haben, und vermerckt, dass er in berurtem handel der chur gar unbiller weyse also verschimpfft, und man seiner freuntschafft dorumb, imhalt berurter keyserlicher gulden bullen die pen darin begriffen zu bezale schuldig ist, so ermanen wir euch, alls

ein erben des genanten ewres vaters, mit ernnst freuntlich bittendt, ir wollet euch mit dem genanten unsern lieben bruder den konig von Beheym umb das unrecht im von dem gemelten eurn vater zugezogen, gutlich vertragen und umb die pene im obgemelten keyserlichen gulden bullen bestimbt, on all waygerung und auszug, bezalung, ausrichtung und benugen thun, und die sachen zu weyter handlung nit kommen zu lassen, noch uns damit zu eynichen widerwillen wider euch bewegen. Wann wo es nit beschehe, soll ewr lieb warlich wissen, das wir dem vilgenanten unsern lieben bruder dem konig von Behèym, aus vorgemelter punttnus, auch sunst bruderlicher lieb und freundschafft dermassen verwandt und verpunden sein, das wir in in keinen weg dorinnen verlassen mochten, sunder wurden auff sein ersuchen im unser hilff nach allem unsern vermogen darstrecken, und mitsambt im weyss und weg furnemen und erdencken, und dorinnen nit feyrn, damit das so im zu unrecht bescheen ist vergleycht, und im die pene, was im der nach besag vielgemelter keyserlichen gulden bullen gepurt, dannoch bezalt wurdt. Wir versehen uns aber, ir werdt es darzu nit komen lassen. Geben zu Iglaw am sontag nach unser lieben frawentag nativitatis, anno LXXX. sexto, unsers reychs der Hungerischen im neun und zwenzigsten und der Beheymischen im achtzehenden jaren.

Ad mandatum domini regis.

(Minutoli: 227.)

185.

1486. október 23. Sforza János milanoi fejedelemnek. Örömét fejezi ki a békének Olaszországban helyreállítása fölött. Jelenti, hogy Ulászló cseh királylyal szövetségre lépett.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo et excellentissimo principi domino Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc. fratri et affini

nostro charissimo, salutem et prosperorum successuum incrementum. Litteras illustrissime dominationis vestre, quas ad nos proxime dedit, grato admodum et iocundo animo, utpote plenas letitie et hilaritatis accepimus; significabant siquidem flammam illam longe lateque serpentem et bellum superiore anno a summo pontifice contra serenissimum dominum regem Sicilie patrem et socerum nostrum charissimum, illius confederatum temere susceptum, quo non modo ipsa paterna maiestas, illustrissimaque dominatio vestra ac eius illustrissimi federati, verum etiam universa Ithalia flagrare videbatur, prorsus extinctum esse, et finem pace iam confecta illi impositum esse, que res quantam utilitatem utrique parti attulerit, quantum denique honoris augmentique ad illorum statum ex ea concordia additum sit, credimus illustrissimam dominationem vestram secum quandoque reputare, et pro suo alto et profundo consilio pulcherrime considerare. Nos certe, tamquam de re bonoque communi vehementer letati sumus, pacemque post tantos motus iam tandem secutam esse libenter audivimus, et illius auctores apprime commendavimus, Deo autem optimo imprimis gratias egimus amplissimas. Nam quemadmodum bellum illud cum maiestate paterna et illustrissima dominatione vestra eiusque federatis commune nobis esse semper duximus et socii ad illud gerendum semper esse voluimus, partem siquidem copiarum nostrarum pro communi nostra defensione hostiumque tenore, ut debuimus, iam pridem premiseramus, ita pacis iam confecte et concordie secute letitiam cum illustrissima dominatione vestra communem existimamus, et cum ea de tam felici optataque pace nobis quoque gratulandum esse censemus; cui de sua in nos charitate hocque nobis gratissimo admodum nuntio meritas, ut par est, habemus gratias, potissimum quod illa inter alios nostros illustrissimos necessarios et federatos de pace confecta subito nos certiores reddere ac novo quodam genere letitie afficere dignata fuerit. Quibus omnibus de rebus orator ille noster, quem ad illustrissimam dominationem vestram mittere iam pridem instituimus, et quem sumus iamiam ad eum missuri, latius coram illi loqui habebit, longioreque sermone hanc animi nostri gratula-

tionem eidem illustrissime dominationi vestre exponet. Verum ut illam nos quoque ab hac parte aliqua voluptate afficiamus, et simul pro novis nova reddere parque pari quodammodo referre videamur, significandum duximus, quod cum serenissimo domino Wladislao rege Bohemie, fratre nostro charissimo his proximis diebus conveneramus, prout nos conventuros per plures nostras illustrissime dominationi vestre significasse meminimus, quocum inter alia multa bona, que conclusimus, percusso federe, strictissimam inivimus amicitiam, fraternitatem et intelligentiam, ita quod a modo nobis utrisque unum velle et unum nolle fiat, adeoque uniti sumus, ut pene unus homo videamur. De qua etiam re prefatus orator noster, quem, ut premisimus, iamiam ad eam una cum oratore christianissimi domini Francorum regis, qui his diebus ad nos venerat, missuri sumus, plura eidem dominationi vestre illustrissime iussu nostro narrare debebit. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum in Reecz civitate nostra Austrie, XXIII. Octobris, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo sexto, regnorum autem nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo nono, Bohemie vero decimo octavo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo et excellentissimo principi, domino Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., fratri et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Archiv für österreichische Geschichtsquellen. I/1. 79. — Diplomatiai Emlékek. III. 195.)

186.

1486. október 30. VIII. Incze pápának. A feldsbergi ferenczrendi zárda reformálása ügyében.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Est in Austria parte ditionis mee ad oras regni Bohemie, et ea quidem, ubi damnabilis illa heresis Rokeczana plurimum

viget, monasterium fratrum conventualium ordinis sancti Francisci in oppido Weldsperg Pathauiensis diocesis, quod oppidum pertinet ad fidelem et subditum meum, magnificum Christoforum de Lyechtenstain. Et quamvis monasterium hoc tempore sue fundationis per progenitores ipsius Christofori et in edificiis, et alias fuerat satis opportune provisum, tamen iampridem fratres in eo degentes, vel propter vicinam heresim, vel alias utcunque, adeo sunt facti dissoluti, secularibusque vanitatibus dediti, ut perditionis potius, quam religionis videantur esse sectatores. Nam et monasterium per eos pene desertatum est, et populus christianus visa eorum vita huiusmodi dissoluta, elemosinam, quam primitus ex antiqua dispositione solebat eis deinceps elargiri, detractat. Ceterum monasterium est in loco satis opportuno, que omnia, nisi provideatur, locum hunc faciunt vehementer Christi fidelibus esse suspectum. Quare non tam precibus ipsius subditi mei permotus, quam amore religionis christiane, quam ludibrio pravitatis heretice labefactari nephas esse ducerem, incitatus, supplicandum duxi beatitudini vestre, orans eandam et deprecans, dignetur monasterium hoc ab huiusmodi suspicionis discrimine vel potius periculo apostolica providentia et auctoritate liberare, atque remotis dictis divagis et dissolutis monachis, monasterium ipsum fratribus minoribus eiusdem ordinis sancti Francisci de observantia iuxta eorum ritus et regularia instituta in perpetuum licite conservandum et tenendum, constitutionibus et ordinationibus apostolicis ac statutis et consuetudinibus monasterii et ordinis predictorum etiam iuramento firmatis non obstantibus quibuscunque, cum clausulis opportunis et consuetis, pro divini cultus augmento et tutiori religionis christiane in illis terminis conservatione dare et concedere de gratia speciali, atque concessa huiusmodi et donata per ordinarium Pathauiensem, sive eiusdem officialem et locumtenentem Wienne facere quam gratiosissime executioni demandare; qua in re et ordini sancti Francisci, et fidei christiane atque inprimis desiderio ipsius Christofori et meo plurimum consulet beatitudo vestra, quod ab eadem fidelibus servitiis meis promereri studebo. Quam altissimus conservare digne-

tur incolumem et felicem pro regimine ecclesie sue sacrosancte et augmento. Datum in castris exercitus mei sub obsidione civitatis Egemburg, penultima die Octobris, anno domini MCCCCLXXXVI., regnorum nostrorum Hungarie etc. anno XXVIIII., Bohemie vero XVIII.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc.

Ad mandatum domini regis.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, patri et domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 368. — Monumenta Vaticana. E. CLXXXIII.)

187.

1487. január 13. Sforza János milanoi fejedelemnek. A váradi püspököt küldi hozzá követül.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Illustrissimo et excellentissimo principi domino Ioanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc. fratri et affini nostro carissimo, salutem et felicium successuum incrementa. Illustrissime princeps. Mittimus ad dominationem vestram, prout nos missuros frequentibus litteris nostris significavimus, fidelem nostrum, reverendum dilectum in Christo patrem dominum Ioannem episcopum ecclesie Varadiensis, cancellarium, consiliarium et oratorem nostrum, plena nostra fulcitum facultate, qui nostro nomine nonnulla eidem dominationi vestre illustrissime referet, quam rogamus et hortamur enixe, velit omnibus relatibus suis plenam et indubiam fidem perinde ac nobis ipsis prebere, sicuti et mos suus et mutuus inter nos amor et coniunctio tam arctissima exposcunt. Eandem dominationem vestram illustrissimam bene et feli-

citer valere semper optamus. Datum in arce civitatis nostre Viennensis, XIII. Ianuarii, anno domini MCCCCLXXXVII.

Külczím: Illustrissimo et excellentissimo principi, domino Ioanni Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Mediolani etc. fratri et affini nostro carissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 248.)

188.

1487. február 2. Aragoniai Eleonora ferrarai herczegnönek. Felhívja, hogy férjét beszélje le tervezett zarándokolásáról Spanyolországba.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissime domine Eleonore de Aragonia ducisse Ferrarie etc., sorori et consangvinee nostre carissime salutem. Accepimus et quidem non sine grandi admiratione, quomodo illustrissimus ille dux, dominationis vestre coniux amantissimus noster vero amicus et consangvineus, voti emissi persolvendi gratia, ad sanctum usque Jacobum . . . decrevisset, cuius in hac parte propositum nobis vehementer profecto displicet, vehementerque illud improbamus. Quare hortati sumus cum et per litteras, et etiam per medium huius magnifici Francisci de Palude, presentium latoris, ut ab eiuscemodi proposito impresentiarum abstineat, et ad rem illam perficiendam aliud tempus . . . Quamobrem rogamus dominationem vestram illustrissimam, velit etiam illa nobis hac in re assistere, et ipsum dominem ducem hortari et inducere, ut consilio nostro acquiescat. Circa quam rem plura prefatus Franciscus de Palude dominationi vestre illustrissime nomine nostro referet, cui rogamus velit eadem plenam et indubiam fidem superinde ac nobis ipsis adhibere. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum in castris sub obsidione civitatis Nove Australis, secundo die Februarii anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo septimo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissime domine Eleonore de Aragonia, ducisse Ferrarie etc., sorori et consangvinee nostre carissime.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 253.)

189.

1487. április 18. Nürnberg városának. A nürnbergi birodalmi gyülésre egybehívott birodalmi fejedelmeket és városokat fölkéri, hogy ellene a császárnak segítséget ne ajánljanak meg.

Commissio propria domini regis.

Mathias von Gotss gnoden czu Hungern vnde Behem konig etc. Ersamen weyzen bsunder lieben. Wyr haben vornomen, wie die keyserliche maiestat abermals eynen tag czu Nurenberge mit des heiligen romischen curfursten vnd ffursten unsern gutten frunden, euch unde gemeyner besammelunge des reichs undertanen, zu halten furgenomen habe, unde der menunge sey sich als vormals auch bescheen ist obir uns zubeclagen, unde von euch widder uns abirmals hulff und ebeystandt czu erforderen unde zubitten. Nu haben yr aws vorigen unsern schriften, dy wyr zu viel malen an euch unde andere ins reich haben ausgeen lassen, ursache des kriges, darumb wyr dan seyne erbland bekregen, ane tzweiffel guder maes wol vornomen, auch doneben unsér erbieten unde begernn, uns kegen sollich seiner clage unde vorvngelimphunge zo er kegen uns setzet, undè durch dy er euch in uns zu furen unde aufzubrengen in steter ubung ist zuuorheer, vorantwertunge, unde entschuldinge komen zulossen, dié wyr dan durch unsere treffliche botschaft auf vorgehalten tage zu Nurenberge, wo dy dorzu mit gelayte vorsehen undè gelossen weren, vor den curfursten unde ffursten unde vor euch haben thuen wellen. Sollichs hot uns aber, wywol keynen heyden adir ungelobigen, wol er des begeert hette, das nit vorsaget were, nicht gedeyen noch wedderfaren mege, seyn des von seynen rethen unde den uff demselben tage zu Nurenberge gesamelt waren, vorczegen, widder alle

vornunft vnde billikeit darzu nicht gelassen, unde im obir das alles dan noch hulff widder uns gegeben wurden, das wyr uns doch sollichen erbieten noch nit vorseen hetten, unde ane tzweyvel, wy wyr in unser antwort vorhort unde bescheen were, dy wile dan nicht alleyne dy naturlichen unde cristlichen beschreben, sunder ouch alle andere geslechte rechte vnde gesetze wellen, zo imand sich czuvorantwortung erbeuth unde dy thuen wil, das der dor zu gelossen unde im sollichs nicht vorsaget werden sulle. So moget yr wol ermessen, wy gar unpillig uns das abgeslagen ist, das ouch widder gotlich unde menschlich recht were wo dy curfursten, fursten unde yr vff seyner keyserlichen wyrde ersuchen uber sollichs unser erbieten unde unser unvordert, euch widder uns in ichte begeben unde furen lassen wurdet unde ist demnoch an ewer weysheit unser fleysige bete unde begeer, ab seyne keyserliche wirde uff gemelten tage, adir sust vor den curfursten, fursten, euch unde vor anderen des reichs undertanen icht clage widder uns setzen unde furen, unde uns vor vngelimpfen adir jenich hulf adir beystand wydder uns von euch begeren, adir ersuchen wurde, ir wollet zu voran der billikeit nach, unde egemelte ursach unde unser erbieten angezeen, seyner begeer unde anmonung keynen geloben noch stat geben, noch euch zu keyner hulff noch widderwertikeit widder uns als den, der das heilige Romische reiche allweg vorogen in eren unde wirden gehalten unde do mit nichtes dan liebe unde fruntschaft zuthuende hath, bewegen lassen; sunder mit sampt in darane seyn unde vorfugen, das wir in unser antworte unde kegenrede, dy wyr widder seyne wirde, clage unde furgeben haben, vorhort werden, der wyr dan durch unser treffliche botschaft vor in vmb ewer weysheit daselbst zu Nurenberge adir anderen enden, dor uns des stadt gegeben werd, zo sy noch notroft mit geleyt dor zu vorseen werden, aus moren reddelichen unde gegrunten ursachen der mass zuthuen wissen unde thuen wellen, dass yr unde menniglich aus scheynbaren antzegen zeen unde erhennen salt, dass wyr widder seyne keyserliche wirde nicht anders gethaen haben unde thuen, das was uns seynes selbes egene brive

unde segil, dy wyr von im haben zugeben unde erlouben. vnde wyr rechtlichen wol thuen mogen, ir ouch denselbten ursachen nach, euch widder uns zubeweghen unde auffbrengen zulassen, nicht stat geben werdet. Gantz ungetzweyfeldt ir werdet mitsampt anderen der billikeit nach dy sachen also bey euch erwegen unde furnemen, dass wir widder gleich unde pillig nicht belestigt werden. Das wellen wir in gunst unde gnaden umb ewer weysheit beschulden. Geben im velde vor der Newnstadt, am mitwoche in osternern, anno etc. LXXXVII., unsers reichs des Hungerschen im dreysigsten unde des Behemsschen im achzehenden jaren.

In simili forma scriptum est omnibus civitatibus hic vocatis, similiter orincipibus unicuique, mutatis tamen mutandis.

(Egykorú másolata Danzig város levéltárában.)

190.

1487. július 1. A német választófejedelmeknek. Felkéri őket, hogy közbenjárásukkal a császárral fenforgó viszályok kiegyenlítésére törekedjenek.

Wir Mathias von Gots gnaden zu Hungern und Beheym koningk etc., entbieden den hochwirdigenn unnd hochgebornen unnsern besundern lieben frunden des hilgenn Romischenn richs kurfürstenn zu Nurremberg versamblt unser fruntschaft unnd was wir liebs unnd guetz vermogen zuuor. Ewer liebe schrift unns ytzt zugeschickt hauen wir nyt myt kleynen begirden unsers gemutz, nach dem wir der guyt zyt van vch wartende gewesin sein unnd langst gerne verstannden hetten, vernomen und na dem wir ye unnd ye als ir wist anders nyt dan was recht, billich unnd cristenlich ist, begert hauen unnd auch noch anders willens nyt sein; so begern wir an ewer liebe abermayls myt allem sunderm vliss, ir wullit, ewern fruntlichen erpietten nach, den sachen noch also nachgedenckenn unnd soliche wege unnd myttel dair ynne suchen unnd furnemen, das unns was glich unnd billich yst, veruolge unnd wir der abkomen.

Das wullen wir umb euch unnser sunder liebe frunde frundlich gerne beschulden. Geben im felde fur der Nuwenstat am sondag vur visitationis Marie, anno etc. LXXXVII. unnsers Richs des Hungerschen im XXX-ten und des Behmischen im XVIIII. Jarn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

Külczím: Denn hochwirdigenn unnd hochgebornn fursten vnnsern besundern lieben frunden des hilg-n Romischen richs churfursten geistlichen unnd weltlichen ytzt zu Nurrmberg versamblt.

Ezen levélre a választófejedelmek 1487. július 15-ikén a következő választ adták:

Unnser fruntlich dinst zuvor. Durchluchtiger konigh, hochgeporner furst, lieuer her unnd frundt. Es yst letzt van wegen des reichs kurfursten hie versamblt ewer koniglichen wirde geschriuen, die yrrungh zwischen der kayserlich maiestat eyns und euwer liebe anderteyls antreffende, unnd uns uff heut schrifftlich antwurt van ewer liebe uber antwurt myt meldungh wie das ewer liebe ye unnd ye nyt anders begert hauen, dan was recht, billich unnd cristenlich yst, unnd ewer liebe auch noch nyt anders willens sey; myt begern, das wir unnserm erpieten nach den sachen noch also nachgedenckenn und soliche wege unnd myttell darynne suchen dar ewer liebe veruolge, was glich unnd billich ist etc. Daruff hauen wir bey der kayserlich maiestat ferrern handelen gehabt, auch diese ewer liebe antwurt zuerkennen geben und van seynen kayserlich gnaden soliche meynung unnd erpietten verstanden, das sine kayserlich gnade fur und nach solichen kriegen unnd aufruren keyn ursach geben habe auch ungern thun wult unnd ob ewer liebe ytz gegen seyne kayserlich maiestat vermeynt hett, wult sine gnade recht unnd billicheyt nye geweygert haben, und yst sine kayserlich maiestat noch erputig die sachen zusschen sinen kayserlich gnaden unnd ewer konniglichen wirden zuuerhore unnd rechtuertigkeyt komen zu lassenn; also das ewer liebe: de thait[1]) zuuore abstelle unnd hait sine kayserlich maiestat

[1]) »that« = háború.

angezeigt auff des reichs churfursten unnd furstenn *(tag)* fur den vorgemelter mass die sache handellen. Solichs haben wir ewer liebe im bestenn nyt verhaltenn sunder verkunden wollen, des wissen zu haben dan was wir der sachen zu gudem handeln unnd thun mochten, weren wir gutwillich. Geben zu Nurrmberg under unserm Bertholtz ertzbisschoffs zu Mentz ertzcantzlers, Friederichs hertzogenn zu Sachsen ertzmarschalcks unnd Johannes marggrauen zu Brandenburg ertzkamerers etc, churfurstenn secretis, uff sondach na sanct Margarethen dag, anno etc. LXXXVII-mo. Des hilgenn Romischen richs churfurstenn hie zu Nurrmburgh versamblt.

Külczím: Dem durchluchtigenn hochgebornen furstenn, hern Mathias zu Hungern unnd Beheym konigh etc., unserm lieben hern unnd frunde.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

191.

1487. július 29. A német birodalom választófejedelmeinek. A császár vádjai ellen igazolja magát. Késznek nyilatkozik, hogy a választófejedelmek gyülésére követeket küld.

Wir Mathias van Gots gnaden zu Hungern und zu Behem konig etc. entbieden den hochwirdigen und hochgebornen fursten unsern besunder lieben frunden, des helgen Romischen richs kurfursten geistlichen und weltlichen, unser fruntschaft und was wir liebs und guts vermogen zuuor. Wir haben ewer lieben schrieben uns itzunt gethan [1]) vernomen und als ir darine meldet, wie ir of unser nechste schrifte bie der kayserlich maiestat ferrern handell gehabt unser antwort zuerkennen gegeben und van ime sulich meynong und erbieten verstanden habt, das er uns vor und nach solchen kriegen und aufruren khein ursach gegeben habe, auch ungerne thun wolt etc. Zwiuelt uns nit, ewer liebe haben gut wissen, das wir van anfang unsers regi-

[1]) A megelőző szám alatt.

ments uns also gehalten, das wir an ursach khein cristen mynsch nie bekriegt, sonder nu lang ziet her zu beschirmong cristenlichs glaubens, unsern krieg auf die ungleubigen und feindt Gottes gewendt haben, den wir auch und nit liebers, wa wir van ime nit grosslich zu aufrure bewegt weren, fur und fur uf sie geubt hetten; die wile wir aber bie ime wie woll wir uns zu aller fruntschaft und gutem albege gegen ime erboten haben, ye und ye veracht gewesen, er uns auch vor solhen aufruren ob zwain malen van dem cristenlichen vornemen durch sin ansuchen gewendet hait, unsern landen und lewten durch di sinen vill merglicher eingriff mit nam, raub und meniger ander beschedigung zugefugt und durch ine gestattet, auch uns sin verschribongbrieue und siegell nit volzogen sin, wie woll wir in meniger malen durch unser treflich rethe und botschaft umb wendung abtrag und volziehung derselben ersuicht, aber auf solhes van ime nie kein antwort haben erlangen mogen, dan aufs letzt, als wir den probst van Presburg ob ainem halben jare daruf wartend an sinem hoff hetten ain solche: wa die seynen uns ein hun nemen, hetten ime die unsern vor eyn ochsen genomen; sein wir, so er di bescheydigung unser lande und lewt nit abgestalt die vor und vor unaufhorlich hait uben laissen, uns auch die inhalt siner brieue und siegell verzogen und auf hutigen tag nit volstreckt hait; durch in als ir selbs versten mugt genoitdrangt und geraytzt das loblich vornemen weder die ungleubigen, das wir ob allen dingen am liebsten geubt hetten, abermals zuruck zustellen und die gegenwer wiewoll wir dergar vill lieber wa wir eynichen guten willen ader fruntschaf inndert von ime hetten erlangen mugen, weren vertragen gewesen, gegen ime zu nemen. Als wir ewern lieben wo wir auf unser vorig erbieten zuverhore gelassen weren, lautter hetten mogen zuversten geben und nach so uns darzu stat geben wirt gruntlich vernemen werdet. Dan als ir wieter in siner antwort anzeigt, ob wir ichts weder ine vermeynt hetten wolt er recht und billigkeit nie gewaigert haben und sie noch erbutig die sachen zuschen sein und unser zuverhore und rechtuerdigung

komen zu laissen, also das wir die that zuuor an abstellen und zaigt deshalben an, auf veh des richs kurfursten etc. mugen ewer liebe auch woll verstehen wa er uns billigkeit und das so er uns zuthun schuldig gewesen ist nit gewaigert, das nit noit gedain hette, und also ine die sache zu schicken und gewalts mit gewalt zuerweren, so habt ir auch vormals verstanden, das wir je und ye begert haben uns gegen siner clag und vervnglimpfung zuverhore und entschuldigung komen zu laissen, wiewol uns das abgeslagen ist und wir darzu nit haben komen mugen; so sin wir doch willig, das noch zu thun, wa ir uns deshalben an gelegen ende tag darzu benennet und unser rethe, die wir darzu schicken werden, mit genugsamen gelait dem ausszuwarten und weder umb bis an ir sicher gewar zu komen versehet, ungeziuelt so uns des stat geben wirdet, ewer liebe werden vernemen, das wir allen glimpfen gesuecht, und was wir gegen ime vorgenomen, das wir das nit an gross ursach, sunder als darzu geraitzt billig mit fug und recht gethan haben, dan der that halben, nach dem er die so stumpff und kurtz setzt, konnen wir die abzustellen nit verstehen und verkundigen ewern lieben, das darumb damit ir des alles bis uf unser verrer entschuldigung und verantwortung wissen habt, wa wir auch denselben ewren lieben fruntschaft und guten willen zu bewiesen wissen, thun wir gerne. Geben zu Murzuslag, am sondag na Jacobi, anno domini etc. LXXXVIIo., unser riche des Hungerischen im drissigsten und des Behemschen im nuynziehenden jaren.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

192.

1487. augusztus 15. Albrecht szász herczegnek. Válaszol hadüzenö iratára.

Wir Mathias von gottes genaden zu Hungern und Behcim kunig und hertzoge zu Österreich etc., euch dem hochgebornen fürsten herrn Albrechten, herczogen zu Sachssen, lanndgraven in Doringen und marggraven zu Meissen etc. Wir haben zwar ewer schreiben uns yecz zugeschikt, der ains aufsagung der lehen so ir von uns habt, das annder ewr absag innhelt, vernomen, und befrömbden uns die sovil destmer, ye mynner in des zu uns ursach habet. Wann berurter lehen halb, auch das ir sunst durch verschreibung fruntlicher ainung und verstenntnuss durch Nikeln von Kökericz, als ir wisst, zwischen unnser beslozzen und gemacht verwont gewesen seit und wir euch allczeit was ew zu wolgevallen und lieb hat sein mugen fruntlich gern beweist haben, ir auch ursach des kriegs den wir vider den Roemischen kaiser durch vil unnser schrifft genugsamlich bericht seyt, hetten wir uns billich ains solher destmynner zu ew versehen etc. Nu als ir zu ursach darynne meldet, ermanung und ervordrung von kaiserlicher maiestat der phlicht damit ir der und dem Roemischen reich verbunden seit, auf das wir in und das heilig reich ubermenig sein gleich und billich erbieten, so er uns sol getan haben und wir nit aufgenomen hetten, bekriegen und beschedigen solten, ist euch und meniglich wissent, das wir das heilige Romische reich nie beleidigt noch bekriegt noch ungern tun wolten, sonnder haben das und seine curfursten und fursten als unnser besonnder lieb bruder und .unde alleczeit geeret und vor augen gehalten, weren auch wo wir von im seine erbliche lannde zu bekriegen ni groslich geraizt und geursacht weren, vil liber in fruntschaft und ainigkeit mit im beliben, dann uns sein zu weren, so er uns aber unaufhorlich beschedigung aus seinen lannden in unnser konigreich getan und uns dadurch zu mermaln vom krieg den wir zu beschirmung unnsers glau-

bens wider die veinde cristenlichs bluts mit trewer und steter ubung gefurt haben, abwenndig gemacht und darzu bracht hat, das wir den haben muessen ruen lassen, uns auch sein brive und sigel und das so er uns zu tun gewesen ist von im nit gehalten noch volzogen, sonnder wiewol wir allzeit allen glimpff aufs gutigist an in ersucht haben, wir ye lennger ye mer mit menigerlay unbillicher weise, der wir uns zu vilmaln gegen euch und anndern unsern lieben frunden des heiligen Romischen reichs curfursten und fursten ab ime erclagt haben, unaufhorlich belestigt seinn und uns von im das unnser nit hat gedeihen mugen, haben wir uns als darzu von im notgedrangter gewalts mit gewalt wiewol wir des vil liber weren uberhaben gewesen, erwern mussen, das er uns auch als ir meldet um das, so wir wider in haben, gleichs und billichs erboten hab und wir es nit aufnemen hetten wellen, wissen wir nit, das er sich solichs, wiewol wir es offt an ine ersucht haben, und das alles gern von im aufgenomen hetten, nie erboten hab aber landkundig und allen des heiligen reichs curfursten und fursten ist wissentlich, das wir uns berurten und ander unbillicher zusagung und unrechts der er sich ye und ye wider uns geflizzen, gegen in offt erclagt und sy menigermal daz wir auf sein verunglimphung, so er vor in uns hinnderruks getan hat, zu verhor und verantwortung gelassen wurden, ersucht und gebeten haben, das alles uns aber von im und ine, als ob sy got und wir der tewfel weren, nie hat gedeihen mugen, sonnder wider alle recht und billichait so doch got auch den tewfel ye zuczeiten verhort hat, versagt und abgeslagen ist, und so ir dann uber solichs alles unnser feind worden seit und zusambt obgemelter belestung uns wider got und recht zugefiegt, der noch mer auf uns zu legen willen habt, muessen wir es beschehen lassen und zuvoran got den almechtigen und unnser gerechtigkeit zuvor genomen, hoffen wir uns durch sein hilf und gnade ewrs furnemens, des ir euch mutwilliglich gegen uns verfangen habt, auch aufzuenthalten, und etwa darumb wirdige vergleichung zu geben. Geben vor der Newnstat an unser lieben fraunstag assumptionis, anno domini etc.

LXXXVII-mo, unnser reiche des Hungrischen im dreissigisten und des Behemischen im newnczehenden jaren.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

193.

1487. augusztus 18. Albrecht szász herczegnek. Szemrehányást tesz azért, hogy hadüzenő iratának átnyújtása előtt megindította az ellenségeskedéseket.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungernn und Beheim kunig und herczog zu Osterreich, euch dem hochgebornen fursten, hern Albrechten, herczogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen. Auf ewer fehd und aufsagung der lehen, di ir uns getan habt, haben wir euch durch annder unnser brieve antwort tan. Ee uns aber dieselben ewer brieve zukomen und uberantwortt seinn, habt ir di ewern zu belegung unnser slosser und auf unnsern schaden geschikht, mit welhem gutin fug und zimlicheit das bescheen ist, mag ain yeder merkhen, wann wer ain solhs von ainem herrn von Hungern gescheen, wurde in allem reich davon geredt, so es ainem fursten des reichs ain lob und recht ist. Geben zu der Newenstat am sambstag nach assumptionis Marie, anno etc. LXXXVII. unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten, und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

194.

1487. augusztus 31. Albrecht szász herczegnek. A császár ellen indított háború jogosultságát fejtegeti.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungernn und Beheim kunig und herczog zu Osterrich, dem hochgebornen fursten herczog Albrechten von Sachssen, lanndtgraven in Doringen und marggraven zu Meissen. Wir haben auf unnser nechste schrifft euch getan ycz widerumb von euch antwort empfanngen die meinung innhaltend, als ob ir euch mutwilligs kriegs gegen uns nit verfanngen, sunder wes ir euch angenomen habt, sey aus pflichten und gehorsam der keiserlichen maiestet und auf bete der curfursten und fursten zu ere gutem und enthalltung des heiligen reichs und Dewtscher nation, nachdem alle seine erblannde dem Romischen reich on mittel vorwant sein und er sich in allen sachen zugleich und recht auf sy erboten hab und wir das nit sullen angesehen haben, bescheen. Nu haben wir nit zu ainem, sunder menigemmal nit allain euch sunder allen des reichs curfursten und fursten durch unser schrifft ursach unnsers kriegs und das vir den nit wider das heilig reich oder Teutsche nation, sunder wider seine erblandt nach innhalt seiner brieve und sigel, die uns dann den erlauben und zugeben, billich und rechtlich furen. Entdeckht uns auch dabei erboten dieselben ursachen und das wir laut egemelter seiner brieve and sigel, des so wir wider in tun recht und gut macht haben, und uns ain solhs zu tun wol zimbt vor ewer aller gegenwurtigkeit auch muntlich zu erzellen und beyzubringen, daz ir nit allain des, sunder das auch seine annder verschreibung unnder mererem innhalten, was wir ob er uns als bescheen ist nit halltein wider seine erbland mit der tat furnemen und tun wurdenn, daz damit wider die bericht, vertrag und ainigung, zwischen unns vormals gemacht, nit getan sey hett waren schein und anzaigen mugen haben, das uns nit hat mugen gedeihen. Dieweil wir dann des wider alle billicheit verzigen sein unns zimlich und gleich erbieten abgeslagen

und on alle ursach hilff wider uns zugesagt ist, ir euch auch der hawbtmanschafft, uber das ir des alles wissen gehabt angenomen und uns darauf entsagt habt, mag nyemands annders vorsteen konnen, das auch bei uns nicht annders erfinden, noch achten dann, das es aus mutwillen on alle not und ursach, so wir wider des Romisch reich, des ir ain glide seit, auch euch, nichts zu tun gehabt, sunder uns allain seiner verschreibung gehallten und der innhallt nachgefaren haben bescheen sey, das wir dann mussen got bevelhen und also bescheen lassen. Dann als ir weiter meldet, wie wir vor des reichs curfursten und fursten, in die er zu gleich und recht gewilligt hab, mit im nit haben steen wollen, des sein wir als ain freyer kunig von Hungern, der dem Romischen reich nit underworffen ist, und den krieg als ain kunig von Hungern und nit als ain kunig von Beheim furet; uber solh brieve und sigel die uns als vorgemelt ist zu geben, daz wir ob wir seine erblannd lautt derselben bekriegen wurden, wider in noch den fride bericht und ainigung vor zwischen unns gemacht, damit nichts verbrechen sullen noch mugen, wir auch unverhindert diss kriegs in demselben frid und vertrag gegen im noch steen und uns nichte mit im vor in noch anndern zusteen wissen nit schuldig gewesen, der wir uns auch noch hallten und nit begeben wellen. Als ir auch vormaint, das so ir gegen uns furgenomen und getan habt mit eren wol wissen zuverantworten mit mererem innhalt desselben artikels etc. tut auf das mal nit not, dargegen vil widerschrifft zu tun, dann so vil wo ir euch des entreden mugt, gonnen wir euchs wol und sehens gern. Geben zur Newenstat, an freitag vor Egidii, anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

195.

1487. szeptember 6. Estei Hercules herczegnek. Ajánló levél.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque etc. rex duxque Austrie, illustrissimo principi et excellentissimo domino Herculi duci Ferrarie etc., amico et affini nostro carissimo, salutem et prosperorum successuum incrementum. Magnificus Jacobus Accaiolus civis Florentinus, quem ex omnibus his nobilibus clarisque viris ex cetera multitudine prestantissimum, qui cum illustrissimo domino Hippolyto archiepiscopo Strigoniensi, communi nostro filio, ad nos usque venit, nobis mirifice placuit, et quem propter singularem integritatis . . . item humanitatem et prudentiam, ceterasque preclaras animi sui dotes, quos pre se fert, libentissime certe vidimus, et inter . . . carissimorum e vestigio connumeravimus; is autem cum impresentiarum ad illustrissimam dominationem vestram . . . tametsi ipsum commendationem nostra . . . agnoscamus, quandoquidem etiam illi, propter prefatas virtutes et merita . . . ac nobis carum existimamus tamen propter nostre . . . erga eum testificatione, ipsum illustrissime dominationi vestre per has nostras commendamus, . . . velit nostre . . . causa . . . hominem ex eo carissimum habere, et quidem taliter, ut commendatione nostra aliquem . . . Magnifico oratori vestro domino Cesari Valentini nonnulla dedimus in mandatis . . . velit illi plenam et indubiam fidem prestare. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum (apud Novam) Civitatem nostre Austrie VI. die Septembris anno domini MCCCCLXXXVII.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. VI. 336.)

196.

1487. szeptember 9. Albrecht szász herczegnek. Egy hadi fogoly ügyében.

Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzog zu Osterrich etc. Hochgeborner furst. Als unnser diener und lieber getrewer Wilhelm von Milen ewer gefanngner und bis auf den schirstkunftigen sand Michels tag getegt ist, haben wir im auf botschafft, die ir uns bei im getan habt, unnser antwort euch muntlich zu sagen bevolhen, deshalben wir in hirmit zu euch schikhen, darneben gutlich begerende im bis auf den schirsten sand Marteinstag lennger teg zu geben, dessgleichen sol euch ain solhs von uns, wann wir darumb irsucht, auch nit versagt werden. Geben zur Newnstat, an suntag nach unnser lieben frawen tag nativitatis, anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Ad mandatum proprium domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

197.

1487. szeptember 14. Albrecht szász herczegnek. Késznek nyilatkozik vele Waidhofenben személyesen találkozni.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterreich etc., dem hochgebornen fursten herrn Albrechten hertzogen in Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggrafen zu Meissen. Als ir uns durch Bernharten Karlinger auf furhaltung, so er von unnsern wegen an euch getan hat, widerumb zu emboten habt, wie daz euch wol gemaint sey mit uns zusamen zu komen, so wir euch dartzu nur stat und tag benennen, wil uns demnach gevallen, uns zu Waidhofen an der Ybbs auf den schirstkunftigen montag nach sand Michels-

tag bey euch zu finden, allda mit euch aus den sachen weiter gutlich rede und hanndlung zu hallten. So euch dann solhs auch gevellig ist, das wollet uns durch ewer schrifft berichten uns darnach wissen zu schikhen. Geben zu Newenstat, an des heiligen crewcz tag exaltationis, anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im dreissigisten und des Behemischen im newnzehenden jarenn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

198.

1487. október 1. Albrecht szász herczegnek. A tervezett összejövetel meghiusulásáért rá hárítja a felelősséget.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterrich etc. dem hochgebornen fursten herren Albrechten hertzogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggrafen in Meissen. Als uns auf unnser nechstes schreiben von euch geantwort ist, auf meinung, daz ewer gemute, nachdem ir euch, wie ainem hertzogen von Sachssen gegen ainem kunig von Hungern zustet, wol zu hallten wisst, nit des willens als wirs versteen gewesen sey, sunder wie ewer vorigs schreiben gemeldet hab, daz ir willig weret in aigner person zu uns zu komen, were aus guter ursach in hoffnung, solh zusamenkomen cristenlichen glauben dem Romischen reich und unnserm kunigreich Hungern vil guts getan hett bescheen und woltet ansynnen des hanndels und satzung der malstat, so die henndler und schrifften wo es zu rede komen sollte das wol ercleren wurden uns zu eren unangefochten lassen, wie dann ewer schrifft solhs mit mereren worten begreifft, haben wir vernomen. Nu wisst ir wol, was durch uns in den sachen getan und verwilligt, daz solhs nit aus unnser selbs anmutten, sunder auf Karlingers werbung und ersuchen, so er von ewern wegen an uns getan hat, des er uns auch wo es auch zu rede komen bekenntlich sei und onlangen steen wurde,

und wir auch ungefochten lassen wellen bescheen ist, wo demselben nach die volge an euch nit erwonnen hette und die sachen hernach dermassen, daz unnser damit nit geschimpft gegen uns gesucht were, sollte was guts cristennlichem glauben des wir lanng zeit ain aufenthallter gewesen sein und noch, auch dem reich und unnserm kunigreich Hungern daraus entsteen sullen, das bey uns nit abstenndig gewesen sein, dieweil uns aber ainem kunig, durch euch, ain unkunigliche und zu solhem hanndel ain schimpfliche und unbeqweme stat, in der wir weder wonung noch narung haben, und da on ain heer, das, als ir selbs versteen mugt, zur hanndlung diser sachen nit getaugt hett. nit hetten ligen mugen angezaigt und euch durch sich selbs ain wolgelegens und mit narung und weer wol versehens und verwartes ennde erwellt ist, haben wirs eeigem angesynnen nach meer fur ain vorteil und schimpf, dem es auch gar vil mer dann diser ewer schrifft und erbieten onlich ist und gleichet, wiewol wir es gar vil lieber annders versteen wollten hallten mussen. Geben zur Newnstat an mantag nach Michaelis, anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im dreissigisten und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten, hern Albrechten hertzogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggrafen zu Meissen.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

199.

1487. október 7. Albrecht szász herczegnek. Felhívja, küldjön teljhatalmu biztost, kivel a tervezett találkozás ügyében megállapodásra juthasson.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterrich etc., dem hochgebornen fursten hern Albrechten, hertzogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen. Wir haben ewer schreiben vernomen und als ir darinne meldet

ewer gemute albey gewesen sey, wo ir in disem hanndel nit tun mochten, daz zu fride und gutem willen nit dienete, woltent ir auch vermeiden daz zu widerwillen dienen, wo ir des erenhalb vertrag gehaben mochtent. Ir mercktent aber, daz wir durch ewer schreiben verursacht wurdent. uns zu verdrieslichem willen zu bewegen, so doch ewers willens gar nit sey unns zu verschimpfen, wo wir auch wolten, daz wir zusamen komen solten weren mer ennde dann ir uns ernennet hetten, do das mit fug wol gescheen mocht doch mit gnugsamer versichrung ains yeden teils etc. Lassen wirs der guten meinung nach in seinem wert beleiben und wil uns beduncken, wo irs bei erster meinung Karlingers werbung und unnserm vorwillen malstat und tags beleiben lassen oder uns aber daz uns aufnemlich gewesen were angeczaigt hett, die schrifften darzwischen gescheen, hetten wol hinderstellig und vermiten bleiben man auch vil nehner zum hanndel komen mugen so wir daraus der cristenheit dem Romischen reich und unnser cron Hungern, als ir vermaint gutes komen sol, wo das mit unnsern eren und on unnsern schaden sein mag, ungern waigern wollten, als ir dann aus unnsern vorigen schriften auch verstannden habt. Dieweil ir uns dann mer stet unnsers zusamenkomens, dann die uns vor durch euch angezaigt sein, furslahet, der wir uns aber, wo daraus ettwas werden solt, auch tags und sicherheit, wann und wie die sein und bescheen solten, nachdem menigerlai davon zu hanndeln und zu reden ist, durch schrifften als wenig als vor fuglich nit verainen konnen, mugt ir, wo euchs gemaint ist, yemands treflichen der ewern mit gewalt auf glaitte und sicherheit, so wir euch auf in hiemit schickhen, her zu uns sennden, mit dem wir uns an ewer stat tags, malstat, versichrung und wes annders darzu not wirdet, zuverainen und darnach zu hallten wissen. Geben zur Newnstat, an suntag nach Francisci, anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten und des Behemischen im newnzehennden jarenn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

200.

1487. október 28. Albrecht szász herczegnek a tervezett találkozás ügyében.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterreich etc. Dem hochgebornnen fursten, hern Albrechten hertzogen zu Sachsen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen. Als ir uns schreibt, wie ir die abrede zwischen unnser und ewr durch mittel des erwirdigen uns besonnder lieben Anthonien abbte zu Admund beslossen, verbrieft und versigelt, ewrs tails willig seyt zu halten, des sein wir unnsers teils auch willig, als ir aber in demselben ewrm schreiben meldet, ew welle bedungken noch ains stucks dabei not zu sein, nemlichen, das mit der tat allennthalben still gestannden werde. Wan ob annders geschehe, were unleidlich, davon ist in hanndlungen der sachen nichts gemeldet worden, were es aber geschehen, hetten wir darauf wol wissen zu antworten und lassen es bey obgemelten abgeredten versigelten und verbrieften artigkeln und abred und irer ynnhalt beleiben, versehen uns auch desgleichen von ew zu beschehen. Geben zu Wienn, an suntag sand Simon und Judas tag der heiligen zwelfboten, anno domini etc. LXXXVII., unnserr reiche des Hungrischen imm XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jaren.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Dem hochgebornnen fursten, herrn Albrechten hertzogen zu Sachssen, lantgraven in Doringen und marggraven zu Meissen.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

201.

1487. november 22. Albrecht szász herczegnek. A tervezett találkozás elhalasztása ügyében.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterrich etc. dem hochgebornen fursten, hern Albrechten, hertzogen zu Sachssen, lanndtgraven in Doringen und marggrafen zu Meissen etc. Als die artikel und abred am jungsten zwischen unns beslossen unnder annderm innhalten, daz wir auf morgen zu Sand Pollten sein und erscheinen sollten, seinn wir denselben artikeln nachzukomen, allerding darnach gericht und in willen gevesen, uns hewt zu erheben und auf morgen allda zu Sand Polten zu sein, aber heint in der nacht solhs unnsers furgesaczten willens durch zusteend blodigkeit unnsers leibs, die wir dem edeln unnserm besunder lieben getrewen Benessen von der Weitmul, euch der zu berichten, hiemit zu schreiben verhindert worden, daz wir dem auf die zeit und vor nechstem suntag, als ir ab demselben dem von der Weitmul vernemen werdet, nit nachkomen mugen, aber nichtdestmynder wellen wir uns mit der hilff gottes auf schirsten suntag zeitlich hie erheben und allem dem so die artikl anzaigen, volg tun. Daz haben wir euch unverkundet nit wellen lassen, gutlich begerende, das also in gutem und in dhainer annder meinung zuversteen und aufzunemen. Geben zu Wienn, an donrstag vor Katherine anno etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

202.

1487. november 28. Albrecht szász herczegnek. A tervezett találkozás elnapolása ügyében.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und herczoge zu Österreich etc., euch, dem

hochgebornnen fursten herrn Albrechten hertzogen zu Sachsen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen etc. Als zwischen unnser durch unnsere rete ain vertrag gemacht und unnder annderm desselben, das wir auf den montag nechst verschinen haben sullen zusamen komen seinn, abgeredt ist, das aber merklicher unnser bledigkait halben nit hat sein mugen, und solhen vorzug uns nit zuvermerken begern, wann der ann gemeltem unnserm vertrag unnsers teils dheinen mangel noch abgang bringen sol, und seinn bey ew des versehens auch also und dabey beleiben lassen werdet. Geben zu Sand Polten, an Erigtag nach Katherine, anno domini etc. LXXXVII., unnser reiche des Hungerischen im XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jaren.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

203.

1487. november 30. Albrecht szász herczegnek. A tervezett találkozás ügyében.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und herczog zu Österreich etc., euch dem hochgebornnen fursten, herrn Albrechten, herczogen zu Sachsen, lanntgraven in Doringen und marggraven zu Meissen etc. Wir haben ewr schreiben mit meldung, das gestern zwischen unnser beredt worden sey, ewr rete auf hewt here zu uns zu schiken, aber durch angerurt ursach desta lanngsamer zu uns komen werden, solhen verzug in dheinen misfall oder befrömbdung zu tragen begert etc. vernomen. Darauf tun wir euch zuversteen, daz wir nit allain ains tags lanng verczichen, sonnder zwen, drey oder vier tag mit willen gern ew zugefallen warten und daran gar dhein befrömbdung, noch misfallen haben wolten, wann uns solher

massen vonn ew auch nit befrömbdet worden ist. Geben zu Sand Polten, an sand Andreas tag apostoli, anno domini etc. LXXXVII., unnserr reiche des Hungerschen im dreissigisten und des Behemischen im XVIIII-den jaren.

Commissio propria domini regis.

(Egykorú másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

204.

1487. deczember 20. Albrecht szász herczegnek. A megkötött fegyverszünet föltételeinek végrehajtása tárgyában.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzog zu Osterreich, etc. embieten dem hochgebornen fursten, unnserm besonnder lieben oheim und swagern, hern Albrechten, hertzogen zu Sachsen, lantgraven in Doringen und marggrauen zu Meissen, vnnser fruntschaft und was wir liebes und guts vermugen, zuvor. Wir haben ewer liebe schreiben, mit vermeldung etlicher artigkel, uns ytz zugeschikt, wol vernomen, das von erste verkundung des fridlichen anstandes berurt, die wir nach ewrm abschide unsewmlich den unsern getan, das annder, die gefanngen loss zu geben, auch ernstlich verschaft haben vnd an uns nichts mangeln, sonnder solher cristenlicher fride aufrechtlich gehalten werden sol; der fridbruch halben in Osterreich zu entschaiden, ewer liebe rete zu den unnsern her gen Sand Polten zu schiken, haben wir ime bessten, das die zeit, die wir und ewr liebe abgeredt hetten, zu kurtz were, zu erlenngen furgenomen, auf den schiristen freitag nach dem newen jarstag, auf welhen tag unser und ewers teils yglich, so schaden genomen haben, alda erscheinen und denselben furbringen mugen. In der Steirmarch und Kernnden wil uns auch bedunken, not sey, noch auf lennger zeit zu erstreken, nemlichen von dem vorgnantn freitag vber viertzehentag und solhen tag zu Wolsperck zu halten, daselbs wir unnser anweld und rete haben und denselben empfelhen wellen, sich in solhem handel erberlich auch

rechtlich zu halten, dardurch dieselben sachen auch zu entschied komen, desgleichs wir uns zu ewer liebe und jhenigen, so von ewr liebe darzu geordnt werden zu beschehen, gentzlich versehen. Der huldigung halben haben wir verfuget, das damit nach laut des vertrags gehalten werde. Von des aufflags wegen aufm lannd ist wns von gemeiner landschaft volg bescheen und vergonnet, vier gulden vom fuder weins vom kueffel saltz drey phennig und sunst von allerlay kaufmanschatz ye von sechtzig gulden wert, ain guldein zu nemen. Berchtoldsteins halben sein wir willig unserm vertrag nachzugeen und schiken darauf zu ewr liebe diesen gegnwurtigen unsern diener vnd lieben getreuen Hansen Rotenbergk, dem wir die sachen von unsern wegen zu handeln bevolhen haben. Den Gutenstein berurunde, welle ewer liebe dem strenngen unserm haubtman und lieben getreuen Jacobn Zegkel zu uns zu komen glait geben und von stund herschiken, so wellen wir in, sich zu uns zu fugen, erwordern. Jhenigen, die bisher aufflag genomen haben sich des furter zu eissern, zu schreiben, hetten wir ewr liebe durch den edlen unsern besonder lieben Benessen herrn von der Weitmul etc. zu versteen geben, das wir denselben samentlich und in ainem brief schreiben wolten und von im also vernomen ewr liebe hiette daran gefallen, so das aber ewr liebe samentlich zu schreiben nit gemeint sein wil, so wellen wir selbs ainem iedem schreiben, desgleichs ewr liebe auch tun sol, doch bedunkt uns gut sein, denen die ime lannd ob der Enns aufflag nemen, das ewr liebe unnsere brive mitsambt den ewrn denselben zuschikhe, dermassen wellen wir neben unsern briefen, ewre, denen die ime land vnnder der Enns aufflag nemen, zuschiken. Nachdem wir aber ewer liebe etlich gefangen nit verzaichent geben haben nemlichen des jungen graven von Krabaten graf Deynis sun, den der Bernegker Waltasarn von Wathian den . . . . . ngsperger und etlich gefanngen mer, so Johanns Subnhirter (?) gefangen und in glubd halten mit densz (?) und . . . ichem sonders zu schaffen gemelt und annder gefanngen all loss zu schaffen und auf dise unser schrift ewr liebe antwort auf morgen wissen

lassen, das kumbt uns von ewer liebe zu dank, umb die wir es wider front . . . eschulden wellen. Geben zu Sand Polten, an pfintztag vor Thome apostoli, anno domini etc. LXXXVII., vnser reiche, des Hungerischen ime XXX-ten und des Behemischen ime XVIIII-den jaren.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Den hochgebornen fursten, vnnserm besonder lieben oheim und swagern, hern Albrechten hertzogen zu Sachsen, lanndtgraven in Doringen und marggraven zu Meissen.

(Egykorú, helyenként olvashatatlan másolata a drezdai állami főlevéltárban.)

205.

1487. Albrecht szász herczegnek. A megkötött fegyverszünet tárgyában.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und hertzoge zu Osterrich etc., dem hochgebornen fursten, heren Albrechten hertzogen zu Sachssen, lanntgraven in Doringen vnd marggraven zu Meissen. Als ir uns schreibt, wie ir der fruntlichen versiglten abred nach zwischen unnser gemacht in willen weret an die ennde innhalt derselben abred zu komen, nachdem aber die unnsern bei einer meil wegs umb euch mit heer weren lannden vnd lewten beschedigung, die dem fridlichen anstand nit geniess weren zufugten, wurdet ir verhindert, nit fuglich an die ennde zu komen und vervrsacht euch irs furnemens zu weren etc. solhs haben wir mit mererem innhalt vernomen und konnen uns derselben abred nach solher ewer schrifft nit gnug verwunderen, so ir doch wisst, das daz so die unnsern an denselben ennden getan haben, vor eingang des fridlichen anstannds bescheen und damit wider die abred gantz nit getan ist, welhe dann wo die recht verstannden wirdet, nyemants des, so er vor eingang des frids tun kan und mag, benymbt, sunder zugibt ainem yeden das, so vor angefangen ist on ferrer newung zu volbringen, hetten auch nachdem dieselben die unnsern von der stat unnsers zusa-

menkomens, so doch die abred nur ain meil begreifft, bei den zehen meilen sein und nichts news als wir in dann bevolhen haben wider die abred furnemen, sunder in auch als uns nit zweifft, ir von in wissen habt euch mit den ewern sicher und ungehindert zum tag komen zu lassen, geboten ist nit gedacht, euch wider das so zwischen unnser beredt verbrieft und versigelt und lautter ausgedruckht ist, eins solhen zu gedenckhen und mussens so es sogar on all redlich bewegung geschicht dafur hallten daz ir, so doch an uns innhalt der abred gantz dhain mangel ist, gerne ursach suchet der abstendig zu sein sodann als ir wisst, ansynnen des hanndels anfanngs ewer gewesen, ob der gebruch und abgang nu an euch auch ist und der abrede brieve vnd sigeln daruber gegeben durch euch nit nachganngen und nachkomen wirdet, mussen wir obs nit annders gesein kan, nachdem uns gar klain daran ligt und darnach nit fragen gescheen und solhs zu annderem dessgleichen uns vor mer begegent und widerfarn ist steen lassen, wes wir uns aber weiter zu euch versehen sullen und ob ir der abred laut der artikel so verbrieft und versiglt sein nachkomen wollet oder nit, wellet uns bei disem unnserm boten verkunden vns darnach wissen zu hallten. Geben zu Wienn, an freitag commemorationis Marie, anno etc. LXXXVII, unnser reiche des Hungrischen im XXX-ten und des Behemischen im XVIIII-den jarenn.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Dem hochgebornen fursten, hern Albrechten hertzogen zu Sachssen, lanntgrauen in Doringen vnd marggrafen zu Meissen.

(Egykorú másolata a drezdai állami fölevéltárban.)

206.

1488. február 10. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Biztosítja arról, hogy Hippolyt esztergomi érseket atyai szeretettel karolja föl.

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex duxque Austrie, illustrissimo principi, domino Herculi duci

Ferrarie etc. fratri et consangvineo nostro carissimo, salutem et prosperorum successuum incrementa. Illustrissime princeps. Litteras illustrissime dominationis vestre, quibus illa significat nostras priores, quas scilicet medio magnifici et excellentis domini Borsii comitis Corragie etc., viri certe integerrimi et nobis carissimi imprimis, ad eam dedisse meminimus, gratas et iucundas fuisse[1]) libenter vidimus et accepimus et supra modum delectati sumus; verum etiam precipua et singulari quadam letitia ille nos e contra affecerunt, presertim quod ad pristinam illam illustrissime dominationis vestre caritatem, quam illa erga nos iam pridem gerere cepit et de qua nunquam dubitavimus, annullum adiicere videbatur non mediocrem. Nos certe, quibus hactenus potuimus rebus, libenter illustrissime dominationi vestre in omnibus morem gessimus, et omni, quo valuimus, studio pro illius honore, dignitate et sui erga nos amore nihil penitus officii pretermisimus, nec deinceps item aliquid pretermittemus, si qua in re illustrissimam dominationem vestram aut opera et studio aut facultatibus nostris uti velle animadverterimus, nec uno quidem genere officii, verum longe pluribus, illi pro status et nominis sui amplitudine complacere et respondere ubique semper curabimus. Quantum vero ad reverendissimum et illustrissimum dominum Hippolytum archiepiscopum Strigoniensem, filium illustrissime dominationis vestre carissimum attinet, ampliori apud nos commendatione certe non eget; hunc enim, ob egregiam eius indolem, quam pulcherrime presefert, ceteraque virtutis clara indicia, carissimum habemus, et omni favore ac benivolentia, perinde ac nostrum proprium filium, prosequimur et non hunc solum, verum etiam reliquos dominationis vestre liberos et precipue dominationem vestram illustrissimam pro nostro erga eum suscepto amore et desiderio prosequi et amplecti semper intendimus. Optaremus siquidem apprime, ut maiora, quam iam fecimus pro dominatione vestra illustrissima et eius liberis, vel inposterum facere possemus. Illa quippe mens nostra est et ea voluntas,

[1]) Ezen levelet nem bírjuk.

ut quicquid in facultatibus nostris positum est, id omne nobis cum dominatione vestra illustrissima et eius filiis commune semper existat, ac illa iure quasi peculiari nostris omnibus libere item pro suo arbitrio semper utatur. Quam et bene valere semper optamus. Datum in arce civitatis nostre Wiennensis, decima Februarii, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo octavo, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo, Bohemie vero decimo nono.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie etc. fratri et consangvineo nostro carissimo.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 379.)

207.

1488. márczius 14. Beckensloer János salzburgi érseknek. Értesíti öt, hogy Batthyány Boldizsárt követül küldi hozzá.

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex dux-que Austrie. Reverendissime in Christo pater, amice nobis dilecte. Cum diebus his superioribus nuntium paternitatis vestre reverendissime expediremus, inter alia per illum significaveramus, quo ad eandem paternitatem vestram reverendissimam propediem proprium hominem nostrum tractaturum de nonnullis rebus mitteremus; nunc itaque mittimus hunc fidelem nostrum egregium Balthasarem de Bathyan, capitaneum castri et oppidi nostri Kewzeg etc., presentium latorem. Proinde rogamus paternitatem vestram reverendissimam et hortamur, velit relatibus eiusdem hominis nostri plenam et indubiam fidem ac nobis ipsis prestare illique omnem mentem et voluntatem suam circa ea, que relaturus est, detegere. Quam et bene valere optamus. Datum in arce civitatis nostre Viennensis, feria sexta proxima ante dominicam Letare, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo octauo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Reverendissimo in Christo patri, domino Iohanni archiepiscopo Salczburgensi etc, amico nobis dilecto.

(Eredetije a bécsi állami levéltárban.)

208.

1488. márczius 31. Albrecht és György bajor herczegeknek. Követet küld hozzájok.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und herzog zu Österreich etc. Embieten den hochgebornnen fursten unnsern besonnder lieben frunden, herrn Albrechten und herrn Georgen gevettern, pfallczgrauen bey Rein und herzogen in Obern und Nidern Bairn unnser fruntschaft und was wir liebs und guts vermugen zuvor. Wir schicken hiemit zu euch die edlen und namhaften unnser lieb getrewen Wilhelmen Pawmkircher freyherrn zum Slauing, und Lucasen Sniczer unnsern secretarien, werbung von unnsern wegen an euch zu tun, als ir ab in vernemen werdet, den wellen ewr lieb, als unns selbs darinne glauben kumbt, uns zu gevallen fruntlich gegen euch zu beschielden. Geben zu Wienn, an montag nach palmarum, anno domini etc. LXXXVIII., unnser reiche des Hungerischen im XXXI-ten und des Behemischen im XVIIII-den jaren.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten, unsern besunder lieben frunden, hernn Albrechten und herrn Georgen gevettern, pfallczgraven bey Rein und herzogen in Obern und Nidern Baiern.

(Eredetije a müncheni állami levéltárban.)

209.

1488. május 10. VIII. Incze pápának. Igazolja magát azon gyanusításokkal szemben, melyeket azzal vont magára, hogy Ancona városát a maga fönhatósága alá fogadta.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam meam commendationem ad pedum oscula sanctitatis vestre beatorum. Breve sanctitatis vestre in negotio Anchonitanorum ad me datum omni, qua decuit, reverentia et obedientia accepi; quod cum perlegissem et sanctitatem vestram

ex ea re commotam cognovissem, non potui certe non contristari, satisque equo animo ferre, satis etiam mirari, sic de me illam subito suspicari, sicque meos emulos sanctitati vestre persuadere potuisse, quasi mea in sanctitatem vestram et sanctam illam sedem devotio et obedientia diminuta esset, et quasi bona ecclesie usurpare, quasi denique a priori instituto vetustaque et religiosa mea consuetudine aberrare cepissem. Ego, beatissime pater, a teneris usque unguiculis et ab eo presertim tempore, quo superna dispositione ad hoc regale fastigium sum erectus, quicquid certe aut armis, aut auctoritate, facultatibus denique inter ceteros principes catholicos valui, id omne pro salute et incremento reipublice christiane et fidei catholice ac honore illius sancte sedis libentissime semper effudi, et omni, qua potui, diligentia et ingenio non solum cum cede fratrum et subditorum meorum clade, verum etiam gravissima proprii sanguinis mei effusione et vite periculo statum Christianitatis et ecclesie tam adversus Turchos, quam hereticos atque etiam scismaticos pro mea virili acerrime semper tutatus sum, fuique illius sancte sedis filius semper obsequentissimus et omni in re studiosissimus; id autem non tantum aliorum pontificum tempestate, verum etiam nuper sanctitati vestre in defectione Auximanorum me fecisse memini. Optuli quippe tunc illi etiam irrequisitus universas copias fortunasque meas omnes et personam ipsam ad expugnationem oppidi, et contundendam subditorum illius rabiem, fecissemque omnia cum effectu; paratus enim eius imperium expectabam, modo sanctitas vestra auxilia mea ad eam rem sibi necessaria putavisset, prout sanctitas vestra hec omnia facile memoria repetere poterit. Cum itaque, dum adhuc in teneris annis agerem, fuerim semper devotus et obediens filius sancte sedis, bonorumque ecclesie defensor potius precipuus, quam oppugnator, pulchrum profecto et memoratu dignum foret, si nunc, qui iam in provectiorem et pene senilem perveni etatem, ab illa sancta sede deficere et illam oppugnare bonaque eius occupare deberem. Habui certe, sanctissime pater, et habeo habeboque animum invictum, devotum et religiosum erga illam sanctam sedem, bonorumque illius

auctor precipuus, non usurpator esse cupio; consuevi namque ad commodum ipsius sancte sedis aliquid potius semper addere, quam ab ea temere quippiam adimere. Anchonitanos igitur non credat sanctitas vestra ab ea rebellasse et ad me defecisse, neque suspicetur me illos oblatione vexilli mei aut aliter ab eiusdem obedientia et devotione avocare voluisse, subditos enim ecclesie et sanctitatis vestre in officio potius continere, quam ab ipsius obedientia abstrahere semper studui, nec ipsos tanquam peculiari domino aut perpetuo protectori michi adserere, sed ut sub meo nomine liberiores ac tutiores in mari essent, et eis illud a Turchorum rabie, cum quibus in presentiarum pacem habeo, et in qua etiam ipsos Anchonitanos inclusi, tranquillum redderetur, ad quandam meam intelligentiam condescenderunt, et vexillum tandem petierunt, ut illo ad salutem commodumque privatum ac terrorem hostis immanissimi uterentur. Ad ipsam autem intelligentiam, que in aliquos dumtaxat annos firmata est, et que paucis admodum capitulis continetur, ego certe nulla ductus necessitate vel spe lucri, sed ut illis complacerem, et eosdem a Turchorum rabie in devotione sanctitatis vestre conservarem, condescendi. Quibus vero conditionibus et capitulis fedus illud percusserim et quod genus amicitie et intelligentie michi cum illis pactum est, quid denique circa eosdem egerim, per proprium nuntium meum, quem propediem hac sola causa ad sanctitatem vestram mittere constitui, eidem latissime significandum putavi, a quo ac simul ab oratore meo istic agente plenius veriusque illa rem omnem intelliget. Per quem quidem nuntium mittam pro maiori cautela et maiori mea iustificatione etiam exemplum capitulorum ipsius intelligentie; quod si forte illa in exemplo dubitabit, hortabor Anchonitanos, ut litteras meas in causa huius lige in specie ad illam mittere curent, ut vel sic sanctitas vestra animi mei sinceritatem ac fidei et devotionis in sanctam illam sedem integritatem palpet et cognoscat. Supplico itaque sanctitati vestre, dignetur illa commentis emulorum meorum iam deinceps non faciles aures prebere, me excusatum habere, ac ea, que cum prefatis subditis suis egerim, in bonam partem interpretari

Ego siquidem, ut premisi, Anchonitanos ab obedientia et devotione sanctitatis vestre nunquam avocare vel abstrahere temptavi et neque deinceps temptabo; quin potius si illi vel forte etiam alii ab ea, quod absit, deficerent vel sinistri aliquid molirentur, pro meo veteri instituto eos ad o ficium fidelitatis et debite devotionis revocare curarem. Interea hunc tabellarium sanctitatis vestre cum presentibus ad eam remittendum duxi, ne illa aliter, ac scripsi, iam de me suspicetur, simul ut michi potius, quam vel emulis vel delatoribus meis et illis signanter, qui rem exagerant, et me continuis iniuriis provocant, quique omnia benefacta mea maleficia semper interpretantur, fidem in presenti causa prestare dignetur. Quam altissimus pro statu et quiete reipublice christiane diu incolumem ac felicem conservare dignetur. Datum in arce mea Viennensi, decima die mensis Maii, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo octavo, regnorum meorum anno Hungarie etc. tricesimo primo, Bohemie vero vigesimo.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie,
Bohemie etc. rex duxque Austrie.

(Közel egykorú másolata a vatikáni levéltárban. — *Theiner:* II. 511. — Monumenta Vaticana. E. CLXXXIV.)

210.

1488. május 12. Beckensloer János salzburgi érseknek. Értesíti őt, hogy Lichtenstein Kristófot és Prancz Lipótot küldi hozzá.

Wir Mathias von Gottes gnaden zu Hungern und Beheim kunig und herzog zu Osterreich etc. Embieten dem hochwirdigen fursten, unserm sunderlieben frunde, herrn Johannsen erczbischouen zu Salczburg etc. unnser fruntschaft zuvor. Wir haben dem edeln unserm lieben getreuen Cristoffen von Liechtenstein von Nicolspurg, unserm

lanndmarschalh in Osterreich und dem ersamen gelerten unserm lieben andechtigen Leopolden Prancz doctoren, unsern reten, ettlicher unnserr meynung rede mit euch zu haben beuolhen. Den wellet diczmals, als uns selbs, genczlich gelauben. Das kumbt uns zu sonderm geuallen. Geben zu Wienn am montag sand Pangracien tag, anno domini etc. LXXXVIII-vo, unnserr reiche des Hungerisehen imm XXXI-ten, und des Beheimischen imm XX-ten jaren.

Ad mandatum domini regis proprium.

Külczím: Dem hochwirdigen fursten, unserm sunder lieben frunde herrn Johannsen erczbischouen zu Salczburg etc.

(Eredetije a bécsi állami levéltárban.)

211.

1488. július 1. VIII. Incze pápának. Értesíti, hogy közelebb Bandini Ferenczet követül küldi hozzá, oly megbízással, hogy az Ancona városa irányában követett eljárását igazolja.

Beatissime pater et domine clementissime, post debitam mei commendationem ad pedum oscula sanctitatis vestre beatorum. Ad breve sanctitatis vestre in negotio Anchonitanorum nuper ad me missum quid et quibus rationibus responderim, et qualiter me pedibus eiusdem sanctitatis vestre pro mea consuetudine subiecerim, meque in ea causa expurgaverim, potuit sanctitas vestra ex meis litteris, quas ad eam proxime dedi, probe iam cognovisse. Cum vero nuntium, quem peculiarem, uti eram pollicitus, post iam litteras missas plane ad sanctitatem vestram in ea causa expedivissem, et iam esset in procinctu, et qui longe uberius latiusque omnem mei consilii, totiusque illius cause Anchonitane rationem eidem sanctitati vestre nomine meo coram exponere habebat, interea temporis Franciscus Bandinus familiaris meus, rediens istinc ab urbe, quo devotionis et solvendi voti gratia concesserat, unum breve sanctitatis vestre clausulam credentie in se continens attulit, et penes illud

nonnulla michi, et quidem gratissima, nomine eiusdem sanctitatis vestre exposuit; que cum accepissem et mecum ipse sane omnia revolvissem, ceterum pristinam sanctitatis vestre erga me gratiam et benivolentiam summopere auctam esse ab eodem cognovissem, cum pro ipso negotio Anchonitano, tum ob illas, quas Franciscus ipse exposuit, aliasque ob causas, et quidem necessarias satis et pregnantes, eundem potius, quam illum prius designatum nuntium, ad pedes sanctitatis vestre remittere constitui, eius medio meam erga illam sanctam sedem et sanctitatem vestram iam pridem susceptam voluntatem, devotionem, officium denique ac facultates, fortunasque meas omnes plane illi oblaturus, ac fidem et religionem meam eidem declaraturus. Supplico itaque sanctitati vestre humiliter, dignetur pro sua illustri natura et paterna pietate adventum ipsius Bandini equo et tranquillo animo expectare, nec si tardiuscule ad eam venerit, indigne ferre, aut ex eius parva mora seu tarditate molestiam aliquam concipere; nam subito illum ad sanctitatem vestram expeditum sane remittam, cuius medio sic ad singula, que nomine sanctitatis vestre mihi exposuit, et tam late illi respondere curabo, ut sanctitas vestra non modo intelliget aut cognoscet, verum manibus etiam, ut aiunt, palpabit, me fuisse esseque et futurum semper filium et servitorem obedientissimum illius sancte sedis et sanctitatis vestre, nichilque magis cupere, quam ut illi nacta occasione grata officia aliquando exhibere possim. Interea vero temporis, quoad videlicet me sanctitas vestra illius medio audiet, dignetur usque adventum eiusdem Bandini pro suo in me concepto favore rem omnem integram conservare ac de his omnibus rebus et negotiis, que michi per eundem sanctitas vestra referenda commiserat, nihil etiam immutare, aut in alios terminos interea convertere, quod profecto meis fidelissimis et religiosissimis obsequiis ac servitiis erga sanctitatem vestram promereri studebo. Quam altissimus pro statu reipublice christiane et augmento fidei catholice diu incolumem conservare dignetur. Datum in arce civitatis mee Viennensis, prima Iulii, anno domini millesimo quadringentesimo

octogesimo octavo, regnorum meorum anno Hungarie etc. XXXI., Bohemie vero XX.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie,
Bohemie etc. rex duxque Austrie.
Commissio propria domini regis.
T(*homas*) secretarius etc.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 433. — Monumenta Vaticana. E. CLXXXVII.)

212.

1488. július 7. Albrecht és György bajor herczegeknek. Megnyugtatja őket aziránt, hogy a követeik indulásában történt késedelmet nem veszi rosz néven.

A bajor herczegek 1488 június 25-ikén a következő levelet intézték Mátyás királyhoz:

Durchluchtiger kŏnig, besonnder lieber herr und frunde, unnser fruntlich wildig dinst allzeit zuvor. Wie wol wir ewrer koniglichen wirde potschaft nechst bey uns beiden gehebt, von uns abscheiden lassen haben, das wir unnser eigen botschaft zu derselben ewrer wirde, schicken wellen. So sind wir doch durch zuefallennd sachen, da von wir unnser ret, so wir darzue zu verordnen vermutten, nit haben empern mugen, daran verhindert, das solich unnser schicken, bisher unnderlassen ist. Bitten darumb mit vleiss ewr kŏniglich wirde, wolle das nit anndrer meynung vermercken, dann wir ye die, als wir nach gelegenheit tringtere hēnndel forderlichest konnen, zu ewrer wirde verttigen wellen, das wallten wir derselben ewrer wirde, der wir zu alter fruntschaft geneigt seind, in fruntlicher guter meynung nit verhallten. Datum Pfintztags nach Iohannis Baptiste, anno etc. LXXXVIII.

Albrecht vnd Georg guettern.

(Eredeti fogalmazványa a müncheni állami levéltárban.)

Mátyás király válasza:

Wir Mathias von Gottes genaden zu Hungern und Beheim konig und hertzoge zu Österrich etc., embieten den hochgebornnen fursten, unnsern besonnder lieben frunden, herrn Albrechten und herrn Georigen pfalltzgraven bey Rein und herzogen in Beirn, unnser fruntschaft und was wir liebs und guts vermögen, zuvor. Wir haben aus ewrm schreiben, warumb ir dem abschid nach, unns bey den unnsern, so wir negstmalls bey uch gehabt haben, gegeben, bisher ewr rete zu unns zu schikhen verhinndert seidt, auch dabey erbieten, ewrs fruntlichen willens, und das ir die aufs furderlichist, noch zu unns schikhen wellet, vernomen; und an solchem verzug dhein misfallen, sonnder sein ir noch teglich warttennd und widerumb geneigt, euch albeg lieb und fruntschaft zu beweisen. Geben zu Wienn, an montag nach Udalricy, anno domini etc. LXXXVIII., unnser reiche des hungrischen im XXXI-ten und des Behemischen im XX-ten jarn.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Den hochgebornnen fursten, unnsern besonnder lieben frunden, herrn Albrechten und herrn Georigen pfalltzgraven bey Rein und herzogin in Beirn.

(Eredetije a müncheni állami levéltárban.)

213.

1488. július 15. VIII. Incze pápának. Értesíti, hogy Bocskai Miklóst küldi követül, az olmüczi püspökség betöltése ügyében elöterjesztéssel.

Beatissime pater et domine clementissime, post pedum oscula sanctitatis vestre et humilem mei in gratiam eiusdem commendationem. In negotio ecclesie Olomucensis et certis insuper aliis in rebus mitto[1]) ad conspectum sanctitatis vestre hunc Nicolaum Bochkay archidiaconum in ecclesia Agriensi, nuntium meum, presentium latorem; quare

[1]) A kéziratban tollhibából: moti.

sanctitati vestre supplico, dignetur illa pro sua erga me gratia et solita benivolentia benignam illi audientiam et relatibus suis plenam et indubiam fidem prestare, ac in his, in quibus nomine meo impresentiarum supplicabit, considerata presenti mea necessitate et rerum mearum statu ac conditione, clementer ipsum exaudire; quod a sanctitate vestra meis sempiternis obsequiis promereri studebo. Quam altissimus pro felici statu ecclesie sue et augmento religionis catholice diu incolumem conservare dignetur. Datum in arce civitatis mee Viennensis, XV. Iulii, anno domini MCCCCLXXXVIII., regnorum meorum Hungarie etc. anno XXXI., Bohemie vero XX.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie,
Bohemie etc. rex duxque Austrie.
T*(homas)* secretarius.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. III. 452. — Monumenta Vaticana. E. CLXXXVIII.)

214.

1488. október 18. Barbarigo Ágoston velenczei dogénak. Felhatalmazást kér, hogy a Narenta torkolatánál épülő erődítmény czéljaira építkezési anyagot szállíttathasson velenczei területen át.

Mathias Dei gratia Hungarie, Bohemie etc. rex duxque Austrie, illustrissimo principi, domino Augustino Barbadico duci Venetiarum etc., amico nostro charissimo, salutem et prosperum successuum incrementum. Illustrissime princeps. Cum superioribus diebus accepissemus castellum illud nostrum, quod in faucibus fluminis Narenti situm habemus non solum ruinosum, sed etiam magna ex parte

iam labefactatum esse, pro instauratione vel potius loco illius ruinam iam totaliter minantis, non tam pro commodo nostro peculiari, quam utilitate defensioneque christiani populi partium illarum, prope Segniam ex lignis, ob illorum copiam, castellum aliud parari et extrui fecimus, quod per partes disiunctum loco illius veteris poni tandem et erigi quamprimum possit. Et quoniam per loca et dominia eiusdem dominationis vestre illustrissime res huiusmodi illo navi deferende sunt, ob hoc rogamus illam apprime, velit pro sua in nos complacendi consvetudine, et bono quietique christianitatis, ut premisimus, per litteras suas apertas et patentes subditis suis omnibus et officialibus mandare et committere, ut res prefatas in finem iam expressum deferendas ubique locorum per nostros homines ad locum usque destinatum libere perferri patiantur et illas nusquam temere aut impedire aut molestare presumant. Quod ab eadem dominatione vestra illustrissima pro re gratissima capiemus, et nos vicissim nacta occasione cumulatissime postea maioribus etiam in rebus complacere et gratificari curabimus. Quam et bene valere semper optamus. Datum in arce nostra Viennensi, XVIII. Octobris, anno domini MCCCCLXXXVIII., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXI., Bohemie vero XX.

Commissio propria domini regis.

Kívül: Illustrissimo principi, domino Augustino duci Barbadico duci Venetiarum etc, amico nostro charissimo.

(Egykorú másolat a velenczei köztársaság *Commemoriali* czímű államkönyvében. XVII. 126.)

215.

1488. deczember 9. Sforza János milanoi fejedelemnek. Részvétét fejezi ki növérének halála és Genua elpártolása alkalmából. Értesíti, hogy közelebb követet küld hozzá.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex necnon dux Austrie etc., illustrissimo principi et excellentissimo domino, Ioanni Galeaz Maria Sfortia duci Mediolani etc. amico et affini nostro charissimo, salutem et felicium suc-

cessuum incrementa. Illustrissime princeps. Plures diebus his proximis litteras dominationis vestre illustrissime et eius patrui [1]) accepimus, ex quibus omnibus non solum optimam eiusdem valetudinem (de qua profecto mirum in modum et inprimis certiores reddi cupiebamus) sed statum etiam rerum suarum et nonnulla insuper alia cognovimus, que omnia preter immaturam mortem sororis sue charissime illustrissime domine ducisse Calabrie et defectionem Genuensium gratissima nobis acciderunt. Verum illius casum insperatum vel ob singulares animi sui dotes et illustrissime dominationis vestre causa vehementer certe indoluimus. Ne tamen dolorem dominationis vestre illustrissime iam (ut arbitramur) langventem nostris deplorationibus renovemus, nec vulnus iam pene inveteratum recrudescere faciamus, silendum potius, quam aliquo etiam consolationis genere utendum putavimus, similiter et de Genue defectione ac aliis contumacibus faciendum existimavimus; quandoquidem non dubitamus per illustrissimum eius patruum rem omnem bene ac feliciter istic curatam ac gestam esse, et contumaces iam dudum ad pristinam devotionem rediisse, arces etiam, que sub aliena fuerunt fide, dominationis vestre illustrissime imperium suscepisse. Hec vero eo potissimum consilio impresentiarum silentio quasi pertransire voluimus, ex quo propediem quendam oratorem nostrum ad dominationem vestram illustrissimam mittere decrevimus, iamque illum designavimus, cuius medio postea et de his et de illis omnibus, de quibus illa novissime scripsit, nonnullisque insuper aliis rebus ac negotiis cum eadem latius agemus. Inter alia autem dominationem vestram et de nostro optimo animo erga reverendissimum dominum cardinalem Ascanium etc., et etiam de successibus nostris, quos divino munere felices hac tota estate et usque nunc semper habuimus et habemus, certiores efficiemus. Restat inpresentiarum hoc solum, quod nos et illustrissimum filium nostrum dominationi vestre illustrissime faciamus unice commendatos. Quam unacum illustris-

[1]) Lodovico il Moro. Bari herczege.

sima domina Blanca filia nostra,[1]) eius sorore charissima, optime semper et feliciter valere desideramus. Datum in arce nostra Viennensi, IX. die Decembris, anno domini MCCCCLXXXVIII., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXI., Bohemie vero XX.

Mathias rex manu propria.
T*(homas)* secretarius.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino, Iohanni Galeaz Maria Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Archiv für österreichische Geschichtsquellen. I/1. 96.)

216.

1489. január 24. Sforza János milanoi fejedelemnek. Értesíti a szilériai hadjárat kimenetele felől és arról, hogy Milanoba rendelt követét már útnak indította.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex, nec non dux Austrie etc., illustrissimo principi et excellentissimo domino, Iohanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc. amico et affini nostro charissimo. salutem et prosperorum successuum incrementa. Illustrissime princeps. Quod priorem illum tabellarium illustrissime dominationis vestre, ad nos diebus adhuc superioribus missum tamdiu tamque longo tempore apud nos retinuimus, mirum hoc illi videri non debet, pro illius siquidem consolatione et nostro item instituto noluimus eandem cum de exitu belli huius, quod estate defluxa copie nostre adversus quosdam rebelles subditos nostros in Slesia secundo Marte gessere, tum vero de omnium etiam aliarum rerum nostrarum conditione ac statu, illius medio, participem facere, ac illam de his omnibus plane certiorem reddere. Verum quia interea plura emerserunt, propter que visum extitit, ut oratorem nostrum ad dominationem vestram illustrissimam mittamus, et ideo tam priorem, quam etiam posteriorem cursorem cum his

[1]) János herczeg jegyese.

duntaxat litteris remittendum putavimus, ut saltem dominationem vestram illustrissimam suspenso animo diutius non retineremus; per illum autem oratorem qui iam non modo designatus, verum etiam plane a nobis est expeditus, omnium nostrorum successuum omnium denique rerum illarum, quetam in Slesia, quam alias undique, ut premisimus, gesta sunt et geruntur, et que per cursorem iam prefatum eidem dominationi voluimus, eandem uberius participes faciemus, quam rogamus apprime, velit tante tarditatis seu more prioris cursoris vel nostri potius consilii rationem habere, ac adventum oratoris nostri equo etiam animo prestolari, eius siquidem medio non modo ea, que per priorem illum cursorem et tandem per posteriorem illius nomine ad nos perlata sunt, verum etiam de aliis quoque rebus compluribus plurima illustrissime dominationi vestre significabimus. Quam et bene feliciterque valere semper optamus. Datum in arce nostra Viennensi, XXIV. Ianuarii, anno domini millesimo quadringentesimo octvagesimo nono, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo primo, Bohemie vero vigesimo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino, Iohanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milánói állami levéltárban. — Archiv für österreichische Geschichtsquellen. I/1. 98 — Diplomatiai Emlékek. IV. 11.)

217.

1489. február 3. VIII. Incze pápának. Értesíti, hogy közelebb Drágfi Tamást küldi követül Rómába, ki az összes fenforgó ügyekben előterjesztést fog tenni.

Beatissime pater et domine clementissime, post humilem mei ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum commendationem. Quod ab eo toto tempore, quo reverendus in Christo pater, dominus Angelus episcopus Hortanus et sanctitatis vestre legatus hic apud me agit, nihil prorsus de his rebus, quas iam ultro citroque hactenus uberrime satis-

cum eodem tractavi, aut scripserit, aut eidem sanctitati vestre significare potuerit, quodque ne ego quidem hoc genere muneris seu officii pro expectatione eiusdem sanctitatis vestre hucusque fungi valuerim, cum adverse mee valitudini, qua laboravi, tum variis rerum mearum occupationibus, quibus eram diebus his potissimum obrutus, eadem sanctitas vestra ascribat, velim, huiusque tarditatis ob has iam causas expressas etiam illa pro sua clementia rationem habere dignetur. Nunc autem, cum de rebus illis omnibus iam impresentiarum legatus ipse ad sanctitatem vestram latissime scribat, illamque de meo erga eandem et sanctam illam sedem animo ac devotione et obedientia certiorem reddat, existimavi non esse opus, ut illa eadem ego quoque impresentiarum per litteras repeterem, potissimum ex quo pro uberiori satisfactione sanctitati vestre, testificatione animi et devotionis mee magnificum Thomam Dragii, consiliarium meum et sanctitati vestre probe notum, ad eandem his omnino diebus mittendum institui, qui non modo a me iam designatus, verum etiam pene expeditus existit; medio cuius postea tam de illis omnibus rebus, quas legatus ipse in suis litteris nunc ad sanctitatem vestram transmissis perstringet, quam etiam multis aliis et quidem arduis negotiis sum eidem sanctitati vestre longe plura significaturus, cui supplico humiliter, dignetur illa adventum hominis huius equo et quieto animo expectare, et interea pro mea in sanctitatem vestram obedientia taliter se erga me filium et servitorem suum obsequentissimum gerere, ut eius gratiam me habere plane cognoscam; quod a sanctitate vestra omni studio, omnibus etiam officiis et obsequiis emereri contendam. Quam altissimus pro augmento et statu reipublice christiane diu felicem ac incolumem conservare dignetur. Datum in arce civitatis mee Viennensis, III. die Februarii, anno domini MCCCCLXXXIX., regnorum meorum Hungarie etc. anno XXXI., Bohemie vero XX.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie
Bohemieque rex necnon dux Austrie etc.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 12. — Monumenta Vaticana. E. CXCI.)

218.

1489. július 7. Sforza János milanoi fejedelemnek. Treviglioi Maffeo milanoi követ előterjesztéseire a választ megadta. Saját követét. Fontana Ferenczet közelebb visszaküldi Milanoba.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex nec non dux Austrie etc., illustrissimo principi et excellentissimo domino Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc. amico et affini nostro charissimo salutem et felicium successuum incrementa. Venerabilem Maffeum [1]) illustrissime dominationis vestre oratorem, qui his proximis diebus ad nos applicuit, libenter, certe, (ut decuit) et vidimus et audivimus, ac ad ea, que coram prudentissime exposuit, queque nobis gratissima profecto fuerunt, eius medio dominationi vestre illustrissime latissime respondimus, quem illi omnia significaturum non dubitamus. Et idcirco in hac parte ad illius litteras nos remittimus; has autem ob eam duntaxat causam tabellario perferendas dedimus, ne ad dominationem vestram illustrissimam vacuus litterarum nostrarum veniret. Ceterum Franciscum Fontanam oratorem nostrum his diebus remissuri sumus, cuius medio plura dominationi vestre illustrissime significabimus, quam rogamus, ut super his, que prefatus Maffeus orator suus ad eandem impresentiarum scribit, quamprimum rescribere velit. Eandem dominationem vestram bene et feliciter valere semper desideramus. Datum Bude, VII. Iulii, anno domini MCCCCLXXXIX., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXII., Bohemie vero XXI.

Commissio propria domini regis.
T*(homas)* secretarius etc.

[1]) Maffeo di Treviglio.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino Ioanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milánói állami levéltárban. — Archiv für österreichische Geschitsquellen. I/1. 99. — Diplomatiai Emlékek. IV. 54.)

219.

1489. július 12. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Kegyeibe ajánlja a herczeg visszatérő követét, Zaneto hittudort.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex, nec non dux Austrie etc., illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo, salutem et prosperos voti successus. Illustrissime princeps. Tametsi is religiosus frater Zanetus, orator dominationis vestre illustrissime, nulla apud eum commendatione egere videtur, quandoquidem illi hominem, cum ob eius vite sanctimoniam, tam doctrine et ingenii sui excellentiam ac splendorem carissimum esse arbitramur, tamen ex quo hic apud nos in rebus omnibus fidei sue creditis et commissis bene se et optime certe gessit, . . . quod nobis satisfecit, facere commode nequivimus, quin aliquid in uberiorem testificationem virtutum suarum nos quoque eidem dominationi vestre illustrissime vel duobus verbis scriberemus; quam rogamus . . . velit ultra illos favores, quibus illa hominem ultro amplectitur, uberiores nostri causa erga eum ostendere, hominemque prorsus commendatum habere, ac in omnibus rebus aliis pro sua in omnes comitate et complacendi voluntate semper eidem adiumento esse. Quod ab illustrissima dominatione vestra nomine singularis muneris certe capiemus. Quam et bene feliciterque valere semper optamus Datum Bude, XII. die Iulii, anno domini MCCCCXXXVIIII., regnorum nostrorum anno Hungarie XXXII., Bohemie vero XXI.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 51.)

220.

1489. július 12. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Zaneto hittudort, a herczeg követét, előterjesztésére adott válaszszal visszaküldte.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex, nec non dux Austrie etc., illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo, salutem et prosperorum successuum incrementum. Illustrissime princeps. Hunc religiosum fratrem Zanetum, sacre theologie professorem et illustrissime dominationis vestre oratorem, cum ob suas multiplices virtutes, quibus hominem pollere animadvertimus, tum precipue causa et contemplatione eiusdem dominationis vestre illustrissime libenter vidimus, grato etiam animo et attentis auribus eum audivimus, qui non mediocri certe dexteritate ac ingenio omnia mandata fidei sue credita et commissa coram prudentissime exposuit et declaravit, quarum rerum significatio non mediocrem etiam nobis delectationem certe attulit. Ad que singula nos eidem oratori plene satis ac uberrime respondimus, et sane etiam de omnibus illis rebus expeditum ad eandem dominationem vestram illustrissimam hominem remisimus, ex cuius sermone, que mens nostra sit, quod consilium, quidve in eo negotio sentiamus, probe illa intelligere poterit; habebit siquidem ille mentem nostram eidem dominationi vestre illustrissime plane in ea causa declarare, quam rogamus magnopere, velit illa hominem equis auribus audire, eidemque accumulate credere, ac in negotio presenti juxta eius declarationem, quod melius et commodius fieri poterit, progressum etiam aliquem facere, et tandem hunc eundem oratorem suum de his omnibus rebus plene instructum et informatum rursum ad nos remittere. Ceterum ex significatione reverendi domini Stephani episcopi Bosnensis, qui ex legatione Mediolanensi nuper rediit, et qui Ferrariam etiam diverterat, accepimus istic quempiam hominem spiritum quendam possidere, eorumque artem probe callere. In causa hominis huius nonnulla etiam per eundem fratrem Zanetum

dominationis vestre illustrissime significanda duximus, cuius relatibus velit illa in hac quoque causa perinde ac nobis ipsis fidem solidam et cumulatam prestare, quam et bene feliciterque valere optamus. Datum Bude, duodecima die Iulii, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo nono, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. tricesimo-secundo, Bohemie vero vigesimo primo.

Commissio propria domini regis.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo.

(Eredetije a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 58.)

221.

1489. augusztus 17. VIII. Incze pápának. Ajánlja a pálosrend Rómába küldött követeit.

Beatissime pater et domine clementissime, post mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Devotio mea singularis et fiducia, quam habeo in clementia sanctitatis vestre precipua, inducunt me, ut pro fratribus heremitis sancti Pauli primi heremite, sub regula beati Augustini Deo servientibus, ad quorum pias orationes devotionem gero specialem, proque religionis observantia et vite integritate eos unice diligo et complector, confidenter apud sanctitatem vestram intercedam; orans eandem, dignetur eorum nuntios, qui pro certis gratiis obtinendis in conspectum sanctitatis vestre accedent, exaudire, et eas ipsas gratias ex sua benignitate mei contemplatione eis compensare; quod ut sanctitas vestra faciat, iterum atque iterum eandem oro, et me pedibus eiusdem commendo. Quam altissimus felicem servet regimini et augmento ecclesie sue sacrosancte. Datum Bude, decima septima mensis Augusti, anno domini millesimo quadringentesimo octogesimo nono, regnorum meorum Hungarie etc. anno tricesimo secundo, Bohemie vero vigesimo primo

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia rex Hungarie,
Bohemie necnon dux Austrie.

Külczím: Beatissimo in Christo patri, domino Innocentio, divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 76. — Monumenta Vaticana. E. CXCIV.)

222.

1489. szeptember 28. Estei Hercules ferrarai herczegnek. Ajánlja, hogy az esztergomi érsekség kormányzóját, Costabili Beltrámot bízza meg azzal, hogy követe gyanánt legyen jelen találkozásánál Miksa római királylyal.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex necnon dux Austrie etc., illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo. salutem et prosperos ad vota successus. Que illustrissima dominatio vestra ex parte oratorum suorum ad nos mittendorum novissimis suis litteris scribit, cuius qualitatis conditionisque homines ad hoc munus obeundum illa iam designare mittereque instituerat, cum aliunde, tum precipue ex sermone illustrissime nostre coniugis, domine regine, plenius intelleximus. Nos vero pro tanto animo suaque devotione erga nos suscepta agimus certe illi gratias cumulatissimas. ex ea presertim re, quod hanc flammam suscepte caritatis et benivolentie in dominationem vestram illustrissimam magis ac magis in dies coalescere, et eius animum erga res nostras quotidie favorari ac non mediocriter etiam augeri animadvertimus. Siquid pro communi honore status vestri quoquomodo facere commode nos possimus . . . Quod oratores eiusdem dominationis vestre illustrissime in dieta proxime cum serenissimo domino Romanorum rege mutuo celebranda, ad quam illa oratores suos, communis honoris causa, mittere decrevit, essent aliqua ex parte necessarii; tamen ex quo dies ipsa nostri congressus et conventionis iam instet et pene ante oculos versetur, arbitrati sumus, una cum illustrissima nostra coniuge domina regina, oratores illos in tam brevi et angusto tempore, ad diem institutum nostre con-

ventionis pervenire non posse, si autem inter alios principes, quorum oratores in hac ipsa dieta sunt interfuturi, vel honori illustrissime dominationis vestre plene consultum esse possit. satis sufficere putavimus, si ipsa Belthramum [1]) illum protonotarium, eius reverendissimii filii gubernatorem, in oratorem suum pro hac dieta mandabit, ac eidem litteras pleni mandati cito cursu transmiserit, qui certe est nobis gratissimus, et tam reverendissim eius filii curam, quamprimum hoc munus pro hac vice cumulatissime obire, et utrique muneri commode certe satisfacere poterit. Quodsi forte dominatio vestra illustrissima aliquem mittere, et ab hac voluntate missionis nullo pacto discedere voluerit, hoc casu unum de suis et quidem illis mediocribus equitibus, cum litteris similiter pleni mandati, pro collega ipsius Belthrami, ingenue et officiose mittere poterit. Si vero, ne huius quidem generis hominem eadem dominatio vestra illustrissima mittere vellet, prout sine iactura sui honoris id facere libere poterit, medio unius cursoris pleno et concitato gradu ac cursu litteras pleni mandati, ut premisimus, in personam ipsius Belthrami quamprimum illas ad eum transmittendas curet, quo tempestive communi honori hac ipsa missione mandati facile consultum esse possit. Eandem dominationem vestram illustrissimam bene et feliciter valere semper optamus. Datum Bude, XXVIII. die Septembris, anno domini MCCCCLXXXIX., regnorum nostrorum anno Hungarie XXX. secundo, Bohemie vero XXI.

Commissio propria domini regis.

T*(homas)* secretarius.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Herculi duci Ferrarie, amico et consangvineo nostro carissimo.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a modenai állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 90.)

---

[1]) Constabili Beltram, az esztergomi érsekség kormányzója.

223.

1489. október 7. VIII. Incze pápának. Egyik udvari zenész részére, ki a kisebb egyházi rendeket felvette és fogadást tett, hogy a papi pályára lép, felhatalmazást kér, hogy házasságra léphessen.

Beatissime in Christo pater, domine clementissime, post devotam et mei humilem commendationem ad pedum oscula sanctitatis vestre beatorum. Cum annis superioribus quidam Ioannes Bisth, inter alios capelle nostre cantores vir non contemnendus nec inferior, artisque musice diligentissimus perscrutator, ductus nescio, qua flamma celesti et divino quodam spiritu, sese, ut ab homine accepi, sacris initiari velle spopondisset, et super hoc plena deliberataque sua voluntate, homo tanquam muneris clericalis cupidissimus, votum etiam religiose emisisset, quove idem in hoc animi concepto ardore et munere sacerdotii vel imposterum non minus animose, quam religiose persistere, simul ne ob mentis et animi humani flexibiles cogitatus, mundique labentis varios fluctus a tam pio sanctoque propositio et hac celesti pene voluntate avocari flectique casu aliquo cogeretur, ad primos ordines sese ordinari procuravit, munusque prime tonsure iuxta ritum ecclesie a catholico presule suscepit, et quidem eo consilio, quod iugum quoque aliorum sacrorum ordinum successive subiret, et se totum sacris dicaret. Nunc vero, causis nescio quibus, iam huius emissi voti hominem non mediocriter penituisse, ac eundem iugum potius matrimonii, quam sacerdotium iam velle subire accipio; optat siquidem coniugali copula et federe matrimoniali coniungi, et hoc vite usu seu cursu vitam imposterum transigere. Cum autem homo ille cum ob suos ingenuos mores, tum precipue hanc artem, qua plurimum excellit, sit certe mihi carissimus, libenter eius desiderio beneficio sanctitatis vestre satisfacere optarem; id vero cum sine illius concessione salutifera fieri nequeat, supplico eidem sanctitati vestre humillime, dignetur pro sua in me complacendi consuetudine, et mea item erga illam iam pridem suscepta fide et observantia hominem

in presenti causa commendatum habere, ac votum ordinis sacri in copulam thori legittimi et sacramentum matrimonii pie commutare, denique super hac translatione spiritualis status ad secularem munus dispensationis paterne elargiri. Qua re a sanctitate vestra impetrata, ego certe nomine singularis gratie ab ea accipiam et meis officiosissimis muneribus erga illam ecclesiam emeriri semper contendam. Quam altissimus pro statu et augmento reipublice christiane diu salvam et incolumem conservare dignetur. Datum Bude, septima die Octobris, anno domini MCCCCLXXXIX., regnorum nostrorum anno Hungarie etc XXXII., Bohemie vero XXI.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie
Bohemieque rex ac dux Austrie.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio divina providentia sacrosancte Romane et universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 91. — Monumenta Vaticana. E. CXCV.)

224.

1489. október 12. VIII. Incze pápának. Értesíti, hogy Vitéz János veszprémi püspököt küldi hozzá követül.

Beatissime pater et domine clementissime, post humilem mei commendationem ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Nonnulla emerserunt, que medio oratoris mei, reverendi patris domini Iohannis episcopi Vesprimiensis etc. sanctitati vestre perstringenda putavi; cui supplico humiliter, dignetur illi benignas aures prebere, ac eius relatibus perinde ac meis plenam et indubiam fidem adhibere. Quam altissimus pro regimine et defensione ecclesie sue sancte incrementoque fidei catholice incolumem conservet. Datum in arce mea Budense, XII. Octobris, anno domini

MCCCCLXXXIX., regnorum meorum anno Hungarie etc. XXXII., Bohemie vero XXI.

Eiusdem vestre sanctitatis

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie
Bohemieque rex necnon dux Austrie etc.
T*(homas)* secretarius etc.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentío divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 120. — Monumenta Vaticana. E. CXCVI.)

225.

1489. november 23. Sforza János milanoi fejedelemnek. Értesíti, hogy Fontana Ferencz által üzenetet küld néki.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex necnon dux Austrie etc., illustrissimo principi et excellentissimo domino Iohanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico et affini nostro charissimo, salutem et prosperorum successuum incrementa. Remisimus tandem ad illustrissimam dominationem vestram magnificum dominum Franciscum Fontana oratorem nostrum, cuius medio nonnulla dominationi vestre illustrissime significavimus. Quam rogamus summopere, velit verbis et relatibus suis solidam ac plenam fidem, perinde ac nobis ipsis, adhibere. Eandem dominationem vestram illustrissimam bene et feliciter valere semper optamus. Datum Bude, XXIII. Novembris, anno domini etc. LXXXIX., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXII., Bohemie vero XXI.

Mathias rex manu propria.

Külczím: Illustrissimo principi et excellentissimo domino Iohanni Galeaz Maria Sfortia Vicecomiti, duci Mediolani etc., amico et affini nostro charissimo.

(Eredetije a milanoi állami levéltárban. — Archiv für österreichische Geschichtsquellen. I/1. 98.)

226.

1489. deczember 18. Sforza Lajos herczegnek, a milanoi fejedelem gyámjának. Orvosának egyik rokonát egyházi javadalomra ajánlja.

Mathias Dei gratia Hungarie Bohemieque rex, ac dux Austrie etc., illustrissimo principi, domino Ludovico Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Bari etc., amico et affini nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Scribimus in presentia ad illustrissimum dominum nostrum affinem [1]) in favorem Xenophontis Placentini fratris illius phisici nostri Iulii de Milio, in causa beneficiorum quondam Ioannis Sacce doctoris, que cum eo ius alienum idem assequi nequivisset, et nos credidissemus eundem iam pridem illa obtinuisse, quandoquidem sic nobis anno superiore a dominatione vestra illustrissima responsum fuisse meminimus. Doluimus non tam desiderio nostro, quam expectationi prefati nostri phisici minime satisfactum esse, quem tanto certe favore amplecti cogimur, quanto hominem sue artis suique simillimum alium in presentia neminem habemus. Medetur siquidem nostro egroto corpori omni cura et diligentia, tanta denique fide, ut nulle penitus artes in homine ad nostram curationem necessarie aut negligi aut pretermitti videantur. Ita fit, ut hominem non tantum nuda caritate et benevolentia amplecti, verum etiam eundem suosque omnes vel nostro peculiari vel alieno beneficio pulchre aliquando afficere debeamus. Cum igitur ob impedimentum iuris alieni prefato adolescenti de beneficiis iam commemoratis providere . . . ne frustra nostram operam apud illustrissimam dominationem vestram omnino navasse videamur, rursum eam rogamus, velit ipsa, habita ratione presentis nostre commendationis et desiderii, sic rebus ipsius Xenophontis . . . verum prefati nostri phisici consulere et providere, ut adolescenti ipsi ope et munificentia dominationis vestre illustrissime, vel in presentia, si quid iam forte

[1]) A Sforza János fejedelemhez írt királyi levelet nem bírjuk.

vacaret, vel saltem de primo et proxime venturo . . . in ecclesia Placentina seu alia illius diocesis animo ingenuo et liberali provideat . . . pleno iure nostri causa quamprimum provisus. Qua re ad similia munera prestanda nos . . . invitabit et prefatum phisicum nostrum sempiternis officiis sibi pulcherrime . . . bene feliciterque valere semper optamus. Datum Bude, XVIII. die mensis Decembris, anno domini MCCCCLXXXIX., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXII., Bohemie vero XXI.

Külczím: Illustrissimo principi, domino Ludovico Galeaz Marie Sfortie Vicecomiti, duci Bari etc., amico et affini nostro carissimo.

(Eredetije, elrongyolt állapotban, a milanoi állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 115.)

227.

1490. márczius 8. VIII. Incze pápának. A salzburgi érsekségre De Foix Péter bíbornokot ajánlja.

Beatissime pater et domine clementissime, post humilem mei commendationem ad oscula pedum sanctitatis vestre beatorum. Tametsi reverendum patrem quondam Ioannem archiepiscopum ecclesie Salczpurgensis his proximis diebus diem suum obiisse ad aures sanctitatis vestre iam pervenisse non dubitem, tamen ex quo peculiari quodam vinculo federis cum ecclesia ipsa iampridem coniungor, plurimaque bona eiusdem ecclesie optimo quidem iure apud manus meas inque mea potestate vel impresentia existant, duxi mei quoque officii et muneris esse, obitum hominis sanctitati vestre merito alioquin significare, et pro ulteriori ecclesie ipsius indempnitate ac augmento curam aliquam studio officioso mihi summere. Optarem siquidem pro iure percussi federis et mutue inscriptionis ipsi ecclesie cum in omnibus optime accidere, tum precipue homini idoneo ac utili et tractabili de eadem provideri, et quidem tali, qui ignem hunc inter cesaream maiestatem et inter me iampridem exortum instar huius defuncti non aleret, neque augeret, sed potius pro sua prudentia et ingenio sopire et plane extinguere conaretur. Quod si talis sufficeretur, possem sine dubio

ipsi ecclesie iam undique afflicte providentius consulere, et longe etiam facilius causas meas cum ea componere; nam poterit in locum huius talis certe suffici, ut cogar potius novas flammas exsuscitare, quam aut veteres extinguere, aut equam cum homine concordiam inire. Et quoniam, ut sanctitas vestra plane etiam novit, reverendissimus dominus cardinalis de Fuscio,[1]) vir imprimis et clarissimus, et doctus mihi sanguine et affinitate coniunctus habetur, eumque vel sanctitati vestre ob eius industriam et excellentem bonitatem carissimum esse semper intellexi, cuperem his precipue causis huic potius, quam cuivis alteri de ecclesia ipsa per sanctitatem vestram provideri; quod si illa facere dignaretur, et alioquin mihi super bonis ipsius ecclesie apud manus meas existentibus concordandum esset, longe facilius cum isto, cum sit, ut premisi, mihi affinitate coniunctus, quam cum alio quovis homine concordare, et bona etiam ipsa huic, quam alteri viventi relaxare possem. Quare supplico, dignetur imprimis commoditati huius ecclesie consulere, et eiusdem rationem habere, deinde etiam meritis hominis et meis item precibus aliquando moveri, ac de ipsa ecclesia prefata domino cardinali clementissime providere; qua in re ultra illud commodum, quod sanctitas vestra hac sua provisione prefate ecclesie faciet, sciat se illa non solum mihi filio deditissimo et obtemperantissimo, verum etiam ceteris omnibus principibus, quibus cardinalis ipse necessitate sanguinis coniungitur, singularem gratiam facturam, quod illi ego cum illis una honestissimis obsequiis et necessariis muneribus semper officiosissime promereri studebo. Quam altissimus pro augmento reipublice christiane et fidei catholice diu felicem et incolumem conservare dignetur. Datum in arce mea Viennensi, VIII. die Martii, anno domini MCCCCLXXXX., regnorum meorum anno Hungarie etc. XXXII., Bohemie vero XXI.

Eiusdem sanctitatis vestre

devotus filius
Mathias Dei gratia Hungarie
Bohemieque rex ac dux Austrie.

[1]) De Foix Péter bíbornok, vannesi püspök, ki a nápolyi királyi család útján állott Mátyással rokonságban.

Külczím: Sanctissimo in Christo patri et domino, domino Innocentio divina providentia sacrosancte Romane ac universalis ecclesie summo pontifici, domino meo clementissimo.

(Eredetije a velenczei állami levéltárban. — Diplomatiai Emlékek. IV. 144. — Monumenta Vaticana. E. CXCVII.)

228.

1476—1490. Ferdinánd nápolyi királynak. Ajánlja a magyar királyi udvarnál tartózkodó Aragoniai Pétert.

Serenissime princeps, pater [1]) noster charissime. Cum magnificus dominus Petrus de Aragonia hoc temporis intervallo, quo apud nos et in curia nostra agit,[2]) optime se cunctis in rebus dirigat, et is tum propter familie sue vetustatem et sangvinis nobilitatem, tum propter honestissimas et humanissimas iucundasque suas conversationes et precipuam morum integritatem ceterarumque virtutum suarum preclara merita non modo nobis, verum etiam cunctis curiam nostram sequentibus quam gratissimus existat, nosque eum inter charos familiares habeamus, et singulari ipsum benevolentia amplectamur, eundem maiestati vestre recommissum fore dignum censuimus, rogantes ipsam, ut tum gratia sua speciali, qua subditos suos amplecti consvevit, tum vero nostri contemplatione velit ipsum dominum Petrum, unacum genitrice sua, in causis rebusque suis emergentibus unice commendatum habere, quo hanc ipsam nostram commendationem apud maiestatem vestram sentiat fore non vulgarem. Datum.

A levél élén: Ad regem Ferdinandum.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében, 42. — Epistolae. P. IV. E. LXVII.)

---

[1]) A codexben tollhibából: affinis.

[2]) Ezen Aragoniai Péter felől történeti emlékeink hallgatnak.

229.

1476—1490. Ferdinánd nápolyi királynak. A tőle küldött ló-idomítót jól megjutalmazva visszaküldi, mert szolgálataira nincs szüksége.

Serenissimo principi domino Ferdinando Dei gratia regi Sicilie etc., patri et socero nostro charissimo, Mathias eadem gratia rex Hungarie et Bohemie etc., salutem et prosperos ad vota successus. Misit ad nos serenitas vestra quendam t*(alem)* domitorem equorum cum litteris suis, in quibus scribit intellexisse a nobis desiderari hominem, qui peritiam et usum eorum equorum, quos gynectes appellant, equitandorum moderandorumque haberet; eum itaque missum ad nos, ut maiestas vestra voluntati ac desiderio nostro in hac parte responderet. Super quo maiestati vestre respondemus, nos eum hominem, licet nunquam postulaverimus nec etiam habere desideravimus, intuitu maiestatis vestre libenter vidisse; et gratias habemus, quod maiestas vestra cupit in omnibus voluntati et desiderio nostro complacere. Verum cum sciamus maiestatem vestram prudentissimam et omnia ex magno metiri consilio, miramur id de nobis opinari, quod nos tali homine egeamus, qui gynectos moderari solitus sit, cum sciat nos talibus equis hactenus nedum ad bella, verum etiam ad ludos non eguisse. Quod si animo revolveret conditionem nostram, qui nos simus, et cum quibus hactenus bella gesserimus, credimus, talem hominem ad nos non misisset. Nam scire potest, quod toti ferme orbi constat, nos a puero versatos in armis, et cum multis populis et nationibus frequentia gessisse bella, que sive contra Thurcos, sive contra christianos, in equis nostris, quos nostra gens moderari novit, semper prospere successerunt nobis. Quod si nos externos et alienigenas domitores equorum expectassemus, ea bella, que nos et cum Turcis et cum Alemannis, et cum Bohemis ac Polonis gessimus, nunquam tam prospere successissent. Nos equis nostris hic domitis Getas devicimus, Serviam nos profligavimus et omnes, qui in circuitu nostri positi sunt, devicimus, omniaque cum equis hic domitis

fecimus cum honore; gynectos vero, qui hispano more conglobatis pedibus saltare norunt, nec unquam habere desideravimus nec voluimus unquam; illi enim nonmodo ad res serias, que apud nos fiunt, sed ne ad ludicras etiam vellemus uti. Nobis enim tales equi necessarii sunt, qui non conglobatis pedibus saltitent, sed potius, cum opus est, pedibus in diversum sepositis fortiter innitantur. Verum nos hominem hunc, etsi nobis non placeret, tamen contemplatione vestre maiestatis, bene remuneratum ad eam remisimus, paratos nos offerentes eius amore non hunc solum, qui tali arte victum queritat, sed omnes, quotquot ad nos mittere voluerit, donis onerare et omnia facere, quecumque grata esse senserimus maiestati vestre. Quam bene et feliciter valere etc.

A levél élén: Ad Ferdinandum regem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 25.)

230.

1476—1490. Ferdinánd nápolyi királynak. Ajánl egy Nápolyba visszatérő püspököt, kit orvosi segélyének igénybevétele végett tartott udvaránál.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Reverendus pater, dominus episcopus t*(alis)*,[1] presentium ostensor, quem nos pro cura egritudinis nostre apud nos retinueramus, petivit nos, ut liceret ei cum bona gratia nostra in patriam reverti. Quem nos revertentem in patriam maiestati vestre commendamus, tanquam virum probum, et in arte, sua medica, quam profitetur, peritum et expertum, rogantes, ut velit eum maiestas vestra habere propter nos recommissum taliter, ut sentiat ipse commendationem nostram ei apud maiestatem vestram profuisse. Cui etiam in dicendis maiestas vestra dignetur fidem adhibere. Datum.

A levél élén: Littere commendatitie ad regem Sicilie.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 37.)

[1]) Ezen püspökről emlékeink hallgatnak.

231.

1476—1490. Ferdinánd nápolyi királynak. Köszönetet mond az ajándékba küldött két lóért.

Serenissime princeps, pater noster charissime. Duos equos, quos maiestas vestra dono misit nobis, gratiose accepimus, pro quibus amplissimas grates dicimus, cupientes, si quo possemus, digno munere hanc eius munificentiam compensare. Rogamus igitur maiestatem vestram, velit nobis declarare, si quid apud nos tale sit, quod complacet maiestati vestre. Ex hoc vero intelligemus gratum fore maiestati vestre et singularem erga nos amorem maiestatis vestre, si nobis confidenter intimabit, si quid ei gratum sit de illis, que hic apud nos sunt. Quidquid enim tale intelligemus, libentissimo desiderio mittemus maiestati vestre, cui in omnibus complacere et rem gratiosam efficere supra, quam dici potest, optaremus. Quam bene et feliciter valere optamus etc.

A levél élén: Idem ad eundem.

(Epistolae. P. IV. E. XLVIII.)

232.

1480—90. A pápának. Ilkus Márton budai plébános részére lengyelországi kanonoki javadalmak adományozását kéri.

Beatissime pater et domine clementissime, post devotam mei commendationem ad pedum oscula beatorum. Cum honorandus et egregius vir, magister Martinus plebanus Budensis natione Polonus, fidelis meus dilectus, ob multa obsequia sua, quibus se nobis benemeritum reddere studuit apprime nobis gratus acceptusque sit, et nos virtutes eius, et merita maioribus etiam facinoribus et beneficiis in dies prosequi cupiamus, sanctitati vestre ex speciali confidentia, quam in ea gerimus, pro eo duximus supplicandum, ut velit nostri contemplatione et virtutum suarum ac meritorum

ratione habita, ipsum favore prosequi speciali. Vacarunt nunc in Polonia per mortem honorabilis condam Nicolai de Xantz cantoris Gnesnensis certa beneficia et prebende canonicatus, videlicet in ecclesia Cracoviensi, Posznaniensi et Vladislauiensi. quorum verus legitimus possessor et ultimus ipse Nicolaus, dum viveret, dicitur exstitisse; qui cum nunc defunctus, et de facto, prout asserit, vacet, et eorum collatio nonnisi ad sanctitatem vestram, prout intellegimus, spectat, supplicamus sanctitati vestre, ut eosdem canonicatus et prebendas premisso modo vacantes eidem magistro plebano Budensi conferre dignetur. Quidquid autem favoris et gratie ipsi in hac parte sanctitas vestra ostenderit, non illi, sed nobis factum reputabimus. Quam altissimus.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 2. — Monumenta Vaticana. E. CXCVIII.)

PÓTLÉK.

233.

1474. őszén. IV. Sixtus pápának. Értesíti öt, hogy követei a szilézíai hadjárat lefolyása felől és bizonyos egyházi ügyekben előterjesztést fognak tenni.

Beatissime pater. Que his diebus serenissimus rex Polonie et primogenitus eius adversum me in ducatu meo Silesie moliebantur, quem etiam exitum conatus eorum habuerit, fideles mei reverendus pater dominus Albertus [1]) episcopus Vesprimiensis et magnificus Ioannes Thuz, oratores mei apud sanctitatem vestram, iussu nostro, clare referent, quibus commisi, ut apud eandem sanctitatem vestram de rebus fidei publicis tractare et laborare debeant. Quibus quidem oratoribus ut beatitas vestra fidem adhibere dignetur et benignas prebere aures, supplicationesque eorum nomine meo porrigendas clementer admittere, humiliter et

[1]) Vetési Albert.

devote supplico. quod meis fidelibus servitiis promereri studebo.

(A veszprémi káptalan levéltárában őrzött egykorú másolatból — melyet e sorok irója ott nem találhatott föl — Beke Kristóf fölvette a veszprémi püspökség történetéről írt munkájába, melynek kézirata a püspökség könyvtárában van.)

PÓTLÉK.

234.

1474. deczember 21. Római követeinek, Vetési Albert veszprémi püspöknek és Thúz Jánosnak. Meghagyja, igyekezzenek kieszközölni, hogy Beckensloer János az esztergomi érsekség mellett az egri püspökséget is megtarthassa.

Commissio propria domini regis.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Reverende in Christo pater et magnifice, fideles nobis dilecti. Meminisse non dubitamus fidelitates vestras, quod seriose vobis commendaverimus negotium ecclesie Agriensis expediendum pro fidele nostro reverendissimo patre domino Iohanne archiepiscopo Strigoniensi ac imprimis pro utilitate speciali ipsius ecclesie, prout in instructionibus fidelitatibus vestris per maiestatem nostram traditis latius continebatur. Nunc igitur, cum intelligamus ab eodem domino archiepiscopo negotium illius nondum finem iuxta optatum nostrum accepisse, committimus vobis et strictius requirimus, quatenus et apud sanctissimum dominum nostrum, et apud reverendissimos dominos cardinales, et ubicumque opus fuerit, exactam diligentiam vestram adhibeatis, nec a sollicitudine cessetis, non obstantibus obiectionibus quibuscumque. quousque nos exauditos senseritis, quod nostris servitiis erga sanctam sedem apostolicam, tanquam pro re gratissima, recognoscere studebimus, vobis etiam ad gratiam singularem. Datum Wratislavie. in festo beati Thome apostoli, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Külczím: Reverendissimo in Christo patri, domino Alberto episcopo Wesprimiensi et magnifico Iohanni Thwz de Lak etc., oratoribus nostris in curia Romana, fidelibus nobis sincere dilectis.

(Egykorú másolata a veszprémi káptalan magánlevéltárában. Capsa. 109. n. 134.)

235.

1475. január 9. Római követeinek, Vetési Albert veszprémi püspöknek és Thúz Jánosnak. A török ellen indítandó hadjáratra kért segély tárgyában.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Reverende in Christo pater et magnifice, fideles nobis sincere dilecti. Remittimus ad sanctissimum dominum nostrum ho*(norabilem)* magistrum Michaelem fidelem nobis sincere dilectum, nuntium nostrum, cui nonnullas instructiones et articulos v*(estris fidelitatibus)* tradidimus. Volumus et vobis committimus, ut cum consilio amicorum et presertim reverendissimorum patrum dominorum cardinalium . . .[1] et sancti Marci, favoreque et adiutorio necnon oratorum serenissimi principis domini Ferdinandi regis, patris nostri carissimi ac *(serenissimi)* dominii Venetorum, res illas taliter et cum tanta instatian sollicitetis, quod omnino in eisdem ad vota exaudiamur. Non *(est opus)*, ut diffussius vestris fidelitatibus scribamus, qui ex ipsis articulis et propria prudentia et experientia intelligitis, absque illis qu...[2] non posse dari bonum et firmum principium negotiis contra Thurcos agendis. De statu nostro iam per plures et frequentes litteras et missas informationes omnium, que hactenus gesta sunt, vos cerciores fecimus, ipseque magister Michael latissime poterit referre. Id unum per oratorem Venetorum, qui in regno nostro est, intelligimus, optare omnes, ut rebus Bohemicis et Polonicis bene compositis in Thurcos tendamus; ad quod dicimus nos res illas, quanto firmius potuimus, composuisse, verum res ille cum pace et

[1]) [2]) Egy szó olvashatatlan.

quiete omnium firmabuntur quam firmissime, et in Thurcos, et quo voluerint, ire et totaliter incumbere poterimus. Quam ob rem, si, uti significant, optant, adiuvent, quod fieri possit, quod optant. Experti iam totiens sumus perfidiam hereticorum et inconstantiam Polonorum; quare nisi alia remedia, et presertim illa, que petimus, adhibita fuerint, vix habita opportunitate, et nobis alibi ocupatis, abstinebunt a solita eorum temeritate et promissorum fractione. Cupimus etiam a vobis informari, si quid apud dominos Venetos aut alibi egeritis, quidve nobis in rebus illis sit sperandum, necdum enim quicquam a vobis accepimus: putamus etiam non posse nocere, sed prodesse, si instructiones et articulos ipsos sanctissimo domino nostro ostenderitis, ut intelligat sanctitas sua nos rebus certis et bonis fundamentis moveri. Datum in civitate nostra Wratislaviensi, feria secunda post festum epiphaniarum domini, anno eiusdem millesimo quadringentesimo septuagesimo quinto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo septimo, Bohemie vero sexto.

Kivül: Reverendo in Christo patri, domino Alberto episcopo ecclesie Wesprimiensis et magnifico Iohanni Thwz de Lak, oratoribus nostris in curia Romana, fidelibus nobis dilectis.

(Eredetije, a királyi pecséttel, a veszprémi káptalan magánlevéltárában. Capsa 109. n. 64.)

236.

1476. február 2. Kázmér lengyel királynak. Fölkéri öt, hogy szövetségese, Tüngen Miklós ermelandi püspök irányában való ellenséges föllépéstől tártózkodjék.

Serenissimo principi, domino Kazimiro regi Polonie etc. fratri nostro carissimo, salutem et fraterni amoris incrementum. Serenissime princeps, frater carissime. Accepimus non sine gravi nostri animi displicentia, qualiter serenitas vestra reverendum patrem dominum Nicolaum Tungen episcopum Warmiensem variis modis turbare et impedire moliretur de

factoque iam molestaret et admodum graviter vexaret. Quod profecto eo gravius ferimus, quo impresentiarum adversus expositi rebusque publicis intenti ab huiusmodi expedicione fidei, *(si)* hoc pacto provocabimur et molestabimur, cum grandi totius christianitatis iactura *(retrocedere)* et rebus illis consulere cogeremur, quam etiam rem facere non possumus, quin sanctissimo domino nostro significaremus et eidem de fraternitate vestra vehementer lamentaremur, cum nos ipsum dominum episcopum absque magna fidei nostre alesione relinquere nequaquam possemus. Probe siquidem fraternitati vestre constat, quod novissimis temporibus inter treugas seu pacis sufferentias per nostros ac vestre fraternitatis ac etiam illustrissimi primogeniti vestri consiliarios Wratislavie initas et confectas eundem dominum episcopum inter illos ab utraque parte nominatos nos excepimus, fideque nostra mediante ipsum durantibus huiusmodi sufferentiis defendere policiti sumus, ipseque ad standum nobiscum se in huiusmodi treugis per patentes litteras suas, quas tandem etiam prelatis et baronibus regni Polonie miseramus, manifeste declaravit et recognovit. Hortamur itaque fraternitatem vestram, ut eadem considerata causa reipublice christiane et religionis catholice propugnatione et comoditate, quin etiam eo, quod nos illos, quos vestra fraternitas et illustrissimus primogenitus eiusdem exceperunt, seque cum eisdem in ipsis treugis stare velle iuxta conclusa recognoverunt, a nobis et subditis nostris nihil molestie nihilque impedimenti patiuntur, a perturbatione et inquietatione prefati domini episcopi desistere velit; [1]) attento etiam, quod nil boni fraternitati vestre ex huiuscemodi sopitarum flammarum suscitatione consequetur, verum christianitas hac tempestate nostra, si impresentiarum retrocedere cogemur, si non prorsus periclitabimur, tantam tamen per fidei hostes suscipiet iacturam et calamitatem, quantam ad hec usque nostra tempora nunquam suscepit. Proinde iterum hortamur et requirimus vestram fraternitatem, ut eadem cum prefato episcopo taliter agere velit, quod nos de presenti

[1]) Így, valószinűleg kimaradt valami.

nostra expeditione per vestram fraternitatem retrahi non cogamur. Fraternitatem vestram bene valere semper optamus. Datum ex obsidione castri Sabatcz, in festo purificationis beate Marie virginis, anno domini etc. LXXVI.

(Egykorú másolata a königsbergi állami levéltárban.)

237.

1476. február 2. Lengyelország förendeinek. Fölkéri őket, birják rá uralkodójukat, hogy a Tüngen Miklós ermelandi püspök irányában való ellenségeskedéssel hagyjon föl.

Reverendissime, reverendique in Christo patres necnon magnifici viri nobis sincere dilecti. Intelleximus magna cum displicentia, qualiter serenissimus princeps, rex vester, reverendum patrem dominum Nicolaum Tungen episcopum Warmiensem variis modis turbare et molestare moliretur, iamque de facto molestaret et graviter admodum vexaret, quod profecto quam gravissime ferimus, et eo gravius, quo impresentiarum contra Turcos expositi, rebusque publicis totis cum viribus intenti, ab hac expeditione fidei, si provocabimur et per huiusmodi stimulationes molestabimur, cum summa totius christianitatis iactura et religionis catholice calamitate retrocedere cogeremur; quam etiam rem facere non possumus, quin sanctissimo domino nostro pape et toti mundo publicaremus et eidem de prefato domino rege vestro ac etiam vobis vehementer lamentaremus, cum nos ipsum dominum episcopum relinquere non possemus, ex quo eundem in treugis superiori tempore Wratislavie per nostros et ipsius domini regis vestri ac illustrissimi primogeniti eiusdem oratores confectis, tandemque per vos confirmatis, inter illos quinque per nos nominatos specialiter excepimus, ipseque nobiscum in ipsis treugis velle stare per litteras suas, quas tandem ad vos dederamus, se manifeste declaravit et recognovit. Hortamur itaque dilectiones vestras, quatenus considerantes nitantur *(igy)* reipublice christiane sta-

bilimentum et conservationem, ac etiam attento, quod illis ab illa parte nominatis et exceptis nil molestie vel impedimenti per vos vel subditos vestros infertur, nec imposterum inferetur, dummodo treuge et conclusa per eos debite observentur, talem operam apud prefatum serenissimum dominum regem adhibere velitis, ut ab huiusmodi rebus cesset, et ipse dominus episcopus per ipsum aut suos non impediatur. Miramur namque vehementer, quod, cum nos pro tota christianitate et religione catholica sic occupemur totisque cum viribus laboremus, talia admittuntur sive fieri iubentur sopiteque flamme hisce modis suscitentur, quod si ab hac re et expeditione fidei per huiusmodi turbationes et novas flammas retrocedere cogamur, clarum vobis erit, quod forte talia fient, que hactenus minime facta fuerunt. Bene valete. Datum in obsidione castri Sabatcz, in festo purificationis Marie, anno etc. LXXVI-to.

(Egykorú másolata a königsbergi állami levéltárban.)

238.

1476. márczius 21. Stein György királyi tanácsosnak. Értésére adja, hogy a német lovagrend javára kieszközölt pápai bullák megérkeztek.

Egregio Gregorio de Lapide consiliario nostro, fideli nobis dilecto. Matthias rex etc. Egregie fidelis nobis dilecte. Scias, quod orator apostolicus, quem expectabamus, iam advenerit, secumque omnes bullas apostolicas vobis bene notas contra Polonos et Bohemos ac etiam in favorem Prutenorum attulit, quod tibi ideo scribimus, ut si quid occurreret tale, scires bullas ipsas nos accepisse. Ceterum omnia, que hactenus in partibus inferioribus gesta sunt et quottidie geruntur, scriberemus ordine et iam scripsissemus, nisi fuisset citus recessus nunctii domini Stephani de Zapolya presentium portitoris. Verum scias, quod, quamprimum occasionem nunctii primum illo euntis nacti fuerimus, omnia

vobis ordine suo perscribemus. Ex Buda, in festo beati Benedicti abbatis, MCCCCLXXVI-to.

(Egykorú másolata a königsbergi állami levéltárban.)

239.

1476. március 24. Tüngen Miklós ermelandi püspöknek. Buzdítja őt, hogy a vele kötött szövetséghez szilárdul ragaszkodjék. Biztosítja, hogy ellenséges támadás esetében meg fogja őt védelmezni.

Matthias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Reverendissime in Christo pater, nobis sincere dilecte. Accepimus litteras paternitatis vestre in festo beate Dorothee datas, in quibus paternitas vestra se per quosdam pacis et tranquillitatis emulos de non stando nobiscum in treugis superioribus temporibus conclusis admodum sollicitatam scribit, commemoratque paternitas vestra animi sui propositum ad ipsorum emulorum suasionem minime mutasse. Qua in re paternitatis vestre constantiam et firmam animi sententiam apprime commendamus dicimusque, nisi paternitatem vestram talem intellexissemus, nequaquam eandem ad ipsas treugas acceptassemus. Per plures etenim principes sollicitati fuimus, ut eos inter illos quinque per nos nominatos ad standum nobiscum in treugis ipsis acceptassemus; verum nos, intellecta probitate et constantia vestra, ac etiam compassionem habentes de oppressione ecclesie vestre, cuius patroni et defensores fuimus et imposterum esse volumus, vos inter omnes alios et ecclesiam vestram ad ipsas treugas, tanquam virum constantissimum et nobis precessoribusque nostris regibus confederatam acceptavimus. Hortamur itaque et requirimus paternitatem vestram, ut eadem animi sui constantiam ad sollicitationem et promissionem cuiuscunque mutare et inita federa infringere non debeat. Quantum autem ad ferendum vobis presidium, si forte aliquid adversum vos et ecclesiam vestram attemptaretur, dicimus, quod Dei et apostolice sedis gratia tantum nobis prescribi-

tur subsidium, quod illi, qui contra treugas ipsas aliquid innovaverint, incepisse eos graviter penitebit, prout etiam ex litteris reverendi patris domini Baltasar [1]) apostolici nuntii et oratoris, qui impresentiarum apud nos est, clare omnia et presertim ipsa subsidia intelligere poteritis. Proinde paternitas vestra bonum animum habeat, nec adversariorum machinationes et minas formidet; spem namque firmam habemus, quod ipsorum adversariorum conatus maligni infringentur et ea, que adversum nos et paternitatem vestram moliuntur, in ipsorum destructionem vertentur. Pro eo iterum hortamur, ut omnem animi vestri molestiam et turbationem abicere velitis, sitis modo constans et promissi observator; operam et omnem adhibebimus diligentiam, quo paternitas vestra et ecclesia eiusdem paternitatis vestre ab adversariorum conatibus malignis eripiatur et optata tranquilitate potiatur. Paternitatem vestram bene valere optamus. Datum Bude, in dominica Letare, anno domini etc. LXXVI., regnorum nostrorum anno Hungarie etc. decimo nono. Bohemie vero septimo.

(Egykorú másolata a königsbergi állami levéltárban.)

240.

1477. május 1. Kázmér lengyel királynak. Késznek nyilatkozik vele és a császárral békét kötni, hogy erejét a török ellen fordíthassa.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Serenissimo principi domino Kazimiro Polonie etc. regi, fratri nostro carissimo, salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime princeps. Binas litteras, alteras sub anulari, alteras sub plumbeo sigillo a sanctissimo domino nostro suscepimus, quibus sanctitas sua nos hortatur et requirit, ut ad tollenda impedimenta contra expeditionem, quam nos contra perfidos Turcos in protectionem religionis christiane iam in

[1]) De Piscia.

tertium annum usque curavimus et sustinuamus, utque in ipsam expeditionem liberius insistere etiam deinceps valeamus, ad quod nos variis et paternis verbis plurimum hortatur, cum fraternitate vestra et serenissimo principe domino Frederico Romanorum imperatore etc. ac vestro primogenito treugas ulteriores observaremus, adiciens se auctoritate apostolica treugas ipsas per annum integrum prorogasse, quodque etiam vestram fraternitatem et dictos principes similiter requisiverit. Novit vestra fraternitas ex studiis nostris hactenus circa res illas adhibitis et tollerantia damnorum ac iniuriarum sub ipsis treugis nobis et hiis, qui ad nos pertinent, illatorum, qui semper treugas ipsas amplexati fuimus, quas etiam ea ipsa sola de causa confecimus, ut liberius contra Turcos agere possemus et perseverare. Novit et ipse sanctissimus dominus noster, ac tota christianitas testari potest, quod nos, prout catholicum principem decet, semper obedientes sanctitati sue fuimus, et quantos labores, expensas et pericula pro observatione obedientie et reverentie apostolice sedis hactenus subiverimus, a quaquidem obedientia cum neque nunc, neque in posterum abscedere velimus, literas ipsas sanctissimi domini nostri et decretum ipsius amplecti, quantum in nobis fuerit, volumus; dummodo a fraternitate vestra et sibi adherentibus similiter fieri intelligamus. Quapropter eandem fraternitatem vestram hortamur, ut nos de sua voluntate etiam re ipsa certiores reddere velit, ut et nos sciamus, quo pacto fidei negotiis intendere debeamus. Datum Strigovie, prima die Mai, anno domini MCCCCLXX septimo, regnorum nostrorum Hungarie vicesimo, Bohemie vero octavo.

Ad mandatum domini regis.

(Egykorú másolata Danzig város levéltárában.)

241.

1479. január 12. Frigyes császárnak. Felhívja őt, hogy a százezer forintnyi tartozását haladék nélkül fizesse le.

Serenissimo principi domino, Friderico divina favente clementia Romanorum imperatori, semper augusto, patri nostro carissimo, Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. salutem et prosperorum successuum incrementa. Serenissime princeps, pater noster carissime. Intelleximus ea, que reverendissimus dominus cardinalis Agriensis cum vestra maiestati tractavit, et ultimam eiusdem vestre maiestatis sententiam. Verum quia nullo modo decrevimus in illa suspensione diutius immorari, quam etiam certi sumus a domino rege Ferdinando nullatenus admittendam, hortamur maiestatem vestram, ut pecuniam nobis promissam sine ulla mora reddi faciat; alias gravissima dampna incurremus, de quibus speramus maiestatem vestram nobis non favere. Quam bene valere semper optamus. Datum Cassovie, duodecima die mensis Ianuarii, anno 1479.

(A bécsi udvari levéltár Cod. Ms. Austr. m. 25. jelzetű codexében. 192. — *Chmel:* Monumenta Habsburgica, I/3. 633.)

242.

1479. február 2. Truchsess Mártonnak, a német lovagrend nagymesterének. Biztosítja őt, hogy ha a lengyel királytól megtámadtatik, személyesen fog segítségére menni.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. reverendissimo do*(mino Mar)*tino Drukses magistro ordinis in Prussia, amico nostro, salutem et paratam complacendi voluntatem. Accept*(tis . . . litte)*ris et earum continentiis intellectis confestim expedivimus unum hominem nostrum in Poloniam, quemadmodum vos ip . . . per medium hominis nostri Polonos de treugis observandis et usque in diem

terminumque diete prorogandis : . . . is vestris reducendis absque damno vestrorum et nocumento aliquali, quod iam per eos factum est cred . . . nuper promiserunt. Requirimus tamen amicitiam vestram et hortamur, ut etiam vos treugas ipsas Pol . . . *(qu)*emadmodum ipsi vobis observare promiserunt. Ubi autem non servarent, et adhuc contra promissa . . . non cessarent, rogamus, ut quamprimum nobis per litteras vestras significetis, quoniam, postquam litteris vestris de hoc certificati fuerimus, omnibus aliis negotiis nostris posthabitis, vobis et ordini vestro succurremus et nos ipsi procul dubio personaliter in campum contra illos descendemus. Ex Crempnitia, secundo die Februarii, anno domini MCCCCXX nono.

A levél élén: Reverendissimo domino Martino Drukses magistro ordinis in Prussia, *(am)*ico nostro.

(Egykorú, szétrongyolt másolata a königsbergi állami levéltárban.)

243.

1479. február 16. Hans von Tiefennek, a német lovagrend fökomturjának. Fölkéri öt, rendelje el, hogy a német lovagrend egyik római háza Rangoni Gábor egri bibornokpüspök részére átadassék.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc. Honorabilis, nobis sincere dilecte, salutem. Putamus vos intellexisse . . . reverendissimus pater dominus cardinalis Tyrasonensis [1]) ex hoc mundo discesserit, qui omnia negotia nostra et ordinis . . . et agebat in Romana curia et quia nos sentimus maximum detrimentum nobis et amicis nostris . . . per obitum tanti patris, cum ibi iam non habeamus, qui res et negotia nostra amicorumque nostrorum *(intel)*ligat,

[1]) Ferriz Péter tarazonai (spanyolországi) bibornokpüspök. Meghalt 1478 szeptember 25-én.

sumus in cogitatione, ut reverendissimus . . . cardinalis Agriensis illuc ag . . . ac amicorum nostrorum et fidei directurus . . . amicitiam vestram, ut mox p . . . scribere domino episcopo Sambiensi [1]) procuratori ordinis vestri, ut domum dicti ordinis, quam ipse cardin*(alis Tyras)*onensis inhabitabat, resignet homini ipsius domini Agriensis, ut in illa se recipere possit, donec de al*(io)* . . . nec dubitamus hanc rem amico nostro, domino generali vestro [2]) placituram, quia reverendissimus dom*(inus cardinalis)* Agriensis est specialis ordinis vestri fautor et protector. Litteras autem quamprimum ad manus nostras transmitti cupimus, vel ipsius domini cardinalis, ut exinde ad curiam mittantur. nec per hoc ulla suspitio oriatur de alienatione domus ab ipso ordine, quia nec ipse dominus cardinalis hoc pateretur, neque nos, sed nec domus illa nisi ad tempus, donec de meliori providere possit, ei sufficeret. Datum Bude, 16. die mensis Februarii, anno domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. vigesimo primo, Bohemie vero decimo.

Külczím: Honorabili summo commendatori ordinis beate virginis Marie Teutonicorum, amico nostro sincere dilecto.

(Eredetije, szétrongyolt állapotban, a königsbergi állami levéltárban.)

244.

1479. október 8. Frigyes császárnak. Felhivja, hogy tervéről, mely szerint a salzburgi érseket lemondásra bírni és helyébe Beckensloer János esztergomi érseket emelni szándékozik, mondjon le.

Serenissimo principi, domino Friderico Dei gratia Romanorum imperatori, semper augusto, patri nostro carissimo, Mathias eadem gratia rex Hungarie, Boemie etc., salutem et prosperos ad vota successus. Serenissime prin-

---

[1]) János samlandi püspök.

[2]) A német lovagrend nagymestere.

ceps, pater noster carissime. Bene notum est maiestati vestre, quotiens nos eam frequentibus literis et nuntiis hortati sumus et rogare non destitimus, ne illum profugum Strigoniensem desertorem ecclesie sue apud se conservaret et foveret. Non enim latet maiestatem vestram, quibus, quantisque beneficiis nos illum a principio prosecuti simus, qualemque postea nobis vicem rependerit, qui nostrorum beneficiorum immemor et ingratus, derelicta ecclesia sua, ad despectum nostrum aufugit, seque nobis post multa benefacta nostra inimicum fecit, cuius etiam instinctu et opera fomes et origo preteritarum dissensionum et differentiarum inter maiestatem vestram et nos initium cepit; veriti quippe sumus, ne, si apud maiestatem vestram ipse Strigoniensis versaretur, solitis artibus suis etiam in futurum aliqua cuderet, que nobis non minus, quam preterita displicerent. Postea, cum accepissemus illum aspirare ad ecclesiam Salzeburgensem et maiestatem vestram importunitate illius victam laborare, ut eiecto vero et legitimo pastore ecclesie Salzeburgensis Strigoniensis in eam ecclesiam intruderetur, instetimus sepius apud maiestatem vestram, et denuo monuimus, ne inimicum nostrum ex regno nostro profugum et ecclesie sue desertorem, necdum nobiscum concordem, in latus vestrum poneret, quia si id faceret, non aliud intelligeremus, nisi quod inimico nostro ad latus vestrum posito serenitas vestra causam daret amplioribus malis regnoque vestro novam turbationem pararet, et nos perpetuum hostem constitueret archiepiscopatus Salzburgensis. Ad hoc ipsum requisivimus etiam reverendissimum dominum archiepiscopum Salzeburgensem, ne iuri suo cederet, neve inimicum nostrum in latus vestrum admitteret. Nam si id faceret, ecclesia illa Salzeburgensis in perpetua nobiscum contentione poneretur. Qui dominus Salzeburgensis requisitioni nostre acquiescens, cum pro importunitate prefati Strigoniensis ad requisitiones et mandata maiestatis vestre iuri suo et ecclesie prefate, quam canonice et pacifice longo tempore tenuit et tenet, renunciare et cedere noluisset, sicuti nec debuit, accepimus tandem maiestatem vestram vi et potenter agere cepisse, ut dictus

archiepiscopus Salzeburgensis ecclesiam Salzeburgensem illi Strigoniensi resignaret, illo vero refragante et ut iustum est, in suo iure acquisito permanente, intelleximus, aliquos redditus ecclesie sue et subditorum suorum mandato serenitatis vestre sequestratos commeatusque vasallis et subditis ecclesie illius prohibitos, plerosque etiam subditorum ecclesie qui ipsis domino archiepiscopo ad prestandum fidelitatis, homagium tenentur, contra iura ecclesie sue per nonnullos maiestatis vestre prefectos ad prestandum maiestati vestre homagium cogi, prout iam nonnulli de facto prestitissent, licet ipse dominus Salzeburgensis appellationem sedis apostolice interposuerit, seque paratum obtulerit, discussioni sanctissimi domini nostri et sacri cardinalium collegii, si quid adversus eum pretenderetur, vel etiam diffinitioni principum et electorum imperii stare et super omnibus, que illi obicerentur, respondere. Verum maiestas vestra iusta et honesta oblatione sua non curata, totque nostris precibus et hortamentis posthabitis, ad hoc, ut accepimus, ipsum dominum Salzeburgensem cogere nititur, quod nec equitati. neque saluti consentaneum est. Super quo rursus et iterato hortamur et rogamus maiestatem vestram, ut imprimis honorem suum, equitatem et salutem attendat, velitque ab impedimento domini Salzeburgensis et a violentia sue ecclesie inferenda desistere ipsumque in suo iure et in ecclesia Salzeburgensi pacifice et quiete permittat. Cogitet, qualis sit eius hominis conditio, pro quo inauditum in ecclesia Dei scandalum facere conata est, sit potius contenta oblationibus iustis et honestis prefati domini Salzeburgensis, qui se paratum offert, vel coram summo pontifice et sacro cardinalium collegio, vel coram electoribus sacri Romani imperii, omnibus contra eum agere volentibus respondere. Scit namque maiestas vestra, quod ipse Strigoniensis, qui titulum alterius ecclesie adhuc vendicat, duplici titulo iuris gaudere non posset. Nam neque is est, qui id mereatur, ut eiecto vero et legitimo pastore talis ecclesie sibi honorem assumat. maxime vero pericula, que ex hoc evenire possent, maiestas vestra consideret, et huiusmodi conatus suos posthabeat, malitque potius publica et communi utilitate, quam pri-

vata illius hominis importunitate moveri. Nam si ipse dominus Salzeburgensis per maiestatem vestram contra ius phasque ulterius per vim ad talem cessionem cogeretur, nos sicuti illum requirentes, ne faciat, presidia nostra illi obtulimus, ita etiam facere recusantem, et nostre requisitioni pro regni nostri ac ecclesie sue bono et quiete obtemperantem deserere non poterimus, sed assistere illi volumus, prout obligamur, omni auxilio, consilio et favore. Valere optamus maiestatem vestram. Datum in civitate nostra Posoniensi, octavo die mensis Octobris, anno domini MCCCCLXXVIIII., regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo secundo, Bohemie vero undecimo.

(Egykorú másolata a bécsi udv. levéltárban. — *Chmel:* Monumenta Habsburgica. I/III. 244.)

245.

1480. április 8. Albert bajor herczegnek. Okát adja a császár ellen intézett támadásának.

Mathias Dei gratia rex Hungarie, Bohemie etc., illustrissimo principi domino Alberto palatino Rheni, duci superioris et inferioris Bavarie, amico nostro dilecto, salutem et paratam complacendi voluntatem. Recordamur scripsisse prius et amicitiam vestram de contentione inter nos et imperialem maiestatem habita, cum transmissione articuli tunc ad rem nostram attinentis, sufficienter informasse nuper, dum imperialis maiestas conabatur nobis aliqua imputare. Nunc vero certificati sumus cesaream maiestatem novis rursum criminationibus apud amicitiam vestram et alios sacri Romani imperii principes nos impetere, quasi nos inscriptionibus mutuis contravenissemus, et contra nostrum fecissemus honorem, quod nuper oppidum Rackospurgam nulla prorsus diffidatione maiestati sue premissa fecimus expugnari; super quo tametsi non dubitemus amicitiam vestram pro sua bonitate et prudentia, his, que preter equum nobis imputantur, minime assentire, tamen ut de hoc negotio, quod nobis

cesarea maiestas culpe asscribere vult, rectius veriusque informata nostram innocentiam ac maiestatis sue indebitam adversum nos querelam intelligat, scire eam volumus, nihil per nos tale contra suam maiestatem admissum, propter quod maiestas sua de nobis iuste et merito queri possit, vel nostro honori in aliquo derogare. Nam que de nobis queritur: nulla diffidatione premissa talia per nos contra suam maiestatem attemptata, respondemus nobis non licuisse maiestatem suam diffidare, nam si id fecissemus, directe contravenissemus inscriptionibus mutuis, quibus cavetur, ut quandocunque cesarea maiestas promissa sua de solutione nobis debita non compleret, liceret nobis nostra quocunque modo requirere cum omni damno et interesse, sine ulla inite pacis et concordie offensione, et propter hoc mutua inter nos amicitia dissolvi non deberet. Cum igitur nos frequenter et sepius maiestatem suam monuerimus de solutione nobis facienda, ipsa vero pertinaciter id facere neglexerit, nos post debitum solutionis terminum ultra annum et longe amplius maiestatem suam expectantes, quando intelleximus nihil nobis promissorum adimpleri, frustraque nos verbis teneri, diffidare noluimus, ne primi daremus occasionem amicitie inter nos violande, verum denuntiavimus sepius per litteras et per nuntium maiestati sue, quod nobis oporteret iuxta formam inscriptionis nostra, quibuscunque possemus modis, requirere, quando intelligeremus maiestatem suam his, que in ipsis inscriptionibus continentur, tanta dilatione preterita necdum respondere cum effectu; et facere aliud non potuimus, quod salva inter nos amicitia permanente facere nobis licuit quoque, ut nostra requireremus, quibuscunque possemus modis, prout specialem super hoc in litteris inscriptionum habuimus articulum, cuius copiam ex ipsis litteris de verbo ad verbum excerptam et presentibus inclusam pro evidentiori documento misimus amicitiae vestre, ut eo intellecto cognoscat nihil esse, quod nobis in hac parte cesarea maiestas iuste et merito possit imputare, et simul ut comperta innocentia nostra et rectitudine, qua freti nos nihil inscriptioni contrarium fecimus, contrariis assertionibus fidem non habeat, quin potius velit contempla-

tione iustitie nostre pro mutua benevolentia honorem nostrum ab indebita oblocutorum criminatione defensare. Ex hoc enim liquido iudicare poterit amicitia vestra, quantum nos sumus alieni a culpa, qui denuntiatione premissa secundum formam inscriptionis processimus ad nostra repetenda. Litteras vero inscriptionis non nos edidimus, nec oratores nostri in eam sententiam verba addiderunt, sed sola imperialis maiestas concepit, et ultro nobis ac spontanee ad omnia, que in ipsis continentur, semetipsam obligavit. Datum Bude, octava die mensis Aprilis, anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo, regnorum nostrorum Hungarie etc. anno vigesimo tertio, Bohemie vero undecimo.

Ad commissionem specialem domini regis.

A levél élén: Illustrissimo principi, domino Alberto palatino Rheni, duci superioris et inferioris Bavarie, amico nostro dilecto.

(*Oefele:* Rerum Boicarum Scriptores. I. 319.)

246.

1480. táján. Haszler bíbornoknak. Felkéri őt, hogy a császárnál a foglyok kölcsönös kicserélése tárgyában járjon közben.

Reverendissime in Christo etc.[1]) In presentibus guerris, que vigent inter nos et imperialem maiestatem, captus est is familiaris noster presentium exhibitor,[2]) quo nos impresentiarum vehementer egeremus ad alia obsequia nostra, si de captivitate eximi et liberari posset. Quamobrem confidenter rogamus paternitatem vestram, tanquam amicum nobis singularem, velit cooperari apud imperialem maiestatem et consulere ei, ut is familiaris noster pro alio similis conditionis captivo emittatur; contenti enim sumus talem apud nos captum pro eo emittere. Consulat etiam maiestati sue, unacum aliis consiliariis paternitatis vestre, ut quemadmo-

[1]) Ezután áll: »simili (?) emittatur.«

[2]) Ki volt ez a fogoly, nem tudjuk meghatározni.

dum id apud alios principes belligerantes observatur, ita et maiestas sua captos pro captivis invicem emittat; et nos hoc idem maiestati sue faciemus. Hoc autem nos ex singulari fiducia paternitati vestre scribimus, existimantes, quod non in hiis modo, sed in maioribus nobis paternitas vestra complaceret, et id, quod nos opera illius perfici cupimus, obtinere. Super quo responsum a paternitate vestra expectamus. Quam etc.

A levél élén: Ad cardinalem sancte Lucie pro quodam captivo, ut pro alio.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 58.)

247.

1480. táján. II. Mohamed szultánnak. Panaszt emel a boszniai pasa ellen, ki Magyarország területére betörést intézett.

Magno et excellentissimo principi et domino Mehmethbegh imperatori Thurcorum, fratri suo seniori, Matthias Dei gratia rex Hungarie et Bohemie etc. salutem et omne bonum. Excellentissime princeps, tanquam frater et senior honorande. Ante plures dies allate fuerunt nobis littere maiestatis vestre, quibus scribebatur maiestatem vestram a nonnullis intellexisse, nos desiderare pacem illam, que olim inter nos tractabatur, cum eadem concludere, ad quod optimum animum nobis suum precabatur excellentia tua Nos vero acceptis his, licet verba illa de pace non a nostris primum, sed a capitaneo excellentie vestre Dawth bassa, ad nostros banos regni nostri Bosne data fuerant, tamen cognita bona maiestatis vestre voluntate, fuimus contenti, ut bona pax inter nos concluderetur. Ad quod nos due potissimum cause inducebant; prima, quod indignum nobis videbatur, ex quo nos sanguine non alio simus, cum maiestate vestra dissidere et hostili inimicitia esse; secunda, quod cum uterque nostrum sub altero parum lucri obtineat libertati, mutuis dissensionibus facilius possemus dominia nostra contra alios principes ampliare. His igitur moti

caussis miseramus hominem nostrum ad bassam Dawth capitaneum maiestatis vestre, sicut ipse nos per strennuum capitaneum nostrum Petrum Dotzi, banum Bosne regni ad hoc instanter requirebat. At ubi noster homo revenit, fidem nobis et promissum etiam in scriptis ab ipso bassa Dawth attulit, quo nobis ipse scribebat accepisse in mandatis ab imperio vestro, ut iret in terras et dominia imperatoris Romanorum, verum tamen nobis promittebat non ledere terras et dominia nostra. Quibus verbis et promissis confisi, nos ipsum bassam cum ipsius copiis in terras et dominia imperatoris Romanorum proficiscentem impedire noluimus, quinimmo commiseramus hominibus nostris, ut sese ab omni illius impedimento continerent. Sic igitur tamquam securi rerum nostrarum, dum aliis rebus nostris intendimus, subito intelligimus, bassam illum immemorem fidei sue et promissorum, contra fidem nobis datam contraque iusiurandum in manus hominis nostri factum, excursionibus ad nostra dominia in reditu destinatis, magnam partem terrarum nostrarum combussisse, maximamque hominum predam abduxisse adeo, ut fere minima sit pars, que de terris imperatoris Romanorum abducta est, respectu illius multitudinis, que de terris nostris et dominiis per eum perfidiose per predam acta est. Quibus auditis nos, ut eramus parati in armis, continuato itinere, illum persecuti sumus; et profecto, nisi celerius avolasset, docuissemus eum, quibus principibus quid promittere et qualiter debuisset promissa observare. Postquam igitur ad has partes pervenimus, cognito illius discessu, statueramus iterato contra alios hostes nostros reducere exercitum; cum ipse bassa nobis iterato scripsit, petens, ne iniuriam nobis illatam graviter caperemus, paratum se asserens omnia reformare; mitteremus hominem nostrum ad eum, per quem de pace finaliter concludere vellet, et eum cito ad nos mitteret. Nos igitur hominem, quem petebat, protinus misimus cum plenaria facultate, rati fore, ut ipse perfidie sue memor, que contra fidem et promissum nobis intulit, reformaret, et sinceriter pacem concluderet. Sexta iam igitur ebdomada, posteaquam homo noster ad eum missus, in Jajtza residet et ab eo tem-

pore usque ad hodiernum bassa Dawth multoties requisitus, nec obsidem pro eo mittere, nec ad colloquium suum admittere voluit, variis figmentis et cavillationibus hominem nostrum continue tenens in suspensu et de obside dando interdum respondet, hominem illum, qui mittendus pro obside foret, accessitum ad portam maiestatis vestre, interdum fingit, illum gravi egritudine detineri, et exputandum, ut aliquantulum convalescat. Ex quibus omnibus non aliud iudicamus, nisi quod ipse arte et dolo, quemadmodum ab initio cepit, nos pertrahere querit. Quod nos nullo modo pati potuimus, sed irati tam manifesta perfidiâ prefati basse, licet dudum alio convertissemus exercitus nostros, nisi ipse bassa primum nos deceptione sua in has partes attraxisset et hic tamdiu tenuisset, coacti sumus nos ipsi personaliter ire contra illum, et nos de iniuriis nobis per illum factis vindicare. Quod quidem non facimus ad iniuriam maiestatis vestre, neque ut imperio vestro aliquam displicentiam faceremus, sed ut ipse bassa de tam manifesta sua perfidia, prout dignus est, castigaretur. Quantum ad nos attinet, nos profecto cum maiestate vestra pacem semper optamus, rogamusque, ut si voluntas vestre maiestatis ad hoc est, quemadmodum semper nobis significavit, velit aliquem talem probum hominem inter nos deputare, qui et cum maiestate vestra et nobiscum sinceriter et sine dolo agat, quia nos parati sumus ad omnem bonam amicitiam et vicinitatem cum maiestate vestra revenire, ex quo sanguine non alieni sumus et maiestati vestre, tamquam fratri nostro maiori, in omnibus complacere, dummodo videamus illam partem amicitiam inter nos sic optare, prout mutue fraternitati et amicitie conveniens sit, hoc est, ut utriusque nostrum honori conveniat, et sine detrimento rerum et dominiorum nostrorum, equis conditionibus, res inter nos agantur. Super quibus omnibus expectans citum a maiestate vestra responsum etc. Datum Bude, etc.

A levél élén: Eiusdem Matthie Corvini epistola querula ad Mehemmetem Turcarum imperatorem.

(A M. Nemz. Múzeum 2225. fol. lat. jelzetű kéziratában. 5.)

248.

1481. Cafarelli Prosper ascolei püspöknek. Felhívja öt, hogy a birodalmi gyülésre siessen, és a béke létrehozása érdekében müködjék.

Reverendo in Christo patri, domino episcopo Asculano, legato apostolico, amico nostro salutem. Significavimus novissimis literis nostris paternitati vestre, quemadmodum prioribus literis, que ante aliquot dies per cesareanos intercepte sunt, hortati iam fuimus, quia id dudum de mente et intentione sanctissimi domini nostri fore intelligebamur, ut paternitas vestra festinaret ad dietam principum imperii accedere et pro negotio fidei diligentiam suam adhibere. Nunc autem allatum est ad nos breve apostolicum ad vos et reverendum dominum patrem Theanensem scriptum, per quod sua sanctitas hoc idem mandat et precipit vobis, quod nos antea paternitatem vestram binis literis hortabamur, quod breve unacum presentibus misimus ad paternitatem vestram et iterato requirimus; mittere enim ad dominum Theanensem non potuimus, cum constet illum in remotiori a nobis distantia constitutum. Rogamus igitur paternitatem vestram et iterato requirimus, quemadmodum ex brevi apostolico mentem sanctissimi domini nostri clarius percipiet. Quare receptis presentibus, postposita omni mora, curet quantum poterit ad dietam, que in proximo celebrari dicitur, festinare, atque honore sedis apostolice et rei publice christiane commodo et utilitate, adhibito omni studio et opera, negotia illa res christianas concernentia promovere; poterit autem paternitas vestra breve apostolicum secum una ad dominum Theanensem perferre, sibique mandata sanctissimi domini nostri demonstrare. Sic igitur acceleret paternitas vestra, ut si diu morabitur, poterit ex absentia sua rebus christianis, que sanctissimus dominus noster fidei et diligentie utriusque vestrum commendat, maxima negligentia provenire. Valeat paternitas vestra etc.

A levél élén: Ad episcopum Asculanum.

(A M. Nemz. Múzeum 2317. fol. lat. jelzetű kéziratában. 36.)

249.

1482—1484. IV. Sixtus pápának. Elöadja, hogy Vitéz János szerémi püspök az ország ügyeiben el lévén foglalva, segéd-püspök rendelése mutatkozott szükségesnek.

Beatissime pater etc. Cum reverendus pater dominus Ioannes electus ecclesie Sirimiensis, fidelis meus dilectus, circa res gerendas fidei catholice et regni mei ob summam sui prudentiam et auctoritatem mihi existat admodum necessarius, ita ut queque ardua impendentia per eum expediam, propter quod a latere meo abesse, et uti deberet, in ecclesia sua continue residere, officiisque pastoralibus semper invigilare non possit, ut tamen debito suo satisfaciat, et ne sui aliquando absentia ecclesia pontifice vacet, maxime cum tota illius diocesis ministeriis pontificalibus multum necessaria fuit, *(igy)* cupit in partem sollicitudinis sui honorabilem t*(alem)*, virum utique et genere nobilem et moribus, scientia ac ceterarum virtutum dotibus bene spectatum, mihique charissimum in episcopum titularem et suffraganeum dicte ecclesie sue per sanctitatem vestram facere promoveri. Idcirco supplico humillime beatitudini vestre, quatenus eadem, consideratis pretactis rationibus, ac ipsius t*(alis)* exigentibus meritis, vota et supplicationes meas et ipsius electi paterna clementia admittere, ipsumque virum in episcopum titularem loci t*(alis)* et suffraganeum t*(alis)* de t*(ali)* presentare et instituere dignetur. Quam etc.

A levél élén: Ad pontificem.

(A M. Nemz. Múzeum 1656. fol. lat. jelzetű codexében. 62. — Monumenta Vaticana. E. CL.)

Igazítások.

I.

Az I. kötet előszavában a Mátyás király levelezéseit tartalmazó régi kéziratokat ismertetvén, a VI. lapon említettem, hogy az a XVI. századbeli kézirat, a mely a múlt század elején *Haager Ferencz* pozsonyi kamarai titkár birtokában volt, »nyomtalanúl eltünt«, és csak az arról vett XVIII. századbeli másolatokban maradt ránk.

Legújabban *Némethy Lajos*, az esztergomi prímási könyvtár őre, a Magyar Történelmi Társulat figyelmét fölhívta a prímási könyvtár II. 393. számmal jelzett kéziratára, a melyben a Haager-féle gyüjtemény eredeti példányát fölismerhetni vélte. Föltevésének alapossága felől a kézirat megvizsgálása alkalmával meggyőződtem.

A becses kézirat, mely 383 kis ívrétű lapra terjed, több kéznek irását tünteti föl, melyek között a legrégibb a XV. század második, a legújabb is a XVI. első felébe helyezendő. Mátyás király levelein kivül, II. Ulászló király és több főpap levelezéseit, úgy szintén néhány okiratot tartalmaz, s a Haager-féle gyüjtemény újabbkori másolataival teljesen megegyez. És így, sajnos, a jelen kiadványt egyetlen darabbal sem szaporítja.

II.

A II. kötetben 136—9. számok alatt közlött leveleknél, melyeket Mátyás király patrasi érsekhez, illetőleg az ő ügye érdekében írt, Simon érsek személyéről és az összeköttetésről, melyben Mátyás királyhoz állott, fölvilágosítást adni, sőt még családi nevét is meghatározni képes nem voltam; mivel vele egyéb hazai történeti emlékekben nem találkoztam, és a patrasi érsekek névsora attól az időtől kezdve, amikor az érsekség a török hódítás következtében elenyészett és csak czímében maradt fönn, közrebocsátva nincs.

Legujabban egész életpályáját sikerült földerítenem.[1]) Trevisoi vagy Montonai Simon 1453-ban esztergomi olvasó-kanonok volt, és V. László udvarában előkelő állást foglalt el. Mátyás trónralépte után Velenczébe költözött, hol mint a patriarcha helyettese működött. II. Piustól 1462-ben Albaniába antivari érsekké neveztetett ki, majd a következő évben Mátyáshoz mint a szentszék követe küldetett. 1473-ban az antivari érsekséget a capo d'istriai püspökséggel cserélte föl, s ekkor a patrasi érsek czímét nyerte el. A püspökség kormányát helynökökre bízván, ő Rómában tartózkodott, itt a pápai udvarnál magas hivatalokat viselt, mik alkalmat nyújtottak neki, hogy Mátyásnak szolgálatokat tehessen. A király levelei, amikben őt a bibornokságra ajánlotta, későn érkeztek; Simon érsek 1482. augusztus havában meghalt.

---

[1]) Ezt a »Századok« 1895. júniusi füzetében tüzetesen tárgyalom.

III.

I. kötet 6 lap 5 sor felülről *certatum* helyett olvasd *certandum*.
» 7 » 9 » » *politicis* » » *pollicitis*.
» » » 15 » » *certo* » » *certe*.
» 8 » 15 » » *optimo animo, summo consilio, singulari scientia* helyett olvasd *optimi animi, summi consilii, singularis scientie*.

I. kötet 15 lap 13 sor felülről *proposuimus* helyett *postposuimus*.
» 135 » 17 » alulról *1466 elején* » *1466 tavaszán*.
» 152 » 11 » felülről *a parte* » *aperte*.
» 157 » 2 » alulról *reatus* » *rectius*.
» 164 » 3 » felülről *constantique* » *constanti, quod*.
» 172 » 7 » alulról *cedas* » *cedulas*.
» » » 7 » » *illo* » *illi*.
» 177 » 10 » » *visa* » *visum*.
» » » 9 » » *huic* » *hinc*.
» 193 » 17 » » *imitantur* » *innitantur*.
» 199 » 18 » » *alligetur* » *applicetur*.
» 237 » 9 » » *genera* » *genere*.
» 278 » 18 » » *ne* » *ac*.
» 308 » 21 » felülről *usslahen, das* » *uslahen. Das*.
» 348 » 4 » alulról *nichts, mehir* » *nichts mehir*.
» 349 » 12 » felülről *kelde, ersreckt* » *kelde ersreckt*.
» 370 » 16 » » *solten als* » *solten. Als*.
» » » 23 » » *anzunemen und* » *anzunemen. Und*.
» » » 8 » alulról *mugen; der* » *mugen. Der*.
» 448 » 11 » » *október* » *deczember*.
II. kötet 20 » 16 » felülről *vote* » *rote*.[1])
» 21 » 8 » alulról *innotens* » *innocens*.
» 49 » 13 » felülről *vaticinatio* » *vaticinati*.
» 62 » 12 » alulról *eris* » *erit*.
» 73 » 10 » felülről *vobis* » *nobis*.
» 191 » 7 » alulról *luso* » *luto*.
» 227 » 11 » » *suspendat* » *suspendet*.
» 291 » 18 » felülről *furgehalten ist,* » *furgehalten, ist*.
» 324 » 14 » alulról *furen. Entdekht* » *furen, entdekht*.

A II. kötetben a 136, 137, 138 számú levelek nem 1482 őszén, a 139-ik számú levél nem 1482 végén, hanem mind ezen év első felében irattak.

[1]) A *Rota* nevezetű római főtörvényszék értendő.

NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

Abatzheim Götz, a nürnbergi birodalmi gyülés követe. 167.
Abensberg Henrik, regensburgi püspök. 249.
Absperg György lovag, a nürnbergi birodalmi gyülés követe. 117. 167.
Accaiolus Jakab flórenczi polgár. 226.
Admonti apát: L. Antal.
Albert bajor herczeg. 340. 341. 347. 385. — gel fegyverszünet. 334. 336. — hez M. kir. követe: L. Baumkircher Vilmos.
Albert brandenburgi őrgróf. 4. 307. — leánya: L. Borbála.
Albert münsterbergi herczeg, boroszlói püspökjelölt. 205.
Albert szász herczeg. 2. 8. 9. 55. 57. 58. 59. 81. 89. 180. 200. 281. 283. 321. 323. 324. 327. 328. 329. 331. 332. 333. 334. 336. — követe M. királyhoz: L. Karlinger Bernát. — hez M. kir. követei: L. Rotenberg János, Steinhauff János, Weitmühl Benes. — nek hadüzenet. 321.
Alfonz calabriai herczeg. 271.
Alibég török pasa. 197.
Ancona városa. 340. 342. 343. 344. 345.
Angelo Pecchinolli ortei püspök. 352.
Antal admonti apát. 331.
Antal mester, M. kir. követe Sforza János milanoi fejedelemhez. 303.
Apulia. 36.
Aragoniai János bibornok, esztergomi érsek, pápai legátus. 30. 38. 49. 50. 52. 66. 70. 71. 85. 88. 90. 95. 100. 119. 122. 125. 129. 131. 132. 139. 146. 149. 158. 160. 161. 205. 224. 227. 238. 258. 260. 289. — Péter. 366.
Ascanio Sforza bibornok. 350.
Ascolei püspök: L. Caffarelli Prosper.
Atrii püspök: L. Probis, De, Antal.
Augsburgi püspök: L. Werdenberg János.
Ausztria. 11. 15. 16. 25. 146. 209. 277. 280. V. ö. Osztrák és (III.) Frigyes cs.
Aulona (Valona) város Albániában. 193.

Bajazed (II.) török szultán. 286. 293. 341. 342.
Bajor herczegek: L. Albert, György. Ottó.
Bandini Ferencz, M. kir. követe VIII. Incze pápához. 344. 345.
Barbarigo Ágoston, velenczei doge. 348.
Bari herczege: L. Sforza János.
Batthyányi Boldizsár, kőszegi kapitány. 335. — M. kir. követe Beckensloer János salzburgi érsekhez. 339.
Baumkircher Vilmos, M. kir. követe Albert és György bajor herczegekhez. 340.
Bazarád, máskép Cypelews, oláh vajda 157.
Bálint passaui dékán. 200.
Bánfi (alsó-lendvai) Miklós pozsonyi ispán. 23.
Báthory István erdélyi vajda. 124. 158.
Beatrix királyné. 218. 300. 301.
Beckensloer János esztergomi, később salzburgi érsek. 16. 85. 102. 403. 136. 138. 173. 198. 199. 339. 343. 364. 371. 382. 383. 384. 385. — hez M. kir. köve-tei: L. Batthyányi Boldizsár, Lichtenstein Kristóf, Prancz Lipót.

Becse vára. 235.
Belgrád: L. Nándor-Fejérvár.
Benevento városa. 192.
Benigeno Angelo, Veronai Gábor bibornok atyjafia. 108.
Berchtoldstein vár. 335.
Bécs. 24. 70. 72. 198. 229. 232. 311. — ben a király. 298. 313. 331. 332. 337. 339. 340. 343. 344. 345. 347. 348. 349. 351. 352. 353. — előtti táborában a király. 291.
Bécsujhely előtti táborában a király. 313. 316. 317. 322. 323. 325. 326. 327. 328. 329. 330.
Béke, béketárgyalások Albert bajor herczeggel. 334. 336. — Frigyes császárral. 31. 42. 112. 207. 212. 289. 378. 395. — a törökökkel. 108. 191. 200. 202. 211. 380.
Bibornokok: L. Aragoniai János, Borgia Rodrigo, Caraffa Olivér, Ferriz Péter, Foix Péter, Gonzaga Ferencz, Haszler György, Szt.-Márkról cz. bibornok, Riario Julián, Sforza Ascanio, Tedeschini-Piccolomini Ferencz, Veronai Gábor.
Bibornokokhoz intézett levelek. 18. 46. 221. 264.
Bisth János udvari zenész. 360.
Blanka Mária, Sforza János milanoi herczeg nővére, Corvin János jegyese. 351.
Bocskai Miklós egri főesperes, M. kir. követe VIII. Incze pápához. 347.
Borbála, Albert brandenburgi őrgróf leánya. 4.
Borgia Rodrigo bibornok. 216.
Boroszlóban a király. 3. 71. 373.
Boroszlói kanonok: L. Xantz Miklós. — i polgárok. 61. — i prépost: L. Hopner Péter. — i püspök coadjutora: L. Lőrincz. — i püspökség betöltése. 143. 144. 205.
Boskovicz Debosch. 292. — Venczel, M. kir. követe a nürnbergi birodalmi gyüléshez. 153. 163.
Borso corragiai gróf. 338.
Bosznia. 78. — ában a király. 91. 96. 114.
Boszniai bán: L. Dóczi Péter. — pasa: L. Dawth. — oláhok. 78. — püspök: L. Nagylucsei István.
Boznamehmeth romániai pasa, kursolczi vajda. 235.
Brandenburgi őrgrófok: L. Albert, János.
Brankovics Vuk szerb despota. 158. 196.
Bruck város. 236.
Buda város. 228. 229. 232. — i plébános: L. Ilkus Márton. — i polgár pöre Rómában. 20.
Budán a király. 3. 5. 6. 8. 11. 14. 15. 16. 19. 22. 25. 29. 33. 35. 42. 103. 135. 138. 156. 159. 160. 162. 174. 180. 185. 188. 201. 218. 250. 353. 266. 270. 281. 286. 293. 300. 301. 302. 303. 304. 354. 355. 357. 359. 361. 362. 364. 365. 377. 378. 382. 387. 390.
Byzancz: L. Konstantinápoly.

Caffarelli Prosper ascolei püspök, pápai követ, M. királynál. 31. 43. 68. 69. 70. 102. 117. 119. 120. 127. 128. 129. 131. 139. 141. 144. 158. 160. 161. 163. 164. 206. 212. 214. 215. 391.
Calabriai herczeg: L. Aragoniai Alfonz.
Caraffa Diomedes gróf. 263. 288.
Caraffa Olivér bibornok. 261.
Castelloi püspök: L. Maraschi Bertalan.
Cavai püspökség. 289.
Cilli város. 43.
Cillei Tamás (Thomas de Cilia), Frigyes császár megbizottja. 134.
Constabili Beltrám, az esztergomi érsekség kormányzója. 359.
Corvin János herczeg. 351. — jegyese: L. Blanka Mária.
Cypellews, Bazarád oláh vajda mellékneve. 157.
Császár. Értsd III. Frigyes császár.
Császmán a király. 59.
Cseh király: L. Ulászló.
Csehekkel háboru. 277. 367.
Csehországi csapatok. 216.

Dambrói Jakab krakkói várnagy. 60. 61. 62. 63.
Dawth romániai pasa. 76. — boszniai pasa betörése Magyarországba. 388.
Dénes gróf fia. 335.
Domokos, Aragoniai János bibornok futára. 100.

Dóczi Péter kapitány, boszniai bán. 389.
Drági Tamás, Mátyás király követe Rómába. 243. 353.
Dráva folyó. 76.
Drina folyó. 77.
Drinápoly város. 78.
Dsem (Zoldanus, Zyzim) török herczeg, II. Mohamed fia. 150. — kiszolgáltatása ügyében levél XI. Lajos franczia királynak. 246. —Veronai Gábornak Rómába. 247. 248. — Estei Hercules ferrarai hgnek. 299. — részére segély. 244. — részére küldendő segédcsapat ügye. 304.
Duna folyam. 5. 79.

Eberstorff Vid osztrák úr. 24.
Eger város. 108.
Egervári László horvát bán. 44.
Eggenburg előtti táborában Mátyás király. 313..
Egri püspökség. 16. — bibornok-püspök: L. Veronai Gábor. — főesperes: L. Bocskai Mikiós.
Eichstätti püspök: L. Reichenau Vilmos. 115. 167. 168. 169. 170. 173. 184. 186.
Eleonora ferrarai herczegnő. 301. 302. 313.
Ennytha (?), Kázmér lengyel király kapitánya. 57.
Enzensdorf városa. 35.
Erdély. 296. 297. — i vajda: L. Báthory István.
Eretnekek csalárdsága. 373.
Ermelandi püspök: L. Tüngen Miklós.
Erneszt szász herczeg. 2. 9. 55. 59. 72. 81. 180. 281.
Estei Hercules ferrarai fejedelem. 212. 232. 234. 272. 299. 300. 301. 302. 326. 337. 355. 358. — Hippolyt esztergomi érsek. 326. 338.
Esztergom város. 109. — ban a király. 379. — i érsekség. 85. 86. 100. 101. 102. 103. 120. 131. 137. 147. 198. 222. 224. 279. 300. 301. — i érsekek: L. Aragoniai János, Beckensloer János, Estei Hippolyt.
Épitkezési anyag szállitása velenczei területen át. 348.
Értekezlet Rómában. 70.
Fegyverszünet: L. Béke.
Fehéregyház. 31. 253.
Feldsbergi ferenczrendi zárda. 311.
Ferdinánd nápolyi király. 36. 38. 74. 97. 98. 104. 105. 106. 110. 112. 121. 124. 218. 219. 222. 227. 229. 233. 256. 258. 270. 304. 305. 309. 366. 368. 369. 372. 381.
Ferenczrendiek közt meghasonlás. 1. 2. — vikáriusa: L. Páli Gergely.
Ferrarai fejedelem: L. Estei Hercules.
Ferriz Péter tarazonai bibornok-püspök. 381. 382.
Feuersinger Wolfgang, Mátyás követe Rohr Bernát salsburgi érsekhez. 54.
Filipecz János: Proszniczi János.
Flórencz. 305. — i polgár: L. Accaiolus Jakab,
Foix Péter, De, bibornok. 305.
Fontana Ferencz, Mátyás nápolyi követe. 74. 95. 99. 218. 237. 255. 257. 258. 263. 304. 306. 354. 262.
Fontius Bertalan humanista, Estei Hercules követe Mátyáshoz. 302.
Forlii püspök: L. Numai Sándor. 132. 134. 251. 252.
Formberger Mátyás szász herczegi irnok. 55.
Főmarsall, birodalmi: L. Albert szász herczeg. — szász hgi,: L. Schleinitz(er) Haugolt.
Franczia ország. 247. — királya: L. XI. Lajos.
Frankfurt város. 285. 308.
Freisingi püspök: L. Tannberg Sixtus.
Frigyes (III.) császár. 24. 144. 145. 212. 252. 281. 286. 307. 321. 380. 382.— császárról béke 1481-ben. 112. — békeajánlat. 1485-ben. 289. — békealkudozások (1477-ben) 378. (1480-ban) 31. 42. (1481-ben) 395. (1482-ben) 212.— az 1477. békekötésnek nem felel meg. 2. 9. — birodalma a török által pusztittatik. 76. — cselszövényeiről a nápolyi királynak. 98. — fizessen 100,000 forintot. 380. — fondorlatai Velenczében. 249. 251. 252. — ellen Ernő szász hg. föllépése.

72. — császárról fönforgó viszály kiegyenlítése. 164. 214. — nak hadiszerek ügyében. 5. 6. — hadüzenet. 209. — ellen háború (1480-ban) 385. (1482-ben) 207. 238. (1487-ben) 321. 324. — ellen hadi munkálatok. 53. — irányában Mátyás király által követett eljárás. 167. 181. — érdekében részrehajlás a teanoi püspök részéről. 134. — nak levél a salzburgi érsek lemondása ügyében. 382. — segitség ne nyujtassék. 24. 284. 314. — ne támadjon Mátyás ellen. 152. 231. — vádja, hogy Mátyás az 1477-iki békét megsértette. 9. 12. 22. 81. 318. — vádjai ellen Ottó bajor herczegnek. 22. — választának sürgetése békeföltételek tárgyalásában. 207. — császárrali vitás ügy döntése a pápára bizatik. 65. 201. L. még Mátyás király alatt is.

Gábor egri bibornok-püspök: L. Veronai Gábor.
Genua elpártolása. 350.
Geréb Máté horvát bán. 267. 269.
Gergely ferenczrendi atya nyitrai püspökségre előterjesztve. 277. 278.
Glogaui herczegség ügye. 4.
Gneseni kanonok: L. Xantz Miklós.
Gonzaga Ferencz mantuai püspök, Vasas-Szt-Péterről cz. bibornok. 40. 41. 92.
Grácz városa 44.
Gradner János osztrák úr. 280.
Gutenstein. 335.
György bajor herczeg. 6. 7. 35. 42. 69. 71. 200. 340. 346. 347.
Győri püspök: L. Nagylucsei Orbán. — püspökség betöltése. 102. 103. 136. 137. 145. 147. 148. 149. — tizede végetti pör. 287. 288.

Hadüzenet Albert szász herczegnek. 321.
Hainburg város. 236. — alatt a király. 11. 237.
Hantó György kalocsai érsek. 120.
Haram nevű gázló. 195. 197.
Haszler György bibornok, választott passaui püspök. 8. 222. 223. 224. 225. 227. 387.
Hennenberg Bertold mainzi érsek, választófejedelem. 294. 318.
Henrik münsterbergi hg., glatzi gróf. 143. 205.
Hercules ferrarai fejedelem: L. Estei Hercules.
Herczegovinába küldött hadak, hajók stb. szállitása. 155.
Hippolyt esztergomi érsek: L. Estei Hippolyt.
Horvát bán: L. Egervári László, Geréb Máté.
Horvátország. 43.
Hopner Péter boroszlói prépost. 20. 21.
Hugo gróf, III. Frigyes követe a választófejedelmek gyülésére. 114.
Huszitàk. 310.

Idemburg (?) város. 44.
Iglaun a király. 308.
Ihleburg urak. 180.
Ilkus Márton budai plébános. 369.
Incze (VIII.) pápa. 310. 340. 344. 345. 347. 352. 357. 360. 361. 364. — engedélye M. egy udv. zenésze részére. 360. — és az olmützi püspökség betöltése. 347. — és a salzburgi érsekség betöltése. 364. — hoz M. kir. követei: L. Követek. — nak ajánlja M. a pálosok római követeit. 357.
István (Vukcsics) Szt-Szába herczege. 91. 96. 155. — moldvai vajda. 123. 126. 156. 157.

Jajcza vár és város. 389.
Jaxyth János. 196. 197.
János brandenburgi őrgróf. 167. 306. 318.
János herczeg, M. kir. fia: L. Corvin János.
János passaui senior. 200.
János sagani herczeg. 4.
János samlandi püspök. 382.
János váradi prépost, később szerémi, majd veszprémi püspök: L. Vitéz János.
János királyi irnok. 289.

Kalocsai érsekek: L. Hanto György, Váradi Péter. — i érsekség. 93. 100. 101.
Karinthia. 269. 280. 334.
Karlinger Bernát, Albrecht szász

herczeg követe Mátyáshoz. 327. 328. 330.
Kassa város. 30.
Kassán M. király. 380.
Kázmér lengyel király. 30. 56. 60. 373. 380. — királylyal béke. 378.
Kegyuri joga a magyar koronának. 17. 112.
Kinizsi Pál. 78. 158. 183. 185. 190. 191. 195. 196. 197. 235.
Kiváltságokkali visszaélés. 86. 88.
Knini püspök: L. Miklós.
Koekericz Miklós. 321.
Kolumbács vár. 197.
Konstantinápoly. 78. 158. 160. 162.
Körmöczbányán a király. 381.
Kőszegi kapitány: L. Batthyányi Boldizsár.
Követe *Albert* szász herczegnek Mátyáshoz: L. Karlinger Bernát. — *Estei Herculesnek* M. királyhoz: L. Zaneto. — *Sforza Jánosnak* Mátyáshoz: L. Trevigliai Maffeo. — A *nürnbergi birodalmi gyülésnek* Mátyáshoz: L. Abatzheim Götz, Absperg György, Reichenau Vilmos. — a *pápának* Mátyáshoz: L. Aragoniai János, Caffarelli Prosper, Orsini Orbán, Pecchinolli Angelo, Piscia, Boldizsár, de Probis Antal.
Követei *Mátyás királynak: Albert szász herczeghez:* L. Steinhauff János, Weitmühl Benes. — *Albert és György bnjor herczegekhez:* L. Baumkircher Vilmos. — *Beckensloer salzburgi érsekhez:* L. Batthyányi Boldizsár, Lichtenstein János, Prancz Lipót. — *Frigyes császárhoz:* L. Proszniczi János. — *Eleonora ferrarai herczegnőhöz:* L. Palude Ferencz. — *Nápolyba:* L. Fontana Ferencz, Leontius János. — *Nürnbergi birodalmi gyüléshez:* L. Boskovitz Venczel. — *a pápához:* L. Bandini Ferencz, Bocskai Miklós, Drági Tamás, Mihály mester, Miklós knini püspök, Thúz János, Vetési Albert, Vitéz János. — *Rohr B. salzburgi érsekhez:* L. Feuersinger Wolfgang.
Kővy nevű gázló. 195. 197.
Krajna. 267. 269.
Krakkói kanonok: L. Xantz Miklós. — püspök: L. Rzeszowsky János. — várnagy: L. Dambnói Jakab.
Kristóf, a boroszlói polgárok hitelezője. 61. 62.
Krusovácz vár. 79.
Kursolcz vár Szerbiában. 190. 197. — i törökök vajdája: L. Boznamehmeth.

Lajos (XI.) franczia király. 246. 247. 248. 301. — (Lodovico il Moro) Bari herczege: L. Sforza Lajos.
Lausitz. 58. 142.
Lavanti püspökség. 143.
László belgrádi kapitány. 196. 197.
Lembergi kereskedők. 60,
Lengyelek. 277. 297. 298. 367. — állhatatlansága. 373.
Lengyel főrendekhez levél. 375.
Lengyelország. 64. — királya: L. Kázmér. — i kanonoki javadalmak. 369.
Leontius János, Mátyás király nápolyi követe. 74. 75. 95. 104. 112.
Lichtenstein Kristóf. 311. — Mátyás követe Beckensloer János salzburgi érsekhez. 343.
Lovak, Mátyás királynak ajándékba küldve a nápolyi királytól. 369.
Lóidomító, a nápolyi király által Mátyás királyhoz küldve. 367.
Lőrincz, a boroszlói püspök coadjutora. 143. 188.
Luciáról (Szent-) czimzett bibornok: L. Haszler György.

Magyar Balázs, az Otrantoba küldött magyar hadak kapitánya. 96. 105. 108. 109. 111.
Magyar gályák a velenczeiek által lefoglalva. 121.
Mainzi érsek: L. Hennenberg Berthold.
Maidburgi kolostor. 181.
Malkoczowith (Mankothewyth) török pasa. 79. 197.
Maraschi Bertalan castelloi püspök. 267.
Markenstein vár Ausztriában. 228. 229. 230. 231.
Marmis, De, Mihály. 289.

Mauerkirchen Frigyes passaui választott püspök. 6. 7.
Mauthen város Karinthiában. 200.
Márkról, (Szent-) cz. bibornok. 187. 372.
Mátyás király. — Czimei: Magyar és cseh király. 1. 2. 4. 5. 8. 9. 12. 15. 24. 35. 53. 55. 58. 59. 81. 117. 161. 167. 180. 185. 217. 232. 233. 249. 280. 281. 289. 294. 299. 300. 301. 302. 303. 305. 306. 308. 309. 310. 312. 313. 314. 315. 316. 318. 371. 372. 377. 378. 380. 381. 382. 385. 388. — Magyar király. 122. Magyar és cseh király, Morva őrgrófja. 265. Magyar és cseh király, osztrák herczeg. 321. 323. 324. 326. 327. 328. 329. 331. 332. 333. 334. 336. 337. 339. 340. 343. 347. 348. 349. 351. 354. 355. 356. 358. 362. 363. — cseh király. 58. — Levelei: Abensberg Henrikhez. 249. — Albert bajor herczeghez. 385. — Albert brandenburgi választóhoz. 4. — Aragoniai Alfonzhoz. 271. — Aragoniai Eleonorához. 301. 302. 313. — Aragoniai János bibornokhoz. 49. 50. 52. 88. 90. 100. 119. 122. 125. 129. 131. 139. 146. 161. 205. 224. 238. 260. 289. — Atrii püspökhöz. 231. — II. Bajazed török császárhoz. 286. 293. — Barbarigo Ágost dogehoz. 348. — Beckensloer Jánoshoz. 339. 343. — Bibornokokhoz. 18. 46. 221. 264. — Borgia Rodrigo bibornokhoz és Caraffa Olivérhez. 261. — Boskovicz Deboschhoz. 289. — Caffarelli Prosperhez. 102. 117. 144. 163. 206. 391. — Caraffa Diomedes grófhoz. 263. 288. — Dambnói Jakabhoz. 63. — Dsem török herczeghez. 244. — Egy fejedelemhez. 273. — Erneszt és Albert szász herczegekhez. 2. 8. 9. 55. 57. 59. 72. 81. 180. 281. 321. 323. 324. 327. 328. 329. 331. 332. 333. 334. 336. 340. 346. — Estei Hercules ferrarai herczeghez. 217. 232. 272. 299. 300. 302. 326. 337. 355. 356. 358. — Ferdinánd nápolyi királyhoz. 36. 38. 110. 112. 218. 219. 222. 229. 256. 258. 270. 366. 367. 368. 369. — Fontana Ferenczhez. 74. 95. 304. — III. Frigyes császárhoz. 5. 209. 380. 382. — György bajor fejedelemhez. 7. 35. 340. 346. — Haszler bibornokhoz. 387. — Hennenberg Bertoldhoz. 294. — VIII. Incze pápához. 310. 340. 344. 347. 352. 357. 360. 361. 364. — János brandenburgi választóhoz. 167. 306. — Kázmér lengyel királyhoz. 30. 56. 60. 373. 378. — XI. Lajos franczia királyhoz. 246. — Lengyel főrendekhez. 375. — Leontius Jánoshoz. 75. — Miklós krimi püspökhöz. 34. — Mocenigo velenczei dogehoz. 125. 155. — II. Mohamed szultánhoz. 388. — Nürnberg városához. 314. — Orsini teanoi püspökhöz. 163. 207. 210. 225. — Ottó bajor herczeghez. 22. — Passaui káptalanhoz. 200. 226. — Pápához. 369. 396. — Ragusai Kristóf modrusi püspökhöz. 41. — Riario Jeromos grófhoz. 240. 252. 279. — Riario Julián bibornokhoz. 238. — Rohr Bernát salzburgi érsekhez. 53. — Roverella Floriushoz. 199. — Sforza Jánoshoz. 233. 272. 303. 305. 308. 312. 349. 351. 354. 362. — Sforza Lajoshoz. 363. — Simon patrasi érsekhez. 148. 243. — IV. Sixtus pápához 1. 6. 17. 19. 20. 26. 31. 40. 64. 65. 70. 76. 85. 86. 90. 100. 112. 118. 123. 126. 130. 134. 136. 150. 156. 164. 181. 190. 201. 204. 212. 219. 228. 242. 251. 266. 267. 276. 277. 287. 370. 392. — Stahremberg Kocsárd tanácsoshoz. 15. 24. — Stein György kir. tanácsoshoz. 378. — Svájczi köztársasághoz. 12. 14. 280. — Tiefeni Hannshoz. 381. — Truchsess Mártonhoz. 380. — Tüngen Miklós ermelandi püspökhöz. 377. — Ulászló cseh királyhoz. 265. — Választófejedelmekhez Németországba. 132. 153. 154. 235. 273. 316. 318. — Veronai Gábor egri bibornok püspökhöz. 20. 31. 42. 47, 98. 104. 131. 145. 152. 188. 191. 195. 198. 205. 214. 230. 237.

247. 253. 254. 278. — Vetési Alberthez és Thúz Jánoshoz. 371. 372. — Vitéz Jánoshoz. 34. 149. 159. 185. 221. — Werdenberg Jánoshoz. 179. — részére ajándék Caraffa gróftól. 288. — Ancomát fönhatósága alá veszi. 340. 344. — Aragoniai János bibornokot oltalmazza az ellene emelt rágalmak ellen. 38. — és Albert szász herczeg hadüzenete. 321. 323. — békéje a császárral. 289. 395. — békéje a császárral és lengyel királylyal. 378. — a törökkel. 104. — béketárgyalásai a császárral. 31. 42. 207. 212. 214. — és a császár cselszövényei. 98. — és a cseh koronának szász területen fekvő hűbérei. 57. — és a császár támadása. 228. 231. — és a császár vádjai. 81. — a császár vádjai ellen védekezik. 9. 12. 22. — Dsem török herczeg ügyében. 244. 246. 247. 299. 304.— ellen a szász választó fellép. 72. — reőditményt épit a Narentánál. 348. — és az esztergomi érsekség ügye. 85. 102. 136. — fegyverszünete Albert szász herczeggel. 334. 336. — a törökkel. 36. 273. 286. 293. — Fehéregyházat ujra épiti 253. — és a feldsbergi ferenczrendü zárda reformálása. 310. — felhatalmazást kér a pápától, hogy az érsekek és püspököktől birt prépostságokat másoknak adományozhassa. 52. — és a freisingi püspök birtokai. 35. — és a győri püspökség betöltése. 145. 146. — és a győri püspökség tized ügyei 87. — győzelme Oláhországban. 156. — győzelme a török felett. 46. 76. 235. 267. 270. 271. 272. 273. — ellen hadjárata Frigyes császárnak. 24. — hadüzenete a császárhoz. 209. 210. — háboruja a császár ellen. 238. 324. 388. — háboruja a pápa ellen. 305. — az Ihleburgi urak ellen. 180. — jóakarata Dambnói Jakab krakkói várnagy iránt. 63. — és a kalocsai érsekség ügyei. 100. 243. 254. 256. 258. 260. 261. 264. 276. — és a kegyuri jog. 17. 112. — kinevezi Estei Hippolytot esztergomi érsekké. 300. 301. 337. — közbenjáró a ferrarai herczeg és a velenczei köztársaság közt. 217. — lengyel papot ajánl a pápának. 64. — lengyel rablókat akar üldözni. 30. — Magyarországot ellenséges területről erőhatalommal is beakarja népesiteni. 50. — és a Magyarországnak engedélyezett jubileumi bucsuk. 122. — a modrusi püspök megerősitését kéri a pápától. 40. — és a német birodalmi gyülés. 139. 144. 153. 154. 163. 167. 178. 188. — és a nyitrai püspökség betöltése. 277. 278. — és az olmützi püspökség betöltése. 347. — az olmützi végzéseket a glogaui herczegség ügyében megtartja. 4. — és az olasz hatalmak segélye. 95. — panasza a boszniai pasa ellen. 392. — panasza a császár ellen. 249. — a passaui püspököt ajánlja a pápának. 6. 7. — és a patrasi érsekség betöltése. 240. 242. — pálos kolostort alapit. 31. 34. — pártfogolja a Gradner János osztrák urat. 280. — Ragusai Kristófot a modrusi püspökség elfoglalásában megakadályozza. 41. — Regensburgban hadihajókat és szereket vásárolt. 5. — részére pénzsegély a pápától. 112. — részére segély a keresztény hatalmaktól a török ellen. 123. — és a római értekezlet. 70. — és a Rómában kieszközölt kiváltságok okozta visszaélés. 86. 88. — és a salzburgi érsekség betöltése. 198. 199. 364. — és a salzburgi érsek közösen megindítandó hadimunkálatai a császár ellen. 53. — segélyhada a nápolyi király részére. 104. 110. — segélyt kér a török elleni hadjáratra a pápától. 377. — a szász herczegnek panaszkodik, hogy Frigyes császár az 1477. békének nem felel meg. 2. — szemrehányást tesz a pápának. Velencze pártfogása végett. 26. — Szerbiába küld hadat. 156. — szerb hadjáratai. 190. 195.

— sziléziai hadjárata. 351. 370. — sziléziai és lengyel alattvalóktól okozott károk tárgyában a lengyel királyhoz. 60. — szövetsége Ulászló cseh királylyal. 308. — tárgyalásai a császárral. 126. 129. 131. — tárgyalásai a német birodalom követeivel. 117. — a török részéről veszélyben forog. 125. — a török ellen indul. 42. 65. 150. 152. 187. — találkozása Albert szász herczeggel. 327. 328. 329. 331. 332. 333. — Ulászló cseh király ügyét magáévá teszi. 306. — a Velencze elleni olasz szövetséghez hajlandó csatlakozni. 233. — viszálya a császárral. 164. 201. 316. 318. — vizsgálatot hajlandó rendelni a magyar alattvalók által a Szepességben elkövetett károk ügyekben. 56. — Zittau várost ajánlja a szász herczegeknek. 55. — és Zsigmond főherczeg közti egyezség. 14.

Mihály mester, Mátyás követe a pápához. 372.

Miklós knini püspök, Mátyás követe a pápához. 19. 20. 34.

Miksa római király. 359.

Milanoi fejedelem: L. Sforza János.

Milen Vilmos, Albert szász lg foglya. 327.

Mil'o, De, Giulio, M. kir. orvosa. 363.

Mocenigo János velenczei doge. 121. 155.

Modrusi püspökök: L. Ragusai Kristóf, Zárai Antal. — püspökség. 17. 18. 47. 187. 279.

II. Mohamed szultán. 249. 252. 257. 388. — halála. 150. 155.

Moldva. 293. 294. 296. 297. 298. — i vajda: L. István.

Morvaország. 277.

Münsterbergi herczegek: L. Albert, Henrik.

Mürzzuschlagban a király. 320.

Nagylucsei István boszniai püspök. 356. — Orbán pécsi prépost, később győri püspök, kir. kincstartó. 146. 147. 148. 149.

Narenta folyó Boszniában. 78. — torkolatánál épitendő vár. 348.

Nándor-Fejérvár. 196. 197.

Nápoly. 74. 75. 97. 104. 187.

Nápolyi király: L. Ferdinánd.

Németek, német birodalom. 76. 113. 122. 367. — fejedelmei. 273. 316. 318. V. ö. (III.) Frigyes császár, és Választó fejedelmek.

Német lovagrend főkomturja: L. Tiefen Hans. — nagymestere: L. Truchsess Márton. — részére kieszközölt pápai bullák. 376.

Numai Sándor forlii püspök, IV. Sixtus követe a császárhoz. 132. 134. 251. 252.

Nussdorf Ulrik passaui püspök. 8.

Nürnbergi bir. gyűlés. 154. 163. 168. 169. 170. 172. 179. 188. 249. 391. — követei M. királyhoz: L. Abatzheim Götz, Absperg György. — hez M. kir. követe: L. Boskovicz Venczel.

Nürnberg városa. 314. 315. 316.

Nyitrai püspökség. 277. 278.

Oláhok. 78. — Polizzában és Radobilában. 78.

Oláhország. 156. 293. 294. — i vajda: L. Bazarád.

Olaszország. 48. 106. 114. 309.

Olmütz városa, 4. 59. — i főbiró. 154. — i püspökség. 347.

Oppelni herczegek. 60.

Orsini Orbán teanoi püspök, pápai legátus. 127. 128. 129. 131. 134. 135. 138. 139. 144. 150. 157. 158. 160. 163. 164. 165. 166. 181. 183. 186. 188. 203. 207. 210. 215. 216. 225. 227. 391.

Ortei püspök: L. Pecchinolli Angelo.

Orvosa M. királynak: L. Milio, De.

Otranto város. 106. 109. 121. — ba küldött magyar hadak kapitánya: L. Magyar Balázs.

Ottó bajor herczeg. 22. 24.

Ó-Buda. 253.

Palude, De, Ferencz, M. kir. követe Eleonora hgnéhez. 313.

Papia, De, Albert, M. kir. udvarnoka. 130.

Passau város. 100. — i püspökök: L. Haszler György, Mauerkirchen Frigyes, Nussdorf Ulrik. — i káptalan. 200. 222. — dékánja:

L. Bálint. — i senior: L. János.
Patrasi érsek: L. Simon.
Paumkircher: L. Baumkircher.
Pálosok. 32. 33. 34. — követei Rómában. 357.
Páli Gergely magyarországi ferenczrendi vikárius. 1.
Pápák: L. IV. Sixtus, VIII. Incze.
Pápa ellen háború. 305.
Pápai legátusok és követek: Aragoniai János, Caffarelli Prosper, Orsini Orbán, Pecchinolli Angelo, Piscia Boldizsár, de Probis Antal.
Pecchinolli Angelo ortei püspök, pápai követ M. királynál. 352.
Pernstein Vilmos. 256.
Pettau vár Stiriában. 6.
Péterváradi apátság. 276.
Piscia, De, Boldizsár szerémi püspök, pápai legátus. 20. 21. 378.
Placentius Xenophon. 363.
Polizzai oláhok. 78.
Poseni kanonok: L. Xantz Miklós.
Pottendorf György. 24.
Pozsony város. 230. — i ispán: L. Bánfi Miklós. — ban a király. 234. 283. 385. — i prépost. 319.
Pósafű gázló. 197.
Prancz Lipót, Mátyás követe Beckensloer János salzburgi érsekhez. 343.
Probis, De. Antal atrii püspök, IV. Sixtus pápa követe Mátyás királyhoz. 219. 221. 227. 231.
Prosniczi (Filipecz) János, váradi püspök, Mátyás követe a császárhoz. 144.
Pruschenk Henrik, Frigyes császár tanácsosa. 289. 290. 292.

Radobilai oláhok. 78.
Ragusaiak. 192.
Ragusai Kristóf minorita, modrusi püspök. 17. 18. 19. 41.
Ragusai Marian minorita. 17. 18.
Rangoni Gábor bibornok, egri püspök: L. Veronai Gábor.
Rauf Albert krakkói pap. 30.
Reczen a király. 310.
Regede (Radkersburg) város. 9. 12. 115. — elfoglalása. 385.
Regedén a király. 123. 125. 130.
Regensburg város. 5. — ban vásárolt hadihajók. 5. — i püspök: L. Abensberg Henrik.
Reichenau Vilmos eichstätti püspök, a nürnbergi birod. gyülés követe M. királyhoz. 115. 167. 168. 169. 170. 173. 184. 186.
Renetzhauser Jakab, M. kir. követe Svájczba. 14.
Riario Jeromos gróf, IV. Sixtus pápa unokaöcscse. 239. 240. 242. 252. 279. — Julián bibornok. 238.
Rocca, De, Péter Vilmos salernoi érsek. 94.
Rodus szigete. 37. 245. 247.
Rodusi lovagok. 142.
Rohr Bernát salzburgi érsek. 53. 382. 383. 384. 385.
Rokiczana-féle eretnekség: L. Husziták.
Rorau város Ausztriában. 228.
Rotenberg János, M. kir. követe. Albert szász herczeghez. 335.
Roverella Florius lovag, a nápolyi király római követe, 199. 237.
Roveschala grófság. 130.
Róma városa. 192. 305.
Rómában M. kir. követei: L. Követek.
Romániai pasák: L. Boznamehmeth, Dawth.
Rzeszowsky János krakkói püspök. 36.

Sabácz előtti táborában Mátyás király. 375. 376.
Sagani herczeg: L. János.
Salernoi érsek: L. Rocca, De, Péter Vilmos.
Salzburgi érsekek: L. Beckensloer János és Rohr Bernát. — ség. 122. 198. 221. 222. 224. 225. — káptalan. 172. 173.
Samlandi püspök: L. János.
Sanct-Pölten város Ausztriában. 200. 226. 332. 334. — ben M. király. 333. 334. 336.
Schafranyth. 63.
Schnitzer Lukács, Mátyás király titkára. 340.
Segna: L. Zengg.
Sforza Ascanio bibornok. 350. — János milanoi fejedelem. 233. 272. 303. 305. 308. 312. 349. 351. 354. 362. — Hippolyta, Alfonz calabriai herczeg neje. 350. — Lajos (Ludovico il Moro) Bari herczege. 363.
Sienai érsek: L. Tedeschini-Piccolomini Ferencz bibornok.

Simon patrasi érsek. 148. 238. 239. 240. 242. 243.
Sixtus (IV.) pápa. 1. 6. 7. 19. 20. 64. 76. 100. 118. 126. 130. 134. 150. 156. 181. 190. 219. 227. 228. 251. 266. 267. 276. 369. 370. 392. — beavatkozik a császár és Mátyás közt folyó békealkudozásokba. 31. — és a béke a császár és Mátyás között. 212. — biró a Mátyás és a császár közt fennforgó vitás ügyben. 65. 201. 214. — és a boroszlói püspökség betöltése. 204. — bullái a német lovagrend részére. 376. — és az esztergomi érsekség ügye. 85. 136. — és a győri püspökség tizedei. 287. — hivja vissza a teanoi püspököt. 164. — kiváltságai Magyarországon visszaélést okoznak. 86. 88. — közbenjáró Mátyás és a császár között. 112. — magatartása ellen panaszai Mátyás királynak. 46. — és a magyar korona jogai. 65. — Mátyást a török ellen nem segiti. 90. — a modrusi püspökség betöltésével a magyar korona kegyúri jogait megsérti. 17. 112 — és a modrusi püspökség betöltése 40. — és a nyitrai püspökség betöltése. 277. — által összehivott római értekezlet. 70. — és a patrasi érsekség betöltése. 242. — pénzsegélye a törökök ellen. 112. — és a törökök elleni segély. 123. — Velencze érdekében a nápolyi királylyal szemben ellenséges állást foglal el. 49. — Velenczét pártfogása alá veszi és vele szövetségre lép. 26.
Skanderbég. 196. 197.
Sleinitz(er) Haugolt szász herczegi főmarsall. 55.
Subnhirter (?) János. 335.
Svájczi köztársaság. 12. 14. — hoz M. kir. követe: L. Renetzhauser Jakab.
Swolsky János. 181.
Stahremberg Kocsárd. 15. 24.
Stein György királyi tanácsos. 376.
Steinhauff János, Mátyás követe Albert szász herczeghez. 8.
Stiria. 44. 209. 238. 267. 280. 334.
Stomfán a király. 306.
Szapolyai Imre szepesi gróf. 56. — István szepesi gróf. 44. 376.
Szászok. 20.
Szász herczegek: L. Albert, Erneszt, Frigyes.
Száva folyó. 65. 66. 71. 76. 91. 267. — melletti táborában Mátyás király. 69. 71.
Szendrő vár. 79 196. 197.
Szent-Szába herczegei: L. István, Vlatkó.
Szepesség. 56.
Szerbia. 91. 96. 158. 190. 195. 367. — despotája: L. Brankovics Vuk.
Szerbiai hadjárata Kinizsi Pálnak. 191. 195.
Szerémi püspökök: L. Piscia, De, Boldizsár, Vitéz János.
Székely Jakab kapitány. 335.
Székesfehérvár város. 231.
Szilézia. 58. 62. 142. — i hadjárat. 351. 352. 370.
Szlavónia. 114.
Szófia város. 78.
Szokoli (Zokoly) Miklós és András. 195. 196.

Tannberg Sixtus freisingi püspök. 35.
Tarazonai bibornok-püspök: L. Ferriz Péter.
Tata város. 229. 231. — Tatán a király. 23.
Teanoi püspök. l. Orsini Orbán.
Temesvár vár és város. 192. 195. 235.
Thytmanith (?) vára. 198.
Thúz János, M. kir. követe a pápához. 370. 371. 372.
Tiefen Haus, a német lovagrend főkomtúrja. 381.
Tized, a győri püspökségé. 287.
Török szultánok: L. II. Bajazed, II. Mohamed. — pasák: L. Alibég, Boznamehmeth, Malkoczowith.
Törökök. 28. 71. 152. 154. 168. 171. 189. 245. 247. 249. 250. 251. 282. 295. 367. 375. — betörése Magyarországba. 50. 51. 122. — elleni küzdelemben a pápa nem vesz részt. 91. — ellen pénzsegély a pápától. 112. 135. 139. 164. — ellen segély a nápolyi királynak. 121. — ellen harcz.

152. 162. 259. 378. — ellen Kinizsi küldetett. 181. 185. 191. — ellen indul Mátyás király. 42. 65. 72. — elleni hadjáratra segély. 290. 372. — fenyegető készületei. 123. 125. — fölött győzelem. 46. 76. 156. 195. 235. 267. 270. 271. 272. 273. — kel béke. 108. 380. — kel tervezett békekötés. 191. 200. 202. 211. — kel fegyverszünet. 36. 273. — szövetsége Velenczével. 49. — támadása Nápoly ellen. 36. — támadása Oláhország ellen. 293. — től szenvedett csapásért a nápolyi királynak részvét. 110.
Treviglioi Maffeo milanoi követ Mátyás királynál. 354.
Truchsess Mártonnak, a német lovagrend nagymesterének segély a lengyel király ellen. 380.
Tüngen Miklós ermelandi püspök. 373. 375. 377.

Ulászló cseh király. 58. 59. 98. 304. — a római király megválasztásából kizárva. 306. 307. 308. — cseh királylyal szövetség. 310.
Uszon Hasszán (Wzankazon) perperzsa fejedelem. 150.

Valentini Caesar, Estei Hercules herczeg ügyvivője. 326.
Vasas Szt.-Péterről cz. bibornok: L. Gonzaga Ferencz.
Valona: L. Aulona.
Választófejedelmek. 82. 388. — hez Mátyás király. 132. 153. 154. 235.
Váradi Pál esztergomi prépost, apostoli protonotarius, ügyvivő. 262.
Váradi Péter kalocsai érsek. 244. 254. 256. 258. 260. 261. 263. 265. 267.
Váradi püspök: L. Proszniczi (Filipecz) János. — prépost: L. Vitéz János.
Várak és városok: L. Ancona, Aulona, Becse, Belgrád, Benevento, Bécs, Bécsujhely, Bruck, Buda, Cilli, Drinápoly, Eger, Eggemburg, Enzensdorf, Esztergom, Frankfurt, Grácz, Hainburg, Idemburg, Jajcza, Kassa, Kolumbács, Konstantinápoly. Kőszeg, Krusovácz, Kursolcz, Mauten, Nápoly, Olmütz, Otranto, Ó-Buda, Passau, Pozsony, Recz, Regede, Regensburg, Rorau, Róma, St.-Pölten, Székesfehérvár, Szófia, Tata, Temesvár, Vrhboszna, Waidhofen, Zágráb, Zengg, Zittau, Zossen.
Veglia. 26. 46. — Vegliát birtokolja M. kir. 26. 27. 28. 46. — segélye a török ellen. 48. 372. — szövetsége a törökkel. 49. — viszálya a ferrarai herczeggel. 217. — ellen segély a ferrarai herczegnek. 232. — i ügyben Frigyes cs. fondorlatai. 251. 252.
Velencze. 44. 99. 116. 245. 247. 249. 274. — menedéklevele M. követei részére. 261. — i dogék: L. Barbarigo Ágoston, Mocenigo János.
Veronai (Rangoni) Gábor, egri bibornok-püspök. 20. 31. 42. 65. 66. 68. 70. 71. 74. 92. 95. 97. 99. 104. 110. 111. 112. 131. 145. 152. 187. 188. 191. 194. 195. 198. 205. 213. 214. 216. 221. 224. 230. 237. 247. 253. 254. 256. 266. 278. 281. 381. 382.
Veszprémi püspökök: L. Vetési Albert, Vitéz János.
Vetési Albert veszprémi püspök, Mátyás követe a pápához. 120. 141. 370. 371.
Vitéz János váradi prépost, Mátyás követe Rómában. 19. 34. 108. — szerémi vál. püspök. 120. 131. 149. 159. 161. 166. 185. 190. 199. 213. 214. 221. 224. — püspök mellé M. kir. segédpüspököt rendel. 392. — veszprémi püspök. 361.
Vlatkó (Wlathko), Szent-Szába herczege. 155.
Vrhboszna (Werbozannya) vár Boszniában. 76. 77. 78. 91. 96. 267.
Vuk szerb despota: L. Brankovics Vuk.

Waidhoffen az Ybbs mellett. 327.
Weitmühl Benes, M. kir. követe Albert szász herczeghez. 332. 335.
Werdenberg Hugó gróf császári

biztos. 285. — János augsburgi püspök. 179.
Wlathko: L. Vlatkó.
Wsankazon: L. Uszon Hasszán.
Wui folyó. 267.
Wollsberg. 334.

Xantus, M. kir. küldöttje Nápolyba. 75.
Xantz Miklós gneseni, krakkói, poseni és boroszlói kanonok. 370.

Zaneto hittudor, Estei Hercules követe M. királyhoz 355. 356.
Zágrábban a király. 54. 55. 59. 80. 83. 86. 88. 90. 110. 116. 119.
Zápolya l. Szapolyai.
Zárai Antal modrusi püspök. 40. 41.
Zengg. 105. 110. 111. 121. 349. — i kapitány. 121. — i püspök. 107.
Zittau város. 55.
Zokoly: L. Szokoly.
Zoldanus török herczeg: L. Dsem herczeg.
Zossen város. 180.
Zyzim szultán: L. Dsem herczeg.
Zsigmond osztrák főherczeggel egyezség. 14.

AGRÁREGYETEM KÖNYVTÁRA Gödöllő

Debreceni Egyetemi Könyvtár
Átengedett fölöspéldány

DB
931
A4
1893
kot.2

Mátyás I, Corvinus
Mátyás király levelei

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY